

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII
UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA
BIBLIOTECA ȘTIINȚIFICĂ (INSTITUT) „ANDREI LUPAN”

ENCICLOPEDIA DE ECONOMIE ȘI DREPT ECONOMIC

Chișinău, 2023

Lucrarea a fost elaborată în cadrul Programului de Stat (2020–2023),
Proiectul Nr. 20.80009.0807.18, „Enciclopedie de economie și drept economic”.

Alcătuitori:

dr. Alexandru Armeanic, dr. Oleg Bujor, dr. Silvia Mîtcu, Silvia Donici,
Mihail Adauge, Victor Boaghi, Tatiana Țoncu, Carolina Juc,
Maria Nichitenciu

Conducător de proiect: dr. Alexandru ARMEANIC

Editor: dr. hab. Constantin MANOLACHE

Redactori științifici:

acad. Grigore BELOSTECINIC, dr. hab. Valeriu CUȘNIR

Redactor: Ion VÂRȚANU

Corector: Nadejda PASCARU

Coperta: Vitalie ROȘCA

Macheta: Valeriu OPREA, Maria NICHITENCIUC

DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAȚIONALE A CĂRȚII

Enciclopedia de economie și drept economic / Ministerul Educației și Cercetării, Universitatea de Stat din Moldova, Biblioteca Științifică (Institut) „Andrei Lupan”; alcătuitori: Alexandru Armeanic [et al.]; editor: Constantin Manolache; redactori științifici: Grigore Belostecinic, Valeriu Cușnir. – Chișinău : [S. n.], 2023 ([Blitz Poligraf]). – 472 p.

Bibliogr.: p. 472. – [300] ex.

ISBN 978-9975-62-652-1.

33+34(03)

E 52

PREFAȚĂ

Enciclopedia de economie și drept economic, a fost elaborată și editată în cadrul Programului de Stat (2020–2023) „Cercetări enciclopedice de economie și de drept economic” (cifru: 20.80009.0807.18), în aria priorității strategice IV. „Provocări sociale”.

Lucrarea constituie o lucrare unicat în spațiul românesc, fiind elaborată în cadrul Centrului de Cercetări Enciclopedice al Bibliotecii Științifice (Institut) „Andrei Lupan”. La întocmirea materialului în cauză s-a ținut cont de noile realități în sfera dreptului economic și economiei, exigențele științifice actuale față de cercetările enciclopedice. La selectarea termenilor și formularea articolelor enciclopedice s-a pornit de la dezvăluirea esenței noțiunilor definite.

Cercetarea enciclopedică include 3 176 termeni din toate domeniile dreptului economic: legislație, izvoarele formale ale dreptului afacerilor, dreptul afacerilor în domeniile agricultură, industrie, transport, infrastructură, servicii, relații de piață, gestionarea capitalului uman și social, persoane juridice – companii, instituții bancare și financiare, întreprinzător, proceduri de reorganizare, lichidare sau insolvență, control managerial, ramurile dreptului cu tangențe la activitatea socială, economică și financiară, etc.

Cercetarea enciclopedică include și 9 275 termeni din toate domeniile economiei: finanțe, agricultură, industrie, transport, infrastructură, servicii, valorificarea capitalului uman și social, instituții bancare și financiare, relații de piață, capital, cost, investiții etc.

O atenție aparte a fost acordată conexiunii terminologiei dreptului economic înserate în articolele enciclopedice și termeni de referință pe verticală și orizontală.

În procesul de cercetare, identificare și sistematizare a materialului a fost consultat un număr impunător de enciclopedii de specialitate și de uz general, de studii și manuale de drept economic. Lucrarea este însoțită de o bibliografie selectivă.

Lucrarea este destinată specialiștilor în domeniul economiei și dreptului economic, precum și unui cerc mai larg de cititori.

— A —

A 12-EA COTA PARTE, metodă de finanțare lunară a instituțiilor bugetare în cazul că la 1 ianuarie bugetul pentru anul curent nu a fost aprobat.

A DOUA LEGE A LUI VON GOSSEN, teorie microeconomică și lege economică privind procesul de circulație a mărfurilor pe piață.

„**A FACE O BAIE**”, a suferi pierderi mari într-o afacere cu investiții sau într-o tranzacție speculativă pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

A FORFAIT, tip de tranzacție internațională a hârtiilor de valoare.

A JUR, termen economic de referință privind evidența contabilă zilnică.

A POSTERIORI, în baza experienței.

A PRIORI, judecată logică anticipată evenimentului.

AB OVO, expresie latină, utilizată pentru a iniția o nouă rundă la birjă, după ce runda precedentă a eșuat.

ABANDON, renunțarea la un bun sau la un drept (de regulă) de proprietate, luată în anumite condiții prevăzute de lege; a părăsi pe cineva, lăsându-l fără sprijin sau ajutor.

ABATERE DISCIPLINARĂ, măsură aplicată de administrația companiei unui angajat pentru încălcarea disciplinei de muncă.

ABDICARE, renunțare benevolă la putere sau la o funcție de stat.

ABECOR, (*Associated Banks of Europe Corporation*), asociație bancară fondată în 1972 la Bruxelles de ABN AMRO și alte trei bănci pentru a îmbunătăți operațiunile Băncii în Europa.

ABOLIREA AVERII DE AREST, capital utilizabil și exclus din sechestru la lichidarea unei companii prin faliment, valoarea lui este compensată din alte surse ale falitului.

ABOLIȚIUNE, anularea unui contract de afaceri.

ABONAMENT, drept și act care confirmă beneficierea de ceva pentru o anumită perioadă contra unei sume de bani.

ABONAT, mod de afaceri, persoană care are sau care folosește un abonament.

ABORDARE RAȚIONALĂ, premisă în teoria economică neoclasică privind analiza bunurilor consumate de un individ în funcție de prețul lor.

ABORDAREA ECHVALENȚEI MONETARE, metodă de analiză economică a fiecărei unități monetare cheltuite în procesul de producție sau obținute profit.

ABORDAREA EVALUĂRII CHELTUIELILOR, metodă de analiză economică și metode, procedee de determinare a costului de piață al companiei scoasă de vânzare și stabilirea volumului de cheltuieli necesare pentru a o pune în funcțiune.

ABORDAREA EVALUĂRII COMPARATIVE, metodă de determinare a prețului de piață al unei companii de vânzare prin comparația cu tranzacțiuni similare.

ABORDAREA EVALUĂRII VENITURILOR, metodă de analiză economică și indicator bazat pe raportul dintre costul mijloacelor fixe și circulante și suma venitului de la ele prognozat în viitor.

ABORDAREA HEYMER, teorie și ipoteză privind politica investițională străină.

ABORDAREA INDUCTIVĂ ȘI DEDUCTIVĂ ÎN AUDIT, două tipuri de abordare aplicate la evaluarea erorilor materiale în rapoartele de activitate.

ABORDAREA SISTEMICĂ ÎN ECONOMIE, metodă de analiză economică complexă ca un tot întreg.

ABROGARE, anulare sau reziliere a unei decizii, a unui contract; dereglare, abolire sau reducere a reglementării de stat a unei anumite sfere publice.

ABSENTEISM AGRICOL, formă de organizare în agricultură, când posesorul terenurilor dă în arendă, primind în schimb un venit sub formă de rentă.

ABSENTEISM POLITIC, evaziunea cetățenilor în semn de protest de a participa la alegeri, întruniri, ședințe etc

ABSENTEISM, eschivarea de la anumite obligațiuni de serviciu.

ABSENȚĂ NEMOTIVATĂ DE LA LUCRU, conform Codului muncii al Republicii Moldova, absența fără motive întemeiate de la lucru timp de 4 ore consecutive, fără a ține cont de pauza de masă în timpul zilei de muncă.

ABSOLUTISM, formă de guvernământ în Evul Mediu.

ABSOLUȚIUNE, termen juridic privind nevinovăția inculpatului sau abolirea de sentință.

ABSORBIRE OSTILĂ, Vezi Absorbție.

ABSORBIRE PLATĂ, Vezi Absorbție.

ABSORBȚIE, drept al unei instanțe superioare de a lua din competența instanțelor inferioare o cauză în curs de judecare; fuziune de întreprinderi sau de societăți în beneficiul uneia dintre ele cu pierderea persoanei juridice; fuziune de întreprinderi sau de societăți în beneficiul uneia dintre ele.

ABSTRACTIZARE, metodă de analiză economică.

ABȚINERE, autorecuzare a unei persoane incompatibile care se abține să participe în pro-

cesul penal, dacă se afla în unul din cazurile de incompatibilitate prevăzute de lege.

ABUZ DE DREPTUL MAJORITĂȚII, proces și metodă de a satisface interesele corporative de grup în detrimentul intereselor comune ale companiei.

ABUZ DE ÎNCREDERE, termen juridic de referință privind o înșelăciune care constă din însușirea ilegală, înstrăinarea sau refuzul de restituire a unui obiect încredințat spre păstrare sau spre utilizare; crimă și/sau delict de drept patrimonial: însușire a unui bun mobil al altuia, deținut cu orice titlu; dispunere de un bun pe nedrept, ori refuzul de a-l restitui, ori fapta de a schimba în tot sau în parte, substanța sau calitățile mărfurilor încredințate spre transport, sau dacă această schimbare s-a efectuat prin folosirea de substanțe vătămătoare; distrugerea obiectelor primite în gaj de către creditor.

ABUZ DE MONOPOL, Vezi Abuz de poziție dominantă.

ABUZ DE POZIȚIE DOMINANTĂ, termen economic de referință și metodă de concurență ne loială promovată de companii prin impunere la mărfuri a prețurilor de cartel.

ABUZ DE PREROGATIVE, tip de infracțiune civilă în domeniul economic.

ABUZ DE PUTERE, delict comis de o persoană cu funcții de răspundere prin depășirea împuternicirilor sale pentru obținerea de avantaje, intimidare, influențarea unor hotărâri de către cineva care se folosește de funcția pe care o deține.

ABUZ DE SERVICIU, fapta funcționarului public care, în exercițiul atribuțiilor sale de serviciu, cu știință, nu îndeplinește un act ori îl îndeplinește în mod defectuos și prin aceasta cauzează o vătămare a intereselor legale ale unei persoane; termen juridic de referință privind un tip de infracțiune penală săvârșită de persoanele cu funcții de răspundere, manifestată prin lezarea drepturilor legitime ale cetățenilor.

ABUZ ÎN DREPTUL CIVIL, tip de infracțiune în domeniul lezării drepturilor civile ale unei persoane fizice sau juridică.

ABUZ LA EMISIUNEA TITLURILOR DE VALOARE, tip de infracțiune civilă în domeniul economic pe piața hârtiilor de valoare.

ABUZ, depășire a legalității de către o persoană fizică sau juridică la exercitarea unui drept împotriva scopului lui economic și social; delict care constă în exercitarea unui drept cu rea-credință, pentru a pricinui o pagubă altei persoane sau pentru a-i întârzia exercitarea unui drept.

AC DE GAJ, document ce confirmă obiectele depuse zălog.

ACCELERATOR, în teoria creșterii economice indicator sintetic privind relațiile dintre creșterea venitului național și investițiile capitale.

ACCELERAȚIA ȘI ELASTICITATEA MANAGEMENT ULUI ECONOMIC, metodă de analiză economică și proces privind elaborarea unui mecanism eficient de evaluare a solvabilității unei companii cu scopul de a întreprinde măsurile de rigoare de însănătoșire a situației financiare și a preveni insolabilitatea sau falimentul.

ACCEPT AMICAL, formă de acceptare de către bancă a poliței.

ACCEPT BANCAR, operație bancară.

ACCEPT CONVENȚIONAL, termen economic de referință privind un tip de accept.

ACCEPT INTERMEDIAR, termen economic de referință privind acceptarea intermediarului să onoreze polița.

ACCEPT NECONDIȚIONAT, termen economic de referință privind acceptarea integrală a ofertei contractuale.

ACCEPT NEGATIV, termen economic de referință privind un tip de accept.

ACCEPT NEHOTĂRÂT, termen economic de referință privind un tip de accept intermediar.

ACCEPT PARȚIAL, termen economic de referință privind un tip de accept.

ACCEPT POZITIV, termen economic de referință privind un tip de accept.

ACCEPT PREVENTIV, termen economic de referință privind un tip de accept.

ACCEPT TACIT, termen economic de referință privind acceptarea acceptului, dacă după perioada solicitată nu au survenit careva informații contra.

ACCEPT ULTERIOR, termen economic de referință privind un tip de accept.

ACCEPT, termen economic de referință privind acceptarea ofertei contractuale, consimțământ scris pe o poliță prin care o persoană desemnată de emitentul poliței se obligă să plătească beneficiarului, la scadență, suma prevăzută în poliță; consimțământ acordat pentru realizarea unei convenții economice.

ACCEPTABILITATEA PLĂȚII, recunoaștere de către creditor a solvabilității clientului.

ACCEPTANT PENTRU ONOARE, terț care intervine pentru garantarea onorării unei cambii în dificultate.

ACCEPTANT, funcționar care a recepționat acceptul spre plată.

ACCEPTARE, manifestarea voinței de a dobândi un drept, de a primi oferta de încheiere a unui contract, sau de a primi o succesiune.

ACCEPTARE, termen economic de referință privind operațiile la bursa hârtiilor de valoare: consimțământ al cumpărătorului pentru achitarea unei cereri de plată emise de furnizor; accept; semnătură de aprobare pusă pe o poliță, prin care semnatarul se obligă să plătească, la scadență, suma din polița respectivă.

ACCEPTAREA CECULUI, acordul băncii de a achita checurile prezentate.

ACCEPTAREA FACTURII, confirmarea acceptării contului spre plată.

ACCEPTAREA SUCCESIUNII, modalitatea de exercitare a dreptului de opțiune succesorală ce constă în actul juridic unilateral prin care un moștenitor cu vocație universală sau cu titlu universal își exprima voința de a primi moștenirea la care este îndreptățit.

ACCEPTAREA TRATEI, termen economic de referință privind acceptarea tratei pentru plată.

ACCES LA ÎNVĂȚĂTURĂ, principiu democratic și drept constituțional garantat al cetățeanului.

ACCES LA SECRET DE STAT, termen juridic de referință privind procedura de perfectare a accesului unei persoane la lucrul cu documentele ce prezintă secret de stat.

ACCES PE PIAȚĂ, termen economic de referință în marketing privind penetrarea mărfurilor străine pe piața internă; ieșire reală a unui actor economic pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

ACCES TEMOPORAR LA IMPORT, tip de procedură și operație vamală.

ACCESIUNE, procedeu de dobândire a proprietății, care rezultă din alipirea naturală sau prin acțiunea cuiva a unui bun la un alt bun, mai important.

ACCESORII INDIVIZIBILE, obiectele cu ciclu de viață de lungă durată, fiind parte componentă a mijloacelor fixe depuse ca gaj.

ACCESSION, fuziune, prin contopire a unor companii, întreprinderi sau instituții într-o singură entitate juridică.

ACCIDENT DE MUNCĂ, întâmplare neplăcută care produce rănirea, mutilarea sau moartea cuiva; vătămarea sănătății sau moartea unui angajat, provocate prin acțiunea, de regulă neprevăzută, a unei cauze exterioare victimei în cazul procesului de muncă sau în legătura cu el; pierdere a capacității de muncă în timpul lucrului, sau în drum spre serviciu sau de la serviciu spre casă.

ACCIDENT MARITIM, criterii contractuale de determinare a pagubei și quantumului primei de asigurare în caz de accident al unei nave maritime.

ACCIDENT RUTIER, criterii contractuale de determinare a pagubei și quantumului primei de asigurare în caz de accident a unui mijloc de transport terestru (automobil, autotren, transport feroviar).

ACCIDENT, eveniment imprevizibil în timp și spațiu, care apare datorită unei întâmplări/acțiuni fără intenție cu efecte vizibile, afectând

integritatea corporală sau viața a unor persoane implicate în acesta și/sau producând pagube materiale.

ACCIZ DE O SINGURĂ DATĂ, termen economic de referință privind un tip de impozit indirect perceput asupra bunurilor de consum.

ACCIZ DIFERENȚIAT, termen economic de referință privind un tip de impozit indirect perceput asupra bunurilor de consum.

ACCIZ MEDIU, termen economic de referință privind un tip de impozit indirect perceput asupra bunurilor de consum.

ACCIZ UNIVERSAL, termen economic de referință privind un tip de impozit indirect perceput asupra bunurilor de consum.

ACCIZ, tip de impozit indirect sub formă de taxă suportată de consumatori, care se include în prețul de vânzare al unor mărfuri determinate; impozit indirect perceput asupra unor bunuri sub formă de taxă de consum, de barieră și vamală; impozit indirect la băuturi alcoolice, articole de tutungerie, carburanți.

ACCOUNTANT, contabil-financiar, expert și auditor-revizor în domeniul analizei economice și financiare a agenților economici.

ACCOUNTIND RELATIONS, relații financiare între persoane fizice sau juridice în procesul de producere, schimb și repartizare a bunurilor materiale și serviciilor prestate.

ACCOUNTING POLICY, Vezi Politica scontului companiei.

ACCOUNTING, metodă de analiză economică și termen economic de referință privind colectarea, prelucrarea și analiza informației financiare.

ACHIESARE, încuviințare, recunoaștere a unui act, a unui drept, a unei hotărâri; în cadrul procesului civil este manifestarea în formă procesuală a consimțământului părâtului de a recunoaște pretențiile reclamantului sau a părții care a pierdut procesul în fața primei instanțe de a renunța la calea de atac a recursului.

ACHITARE RECIPROCĂ, Vezi Troc.

ACHITARE, recunoaștere de către judecată a nevinovăției inculpatului; stingerea de către o persoană fizică sau juridică a datoriei materiale sau a unei obligații; închiderea unei acțiuni penale sau a unui dosar.

ACHITAREA DOBÂNDII, (*percentage cover*), solvabilitate a clientului de a achita dobânda la un credit luat în bancă din surse proprii.

ACHITAREA IMPOZITELOR, onorarea obligațiilor fiscale de către rezidenți în termenii prevăzuți de lege.

ACHITAREA ÎMPRUMUTULUI, procedura prevăzută în contract de achitare a împrumutului.

ACHIZITOR, agent de asigurare sau angajat al companiei de transport, însărcinat să caute potențiali clienți.

ACHIZIȚIA ÎNCĂRCĂTURILOR, atragerea clienților pe bază de contract la oferirea serviciilor de transportare a mărfurilor.

ACHIZIȚIE FRAUDULOASĂ, termen economic de referință privind procedura frauduloasă de procurare masivă a hârtiilor de valoare pentru a asigura controlul asupra pachetului de acțiuni.

ACHIZIȚIE ÎN ASIGURĂRI, termen economic de referință privind managementul, procedeele, formele și metodele de atragere a noi clienți în rețeaua de asigurări.

ACHIZIȚIE ÎN AVANS, proces de cumpărare a unor bunuri sau servicii de către un producător de producție de la un eventual cumpărător.

ACHIZIȚIE, termen economic de referință privind procedura de procurare masivă a hârtiilor de valoare pentru a asigura controlul asupra pachetului de acțiuni; termen economic de referință privind cumpărarea mărfurilor cu ridicata..

ACHIZIȚII CU RIDICATA, procurarea mărfurilor (materie primă, semifabricate) în cantități mari pentru necesități de producție.

ACHIZIȚII DE STAT, proces de procurare prin licitații publice a unor mărfuri necesare instituțiilor statului.

ACHIZIȚII INVERSE, proces comercial între două companii privind răscumpărarea utilajului achiziționat cu marfă produsă la el.

ACHIZIȚII ÎN COMPLET, proces de cumpărare a bunurilor sub formă de ansambluri sau linii de producere pentru necesitățile companiei.

ACHIZIȚII PENTRU COMPANIE, proces de cumpărare a bunurilor pentru necesitățile de producție.

ACHIZIȚIONARE CU RIDICATA, procurarea mărfurilor de la producător cu scopul de a le comercializa cu amănuntul direct consumatorilor sau a le propune spre desfacere unităților de comerț, care le vor comercializa ulterior cu amănuntul.

ACHIZIȚIONARE DE ÎNTÂMPINARE, în comerțul internațional, propunere reciprocă de mărfuri între parteneri pentru operații de vânzare-cumpărare.

ACHIZIȚIONARE DE STAT A UNOR BUNURI ȘI SERVICII, Vezi Achiziții de stat.

ACHIZIȚIONAREA PRODUCELOR AGRICOLE, proces și metodă de completare a rezervelor de stat pentru asigurarea securității alimentare.

ACITĂRI RECIPROCE, noțiune juridică și economică de referință privind relațiile de achitare prin virament a datoriilor urmare a tranzacțiilor dintre companii.

ACIVITATE DE ASIGURARE DIRECTĂ, Vezi Activitate de asigurare.

ACIVITATE DE ASIGURARE INDIRECTĂ, Vezi Activitate de asigurare.

ACIVITATE DE ASIGURARE, termen de activitate economică și proces pe piața serviciilor de asigurare.

ACLAMAȚIUNE, procedură de a vota un document în adunări fără scrutin.

ACOMODARE, termen economic de referință privind procedura de acordare a unui credit.

ACONT GARANTAT, sumă de bani ca garanție plătită ori încasată înainte în contul prețului, la încheierea unei tranzacțiuni pe

piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

A-CONTO, formă de plată în operațiile de export.

ACOPERIRE COMERCIALĂ, (*forward cover*), tip de contract urgent, încheiat de un cumpărător sau vânzător de valută cu un asigurator pentru a se asigura de fluctuațiile cursului valutar; asigurare contra riscului la schimbarea prețurilor.

ACOPERIRE CU AUR, metodă de analiză economică și indicator financiar privind raportul dintre rezerva valutară a țării și masa monetară aflată în circulație.

ACOPERIRE FORWARD, Vezi Acoperire comercială.

ACOPERIRE ÎN AUR, depunere zălog a unor obiecte de aur pentru a primi creditul.

ACOPERIRE ÎN NUMERAR, proces economic de producere a bunurilor pentru a acoperi necesitățile solicitate de banii aflați în circulație.

ACOPERIRE LA CATACLISME NATURALE, metodă de asigurare a mărfurilor la pagube produse de catastrofele naturale: inundații, seisme, incendiu, ploi torențiale ș.a.

ACOPERIRE LA EXPEDIERE, tip de asigurare a încărcăturii până în momentul a fi expediat beneficiarului.

ACOPERIRE MONETARĂ, cantitatea de valori certe (aur, valute convertibile, alte active) deținută de băncile de emisiune și exprimată într-un procent din suma totală a emisiunii de bancnote, cu scopul evitării inflației prin excedent de monedă și menținerea stabilității monetare.

ACOPERIRE, plata unei obligațiuni financiare; recumpărarea unui contract, vândut recent; achitare în bani sau hârtii de valoare cu titlu de garanție a unui contract de viitor; răscumpărarea unei opțiuni; acoperirea riscului valutar; neto-actele unei companii per o acțiune.

ACOPERIREA CHELTUIELILOR FIXE, metodă de analiză economică și indicator privind raportul dintre volumul profitului și datorii.

ACOPERIREA CU NUMERAR A MĂRFURILOR, proces și stare de echilibru relativ pe piața bunurilor de consum.

ACOPERIREA DEFICITULUI DE RESURSE UMANE, politică socială, educațională și demografică de stat și sistem de măsuri îndreptate pentru a satisface cererii agenților economici în forță de muncă calificată.

ACOPERIREA DIVIDENDELOR, metodă de analiză economică și indicator de activitate a unei societăți pe acțiuni ca raport dintre profitul obținut și suma de bani plătită sub formă de dividende.

ACOPERIREA GĂURILOR, (*tap issue*), tip și proces de emisie specială a hârtiilor de valoare, pentru acoperirea deficitului bugetar.

ACOPERIREA IMPORTULUI, metodă de analiză economică și indicator calculat care arată ce perioadă de timp comerțul la import poate fi finanțat din rezerve.

ACOPERIREA NUMERARULUI CU AUR, Vezi Acoperire cu aur.

ACOPERIREA OPȚIUNII, răscumpărarea opțiunii comercializat pentru a încheie tranzacția; răscumpărare a hârtiilor de valoare vândute anterior fără acoperire în termen pentru a încheie tranzacția.

ACOPERIREA POLIȚEI DE ASIGURARE, respectarea clauzelor poliței de asigurare de către asigurator privind plata primei de asigurare în caz de pagubă, suferită de client.

ACOPERIREA POZIȚIILOR „SCURTE”, operația de cumpărare a acțiunilor pe piața hârtiilor de valoare în locul celor procurate sau împrumutate cu speranță că va scădea conjunctura.

ACORD ASUPRA CHELTUIELILOR, clauză contractuală la o investiție, prin care sunt repartizate obligațiunile referitor suportarea cheltuielilor legate de implementarea proiectului.

ACORD CADRU, Vezi Contract de intenție.

ACORD COMERCIAL, tip de contract comercial internațional între state; contract inter-

național între două state cu privire la colaborarea în domeniul comerțului internațional.

ACORD CONFIDENȚIAL, înțelegere între părți privind modalitatea de protecție și utilizare a informației confidențiale.

ACORD CONSTITUȚIONAL, tradiție juridică ca izvor de drept în dreptul constituțional din Marea Britanie, Noua Zeelandă.

ACORD DE AFACERI, înțelegere și tip de contract între un grup de persoană fizică sau juridică privind fondarea unei afaceri.

ACORD DE AMANET, tip de contract notarial privind o operație de amanetare

ACORD DE ASIGURARE MEDICALĂ, tip de acord încheiat între asigurator și persoana asigurată privind asigurarea medicală.

ACORD DE BREVET, cadru legislativ prin care se recunoaște, la solicitare, efectele cererii de brevet european și/sau a brevetului european pe teritoriul Republicii Moldova; contract încheiat între două sau mai multe companii privind utilizarea reciprocă a brevetelor de invenție și beneficiile de care vor avea parte.

ACORD DE CESIUNE RETRO, Vezi Contract de asigurare.

ACORD DE COFIDENȚIALITATE, Vezi Contract de confidențialitate.

ACORD DE COMPENSARE, vezi Troc.

ACORD DE CONSTITUIRE A GRUPULUI FINANCIAR-COMERCIAL, Vezi Acordul cartelului.

ACORD DE CONTRACTARE, tip de contract de cumpărarea a producției agricole încheiat între producătorii agricoli și companiile angrosiste.

ACORD DE CREDIT, Vezi Acord de investiții străine.

ACORD DE INTENȚIE, tip de contract între un vânzător și cumpărător asupra unei tranzacțiuni, fără obligațiuni contractuale sigure.

ACORD DE INVESTIȚII STRĂINE, tratat internațional între două sau mai multe state

în domeniu; contract între donatorii externi și țara recipientă a investițiilor privind termenul de finanțare, obiectul construit sau reabilitat, graficul lucrărilor și termenii de rambursare a creditului.

ACORD DE ÎMPĂRȚIRE A PRODUCȚIEI, contract de colaborare dintre două părți egale – statul care deține resursele naturale și inversorul străin care primește terenurile în concesiune pentru a le explora cu achitarea licenței de concesiune în numerar sau cu materie primă extrasă de beneficiar.

ACORD DE LICENȚĂ, Vezi Acord de brevet.

ACORD DE LUCRU ÎN COMUN, tip de contract între două sau mai multe persoane juridice privind constituirea și finanțarea unei entități economice de producere fără a i se atribui acesteia personalitate juridică.

ACORD DE PĂSTRARE, tip de contract economic.

ACORD DE PLĂȚI, noțiune juridică și economică de referință privind un tip de contract între state, persoane fizice sau juridice asupra condițiilor de efectuare reciprocă a decontărilor și achitarea plăților.

ACORD DE PROTECȚIE A INTERESELOR, Vezi Acord confidențial.

ACORD DE RECUNOAȘTERE A VINOVĂȚIEI, înțelegere (legea o numește tranzacție) între învinuit, sau după caz inculpat, și procuror prin care primul este de acord să recunoască vinovăția, fapt care trebuie să rezulte într-o reducere a pedepsei, dacă este acceptată de către instanța de judecată.

ACORD DE SCHIMB, tip de contract barter între două companii.

ACORD FORȚAT, Vezi Contract cu asortiment impus.

ACORD INTERGUVERNAMENTAL, contract internațional între două state cu privire la colaborarea economică bilaterală.

ACORD ÎN DOMENIUL BREVETELOR, tratat de cooperare al OMI în domeniul brevetelor, semnat în 1978 la Washington.

ACORD MULTILATERAL, tratat internațional încheiat între mai multe state.

ACORD ORIZONTAL ASUPRA PREȚURILOR, Vezi Asociație pe orizontală.

ACORD PE CUVÂNT DE ONAORE, în practica internațională, contract încheiat între părți în formă orală.

ACORD PRIVIND CADRUL NORMATIV, tip de relații contractuale privind cadrul normativ ce ține de delimitarea competențelor între subiecții Federației Ruse.

ACORD VALUTAR, în practica internațională, convenție dintre două sau mai multe state asupra valutilor care vor fi utilizate la decontări în comerț sau plăți necomerciale.

ACORD VERBAL, înțelegere orală asupra unei tranzacții de vânzare – cumpărare.

ACORD VERTICAL ASUPRA PREȚURILOR, Vezi Asociație pe verticală.

ACORD, contract între două sau mai multe părți în vederea efectuării unei de afaceri de vânzare-cumpărare sau de aprovizionare, unei tranzacții financiare de plată prin acordarea unui credit pentru o investiție sau a unui împrumut; termen juridic de referință privind înțelegerea între părți asupra încheierii, modificării sau desființării unui act juridic; consimțământul la ceva, înțelegerea între două părți la încheierea unui act juridic, care, uneori, pentru a fi valabil, se da în fața unui funcționar sau în fața notarului public; înțelegere și tip de document juridic încheiat între cel puțin două părți – persoană fizică sau juridică sub formă de tratat, contract, convenție, pact, act.

ACORDARE DE ÎMPRUMUT, procedură și proces bancar.

ACORDAREA AJUTORULUI MATERIAL, acțiune de caritate organizată de companii, ONG pentru persoanele aflate în dificultate.

ACORDUL AGENTULUI, Vezi Acordul brokerului cu un client.

ACORDUL BROKERULUI CU UN CLIENT, contractul încheiat între client și broker, care prevede condițiile de acordare a serviciilor de

mediere și volumul de remunerare pentru serviciul acordat.

ACORDUL CARTELULUI, tip de contract încheiat între participanții care fondează un cartel, o corporație.

ACQUIRING, activitate în domeniul cardurilor bancare: gestionarea plăților electronice între agenții economici, deservirea terminalelor de plată a banilor în numerar, gestionarea plăților electronice între persoane fizice și/sau juridice.

ACREDITARE, termen juridic de referință privind procedura de investire a unui ambasador prin scrisoare de acreditare într-o funcție diplomatică, acreditare a jurnaliștilor la evenimente.

ACREDITIV AVIZAT, document bancar personalizat, pentru un corespondent concret.

ACREDITIV COMERCIAL, tip de acreditiv, achitarea căruia solicită documente speciale de justificare.

ACREDITIV COMPENSATOR, tip de operație bancară și de creditare.

ACREDITIV CU PLATA DIFERATĂ, document bancar, tip de acreditiv cu plata amânată.

ACREDITIV DE TRANZIT, scrisoare de credit, perfectat în o bancă, avizat în tr-o bancă din altă țară și achitat în a treia țară.

ACREDITIV DESCHIS, tip de acreditiv special, fără drept de revocare.

ACREDITIV DOCUMENTAR, tip de document bancar scrisoare de credit pentru plata unei sume contra mărfurilor achiziționate.

ACREDITIV IREVOCABIL, document bancar care garantează efectuarea operațiilor bancare.

ACREDITIV ÎN BANCĂ, tip de cont bancar pentru efectuarea operațiilor curente.

ACREDITIV PE FORMULAR, document bancar în alb, fără indicarea sumei.

ACREDITIV REVOLVING, formă de acreditiv care prevede realimentarea automată, pe măsură ce se consumă, a sumei prevăzute

inițial, până la valoarea sa nominală, pe toată durata de valabilitate a acreditivului.

ACREDITIV RUTIER, formă de achitare a acreditivului în anumite bănci, negociate în prealabil.

ACREDITIV, termen economic de referință privind modul și forma de plată pentru operațiile de cumpărare a mărfurilor și transportarea lor.

ACT ADMINISTRATIV, document cu efecte juridice emis organele administrative.

ACT AL ADMINISTRAȚIEI DE STAT, documente juridice și normative emise de organele de stat.

ACT COMERCIAL, proces verbal perfectat în cazul constatării lipsei unor mărfuri expediate.

ACT DE AGRESIUNE, conform statutului ONU, atentat la cauza păcii în lume.

ACT DE ASIGURARE, document prin care asiguratorul constată circumstanțele accidentului și paguba pe care a suferit-o persoana juridică sau fizică asigurată.

ACT DE CONSTATARE A UNUI ACCIDENT, document juridic prin care se constată circumstanțele producerii accidentului.

ACT DE CRUZIME, faptă săvârșită de infractor în timpul consumării faptei și care provoacă victimei suferințe fizice sau psihice și chinuri prelungite, ceea ce da făptuitorului o ferocitate deosebită. Actul de cruzime constituie circumstanța agravantă reală și se răsfrânge și asupra participanților, dacă au hotărât împreună asupra acestuia.

ACT DE INVENTARIERE, document întocmit în urma inventarierii bunurilor materiale.

ACT DE IPOTECĂ, tip de scrisoare de gaj.

ACT DE ÎMPĂCARE, înțelegere între două părți privind aplanarea unui conflict în baza unor concesiuni reciproce; soluționare amiabilă a unui litigiu de afaceri între două părți contractante.

ACT DE ÎNCORPORARE, document permisiv, prin care se acceptă fondarea unei corporații.

ACT DE PRIMIRE, document juridic sub formă de proces verbal de recepție, prin care se atestă darea în exploatare a unui obiectiv sau punerea în funcțiune a unui echipament.

ACT DE PROCEDURĂ FISCALĂ, document prin care agentul fiscal constată stare impozitării veniturilor.

ACT DE RECEPȚIE, document prin care părțile stabilesc existența și starea unor bunuri.

ACT DE REMITERE ÎN PĂSTRARE, document prin care titularul cesează dreptul de proprietate.

ACT DE RENUNȚARE, tip de document juridic încheiat între două părți.

ACT DE REVIZIE, proces verbal întocmit în urma reviziei.

ACT DE STARE CIVILĂ, documente legale, prin care se atestă identitatea, starea civilă, statutul social și juridic al personalității; înscris autentic prin care se dovedește nașterea, căsătoria sau decesul unei persoane.

ACT DE STAT, document adoptat și publicat oficial de organele puterii de stat.

ACT DE TRANSFER, tip de document juridic încheiat între două părți, prin care se transmit unele drepturi.

ACT DE VÂNZARE – CUMPĂRARE, (*bill of sale*), document legalizat la notar a unei tranzacțiuni dintre două persoane fizice privind operația de vânzare-cumpărare a unui imobil.

ACT DIPLOMATIC, acțiuni sau comunicate ale ministerului de resort, care pot avea urmări politice sau juridice.

ACT FALIMENTAR, acțiuni juridice, prin care se constată debitorul a admis falimentarea agentului economic.

ACT FINAL, termen juridic de referință privind forma unui acord internațional, urmare a unei conferințe internaționale.

ACT INTERPRETATIV, documente juridice care explică sau comentează aplicarea normelor juridice.

ACT NEPRIETENESC, comportament neadecvat, discriminatoriu al unui stat față de altul.

ACT NORMATIV, document juridic prin care se stabilesc dispoziții generale obligatorii.

ACT NOTARIAL, termen juridic de referință prin care mai multe persoane atestă, în fața notarului, existența unui fapt.

ACT SUBNORMATIV, document juridic emis de organele de stat întru executarea legilor sau hotărârilor organelor ierarhic superioare.

ACT UNILATERAL, demers diplomatic al unui subiect al dreptului internațional.

ACT VERBAL, afacere încheiată între părți în mod verbal.

ACT, document cu efect juridic, eliberat, emis etc. de o autoritate prin care se arată un fapt, o obligație, identitatea cuiva: act juridic, act administrativ, act individual, act de administrare, act de dispoziție, act procesual, act procedural.

ACT-AVIZ, document suplimentar la un act general, prin care se vine cu unele precizări parvenite pe parcurs.

ACTENOTARIALE, termen juridic de referință privind perfectarea diferitor acte în conformitate cu prevederile legale de către un notar.

ACTIUNE CIVILĂ ÎN PROCESUL PENAL, mijloc legal prin care persoana care a suferit o pagubă ca urmare a delictului săvârșit, solicită despăgubiri în vederea reparării pagubei produse. Obiectul acțiunii civile este tragerea la răspundere civilă a inculpatului, precum și a părții responsabile civilmente. Acțiunea civilă poate fi alăturată acțiunii penale în cadrul procesului penal, prin constituirea persoanei vătămate ca parte civilă, situație în care ea trebuie soluționată de instanța penală.

ACTIUNE ÎN JUSTIȚIE, mijloc legal în temeiul căruia se poate aduce înaintea justiției conflictul de drept născut din încălcarea unei norme. Prin ea se solicită instanței judecătorești constatarea sau realizarea unui drept și este condiția necesară ca o instanță să exercite atribuțiile sale jurisdicționale. Ea este concretizată în cererea de chemare în judecată (în materie

civilă), în plângerea prealabilă adresată de persoana vătămată direct instanței de judecată, în condițiile prevăzute de lege.

ACTIUNE PENALA, mijlocul prevăzut de lege prin care se realizează, în justiție, tragerea la răspunderea penală a persoanelor care au săvârșit crime și delicta și pedepsirea acestora. Acțiunea penală se pune în mișcare prin actul de inculpare prevăzut de lege (ordonanța procurorului, rechizitoriul de trimitere în judecată) și constituie mijlocul de sesizare a instanței, care, odată investită, este obligată să judece.

ACTIV CU VENIT MARE, tip de hârtie de valoare cu rentabilitate înaltă.

ACTIV, totalitatea bunurilor materiale și spirituale, care aparțin unei persoane fizice sau juridice.

ACTIVE DE ASIGURARE, termen economic de referință privind mijloacele din primele de asigurate, plasate în alte domenii de activitate economică.

ACTIVE BANCARE, sunt constituite din capitalul statutar al băncii, depunerile clienților.

ACTIVE BLOCATE, patrimoniu, hârtii de valoare și conturi bancare, care nu pot fi realizate sau transmise peste hotare.

ACTIVE COMERCIALE, termen economic de referință privind conturile debitoare, capitalul circulant și alte active, utilizate în activitatea comercială sau de schimb.

ACTIVE CURENTE, bunuri și valori ale unei companii, care participă la un singur ciclu economic.

ACTIVE DE AFACERI, totalitatea mijloacelor aflate la bilanțul contabil al companiei, utilizate în cadrul activităților de profil.

ACTIVE DE BANI, parte din patrimoniul companiei în mijloace bănești folosite ca active circulante.

ACTIVE DE BAZĂ, termen economic de referință care denumesc mijloacele utilizate pentru producerea fondurilor de producție.

ACTIVE DE CAPITAL, termen economic de referință privind bunurile cu o durată de utilizare lungă.

ACTIVE DE HÂRTIE, termen economic de referință privind toate hârtiile de valoare.

ACTIVE DE REZERVĂ, mijloace financiare luate cu împrumut.

ACTIVE DISPONIBILE, termen economic de referință privind soldul activelor fixe, rămas după excluderea amortizatei, producției nefinite, rezervelor de producție, obiectelor cu ciclul redus de viață.

ACTIVE ECONOMICE, termen economic de referință privind patrimoniul unei companii, care în urma utilizării, îi aduce venit în viitor.

ACTIVE EPUIZATE, patrimoniu al companiei, care pe parcursul exploatarei, se epuizează.

ACTIVE EXTRACIRCULANTE, mijloacele aflate la bilanțul contabil al companiei, dar care nu sunt la moment utilizate în activitatea curentă.

ACTIVE FĂRĂ VENITURI, activele instituțiilor bancare care nu aduc venit.

ACTIVE FICTIVE, bunuri care nu au existență de sine stătătoare, ci sunt considerate în temeiul unei convenții sau accepțiuni date prin legi sau alt gen de reglementari fictive.

ACTIVE FINANCIARE, termen economic de referință privind activele sub formă de titluri, bani și hârtii de valoare.

ACTIVE FIXE, termen economic de referință privind toate valorile economice imobilizate utilizate în activitatea economică, păstrându-și forma inițială, pe o perioadă mai mare de un an.

ACTIVE IMOBILIARE, termen economic de referință privind terenurile și edificiile aflate în posesia companiei.

ACTIVE IMPOZABILE, patrimoniu care este supus impozitării.

ACTIVE ÎN MUMERAR, termen economic de referință privind suma depozitelor și mijloacele financiare din casieria unei companii.

ACTIVE LICHIDE, termen economic de referință privind mijloacele financiare sub formă de bani, aur, bijuterii, hârtii de valoare ale băncii, care pot fi ușor realizate.

ACTIVE MATERIALE, parte din patrimoniul unei companii, constituită din clădiri, terenuri, echipamente și alte imobilizări.

ACTIVE NELICHIDE, termen economic de referință privind investițiile și creditele de lungă durată, hârtiile de valoare de pe piața financiară.

ACTIVE NEMATERIALE, bunuri aflate în posesia companiei sub formă de brevete, licențe, elaborări noi, timbre, embleme și semne comerciale etc.

ACTIVE NORMATE, termen economic de referință privind bunurile și valorile care sunt utilizate pentru a asigura buna activitate curentă conform programului a companiei.

ACTIVE NOSTRO, termen economic de referință privind activele unei bănci în băncile corespondente.

ACTIVE PE TERMEN LUNG, bunuri și valori cu o durată de utilizare mai mare de un an și care nu se consumă într-un ciclu de utilizare.

ACTIVE, termen economic de referință privind totalitatea bunurilor și creanțelor aparținând subiectului economic.

ACTIVELE COMPANIEI, termen economic de referință privind partea bilanțului contabil al unei companii care reflectă bunurile materiale, mijloacele financiare și anumite obligațiuni economice.

ACTIVELE SOCIETĂȚII PE ACȚIUNI, patrimoniu al companiei care include toate bunurile materiale, financiare și nemateriale.

ACTIVITATE ANTIMONOPOL, sistem de măsuri juridice și economice derulate de stat pentru prevenirea concurenței neeloiale pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

ACTIVITATE ANTREPRENORIALĂ, afacere legală de stat, mixtă sau privată în diverse domenii desfășurată de un antreprenor – persoană fizică sau juridică cu scopul de a produce mărfuri și a obține profit.

ACTIVITATE AUXILIARĂ, persoană fizică sau juridică, care oferă pe piață bunuri și servicii complementare.

ACTIVITATE BANCARĂ DE EMISIE, punere în circulație monetară a tuturor titlurilor de valoare.

ACTIVITATE BANCARĂ FRAUDULOASĂ, tip de infracțiune în domeniul economico-bancar.

ACTIVITATE BANCARĂ, tip de antreprenorial și gamă de servicii al unei companii bancare pe piața hârtiilor de valoare, acordate statului, persoanelor fizice sau juridice.

ACTIVITATE CLIRING, formă și proces de activitate pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

ACTIVITATE COMERCIALĂ EXTERNĂ, Vezi Economică externă.

ACTIVITATE COMERCIALĂ, tip de activitate economică pe piața bunurilor.

ACTIVITATE DE AFACERI, termen economic de referință privind activitatea desfășurată de un agent economic.

ACTIVITATE DE ANTREPRINZĂTOR, persoană fizică sau juridică care desfășoară o activitate economică.

ACTIVITATE DE ASIGURARE, cadru legislativ care reglementează organizarea și funcționarea asiguratorilor, reasiguratorilor și a intermediarilor în asigurări și/sau în reasigurări, supravegherea activității acestora; activitate care constă, în principal, din: oferirea, negocierea și încheierea de contracte de asigurare și reasigurare, încasarea de prime, lichidarea de daune, efectuarea de acțiuni de regres și de recuperare. Obiectul asigurării îl constituie interesele patrimoniale ce nu contravin legislației Republicii Moldova, corelate cu: persoana asiguratului sau a beneficiarului asigurării, cu viața, sănătatea și capacitatea lor de muncă (asigurarea de persoane); bunuri, credite și garanții, pierderi financiare ale persoanelor fizice și ale persoanelor juridice (asigurarea de bunuri).

ACTIVITATE DE AUDIT, (*audit*), proces de revizie specială realizat de un revizor-auditor cu scopul de a emite o opinie independentă, pe baza unor documentații și criterii de calitate.

ACTIVITATE DE BAZĂ, noțiune economică de referință privind profilul de bază al unui agent economic.

ACTIVITATE DE INTERMEDIAR, termen economic de referință privind munca agentului bursier.

ACTIVITATE DEPOZITARĂ, persoană fizică sau juridică, căreia i se lasă în baza unui contract ceva pentru păstrare.

ACTIVITATE ECONOMICĂ EXTERNĂ, persoană fizică sau juridică, antrenată în comerțul exterior.

ACTIVITATE ECONOMICĂ, activitate umană conștientă de producere a bunurilor economice.

ACTIVITATE EXCEPȚIONALĂ, muncă desfășurată fără alte activități colaterale.

ACTIVITATE FARMACEUTICĂ, persoană fizică sau juridică care practică genurile de antreprenorial legate de producerea, păstrarea sau comercializarea produselor farmaceutice.

ACTIVITATE FILANTROPICĂ, activitate gratuită de binefacere.

ACTIVITATE FINANCIARĂ, activități de gestionare a resurselor financiare derulate de toate instituțiile din ramurile puterii de stat și companii private sau cu capital mixt ori străin.

ACTIVITATE ILICITĂ, noțiune juridică și economică de referință privind o activitate economică ilegală.

ACTIVITATE INDIVIDUALĂ DE MUNCĂ, vezi Activitate individuală.

ACTIVITATE INDIVIDUALĂ, proces de încadrare a unei persoane într-o activitate economică individuală, fără atragerea forței de muncă străine.

ACTIVITATE INDUSTRIALĂ, domeniu de antreprenorial al unei persoane fizice sau juridice în industrie.

ACTIVITATE INVESTIȚIONALĂ INTERNAȚIONALĂ, vezi Activitate investițională.

ACTIVITATE INVESTIȚIONALĂ, proces de promovare a investițiilor, organizat de persoane fizice sau juridice.

ACTIVITATE ÎN DOMENIUL CONSUMATORILOR DE APĂ, persoană fizică sau juridică care prestează servicii de apă și canalizare.

ACTIVITATE ÎN DOMENIUL TURISMULUI, operator – persoană fizică sau juridică care oferă servicii în domeniu.

ACTIVITATE ÎN DOMENIUL URBANISMULUI, persoană fizică sau juridică

ACTIVITATE MANAGERIALĂ, munca desfășurată de personalul administrativ în vederea gestionării corecte a unei afaceri.

ACTIVITATE PEDAGOGICĂ INDIVIDUALĂ DE MUNCĂ, vezi Activitate individuală.

ACTIVITATE RENTABILĂ, regim de activitate al unei companii, când veniturile depășesc cheltuielile.

ACTIVITATE SUBVERSIVĂ, termen juridic de referință privind un gen activitate de subminare a statului.

ACTIVITATE TERORISTĂ, termen juridic de referință privind organizarea, planificarea și derularea unor acțiuni teroriste de către organizații teroriste sau teroriști individuali.

ACTIVITATEA CURȚII DE CONTURI, termen juridic de referință privind cadrul legislativ și metodele de funcționare a acestei instituții de stat.

ACTIVITĂȚI ILEGALE, excrocherie, uz de fals și alte infracțiuni pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

ACTIVUL BILANȚULUI, totalitatea mijloacelor economice și bunurilor materiale, înregistrate în contabilitate, care aparțin unei persoane juridice.

ACTUALIZARE, metodă de analiză economică.

ACTUALIZAREA REGISTRULUI, introducerea datelor la zi.

ACTUAR, expert în asigurări.

ACTUARIAL STATISTICS, metodă de analiză economică bazată pe statistică și teoria probabilității.

ACTUL DE ÎNCEPERE A URMĂRIRII PENALE, actul prin care se dispune începerea urmăririi penale de către organul competent: prin rezoluție sau prin proces-verbal, când organul de urmărire penală se sesizează din oficiu.

ACȚIONAR DISIDENT, posesor de acțiuni, care nu este de acord cu politica promovată de conducerea companiei.

ACȚIONAR ÎNREGISTRAT, persoană pose-soare de acțiuni, înregistrată oficial în registrul acțiunilor.

ACȚIONAR MAJORITAR, acționarul care deține, individual sau în mod concertat cu alți acționari, peste 50% din capitalul social sau din drepturile de vot.

ACȚIONAR MINORITAR, acționarul care deține, mai puțin de 50% din capitalul social sau din drepturile de vot.

ACȚIONAR, persoană juridică sau fizică posesor de acțiuni ale unei societăți.

ACȚIUNE CIVILĂ, hotărâre în cadrul unui proces civil; mijlocul legal cel mai important de protejare prin constrângere judiciară a drepturilor civile încălcate sau a intereselor ocrotite de lege nerespectate. În sens material, reprezintă posibilitatea reclamantului de a obține recunoașterea sau realizarea dreptului sau contestat, încălcat, nerespectat, prin constrângerea judiciară a pârâtului. În sens procesual, dreptul la acțiunea civilă reprezintă posibilitatea unei persoane de a se adresa organului jurisdicțional, în vederea apărării dreptului său încălcat.

ACȚIUNE DE ÎNDEMNIZAȚIE, proces civil sau penal de despăgubire.

ACȚIUNE DE RECUNOAȘTERE, proces civil prin care se recunoaște valabilitatea unui contract pus la îndoială.

ACȚIUNE DE REGRES, proces civil sau penal de recuperare a pierderilor materiale, bănești sau a altor bunuri.

ACȚIUNE DE TRANSFORMARE, proces civil sau penal de transformare sau partajare a unui drept patrimonial.

ACȚIUNE DIRIJATĂĂ, în teoria managementului, metodă și proces de influență a organelor de conducere asupra obiectelor conduse.

ACȚIUNE NEGATORIE, acțiune reală prin care reclamantul contestă faptul că pârâtul ar avea un drept de suprafață, un drept de uzufruct, uz, abitație ori de servitute.

ACȚIUNE REVOLTĂTOARE, în teoria managementului, stare de spirit care periclitează normalitatea proceselor economice.

ACȚIUNE, proces și instrument juridic prin intermediul căruia, o persoană care a suferit un prejudiciu în urma săvârșirii unei infracțiuni de către o altă persoană, solicită repararea acestuia în cadrul procesului penal declanșat ca urmare a constatării infracțiunii respective.

ACȚIUNI „A”, tip de hârtii de valoare obișnuite pe piața mondială, fără drept de vot pentru posesorii lor.

ACȚIUNI ANUNȚATE, tip de hârtii de valoare, cantitatea și valoarea lor fiind stabilite prin decizia adunării acționarilor.

ACȚIUNI BLUE-CHIPS, termen economic de referință privind un tip de hârtii de valoare.

ACȚIUNI CALIFICATE, tip de hârtii de valoare nominalizate.

ACȚIUNI CAPITALIZATE, tip de hârtii de valoare.

ACȚIUNI CICLICE, tip de hârtii de valoare, cursul cărora depinde de dinamica dezvoltării economice.

ACȚIUNI CLASIFICATE, tip de hârtii de valoare emise în serii, la care primele serii au prioritate față de următoarele.

ACȚIUNI CONVERTIBILE, tip de hârtii de valoare, care pot fi schimbate pe acțiuni obișnuite.

ACȚIUNI CU AMÂNARE, tip de hârtii de valoare, la care dobânda este plătită cu amânare.

ACȚIUNI CU DOBÂNDĂ FIXĂ, tip de hârtii de valoare.

ACȚIUNI CU DOBÂNDĂ FLOTANTĂ, tip de hârtii de valoare.

ACȚIUNI CU DREPT DE VOT LIMITAT, tip de hârtii de valoare.

ACȚIUNI CU DREPT DE VOT, termen economic de referință privind un tip de hârtii de valoare.

ACȚIUNI CU DREPT, tip de hârtii de valoare specific.

ACȚIUNI CUMULATIVE, tip de hârtii de valoare.

ACȚIUNI DE ANCHETARE, termen juridic de referință privind procedura de colectare a probelor într-o infracțiune sau crimă.

ACȚIUNI DE AUR, tip de acțiune nominală care poate depăși toate celelalte acțiuni în anumite circumstanțe specificate, adesea deținute de o organizație guvernamentală, într-o companie guvernamentală aflată în curs de privatizare și transformare într-o societate pe acțiuni.

ACȚIUNI DE CONSTITUIRE, tip de hârtii de valoare obișnuite emise cu ocazia fondării unei societăți pe acțiuni.

ACȚIUNI DE PORTOFOLIU, tip de hârtii de valoare.

ACȚIUNI DE SURPLUS, tip de hârtii de valoare.

ACȚIUNI DE TREZORERIE, tip de hârtii de valoare care sunt răscumpărate de compania emitentă, reducând valoarea acțiunilor restante pe piața liberă.

ACȚIUNI DUBLETE, termen economic de referință privind un tip de hârtii de valoare.

ACȚIUNI FĂRĂ DOBÂNDĂ, termen economic de referință privind un tip de hârtii de valoare.

ACȚIUNI FĂRĂ DREPT DE VOT, termen economic de referință privind un tip de hârtii de valoare.

ACȚIUNI FĂRĂ PREȚ NOMINAL, termen economic de referință privind un tip de hârtii de valoare.

ACȚIUNI IEFTINE, (*bonus stocks*), termen economic de referință privind un tip de hârtii de valoare cu risc sporit.

ACȚIUNI ILEGALE LA FALIMENTARE, infracțiune comisă pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare, cu scopul de a falimenta o companie, declarând-o insolubilă.

ACȚIUNI INTERNAȚIONALE, tip de hârtii de valoare, cotate pe piața mondială.

ACȚIUNI ÎNDOITE, tip de hârtii de valoare, emise de două societăți aflate în managementul unei și aceeași companii.

ACȚIUNI LA VEDERE, tip de hârtii de valoare cu dreptul posesorului la vot în prezența lui.

ACȚIUNI LIMITATE (*nonassessable stock*), termen economic de referință privind un tip de hârtii de valoare.

ACȚIUNI MANAGERIALE, termen economic de referință privind un tip de hârtii de valoare cu drepturi speciale acordate posesorilor.

ACȚIUNI MINORE, tip de hârtii de valoare fără drept de vot.

ACȚIUNI MULTIPLE, tip de hârtii de valoare cu dreptul posesorului la mai multe voturi.

ACȚIUNI NATURALE, tip de hârtii de valoare.

ACȚIUNI NECUMULATIVE, tip de hârtii de valoare, la care dobânda ne plătită este anulată.

ACȚIUNI NOMINALE, tip de hârtii de valoare, care se vând numai cu acceptul majorității acționarilor.

ACȚIUNI ORDINARE, tip de hârtii de valoare simple, emise în regim normal.

ACȚIUNI PREMIALE, tip de hârtii de valoare.

ACȚIUNI PREROGATE, tip de hârtii de valoare cu amânarea achitării veniturilor.

ACȚIUNI PRIVELEGIATE, tip de hârtii de valoare preferențiale.

ACȚIUNI PROTEJATE, termen economic de referință privind un tip de hârtii de valoare cu lichiditate și rentabilitate sporită.

ACȚIUNI RESTRICȚIONATE, tip de hârtii de valoare.

ACȚIUNI RETRASE, tip de hârtii de valoare.

ACȚIUNI REZERVATE, tip de hârtii de valoare.

ACȚIUNI STANDARD, tip de hârtii de valoare solvabile stabil.

ACȚIUNI STINSE, tip de hârtii de valoare, care sunt retrase contra valorii bănești a lor.

ACȚIUNI SUBORDONATE, tip de hârtii de valoare, cu drepturi limitate pentru posesorii lor.

ACȚIUNI UNINOMINALE, tip de hârtii de valoare, care acordă posesorului un singur vot.

ACȚIUNI UȘOR VANDABILE, termen economic de referință privind un tip de hârtii de valoare, suprasolicitate pe piața bursei.

ACȚIUNI VOTANTE, termen economic de referință privind un tip de hârtii de valoare.

ACȚIUNI, tip de hârtii de valoare, care reprezintă o cotă dinainte stabilită, din capitalul unei societăți și care dă posesorului dreptul să primească dividende.

ACȚIUNI-DIVIDENDE, tip de hârtii de valoare, achitate posesorilor în locul dobândii.

ACȚIUNILE COLECTIVULUI DE MUNCĂ, tip de hârtii de valoare obișnuite.

ACȚIUNILE TRUSTULUI, tip de hârtii de valoare obișnuite.

ACUMULARE DE VÂRSTĂ, concentrare la anumite vârste, de cele mai multe care se finalizează cu 0 sau 5 ani, a numărului populației sau a evenimentelor demografice care sunt semnificativ mai mari decât la vârstele vecine.

ACUMULARE, termen economic de referință privind procesul economic complex de formare și de utilizare a unei părți din venitul unei companii pentru constituirea capitalului necesar producerii de bunuri sau servicii în viitor.

ACUMULAREA CAPITALULUI FIX, reinvestire veniturilor în fondurile fixe ale companiei.

ACUMULAREA PRIMARĂ A CAPITALULUI, transformarea plusvalorii inițiale în capital în procesul reproducerii lărgite a capitalului.

ACUMULĂRI PENTRU PENSII, mijloacele acumulate la fondul social de stat al casei naționale de asigurări din contul defalcărilor obligatorii pentru pensii ale persoanelor fizice sau juridice.

ACUMULĂRILE POPULAȚIEI, volumul total al mijloacelor bănești depuse la depozite bancare, primele de asigurare și hârtiile de valoare ale populației într-un anumit interval de timp.

ACUZARE PARTICULARĂ, termen juridic de referință privind intentarea unui dosar în instanță de judecată la solicitarea persoanei pătimate.

ACUZARE, termen juridic de referință privind imputarea unui individ un delict, o crimă; parte care acuză la un proces.

ACUZAT, individ învinuit în justiție de ceva de săvârșirea unor fapte penale de o anumită gravitate, numite crime; el este considerat parte principală în procesul penal; învinuit, pârât, reclamat, inculpat.

ACUZATOR PUBLIC, termen juridic de referință privind un reprezentant al colectivului sau al unei organizații obștești detașat pe lângă o instanță judecătorească.

ACUZATOR, persoană care acuză, în procesul penal, dovedirea vinovăției revine acuzării, adică procurorului, respectiv părții vătămate, în situația în care acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a acesteia adresată direct instanței de judecată.

AD REFERENDUM, termen juridic de referință privind procedura de aprobare a unui contract internațional.

AD VALOAREM, termen economic de referință privind o metodă de analiză economică.

ADAOS COMERCIAL, parte a prețului la un bun comercializat care constituie cheltuielile de transport, de depozitare și marja de profit a vânzătorului; sumă adăugată la preț de către

comercianții la prețul cu ridicata al unui produs.

ADAOS LA PREȚ PENTRU DEPOZITARE, sumă adăugată la prețului unui bun pentru păstrarea lui la depozit.

ADAOS LA PREȚ, plată suplimentară pentru comandă individuală la un bun de consum sau de producție; sporul la prețul anterior.

ADAOS, supliment la salariu; plată suplimentară pentru calitatea ieșită din comun a unui bun; introducerea de noi tipuri de impunere fiscală; supraplata la procurarea hârtiilor de valoare.

ADAOSUL BROKERULUI, sumă adăugată de brokeri la bunurile comercializate pe piața bunurilor, serviciilor, hârtiilor de valoare și valutei.

ADAPTARE, termen economic de referință privind procesele, formele și metodele de acomodare a unui sistem economic la schimbările tehnologice, sociale, politice.

ADAPTAREA ECONOMIEI, ajustarea economiei țărilor în curs de dezvoltare la condițiile pieței mondiale și evoluția progresului tehnico-științific.

ADAPTAREA MĂRFII, efectuarea unor modificări în articolele destinate comercializării, reieșind din solicitările cumpărătorilor sau reieșind din tradițiile locale.

ADAPTAREA SISTEMULUI DE COMERCIALIZARE, termen economic de referință privind procesele, formele și metodele de acomodare a unui sistem economic la cerințele pieței.

A-DATUM, termen economic de referință privind termenul de executare a unui document bancar.

ADB, Banca Asiată de Dezvoltare, tip de instituție bancară regională specializată, fondată în 1965.

ADDENDUM, supliment, completare de către participanții la un contract comercial.

ADERARE LA ACORD INTERNAȚIONAL, în dreptul internațional, semnarea de către un stat a unui acord internațional, inclusiv cu

unele restricții, la care deja fac parte mai multe state.

ADEVERINȚĂ DE DEPUNERE, document care confirmă proprietarul unui depozit bancar, de regulă, acesta este contractul de depozit, încheiat între depunător și bancă, care stabilește regimul de gestionare a depozitului.

ADEVERINȚĂ DE ÎNREGISTRARE TEMPORARĂ, Vezi Adeverință de înregistrare.

ADEVERINȚĂ DE ÎNREGISTRARE, document eliberat persoanei juridice de Registrul de stat, pentru a lua o companie la evidență fiscală permanentă sau temporară.

ADEVERINȚĂ DE PLATĂ A CONTRIBUȚIEI, document prin care se atestă că membrul asociat al unei societăți a achitat taxa anuală de contribuție personală.

ADEVERINȚĂ, dovadă în scris prin care se confirmă un fapt, un lucru, un drept.

ADEVERIREA AVERII UNEI COMPANII DE VÂNZARE, constatare în temeiul actului de inventariere, bilanțului contabil și încheierea auditorului independent privind starea bunurilor, corectitudinea și cantitatea acestora ale unei companii scoase de vânzare în conformitate cu contractul de vânzare-cumpărare.

ADMINISTRARE FISCALĂ, termen economic de referință privind procedura, metodele și formele de activitate în domeniul executării legislației fiscale, percepției impozitelor și taxelor.

ADMINISTRARE, termen juridic de referință privind delimitarea competențelor între două persoane juridice de stat sau private; termen juridic de referință privind managementul autoritar birocratizat al unei afaceri, unei companii; tip de activitate managerială în calitate de administrator împuternicit de a conduce o companie, o cooperativă, o societate pe acțiuni, o instituție, sau o subdiviziune autonomă, un departament al acestora, în baza informației disponibile în conformitate cu nivelul managerial și îndreptată spre menținerea sau optimizarea funcționării obiectului încredințat, racordate la programul și obiectivele stabilite.

ADMINISTRAREA BUNURILOR, termen juridic de referință privind un tip de bunuri transmise în folosință de către organele de stat agenților economici de stat.

ADMINISTRAREA ÎN COOPERATIVA DE PRODUCERE, Vezi Administrare.

ADMINISTRAREA ÎN SOCIETATEA PE ACȚIUNI, Vezi Administrare.

ADMINISTRAREA PIETEI, politică economică și socială de stat de reglementare, implementată în domeniu prin sistemul de impozite, tarife, taxe, introducerea sau eliminarea unor restricții, facilități.

ADMINISTRATOR DELEGAT, Vezi Director executiv.

ADMINISTRATOR, manager al unei afaceri, companii sau subdiviziuni al acesteia.

ADMINISTRATOR, tip de funcție într-o schemă de încadrare.

ADMINISTRAȚIA IMOBILULUI, echipa managerială și de execuție, care asigură buna funcționare și exploatare a unei clădiri.

ADMINISTRAȚIA UZINEI, echipa managerială a entității economice, include conducerea de vârf și efectivul angajat în administrarea proceselor tehnologice, de aprovizionare și desfacere.

ADMISIBILITATEA PROBEI, termen de referință în jurisprudență privind legalitatea unei dovezii.

ADMONITION, termen economic de referință privind documentul care dovedește plata sumei luate cu împrumut.

ADRESAREA CUMPĂRĂTORULUI, scrisoare oficială privind inițierea unei afaceri de operație de vânzare-cumpărare.

ADRITURA, termen economic de referință privind procedura de plată a hârtiilor de valoare.

ADUCERE SILITĂ, aducerea cu forța în fața instanței a unor persoane, când acestea refuză benevol să se prezinte.

AFACERE ANTREPRENORIALĂ DE STAT, Vezi Activitate antreprenorială.

AFACERE COMERCIALĂ, (*trade deal*), operație de vânzare-cumpărare pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

AFACERE DE JAF, operație de vânzare-cumpărare extrem de neconvenabilă, încheiată prin escrocherie.

AFACERE ÎN AGRICULTURĂ, termen economic de referință privind producerea, păstrarea, prelucrarea și comercializarea produselor agricole.

AFACERE MUTUALĂ, termen economic de referință privind operațiile de cooperare dintre companii.

AFACERE TRANZITARĂ, tip de operații financiare cu valută străină între companii.

AFACEREA UNEI SINGURE MÂINI, (*one person business*), sintagmă folosită pe piața hârtiilor de valoare, când două opțiuni ale hârtiilor de valoare aparțin unei singure persoane.

AFACERI CRIMINALE, forme de activitate profesională criminală: jocuri de noroc ilegale, trafic de substanțe narcotice, contrabandă cu mărfuri ș.a.

AFACERI ILEGALE, afacere legală de stat, mixtă sau privată în diverse domenii desfășurată cu mari abateri de la legislație (lipsa licenței, contabilitate dublă, fraude fiscale ș.a.) de un antreprenor – persoană fizică sau juridică cu scopul de a produce mărfuri și a obține profit.

AFACERI ÎN COMUN, (*joint venture*), formă de colaborare economică internațională: zone economice libere, companii cu capital mixt, ș.a.

AFACERI MICI, (*small-scale entrepreneurship*), afacere legală privată de proporții mici în diverse domenii desfășurată de un antreprenor – persoană fizică cu scopul de a produce sau vinde mărfuri, de a presta servicii și a obține profit.

AFACERI RISCANTE, Vezi Predilecția riscului.

AFIDAVIT, termen juridic de referință privind legalizarea unei mărturii, în absența martorului.

AFILIERE, proces de alăturare a unei companii altei organizații, instituții etc., cu stabilirea unor raporturi de subordonare sau de colaborare.

AFIRMARE, termen economic de referință privind confirmarea conturilor, autenticității documentelor.

AFLUX DE CAPITALURI, proces economic și financiar privind cumpărarea activelor din țară de către companii străine, acordarea de către băncile străine a unor împrumuturi agenților economici din țară.

AFLUX INVERS, proces economic și financiar privind răscumpărarea de către investitorii autohtoni a acțiunilor plasate peste hotare.

AGENCY, hârtii de valoare, titluri, emise de organizațiile și instituțiile guvernul federal al SUA.

AGENT CU ATRIBUȚII SPECIALE (*exclusive agent*), intermediar al companiei în teritoriu, responsabil de vânzarea producției.

AGENT NAVAL (*chartering agent*), agent cu atribuții speciale privind amplasarea mărfurilor încărcate pe bordul navei.

AGENT AL REZERVEI FEDERALE, reprezentantul Băncii Federale de Rezervă din SUA, responsabil de recepționarea cererilor de emisie a bancnotelor pentru băncile comerciale.

AGENT ANGROSIST, persoane juridice sau fizice, care în bază de contract, efectuează operații agro.

AGENT AUTORIZAT (*sales agent*), companie autorizată.

AGENT BANCAR, reprezentant al băncii, unde nu sunt sucursale.

AGENT COMERCIAL, angajat al companiei responsabil de achiziții; angajat al companiei responsabil de identificarea potențialilor cumpărători; angajat al companiei responsabil de vânzarea produselor sau serviciilor.

AGENT DE ASIGURARE, persoană fizică sau juridică, împuternicit de asigurator să efectueze operații financiare.

AGENT DE ASIGURĂRI (*Lloyd agent*), reprezentant al companiei de asigurate Lloyd în porturilor marine.

AGENT DE BURSĂ (transfer agent), dealer cu atribuții speciale responsabil de evidența tranzacțiilor cu hârtiile de valoare.

AGENT DE BURSĂ DE „DOI DOLARI”, makler care îndeplinește însărcinările agenților de bursă în perioadele pic.

AGENT DE CONTROL VALUTAR, instituție bancară specializată în operații cu valuta străină.

AGENT DE NAVLOSIRE, broker care deservește transportul maritim internațional.

AGENT DE PRODUCȚIE, angajat al companiei în teritoriu cu atribuții speciale.

AGENT DE SCONT, broker specializat în operații financiare cu cambii.

AGENT ECONOMIC, persoană fizică sau juridică care desfășoară pe responsabilitate proprie un gen de activitate de producere, desfacere, comercială sau de prestare a diferitor tipuri de servicii.

AGENT FINANCIAR, termen economic de referință privind persoanele juridice care efectuează operații financiare conform licenței.

AGENT FISCAL, persoană fizică a serviciului fiscal sau a angajatorului, împuternicită să efectueze operațiile fiscale pentru plătitorii de impozite.

AGENT GENERAL, instituție bancară principală.

AGENT IMOBILIAR, angajat al companiei responsabil de vânzare și cumpărarea imobilelor.

AGENT INDENT, vânzător intermediar în comerțul internațional care activează conform unui contract de comision cu mandat de cumpărare.

AGENT INDUSTRIAL, angajat al companiei în teritoriu responsabil de desfacerea producției la fața locului.

AGENT INTERMEDIAR LA BURSĂ, persoană fizică – membru titular al bursei cu drept de mijlocitor al tranzacțiilor de bursă.

AGENT INTERMEDIAR VAMAL, broker autorizat - persoană fizică sau juridică care oferă servicii vamale.

AGENT INTERMEDIAR, mijlocitor al tranzacțiilor de bursă; agent mediator, curtier, dealer, intermediar, broker, comisionar, comis-voiajor antrenați în operațiile de transportare a mărfurilor, păstrarea bunurilor, comercializarea mărfurilor, hârtiilor de valoare; munca agenților de bursă pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

AGENT MARITIM, persoană juridică sau fizică care conform clauzelor contractuale acordă servicii proprietarilor de nave.

AGENT MEDIATOR, agent al firmei cu atribuții speciale.

AGENT NAVAL (*ship agent*), persoană fizică, care acordă proprietarilor de nave conform contractelor încheiate servicii de deservire a navelor în port.

AGENT PENTRU EXPORT, persoane juridice sau fizice, care în bază de contract, mediatizează operațiile de export.

AGENT VAMAL (clearing agent), angajat al companiei responsabil de efectuarea procedurilor vamale; persoană juridică specializată în perfectarea documentelor în operații vamale.

AGENT, persoană fizică sau juridică împuternicită cu anumite atribuții; persoană oficială a unui stat, a unei instituții sau organizații, împuternicit cu anumite însărcinări; agent de asigurare, agent de bursă, agent economic, agent de schimb.

AGENTURĂ, efectivul de agenți ai unei instituții publice sau private de tipul agenție.

AGENȚIA INTERNAȚIONALĂ PENTRU ENERGETICĂ, organizație fondată în 1974, cu sediul la Paris.

AGENȚIA PENTRU GARANTAREA INVESTIȚIILOR, subiect internațional, filială a BERD.

AGENȚIA PENTRU RECUPERAREA DATORIILOR, persoană juridică specializată în acordarea serviciilor în domeniu pe bază de contract.

AGENȚIE BANCĂ, termen economic de referință privind instituția de profil, fără autonomie financiară.

AGENȚIE COMERCIALĂ, (*commercial agency*), formă de relații juridico-financiare între doi parteneri comerciali.

AGENȚIE DE INFORMAȚII BANCARE, persoană juridică specializată în acordarea serviciilor despre solvabilitatea agenților economici pe bază de contract.

AGENȚIE DE MARKETING, persoană juridică specializată în acordarea serviciilor în domeniu pe bază de contract.

AGENȚIE DE PUBLICITATE, persoană juridică specializată în acordarea serviciilor de reclamă pe bază de contract, pentru a atrage interesul public asupra unui produs, a unei activități, a unei întreprinderi etc.

AGENȚIE DE RATING, persoană juridică, specializată în analiza economică a gradului de credibilitate al subiecților economici.

AGENȚIE DE TRANSPORTURI, persoană juridică specializată în acordarea serviciilor în domeniu pe bază de contract.

AGENȚIE DE TURISM, persoană juridică intermediară specializată în acordarea serviciilor în domeniu pe bază de contract privitoare la călătorii și vacanțe, precum vânzări de bilete de călătorie, rezervări hoteliere etc.

AGENȚIE EXCLUSIVĂ, persoane juridice sau fizice, care în bază de contract, efectuează operații strict personalizate în interesul unor companii sau persoane fizice.

AGENȚIE, termen juridic de referință privind forma de organizare și activitate a unor instituții de stat sau private, care exercită funcția de intermediar în diverse tratate de afaceri, angajamente etc.

AGIO MOUNTED, agio cont, termen economic de referință privind gestionarea conturilor hârtiilor de valoare la bursă.

AGIO, agio, termen economic de referință privind gestionarea hârtiilor de valoare la bursă; deviere de scumpire a prețului la aur sau la hârtiile de valoare.

AGIOTAJ, speculații de bursă având ca scop realizarea de profituri din fluctuațiile cursului valutar, ale hârtiilor de valoare sau ale prețului mărfurilor.

AGITARE, termen economic de referință privind propunerile brokerului făcute clientului de a schimba nesemnificativ de mai multe ori condițiile de tranzacționare, solicitând astfel de la el o remunerare suplimentară.

AGITAȚIE AURIFERĂ, fenomen social de explorare declanșat la descoperirea unor mari zăcămintă aurifere în unele țări în sec. XIX-XX.

AGRARIANISM, orientare în gândirea economică care acordă prioritate dezvoltării agriculturii, concept care preconizează menținerea agriculturii ca principală ramură a economiei.

AGREEMENT TO SUBMIT, clauză contractuală într-un acord comercial internațional, în care părțile au convenit în care țară va fi examinată litigiul în caz de ne respectare a contractului de către una din părți.

AGREGARE MONETARĂ, termen economic de referință în metodele de analiză a masei monetare.

AGREGARE, termen economic de referință în metodele de analiză economică.

AGREGAREA INDICATORILOR ECONOMICI, metodă de analiză economică a indicatorilor în ansamblu.

AGREGAREA PIETEII, termen economic de referință în metodele de analiză a pieței.

AGREGAT, mărime statistică sau indicator cu care se măsoară și se compară activitatea economică a unei țări, obținut prin însumarea, după anumite reguli, a unor operații, fluxuri sau rezultate economice din țara respectivă.

AGREMENT, în conformitate cu dreptul internațional, aprobare acordată sau solicitată de guvernul unei țări pentru numirea reprezentanților săi diplomați.

AGRESIUNE VĂDITĂ, în dreptul internațional, unul din criteriile actului de agresiune.

AGRESOR, persoana care săvârșește o agresiune și devine susceptibilă de a fi trasă la răspundere penală.

AGRICULTURĂ, știința și arta cultivării plantelor și a creșterii animalelor; ramură complexă a economiei care asigură cultivarea pământului și creșterea vitelor în vederea obținerii de materie primă pentru industria alimentară, (fabricarea produselor de panificație, vinificație, carne și lapte), industria ușoară (materie primă pentru industria textilă, a pielăritului și parfumerică).

AIEA, Agenția Internațională pentru Energia Atomică, fondată în 1957 cu sediul la Viena.

AJUSTARE TĂRĂTOARE, sistem de fixare periodică a cursului valutar în crește sau în scădere cu un anumit procent stabil.

AJUSTAREA VENITURILOR, (*income smoothing*), politică economică, financiară, socială și demografică de stat; metodă de redistribuire a veniturilor în diferite perioade ale vieții cetățenilor în favoarea copiilor și persoanelor de vârstă a treia.

AJUTOR DE ÎNMORMÂNTARE, tip de alocație privind o sumă de bani achitată din bugetul de asigurări pentru organizarea funeraliilor unui pensionar decedat, cuantum revăzut anual și stabilit în funcție de rata inflației.

AJUTOR ECONOMIC INTERSTATAL, Vezi Asistență străină.

AJUTOR MATERIAL DE STAT, acțiune de caritate finanțată de stat pentru persoanele aflate în dificultate.

AJUTOR MATERIAL, alocații bănești gratuite acordate persoanelor în dificultate de către stat, sindicate, organizații obștești sau companii.

AJUTOR PENTRU PIERDEREA TEMPORARĂ A CAPACITĂȚII DE MUNCĂ, ajutor material prevăzut de legislație pentru angajații care s-au îmbolnăvit în timpul lucrului și în alte cazuri, legate de serviciu.

AJUTOR UMANITAR, activitate de binefacere a unor persoane fizice sau juridice din țară și din străinătate, care prin organele de stat sau la direct transmit gratuit alimente, bunuri și obiecte de consum personal, cetățenilor aflați în dificultate.

AJUTORUL AGENTULUI DE BURSĂ, angajat al unei burse, care ajută brokerii titulari în lucru, fără a activa în calitate de principal.

AJUTORUL BROKERULUI, angajat al unei companii de brokeri sau burse, care ajută brokerii titulari în lucru.

AKVITENS, act oficial, ce confirmă scutirea de obligațiuni financiare.

AL PARI, paritate, coincidență ideală a prețului hârtiilor de valoare pe piață cu nominalul lor.

ALEGĂTOR, cetățean cu drept de vot.

ALEGERE SOCIALĂ, proces în teoria selecției.

ALEGERE, (*choice*), metodă de lucru a agentului de bursă.

ALEGEREA SEGMENTELOR DE PIAȚĂ, vezi Strategie de cucerire a pieței. .

ALEGERI ALTERNATIVE, tip de scrutin și proces electoral cu mai mulți candidați pe un loc.

ALEGERI ANTICIPATE, scrutin care are loc în urma unei crize parlamentare,

ALEGERI DIRECTE, tip de scrutin și proces electoral.

ALEGERI INDIRECTE, tip de scrutin și proces electoral.

ALEGERI INDISCUTABILE, tip de scrutin și proces electoral.

ALEGERI REPETATE, tip de scrutin și proces electoral repetat.

ALFABETISM, prioritate a companiilor în reclamă funcție de prima literă în denumire.

ALIANȚA DE LA BERNA, uniunea internațională a creditorilor și asiguratorilor în investiții, constituită în 1934 la Berna, Elveția, fondată cu scopul de a coordona acest segment

al relațiilor financiare; participă circa 40 de organizații de profil din 28 de țări.

ALIANȚA INTERNAȚIONALĂ A COOPERATORILOR, instituție de profil la scară mondială, fondată în 1895 cu sediul în Geneva.

ALIANȚĂ STRATEGICĂ, uniune a două sau mai multe persoane juridice în temeiul unui acord reciproc avantajos.

ALIANȚĂ, uniune a câtorva persoane juridice sau fizice în temeiul unui acord.

ALIBI, dovadă sau mijloc de apărare prin care o persoană își dovedește nevinovăția rezultată din constatarea ca la data săvârșirii crimei se află în alta parte decât în locul unde s-a comis aceasta.

ALIENARE, termen juridic de referință privind procedura de schimbare a proprietarului hârtiilor de valoare.

ALIMENTAREA „CU PICĂTURA”, clauză contractuală privind finanțarea unei investiții pe etape.

ALIMENTAREA CASEI, rezervarea sumei necesare de monedă națională în casieria companiei sau a unei bănci comerciale pentru satisfacerea necesităților curente în bani lichizi.

ALIMENTAȚIE PUBLICĂ, ramură a companiilor de afaceri în comerț, specializate în procesarea alimentelor și propunerea lor pentru consum.

ALOCATUR, document transmis plătitorului de impozite de inspectoratul fiscal în urma verificării obligațiilor fiscale.

ALLOTMENT, termen economic de referință privind procedura emiterii acțiunilor.

ALOCARE, termen economic de referință privind o sumă alocată din diferite surse (bugetare, extrabugetare, granturi ș.a).

ALOCAȚIE BUGETARĂ, termen economic de referință privind totalitatea mijloacelor bugetare, destinate beneficiarilor de surse bugetare.

ALOCAȚIE, tip de îndemnizație privind o sumă de bani achitată din bugetul de stat peri-

odic sau de o singură dată, destinată satisfacerii anumitor nevoi ale cetățenilor.

ALOCAȚII DE ASIGURARE SOCIALĂ, tip de îndemnizație privind o sumă de bani achitată din bugetul de asigurări persoanelor din categoriile defavorizate: șomeri, pensionari, bolnavi, invalizi, familii cu mulți copii sau familii monoparentale ș.a.

ALOCAȚII DE STAT, Vezi alocație.

ALOCAȚII ÎN NATURĂ, tipuri de alocații sociale, de care cetățenii beneficiază în mod gratuit: învățământ obligatoriu ocrotirea sănătății, deservire socială ș.a.

ALOGRAF, semnătură falsă.

ALONJĂ, termen economic de referință privind completarea sau suplimentarea unei cambii, pagina atașată unei cambii sau acțiuni nominative, destinată andosărilor succesive, înscris suplimentar la cambie, efectuat după completarea spațiilor pe față și pe verso a acesteia.

ALTERNATE, ordinea semnăturilor sub un acord internațional.

ALTERNATIVA INFLAȚIEI, termen economic de referință privind măsurile de combatere a inflației și parametri creșterii economice.

ALTERNATIVĂ, una din cele două soluții propuse, ele ne fiind compatibile.

ALUTOR UNIC LA NAȘTEREA COPILULUI, tip de alocație privind o sumă de bani achitată din bugetul de asigurări unei familii la nașterea copilului, cuantum revăzut anual și stabilit în funcție de rata inflației.

AMALGAMARE, termen juridic de referință privind fuzionarea sau absorbția unor companii aflate în concurență.

AMANET ÎN LOMBARD, depunerea unor lucruri de preț care ulterior urmează a fi răscumperate în termen contra unor sume de bani.

AMANET, garanție depusă de o persoană fizică sau juridică în contul unei datorii sau al executării unei lucrări; bun care se depune drept garanție; gaj, zalog, ipotecă.

AMANETAREA BUNURILOR, proces de perfectare a unui contract de gaj sau ipotecar.

AMÂNARE FISCALĂ, proces legal de achitare a taxelor de impunere la un alt termen, mai târziu, decât cel prevăzut anterior, cu perceperea amenzii tot mai târziu.

AMÂNAREA DESCHIDERII PIEȚEI, proces pe piața hârtiilor de valoare când decalajul dintre cerere și ofertă este foarte mare.

AMÂNAREA PLĂȚII UNEI AMENDE Vezi Amânare fiscală.

AMÂNAREA TAXELOR VAMALE, înlesnire legală acordată unor agenți economici la perceperea taxelor vamale.

AMBALAJ, hârtie, carton, masă plastică (recipiente), stofă, plase și alte materiale în care se ambalează un bun pentru a fi păstrat sau transportat: ambalaj extern (ladă, balot, recipient în care este transportată marfa), ambalaj intern (pachet, material în care este ambalată separat fiecare unitate de marfă); ambalaj echipament (mijloc tehnic utilizat pentru împachetare, transportare și livrare a unor tipuri de mărfuri; care ulterior urmează a fi returnat producătorului); pentru a facilita cucerirea pieței se practică ambalaj de reclamă, care are menirea să atragă atenția cumpărătorilor grație unor calități artistice originale.

AMBALATOR DE BANCNOTE, dispozitiv de ambalare a bancnotelor prin metodele: ambalator în bandă (înfășurate cu panglică), ambalator în vacuum (în pachete de polietilenă).

AMBASADĂ, reprezentanță diplomatică permanentă a unui stat pe lângă un alt stat.

AMBASADOR, cel mai înalt rang diplomatic; agent diplomatic plenipotențiar de rang superior, care reprezintă un stat pe lângă un alt stat; șeful unei misiuni diplomatice.

AMENAJAREA FONDULUI LOCATIV, dotarea spațiului locativ cu dependențe comunale moderne și în volum deplin.

AMENDA JUDICIARĂ, noțiune juridică de referință despre sancțiunea ce se aplică de către organul de urmărire penală prin ordonanță și de instanța de judecată, prin încheiere, perso-

nei care în cursul procesului penal a săvârșit o abatere judiciară dintre cele prevăzute de legea procesual penală.

AMENDA PENALĂ, termen juridic de referință privind pedeapsa principală ce constă în suma de bani pe care infractorul este condamnat de instanță să-o plătească, ca o sancțiune alternativă cu pedeapsa închisorii și se aplică numai în limitele prevăzute de lege.

AMENDAMENT DESPRE SUPRAMAJORITATE, amendament în statutul unei societăți economice, care prevede că la adoptarea unor chestiuni majore și de mare importanță pentru societate, se cere majoritate absolută a voturilor, adică peste 67%.

AMENDĂ DE ÎNTÂRZIERE, sumă ce urmează a fi achitată pentru nerambursare la timp a unei datorii, conform contractului.

AMENDĂ, termen juridic de referință privind o sancțiune administrativă, contravențională, fiscală sau civilă, care constă în obligația autorilor unor fapte ilicite, de a plăti o sumă de bani la bugetul de stat.

AMERICAN EXPRESS, mare companie internațională specializată în producerea sistemelor de plată prin carduri, fondată în 1950 în SUA,

AMLIATION, termen economic de referință privind copia unui document de recepționare a banilor.

AMNISTIE FISCALĂ, termen juridic de referință privind scutirile legale de taxe sau amenzi a persoanelor care au comis fraude sau datorii fiscale.

AMNISTIE, termen juridic de referință privind grațierea, abolirea pedepsei sau schimbarea ei pe una mai blândă efectuată de către șeful statului.

AMORTIZARE ACCELERATĂ, termen economic de referință privind realizarea a 50% din valoarea de intrare asupra cheltuielilor de exploatare, în primul an de folosință.

AMORTIZARE CUMULATIVĂ (*accumulated depreciation*), termen economic de referință privind suma amortizațiilor indicată integral în bilanța contabilă.

AMORTIZARE DEGRESIVĂ, termen economic de referință privind repartizarea neuniformă a cote-părți din valoarea de intrare a imobilizărilor, asupra cheltuielilor de exploatare, pe durata normală de utilizare; se mai numește și amortizare fiscală.

AMORTIZARE INCOMPLETĂ, cotă de amortizare ne achitată deplin din cauza ieșirii din uz a unui bun imobil sau mobil înainte de termen.

AMORTIZARE NEGATIVĂ, termen economic de referință privind gestionarea unui împrumut, când plățile pentru el sunt mai mici decât costurile dobânzii.

AMORTIZARE PROGRESIVĂ A ÎMPRUMUTULUI, restituire graduală, de la mai mic la mai mare de către stat a sumei datorate în urma emisiei unui împrumut de stat.

AMORTIZARE REGRESIVĂ, termen economic de referință privind procedura defalcării diminuate a cotelor de amortizare.

AMORTIZARE, termen juridic de referință privind stingerea treptată a datoriei sau recunoașterea judiciară a unei datorii ca fiind nulă în urma pierderii sau furtului; termen economic de referință privind diminuarea costului mijloacelor fixe în urma uzării lor fizice și morale.

AMORTIZAREA ÎMPRUMUTULUI DE STAT, restituirea de către stat a sumei datorate în urma emisiei unui împrumut de stat.

AMORTIZAREA ÎMPRUMUTULUI, termen economic de referință privind modul de rambursare a unui datorii.

AMORTIZAREA MIJLOACELOR FIXE, termen economic de referință privind recuperarea treptată, pe măsura uzării a valorii mijloacelor fixe din costul producției.

AMORTIZAȚIA OBLIGAȚIILOR, termen economic de referință privind procedura de stingere a obligațiunilor sau rambursare costului lor nominal.

AMPLASAREA FORȚELOR DE PRODUCȚIE, politică de stat și strategie aplicată la elaborarea planurilor urbanistice generale.

AMPRENTĂ, urma lăsată prin presare pe o suprafață, și poate fi: amprentă digitală (degetului); amprentă palmară (palmei); amprentă plantară (talpa piciorului desculț).

AN BUGERAR, noțiune juridică și economică de referință despre: procesul bugetar pe parcursul unui an – elaborare, aprobare și executare; perioada pentru care a fost aprobat exercițiul bugetar.

AN CALENDARISTIC, termen juridic și economic de referință despre perioadă de timp între 1 ianuarie - 31 decembrie.

AN DE ASIGURARE, termen economic de referință privind o perioadă de valabilitate a poliței de asigurare.

AN DE BAZĂ, noțiune economică de referință despre: anul de la care indicatorii economici sunt considerați bază; primul an într-o perioadă de analiză economică.

AN ECONOMIC, vezi Calendaristic.

AN FINANCIAR, noțiune juridică și economică de referință: despre un exercițiu bugetar stabilit prin lege; perioadă de raportare a activității unei companii.

AN FISCAL, termen juridic și economic de referință despre colectarea sau plățirea impozitelor, în fiecare lună, pe parcursul unui an.

AN POLIȚĂ, perioada de valabilitate a poliței pentru nava închiriată.

ANALFABETISM FUNCȚIONAL, factor de risc în societatea contemporană, când un individ este inapt să execute elementar obligațiunile de serviciu, familiale sau sociale.

ANALIZA AUDIT, metodă de analiză economică a eficienței unei companii.

ANALIZA BILANȚULUI, termen economic de referință privind evaluarea contabilă a balanței.

ANALIZA BURSEI, termen economic de referință privind evoluția evenimentelor pe piața bursieră.

ANALIZA CERERII ȘI OFERTEI, metodă de analiză economică sistemică a domeniului.

ANALIZA CHELTUIELILOR ȘI REZULTATELOR, vezi analiză audit.

ANALIZA CONSUMATORILOR, metodă de analiză economică a grupurilor de consumatori.

ANALIZA COSTURILOR, metodă de analiză economică sistemică a unui proces prin prisma cheltuielilor.

ANALIZA DEMOGRAFICĂ, metodă de analiză economică a factorilor demografici.

ANALIZA DOCUMENTELOR, metodă de analiză economică.

ANALIZA ECONOMICĂ SPAȚIALĂ, metodă de analiză economică a proceselor macroeconomice.

ANALIZA ECONOMICĂ, domeniu științific de cercetare sistemică a fenomenelor economice în ansamblu.

ANALIZA EFICIENȚEI, metodă de analiză economică sistemică a rentabilității.

ANALIZA FACTORILOR DE RISC, metodă de analiză economică sistemică a factorilor de risc.

ANALIZA FACTORILOR POLITICI, proces de monitorizare și evaluare a sistemului politic în ansamblu și a componentelor sale individuale, pentru a prezice direcții și consecințe ale acțiunilor politice cu impactul lor asupra dezvoltării societății.

ANALIZA FACTORILOR, metodă de analiză economică a unui proces prin prisma factorilor.

ANALIZA FINANCIARĂ, metodă de analiză economică a activității financiare la nivel de companie sau subiect teritorial-administrativ.

ANALIZA FLUXULUI ÎN NUMERAR, metodă de analiză economică privind monitorizarea fluxului de bani în circulație.

ANALIZA FUNCȚIONALĂ, metodă de analiză economică a proceselor macroeconomice.

ANALIZA FUNDAMENTALĂ, metodă de analiză economică privind evoluția pieței hârtiilor de valoare.

ANALIZA FURNIZORILOR, metodă de analiză economică a ramurii de aprovizionare.

ANALIZA HÂRȚIILOR DE VALOATRE, metodă de analiză economică a instrumentelor din acest domeniu.

ANALIZA INFLAȚIEI, metodă de analiză economică a procesului.

ANALIZA KROS-FACTOR, vezi Analiza audit.

ANALIZA MACROECONOMICĂ, metodă de cercetare științifică a proceselor economice, care prin evaluarea indicatorilor macroeconomici agregați permite identificarea problemelor de echilibru macroeconomic, utilizarea factorilor de producție, a relațiilor monetare și financiare etc.

ANALIZA MARGINALĂ, concepție și metodă de analiză economică.

ANALIZA MARKETING, metodă de analiză economică a sistemului de comercializare.

ANALIZA MATRICIALĂ, metodă de analiză economică prin prisma teoriei matricelor.

ANALIZA MICROECONOMICĂ, metodă de cercetare științifică a proceselor economice specifice pe domenii sau pe subiecți economici.

ANALIZA PIEȚEI HÂRȚIILOR DE VALOARE, metodă de analiză economică sistemică a domeniului.

ANALIZA PIEȚEI MĂRFARE, metodă de marketing și proces de cercetare și studiere a pieței, Vezi Studierea conjuncturii.

ANALIZA PORTOFOLIULUI DE ACȚIUNI, metodă de analiză economică a pieței hârtiilor de valoare.

ANALIZA PRODUCERII ȘI DESFACERII, termen economic de referință privind metodele de monitorizare a activității unei companii.

ANALIZA REGIONALĂ, metodă de analiză economică sistemică a unui grup de țări, continent sau la scară mondială.

ANALIZA RENTABILITĂȚII, termen economic de referință privind o metodă de lucru.

ANALIZA SERIILOR DINAMICE, metodă de analiză economică a indicatorilor în procesul evoluării lor în timp.

ANALIZA TIMPULUI DE MUNCĂ, metodă de analiză economică sistemică.

ANALIZA VENIT-CHELTUIELI, metodă de analiză economică a eficienței implementării unui proiect, activității unei companii.

ANALIZA VENITURILOR, metodă de analiză economică sistemică.

ANALIZĂ MANAGERIALĂ, termen economic de referință privind metodele de monitorizare a factorilor externi care pot afecta activitatea companiei.

ANALIZĂ SISTEMICĂ, instrument științific de cunoaștere, bazat pe metode generale științifice, experimentale, naturale, statistice, matematice; metodă de analiză economică sistemică.

ANALIZĂ TEHNICĂ, în economie, metoda de proiectare a prețului instrumentelor financiare în baza modificărilor anterioare a acestora.

ANALIZĂ, termen general de referință privind o metodă sistemică de cercetare științifică și practică a unei probleme.

ANARHISM, doctrină politică și mod de comportare a cetățenilor.

ANATOCISM, termen economic de referință în domeniul bancar privind calcularea dobânzii la dobândă la o sumă împrumutată.

ANCHETARE, termen juridic de referință privind cercetarea unei cauze juridice; metodă de cercetare științifică.

ANCHETATOR PRELIMINAR, persoană fizică, care anchetează o cauză juridică.

ANCHETĂ JUDICIARĂ, Vezi Anchetă penală.

ANCHETĂ PARLAMENTARĂ, metodă de control și supraveghere parlamentară asupra organelor executive ale statului, pusă în aplicare prin intermediul comisiilor constituite ad-hoc.

ANCHETĂ PENALĂ, termen juridic de referință privind procedura de urmărire penală prin: anchetă procesuală penală (la etapa de perfectare a dosarului) și anchetă judiciară (în timpul examinării a cauzei în instanță).

ANDOSAMENT COMPLET, un tip de gir al unei cambii.

ANDOSAMENT DE COMPLEZENȚĂ, un tip de gir al unei cambii.

ANDOSAMENT FĂRĂ DREPT DE REGRES, un tip de gir al unei cambii.

ANDOSAMENT FĂRĂ RECURS, un tip de gir al unei cambii.

ANDOSAMENT ÎN ALB, un tip de gir nepersonalizat al unei cambii.

ANDOSAMENT NOMINAL, un tip de gir al unei cambii.

ANDOSAMENT, proces pe andosare a unei cambii.

ANDOSARE, semnarea unei cambii.

ANDOSATAR, persoana care primește dreptul de proprietate asupra unui titlu și drepturile specificate în andosament.

ANDOSATOR, persoana care transmite dreptul de proprietate asupra unui titlu și drepturile specificate de acesta în andosament.

ANEXARE, încorporare abuzivă, prin violență a unui teritoriu.

ANEXĂ LA CONTRACT, acord suplimentar la un contract de bază, care conține niște circumstanțe adăugătoare, de care trebuie ținut cont pe parcursul executării contractului de bază.

ANGAGAȚII ÎN BUSINESS, formă de organizare într-o companie cu aplicarea mijloacelor electronice de comunicare.

ANGAJAMENT DE CONTRIBUȚIE LA O AVARIE COMUNĂ, clauză contractuală care prevede ca părțile să-și asume un risc proporțional cotei fiecăruia în afacere.

ANGAJAMENT DE LIVRARE, obligațiune a vânzătorului în fața cumpărătorului ca marfa plătită sau cumpărată să ajungă la beneficiar.

ANGAJAMENT DE NEPĂRĂSIRE A LOCALITĂȚII, tip de măsură de restricție aplicată împotriva bănuțului de organele de drept.

ANGAJAMENT FINANCIAR, diferite tipuri de plăți pe care trebuie debitorii – persoană fizică sau juridică să le achite creditorilor – persoană fizică sau juridică.

ANGAJAMENT PERPETUU, obligație a trăgătorului unei polițe sau cambii de a solicita stingerea acestor tipuri de hârtii de valoare în orice moment.

ANGAJAMENT SOLIDAR, obligațiune de executare a unui acord în comun a tuturor acționarilor unei companii și a fiecăruia separat.

ANGAJAMENT, contract de muncă al unui artist pentru o serie de concerte, spectacole.

ANGAJAMENTE CURENTE, datorii către un creditor cu perioadă de achitare pe parcursul unui an sau a unui ciclu de producție.

ANGAJAMNET DE PREZENTĂ, tip de măsură de restricție aplicată împotriva bănuțului de organele de drept.

ANGAJARE ÎN SERVICIU, noțiune juridică și economică de referință despre procesul de a angaja pe cineva la lucru în bază de contract în condițiile prevăzute de codul muncii.

ANGAJAREA CONDUCĂTORULUI, noțiune juridică și economică de referință despre procesul de a angaja pe cineva la lucru în calitate de manager al unei companii în bază de contract în condițiile prevăzute de codul muncii.

ANGAJAREA ÎN CÂMPUL MUNCII, cadru legislativ în domeniul relațiilor de muncă; proces managerial și economic.

ANGAJAȚI „GHIOCEI”, tip de fraudă fiscală, când persoane sunt înregistrate într-o companie ca lucrători care primesc salariu, dar de fapt, ele nu lucrează și nu primesc salariu.

ANGARA, în dreptul internațional, captarea de către un stat beligerant în porturile sale de nave comerciale ale țărilor neutre pentru uz militar.

ANGEL, „înger”, termen economic de referință care denumește obligații cu rating, convenabil investitorilor.

ANOMALOUS SWITCH, proces de transmitere a investițiilor de pe un tip de hârtii de valoare pe alt tip.

ANOMIE, termen juridic de referință privind starea societății caracterizată prin anarhie și dezordine.

ANTECEDENTE PENALE, termen juridic de referință privind consecințele sentinței instanței de judecată, după pronunțarea acesteia.

ANTEDATARE, a indica pe document sau în registru o dată anterioara celei prezente astăzi.

ANTICIPARE, termen economic de referință privind a efectua sau a spune ceva înainte de o anumită dată convenită.

ANTICIPAREA IMPOZITELOR, plata preventivă a impozitelor, de multe ori impusă de stat.

ANTIDATĂ, fraudă, termen ce indică o dată anterioară și falsă celei reale.

ANTIMOD, (*antimode*), termen economic de referință privind analiza statistică.

ANTREPRENOR GENERAL, întreprinzător care contrastează totalitatea lucrărilor prevăzute într-un proiect și devizul corespunzător și care răspunde pentru execuție în fața beneficiarului, indiferent dacă execută lucrările cu forțe proprii sau folosind subantreprenori.

ANTREPRENOR ÎN CONSTRUCȚII, Vezi Antreprenor general.

ANTREPRENOR PARTICULAR, Vezi Antreprenor.

ANTREPRENOR, persoană fizică sau juridică care execută lucrări în antrepriză; întreprinzător care conduce o antrepriză; tip de agent economic – persoană fizică sau juridică, care are un comportament specific sistemelor economice bazate pe concurență, risc și inițiativă privată; om de afaceri persoană fizică sau juridică care practică afaceri antreprenoriale; manager în teatre, cinematografie și alte instituții de cultură private.

ANTREPRENORIAT ÎN COMUN, termen economic de referință și proces derulat de o companie din țară și una străină pentru a pătrunde pe piața externă.

ANTREPRIZĂ COLECTIVĂ, Vezi Contract de antrepriză.

ANTREPRIZĂ DE ARENDĂ, Vezi Contract de antrepriză.

ANTREPRIZĂ DE BRIGADĂ, Vezi Contract de antrepriză.

ANTREPRIZĂ ÎN COMERȚUL EXTERIOR, formă de colaborare economică și tehnică dintre state în baza unor acorduri în domeniul investițiilor.

ANTREPRIZĂ, afacere economică riscantă; teatru, cinematograful și alte instituții de cultură private.

ANTREPRIZĂ, Vezi Contract de antrepriză.

ANUITANT, (*anuitant*), persoană care primește o anuitate.

ANUITATE CONVENȚIONALĂ, sumă de bani defalcată în anumite condiții speciale.

ANUITATE FIXĂ, poliță de asigurare, care garantează defalcări la termen indiferent de fluctuațiile de pe piață hârtiilor de valoare.

ANUITATE HIBRIDĂ, termen economic de referință în asigurări privind plata dobânzii și rentei.

ANUITATE INDIVIZIBILĂ, termen economic de referință în asigurări privind plata venitului fără a fi distribuit între moștenitori.

ANUITATE LA TERMEN, sumă de bani defalcată anual pentru a lichida treptat o datorie.

ANUITATE NERAMBURSABILĂ, termen economic de referință în asigurări.

ANUITATE RAMBURSABILĂ, termen economic de referință în asigurări privind prima plată restituită.

ANUITATE SPECIALĂ, termen economic de referință în asigurări privind plata venitului indiferent că persoana asigurată trăiește sau nu mai este în viață.

ANUITATE VIAGERĂ, termen economic de referință în asigurări privind încetarea plății rețelei și stingerea datoriilor, urmare a decesului persoanei asigurate.

ANUITATE, termen economic de referință privind o sumă de bani defalcată periodic pentru a lichida treptat o datorie.

ANULARE, termen juridic de referință privind procedura de anulare a unei hârtii de valoare pierdute; sancțiune civilă ce constă în desființarea retroactivă prin hotărâre judecătorească a unui act juridic lovit de nulitate relativă; nulitate relativă; anulație; desființare a unui act ilegal al administrației de stat de către organul ierarhic superior;

ANULAREA CONTRACTULUI DE DĂRUIRE, procedură legală de anulare a transmiterii unui cadou.

ANULAREA CONTRACTULUI INTERNAȚIONAL, ieșirea dintr-un acord bilateral sau multilateral, fără acceptul celorlalte părți.

ANULAREA CONTRACTULUI, încheierea anticipată a unei afaceri la inițiativa uneia dintre părți sau din cauze ce nu depind de părți.

ANULAREA DATORIEI, termen economic de referință privind stingerea de către creditor unei datorii a unui debitor, dacă aceasta nu afectează alte persoane fizice sau juridice; termen juridic de referință privind bancruta.

ANULAREA FORMULARELOR DE OBLIGAȚII, proces de eliminare de pe piața hârtiilor de valoare a formularelor unei emisii de acțiuni ne utilizate cu scoaterea din circulație a lor.

ANULAREA TITLURILOR DE VALOARE, termen economic de referință privind piața hârtiilor de valoare.

ANVERGURA ZILNICĂ A PREȚULUI, amplitudinea variației prețurilor acceptată pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare într-o zi.

APARAT AUTOMATIZAT PENTRU OPERAȚII BANCARE (ATM), dispozitiv de efectuare a operațiilor bancare în regim autonom (plăți de telefonie fixa sau mobila și a altor ser-

vicii de utilități publice, transferuri din contul de card în contul curent sau transferuri din contul de card în contul de card virtual pentru efectuarea de cumpărături pe Internet).

APARAT COMERCIAL, echipament pentru vânzarea produselor contra bani sau fise.

APARAT DE STAT, sistemul organelor de stat, care asigură puterea legislativă, executivă sau judiciară în conformitate cu prevederile constituției.

APARAT FINANCIAR, structura sistemului financiar al unui stat.

APARATE DE JOC, echipament pentru jocurile de noroc sau pentru distracție.

APARIȚIA DREPTURILOR ȘI OBLIGAȚIILOR CIVILE, termen juridic de referință privind circumstanțele în care apar drepturile civile la încheierea unui acord, executarea unor legi, în temeiul hotărârii instanței de judecată, la procurarea legală a bunurilor, la crearea unor bunuri cu drept de autor ș.a.

APARIȚIA UNOR NOI CIRCUMSTANȚE, termen juridic de referință în dreptul procesual privind faptele noi descoperite într-o cauză civilă sau penală, care fiind luate în calcul, schimbă radical mersul procesului judiciar.

APARTAMENT COMUNAL, locuință în care în calitate de arendași locuiesc două sau mai multe familii.

APARTAMENT, locuință cu una sau mai multe odăi și dependențele necesare într-un bloc de locuit.

APATRID, persoană fără cetățenie.

APĂRĂTOR, termen juridic de referință privind un avocat din oficiu sau angajat de pârât pentru apărarea acestuia în timpul procesului.

APE DE HOTAR, bazine acvatice, prin care trece hotarul dintre două țări.

APE INTERNE, totalitatea bazinelor de apă pe teritoriul unei țări, cu excepția mărilor teritoriale.

APE ISTORICE, în teoria și practica juridică internațională, spații acvatice de litoral, care istoric au fost sub jurisdicția unei țări.

APE TERITORIALE, teritoriu acvatic suveran al unui stat.

APELANT, persoană care a depus o apelație.

APELAȚIE, termen juridic de referință privind un recurs.

APLICAREA LEGII, termen juridic de referință privind aplicarea normelor juridice în timp, spațiu și asupra unui cerc definit de indivizi.

APORT MATERIAL, contribuție la capitalul statutar cu bunuri materiale sau diferite hârtii de valoare.

APORT, termen economic de referință privind activitatea financiară a unei societăți pe acțiuni.

APOSTILARE, autentificarea unui document, conform prevederilor Convenției de la Haga (1961).

APOSTILĂ, ștampilă sau rezoluție aplicată pe un document, cu excepția celor vamale și comerciale.

APRECIERE DE EXPERT, metodă de analiză economică și proces de evaluare subiectivă de către un specialist în domeniu a unor indicatori care nu se pretează numărării cantitative sau calitative precise.

APROBARE, proces de validare a unei decizii de către un organ colegial, o adunare, o conferință; permisiune de aplicare a unui ordin, dispoziție, act normativ autorizată de către managerul principal sau conducătorul unei companii, entități economice, instituții; încercare oficială a unui model economic, a unui dispozitiv, a unui produs științific, a unui act normativ sau legislativ.

APROBAREA BUGETULUI, proces de examinare și procedură de aprobare a bugetului de către organele ierarhic superioare.

APROVIZIONARE CENTRALIZATĂ, tip de activitate în marketing și formă de eficientizare economică în transport.

APROVIZIONARE CIRCULARĂ, TACTICĂ ȘI METODĂ DE transportare a bunurilor pe itinerare închise.

APROVIZIONARE CU TRANSPORT, încheierea unui acord între expeditor și o organizație de profil pentru prestarea serviciilor de transportare a mărfurilor.

APROVIZIONARE TEHNICO-MATERIA-LĂ, proces dual reciproc de aprovizionare și desfacere a bunurilor pentru a asigura producerea bunurilor și comercializarea lor.

APROXIMARE, termen economic de referință privind o metodă de lucru cu cifrele în domeniu

APTITUDINI PROFESIONALE, ansamblu de particularități psihice și psihofiziologice ale individului, necesare și suficiente pentru a însuși o profesie.

ARĂTURĂ INVERSĂ, termen economic de referință privind reinvestirea venitului în fondurile fixe.

ARBITRAJ RISCANT, termen economic de referință privind operațiile speculative riscante pe piața hârtiilor de valoare.

ARBITRAJ „ÎN SPAȚIU”, termen economic de referință privind operațiile de o singură dată în același timp la diferite burse cu mărfuri sau hârtii de valoare.

ARBITRAJ CAMBIAL, termen economic de referință privind operațiile speculative la bursa valutară.

ARBITRAJ DE BURSĂ, termen juridic de referință privind procedura de examinare a litigiilor bursiere.

ARBITRAJ DE VALORI, termen economic de referință privind operațiile speculative pe cel puțin două piețe a hârtiilor de valoare.

ARBITRAJ DISCONT, termen economic de referință privind operațiile pe piața hârtiilor de valoare în condiții avantajoase, arbitraj convertibil.

ARBITRAJ FORȚAT, instanță care examinează litigiile dintre antreprenori și angajați.

ARBITRAJ INTERNAȚIONAL, termen juridic de referință privind instituția juridică internațională care examinează litigiile apărute în comerțul internațional dintre părți.

ARBITRAJ INVERS, termen economic de referință privind un tip de operații pe piața hârtiilor de valoare.

ARBITRAJ ÎN ABSORBȚIE, tip de operație financiară negociată pe piața hârtiilor de valoare.

ARBITRAJ ÎN CONFLICT DE MUNCĂ, instanță de examinare a conflictelor colective de muncă.

ARBITRAJ PE PIAȚA HÂRTIILOR DE VALOARE, termen economic de referință privind un tip de operații speculative pe această piață.

ARBITRAJ PROCENTUAL, termen economic de referință privind un tip de piața valutară.

ARBITRAJ VALUTAR BILATERAL, termen economic de referință privind operațiile bursei valutare în condiții avantajoase în două locații.

ARBITRAJ VALUTAR MULTILATERAL, termen economic de referință privind operațiile bursei valutare în condiții avantajoase în mai mult de două locații.

ARBITRAJ VALUTAR SIMPLU, termen economic de referință privind operațiile bursei valutare în condiții avantajoase cu două valute.

ARBITRAJ VALUTAR SPAȚIAL, termen economic de referință privind venitul obținut din operațiile bursei valutare în condiții avantajoase.

ARBITRAJ VALUTAR TEMPORAR, termen economic de referință privind operațiile bursei valutare în condiții avantajoase.

ARBITRAJ VALUTAR, termen economic de referință privind operațiile bursei valutare în condiții avantajoase în condiții avantajoase.

ARBITRAJ, termen economic de referință privind un specialist în arbitraj valutar.

ARBITRAJARE, operație bancară pentru cumpărarea și vânzarea valorilor de bursă cu cel mai mare profit.

ARBITRAJUL BURSEI, organ de lucru al Burselor, care la solicitarea părților, examinează litigiile apărute.

ARBITRAJUL DIVIDENDELOR, (*divided arbitrage*), termen economic de referință privind operațiile pe piața valutară în condiții avantajoase.

ARBITRU, persoană fie nominalizată de autoritățile corespunzătoare, fie aleasă de părți în mod voluntar pentru a rezolva litigiile, conflictele, litigiile; arbitru sportiv.

ARBORELE DECIZIILOR, metodă de analiză economică în elaborarea deciziilor în managementul afacerilor.

ARBORELE OBIECTIVELOR ȘI SARCINILOR, metodă de analiză economică și model structural de adoptare a deciziilor în management.

ARBORELE OBIECTIVELOR, metodă de analiză economică și planificare în managementul afacerilor.

ARENDA TERITORIULUI, termen juridic și economic de referință privind încheierea unui tip de acord internațional de închiriere a unui teritoriu.

ARENDAREA ÎNTREPRINDERII, termen economic de referință privind un tip de închiriere integrală a unității economice ca un tot întreg.

ARENDAȘ, (*leaseholder*), persoana fizică sau juridică parte unui contract de arendă, care preia bunurile în folosință pe un termen determinat.

ARENDATOR, persoană juridică sau fizică, care pe bază de contract, cedează dreptul de folosință a unui bun, pe un timp determinat, în schimbul unei plăți.

ARENDĂ BRUTO, termen economic de referință privind un acord de dare a unei locații în arendă, arendașul fiind obligată achite toate cheltuielile de deservire.

ARENDĂ CAPITALĂ, termen economic de referință privind un tip de închiriere prin cumpărare cu plată în rate pe parcurs.

ARENDĂ CU DESERVIRE, termen economic de referință privind un tip de închiriere a companiei, când încheietorul achită reparația curentă, deservirea tehnică a echipamentului și primele de asigurare; arendă curată.

ARENDĂ ÎN CREDIT, termen economic de referință privind un tip de închiriere a bunurilor cumpărate în credit de către arendaș.

ARENDĂ ÎN PORTOFOLIU, termen economic de referință privind un contract de arendă.

ARENDĂ PRINCIPALĂ, termen economic de referință privind darea a bunurilor cu darea ulterioară de către arendator în subarendă.

ARENDĂ, cedare prin contract a dreptului de folosință a unui bun, pe un timp determinat, în schimbul unei plăți, folosirea unui bun astfel cedat, sumă plătită proprietarului pentru arendare.

ARENȚĂ CURENTĂ, termen economic de referință privind un tip de închiriere pe scurtă durată.

AREOPAG, tribunal suprem și consiliu de supraveghere a magistraților din Atena antică.

AREST ADMINISTRATIV, termen juridic de referință privind sancțiunea pentru infracțiuni administrative.

AREST PREVENTIV, *Vezi Arest.*

AREST, procedură juridică procesuală prevăzută de Codul de procedură penală și proces de a pune sub strajă un infractor sau un inculpat.

ARESTARE ILEGALĂ, act de restricționare a libertății personale ne întemeiată pe dispoziții legale.

ARESTARE LA DOMICILIU, act de restricționare a libertății personale.

ARESTAREA DEBITORULUI, termen juridic de referință privind procedura legală, în temeiul judecății de reținere sub pază a persoanei responsabile de bancrută.

ARGINT, metal folosit în trecut la baterea monedelor.

ARGINTAR, giuvaiergiu care lucrează sau vinde obiecte de argint; bancher în Roma antică.

ARGOU ECONOMIC, tip de lexic profesional.

ARGUMENT, termen juridic de referință privind un raționament logic.

ARISTOCRAȚIE, termen juridic de referință privind o formă de guvernare; o pătură socială privilegiată grație originii sociale și situației sale economice; nobilime.

ARMATOR, proprietar al unei nave și comerciant.

ARMONIZAREA ASORTIMENTULUI, termen economic comercial de referință privind asemănarea grupurilor de mărfuri din punct de vedere al utilizării lor.

ARMONIZAREA IMPOZITELOR, noțiune juridică și economică de referință și proces organizatoric de unificare a procedurilor fiscale la scară națională, bilaterală între state sau la scară mondială, în corespundere cu cerințele aplicate de organizațiile internaționale.

AROGAREA DREPTULUI DE AUTOR, tentativă de încălcare a drepturilor de autor de către un individ prin publicarea unei lucrări străine cu numele său ori omiterea colectivului de autori, lăsând numai numele său; depunerea cererii de înregistrare a unor invenții străine, modele sau mostre industriale ca fiind proprii.

AROUND, operație de casierie pe piața valutară.

ARTA OPERAȚIILOR VALUTARE, metode și proces de efectuare eficientă a operațiilor valutare.

ARTEL, termen juridic de referință privind forma și principiile de organizare a gospodăriilor colective, cooperativelor de producție.

ARTERĂ INTERNAȚIONALĂ, cale maritimă construită cu scopul de a face cât mai scurtă legătura dintre mări și oceane.

ARTICOL DE CALCULAȚIE, metodă de analiză economică și indicator privind tipurile de cheltuieli, care constituie costul producției fabricate.

ARTICOL DE CHELTUIELI, indicator de consum de producție privind totalitatea chel-

tuelilor omogene legate de procurarea materiei prime, semifabricatelor, fabricarea bunurilor, depozitarea, transportarea și desfacerea producției.

ARTICOL, obiect de comerț; tip de marfă cu un cod special, privind originea și calitatea ei, indicator economic.

ARTICOLE DE GALANTERIE, termen economic și comercial de referință privind un tip de mărfuri de larg consum de igienă și uz personal.

ARTICOLE DE PRIMA NECESITATE, bunuri necesare, solicitate și folosite mai des în viața cotidiană de către consumatori – persoană fizică: obiecte, alimente, băuturi și alte mărfuri de uz personal.

ARTICOLE DE PRODUCȚIE LA NIVELUL STANDARDELOR MONDIALE, produse fabricate în conformitate cu standardele tehnice aplicate la scară internațională.

ARTICOLE ÎNSUȘITE, termen economic de referință privind însușirea metodelor de producere a bunurilor prevăzute de proiect într-o companie industrială.

ARTICOLE SUPRASOLICITATE, produse fabricate, care timp îndelungat se bucură de cerere sporită din partea consumatorilor pe piață.

ARUNCAREA ACTIVELOR, vânzarea activelor unei companii contopite, ce nu aduc venit.

ARVUNĂ, sumă de bani pe care o parte o da celeilalte părți în urma încheierii unui contract sau a unui antecontract, urmând ca în caz de nerealizare a contractului din culpa uneia dintre părți, aceasta să piardă suma deja plătită, respectiv să restituie dublul sumei primite dacă acest lucru este prevăzut în mod expres în contract; suma de bani achitată în avans, drept garanție pentru îndeplinirea unui acord comercial încheiat; acout, avans.

AS AN AGENT, companie intermediară de brokeri.

ASAMBLEEA GENERALĂ, conform statutului, organul suprem al ONU.

ASAMBLEEA, adunare; organ suprem al puterii de stat în unele țări sau organ suprem al unor organizații internaționale.

ASANARE, sistem de măsuri administrative, manageriale și financiare, întreprinse pentru a evita falimentarea unei companii.

ASASINAT POLITIC, omorârea premeditată și ilegală la comanda statului sau structurilor rebele antiguvernamentale a unor persoane pentru convingerile lor politice, religioase, etnie, gen, culoare, limba vorbită și alte motive.

ASCUNDEREA INFRACTORULUI, complicitate la săvârșirea unei crime prin tănuirea criminalului, a uneltelor sau a mijloacelor cu care a comis crima.

ASDJUSTER, termen juridic de referință privind persoana fizică sau juridică care reprezintă în instanță interesele companiei asigurate; specialist în acest domeniu.

ADMINISTRAREA HÂRTIILOR DE VALOARE, termen economic de referință privind procedura, metodele și formele de activitate în domeniu.

ASEAN, Asociația Statelor din Sud-Estul Asiei, fondată în 1967, cu sediul în Djakarta.

ASEMENI MONEDEI, tipuri de hârtii de valoare, active mobile, obligații de împrumut, echivalente cu moneda națională.

ASESOR, funcție judiciară în Roma antică.

ASIGURARE BENEVOLĂ, tip de contract de asigurare încheiat la solicitarea benevolă a părților.

ASIGURARE CARGO, tip de contract de asigurare a mărfurilor transportate, fără asigurarea mijlocului de transport.

ASIGURARE CASCO, serviciu de asigurare care propune o soluție de minimizare a eventualelor pagube, acoperind atât daunele produse prin accidente, acțiunile răufăcătoare ale terțelor persoane, calamități naturale, cât și ca urmare a furtului autovehiculului, părților componente sau pieselor acestuia.

ASIGURARE CU CADRE MEDICALE, politică socială de stat, metodă de analiză econo-

mică și indicator statistic privind numărul de locuri în grădinițe raportat la o mie de copii de vârstă cuprinsă între 1-6 ani.

ASIGURARE CU FONDURI ÎN CONSTRUCȚII, metodă de analiză economică privind înzestrarea unei companii de construcție-montaj cu fonduri fixe și indicator de eficiență ca raport dintre valoarea fondurilor fixe (în prețuri comparabile) și volumul lucrărilor de construcție-montaj efectuate într-o anumită perioadă de timp.

ASIGURARE DELCREDERE, Vezi Asigurarea riscurilor în relațiile economice externe.

ASIGURARE DUBLĂ, asigurare concomitentă a persoanei sau bunurilor la două sau mai multe companii de asigurare.

ASIGURARE INFORMATIVĂ, constituirea unui sistem cu baze de date necesare pentru asigurarea procesului managerial; crearea unei rețele informaționale globale sau corporative de căutare, recepționare, depozitare, transmitere, și prelucrare a informației bazate pe TIC.

ASIGURARE ÎN MEDICINĂ, formă de finanțare a serviciilor medicale acordate populației contra polițelor de asigurare medicale.

ASIGURARE MARITIMĂ, tip de contract de asigurare a mărfurilor transportate pe mare, inclusiv asigurarea mijlocului de transport, bunurilor transportate, arenda și responsabilitate față de o persoană terță.

ASIGURARE MATERIALĂ A CREDITULUI, termen economic de referință privind și principiile conform cărora sunt acordate creditele: contra gaj, contra hârtii de valoare, bunuri materiale fixe, active financiare ale solicitantului.

ASIGURARE MEDICALĂ ÎN CAZ DE BOALĂ, drept la îngrijire medicală, în caz de boală sau de accident, din prima zi de îmbolnăvire sau de la data accidentului și până la vindecarea bolii, pentru prevenirea complicațiilor ei, pentru recuperarea sau cel puțin pentru ameliorarea suferinței pacientului, după caz, în condițiile stabilite de lege.

ASIGURARE OBLIGATORIE ÎN MEDICINĂ, cadru legal prin care asigurații au dreptul

la asistență medicală de specialitate ambulatorie, privind stabilirea diagnosticului, tratament medical, îngrijiri medicale, recuperare, medicamente și materiale sanitare; pe baza principiului solidarității și subsidiarității în colectarea și utilizarea fondurilor, precum și a dreptului alegerii libere de către asigurați a medicului, a unității sanitare și a casei de asigurări de sănătate, asigurații primesc asistență medicală de specialitate în spitalele acreditate, dacă tratamentul ambulatoriu sau la domiciliu nu este eficace prin spitalizare integrală sau parțială, inclusiv: consultații, investigații, stabilirea diagnosticului, tratament medical și/sau tratament chirurgical, îngrijire, medicamente și materiale sanitare, cazare și masă.

ASIGURARE OBLIGATORIE, Vezi Activitate de asigurare.

ASIGURARE SOCIALĂ OBLIGATORIE, Vezi Asigurare socială.

ASIGURARE SOCIALĂ, drept constituțional și sistem de stat de asigurare cu diferite tipuri de alocații acordate persoanelor solitare în etate, invalizilor, familiilor cu mulți copii, mamelelor singuratică, altor categorii sociale.

ASIGURARE SUPLIMENTARĂ A RISCURILOR, proces și metodă de ajustare și armonizare în comerțul internațional a polițelor de asigurare eliberate în diferite țări.

ASIGURARE SUPLIMENTARĂ CU PENSIE, demers al unui cetățean către fondurile private de asigurare a pensiilor pentru asigurarea suplimentară a unor venituri suplimentare la ieșirea la pensie.

ASIGURARE, aprovizionare cu un bun; protecție împotriva la un pericol; hârtii de valoare care servesc drept mijloc de plată pentru a stinge o datorie.

ASIGURAREA CU PENSIE, politică de stat și cadru legislativ privind asigurarea populației cu pensii și alocații sociale; drept constituțional al cetățenilor și proces organizat prin sistemul de pensii de stat pentru contribuabilii fondului de pensii.

ASIGURAREA ACȚIUNII, termen juridic de referință privind adoptarea unor măsuri de

către judecată pentru a asigura satisfacerea cererii în judecată.

ASIGURAREA ANIMALELOR, Vezi Activitate de asigurare.

ASIGURAREA ANTREPRIZEI, Vezi Activitate de asigurare.

ASIGURAREA AUTOMOBILELOR ÎN UE, asigurarea auto este reglementată de Directiva 2009/103/CE din 16 septembrie 2009 privind asigurarea răspunderii civile rezultate din circulația autovehiculelor și controlul obligației de asigurare a acestei răspunderi.

ASIGURAREA BAGAJELOR, tip de contract de asigurare, care poate fi numai bagajele, sau asigurare mixtă (în paralel cu asigurarea persoanei).

ASIGURAREA BUNURILOR, Vezi Activitate de asigurare.

ASIGURAREA CREDITELOR, Vezi Activitate de asigurare.

ASIGURAREA CU APĂ POTABILĂ, politică socială de stat, metodă de analiză economică și indicator privind cantitatea de apă potabilă și pentru necesități manageriale care revine unui locuitor în timp de un an.

ASIGURAREA CULOCURI ÎN GRĂDINIȚE, politică socială de stat, metodă de analiză economică și indicator statistic privind numărul de locuri în grădinițe raportat la o mie de copii de vârstă cuprinsă între 1-6 ani.

ASIGURAREA CU PATURI MEDICALE, politică socială de stat, metodă de analiză economică și indicator statistic privind numărul de paturi medicale în spitale raportat la zece mii de locuitori.

ASIGURAREA CULTURILOR AGRICOLE, Vezi Activitate de asigurare.

ASIGURAREA DEPOZITELOR, tip de contract de asigurare a depozitelor în caz de falimentare a băncii.

ASIGURAREA IMPOZITELOR, Vezi Activitate de asigurare.

ASIGURAREA INVESTIȚIILOR, Vezi Activitate de asigurare.

ASIGURAREA ÎNCĂRCĂTUURILOR, tip de contract de asigurare a mărfurilor în timpul încărcării, transportării și descărcării.

ASIGURAREA PERSOANELOR, *Vezi* Activitate de asigurare.

ASIGURAREA RISCULUI DE NEACHITARE A PLĂȚILOR, *Vezi* Asigurarea riscurilor bancare.

ASIGURAREA RISCURILOR BANCARE, tip de contract de asigurare a activelor băncii împotriva infracțiunilor financiare comise de angajați sau terțe persoane.

ASIGURAREA RISCURILOR COMERCIALE, termen economic de referință privind baza juridică, tipurile de riscuri și modalitățile de soluționare a acestora.

ASIGURAREA RISCURILOR FINANCIARE, *Vezi* Activitate de asigurare.

ASIGURAREA RISCURILOR ÎN RELAȚIILE ECONOMIC EXTERNE, tip de contract de asigurare a intereselor companiilor care practică relații economice internaționale.

ASIGURAREA RISCURILOR POLITICE, tip de contract de asigurare în activitatea economică internațională împotriva riscurilor de confiscare a investițiilor, exproprierea sau sechestrarea bunurilor și capitalului.

ASIGURAREA SECURITĂȚII ACTIVELOR, (*securization of assets*), realizarea pe piața hârtiilor de valoare a unui set din activele băncii, constituit din datoriile clienților la un împrumut acordat.

ASIGURAREA SECURITĂȚII, (*securization*), finanțarea unei companii prin plasarea cambiilor, obligațiunilor, altor titluri de valoare pe piața hârtiilor de valoare fără intermediar.

ASIGURAREA SUPRAVIEȚUIRII, termen economic de referință în marketing și tactică de coborâre a prețurilor la marfă aplicată de către o companie comercială pe piață pentru a rezista concurenței.

ASIGURAREA VIETII, *Vezi* Activitate de asigurare.

ASIGURAT, (*insurant*), persoană fizică sau juridică care a contractat o poliță de asigurare; subiectul unui raport juridic de asigurare care, în cazul producerii evenimentului asigurat, este îndreptățit să pretindă prestația pe care o implică tipul respectiv de asigurare.

ASIGURATOR MANAGER, (*underwriter executiv*), membru al unei societăți de asigurări pe piața hârtiilor de valoare, responsabil de organizarea proces de plasarea a titlurilor pe piață.

ASIGURATOR NEOFICIAL, persoană fizică sau juridică pe piața hârtiilor de valoare care propune spre vânzare acțiuni neînregistrate.

ASIGURATOR PRINCIPAL, (*chief underwriter*), membru al unei societăți de asigurări pe piața hârtiilor de valoare, responsabil de proces.

ASIGURATOR, (*insurer*), Agent de asigurare.

ASIGURĂRI CONTRA AVARIILOR, *Vezi* Activitate de asigurare.

ASISTENȚĂ SOCIALĂ DE STAT, în conformitate cu legea bugetului, acordarea de ajutoare bănești pensionarilor singuratici, familiilor nevoiașe și altor categorii de cetățeni, aflați sub pragul sărăciei.

ASISTENȚĂ STRĂINĂ, acțiuni desfășurate în baza acordurilor interstatale în proiecte social-economice sub formă de investiții bănești, colaborare tehnico-materială, științifico-tehnică și de altă natură implementate de către statele străine sau ONG cu reședință acolo în statele partenere sau în state mai puțin dezvoltate.

ASOCIAT, membru al unei cooperative, asociații sau societăți, uniți pentru atingerea unui scop comun, cooperator; comanditar; coasociat; o parte într-un contract de societate, membru al unei asociații.

ASOCIAȚIA ANTREPRENORILOR, uniune a oamenilor de afaceri.

ASOCIAȚIA BĂNCILOR DIN RUSIA, asociație profesională fondată în 1991.

ASOCIAȚIA BĂNCILOR, formă corporativă de organizare a instituțiilor bancare pentru a-și proteja drepturile.

ASOCIAȚIA BROKERILOR, grup de specialiști în domeniu constituit și înregistrat la bursă.

ASOCIAȚIA CONSUMATORILOR, uniune necomercială de protecție a drepturilor consumatorilor.

ASOCIAȚIA DE COMERȚ ȘI INDUSTRIE, uniune profesională a de culturalizare a membrilor ei.

ASOCIAȚIA DREPTULUI INTERNAȚIONAL, organizație științifică internațională neguvernamentală, fondată în 1873 la Bruxelles. **ASOCIAȚIA**

ASOCIAȚIA EUROPEANĂ A LIBERULUI SCHIMB, grup economic regional înființat în 1960 prin semnarea Convenției de la Stockholm de un șir de state care nu erau membre ale Comunității Economice Europene.

ASOCIAȚIA EUROPEANĂ CĂRBUNI ȘI OȚEL, uniune a țărilor vest-europene fondată în 1951.

ASOCIAȚIA INTERNAȚIONALĂ DE DEZVOLTARE, instituție a Băncii Mondiale care oferă asistență celor mai sărace țări din lume, creată la 24 septembrie 1960., instrument specializat al ONU.

ASOCIAȚIA LLOYD, companie internațională de asigurări din Londra, fondată în 1884.

THE INTERNATIONAL UNDERWRITING ASSOCIATION OF LONDON, companie de asigurări, fondată în 1998.

ASOCIAȚIE ASIATICĂ PENTRU COOPERARE REGIONALĂ, (*Sou Asian Association for Regional Cooperation*), organizație pentru cooperarea politică și economică a opt țări din Asia de Sud.

ASOCIAȚIE BANCARĂ, *Vezi* Asociație.

ASOCIAȚIE DE COMERȚ EXTERIOR, *Vezi* Asociație.

ASOCIAȚIE DE CONSUM, asociere voluntară a persoanelor fizice pe bază de membru pentru activități de producție și comerț.

ASOCIAȚIE DE CREDIT, uniune a instituțiilor de profil.

ASOCIAȚIE DE ECONOMII ȘI CREDITARE, instituție neguvernamentală de profil specializată în creditarea pieței spațiului locativ.

ASOCIAȚIE DE PERSOANE JURIDICE, *Vezi* Uniune.

ASOCIAȚIE ECONOMICE, uniune a companiilor, fondată pentru realizarea obiectivelor economice proprii, cu ierarhie lejera.

ASOCIAȚIE PE ORIZONTALĂ, întreprinderi ale unei companii, care asigură fiecare separat procesul de producție - proiectarea, fabricarea, desfacerea și comercializarea bunurilor.

ASOCIAȚIE PE VERTICALĂ, grup de companii specializate, care asigură procesul de producție, una la proiectarea bunurilor, altele - fabricarea, altele -desfacerea și ultimele - comercializarea acestora.

ASOCIAȚIE, colectivitate națională, regională sau internațională, constituită pentru a realiza anumite sarcini; grupare de persoane care promovează o anumită profesie, interesele persoanelor și organizațiilor implicate în acea profesie și interesul lor public; formă de organizare a agenților economici care activează în același domeniu al afacerilor, fondată pentru a le reprezenta interesele; grup de persoane fizice sau juridice reunite pe baza unui interes comun și a liberei inițiative, în scopul folosirii în comun a anumitor mijloace; grupare de persoane fizice sau juridice întemeiată pe baza unui statut în vederea realizării unui scop comun (științific, cultural, artistic, sportiv); grup de persoane juridice sau persoane fizice constituit în baza unui statut în vederea realizării unui obiectiv comun; termen juridic de referință privind o organizație constituită din persoane fizice sau juridice pe baza unui interes comun și a liberei inițiative, în scopul folosirii în comun a anumitor mijloace.

ASOCIEREA COMPANIILOR, formă de cooperare în afaceri.

ASORTIMENT DE PRODUSE, bufet familial alcătuit dintr-o listă de bunuri și servicii ca volum și structură, ce revine la o persoană sau o familie.

ASORTIMENT, termen economic de referință privind varietatea de mărfuri sau de produse de aceeași categorie, dar de forme și de calități diferite.

ASORTIMENTUL MĂRFURILOR, toată gama de produse comercializate de o companie.

ASORTIMENTUL PRODUCȚIEI, toată gama de produse fabricate de o companie.

ASSIGNMENT IN BLANK, document care certifică în alb transmiterea dreptului de proprietate asupra unei hârtii de valoare sau obligații nominale, fără a fi indicat numele noului titular.

ASUIGNAT, bancnotă din perioada Revoluției franceze (1789-1794).

ASUPRIRE, metodă și formă de dominație politică, economică sau socială asupra personalității.

AȘTEPTARE, în economie, stare de speranță privind unele rezultate întemeiată pe anumite drepturi, promisiuni sau probabilități; expectație.

AȘTEPTĂRI PRIVIND CONSUMUL BUNURILOR, *Vezi Inflationary expectations.*

AT ANY PRICE, indicație dată de către client brokerului care activează pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare, să efectueze tranzacțiunile preconizate cu orice preț.

ATAC ARMAT, tip de agresiune gravă.

ATELIER, subdiviziune principală de producție într-o întreprindere sau companie în care se execută aceeași operație sau același produs; încăperea de lucru a unui pictor, arhitect, proiectant.

ATERIZARE LENTĂ, perioadă de stagnare în economie, dar care nu trece în declin economic.

ATERIZAREA LINĂ, (*mild landing*), revenire lentă la cursul inițial al unei valute.

ATESTAREA ANGAJAȚILOR, procedură de personal internă privind evaluarea periodică a gradului de pregătire profesională a lucrătorilor angajați.

ATESTAREA CALITĂȚII PRODUCȚIEI, termen economic de referință privind determinarea conformității calității producției.

ATESTAREA CONTABILĂ, termen economic de referință privind concluzia contabilului-revizor privind autenticitatea și veridicitatea rapoartelor.

ATESTAREA EXPERTILOR ÎN ECONOMIE, procedură de evaluare a nivelului profesional al contabililor – experți și revizorilor experți, juraților ș.a.

ATESTAREA LOCURILOR DE MUNCĂ, procedură internă sau externă de stabilire a conformității locurilor de muncă în privința respectării normativelor în vigoare de dotare tehnologică și protecție a muncii.

ATESTAREA PROCESULUI TEHNOLOGIC, termen economic de referință privind respectarea de către companie a normativelor tehnice la producerea bunurilor.

ATITUDINE CONSUMISTĂ, totalitate de factori și indicatori, care caracterizează comportamentul multilateral al consumatorilor pe piața bunurilor.

ATOMICITATE, caracteristică a unei piețe care este constituită din cumpărători și vânzatori, fără ca vreunul dintre ei să fie privilegiat.

ATRAGERE ȘI COMUTARE, tactică comercială și metodă folosită de vânzatori de a atrage prin publicitate cumpărătorii să profite de mărfuri ieftine cu propunerea ulterioară de a cumpăra mărfuri mai scumpe.

ATRAGEREA MIJLOACELOR CIRCULANTE, folosire în producție a mijloacelor circulante din fonduri de rezervă proprii sau împrumutate sub formă de credit.

AUCTION REGULATIONS, documente și norme conform obligatorii conform cărora se desfășoară tranzacțiunile bursiere pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

AUDIENȚĂ, întrevvedere oficială acordată la cerere cuiva de către o persoană care deține o funcție de răspundere; ședința judecătorei în care sunt examinate dosarele.

AUDIERE, act procedural ce constă în ascultarea învinutului sau inculpatului, a celorlalte părți din procesul penal, a martorului, precum

și a expertului pe tot cuprinsul procesului penal în modul și în condițiile prevăzute de lege.

AUDIERI PARLAMENTARE, metodă de lucru parlamentar și proces democratic de examinare publică a unor acte normative în curs de elaborare.

AUDIT BANCAR INTERN, activitate de evaluare a băncii realizată de un revizor din departamentul intern specializat al companiei.

AUDIT DE ASIGURARE, termen economic de referință privind auditul specific al companiilor de asigurare, realizat de un auditor intern sau extern.

AUDIT DE CONFORMITATE, termen economic de referință privind tipul de evaluare a activității companiei prin prisma respectării legislației și normativelor.

AUDIT DE MEDIU, procedură de evaluare a conformității activității unei companii privind respectarea legislației de mediu.

AUDIT FISCAL, activitate managerială, menită să evalueze activitatea subiecților fiscali în domeniu.

AUDIT INTERN, activitate de evaluare a companiei realizată de un revizor din departamentul intern specializat al companiei.

AUDIT OBLIGATORIU, procedură de evaluare a activității contabile efectuată anual.

AUDIT OPERAȚIONAL, activitate de evaluare parțială a companiei, pe anumite subdiviziuni, sectoare, servicii, realizată de un auditor intern sau extern.

AUDIT, termen economic de referință privind activitatea specialiștilor revizori, care examinează situațiile și raportările contabile ale unei companii.

AUDITOR EXTERN, specialist revizor, care în temeiul licenței, la solicitarea agentului economic, examinează situațiile și raportările contabile ale unei companii.

AUDITOR INTERN, specialist revizor intern, angajat în subdiviziune specială a companiei, care examinează situațiile și raportările contabile ale unei companii.

AUDITOR, specialist revizor, care examinează situațiile și raportările contabile ale unei companii.

AUDITUL EXTERN, activitate de evaluare a companiei realizată de un auditor independent.

AUDITUL ÎNTREPRINDERILOR MICI, termen economic de referință privind specificul procedurii auditului subiecților economici mici.

AUR ÎN OBIECTE DE PREȚ, inele, ceasornice, bijuterii, veselă și alte articole confecționate din aur sau poleite cu aur.

AUR, metal prețios, folosit în sistemul monetar ca etalon aur-monedă.

AUTARHIE, termen economic de referință privind metoda economică de gospodărire fără ajutor din afară.

AUTENTIC, termen juridic de referință despre un act sau document, întocmite cu respectarea formelor legale; lucru sau operă, ale cărui autoritate sau realitate nu poate fi pusă la îndoială; lucrare recunoscută ca proprie unui autor sau unei epoci.

AUTENTIFICARE NOTARIALĂ, a atesta autenticitatea legală a unui act, unui document.

AUTENTIFICARE, termen juridic de referință privind procedură de legalizare a actelor.

AUTENTIFICAREA TRANZACȚIEI, certificare notarială a actelor juridice: declarație de acceptare sau de renunțare la succesiune; actul prin care se constituie, transmite, modifică sau revocă drepturi reale imobiliare sau dezmembrăminte ale acestora (contracte, certificate, declarațiile, acorduri adiționale); contractul de vânzare-cumpărare a bunurilor imobile în proces de construcție.

AUTOADMINISTRARE LOCALĂ, activitatea organelor publice locale întru realizarea competențelor delegate de constituție și alte acte legislative-normative.

AUTOADMINISTRAREA ÎNTREPRINDERII, metodă de antrenare a colectivului în administrarea întreprinderii.

AUTOASIGURARE, capacitatea individului și a familiei lui de a-și satisface necesitățile din contul mijloacelor proprii disponibile obținute prin muncă, fără a apela la ajutorul instituțiilor sociale ale statului.

AUTOASIGURARE, constituirea de către o persoană fizică sau juridică a unor fonduri de asigurare din contul mijloacelor proprii, pentru a acoperi eventuale pierderi în viitor (rezervă de semințe, mijloace bănești de rezervă pentru îngreșăminte, combustibil ș.a.).

AUTOASIGURTAOR, persoană fizică sau juridică care, în temeiul statutului, practică auto-asigurare în activitatea economică.

AUTODENUNȚARE, termen juridic de referință privind mărturisirea de bună voie a vinei de către infractor .

AUTOFINANȚARE, în sistemul administrativ de comandă, metodă de gospodărire a unei întreprinderi, entități economice aflate la autogestiune, cu autorecuperarea cheltuielilor; principiu de independență economică a întreprinderii; o metodă de mobilizare a resurselor; acoperire totală sau parțială a cheltuielilor întreprinderii din surse extrabugetare; sistem de gospodărire, când o întreprindere din contul resurselor proprii acoperă toate cheltuielile legate de activitatea întreprinderii și dezvoltarea ei.

AUTOIMPUNERE, donații de bani sau muncă social-utilă gratuită pentru amenajarea comunității, efectuate benevol de cetățeni.

AUTOMATIZARE, termen economic de referință privind organizarea producției pe baza sporirii productivității muncii.

AUTOMATIZAREA LUCRĂRIILOR DE EVIDENȚĂ, utilizarea tehnologiilor informaționale pentru gestionarea bazelor de date a documentelor.

AUTONOMIA INSTITUȚIILOR DE ÎNVĂȚĂMÂNT, termen juridic de referință privind principiile politicii de stat în domeniu.

AUTONOMIA VOINȚEI, termen juridic de referință privind principiile de conlucrare juridică între state sau subiecți economici.

AUTONOMIE ADMINISTRATIV TERITORIALĂ, termen juridic de referință privind principiile și modul de organizare descentralizată a unui teritoriu.

AUTONOMIE CORPORATIVĂ, termen juridic de referință privind tipul relațiile extrateritoriale (cultural-naționale) de colaborare și conlucrare a minorităților naționale cu organele statului

AUTONOMIE ECONOMICĂ, atribut al agenților economici într-o economie de piață, bazat pe supremația legii; Vezi și Autonomie.

AUTONOMIE NAȚIONAL-CULTURALĂ, termen juridic de referință privind dreptul minorităților naționale la propria cultură.

AUTONOMIE NAȚIONAL-STATALĂ, termen juridic de referință privind unul din modurile autonomiei de soluționare a problemelor naționale.

AUTONOMIENAȚIONAL-TERITORIALĂ, termen juridic de referință privind unul din modurile autonomiei de soluționare a problemelor naționale.

AUTONOMIE PERSONALĂ, termen juridic de referință privind tipul relațiile extrateritoriale (cultural-naționale) de colaborare și conlucrare a minorităților naționale cu organele statului .

AUTONOMIE, termen economic de referință privind principiile de funcționare a unui agent economic.

AUTONOMIZARE, proces de lucru al mecanismelor și aparatelor, care autonom depășește abaterile funcționale de la normă și le aplanează.

AUTOORGANIZARE, capacitate a unui sistem economic, de a-și schimba structura, a-și perfecționa modul de organizare a activității de producere, fără imbold din afară.

AUTORECUPERARE, principiu de gospodărire bazat pe acoperirea cheltuielilor din contul mijloacelor obținute din realizarea producției.

AUTOAREGLARE DE PIAȚĂ, capacitate a mecanismelor de piață, bazate pe proprietatea privată și concurența liberă, de a asigura

dezvoltarea relativ echilibrată a economiei și pârgھیوں ei: management, stimulare, cerere și ofertă, sporirea venitului, coordonarea intereselor economice.

AUTOREGLARE, mecanisme în sistemul economic, care asigură dezvoltarea continuă a economiei fără implicare administrativă din afară.

AUTORITARISM, termen juridic de referință privind modul de conducere a unui stat, a unui subiect economic.

AUTORITATE DE CONTROL, autoritate statală cu drept de control într-un anumit domeniu (fiscal, mediu, bugetar).

AUTORITATE ÎNTR-O COMPANIE, conducător cu drept și putere de a comanda, de a da dispoziții.

AUTORITATE REPREZENTATIVĂ, sistem instituții de stat constituite în temeiul alegerilor de deputați sau consilieri (parlament, consiliu comunal).

AUTORITATE STATALĂ, organ al puterii de stat competent să ia măsuri și să emită dispoziții cu caracter obligatoriu.

AUTORITATEA PUTERII, noțiune juridică și economică de referință în teoria managementului privind un principiu și o formă de activitate în management, când subalternul are un singur șef.

AUTORIZAȚIE DE MEDIU PENTRU FOLOSINȚA SPECIALĂ A APEI, document eliberat de instituția subordonată organului central al administrației publice în domeniul mediului, al cărei titular are dreptul la folosință specială a apei în anumite condiții.

AUTORIZAȚIE, termen economic de referință privind normele de efectuare a operațiilor sau de casierie.

AUTOSERVIRE, metodă de vânzare a bunurilor de larg consum prin acces deplin al cumpărătorilor la teșģhelele cu marfă.

AVAILABLE ASSETS, active sigure, de la care șansele venitului planificat și cel real sunt egale.

AVAL BANCAR, termen economic de referință privind garanția de plată a unei cambii dată de o bancă.

AVAL, garanție specială de plată a unei cambii prin care o terță persoană, garantează plata la scadența unui efect de comerț.

AVANS SALARIAL, remunerare bănească din contul salariului, acordată arbitrar pentru prima jumătate a lunii.

AVANS BUGETAR, termen economic de referință privind la încheierea unui contract între trezoreria de stat și subiecții bugetari.

AVANS COMERCIAL, plata anticipată a mărfurilor contractate în mărime de 20-40%, restul urmând a fi achitat după recepționarea mărfii.

AVANS CU DESTINAȚIE SPECIALĂ, termen economic de referință privind un credit, ce urmează a fi utilizat numai pentru procurarea anumitor servicii sau bunuri.

AVANS FRAHT, achitarea prealabilă a costului transportării mărfurilor de către expeditor; scrisoare de trăsură.

AVANS INTERN, acordarea de credite de către o companie filialelor sale.

AVANS URGENT, termen economic de referință privind un credit, ce urmează a fi stins în termenul stabilit.

AVANS, termen economic de referință privind o plată anticipată pentru bunuri sau servicii contractate, înainte de a fi executat, o cantitate de bunuri dată sau primită cu anticipație în contul unor servicii, al unor materiale.

AVANSARE, termen economic de referință privind anticiparea plății unei sume pentru procurarea anumitor servicii sau bunuri; proces economic.

AVANSAREA AFACERILOR, recepționarea anticipată a costului serviciilor/bunurilor contractate de către executor de la comanditar până la executarea clauzelor contractuale.

AVANSUL COMANDITARULUI, contul datoriei clienților, care au achitat în avans costul serviciilor și bunurilor.

AVANSUL FURNIZORULUI, contul plăților achitate furnizorilor în avans până la recepționarea serviciilor și bunurilor.

AVANTAJ ABSOLUT, prioritate a unei companii de a fabrica la cel mai mic preț bunuri, față de ceilalți producători.

AVANTAJ COMPATIV, proces de selectare dintr-un set de produse de același fel a celor mai bune la preț - calitate.

AVANTAJ RELATIV, Vezi Privilegiu.

AVANTAJ, folos obținut într-o activitate în raport cu altă activitate.

AVARIE ÎN DREPTUL MARIN, termen juridic de referință privind circumstanțele de deteriorare a unei nave. Paguba poate fi distribuită proporțional costului navei, costului mărfurilor și frahtului.

AVARIE PARTICULARĂ, termen juridic de referință privind paguba suferită de o navă sau adusă încărcăturii neintenționat.

AVARIE, deteriorare a unei nave, instalații sau a unui mecanism.

AVÂNT ECONOMIC, mișcare descendentă și ascendentă a produsului intern brut în jurul tendinței sale de creștere pe termen lung; perioadă de avânt economic, caracterizată prin creșterea producției, a profiturilor, a consumului și investițiilor, prin intensificarea speculațiilor la bursă, prin umflarea prețurilor mărfurilor și a cursului hârtiilor de valoare, prin scăderea șomajului etc.; creștere bruscă a valorii acțiunilor la bursă.

AVÂNT PERICULOS, fenomen pe piața hârtiilor de valoare, când este mare fluctuația prețurilor hârtiilor de valoare pe piața hârtiilor de valoare.

AVERAGE PERIOD, termen economic de referință privind o perioadă medie de rambursare treptată a creditelor.

AVERAJ, termen economic de referință privind media aritmetică a cantității mărfurilor; strategia financiară la bursa hârtiilor de valoare sau a bunurilor.

AVERE ABANDONATĂ, termen juridic de referință privind dreptul economic.

AVERE CONTESTABILĂ, termen juridic de referință privind un bun aflat în litigiu.

AVERE DELĂSATĂ, termen juridic de referință privind un patrimoniu aflat în gestiune proastă.

AVERE FĂRĂ STĂPÂN, bunuri care nu au stăpân sau nu se știe cine este stăpânul lor.

AVERE FINANCIARĂ FAMILIALĂ, rezerva financiară la zi a unei familii.

AVERE IMOBILIARĂ, termen juridic și economic de referință privind bunurile mobile.

AVERE MATERIALĂ, bunuri reale, cu folosință de lungă durată (capital fix, terenurile).

AVERE NAȚIONALĂ, bogăția unei țări.

AVERE, termen juridic și economic de referință despre totalitatea bunurilor care se află în posesia unei persoane sau a unei colectivități; patrimoniu, avut, avuție, proprietate, bogăție, bun, efect, stare.

AVEREA SOCIETĂȚII CU RĂSPUNDERE LIMITATĂ, patrimoniu format din cotele de participare a membrilor societății, venituri obținute în urma activității și alte surse legale.

AVEREA SOCIETĂȚII PE ACȚIUNI DESCHISE, Vezi Averea societății pe acțiuni.

AVEREA SOCIETĂȚII PE ACȚIUNI, patrimoniu acumulat în baza emisiunilor hârtiilor de valoare.

AVERS, față monedei, medaliei.

AVIABROKER, agent de bursă pentru parcul aerian, inclusiv asigurarea zborurilor, transportarea mărfurilor, arendarea navelor pentru curse ocazionale, etc.

AVIAȚIA CIVILĂ, termen economic de referință privind ramura economiei naționale de profil.

AVISTA, semnătura pe trasă, cambie, poliță sau alt document financiar privind executarea lor.

AVIZ BANCAR, termen economic de referință privind operațiile efectuate de către bancă în favoarea clienților.

AVIZ DE CREDIT, termen economic de referință privind operațiile de creditare.

AVIZ DE DEBIT, termen economic de referință privind anunțarea clienților, partenerilor despre datorii.

AVIZ DE EXPEDIERE, document oficial trimis cumpărătorului privind termenul, volumul și cantitatea mărfurilor expediate conform contractului.

AVIZ DE ÎNCĂRCARE, document oficial expediat de producător în adresa cumpărătorului privind încărcarea mărfii.

AVIZ DE PLATĂ, termen economic de referință privind operațiile bancare.

AVIZ DE TRANSFER, document financiar expediat de bancă despre recepționarea banilor pe contul clientului.

AVIZ DESPRE PLATA TRATEI, termen economic de referință privind operațiile bancare.

AVIZ DESPRE STAREA FINANCIARĂ, solicitare către o instituție bancară privind solvabilitatea unui client.

AVIZ DESPRE TRATA ACCEPTATĂ, termen economic de referință privind operațiile bancare.

AVIZ EXPEDIAT, termen economic de referință privind corespondența băncii cu clienții.

AVIZ, document financiar privind: înștiințarea băncii despre efectuarea operațiilor bancare; anunțarea adresatului despre expedierea mărfurilor și executarea serviciilor; scrisoare de prevenire a clientului asupra executării unei obligațiuni sau onorării unei datorii.

AVIZARE FISCALĂ, termen economic de referință privind procedura organelor fiscale de înștiințare oficială a contribuabililor despre onorarea obligațiilor fiscale eschivare de la impozite, raportare incorectă a veniturilor, întârzierea achitării impozitelor și taxelor ș.a.).

AVIZARE, termen economic de referință privind operațiile cu avizele, Vezi Aviz și Notă de expediere.

AVIZAREA ACREDITIVELOR, termen economic de referință privind procedura băncilor de înștiințare oficială a clienților despre acreditivul deschis.

AVOCAT AL POPORULUI, (Ombudsman), persoană publică, desemnată de parlament pentru un mandat de 7 ani, care asigură pro-

movarea și protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului în țară; persoană publică care: asigură respectarea drepturilor și libertăților omului de către autoritățile publice, organizații și întreprinderi, indiferent de tipul de proprietate și forma juridică de organizare, organizații necomerciale și de către persoanele cu funcții de răspundere de toate nivelurile; contribuie la apărarea drepturilor și libertăților omului prin prevenirea încălcării acestora, prin monitorizarea și raportarea modului de respectare a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului la nivel național, prin perfecționarea legislației ce ține de domeniul drepturilor și libertăților omului, prin colaborarea internațională în acest domeniu, prin promovarea drepturilor și libertăților omului și a mecanismelor de apărare a acestora, prin aplicarea procedurilor reglementate de legislația în domeniu.

AVUAR, depozit bancar sub formă de bani, polițe, obligații contractuale; mijloace bancare în valută străină destinate pentru operații bancare internaționale.

AVUȚIE NAȚIONALĂ, termen economic de referință privind bunurile de stat patrimoniu național.

AVUȚIE, totalitate a bunurilor care se află în posesia unei persoane, unei colectivități.

AZIL DIPLOMATIC, acordarea unei persoane străine persecutate în țara sa din motive politice drept de refugiu pe teritoriul unei ambasade sau misiuni consulare.

AZIL FISCAL, politică de stat privind acordarea de înlesniri fiscale rezidenților străini cu scopul de a atrage investiții străine la nivel de țară sau în zone economice libere.

AZIL TERITORIAL, acordarea unei persoane străine persecutate în țara sa din motive politice drept de intrare și de stabilire pe teritoriul altei țări.

— B —

BACK OFFICE, entitate structurală a unei bănci, specializată în tranzacțiuni comerciale internaționale și cu hârtii de valoare.

BAGAJ, lucruri care aparțin pasagerului.

BAIA MARE, (*total charge-off*), procedură de decontare a activelor unei companii.

BAILANȚA ECONOMIEI NAȚIONALE, sistemul de indicatori privind starea economiei în ansamblu la nivel macroeconomic.

BAISSIER, speculant de bursă.

BAK-TO-BAK, termen economic de referință privind un tip de operații bancare de acordare a creditelor.

BALANȚA, metodă statistico-economică utilizată în analiză și planificare a sistemului de indicatori care caracterizează raportul sau echilibrul unui fenomen aflat în continuă schimbare.

BALANȚA ACUMULĂRII ȘI CONSUMĂRII PRODUSULUI SOCIAL, sistem de indicatori și tip de analiză macroeconomică ai PIB-ului.

BALANȚA BĂNEASCĂ, formă și metodă de analiză economică privind încasările și cheltuire banilor într-o companie.

BALANȚA CAPITALULUI ȘI CREDITELOR, element al analizei macroeconomice.

BALANȚA CERERII ȘI OFERTEI, sistem și model economic.

BALANȚA CHELTUIELILOR DE PRODUCȚIE, termen economic de referință privind un tip de evidență contabilă.

BALANȚA CONTURILOR, parte componentă a bilanțelor contabile.

BALANȚA DE COMBUSTIBIL, termen economic de referință privind sistemul indicatori-

lor de evidență a tuturor tipurilor de combustibil produse, achiziționate și utilizate.

BALANȚA DE DIVIZARE, sistem de indicatori de evidență contabilă și analiză economică integrală a unei companii la data divizării ei între companioni.

BALANȚA DE PLĂȚI CURENTE, sistem de indicatori de analiză economică, care arată mijloacele de plată sosite în țară și cele transferate peste hotarele ei la zi.

BALANȚA DE PLĂȚI, sistem de indicatori de analiză economică, care arată mijloacele de plată sosite în țară și cele transferate peste hotarele ei.

BALANȚA DECONTĂRIILOR, termen economic de referință privind relațiile financiare dintre doi subiecți economici.

BALANȚA ENERGIEI ELECTRICE, termen economic de referință privind sistemul indicatorilor de evidență a tuturor tipurilor de energie electrică produse, achiziționate și utilizate.

BALANȚA EXECUTĂRII BUGETULUI, tip de bilanț contabilă în instituțiile bugetare.

BALANȚA FINANCIARĂ, sistem de indicatori economici de toate nivelurile privind mijloacele și cheltuielile financiare bugetare.

BALANȚA FINANCIARPĂ GENERALIZATOARE, sistem de indicatori la nivel macroeconomic.

BALANȚA FONDURILOR DE PRODUCȚIE, sistem de evidență și utilizare a capacităților de producție ale unei companii.

BALANȚA FONDURILOR FIXE, sistem de evidență și utilizare a fondurilor fixe ale unei companii.

BALANȚA FUNCİARĂ, termen economic de referință privind sistemul de indicatori de evidență și analiză economică a resurselor funciare.

BALANȚA ÎNTRE PRODUSE, sistem de evidență și analiză economică a bunurilor produse și consumate la nivel de țară.

BALANȚA LEGĂTURILOR INTERRAMURALE, metodă de analiză economică și planificare.

BALANȚA MATERIALELOR, sistem de indicatori la nivel de companie sau teritorial privind recepționarea și consumul resurselor materiale.

BALANȚA MIJLOACELOR CIRCULANTE, sistem de evidență și utilizare a mijloacelor circulante ale unei companii.

BALANȚA OPERAȚIILOR CURENTE, parte componentă a balanței comerțului exterior.

BALANȚA PLĂȚILOR EXTERNE, sistem de indicatori de evidență contabilă și analiză economică integrală a relațiilor economice internaționale ale unei țări.

BALANȚA PRELIMINARĂ, tip de balanță contabilă a unei companii.

BALANȚA PRODUSULUI SOCIAL, termen economic de referință privind capitolul de bază al balanței economiei naționale.

BALANȚA PUTERII, termen juridic de referință privind echilibrul dintre ramurile puterii: președinție, parlament, guvern și sistemul de justiție.

BALANȚA RAPORTULUI PERMANENT, termen economic de referință în activitatea bancară privind conținutul portofoliului.

BALANȚA RESURSELOR DE MUNCĂ, termen economic de referință privind sistemul de indicatori de evidență și analiză economică a resurselor umane.

BALANȚA SERVICIILOR ȘI PLĂȚILOR NECOMERCIALE, termen economic de referință privind o parte componentă a balanței comerțului exterior.

BALANȚA SOCIALĂ, termen economic de referință privind raportul dintre producerea mărfurilor și prestării serviciilor private, și acordării serviciilor sociale de stat.

BALANȚA TAMPULUI DE MUNCĂ, sistem de indicatori și metodă de analiză economică a utilizării timpului de lucru într-o anumită perioadă de timp.

BALANȚA TRANSPORTULUI, sistem de indicatori macroeconomici privind utilizarea căilor de comunicație și a materialului rulant disponibil.

BALANȚA UTILAJULUI, sistem de evidență și utilizare a utilajului unei companii; sistem de indicatori privind gradul de utilizare a echipamentelor și instalațiilor.

BALANȚA VALORICĂ, sistem de indicatori și metodă economică complexă de analiză.

BALANȚA VENITURILOR ȘI CHELTUIELILOR, sistem de indicatori privind veniturile și cheltuielile bănești ale populației; sistem de indicatori privind veniturile și cheltuielile bănești ale unei companii într-o perioadă de timp.

BALANȚĂ ACTIVĂ, sistem de indicatori de analiză economică, care arată mijloacele de plată sosite în țară sunt mai mari decât cele transferate peste hotarele ei.

BALANȚĂ BUGETARĂ, termen economic de referință privind bilanțul instituției bugetare.

BALANȚĂ COMERCIALĂ, raportul dintre valoarea generală a importului și cea a exportului unei țări la o anumită dată.

BALANȚĂ DE VERIFICARE, metodă de analiză contabilă ne tradițională pentru a verifica veridicitatea unei balanțe.

BALANȚĂ DEFICITARĂ, excedent de cheltuieli asupra veniturilor.

BALANȚĂ ENERGETICĂ, în sistemul administrativ de comandă, evidența resurselor energetice la toate etapele: extragere, producere, depozitare, repartizare și consum.

BALANȚĂ INVIZIBILĂ, sistem de indicatori de evidență contabilă și analiză economică

integrală a relațiilor economice internaționale ale unei țări în domeniile de prestare a serviciilor (fără comerț).

BALANȚĂ NETO, balanță comercială, în care exportul și importul sunt egale; în comerțul internațional, indicator de raport dintre sumele încasate la importul și exportul mărfurilor, prestării serviciilor și volumul investițiilor într-o anumită perioadă de timp.

BALANȚĂ PASIVĂ, sistem de indicatori de analiză economică, care arată că mijloacele de plată sosite în țară sunt mai mici decât cele transferate peste hotarele ei.

BALANȚĂ, inventar al conturilor în contabilitate; operație de comparație între mai mulți indicatori de contabilitate, care trebuie corelați sau echilibrați.

BANCĂ FONDATOARE, posesorul unei bănci a pachetului majoritar de acțiuni într-o asociație bancară.

BANCA AFRICANĂ DE DEZVOLTARE, înființată în 1964 pentru a ajuta eforturilor de dezvoltare de pe continent, cuprinde trei entități distincte sub o singură conducere.

BANCA AMERICANĂ, instituție bancară privată fondată în 1904 în San-Francesco.

BANCA ANGLIEI, instituție bancară centrală de emisie de stat, fondată în 1694 în Londra.

BANCA BĂNCILOR, instituție bancară de profil, banca centrală a țării.

BANCA CANADEI, instituție bancară centrală de emisie de stat, fondată în 1934.

BANCA CENTRALĂ EUROPEANĂ, tip de instituție bancară specializată cu statut de bancă centrală a UE, fondată în 1992 cu sediul la Frankfurt pe Main, pentru a administra moneda euro și a defini politica monetară a UE.

BANCA DE DECONTĂRI INTERNAȚIONALE, instituție monetară-creditară internațională, fondată în 1930, cu sediul la Bazele, Elveția.

BANCA ECONOMICĂ DE COLABORARE, tip de instituție bancară comercială internațională specializată, fondată în 1963 pentru deservirea statelor din CAER.

BANCA EUROPEANĂ DE INVESTIȚII, - instituție a Uniunii Europene cu atribuția de a favoriza prin acordarea de împrumuturi pentru investiții, dezvoltarea, integrarea și cooperarea economică.

BANCA EUROPEANĂ PENTRU RECONSTRUCȚII ȘI DEZVOLTARE, înființată în 1991, fondată cu scopul consolidării economiilor de piață și democrațiilor în 38 de țări din sud-estul Mediteranei, Europa Centrală și de Est, până în Asia Centrală.

BANCA FEDERALĂ DE ECONOMII, tip de instituție bancară comercială specializată fondată în regim parteneriat public-privat în Rusia.

BANCA FEDERALĂ DE REZERVĂ, tip de instituție bancară comercială specializată în SUA cu funcții de bancă centrală.

BANCA HÂRTIILOR DE VALOARE, gen de activitate a unei persoane juridice, care ține registrul hârtiilor de valoare.

BANCA INTERNAȚIONALĂ PENTRU RECONSTRUCȚIE ȘI DEZVOLTARE, (BIRD) instituție înființată în 1944, cu sediul la Washington, ca sucursală a Băncii Mondiale, cu scopul inițial de a finanța și reconstrui economiile europene slăbite în timpul celui de-al Doilea Război Mondial

BANCA MONDIALĂ, instituție corporativă financiară internațională principală, constituită din trei bănci specializate, agenție specializată a Organizației Națiunilor Unite.

BANCA NAȚIONALĂ A MOLDOVEI, banca centrală de stat a Republicii Moldova.

BANCA RUSĂ DE DEZVOLTARE, tip de instituție bancară cvasi statală, fondată în Moscova.

BANCĂ AGENT, sucursală sau filială a unei instituții bancare.

BANCĂ AGRARĂ, instituție bancară de profil.

BANCĂ BURSIERĂ, instituție bancară de profil specializată în operații financiare și de creditare la solicitarea burselor.

BANCĂ CENTRALĂ; vezi Bancă de stat.

BANCĂ CLIRING, tip de instituție bancară comercială, cere efectuează operații cliring pentru clienții acestei bănci.

BANCĂ COLONIALĂ, filială a băncii din metropolă sau instituție bancară într-o colonie.

BANCĂ COMERCIALĂ, tip de instituție bancară de finanțare și credit specializată în păstrarea temporară a capitalurilor disponibile, în acordarea de credite și în efectuarea de operații de comision; tip de instituție bancară comercială specializată în anumite feluri de operații financiar-credite.

BANCĂ COMUNALĂ, instituție bancară de profil de acordare a serviciilor companiilor din domeniu.

BANCĂ COOPERATIVĂ, instituție bancară particulară cu capitalul format din mijloacele producătorilor de mărfuri, pentru deservirea acestora.

BANCĂ CORESPONDENT, tip de instituție bancară.

BANCĂ CU AMĂNUNTUL, tip de instituție bancară comercială specializată în deservirea IMM și a clienților-persoane fizice.

BANCĂ CVASISTATALĂ, instituție bancară privată, dar cu activitate controlată integral de stat.

BANCĂ DE CAMPANIE, instituție bancară militară constituită pentru deservirea militarilor în țară, pe timp de război sau peste hotare, în timp de pace.

BANCĂ DE CONSORTIU, instituție bancară specializată cu statut de societate pe acțiuni.

BANCĂ DE CREDITE DE CONSUM, tip de instituție bancară comercială specializată.

BANCĂ DE DECONTĂRI, tip de instituție bancară comercială specializată.

BANCĂ DE DEPOZITE, instituție bancară de profil, care păstrează și gestionează hârtiile de valoare ale clienților.

BANCĂ DE ECONOMII ȘI AJUTOR RECI-PROC, instituție bancară de profil.

BANCĂ DE ECONOMII, tip de instituție bancară comercială specializată în păstrarea depozitelor.

BANCĂ DE ECONOMII-POȘTALĂ, tip de instituție bancară comercială specializată.

BANCĂ DE EMISIUNE, tip de instituție bancară de stat sau comercială specializată în emisia banilor și hârtiilor de valoare.

BANCĂ DE EXPORT ȘI IMPORT, tip de instituție bancară comercială specializată în finanțarea operațiilor comerciale internaționale.

BANCĂ DE EXPORT, tip de instituție bancară comercială specializată în finanțarea operațiilor de export.

BANCĂ DE IMPORT, instituție bancară de profil, specializată în operații comerciale de import.

BANCĂ DE INVESTIȚII, instituție bancară specializată, care finanțează lucrările de reconstrucție și de investiții.

BANCĂ DE NIVELUL ÎNTÂI, tip de instituție bancară specializată.

BANCĂ DE SCONTARE, instituție bancară de profil de gestionare a efectelor străine.

BANCĂ DE STAT, instrument financiar și bancar de stat.

BANCĂ DEALER, instituție bancară de profil specializată în tranzacțiuni bursiere cu acțiuni, emise de stat.

BANCĂ FĂRĂ FILIALE, instituție bancară cu un singur oficiu.

BANCĂ FUNCARĂ, instituție bancară de profil, specializată în tranzacțiuni privind acordarea creditelor contra terenurilor ca amanet.

BANCĂ INDEPENDENTĂ, tip de instituție bancară locală.

BANCĂ INTERSTATALĂ, tip de instituție bancară, în care fondatori sunt bănci statale din mai multe țări.

BANCĂ IPOTECARĂ, instituție bancară de finanțare a investițiilor capitale de lungă durată în imobile.

BANCĂ MIXTĂ, tip de instituție bancară comercială specializată cu capital de stat, străin și privat.

BANCĂ MUNICIPALĂ, tip de instituție bancară.

BANCĂ MUTUALĂ, tip de instituție bancară din SUA.

BANCĂ PE ACȚIUNI, tip de bancă pe acțiuni.

BANCĂ PENTRU COMERȚUL EXTERIOR, instituție bancară de profil, specializată în operații de import-export.

BANCĂ RESPONDENT, tip de instituție bancară comercială specializată.

BANCĂ SPECIALIZATĂ, tip de instituție bancară comercială specializată în anumite tipuri de activități.

BANCĂ STATISTICĂ, metodă și instrument de analiză economică în domeniul statisticii.

BANCĂ STRĂINĂ CORESPONDENT, tip de instituție bancară.

BANCĂ STRĂINĂ, instituție bancară integral sau parțial cu capital străin.

BANCĂ UNIVERSAȘLĂ, vezi Bancă mixtă.

BANCĂ VIRTUALĂ, instituție bancară de profil care acordă servicii numai prin internet.

BANCĂ, instituție financiară care asigură circulația bănească, execută operații de plată, de depozit și de credit.

BANCHER INVESTIȚIONAL, tip de instituție comercială specializată în domeniul investițiilor.

BANCHER PERSONAL, manager specializat în operații bancare, responsabil de relații cu persoane concrete.

BANCHER, administratorul, acționarul sau proprietarul unei bănci comerciale, manager specializat în operații bancare.

BANCNOTĂ DE ÎNCREDERE, tip de bilete de bancă, ne asigurate în aur, dar în garanții de stat.

BANCNOTĂ FĂRĂ ACOPERIRE, vezi Bancnotă de încredere.

BANCNOTĂ, hârtie-monedă emisă de o bancă centrală, folosită ca mijloc de plată; semne bănești de hârtie emise de banca centrală națională; bilet de bancă, bilet de tezaur.

BANCNOTE DE PLATĂ, tip de bilete de bancă, utilizate ca mijloc de plată și de circulație.

BANCOMAT, dispozitiv bancar securizat al unei bănci, care eliberează numerar pe baza unui card special.

BANCRUT, agent economic persoană fizică sau juridică, declarați faliti.

BANCRUTĂ BENEVOLĂ, tip de procedură juridică în Anglia.

BANCRUTĂ FICTIVĂ, tip de infracțiune, declarație falsă despre insolvabilitate.

BANCRUTĂ FRAUDULOASĂ, tip de infracțiune.

BANCRUTĂ INTENȚIONATĂ, tip de infracțiune.

BANCRUTĂ, încetare a plăților din vina debitorului, declarată de judecată.

BANDA BURSIERĂ, mijloc electronic de informare operativă a participanților la bursă cum decurg tranzacțiile pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

BANDEROLĂ, fâșie de hârtie lipită pe locul de deschidere a mărfii, ca mijloc de control al integrității acesteia; fâșie de hârtie lipită în jurul teancului de bancnote.

BANEROLĂ VAMALĂ, însemn timbrat de achitare a taxelor vamale.

BANI APROPIAȚI, efecte bancare sub formă de bani și hârtii de valoare, care pot fi ușor puși în circulație.

BANI CU EFICIENȚĂ SPORITĂ, capital bancar folosit pentru expansiunea creditară.

BANI DE CREDIT, mijloc de plată sub formă de hârtii de valoare (cambie, trată, poliță, titlu de valoare).

BANI DE CUPRU, monedă din acest metal.

BANI DE HÂRTIE, unitate monetară sub formă de bancnote.

BANI DE SACRIFICIU, mijloace bănești alocate instituțiilor de cult.

BANI DE SCHIMB, monedă divizionară, folosită în operațiile cu bani în numerar; mărunțiș.

BANI DEPRECIAȚI, valoarea monedei în perioada inflației.

BANI ELASTICI, monedă a cărei circulație este dictată de conjunctura pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

BANI ELECTRONICI, bani în format electronic; sistem de achitare a plăților în tranzacțiunile de pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare prin intermediul mijloacelor TIC.

BANI EXTERNI, monedă acoperită cu aur sau hârtii de valoare.

BANI FALȘI, monedă contrafăcută - infracțiune penală gravă, care se pedepsește după lege.

BANI FĂRĂ NUMERAR, Vezi Bani.

BANI FOARTE SCURȚI, credit acordat pentru 1-2 zile; depozit de noapte.

BANI GREI, capital bănesc suprasolicitat pe piața hârtiilor de valoare, acordat sub formă de credit.

BANI IEFTINI, monedă care poate fi luată ușor în credit.

BANI INTERNI, monedă cu acoperire din contul creditelor.

BANI ÎN NUMERAR, articol al activelor bancare ale unei companii aflate în casieria proprie; bani gheață.

BANI KILOMETRICI, alocație pentru compensarea cheltuielilor legate de utilizarea automobilului propriu în interese de serviciu.

BANI LEGALI, monedă emisă de instituțiile statului.

BANI LUNGI, capital în formă de bani, plasați în credite pe termen lung sau în investiții.

BANI MĂRUNȚI, sume mici de bani aflate în casieria companiei, utilizați pentru cheltuieli curente.

BANI METALICI, monedă confecționată din metal scumpe.

BANI MILITARI, monedă emisă pe timp de război de țara agresor pe teritoriul ocupat.

BANI MONDIALI, mijloc de plată universal în relațiile economice internaționale.

BANI NOI, hârtii de valoare puse recent în circulație pe piața hârtiilor de valoare.

BANI NUMERICI, Vezi Bani electronici.

BANI REALI, monedă acoperită cu metale prețioase sau valută forte.

BANI REPREZENTATIVI, monedă asigurată de către stat cu metale prețioase.

BANI SCUMPI, monedă cu capacitate înaltă de cumpărare, care este foarte greu să fie luată în credit.

BANI SCURȚI, capital bănesc plasat în afaceri de scurtă durată sau dați în credit pe termen scurt.

BANI STANDARD, monedă folosită de stat ca etalon.

BANI STERILI, bani care nu aduc dobândă.

BANI UȘORI, mijloace de plată acordate cu dobândă mică.

BANI VII, plata imediată în numerar pentru lucru efectuat.

BANI, marfă specială ce exprimă valoarea tuturor celorlalte produse și este schimbată pentru oricare dintre acestea, acționând ca un echivalent general; ofertă legală necesară pentru a fi acceptată pentru valoarea sa nominală.

BANK ACCOUNTING POLICY, Vezi POLITICĂ BANCARĂ.

BANK HOLDING COMPANY, Vezi Holding company.

BANK RAID, retragere masivă a depozitelor din instituțiile bancare din diferite cauze - instabilitate politică, inflație galopantă ș.a.

BANK SHARE, document care atestă calitatea de membru al conducerii unei bănci în baza contribuției depuse în capitalul statutar al instituției bancare de profil.

BANK-AGENT, instituție bancară cu împuterniciri speciale.

BAR, unitate convențională de evaluare a volumului tranzacțiilor egală cu 1 mil &; local de noapte.

BARBOAT, navă comercială arendată fără echipaj.

BARBOAT-CHARTER, tip de contract de arendare a navei comerciale fără echipaj.

BARIERE TEHNICE ÎN CALEA COMERȚULUI, diferență dintre cerințele reglementărilor tehnice naționale, standardelor naționale și procedurilor naționale de evaluare a conformității și ale celor utilizate în practica internațională sau nerecunoașterea lor, fapt ce implică, în comparație cu practica comercială obișnuită, cheltuieli suplimentare de mijloace și/sau de timp pentru comercializarea produselor pe piața internă și cea externă.

BAROMETRU DE AFACERI, indicatori privind situația conjuncturală a afacerilor.

BAROMETRU ECONOMIC, indicatori relevanți privind starea economiei.

BAROMETRU INVESTIȚIONAL, indicatori privind evoluția costului hârtiilor de valoare.

BAROMETRU, indicator statistic.

BAROMETRUL CREDITELOR, indicatori privind evoluția pieței de acordare a creditelor

BASTONAȘE ALBASTRE, (blue chips), acțiuni profitabile stabil.

BATEREA „UNTULUI”, operație de vânzare-cumpărare derulată de un broker pe piața hârtiilor de valoare la comanda clientului, însă neținând cont de ea, ci de profitul pe care îl va avea din tranzacție.

BATEREA MONEDEI, operație de finisare prin metoda de ștanțare volumetrică a semifabricatelor de monede, aplicate în monetăria statului la confecționarea monedelor.

BAYES STRATEGY, abordare aplicată în teoria managementului bazată pe utilizare maximală a surselor de informație economică.

BAZA BULETINULUI DE BIRJĂ, lista cotațiilor mărfurilor luată ca bază din buletinul cotațiilor de bursă.

BAZA CAPITALĂ, capitalul statutar al unei instituții bancare.

BAZA CONTRACTULUI, termen economic de referință privind procedura de organizare a activității unei burse.

BAZA DE IMPUNERE FISCALĂ, toți plătitorii de impozite și taxe.

BAZA ECONOMICĂ, termen economic de referință privind orânduirea economică a societății.

BAZA FURNIZĂRILOR, termen economic de referință privind organizarea procesului de comercializare a mărfurilor și repartizarea obligațiilor între parteneri.

BAZA JURIDICĂ A PROTECȚIEI MUNCII, prevederi constituționale, codul muncii și alte acte legislative și normative care stabilesc cadrul legal al domeniului.

BAZA MATERIALĂ DE PRODUCȚIE SOCIALĂ, totalitatea elementelor forțelor de producție ale unei societăți, ale unui stat.

BAZA MATERIALĂ DE PRODUCȚIE, totalitatea elementelor forțelor de producție ale unei companii.

BAZA MONETARĂ, termen economic de referință privind starea și evoluția masei monetare; totalitatea elementelor masei monetare într-o țară.

BAZA SCALATĂ, termen economic de referință privind indicatorii de producție a unei companii, de la care se fac toate calculele.

BAZĂ DE DATE, informații stocate ordonate din diferite domenii pentru utilizare ulterioară.

BAZĂ DE DESFACERE CU RIDICATA, companie intermediară între producător și realizatori cu amănuntul.

BAZĂ NORMATIVĂ, informații din domeniul juridic și normativ, stocate ordonat pentru utilizare ulterioară.

BAZĂ, termen economic de referință privind indicatorii de la care se face o analiză; agent economic; adaos sau rabat la prețul mărfurilor comercializate la bursă.

BAZELE LEGISLAȚIEI, totalitatea actelor legislative care reglementează activitățile într-un domeniu concret.

BAZELE PROCESULUI BUGETAR, termen juridic de referință privind totalitatea actelor legislative și normative care reglementează exercițiul bugetar pe tot parcursul, de la stabilirea cadrului de cheltuieli pe termen mediu, perfectarea, adoptarea și executarea bugetului până la perfectarea și aprobarea raportului de executare a bugetului.

BAZELE REGIMULUI CONSTITUȚIONAL, sistem de principii generale, care reglementează relațiile sociale – obiect de drept constituțional.

BĂNUIT, persoană suspectă de comiterea unei crime.

BEHAVIORISM, concepție și metodă de studiere a psihologiei cumpărătorului la alegerea mărfurilor și serviciilor.

BENEFICIAR AL CONSTRUCȚIEI, persoană fizică sau juridică care a dobândit legal dreptul de proprietate asupra obiectului construit.

BENEFICIAR AL PĂMÂNTULUI, Vezi Proprietar al pământului.

BENEFICIAR DE MIJLOACE BUGETARE, instituții și organizații de stat, care conform legii bugetului, sunt finanțate de stat.

BENEFICIAR, persoană fizică sau juridică care a dobândit un drept de a i se furniza un serviciu sau un produs, în virtutea unui contract în scris sau a unei înțelegeri orale; persoană în favoarea căreia s-a emis o cambie; persoană îndreptățită sau desemnată în contractul de asigurare să încaseze sumele convenite în cazul producerii unui eveniment asigurat; persoană fizică sau juridică care în urma afacerilor, obține venit; remitent al unei tranzacțiuni bursiere.

BENEFICIARUL PLĂȚILOR, persoană fizică sau juridică, în favoarea căreia se efectuează o operație de plată.

BENEFICIARUL POLIȚEI DE ASIGURARE, persoană fizică, la care în conformitate cu clauzele poliței de asigurare personală, i se va achita prima de asigurare.

BENEFICIARULUI TRUSTULUI, persoană indicată de fondatorul trustului în calitate de beneficiar al venitului; beneficiar de bani, investitor.

BENEFICII (PIERDERI) DIN OPERAȚII NCOMERCIALE, tip de profit sau pierdere obținute în urma activităților ne legate de profilul de bază al companiei într-o anumită perioadă.

BENEFICII, servicii și înlesniri acordate unor cetățeni.

BENEFICIU BRUT, volumul vânzărilor, inclusiv și toate deducerile.

BENEFICIU CONTABIL, metodă de analiză economică și indicator privind venitul calculat în baza documentelor de evidență primară fără pierderile neînregistrate, inclusiv beneficiul ratat într-o anumită perioadă.

BENEFICIU DE ASIGURARE, metodă de analiză economică și indicator privind venitul unei companii de asigurare ca diferența dintre prețul tarifelor de asigurare și prețul de cost de acoperire al acestora.

BENEFICIU IMPOZABIL, parte a venitului global al unei companii care servește ca bază pentru calcularea impozitului fiscal și urmează a fi transferată în buget.

BENEFICIU RATAT, tip de pierdere materială sau financiară, suferită de persoane fizice sau juridice.

BENEFICIU, folos peste venitul obținut în afaceri.

BENEFICIUL COMPANIEI DIN VÂNZĂRI, termen economic de referință privind volumul vânzărilor companiei fără înlesniri și ale prețizării.

BENEFICIU DE LA ACTIVITATEA DE BAZĂ, parte componentă a balanței contabile la venituri sub formă de profit obținut de la activitatea de bază: producerea mărfurilor, executarea lucrărilor și prestarea serviciilor.

BENEFICIU DE LA DESFACEREA MĂRFURILOR, metodă de analiză economică și indicator al unei companii comerciale privind beneficiul obținut în urma obținerii adaosului comercial minus cheltuielile de desfacere.

BENEFICIU DE OPERAȚIE, metodă de analiză economică și indicator privind volumul profitului obținut de o companie la vânzări minus cheltuielile operaționale: administrative, de marketing, publicitate, cercetări în domeniu și altele într-o anumită perioadă.

BENEFICIU NEREPARTIZAT, parte a profitului repartizată în fondul de rezervă al companiei destinată pentru dezvoltare sau reinvestire.

BENEFICIU PLANIFICAT, volumul profitului obținut în urma îndeplinirii planului la producere și cheltuieli.

BENEFICIU RELATIV, venit obținut de vânzător la comercializarea unui exemplar de marfă cu eliminarea pierderilor.

BERI-INDICE, metodă de analiză economică și statistică privind indicatorii factorilor de risc utilizați la stabilirea solvabilității unei țări.

BESTSELLER, marfă care se vinde ușor la bursă.

BETA, (*beta*), unitate de măsură privind fluctuația cursului unei acțiuni la bursa hârtiilor de valoare.

BETA-COEFICIENT, (*factor*), coeficient, indicator financiar al unei hârtii de valoare.

BETA-TEST, (*beta-test*), procedură de atestare a articolelor fabricate și transmise pentru exploatare.

BID, (*bid*), preț la care un cumpărător s-a oferit să achiziționeze o valută, un produs sau serviciu.

BIENALĂ, eveniment care se organizează periodic odată la doi ani.

BIL DESPRE DREPTURI, act constituțional privind 10 amendamente ale constituției SUA, adoptate în anul 1787; act constituțional privind instaurarea monarhiei regală, adoptat în 1689 de Anglia.

BIL INTERNAȚIONAL AL DREPTURILOR OMULUI, termen juridic de referință privind cele cinci documente adoptate de ONU la acest capitol.

BILANȚ AL CIRCULAȚIEI MĂRFURILOR, termen economic de referință privind balanța de intrare și ieșire a mărfurilor și încărcăturilor într-un teritoriu.

BILANȚ ANUAL, termen economic de referință privind bilanțul contabil al companiei pentru un an de zile, situația la 1 ianuarie.

BILANȚ BRUTO, termen economic de referință privind bilanțul general al unei bănci care coincide cu bilanțul contabil.

BILANȚ COMPENSATORIU, termen economic de referință privind activitatea bancară de creditare.

BILANȚ CONSOLIDAT, sistem de indicatori de evidență contabilă și analiză economică integrală a unei companii împreună cu filialele.

BILANȚ CONTABIL PRIMAR, sistem de indicatori care caracterizează starea resurselor financiare ale organizației la inițierea afacerii.

BILANȚ CONTABIL, sistem de indicatori care caracterizează starea resurselor financiare ale organizației.

BILANȚ DE LICHIDARE, sistem de indicatori de evidență contabilă și analiză economică integrală a unei companii la data încheierii activității.

BILANȚ EXTERN, raport economico-financiar destinat publicării în mass media.

BILANȚ GENERAL, termen economic de referință privind bilanțul companiei pentru o anumită perioadă.

BILANȚ INTRODUCȚIV, sistem de indicatori din bilanțul de la finele anului trecut inclus la începutul bilanțului pentru anul curent.

BILANȚ LIBER, parte a balanței contabile a unei instituții bancare.

BILANȚ LUNAR, termen economic de referință privind sistemul de indicatori ai bilanțului contabil la prima zi a lunii următoare.

BILANȚ NET, parte componentă a balanței contabile.

BILANȚ TRIMESTRIAL, termen economic de referință privind sistemul de indicatori ai bilanțului contabil la 1 aprilie, 1 iulie și 1 octombrie. a.c.

BILANȚ, dare de seamă periodică despre situația financiar-economică privind pasivele și activele unei persoane juridice într-o anumită perioadă de timp.

BILANȚUL ALTERNATIV, formă de evidență a materiei prime și a materialelor în procesul de producție.

BILANȚUL BĂNCII, bilanț contabil al unei unități bancare comerciale.

BILANȚUL ÎNTREPRINDERII, termen economic de referință privind sistemul de indicatori de evidență și analiză economică a unei companii; tip de bilanț contabilă a unei companii

BILATERALITATE, formă de colaborare internațională între doi agenți economici.

BILET ASOCIAT, termen economic de referință privind achiziționarea a două bilete pentru transportarea mărfurilor, procurate în baza unui singur contract.

BILET DE AMANET, adeverință privind recepționarea lucrurilor ca amanet și eliberarea sumei negociate.

BILET DE BANCĂ, hârtie de valoare-mijloc de plată.

BILET DE CREDIT, hârtie de valoare identică cu bilet de bancă.

BILET DE ORDIN, tip de document bancar de plată.

BILET DE PĂDURE, termen economic de referință privind autorizația de recoltat masa lemnoasă din pădure.

BILET DE TEZAUR, bani de stat ce nu solicită acoperire în aur.

BILET, document care dă dreptul la o călătorie.

BILING ELECTRONIC, (*e-billing*), proces care reglementează întocmirea și eliberarea documentelor financiare în relațiile dintre companii, inclusiv și instituții bancare cu utilizarea TIC, în timp real.

BILING, (*billing*), proces care reglementează întocmirea și eliberarea documentelor financiare în relațiile dintre companii, inclusiv și instituții bancare.

BILINGVISM, termen juridic de referință privind teoria de utilizare echivalentă a două limbi în administrația oficială a unui stat.

BILON, monedă divizionară; mărunțiș.

BIMETALISM, sistem monetar bazat pe valoarea a două etaloane: bancnote, care pot fi preschimbate în aur și argint; fabricarea monedelor din aliaje de metale prețioase.

BIMETALISM, termen juridic și economic de referință privind un sistem monetar care recunoaște două parități metalice legale - aurul și argintul.

BIOCID, termen juridic de referință din practica internațională privind exterminarea ființelor umane și biologice în urma aplicării mijloacelor de nimicire în masă.

BIOMETRIE, proces de colectare, prelucrare și stocare a datelor antropometrice, necesare pentru identificarea persoanei.

BIPATRÍD, termen juridic de referință privind o persoană, care are dublă cetățenie.

BIROCRATISM, interpretare și aplicare formalistă, cu complicații inutile, a legilor, normelor sau dispozițiilor în rezolvarea problemelor administrative, organizatorice etc.

BIROCRAȚIE, sistem de conducere propriu statelor care utilizează cu exces un aparat birocratic (administrativ, militar, polițienesc) foarte numeros, în scopul impunerii prin forță a dominației minorității asupra majorității; elita funcționarilor de rang înalt a unui sistem statal birocratic.

BIROU DE DECONTĂRI RECIPROCE, tip de relații economice între companii.

BIROU DE INFORMAȚII PRIVIND SOLVABILITATEA CLIENȚILOR, termen economic de referință privind un tip specializat de instituție financiară.

BIROU DE PLASARE, instituție specializată pe piața muncii.

BIROU EXPERIMENTAL DE PROECTĂRI, companie de stat sau privată specializată în domeniul unei ramuri ale industriei.

BIROU VAMAL, unitate teritorială a Serviciului Vamal care asigură respectarea reglementărilor vamale în zona sa de competență.

BIROUL INTERNAȚIONAL DE EDUCAȚIE, instituție interguvernamentală de profil, fondată în Geneva, în anii 1925/1929.

BLACK ENTRANCE, procedeu și proces practicat de banca Angliei.

BLOC ELECTORAL, formațiune electorală provizorie din două sau mai multe organizații politice.

BLOC VALUTAR, asociație de state cu un mijloc de plată comun.

BLOC, teanc de hârtii de valoare a câte 10 mii; tip de operație cu aceste pachete pe piața bursieră.

BLOCADA AURULUI, refuz de a primi aur ca mijloc de plată.

BLOCADĂ DE CREDIT, tip de blocadă economică prin refuzarea creditelor la nivel statal.

BLOCADĂ ECONOMICĂ, sistem de măsuri organizatorice și activități economice întreprinse de un stat împotriva altui stat.

BLOCADĂ FINANCIARĂ, tip de blocadă economică.

BLOCADĂ MARITIMĂ, interdicție temporară de a intra în anumite porturi a unor nave.

BLOCADĂ VALUTARĂ, sistem de măsuri și activități întreprinse de un stat pentru a sili alt stat să acorde anumite concesi.

BLOCADĂ VAMALĂ, tip de blocadă economică.

BLOCADĂ, sistem de măsuri și activități întreprinse de un stat pentru a izola alt stat de restul lumii.

BLOCARE, termen economic de referință privind rezervarea intangibilă a unor bunuri; termen juridic de referință privind unele măsuri de împiedicare a operațiilor pe piața hârtiilor de valoare.

BLOCAREA CONTURILOR, acțiune întreprinsă de organele statului în vederea restricționării accesului persoanelor străine la conturile sale.

BLOCAREA DEPUNERILOR, tip de procedură și operație pe piața bancară.

BLOCAREA INFORMAȚIEI, tip de infrafracțiune cibernetică care periclitează ordinea publică.

BLOCAREA MIJLOACELOR DE TRANSPORT, tip de infrafracțiune care periclitează ordinea publică.

BLOCAREA SPAȚIULUI LOCATIV, REZERVARE A SPAȚIULUI LOCATIV pentru a fi distribuit persoanelor cărora statul le garantează spațiu locativ de serviciu.

BLOCAREA VALUTEI, tip de procedură și operație pe piața bancară, întreprinse la solicitarea statului.

BLOCAREA CAPITALULUI, politică de stat sau decizie judiciară privitor la interdicția temporară de utilizare a capitalului.

BLOCUL COMPANIEI, imprimată cu informații generale despre companie și emblema ei.

BLOCUL DE AUR, asociație de state, fondată în 1933 la Londra, pentru menținerea standardului de aur.

BLOKCHIP, navă fără motor, utilizată ca depozit.

BLUE DIBS, termen economic de referință privind un tip de hârtii de valoare cu reputație foarte bună.

BOALĂ OLANDEZĂ, dezindustrializare sau efectul Groningen, proces de schimbare so-

cială și economică cauzată de înlăturarea sau reducerea capacității sau activității industriale într-o țară sau regiune, în special a industriei grele sau a industriei prelucrătoare.

BOARD-BROKER, participant la tranzacțiunile pieței hârtiilor de valoare.

BODA FIDES, comportament cinstit pe piață.

BODMEERWECHSEL, termen economic de referință privind un tip de schimb de amanet a navei sau a mărfurilor navale.

BOICOT ECONOMIC, sistare organizată (totală sau parțială) a relațiilor economice între companii, state.

BOICOT, sistare organizată (totală sau parțială) a relațiilor cu o persoană, cu o organizație sau cu un stat în semn de protest față de anumite acțiuni ale sale.

BON DE CASĂ, document bancar primar prin care se confirmă recepționarea sau eliberarea unei sume de bani din casierie; document financiar și chitanță de casă, eliberat de către vânzători la procurarea mărfurilor, ca dovadă că au recepționat costul mărfii.

BON DE TEZAUER, obligație temporară emisă de stat pentru sume împrumutate pe termen scurt sau mediu în vederea atragerii de fonduri private; titlu de proprietate și tip de hârtie de valoare sub formă de obligațiune temporară emisă de stat pentru sume împrumutate pe termen scurt sau mediu în vederea atragerii de fonduri private, comercializat pe piața monetară.

BON POȘTAL, document care conferă deținătorului său dreptul de a primi sau de a beneficia de ceva.

BON, termen economic de referință privind tip de document de control, care dă dreptul posesorului să beneficieze de ceva.

BONANZA, întreprindere profitabilă, fund de aur.

BOND, hârtie de valoare cu venit fixat.

BONDHOLDER, proprietar al hârtiilor de valoare.

BONIFICARE INVERSĂ, termen economic de referință privind stabilirea prețurilor pe piața bunurilor materiale, serviciilor și hârtiilor de valoare.

BONIFICARE, termen economic de referință privind un adaos la prețul stabilit anterior.

BONIFICAREA MĂRFURILOR proces de reducere prețurilor la mărfuri și bunuri stabilite inițial din cauza conjuncturii pe piață, dorința vânzătorului de a lichida stocurilor de mărfuri sezoniere.

BONITATE FORESTIERĂ, termen economic de referință privind valoarea economică a unui masiv forestier.

BONITATE, evaluare comparativă a calității solului și productivității animalelor; termen economic de referință privind capacitatea de plată.

BONITATEA SOLULUI, evaluare comparativă a calității chimice și biologice a solului.

BONUS STOCKS, termen economic de referință privind un tip de hârtii de valoare.

BONUS, formă de remunerare suplimentară aplicată pentru managerii principali, membrii consiliilor de administrație în companii, bănci, societăți pe acțiuni din contul profitului net.

BONUS-MALUS, termen economic de referință privind un sistem de înlesniri în asigurări.

BOOKING FILĂ, borderou special, de înregistrare a mărfurilor pe o navă.

BOOKMAKER, persoană însărcinată cu colectarea sumelor la alergările de cai.

BOOM BANCAR, retrageri masive de pe conturile băncilor a depozitelor.

BOOM BURSIER, termen economic de referință privind jocurile de bursă.

BOOM ECONOMIC, mișcare descendentă și ascendentă a produsului intern brut în jurul tendinței sale de creștere pe termen lung; avânt economic, boom speculativ.

BOOM INVESTIȚIONAL, activizare rapidă a investițiilor.

BOOTLEGGER, persoană, care importă, transportă și comercializează ilicit produse alcoolice.

BORDEROU CUMULATIV, termen economic de referință privind un tip de document de evidență a bunurilor, pe măsura parvenirii lor.

BORDEROU DE EVIDENȚĂ, tip de document contabil.

BORDEROU DE EXPEDIȚIE INTERNAȚIONAL, termen juridic și economic de referință despre un document special întocmit de expeditorul mărfii peste hotare, care însoțește bunurile în perioada de transportare și servește la verificarea bunurilor în timpul predării către beneficiari.

BORDEROU DE EXPEDIȚIE, Vezi Scrisoare de trăsură.

BORDEROU DE ÎNSOȚIRE A ÎNCASĂRIILOR, tip de document primar ținut în casieria unei companii.

BORDEROU, registrul hârtiilor de valoare comercializate.

BORDEROUL CURIERULUI, document oficial care însoțește corespondența diplomatică.

BORDEROUL PASAGERILOR, lista nominală a persoanelor îmbarcate pe o navă maritimă sau aeriană cu un set de date personale de identificare a călătorilor, servește la trecerea frontierei sau tranzitare printr-un port, aeroport.

BORDEROUL VENITURILOR, termen juridic de referință privind un extras legal din fișa de evidență a salariului unui angajat privind veniturile și deducerile ale acestuia.

BOTTOMRY, tip de gaj în afacerile navale.

„**BOU**”, speculant la bursă care mizează pe urcarea prețului/cursului.

BOUTIQUE, mică companie de brokeri, specializată îngust în tranzacțiuni pe piața bursieră.

BRACONAJ ÎN COMERȚ, termen juridic de referință privind pătrunderea într-un domeniu de comerț, care tradițional, ține de altă ramură.

BRACONAJ, delict comis de cel care practică vânatul sau pescuitul ilegal.

BRAIN TRUST, echipă de specialiști de înaltă calificare, care în urma asalturilor de idei, propun managerului principal soluții noi în dezvoltarea companiei.

BRAIN-DRAIN, termen juridic de referință privind emigrarea personalului cu înaltă calificare către alte state datorită conflictelor, lipsei de oportunități sau stării economice precare de acasă.

BRAINSTORMING ÎN MARKETING, asalt de idei în grup, menit să genereze un număr mare de idei, pentru identificarea noilor căi de lărgire a pieței.

BRAINSTORMING, tehnică de creativitate în grup, menită să genereze un număr mare de idei, pentru soluționarea unei probleme; asalt de idei.

BRAND, marcă comercială de produs a unei firme renumite, activ intangibil al organizației.

BRAȚE DE MUNCĂ, capacitatea individului de a efectua un lucru pentru a produce bunuri materiale; totalitatea aptitudinilor fizice și intelectuale care există în organismul omului și pe care el le pune în funcțiune atunci când îndeplinește o activitate socială utilă; totalitatea persoanelor care dispun de capacitate de muncă.

BRAUZER, (*browser*), termen de referință în domeniul TIC privind un set de programe.

BREASLĂ, tip de corporație profesională.

BREVET ANALOG, patent eliberat în mai multe țări pentru una și aceeași invenție sau bun protejat cu drepturile de autor.

BREVET DE INVENȚIE, titlu cu drept de autor asupra unui bun, care urmează a fi prezentat organelor abilitate din străinătate pentru a fi înregistrat și acolo.

BREVET DE MEȘTEȘUGAR, document prin care se atestă dreptul de a practica un meșteșug.

BREVET DE VAS, certificat de înregistrare a unei nave.

BREVET PENTRU EMBLEMĂ COMERCIALĂ, Vezi Certificat de autor.

BREVET SUPPLEMENTAR, patent eliberat de către organele abilitate pentru un bun protejat cu drepturile de autor, care completează un bun precedent, deja înregistrat cu patent.

BRICIUL OKAMA, principiu logic de luare a unei decizii.

BRIEFING, eveniment scurt în timpul căruia organizatorul aduce la cunoștința celor prezenți informații.

BRIGADĂ COMPLEXĂ, termen economic de referință privind o formă de organizare colectivă a muncii.

BRIGADĂ DE PRODUCȚIE, termen economic de referință privind o echipă constituită pentru efectuarea anumitor lucrări.

BROKER TRADER, membru al bursei urgente.

BROKER AMBULANT, agent de bursă ne specializat în tranzacții cu un anumit tip de hârtii de valoare.

BROKER AUTORIZAT, persoană fizică sau juridică - agent de bursă autorizat care intermediază încheierea contractelor comerciale între vânzător și cumpărător.

BROKER BIL, termen economic de referință privind agenții companiilor bursiere, specializați în cumpărarea și comercializarea hârtiilor de valoare.

BROKER BOND, agent de bursă specializat în tranzacții cu hârtii de valoare municipale; agent de bursă specializat în tranzacții pe piața hârtiilor de valoare.

BROKER BURSIER, Vezi Broker.

BROKER CAMBIST, persoană fizică sau juridică specializată în tranzacțiuni bursiere cu hârtii de valoare.

BROKER DE BREVETE, firmă specializată în serviciile de brevete.

BROKER DE BURSĂ, agent de bursă autorizat.

BROKER DE CAMBII, agent pe piața hârtiilor de valoare care, din contul clienților, acordă anumite servicii de mediator.

BROKER DE CURS, agent intermediar la bursă responsabil de cotarea hârtiilor de valoare sau stabilirea cursului valutar.

BROKER DE FONDURI, persoană juridică companie sau oficiu de brokeri, companii financiare, bănci comerciale, fonduri de investiții sau agent intermediar independent, care activează pe piața hârtiilor de valoare în calitate de mediator; tip de agent pe piața hârtiilor de valoare.

BROKER DE ÎNCHIRIERE A NAVELOR, agent intermediar care la solicitarea proprietarului unei nave caută comenzi de transportare a mărfurilor.

BROKER DE PIAȚĂ, agent intermediar bursier care oferă consultații cumpărătorilor.

BROKER DE REASIGURARE, agent profesionist în domeniu, mediator între doi agenți în domeniu.

BROKER DE STRADĂ, agent bursier cu funcții și forme de lucru specifice.

BROKER DISCONTO, agent de bursă pe piața hârtiilor de valoare care oferă servicii minimale la preț minim.

BROKER INDEPENDENT, persoană fizică - agent intermedia în Germania, care efectuează tranzacțiuni pe piața neoficială și din cont propriu.

BROKER INTERMEDIAR, persoană juridică cu atribuții de agent de bursă și agent intermediar.

BROKER ÎN INELUL BURSEI, agent de bursă de foarte înaltă calificare, membru al bursei.

BROKER ÎN INVESTIȚII, persoană juridică sau fizică - intermediar pe piața hârtiilor de valoare.

BROKER ÎN SALA LICITAȚIILOR, agent intermediar care îndeplinește însărcinările agenților de bursă în perioadele pic.

BROKER ÎN SALĂ, agent intermediar de bursă cu obligațiuni temporare.

BROKER ÎNREGISTRAT, membru al bursei, care efectuează tranzacțiuni de vânzare-cum-

părare a hârtiilor de valoare numai din contul propriu.

BROKER LA DESCĂRCAT, mediator la descărcarea navelor.

BROKER LLOID, agent de asigurare pe piața de profil.

BROKER MEDIATOR, agent pe piața hârtiilor de valoare cu funcții specifice.

BROKER OPERAȚIONAL, agent intermediar care efectuează tranzacțiuni bursiere la propunerea unor brokeri și din contul acestora.

„**BROKER ORB**”, agent pe piața hârtiilor de valoare care în cadrul tranzacțiilor nu divulgă numele clienților săi.

BROKER OUTSIDER, agent de bursă autorizat care intermediază încheierea contractelor comerciale între vânzător și cumpărător, dar ne fiind membru al bursei.

BROKER PE PIAȚA HÂRTIILOR DE VALOARE, agent de înaltă calificare, care mediatizează tranzacțiile de vânzare-cumpărare între clienți.

BROKER REPREZENTATIV, agent independent pe piața hârtiilor de valoare în SUA.

BROKER SPECIALIST, în SUA, agent intermediar specializat în tranzacțiuni cu hârtii de valoare de anumit tip.

BROKER, agent bursier pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare; makler; samsar; intermediar care participă în cadrul tranzacțiilor de bursă a valorilor mobiliare, a mărfurilor, a burselor valutare, precum și a tranzacțiilor din afara burselor, pe piețele valutare, de asigurări și de marfă.

BROKERAJTER tipuri de tranzacții de vânzare - cumpărare a titlurilor de valoare pe piața hârtiilor de valoare; forme de remunerare a brokerilor.

BROKERLLA MARGINE, membru al bursei americane de fonduri.

BROKERUL PRINCIPAL, agent pe piața bursieră.

BRUTO CASH, diferența dintre încasări și plățile efectuate.

BRUTO EFECT FISCAL; termen economic de referință privind micșorarea venitului urmare a plăților fiscale.

BRUTO, greutatea mărfii ambalate, venitul global fără deduceri.

BRUTO-NETO, termen economic de referință privind stabilirea plății pentru o marfă, când masa bruto și neto sunt aproape egale.

BUCKETING, activitate ilegală a brokerilor, care constă în neexecutarea intenționată a ordinelor clienților și utilizarea comisionului de garantare (marja) acestora la efectuarea altor tranzacții.

BUGET ANEXĂ, termen economic de referință privind un tip special de buget.

BUGET AUTOMATIC, continuarea executării bugetului pentru anul precedent, dacă la 1 ianuarie nu a fost aprobat un nou buget, pentru anul în curs.

BUGET AUTONOM, tip de buget independent.

BUGET BRUT, termen economic de referință privind o metodă de întocmire a bugetului.

BUGET CHELTUITOR, tip de buget deficitar.

BUGET CHELUIEELOR PE TERMEN LUNG, parte componentă a bugetului unui agent economic.

BUGET CICLIC, termen economic de referință privind un tip special de buget.

BUGET COMPLEMENTAR, buget al cheltuielilor finanțate din bugetul de stat, parvenit și aprobat suplimentar la bugetul anului în curs.

BUGET CONSOLIDAT, tip de buget de stat.

BUGET CONTINUU, termen economic de referință privind un buget monitorizat și rectificat continuu, pe parcursului anului.

BUGET CU BAZA ZERO, metodă de perfecționare a bugetului.

BUGET DE CONSUM, indicator valoric al volumului și structurii veniturilor și cheltuielilor unei gospodării casnice pentru o anumită perioadă de timp.

BUGET DE DEZVOLTARE, termen economic de referință privind partea bugetului de stat, îndreptată pentru investiții.

BUGET DE STAT, tip de buget privind evidența veniturilor și repartizarea lor pe categorii de cheltuieli dintr-o anumită perioadă (de obicei un an) ale unui stat.

BUGET DE TIMP, sistem de indicatori statistici.

BUGET EXTRAORDINAR, termen economic de referință privind un tip special de buget perfectat în condiții specifice de dezvoltare a economiei.

BUGET GHELLER, tip de buget de consum, aplicat în SUA.

BUGET GLISANT, termen economic de referință privind un tip special de buget.

BUGET ÎNCADRĂRII INTEGRALE ÎN CÂMPUL MUNCII, raportul ipotetic al veniturilor și cheltuielilor urmare a încadrării integrale în câmpul muncii a populației active.

BUGET LOCAL, tip de buget privind evidența veniturilor și repartizarea lor pe categorii de cheltuieli dintr-o anumită perioadă (de obicei un an) la nivel local.

BUGET MILITAR, devizul oficial al unui stat privind cheltuielile militare, finanțate din bugetul de stat.

BUGET MINIM DE CONSUM, indicator valoric conform coșul minim de consum al volumului și structurii veniturilor și cheltuielilor unei gospodării casnice pentru o anumită perioadă de timp.

BUGET MINIM, metodă de perfectare a bugetului.

BUGET MUNICIPAL, vezi buget unic municipal.

BUGET NETO, termen economic de referință privind un buget brut.

BUGET PUBLICITAR, termen economic de referință privind un tip special de buget – deviz de cheltuieli.

BUGET RAȚIONAL DE CONSUM, indicator valoric științific argumentat al volumului și

structurii veniturilor și cheltuielilor unei gospodării casnice pentru o anumită perioadă de timp.

BUGET UNICMUNICIPAL, tip de buget local privind evidența veniturilor și repartizarea lor pe categorii de cheltuieli dintr-o anumită perioadă (de obicei un an) la nivel local.

BUGET, estimarea detaliată a veniturilor și cheltuielilor pentru activităților financiare pentru o anumită perioadă de timp, de regulă un an.

BUGET DE LA BAZA ZERO, termen economic de referință privind metoda de perfectare a bugetului. Vezi și Buget cu baza zero.

BUGETUL AGENTULUI ECONOMIC, tip de buget al unei companii privind încasările și cheltuielile într-un an.

BUGETUL CHELTUIELILOR CURENTE, termen economic de referință privind un tip special de buget. Vezi și Buget consolidat de stat.

BUGETUL FAMILIEI, nivelul și structura veniturilor și cheltuielilor efective a unei familii, o caracteristică importantă în cercetarea nivelului de trai.

BUGETUL NORMATIV DE CONSUM AL POPULAȚIEI, sistem de indicatori privind structura necesităților populației în bunuri și servicii.

BUGETUL ORGANIZAȚIEI, vezi Bugetul agentului economic.

BULĂ, sigiliu de aur, argint sau plumb, aplicat pe un document.

BULE, consiliul celor patru sute al unei cetăți grecești, care discuta probleme privitoare la buna funcționare a statului.

BULETIN AL CURSULUI DE SCHIMB, informație emisă zilnic de băncile comerciale privind cursul de schimb valutar al monedei naționale în raport cu principalele valute străine în operațiile de vânzare-cumpărare a valurilor.

BULETIN COMERCIAL, publicație editată de burse destinată clienților despre prețurile mărfurilor pe piața bursieră.

BULETIN DE VOT, imprimată pe hârtie specială cu ajutorul căruia alegătorii își exercită dreptul de vot.

BULETIN OFICIAL DE SCHIMB VALUTAR, informație oficială emisă zilnic de banca națională privind cursul de schimb valutar al monedei naționale în raport cu principalele valute străine.

BULETIN, termen juridic și economic de referință privind: culegere de legi și alte acte normative; informație despre cursul valutar sau prețurile la mărfuri; publicație periodică mass-media.

BULETINUL CURSURILOR DE BURSĂ, tip de publicație periodică informativă a burselor privind prețurile mărfurilor sau hârtiilor de valoare.

BULETINUL PIEȚEI HÂRTIILOR DE VALOARE, publicație editată de instituțiile de profil destinată clienților despre cursul pe piața de profil.

BULGĂRE DE ZĂPADĂ, flux mare de comenzi adresate brokerilor din partea clienților.

BULIONISTS, adepți ai schimbului liber al bancnotelor pe aur.

BUNĂSTARE, asigurarea populației cu bunuri și servicii necesare satisfacerii unor nevoi personale de consum.

BUNĂSTARE, ECONOMICĂ NETĂ, termen economic de referință privind prosperarea economică.

BUNĂSTARE, PARTICULARĂ, nivelul de înflorire și prosperare în cadrul unei companii.

BUNĂVOINȚĂ, (*kind vill*), indicatori nemateriali (prestigiu, personal calificat, contacte de lucru, clienți fideli ș.a.), care constituie activul subiectiv al unei companii.

BUNURI COMPLEMENTARE, tip de mărfuri, care completează marfa de bază (șireturile la papuci, nasturii la haine).

BUNURI CONFISCATE, termen juridic și economic de referință privind luarea unor bunuri cu forța și fără despăgubire în baza deciziei unui organ oficial.

BUNURI IMOBILE SPAȚIU LOCATIV, un edificiu, o clădire împreună cu spațiul folosit ca locuință.

BUNURI IMOBILE ȘI MOBILE, vezi **Lucruri**.

BUNURI IMOBILE, lucru cu așezare fixă, stabilă, care nu poate fi mutat dintr-un loc în altul, fără să-și piardă destinația inițială sau identitatea.

BUNURI MOBILE AGREGATE CU BUNURI IMOBILE, Vezi **Bunuri mobile** și **Bunuri imobile**.

BUNURI MOBILE, termen juridic și economic de referință privind bunurile aflate în posesia unei persoane fizice sau juridice sub formă de lucruri, bani sau hârtii de valoare.

BUNURI NATURALE, bunuri luate gratuit, direct din natură (lumina solară, apa precipitațiilor atmosferice).

BUNURI NEMATERIALE, bunuri nemateriale dobândite la naștere, în timpul educației.

BUNURI PERSONALE, mărfuri de larg consum, în mod individual.

BUNURI SOCIALE, mărfuri și servicii acordate de stat, în afara piețelor

BUNURI VACANTE, noțiune juridică și economică de referință despre bunurile fără moștenitori.

BUNURI, lucruri care pot constitui drepturi și obligațiuni patrimoniale și care pot constitui o valoare economică; mărfuri de larg consum, destinate consumației individuale.

BUNURILE IMOBILE, lucruri care au o așezare fixă, stabilă, care nu pot fi mutate dintr-un loc în altul fără să-și piardă destinația inițială sau identitatea.

BUNURILE INDIVIZIBILE, ce prin natura lor nu pot fi împărțite în mai multe fragmente, părți, fără a i se schimba destinația.

BUNURILE PUBLICE, bunuri ce aparțin domeniului public (statului, unităților administrative-teritoriale) și sunt de uz sau de interes public.

BURGHEZIE, clasă socială a proprietarilor de capital, care primeau venit din activitatea industrială, agricolă, comercială, bancară etc.

BURGOMISTRU, (*Bürgermeister*), deținător al puterii executive la nivel municipal.

BURSA DE VALORI DIN NEW-YORK, termen economic de referință privind una din cele mai mari piețe de cumpărare-vânzare de mărfuri, fondată în 1792.

BURSA DE VALORI, piață oficială și instituție cu personalitate juridică ce asigură publicului, prin activitatea intermediarilor autorizați, sisteme, mecanisme și proceduri adecvate pentru efectuarea continuă, ordonată, transparentă și echitabilă a tranzacțiilor cu valori mobiliare.

BURSA DIN NEW-YORK, termen economic de referință privind una din cele mai mari 6 piețe de cumpărare-vânzare de mărfuri din lume, specializată în tranzacționile cu aur, argint, cupru și aluminiu.

BURSA FINANCIARĂ DIN LONDRA, termen economic de referință privind una din piețele internaționale specializate în tranzacțiuni cu hârtii de valoare emise de state.

BURSA MĂRFURILOR REALE, termen economic de referință privind piețele care funcționau la etapa incipientă, având stocul mărfurilor propuse în față.

BURSA METALELOR DIN LONDRA, termen economic de referință privind una din piețele internaționale specializate în tranzacțiuni cu metale neferoase.

BURSA MUNCII, termen economic de referință privind instituția care oferă servicii de mediere în relația dintre angajați și angajatori.

BURSA PRODUSELOR SECUNDARE, termen economic de referință privind piața de comercializare a deșeurilor industriale reciclabile.

BURSA VALUTARĂ INTERBANCARĂ, termen economic de referință privind piața interbancară valutară fiucers din Moscova, fondată în 1992.

BURSA COMPENSATORIE DE MĂRFURI, termen economic de referință privind tranzacționile de schimb reciproc de mărfuri, imobile și servicii.

BURSA COMPUTERIZATĂ, termen economic de referință privind un tip de piață, în care activează numai prin TIC, fără locație mobilă fixă.

BURSA DE MĂRFURI, tip de piață comercială a contractelor bursiere pentru mărfuri fizice.

BURSA DE NAVLU, termen economic de referință privind piața de negociere a transportării mărfurilor cu navele.

BURSA DE TIP DESCHIS, termen economic de referință privind o piață a bunurilor și serviciilor, în care tranzacționile se efectuează direct între producători și consumatori.

BURSA DE TIP ÎNCHIS, termen economic de referință privind piața, în care activează numai oficiile autorizate de brokeri.

BURSA DE VALORI, loc unde se negociază cu bani cash sau la termen valori mobiliare (acțiuni, obligațiuni), tranzacționile fiind efectuate de către agenți de bursă

BURSA ELECTRONICĂ, termen economic de referință privind un tip de piață, în care tranzacționile sunt efectuate de brokeri numai prin intermediul TIC.

BURSA FIUCERS, termen economic de referință privind o piață de hârtii de valoare, specializată în tranzacțiuni contractuale urgente.

BURSA INDIVIDUALĂ, termen economic de referință privind o piață fondată de acționari, în care numai membrii ei au dreptul la tranzacțiuni.

BURSA INTERNAȚIONALĂ, termen economic de referință privind o piață care deservește solicitările fluxului mondial de mărfuri.

BURSA MATURĂ, termen economic de referință privind un tip de piață de mărfuri, servicii și hârtii de valoare, care activează fără profit.

BURSA NAȚIONALĂ, termen economic de referință privind una din piețele naționale specializate în tranzacțiuni în interiorul țării.

BURSA NEOFICIALĂ, termen economic de referință privind procesul de efectuare a

tranzacțiilor în timpul, când piața este închisă.

BURSĂ PRIVAT-JURIDICĂ, termen economic de referință privind un tip de piață, în care activează numai corporațiile de brokeri.

BURSĂ PUBLICĂ, termen economic de referință privind una din piețele de bunuri, servicii și hârtii de valoare în care la tranzacțiuni au dreptul să participe toți doritorii.

BURSĂ PUBLIC-JURIDICĂ, termen economic de referință privind un tip de piață de mărfuri, servicii și hârtii de valoare, care activează sub supravegherea statului.

BURSĂ SPECIALIZATĂ, termen economic de referință privind o piață specializată în tranzacțiuni cu anumite tipuri de mărfuri, servicii și hârtii de valoare.

BURSĂ UNIVERSALĂ, termen economic de referință privind un tip de piață comercială a contractelor bursiere pentru un spectru larg de mărfuri.

BURSĂ VALUTARĂ, termen economic de referință privind piața de vânzare-cumpărare a valutei străine.

BURSĂ, loc organizat de tranzacționare a acțiunilor, bunurilor, instrumentelor și serviciilor derivate financiare; locația unde au loc aceste tranzacțiuni.

BUSINESS DE JOC, (*gaming business*), ramură modernă a afacerilor distractive.

BUSINESS ELECTRONIC, toate tipurile de afaceri, care conlucrează cu aplicarea mijloacelor electronice de comunicare.

BUSINESS FINANCIAR, termen economic de referință privind activitatea comercială desfășurată pe piața activelor financiare.

BUSINESS IDEE, ofertă cheie, care stă la baza unei afaceri.

BUSINESS INTERNAȚIONAL, tip de activitate antreprenorială la scară internațională.

BUSINESS MIC, termen economic de referință privind afacerile IMM.

BUSINESS MILITAR, activitate în complexul militar cu scopul de a obține profit.

BUSINESS PENTRU BUSINESS, tip de comerț electronic angro.

BUSINESS PENTRU CONSUMATORI, tip de comerț electronic direct către consumator.

BUSINESS RISCANT, afacere riscantă din punct de vedere economic.

BUSINESS, termen economic de referință la economia de piață privind o afacere, o ocupație, o muncă.

BUSINESS-CONSUMATOR, termen economic de referință privind subiecții comerțului electronic.

BUSINESSMAN, om de afaceri.

BUSINESS-PLAN, termen economic de referință privind realizarea unui idei de afaceri.

BUY-BACK, operație financiară dintre două companii de achitare a costului unui echipament procurat cu producție fabricată la el.

BUYDOWN, termen economic de referință privind un procedeu bancar de creditare.

BUYER CREDIT, tip de împrumut oferit cumpărătorului de către vânzător.

BUZUNAR MARE, parteneri într-o afacere, cu posibilități financiare nelimitate.

BY OPENING, indicație clientului de a efectua tranzacțiunile imediat după deschiderea bursei.

CABOTAJ AERIAN, navigație aeriană privind transportul mărfurilor și a pasagerilor în limitele spațiului aerian ale unei singure țări; navigație de coastă privind transportul mărfurilor și a pasagerilor în limitele apelor teritoriale ale unei singure țări.

CACH COW, marfă cu reputație bună realizată pe piață care aduce profit stabil o perioadă îndelungată, se mai numește „vacă bănească”; companie sigură, care aduce profit, se mai numește „vacă în numerar”; afacere profitabilă aducătoare de numerar continuu, se mai numește „vacă în numerar”.

CACHING, primirea unei sume de bani în baza documentelor financiare; transformarea mijloacelor bănești prin virament în numerar.

CADASTRU FISCAL, registru de stat al persoanelor fizice și juridice – plătitori de impozite.

CADASTRU FUNCJAR, totalitate de informații privind statutul natural, economic și juridic al terenurilor, care reflectă caracteristicile naturale, economice, juridice și de altă natură ale terenurilor, gradul de utilizare a terenurilor.

CADASTRU, formă de inventar funciar, alcătuit dintr-un registru public și în planuri care cuprind datele privitoare la toate imobilele situate pe o anumită regiune, inclusiv toate lucrările efectuate pentru evaluarea lor.

CADASTRUL APELOR, totalitate de informații privind statutul natural, economic și juridic al apelor de suprafață și subterane, care reflectă caracteristicile naturale, economice, juridice și de altă natură ale acestora, gradul de utilizare a apelor în economia națională.

CADASTRUL DE STAT AL IMOBILELOR, totalitate de informații privind statutul economic și juridic al construcțiilor, care reflectă caracteristicile naturale, economice, juridice și de altă natură ale lor, gradul de utilizare a acestora.

CADRANUL BALANȚEI INTERRAMURALE, metodă de analiză economică a legăturilor dintre ramuri.

CADRE, efectiv de lucrători calificați și permanenți dintr-o anumită ramură de activitate.

CALĂ DE CONSTRUCȚIE, spațiu închis sau deschis ușor înclinat, în care staționează navele în procesul de construcție, reparație sau renovare.

CALÂM, preț plătit pentru mireasă la unele popoare orientale.

CALCUL COMERCIAL, metodă de evidență în unități bănești a operațiilor gospodărești la cheltuieli, vânzări și venituri.

CALCUL DE IMPOZIT, sistem de colectare, înregistrare și totalizare a informației primare despre contribuabili pentru a perfectă baza fiscală conform prevederilor legislației.

CALCUL PERSONAL, achitarea integrală a plăților la eliberarea din serviciu a unui angajat.

CALCULARE „PREALABILĂ”, calcul efectuat de către brokeri privind: prețul de vânzare, marja intermediară, și alte costuri aferente tranzacțiilor pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

CALCULARE NEMONETARĂ, calculul contabil al diferitor plăți ce nu țin de salarizare.

CALCULARE, metodă de analiză economică și termen de referință privind calculul prețului de cost al producției; metodă economică și proces de calcul ale unei plăți.

CALCULAREA CHELTUIELILOR ÎN ASIGURĂI, metodă de analiză economică și proces de evaluare a pagubelor ce urmează a fi compensate, se efectuează în temeiul prevederilor poliței de asigurare.

CALCULAREA EFICIENȚEI INVESTIȚIILOR, metodă de analiză economică prin care sunt analizați toți factorii posibil, care ar influența reușita unei investiții: cheltuieli planificate și imprevizibile, volumul vânzărilor, profitul, rentabilitatea, termenii de amortizare, perioada de rambursare a cheltuielilor ș.a.

CALCULAREA PREȚULUI CU CHELTUIELI DIRECTE ȘI PROFIT, metodă de formare a prețului la un bun fabricat, care se bazează pe prețul de cost al bunurilor fabricate și un adaos standard (profitul).

CALCULAREA PREȚULUI FĂRĂ PIERDERI, metodă de formare a prețului la un bun fabricat, care se bazează pe cheltuielile de producție, marketing și repartizarea mărfii plus volumul profitului preconizat.

CALCULAREA PREȚULUI UNEI COMPANII, metodă de analiză economică și proces de evaluare a prețului unei companii, bazat pe doi indicatori de bază: volumul capitalului fix (clădiri, utilaj, terenuri ș.a.) și „prețul” corporativ (reputația companiei, tehnologiile aplicate, calificarea personalului, perspectivele de dezvoltare, clienții companiei ș.a.).

CALCULAREA SALARIULUI, metodă contabilă de stabilire a salariului.

CALCULATOR FINANCIAR, opțiune de a calcula în timp real mărimea venitului în timpul tranzacțiilor pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

CALCULAȚIA CHELTUIELILOR CONFORM NORMATIVELOR, metodă de analiză economică și termen de referință privind estimarea prețului la producția fabricată sau a cheltuielilor aferente prin prisma normativelor tehnologice.

CALCULAȚIA CHELTUIELILOR VARIABILE, Vezi Calculația cheltuielilor conform normativelor.

CALCULAȚIE DE PLAN, Vezi Calculația cheltuielilor conform normativelor.

CALCULAȚIE DE RAPORT, metodă de analiză contabilă și termen de referință privind estimarea efectivă a prețului la producția fabricată.

CALCULAȚIE, metodă de analiză economică și termen de referință privind estimarea prețului la producția fabricată sau a cheltuielilor efective, pe diferite articole.

CALE DE ATAC, mijloc juridic procesual, pus la dispoziția părții interesate, procurorului etc., prin care se creează posibilitatea verificării legalității și temeiniciei, hotărârilor judecătorești și înlăturarea eventualelor greșeli judiciare.

CALE DE DESFACERE, totalitatea verigilor de bază și auxiliare implicate în procesul de transmitere a bunurilor fabricate către consumatorul final: depozite, transport, intermediari, vânzătorii cu ridicata, comercianții cu amănuntul.

CALE DE DEZVOLTARE EXTENSIVĂ, metodă de sporire a volumului de producție în baza sporirii capacităților de producție, fără schimbarea potențialului de producție.

CALE DE DEZVOLTARE INTENSIVĂ, metodă de sporire a volumului de producție în baza factorilor calitativi prin creșterea productivității muncii, implementarea unor noi inovații tehnice și tehnologii avansate ș.a.

CALE FERATĂ, termen juridic și economic de referință despre o companie în domeniu; despre un tip de transport terestru.

CALENDAR DE PLATĂ, graficul de recepționare a plăților, întocmit de serviciul economic al companiei.

CALENDARUL CONCEDIILOR, procedură de management în resursele umane.

CALIFICARE A INFRAȚIUNII, stabilire a caracterului penal al unei fapte și încadrarea

acesteia în textul de lege care o prevede și o pedepsește.

CALIFICARE PROFESIONALĂ, nivel al pregătirii profesionale, prezența cunoștințelor, abilităților necesare pentru a îndeplini sarcinile pentru un anumit tip de activitate.

CALIFICARE, nivel profesional al cunoștințelor teoretice și practice din domeniul sau specialitatea relevantă, ce corespunde categoriei tarifare, categoriei, gradului academic etc.

CALIMETRIE, știința măsurării și estimării cât mai exacte a calității bunurilor produse sau fabricate.

CALITATE „CUM ESTE”, calitate solicitată la unele tipuri de materie primă sau mărfuri, care în linii mari, nu au criterii bine definite asupra calității.

CALITATE ACCEPTATĂ, cantitate de articole acceptată într-un lot, fabricate cu anumite mici abateri de la normativele tehnologice sau defecte, care nu le periclitează utilizarea conform destinației.

CALITATE CONFORM CONTRACTULUI, criterii stabilite de bursă pentru bunurile propuse spre vânzare-cumpărare conform contractelor de scurtă durată.

CALITATE CONFORM MOSTREI, condiție obligatorie la o operație de vânzare-cumpărare, conform căreia articolele livrate trebuie să corespundă mostrei prezentate la încheierea contractului.

CALITATE CONFORM STANDARDULUI, calitate specială solicitată la majoritatea tipurilor de mărfuri de a se încadra în prevederile standardelor în vigoare.

CALITATE DE BAZĂ A MĂRFURILOR, Vezi Calitatea producției.

CALITATE DE BAZĂ, calitate specială solicitată la unele tipuri de materie primă sau mărfuri, a căror ne respectare poate duce la rezilierea contractelor de livrare.

CALITATE FUNCȚIONALĂ, totalitatea parametrilor tehnici, economici, de mediu care caracterizează un bun, care să permită satisfacerea

cerea nevoilor producătorului sau a consumatorului.

CALITATE MEDIE, Vezi Calitate „cum este”.

CALITATE ȚINTITĂ, metodă de marketing și proces de satisfacere maximală a cerințelor cumpărătorilor la producerea bunurilor propuse spre vânzare-cumpărare.

CALITATE, însușiri și laturi esențiale în baza cărora un lucru, o ființă se deosebește de celelalte; totalitatea proprietăților intrinseci și extrinseci ale unui produs, care îl fac să corespundă funcției pentru care a fost creat.

CALITATE, ansamblu de caracteristici ale unui produs sau serviciu, care îi conferă aptitudini de a satisface, conform destinației, necesitățile explicite sau implicite.

CALITATEA ACTIVITĂȚII, metodă de analiză economică și sistem de indicatori de evaluare a activității unei companii sau instituții prin prisma realizării prevederilor legale stipulate în documentele de constituire și rezultatele practice obținute într-o perioadă de timp.

CALITATEA CUNOȘTINȚELOR, metodă de analiză socială, economică, demografică, statistică și indicatori privind nivelul de cunoștințe pe care le aplică omul în activitatea practică cotidiană.

CALITATEA EDUCAȚIEI, metodă de analiză socială, economică, demografică, statistică și indicatori privind nivelul de cunoștințe, deprinderi și abilități, pe care le capătă persoanele în timpul instruirii.

CALITATEA EXECUTĂRII, metodă de analiză socială, economică, demografică, statistică și indicatori privind nivelul de satisfacere a consumatorilor de calitatea bunurilor procurate.

CALITATEA FORȚEI DE MUNCĂ, metodă de analiză economică, demografică, sociologică și sistem de indicatori privind nivelul de pregătire profesională, starea sănătății și alți indicatori ai resurselor umane.

CALITATEA MUNCII, metodă de analiză economică și sistem de indicatori de evaluare privind caracteristica sistemică a diver-

selor tipuri de muncă, determinate de totalitatea calităților fizice, intelectuale, culturale, educaționale, de calificare, profesionale etc. ale forței de muncă.

CALITATEA PRODUCȚIEI, metodă de analiză economică și nivel de calitate solicitat la toate tipurile de mărfuri de a se încadra în prevederile standardelor; termen economic de referință privind standardele și normativele tehnice care stau la baza proceselor de fabricare a mărfurilor de larg consum și a bunurilor producție industrială, pentru ale imprima anumite caracteristici tehnico-economice și calități de consum.

CALITATEA VIETȚII, metodă de analiză economică, demografică și sociologică și indicator privind percepția indivizilor asupra situațiilor lor sociale, în contextul sistemelor de valori culturale în care trăiesc și în dependență de satisfacția propriilor necesități, standarde și aspirații, indicatori privind caracteristica agregată a nivelului și a condițiilor obiective și subiective de trai ale populației care asigură dezvoltarea fizică, intelectuală, socio-culturală a unei persoane, a unui grup sau a unei comunități de oameni.

CALL, opțiune cu dreptul de a cumpăra bunuri, servicii sau hârtii de valoare la prețul negociat anterior; solicitare de plată a marjei; drept al debitorului de a achita datoria anticipat termenului stabilit.

CALOMNIE, afirmație falsă și tendențioasă, care atinge reputația și onoarea unei persoane fizice sau juridice; bârfeală, defăimare.

CALUZĂ ÎN CAZ DE RĂZBOI, Vezi Clauză de forță majoră.

CAMBIA DEBITORULUI, termen economic de referință privind un tip de hârtie de valoare.

CAMBIE ACCEPTATĂ, termen economic de referință privind un tip de hârtie de valoare.

CAMBIE AMÎNATĂ, termen economic de referință privind un tip de hârtie de valoare prelungită.

CAMBIE ANDOSATĂ, termen economic de referință privind un tip de hârtie de valoare.

CAMBIE COMERCIALĂ PE TERMEN SCURT, noțiune economică de referință privind un tip de hârtie de valoare și procedura de achitare a ei.

CAMBIE COMERCIALĂ, termen economic de referință privind un tip de hârtie de valoare.

CAMBIE CU RABAT, termen economic de referință privind un tip de hârtie de valoare achiziționat sub prețul nominal.

CAMBIE CU TERMEN FIX, termen economic de referință privind un tip de hârtie de valoare, vezi Cambie la dispoziție în termen.

CAMBIE DE AVANS, termen economic de referință privind un tip de hârtie de valoare.

CAMBIE DE BRONZ, termen economic de referință privind un tip de hârtie de valoare.

CAMBIE DE CAUȚIUNE, termen economic de referință privind un tip de hârtie de valoare.

CAMBIE DE CIRCULAȚIE INTERNĂ, termen economic de referință privind un tip de hârtie de valoare cu circulație numai într-o singură țară.

CAMBIE DE ȚARĂ, vezi Cambie de circulație internă.

CAMBIE DEPUȘĂ, termen economic de referință privind un tip de hârtie de valoare.

CAMBIE DISCONT, termen economic de referință privind un tip de hârtie de valoare.

CAMBIE DOCUMENTATĂ, termen economic de referință privind un tip de hârtie de valoare.

CAMBIE DOMICILIATĂ, termen economic de referință privind un tip de hârtie de valoare.

CAMBIE FALSĂ, noțiune juridică și economică de referință privind un tip de hârtie de valoare cu informații eronate despre emitent.

CAMBIE FALSIFICATĂ, termen economic de referință privind un tip de hârtie de valoare cu modificări ne autentificate.

CAMBIE FĂRĂ DOCUMENT, termen economic de referință privind un tip virtual de hârtie de valoare.

CAMBIE FICTIVĂ, termen juridic și economic de referință privind un tip de hârtie de valoare perfectată fraudulos.

CAMBIE FINANCIARĂ, noțiune economică de referință privind un tip de hârtie de valoare și procedura interbancară de achitare a ei.

CAMBIE GARANTATĂ, termen economic de referință privind un tip de hârtie de valoare.

CAMBIE INTERNAȚIONALĂ, termen economic de referință privind un tip de hârtie de valoare stipulat în Convenția internațională din 9 decembrie 1988.

CAMBIE ÎN ALB, termen economic de referință privind un tip de hârtie de valoare.

CAMBIE ÎNCASATĂ, termen economic de referință privind un tip de hârtie de valoare.

CAMBIE ÎNTOARSĂ, termen economic de referință privind un tip de operație bancară cu o hârtie de valoare.

CAMBIE ÎNTR-UN SINGUR EXEMPLAR, termen economic de referință privind un tip de hârtie de valoare fără copii.

CAMBIE LA DISPOZIȚIE ÎN TERMEN DE-TERMINAT, noțiune economică de referință privind procedura de achitare a unui tip de hârtie de valoare.

CAMBIE LA DISPOZIȚIE ÎN TERMEN, noțiune economică de referință privind procedura de achitare a unui tip de hârtie de valoare.

CAMBIE LA DISPOZIȚIE, termen economic de referință privind procedura de achitare a unui tip de hârtie de valoare.

CAMBIE LA PACHET, termen economic de referință privind un tip de hârtie de valoare perfectat în câteva exemplare.

CAMBIE LA PURTĂTOR, termen economic de referință privind un tip de hârtie de valoare.

CAMBIE LA TERMEN, noțiune economică de referință privind perfectarea și procedura de achitare a unui tip de hârtie de valoare.

CAMBIE MĂRFARĂ, termen economic de referință privind un tip de hârtie de valoare. Vezi Cambie comercială.

CAMBIE NEANDOSATĂ, termen economic de referință privind un tip de hârtie de valoare.

CAMBIE NECONDIȚIONATĂ, termen economic de referință privind un tip de hârtie de valoare.

CAMBIE NOMINATIVĂ, termen economic de referință privind un tip de hârtie de valoare.

CAMBIE PARTICULARĂ, termen juridic și economic de referință privind un tip de hârtie de valoare emis de o persoană fizică.

CAMBIE PE TERMEN SCURT, termen economic de referință privind un tip de hârtie de valoare.

CAMBIE PENTRU STRĂINĂTATE, termen economic de referință privind un tip de hârtie de valoare emis de o bană pentru banca corespondent de peste hotare.

CAMBIE POST-RESTANT, termen economic de referință privind un tip de hârtie de valoare.

CAMBIE PRIMA, termen economic de referință privind un tip de hârtie de valoare cu reputație înaltă.

CAMBIE PROTESTATĂ, termen economic de referință privind un tip de operație bancară cu o hârtie de valoare.

CAMBIE RECIPROCĂ (*counter bill*), termen economic de referință privind un tip de hârtie de valoare.

CAMBIE SCONTATĂ, termen economic de referință privind un tip de hârtie de valoare și procedura de achitare a ei.

CAMBIE SCURTĂ (*short-term-bill*), termen economic de referință privind un tip de hârtie de valoare; vezi Cambie pe termen scurt.

CAMBIE SECUNDĂ, termen economic de referință privind exemplarul doi dintr-un set de cambii la pachet; exemplarul al doilea a unei cambii.

CAMBIE SPRE ACHITARE, (*received bills*), noțiune economică de referință privind un proces de management cu un tip de hârtie de valoare.

CAMBIE SPRE PRIMIRE, termen economic de referință privind un tip de hârtie de valoare acceptat pentru plată.

CAMBIE TERȚĂ, termen economic de referință privind exemplarul trei dintr-un set de cambii la pachet.

CAMBIE VALUTARĂ, termen economic de referință privind un tip de hârtie de valoare bancară.

CAMBIE, termen economic de referință privind un tip de hârtie de valoare.

CAMBII RECEPȚIONATE, (*received bills*), termen economic de referință privind evidența contabilă a un tip de hârtie de valoare.

CAMBIA ÎNTREPRINDERII INDUSTRIALE, termen economic de referință privind tipuri de hârtii de valoare emise sau procurate de acești agenți economici pe piața bursieră a bunurilor și a serviciilor sau pe piața bancară.

CAMBIST, specialist la bancă, care efectuează operațiuni de schimb valutar cu devize.

CAMEL, cămilă, acronim care nominalizează factorii sănătoși ai unei bănci: capital suficient, active calitative, management calitativ, profit, lichiditate.

CAMERA AZURIE, o încăpere cu destinație specială la Bursa din New-York, SUA.

CAMERA DE COMERȚ ȘI INDUSTRIE, organizație non-guvernamentală națională în Republica Moldova ale cărei activitate are ca scop consolidarea sistemului economiei de piață, integrarea cât mai completă a tuturor agenților economici în economia globală, facilitând comerțul internațional.

CAMERA INTERNAȚIONALĂ DE COMERȚ, organizație nonguvernamentală internațională ale cărei activitate are ca scop consolidarea sistemului economiei de piață, integrarea cât mai completă a tuturor țărilor din economia globală, facilitând comerțul internațional.

CAMERĂ DE COMERȚ, organizație obștească, care facilitează comerțul internațional, contribuind la integrarea agenților economici autohtoni în economia globală.

CAMERĂ, instituție de stat, non-guvernamentală sau obștească care sprijină activități dintr-un anumit domeniu; organ suprem al puterii de stat; adunare parlamentară constituită.

CAMPAUNDING, profit obținut la investirea dobânzii prin capitalizare.

CANAL DE CIRCULAȚIE A MĂRFURILOR ȘI A BANILOR, cale și metodă de desfacere a bunurilor fabricate sau produse direct către cumpărător și de plată a banilor direct către producător.

CANAL DE CIRCULAȚIE A MĂRFURILOR, Vezi Canal circulație a mărfurilor și a banilor.

CANAL DE DESFACERE, Vezi Canal de distribuție și desfacere.

CANAL DE DISTRIBUIRE ȘI DESFACERE, metodă marketing și lanț constituit din companii intermediare care preiau bunurile produse sau fabricate de la producător și le repartizează vânzătorilor cu amănuntul.

CANAL ZERO, cale de desfacere a bunurilor fabricate sau produse direct dintre producător și cumpărător.

CANCELAR, conducătorul guvernului în unele state europene; ministru al finanțelor.

CANCELARIE, serviciu de secretariat.

CANCELLING, anularea contractului de navlosire.

CANDIDAT, persoană fizică sau juridică care participă la un concurs, în alegeri, pentru a obține un post, un titlu.

CANON, regulă și dogmă religioasă; regulă rigidă și formalistă într-un domeniu.

CANTARAGIU, persoană fizică sau juridică, care în bază de contract, verifică masa încărcăturilor.

CANTITATE, în economie, mărime a obiectelor determinată în procesul de numărare, măsurare sau calculare.

CANTITATEA DE BANI ÎN CIRCULAȚIE, Vezi Masa bănească.

CANTON, unitate teritorial-administrativă în Elveția, Olanda, sau circumscripție electorală în Franța.

CAP ȘI UMERI (*head and shoulders*), termen economic de referință privind o sintagmă care reflectă nivelul prețurilor hârtiilor de valoare pe parcursul unei perioade.

CAPACITATE DE CIRCULAȚIE A OBIECTELOR DE DREPT CIVIL, Vezi Capacitate de circulație.

CAPACITATE DE CIRCULAȚIE, termen juridic de referință privind particularitățile obiectelor de drept civil ale persoanelor fizice sau juridice de a fi transmise de la una la alta prin operații de vânzare-cumpărare, dăruire, schimb, moștenire ș.a.

CAPACITATE DE CUMPĂRARE A BANILOR, cantitatea de bunuri și servicii, care pot fi cumpărate de o unitate monetară.

CAPACITATE DE CUMPĂRARE A POPULAȚIEI, cantitatea de bunuri și servicii pe care le poate procura populația țării din contul salariului.

CAPACITATE DE DEBIT, volumul maximal al unei datorii pe care îl poate accepta o companie, reieșind din volumul capitalului propriu și venitul planificat.

CAPACITATE DE EXERCITIU, facultatea unei persoane fizice sau juridice, de a fi subiect al relațiilor juridice, economice, sociale sau politice.

CAPACITATE DE ÎNZESTRARE CU FONDURI, metodă de analiză economică și indicator privind valoarea fondurilor fixe (în prețuri comparabile) raportată la numărul mediu scriptic al angajaților în cadrul agentului economic într-o anumită perioadă de timp.

CAPACITATE DE MUNCĂ, metodă de analiză economică și indicator privind volumul de muncă necesar pentru executarea unei lucrări sau fabricarea unui produs într-o anumită perioadă de timp; potențial al individului de a executa calitativ o anumită lucrare într-un timp prestabilit.

CAPACITATE DE PROIECT, potențial de producție al unei companii, unei secții, unui agre-

gat, unei linii în flux, prevăzută în documentația de proiect.

CAPACITATE DE REGISTRU A NAVEI, volumul încăperilor unei nave maritime.

CAPACITATE DE REGISTRU, volumul în tone de registru (1 t.r.=2,83 m³) al unei nave.

CAPACITATE EXCEDENTARĂ, echipamente și utilaje care la momentul sunt libere și se utilizează pentru fabricarea volumului de producție programat.

CAPACITATE JURIDICĂ A PERSOANEI JURIDICE, aptitudine specială sau generală a persoanei juridice ca titular de drepturi și obligații în raporturile juridice apărute în momentul înregistrării și dispărute în momentul iradierii din registrul de stat.

CAPACITATE JURIDICĂ CAMBIALĂ, aptitudine a unei persoane fizice sau juridice de a fi debitor sau creditor la o cambie, poliță sau trată.

CAPACITATE JURIDICĂ DE PERSOANĂ JURIDICĂ, Vezi Capacitate juridică.

CAPACITATE JURIDICĂ POLITICĂ, aptitudine a persoanei fizice de a fi subiect al relațiilor politice cu drepturi și libertăți civice depline în conformitate cu prevederile Constituției.

CAPACITATE JURIDICĂ, aptitudine a persoanei fizice sau juridice de a participa în nume propriu sau prin procură, ca titular de drepturi și obligații în raporturile juridice.

CAPACITATE LIMITATĂ, capacitate de acțiune restrânsă pentru persoanele între vârstele de 6-14 și 14-18 ani.

CAPACITATE MĂRFARĂ A PIETEII, termen economic de referință privind marketingul și o metodă de analiză economică și statistică.

CAPACITATE PENALĂ, aptitudinea unei persoane de a răspunde penal pentru crimele sau delictele săvârșite.

CAPACITATEA BĂNEASCĂ A PIETEII, termen economic de referință privind volumul tranzacțiilor efectuate pe o piață a bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

CAPACITATEA CĂILOR DE COMUNICAȚIE, indicator privind numărul de unități de transport (automobile, garnituri de tren, avioane sau alte aparate de zbor), care trec într-o anumită perioadă de timp pe o linie de cale ferată, drum terestru sau traseu aerian.

**CAPACITATEA DE PRODUCȚIE A ÎN-
TREPRINDERII**, Vezi Capacitate de proiect.

**CAPACITATEA DE TRANZIT A PORTU-
LUI**, numărul de vase maritime încărcate și/ sau descărcate într-o anumită perioadă de timp într-un port concret.

CAPACITATEA DOCUMENTULUI, volumul de informație pe care îl conține un document perfectat în format electronic, inclusiv textul, ilustrațiile și spațiul.

CAPACITATEA PERSOANEI JURIDICE, Vezi Capacitate de exercițiu.

CAPACITATEA PIEȚEI, termen economic de referință privind volumul de desfacere a mărfurilor.

**CAPACITATEA POLITICĂ A CETĂȚEA-
NULUI**, Vezi Capacitate de exercițiu.

CAPCANĂ ACTIVISMULUI, lucru făcut în van; lucru efectuat printr-o metodă mai complicată un timp mai îndelungat față de același lucru făcut mai ingenios și într-un timp mai scurt.

CAPCANĂ LICHIDITĂȚII, fenomen financiar, când emisiile suplimentare de numerar nu se află în circulație, dar se păstrează la consumatori, astfel rămânând în continuare deficitul de numerar din țară.

CAPCANĂ LUI MALTHUS, element al teoriei demografice a lui Malthus, conform căruia populația crește în progresie geometrică, iar bunurile materiale cresc în progresie aritmetică.

CAPCANĂ SĂRĂCIEI, situație când un lucrător făcând un lucru pentru un salariu de un leu, pierde un leu sau mai mult pe care îl primea ca ajutor social.

CAPCANĂ, (*trap*), sistem economic asemănător cu un cerc închis.

CAPITAL ACTIV, capitalul propriu al unei companii, liber de orice datorii sau obligațiuni.

CAPITAL ANUNȚAT, capital format din mijloacele bănești acumulate în urma vânzării unei emisii a titlurilor de valoare.

CAPITAL AVANSAT, mijloace bănești, bunuri imobiliare și mobiliare, plasate într-un proiect de afaceri cu scopul de a obține profit.

CAPITAL BANCAR PROPRIU, capital bănesc propriu de care dispun băncile la constituire, utilizat pentru a acorda împrumuturi cu dobândă.

CAPITAL BANCAR SUPPLEMENTAR, Vezi Capital bancar.

CAPITAL BANCAR, capital bănesc propriu de care dispun băncile și din depuneri, utilizat pentru a acorda împrumuturi cu dobândă.

CAPITAL BĂNESC, capital bănesc de care dispun băncile și din care se acordă împrumuturi cu dobândă; capital avansat în afaceri pentru cumpărarea de bunuri sau pentru achiziționarea de servicii în vederea desfășurării activității de producție.

CAPITAL CĂMĂTĂRESC, prima formă de capital.

CAPITAL CIRCULANT AL CORPORAȚIEI, capitalul unei corporații constituit din suma hârtiilor de valoare aflate în circulație și ne răscumpărate de emitent.

CAPITAL CIRCULANT NET, activele curente ale unei companii, fără sumele datoriilor curente.

CAPITAL CIRCULANT, parte a capitalului productiv (materii prime și auxiliare, combustibil etc.) a cărei valoare se transmite în întregime asupra mărfurilor produse în decursul fiecărui proces de producție a bunurilor.

CAPITAL CONSTANT, parte a capitalului investită în mijloacele de producție care nu și schimbă mărimea valorii în procesul de producție, Vezi și Capital fix.

CAPITAL DE AMORTIZARE, capital constituit din valoarea mijloacelor fixe scăzută treptat pe măsura uzării în perioada de utilizare.

CAPITAL DE ANTREPRIZĂ, capital constituit din investiții directe și investiții de portofoliu.

CAPITAL DE CONSTITUIRE, Vezi Capital social.

CAPITAL DE DEZVOLTARE, mijloace financiare proprii sau împrumutate destinate dezvoltării.

CAPITAL DE EMISIUNE, capitalul unei societăți, companii sau instituții bancare, expus în acțiunile emise pe piață.

CAPITAL DE INVESTIȚIE, mijloace financiare atrase din exterior și destinate dezvoltării, Vezi și Capital investit.

CAPITAL DE ÎMPRUMUT, capital bănesc pe care băncile, în anumite condiții (perioadă determinată de timp, rată a dobânzii), îl împrumută unor persoane fizice sau juridice.

CAPITAL DE NIVELUL UNU, Vezi Capital bancar propriu.

CAPITAL DE PARTICIPARE, capital constituit din cotizațiile de subscriere la fondarea unei societăți pe acțiuni.

CAPITAL DE REZERVĂ, defalcare a unei părți a capitalului obținut din venit al unei companii, destinat achitării unor cheltuieli nelegate cu activitatea de bază.

CAPITAL DE RISC, capital investit într-o afacere care implică profituri mai mari decât media pe sector economic, dar în care întreprinzătorul acceptă riscul ca firma sa să dea faliment, în caz de nereușită.

CAPITAL DE SCURTĂ DURATĂ, Vezi Capital circulant.

CAPITAL DE SUBSCRIERE, termen economic de referință privind capitalul fix al unei companii, capitalul statutar al unei asociații.

CAPITAL DE TAMPON, capital, titluri de valoare și alte active de rezervă ale unei companii financiare internaționale, valorificate în situații ne standard.

CAPITAL DEPOZITAT, mijloacele bănești adunate într-o tovărășie.

CAPITAL DONAȚIE, cont al capitalului propriu al companiei, la care se înscriu donațiile cu titlu gratuit sub formă de terenuri, clădiri și alte tipuri de active.

CAPITAL EXCEDENTAR, tip de surplus de capital în societățile pe acțiuni.

CAPITAL EXPROPRIAT, capital transferat peste hotare sub formă de credit în proiecte investiționale, tranzacțiuni de comerț exterior.

CAPITAL FICTIV, transformarea plusvalorii în capital; capital sub formă de hârtii de valoare.

CAPITAL FINANCIAR, totalitatea resurselor bănești (lichide, credite, hârtii de valoare) antrenate într-un ciclu economic.

CAPITAL FIX, capital investit în producție.

CAPITAL FIZIC, Vezi Capital fix.

CAPITAL FLEXIBIL, Vezi Capital bănesc.

CAPITAL FLOTANT, capital bănesc transferat pentru o perioadă scurtă de timp de pe o piață internă pe alta în vederea obținerii unui profit mai mare

CAPITAL FOLOSIT, suma capitalului unei companii și volumul datoriei pe termen lung.

CAPITAL FUGAR, mijloace bănești, investite pe termen scurt în proiecte de afaceri internaționale, din lipsa unui mediu investițional favorabil în țară.

CAPITAL GARANTAT, capitalul propriu al companiilor private, societăților de asigurare și băncilor comerciale, care este utilizat strict conform destinației și se interzice de a fi folosit pentru plata dobândii.

CAPITAL IMOBILIZAT, capital investit în hârtii de valoare și greu de transformat în bani.

CAPITAL INDUSTRIAL, mijloace financiare proprii sau împrumutate destinate producerii sau fabricării bunurilor materiale.

CAPITAL INIȚIAL, Vezi Capital bancar propriu.

CAPITAL INVESTIT, mijloace financiare atrase din exterior și destinate dezvoltării.

CAPITAL ÎMPRUMUTAT PE TERMEN LUNG, capital bănesc pe care băncile, în anumite condiții, îl împrumută unor persoane fizice sau juridice pe o perioadă de timp lungă.

CAPITAL ÎN OBLIGAȚIUNI, capital format din mijloacele bănești acumulate în urma vânzării acestui titlu de valoare.

CAPITAL LATENT, fonduri fixe și mijloace circulante folosite în economia tenebră.

CAPITAL LEGAL, Vezi Capital social.

CAPITAL MOBILIAR, tip de capital plasat în hârtii de valoare.

CAPITAL NEACHITAT, capital al unei companii sub formă de hârtii de valoare și propus spre subscriere, dar de cumpărate de acționarii săi.

CAPITAL NEGATIV, situație într-o companie când suma datoriilor depășește volumul capitalului propriu.

CAPITAL NET, valoarea activelor unei companii, care depășește datoriile debitoare.

CAPITAL NOMINAL, prețul unei acțiuni stabilit de companie.

CAPITAL OF RISK, Vezi Capitalism riscant.

CAPITAL OMOGEN, tip de capital fix și mobil cu aceeași vârstă și caracteristici omogene.

CAPITAL PARTENERIAL, capital al partenerilor unei societăți amplasat în afaceri pentru producere, vânzarea-cumpărarea de bunuri sau pentru achiziționarea de servicii în vederea desfășurării unei activități de producție pentru a obține profit.

CAPITAL PRODUCIV, Vezi Capital fix.

CAPITAL PROPRIU, interesul rezidual al acționarilor în activele unei societăți, după deducerea tuturor datoriilor sale.

CAPITAL PUBLIC, capital constituit din mijloacele fondatorilor unei asociații și investit în acțiuni.

CAPITAL RĂTĂCITOR, totalitatea mijloacelor lichide care pot fi transformate operativ dintr-un tip de valută în altul.

CAPITAL REAL, Vezi Capital fix.

CAPITAL RIGID, Vezi Capital garantat.

CAPITAL SOCIAL DECLARAT, Vezi Capital public.

CAPITAL STATUTAR AL SOCIETĂȚII PE ACȚIUNI, Vezi capital social.

CAPITAL STATUTAR, conform dreptului civil, reprezintă valoarea contribuției proprietarilor întreprinderii (acționari, fondatori) depuse în patrimoniul unității economice, sub formă de: capitalul fix (unelte, mașini, clădiri, calculatoare, animale de reproducție) și capitalul circulant (materii prime și materiale, combustibil etc.), care nu poate fi mai mic de 5400 lei pentru SRL și 20 000 lei pentru SA. La înființarea întreprinderii fondatorii sunt obligați să aloce minimum 40% din mărimea capitalului statutar stabilită, iar restul 60% trebuie să fie depuse pe parcursul a 6 luni. Pentru societățile pe acțiuni contribuțiile bănești trebuie să fie alocate integral până la înregistrarea întreprinderii, iar cele ne bănești - în timp de două luni după înregistrarea S.A.

CAPITAL SUPLIMENTAR, adaos la capitalul existent pe parcursul anului, dar ne luat la evidență oficial la contul capital statutar.

CAPITAL UMAN, investiție făcută în resursele umane, în vederea îmbunătățirii productivității acestora.

CAPITAL VARIABIL, capital utilizat pentru procurarea forței de muncă.

CAPITAL, avere constituită din bani, mărfuri, bunuri materiale în genere ale unei persoane sau întreprinderi, care constituie un patrimoniu ce poate aduce venituri; sumă de bani împrumutată sau investită într-o afacere în vederea obținerii de profit; ansamblul sumelor de bani, împrumutate sau investite, care circulă într-o economie; în doctrina marxistă, produs al muncii colective, care revine în cea mai mare parte proprietarului mijloacelor de producție, în detrimentul lucrătorilor.

CAPITAL-INTENSITY, raport dintre cheltuielile de capita și cheltuielile legate de remunerarea forței de muncă.

CAPITALISM AUTORITAR, sistem economic, în care resurse naturale sunt în posesia companiilor private, iar procesul economic este reglementat și monitorizat de stat.

CAPITALISM MIXT, sistem economic, în care la circulația capitalului participă statul și companiile private.

CAPITALISM RISCANT, sistem economic în care într-o afacere întreprinzătorul acceptă să obțină venituri mari cu riscul ca firma sa să dea faliment; Capitalism venciur.

CAPITALISM, sistem social, politic și economic, care se caracterizează prin dominarea proprietății private, piața liberă și concurențială în calitate de mecanisme de alocare și coordonare a activității economice, ocuparea forței de muncă pe baza cumpărării și vânzării ei, iar profitul fiind ca motiv și scop al producției.

CAPITALISM-MORCOV, atragere cu ajutorul acțiunilor în activitatea unei companii, societăți, instituții bancare sau de asigurare pe angajații proprii.

CAPITALIZARE EXCEDENTARĂ, emisiune a acțiunilor, care în sumă depășește valoarea activelor societății sau companiei emitente.

CAPITALIZARE DE PIAȚĂ, valoarea de piață a acțiunilor unei companii; se calculează prin înmulțirea numărului total cu prețul curent de piață al unei acțiuni.

CAPITALIZARE EXCESIVĂ, metodă de analiză economică și proces financiar caracterizat prin excedent de capital care depășește necesitățile proprii și nu pot fi plasate direct în afacere.

CAPITALIZARE FINĂ, metodă și proces de capitalizare a unei companii pe baza acțiunilor și altor tipuri de hârtii de valoare.

CAPITALIZARE, creștere gradată prin adăugare a capitalului; capitalizarea dobânzii este adăugarea automată a dobânzii la împlinirea termenului de maturitate a unui depozit; evaluarea valorii unei companii în baza valorii de piață a acțiunilor sale.

CAPITALIZAREA ASIGURĂRILOR, termen economic de referință privind un tip de

asigurare viageră a persoanei fizice, aplicat în perioade de stabilitate economică și inflație joasă.

CAPITALIZAREA DIVIDENDELOR, transferarea dobândii de la credite în fondurile fixe ale companiei.

CAPITALIZAREA DOBÂNDII, capitalizarea dobânzii este adăugarea automată a dobânzii la împlinirea termenului de maturitate a unui depozit

CAPITALIZAREA VENITURILOR, termen economic de referință și metodă de analiză economică a eficienței activității unei companii.

CAPITALUL COMPANIEI, capitalul propriu al unei companii calculat în raport cu o hârtie de valoare; suma activelor unei companii în fază de lichidare.

CAPITULARE, în dreptul internațional, încetarea acțiunilor militare și predare învingătorului, în condițiile dictate de acesta.

CAPITULAȚIE, convenție unilaterală impusă unei țări de către altă țară, în virtutea căreia aceasta obține anumite privilegii pentru cetățenii săi stabiliți acolo.

CARACTER AVANTAJOS, proces favorabil în afaceri.

CARACTERISTICA ECOLOGICĂ A MĂRFURILOR, proprietăți ale mărfurilor, care pot afecta mediul înconjurător la fabricarea lor, depozitare, transportare, consum sau post consum.

CARACTERISTICA MĂRFURILOR DE CONSUM, totalitatea proprietăților pe care trebuie să le posedă mărfurile (calitate, noutate, împachetare, durată de exploatare sau uz, garanții post comerciale), pentru ca ele să satisfacă necesitățile de consum, să posede efect util și să fie captivante.

CARACTERISTICĂ, totalitatea datelor calitative ale unei mașini unelte, unei linii în flux sau a altui tip de echipamente; informație despre calitățile și parametrii de utilizare a unui bun de larg consum.

CARACTERUL LIMITAT AL RESURSELOR, trăsătură specifică a resurselor naturale

– capitalul principal al bunurilor produse, care are caracter limitat, și pe măsura valorificării, rezervele se epuizează.

CARACTERUL SEZONIER AL PRODUCȚIEI, proces de fabricare neomogenă pe parcursul anului a producției în funcție de anotimp cald sau rece: extragerea deschisă a unor tipuri de materii prime, pescuit, producerea materiei prime vegetale și animaliere, executarea lucrărilor de construcție-montaj ș.a.

CARAT, unitate de măsură a conținutului de aur în aliaje, egală cu a 24-a parte din masa totală a aliajului; unitate de greutate pentru pietrele prețioase, egală cu 0,2053 g.

CARCERĂ, instituție militară, unde sunt întemnițați militarii în termen și reangajați care au comis infracțiuni disciplinare.

CARD BUSINESS, tip de cartelă corporativă ca mijloc de plată.

CARD CO-BRANDED, card emis de o bancă împreună cu o societate comercială și care poartă mărcile ambelor organizații; sunt orientate către baza de clienți a unui anumit comerciant, furnizor de servicii sau a unei alte organizații comerciale.

CARD COMUN, mijloc de plată bancar, care conform acordului cu unele companii prestatoare de servicii, poate fi utilizat pentru tranzacții fără numerar cu acordarea unor înlesniri posesorului de card.

CARD CORPORATIV, tip de card inteligent cu microcircuit integrat emis de companie pentru utilizare ca mijloc de plată de către angajați în timpul delegațiilor de servicii; tip de instrument de plată pe suport magnetic, emis de o bancă special pentru o companie, prin care deținătorul poate efectua diferite tranzacțiuni.

CARD CU BANDĂ MAGNETICĂ, tip de mijloc bancar de plată.

CARD DE CREDIT, document de plată și nominal, instrument de plată electronic emis de o instituție de credit și care certifică disponibilitatea unui cont special al proprietarului în instituția dată de credit; un tip de card bancar.

CARD DE DEBET, instrument de plată ce permite posesorului său accesul la disponibilitățile din contul atașat cardului.

CARD DE PLASTIC, tip de card inteligent cu microcircuit integrat.

CARD DE PLATĂ, *Vezi* Card de debit.

CARD IZOQUANT, metodă grafică de analiză economică a unui proces de producere sau fabricare.

CARD PROPRIU, tip de card emis de un singur agent, care deține titlul de proprietate asupra acestui produs bancar.

CARGO, încărcătură de bunuri asigurate într-o navă, fără specificarea denumirii mărfurilor.

CARNET DE CAMBII, set de hârtii de valoare cusute în formă de carte și utilizate ca mijloc de plată de către o bancă comercială. .

CARNET DE CECURI CU LIMITĂ DE SUMĂ, tip de document bancar nominal emis pentru un termen determinat și o sumă fixă, utilizat pentru plata serviciilor sau mărfurilor.

CARNET DE CECURI, tip de document bancar nominal emis pentru un termen determinat și utilizat pentru achitarea costului serviciilor sau mărfurilor.

CARNET DE MUNCĂ, document oficial care cuprinde date privitoare la activitatea unei persoane (vechimea în muncă, locul de muncă) și care servește acesteia pentru anumite drepturi (salariu, concediu, pensie etc); carte de muncă.

CARNET, tip de document de identitate în formă de mic caiet, prin care se arată apartenența titularului la o anumită organizație.

CARTA ORGANIZAȚIEI NAȚIUNILOR UNITE, este un tratat care înființează organizația internațională numită Organizația Națiunilor Unite, fiind semnat la Conferința Națiunilor Unite de la San Francisco, California, Statele Unite ale Americii, pe 26 iunie 1945, de 50 din cele 51 de țări membre originale (Polonia, inițial, apoi alte state, care nu au fost reprezentate la conferință, au semnat-o mai târziu). Acesta a intrat în vigoare la data de 24 octombrie 1945, după ce a fost ratificat de către cei

cinci membri permanenți ai Consiliului de Securitate: Republica China (mai târziu înlocuită cu Republica Populară Chineză), Franța, Uniunea Republicilor Socialiste Sovietice (mai târziu înlocuită de Federația Rusă), Regatul Unit, și Statele Unite și de majoritatea celorlalte state semnatare.

CARTE BLANCHE, tip de formular de strictă evidență transmis în alb unei persoane; împuțerniciri nelimitate acordate unui agent intermediar de către clientul său; principala metodă și formă de planificare operativă continuă a asigurării tehnico-materiale a procesului de producere sau fabricare al unei companii.

CARTE DE CONTABILITATE, subgrup de registre contabile de evidență primară a bunurilor.

CARTE FUNCIARA, sistemul de publicitate imobiliară întemeiat pe identificarea cadastrală a imobilelor; care poate fi colectivă (bloc imobil de locuit) sau individuală (pentru fiecare etaj, apartament sau parcelă de teren având proprietari diferiți).

CARTEA MARE, termen economic de referință privind un tip de registru contabil de evidență a bunurilor imobile; registru de evidență strictă a bunurilor în contabilitate.

CARTEL BANCAR, acord de colaborare dintre câteva bănci privind sferile de influență și activitate.

CARTEL BĂNESCU, acord de colaborare între câteva companii privind asortimentul de fabricare sau producere a mărfurilor și mărimea prețului acestora.

CARTEL CONDIȚIONAT, Vezi Cartel de participație.

CARTEL CONTINGENTAT, Vezi Cartel de participație.

CARTEL DE ACHIZIȚII, acord de colaborare între câteva companii privind operațiile de vânzare-cumpărare și stocare a mărfurilor pentru a menține controlul asupra prețurilor.

CARTEL DE DESFACERE, uniune de companii care stabilesc pentru fiecare participant cote de vânzare-cumpărare, prețuri unice la

comercializarea materiei prime, mărfurilor produse sau serviciilor prestate.

CARTEL DE FOLOSIRE A BREVETELOR, acord de colaborare între câteva companii privind valorificarea în comun a unor brevete de invenție.

CARTEL DE PARTICIPAȚIE, acord de colaborare între câteva companii privind cota de fabricare sau producere a mărfurilor pentru fiecare din ele.

CARTEL DE PRODUCERE, Vezi Cartel de participație.

CARTEL EVALUATIV, Vezi Cartel de participație.

CARTEL NORMATIV, acord de colaborare între câteva companii privind unificarea normativelor tehnologice de fabricare sau producere a mărfurilor.

CARTEL REGIONAL, uniune de companii care activează în teritorii conform divizării sferelor de influență.

CARTEL, înțelegere formală sau informală între companii privind fixarea prețurilor și modul de desfacere a mărfii; aranjamente între firme concurente, menit să limiteze sau să elimine concurența dintre ele, în scopul majorării prețului și beneficiilor întreprinderilor participante, fără a produce avantaje compensatorii obiective.

CARTELISM, doctrină și teorie nominalistă a banilor.

CARTOTECĂ, set de fișe sistematizate și clasificate după anumite criterii; casetă sau dulap în care se păstrează fișele clasate după anumite cerințe; fișier.

CASA BROKERILOR, persoană fizică sau juridică specializată în domeniul de asigurare.

CASAREA ALEGERILOR, invalidarea rezultatelor unui scrutin în temeiul unor fraude, care pun la îndoială valabilitatea scrutinului.

CASAȚIE, termen juridic de referință privind o cerere de recurs.

CASĂ ACCEPTATĂ, instituție financiară privată specializată în operații externe de credit.

CASĂ BANCARĂ, instituție financiară privată care aparține unor persoane fizice sau juridice.

CASĂ COMERCIALĂ, tip de firmă privată de brokeri în domeniul cumpărare-vânzare.

CASĂ DE ASIGURĂRI ÎN MEDICINĂ, instituție socială de stat sau privată, care oferă servicii de asigurare în medicină în caz de boală a beneficiarilor.

CASĂ DE COMERȚ, unitate de comerț care realizează operațiuni de import-export, producere, marketing și comercializare a unui produs sau a unui grup de produse și prestare de servicii.

CASĂ DE COMISION, companie privată specializată pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

CASĂ DE DEPOZIT, subdiviziune a băncii care efectuează operații de recepționare a banilor și bunurilor de preț spre păstrare în depozitarul instituției.

CASĂ DE JOC, companie privată care practică activitate economică de jocuri de noroc.

CASĂ DE PENSII, instituție socială de stat sau privată, care colectează primele de asigurare cu pensii și efectuează plățile sociale sau pensiile.

CASĂ DE VENITURI, casieria băncii care recepționează plățile bănești efectuate de persoane fizice sau juridice.

CASĂ NEAGRĂ, fond bănesc neoficial într-o companie, utilizat pentru cheltuieli neoficiale.

CASĂ OPERAȚIONALĂ, subdiviziune a băncii care efectuează operații de recepționare, eliberare sau păstrare a monedei.

CASĂ PROFITABILĂ, edificiu cu apartamente, destinate închirierii.

CASCO, termen economic de referință privind asigurarea mijloacelor de transport.

CASH CREDIT, tip de credit bancar pe termen scurt acordat clientului în numerar, de regulă, pentru 1-3 zile.

CASH DATA, operația valutară care s-a finisat în ziua încheierii tranzacției.

CASH END CARY, procurarea hârtiilor de valoare și vânzarea lor concomitentă în contul unei tranzacțiuni futures.

CASH FLOW, bani plătiți în casierie sau primiți din casierie în numerar.

CASH MANAGEMENT, servicii bancare și de contabilitate acordate de instituțiile bancare clienților lor cu scopul optimizării cheltuielilor interne.

CASH, plată în numerar.

CASIERIE, încăpere, birou, ghișeu, serviciu într-o întreprindere, instituție etc. unde se primesc, se păstrează și se distribuie bani, subdiviziune structurală a unei companii care efectuează operațiile de casă în numerar.

CASTOMISING, confecționarea sau producerea bunurilor cu calități și dimensiuni în conformitate cu cerințele concrete ale consumatorilor.

CASUS BELLI, prilej formal de agresiune militară.

CATALOG DE LICITAȚIE, buletin bursier editat pentru informarea agenților intermediari și clienților despre bunurile scoase de vânzare.

CATALOG DE MĂRFURI, buletin bursier editat pentru informarea agenților intermediari și clienților despre bunurile scoase la vânzare-cumpărare.

CATALOG DE PREȚURI, ghid de prețuri la mărfuri; registru specializat de evidență a prețurilor la materii prime, materiale și producția fabricată.

CATEGORIA MIJLOACELOR FINANCIARE, indicatori de evidență operațiilor financiare în contabilitate în conformitate cu sistemul național de conturi.

CATEGORIE A POPULAȚIEI, metodă de analiză economică, statistică și geografică și indicatori despre parametrii statistici ai populației într-o unitate teritorial-administrativă

CATEGORIE DE EXPEDIERE, condițiile de transportare a mărfurilor cu trenul, în funcție

de dimensiunile mărfurilor și tipurilor de material rulant.

CATEGORIE DE MUNCĂ, indicator privind nivelul de calificare a muncii necesar la efectuarea unui proces de lucru din parte persoanei angajate .

CATEGORIE ECONOMICĂ, noțiuni științifice utilizate la cercetarea fenomenelor economice.

CATEGORIE TARIFARĂ, gradul de complexitate a procesului și nivelul de remunerare pentru executarea acestuia.

CATEGORIE, termen științific și noțiune fundamentală și de maximă generalitate care exprimă proprietățile și relațiile esențiale și generale ale obiectelor și fenomenelor.

CATS AND DOGS, tip și metodă de speculație bursieră.

CAUȚIUNE SOLIDARĂ, răspundere colectivă la munca în echipă; cărdășie la comiterea unei infracțiuni în grup.

CAUZĂ CIVILĂ, termen juridic de referință privind un proces civil.

CAUZĂ PENALĂ, procedură juridică; tip de proces judiciar.

CAZ COMPLICAT, faptă întâmplătoare, cu semne de infracțiune, dar care nu constituie obiect de responsabilitate juridică; întâmplare neobișnuită.

CAZINOU, local public cu restaurant, mai ales în localitățile balneare și climatice, pentru jocuri de noroc, dans, spectacole.

CAZUISTICĂ, proces de examinare a dosarelor concrete cu scop instructiv de punere în aplicare a normelor de drept.

CĂLĂTOR, individ, care conform biletului de călătorie procurat, se deplasează dintr-un loc în altul cu ajutorul unui mijloc de transport; pasager.

CĂMĂTAR, individ care împrumută bani cu camătă.

CĂMĂTĂRIE, afacere financiară de împrumuturi bănești cu camătă; ocupația cămătarului.

CĂPITĂNIE, conducerea administrativă a unui port; sediul acestei administrații; în trecut, unitate teritorial-administrativă în unele state.

CĂRĂMIDĂ DE AUR, hârtii de valoare cu reputație proastă, dar care la prima vedere, inspiră încredere.

CĂRTURĂRIE, proces de lichidare a analfabetismului prin învățarea persoanelor a citi și a scrie.

CĂSĂTORIE ȘCHIOPĂ, căsătorie valabilă într-o țară și nulă, ne recunoscută în altă țară.

CĂSĂTORIE, uniune între un bărbat și o femeie, înregistrată în oficiile de profil ale statului.

CÂMPUL ASIGURĂRILOR, numărul maximal de obiecte, acceptat de asigurator pentru a fi indicate într-o poliță de asigurare.

CÂNTĂRIRE, noțiune juridică și economică de referință privind determinarea masei unui bun.

CĂȘTIG BANCAR, venit obținut pe piața hârtiilor de valoare din contul diferenței de preșuri la cumpărare și vânzare a hârtiilor de valoare.

CĂȘTIG DE BURSĂ, metodă de analiză economică și indicator privind mărimea venitului obținut în urma comercializării hârtiilor de valoare sub formă de venit al fondatorilor sau venit de curs într-o anumită perioadă.

CĂȘTIG LA TRAGEREA ÎMPRUMUTULUI, formă de venit.

CĂȘTIG MEDIU, termen economic și element al politicii de stat în domeniile economic, ale muncii și asistenței sociale; termen economic de referință privind analiza economică și statistică a venitului într-o perioadă de timp

CĂȘTIG, mijloace financiare obținute de persoane fizice și juridice în urma activității economice, pe piața bunurilor, serviciilor sau piața hârtiilor de valoare; parte din profit.

CCONFLICT DE MUNCĂ, proces de evoluție a contradicțiilor între angajator și angajați privind condițiile de muncă, remunerare, protecție socială ș.a.

CEC BARAT, (*crossed check*), înscris prin care proprietarul unor fonduri depuse la o bancă dă ordin bancherului său să plătească la vedere o anumită sumă de bani în favoarea unui terț prin virament prin altă bancă.

CEC BĂNESC, document bancar la purtător prin care posesorul unui cont curent sau de decontare dispune plata unei sume de bani în numerar din disponibilul aflat în contul titularului.

CEC CU VALAORE LIMITATĂ, document bancar de achitare a unor plăți sporadice, care integral să nu depășească suma limită indicată în carnetul de securi.

CEC ÎN ALB, cec semnat și înmănat altcuiva fără a se consemna suma care poate fi retrasă.

CEC, document bancar nominal sau la purtător prin care posesorul unui cont curent sau de decontare dispune plata unei sume de bani din disponibilul aflat în contul titularului; înscris prin care proprietarul unor fonduri depuse la o bancă dă ordin bancherului său să plătească la vedere o anumită sumă de bani în favoarea unui terț sau în favoarea celui care dă ordinul; instrument de plată prin care titularul unui cont dă o instrucțiune băncii sale de a pune la dispoziție o anumită sumă de bani unei alte entități, persoană fizică sau juridică, la prezentarea înscrisului prin: cec nominal (*), cec la ordin (înscris prin care proprietarul unor fonduri depuse la o bancă dă ordin bancherului său să plătească la vedere o anumită sumă de bani în favoarea unui terț sau în favoarea celui care dă ordinul), cec la purtător (document bancar la purtător prin care posesorul unui cont curent sau de decontare dispune plata unei sume de bani din disponibilul aflat în contul titularului), cec bancar (document bancar nominal prin care posesorul unui cont curent sau de decontare dispune plata unei sume de bani din disponibilul aflat în contul titularului).*

CEDAREA DREPTURILOR DE AUTOR, proces și formă de cesiune a drepturilor de autori asupra unei proprietăți intelectuale, perfectată printr-un acord.

CEDAT, debitorul unui raport juridic de obligațiune, care a făcut obiectul unei cesiuni de creanță.

CEDENT, noțiune juridică și economică de referință despre un creditor care, printr-un contract de cesiune, transmite altcuiva dreptul său de creanță; companie de asigurări care transmite riscurile de asigurare la o altă companie de asigurare.

CELTUIELI PENTRU CONSUMUL MATERIALELOR ȘI MATERIEI PRIME, cheltuieli globale necesare și suportate de o companie pentru fabricarea producției sau pentru comercializarea bunurilor produse.

CELULĂ, element de lucru într-un sistem; segment elementar de memorie într-un dispozitiv electronic.

CENTRALIZARE, în management, condiție statutară, conform căreia dreptul de a adopta decizii aparține în exclusivitate conducerii unei companii (conducător sau organ colectiv de administrare).

CENTRALIZAREA ADMINISTRĂRII, principiu de organizare și ierarhizare a structurii manageriale a unei companii, bazat preponderent pe promovarea legăturilor verticale de administrare.

CENTRALIZAREA BUGETULUI, proces bugetar de elaborare a proiectului de buget național în baza proiectelor de bugete departamentale și cele ale autorităților publice locale, perfectate în contextul normativului cadru de cheltuieli pe termen mediu.

CENTRALIZAREA CAPITALULUI, concepție economică și metodă de acumulare a capitalului într-un singur centru, prin contopirea mai multor capitaluri sau absorbția unui capital de către altul.

CENTRALIZAREA MIJLOACELOR BĂNEȘTI, activitate economică de formare și de utilizare a unei părți din venit pentru lărgirea producției în viitor; acumulare de capital, acumulări bănești.

CENTRALIZAREA PRODUCȚIEI, proces de unificare organizatorică și economică într-o

singură corporație a întreprinderilor anterior separate.

CENTRU COMERCIAL, (mall), unitate comercială specializată de dimensiuni mari, care include magazine, restaurante, cafenele, locuri de agrement, servicii utilitare, expoziții; de regulă dispune și de parcare pentru autovehicule; unitate comercială, cu suprafață medie sau mare în care se desfășoară activități de comercializare cu amănuntul a produselor și serviciilor, utilizându-se o infrastructură comună și adecvată. Suprafața de vânzare a unui centru comercial este formată din suma suprafețelor de vânzare cu amănuntul a tuturor produselor și serviciilor cuprinse în acesta. Centrul comercial trebuie să dispună de parcare auto.

CENTRU DE DESERVIRE, companii private fondate de producătorii de bunuri ca filiale sau ca persoane juridice cu autonomie financiară, specializate în deservirea post cumpărare a mărfurilor procurate sau a bunurilor achiziționate de consumatori, de regulă, desfășoară și activități de publicitate a mărfurilor deservite.

CENTRU FINANCIAR INTERNAȚIONAL, orașe în care se află cele mai mari companii financiare din lume, fiind divizate convențional: Centre financiare internaționale (New York, Londra, Tokio), Centre financiare regionale (Shanghai, Shenzhen, Frankfurt și Sydney), Centre financiare off-shore (Luxemburg, Insulele Cayman, Dublin, Hong Kong, Singapore și Zürich).

CENTRU OFFSHORE, vezi Zonă off-shore.

CENZOR, persoană desemnată să verifice gestiunea unei organizații, societăți comerciale sau pe acțiuni.

CENZURĂ, funcție integrală a oricărui stat care pune în aplicare un sistem de interdicții și restricții; supraveghere de stat exercitată în timp de război asupra publicațiilor, tipăriturilor, spectacolelor, emisiunilor și corespondenței trimise prin poștă pentru a împiedica propagarea unor idei ce dăunează securității statului; organ de stat care exercită acest control. Într-un stat de drept democratic, cenzura asigură securitatea internă și ex-

ternă a țării, stabilitatea statului și sistemul politic, cu respectarea maximă a drepturilor și libertăților omului.

CERCETARE DEMOGRAFICĂ, metodă de analiză economică, demografică și sociologică și indicator de evaluare selectivă a diferitor aspecte ale procesului de reproducere a populației.

CERCETARE ECONOMICĂ, tip de spionaj despre potențialul economic al unei țări desfășurat în baza cercetării la fața locului și a izvoarelor statistice făcute public.

CERCETARE RAMURALĂ, proces de studiere a unui domeniu de activitate economică.

CERCETARE SELECTIVĂ A VENIURILOR ÎN FAMILIE, Vezi Cercetarea bugetelor de familie.

CERCETARE SUPLIMENTARĂ, termen juridic de referință privind un tip de procedură procesuală judiciară.

CERCETAREA BUGETELOR DE FAMILIE, metodă de analiză economică, demografică și sociologică și indicator de evaluare selectivă a bugetului familial printre diferite pături ale populației.

CERCETAREA CERERII, tip de metodă de analiză economică și proces de monitorizare a evoluției prețului la bunurile propuse spre comercializare pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare. Vezi Cercetare în domeniul marketing ului.

CERCETAREA FORȚEI DE MUNCĂ, metodă de analiză economică, demografică și sociologică și indicator de evaluare selectivă a ocupației populației în câmpul muncii.

CERCETAREA PIETEI, termen economic de referință privind o strategie complexă și metode de marketing întreprinse de producători sau vânzatori de bunuri și servicii, pentru a afla potențialii concurenți, ofertele asemănătoare, opinia cumpărătorilor despre marfa propusă spre desfacere pe piață, ș.a.

CERCETAREA PROBELOR, termen juridic de referință și proces privind dovezile aduse în fața instanței de către părți.

CERCETAREA TITLURILOR, metodă de analiză economică și proces de identificare a proprietarului adevărat al hârtiilor de valoare.

CERCETARE ÎN DOMENIUL MARKET-INGULUI, termen economic de referință privind formele și metodele de cercetare a pieței; tip de metodă de analiză economică și proces de monitorizare a evoluției pieței bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

CERCUL DOLARILOR, evoluția tranzacțiilor pe piețele UE și SUA, efectuate în euro și dolari.

CERCURILE CALITĂȚII, mișcare și formă de atragere a angajaților în activitatea companiei, inițiată în anii 1960 în Japonia, ca element în noul sistem de organizare și management al producției.

CERERE AMÂNATĂ, indicator de cerere la bunurile fabricate sau serviciile prestate aflate pe piață, când capacitatea de cumpărare a populației fiind mare, cererea depășește cu mult oferta, care rămâne ne satisfăcută.

CERERE CAMUFLATĂ, metodă de analiză economică și indicator privind situația pe piață, când cumpărătorii nu-și pot satisface deplin necesitățile.

CERERE CONSTITUȚIONALĂ, formă de revendicare a drepturilor constituționale ale cetățenilor.

CERERE CONVENȚIONALĂ DE INVENȚIE, cerere de recunoaștere internațională în două sau mai multe state a unei invenții în contextul prevederilor Convenției de la Paris despre recunoașterea brevetelor de invenție.

CERERE CU CARACTER DE AJIOTAJ, cerere sporită la bunuri și servicii legate de creșterea prețurilor și a inflației, dar și a scăderii capacității de cumpărare a valutei naționale.

CERERE DE BANI, metodă de analiză economică și indicator financiar pentru a motiva volumul solicitat de mijloace bănești de către o companie.

CERERE DE CHEMARE ÎN JUDECATĂ, Vezi Cerere.

CERERE DE CONSUM, cantitatea de bani care este folosită pentru procurarea bunurilor și mărfurilor de consum.

CERERE DE CUMPĂRARE, document prin care un cumpărător solicită achiziționarea unor produse în cantitatea și de calitate convenită în prealabil sau conform contractului de livrare.

CERERE DE FORȚĂ DE MUNCĂ, Vezi Cerere la locuri de muncă.

CERERE DE GARANȚIE BANCARĂ, termen economic de referință privind documentul oficial al unei persoane fizice sau juridice prin care se solicită băncii să asigure volumul și condițiile de efectuare a unei plăți în favoarea persoanei indicate.

CERERE DE INVENȚIE, cerere de recunoaștere și înregistrare în oficiul național a unei invenții, a unei inovații, a unui drept de autor.

CERERE DE LICITAȚIE, set oficial de documente perfectat în conformitate cu caietul de sarcină prin care o companie solicită participarea la o licitație.

CERERE DE NAVLOSIRE, solicitare de încheiere a unui contract de închiriere a unei nave comerciale pentru transportarea mărfurilor.

CERERE DE SERVICII DE CONSUM, necesitate a societății de a beneficia de anumite servicii, volumul și calitatea acestora depinde de veniturile și capacitatea de plată ale populației, gradul lor de solvabilitate.

CERERE DEPENDENTĂ, cerere la unele bunuri de o calitate mai înaltă, care este solicitată de bunurile aflate deja în uz.

CERERE DERIVATĂ, cerere de bunuri pe piață solicitată de cererea privind bunurile care se fabrică din materie primă, semifabricate, resurse energetice ș.a.

CERERE EXCESIVĂ, metodă de analiză economică și indicator de cerere la bunurile fabricate sau serviciile prestate aflate pe piață, când capacitatea de cumpărare a populației fiind mare, iar cererea depășește cu mult oferta.

CERERE FINALĂ, cerere de bunuri - mărfuri de consum, echipamente industriale, mijloace de muncă costisitoare ș.a. care au încheiată ciclul de fabricare și sunt destinate consumării lor după destinație (consum propriu zis, utilizare la sporirea fondurilor fixe sau producerea bunurilor).

CERERE ÎN SCĂDERE, (*declining demand*), indicator de cerere la bunurile fabricate sau serviciile prestate aflate pe piață, când cererea este mereu în scădere.

CERERE LA LOCURI DE MUNCĂ, proces de studiere a pieței forței de muncă și de propunere a ofertelor de lucru, conform solicitărilor angajatorilor.

CERERE NEGATIVĂ, situație pe piață, când toți cumpărătorii refuză procurarea mărfii oferite, indiferent de calitatea acesteia, situație când marfa nu este solicitată pe piață ori e solicitată foarte puțin (publicitate inertă, calitate joasă, marketing ineficient, marfa nu se mai întrebuințează).

CERERE NESATISFĂCUTĂ, situație pe piață când lipsesc mărfurile solicitate, în pofida cererii sporite.

CERERE PARTICULARĂ, cerere făcută la comandă pentru a procura un bun sau un serviciu care nu se găsește pe piață.

CERERE PENTRU ACȚIUNI, noțiune economică de referință privind documentul oficial al unei persoane fizice sau juridice prin care se solicită achiziționarea unui anumit număr de acțiuni din emisiunea preconizată.

CERERE POTENȚIALĂ, metodă de analiză economică și indicator privind nivelul cererii pe piață care corespunde gradului de solvabilitate a cumpărătorilor.

CERERE RECONVENȚIONALĂ, tip de proces civil.

CERERE SATISFĂCUTĂ, metodă de analiză economică și indicator de cerere la bunurile fabricate sau serviciile prestate aflate pe piață, când prețul de piață de vânzare-cumpărare este convenabil și pentru vânzători, și pentru cumpărători.

CERERE SCONTATĂ, indicator de cerere probabilă la bunurile fabricate sau serviciile prestate, programat de serviciul marketing al unei companii.

CERERE SECUNDARĂ, (*secondary demand*), cerere la bunuri și servicii, care depinde organic de cererea altor bunuri și servicii.

CERERE SOLVABILĂ, cerere de cumpărare a bunurilor și serviciilor, asigurată pe deplin cu mijloacele de plată ale cumpărătorilor.

CERERE STABILĂ, (*inelastic demand*), situație pe piața mărfurilor sau serviciilor, când cererea este stabilă, iar amplitudinea fluctuației la prețuri este mică.

CERERE TOTALĂ NOMINALĂ, volumul global pe piața bunurilor și serviciilor unei țări în prețuri curente într-o anumită perioadă de timp.

CERERE TOTALĂ, Vezi Cererea pieței.

CERERE VAMALĂ, adresare oficială a unei persoane fizice sau juridice cu intenția de a perfectarea trecerea peste frontieră prin vamă a unor mărfuri.

CERERE, adresare oficială în scris sau oral în organele de stat sau particulare a unei persoane fizice sau juridice în privința soluționării legale a unei probleme.

CEREREA PIEȚEI, volumul global pe piața bunurilor și serviciilor unei țări într-o anumită perioadă de timp.

CERINȚĂ, necesitate, nevoie sau cerere socială privind necesitatea efectuării diferitor lucrări, procurării diferitor mărfuri sau servicii, în funcție de veniturile populației, comanda companiilor privitor la achiziționarea mijloacelor de producție, povara fiscală, nivelul prețurilor ș.a.; solicitări solvabile ale individului pentru satisfacerea unor necesități curente de trai.

CERINȚE ESENȚIALE, condiții tehnice stipulate în acte normative în vederea asigurării securității naționale, inofensivității produselor și serviciilor pentru viața, sănătatea, ereditatea și securitatea oamenilor, pentru regnul animal și cel vegetal, pentru mediu, pentru bunuri-

le materiale, în vederea protecției intereselor consumatorilor, inclusiv prevenirea practicilor care induc în eroare consumatorii în ceea ce privește compoziția, destinația, originea, calitatea și inofensivitatea produselor.

CERINȚE MINIME DE CALITATE, condiții tehnice de calitate stipulate în acte normative și stabilite prin proprietățile fizice, chimice, biologice și organoleptice ale produsului, conform cărora acesta poate fi identificat.

CERTIFICARE ECOLOGICĂ, proces de stabilire a impactului asupra calității mediului la producerea unui bun, efectuarea unei operații tehnologice, emisia unor substanțe în aer, sol sau apă.

CERTIFICARE, procedură de confirmare în organele abilitate a calității și inofensivității pentru om, resurse biologice și mediu a bunurilor fabricate și serviciilor prestate în țară sau mărfurilor procurate angro pe piața externă și tip de document oficial care confirmă această procedură.

CERTIFICAT BANCAR, hârtii de valoare emise de o bancă comercială, prin care i se acordă titularului dreptul să primească o sumă de bani după o anumită perioadă.

CERTIFICAT COMERCIAL INTERNAȚIONAL, tip de licență prin care se confirmă dreptul persoană fizică sau juridică să practice anumite genuri de activități în domeniile economice de import-export.

CERTIFICAT DE ACȚIONARE, document care certifică drepturile de proprietate asupra unei acțiuni.

CERTIFICAT DE AFACERE IPOTECARĂ, document prin care se atestă participarea titularului într-o afacere ipotecară.

CERTIFICAT DE ASIGURARE, document prin care se confirmă încheierea contractului de asigurare eliberat până la perfectarea și înmânarea poliței de asigurare.

CERTIFICAT DE AUDITOR, document care atestă permisiunea unei persoane fizice de a practica activitate de revizie-audit, document de totalizare a unui exercițiu de audit.

CERTIFICAT DE AUR, document bancar prin care se atestă că titularul a depus o cantitate anumită de aur la păstrare.

CERTIFICAT DE AUTOR, document oficial care atestă: recunoașterea paternității unei descoperiri, dreptul de autor asupra unei creații; prioritatea unei descoperiri sau invenții; dreptul exclusiv al statului asupra unei descoperiri.

CERTIFICAT DE CALITATE, document emis de organele de control competente, prin care se confirmă calitatea și regimul de funcționare ale unui bun.

CERTIFICAT DE CARANTINĂ, document eliberat persoanelor fizice sau juridice de către organele de stat abilitate, prin care atestă că producția agricolă animalieră sau vegetală provine din regiune fără obiecte de carantină.

CERTIFICAT DE CÂNTAR, document în care sunt trecute loturile de marfă cu indicarea numărului de locuri și greutatea fiecăruia.

CERTIFICAT DE CONFORMITATE, Vezi Certificat de proveniență a mărfii.

CERTIFICAT DE DECES, document eliberat de medicul de familie prin care este atestat decesul pacientului și cauzele acestuia.

CERTIFICAT DE EXPEDIERE FIAT, în comerțul internațional, document emis de expeditor prin care se confirmă recepționarea și expedierea mărfii.

CERTIFICAT DE EXPERTIZĂ, document care atestă cauzele și volumul pagubei survenite în urma unei avarii.

CERTIFICAT DE GARANȚIE LA TRANZIT, document național permisiv de a transporta o marfă tranzit fără a o controla sau a o despacheta.

CERTIFICAT DE GREUTATE, hârtie de trăsură în care este indicată masa încărcăturii (greutatea, numărul de lăzi, pachete, recipiente ș.a.).

CERTIFICAT DE INVESTIȚII, document emis de un fond de investiții, o instituție bancară de profil, prin care se atestă că titularul are hârtii de valoare într-o investiție și are drept la dividende.

CERTIFICAT DE INVESTOR, document oficial cu efect juridic prin care se confirmă că titularul este participant într-un fond de investiții.

CERTIFICAT DE IPOTECARE, document care atestă depunerea unui bun sub amănec ipotecar.

CERTIFICAT DE LICENȚIERE, document perfectat pentru un bun protejat cu drepturile de autor, ce urmează a fi vândut unui cetățean străin.

CERTIFICAT DE OPȚIUNE, document care atestă drepturile, dar nu și obligațiunile cumpărătorului sau vânzătorului unei opțiuni.

CERTIFICAT DE PARTICIPARE, document prin care se atestă dreptul titularului asupra unor hârtii de valoare, cu limitarea dreptului de vot.

CERTIFICAT DE PENSIONAR, document eliberat de un fond privat de pensii, prin care se atestă dreptul titularului la o pensie în mărimea prevăzută conform contractului de asigurare.

CERTIFICAT DE POSESIUNE A UNEI CAMBII, certificat eliberat de registratorul cambiiilor titularului unei cambii, prin care se atestă paternitatea posesorului.

CERTIFICAT DE PROPRIETATE A VASULUI, document prin care se confirmă dreptul de proprietate al unei persoane asupra vasului; document obligatoriu să fie mereu prezent pe navă.

CERTIFICAT DE PROVENIENȚĂ A MĂRFII, document special, eliberat de Camera de Comerț și Industrie, prin care se autentifică țara de origine a mărfii.

CERTIFICAT DE RECEPȚIE FIAT, document emis de expeditor prin care se confirmă expedierea mărfii.

CERTIFICAT DE TRANSPORT FIAT, în comerțul internațional, document emis transportatorului de către expeditor prin care se confirmă transmiterea mărfii.

CERTIFICAT DE TRANSPORT PHYTO, document emis de expeditor și transmis transport-

tatorului prin care se confirmă recepționarea integrală a mărfii expediate cu obligația de a o duce la destinație.

CERTIFICAT DIGITAL, tip de document electronic, aplicat pentru identificarea unei persoane fizice sau juridice.

CERTIFICAT FISCAL, document eliberat de organele fiscale prin care se confirmă nivelul (deplin sau parțial) de achitare a impozitelor pentru o anumită perioadă de către o persoană fizică sau juridică.

CERTIFICAT MEDICAL, document legal care atestă incapacitatea temporară de muncă și servește pentru plata legală a indemnizației în acest caz.

CERTIFICAT PE PIAȚA MONETARĂ, tip de certificat de depozit emis de o instituție bancară de profil, pentru a acumula mijloace financiare de scurtă durată. .

CERTIFICAT PENTRU DREPT DE VOT, document oficial eliberat de biroul electoral al secției de votare corespunzător domiciliului precedent la solicitarea alegătorului și pe baza actului de identitate acceptat pentru participarea la votare în cazul în care alegătorul își schimbă domiciliul sau reședința în perioada dintre data întocmirii listelor electorale și data alegerilor.

CERTIFICAT SANITAR, document special de stat care atestă lipsa agenților patogeni în producția vegetală și animalieră.

CERTIFICAT VAMAL, document eliberat de serviciul vamal căpitanului navei maritime, prin care se confirmă legalitatea încărcăturii și lipsa unor bunuri interzise pe navă.

CERTIFICAT VETERINAR, document special de stat care atestă lipsa maladiilor în producția animalieră.

CERTIFICAT, document care certifică un fapt juridic, confirmă autenticitatea unui înscris sau în care se atestă o anumită calitate sau drepturi; document oficial cu efect juridic prin care se confirmă sau se adevărește ceva; adevărită.

CERTIFICATAREA PRODUCȚIEI, Vezi Certificat de calitate.

CERTIFICATUL HÂRTIILOR DE VALOARE, document prin care se atestă înregistrarea hârtiilor de valoare în registrul de stat.

CERTIFICATUL TRANZACȚIEI DE IMPORT, tip de *Passport of the contract*; Vezi Licență de import-export, Licență generală.

CESIONAR, în dreptul civil, persoana care dobândește de la cedent calitatea de creditor într-un raport juridic de obligație preexistent, printr-o cesiune de creanță; persoană care beneficiază de un contract de cesiune, căreia i se face o cesiune.

CESIUNE CU TITLU GRATUIT, transmiterea fără plată a drepturilor de proprietate de la o companie la altă companie conform unui act de primire-transmitere a mijloacelor fixe.

CESIUNE, (cession), termen folosit în legislația internațională pentru transferul dreptului de suveranitate asupra unor teritorii; transmitere, de către o persoană altei persoane, a unui drept de creanță cu titlu oneros în temeiul unui contract; contractul prin care cedentul transmite cesionarului o creanță împotriva unui terț (debitor); transmiterea de către debitor a drepturilor de creanță în favoarea creditorului (drepturi asupra salariului, primelor de asigurare, contractelor civile, comerciale sau de alta natură ale solicitantului). De obicei, cesiunea drepturilor de creanță se constituie în favoarea băncii cu titlu de garanție.

CESIUNE, cedare de bunăvoie a unui drept în favoarea cuiva; transmiterea unui drept de creanță unei alte persoane în temeiul unui contract de cesiune; renunțare benevolă la un bun în favoarea altei persoane; soluție de compromis între părți într-un proces de negociere a unui contract, unei afaceri.

CESIUNEA BUNURILOR IMOBILE, transmitere a drepturilor de proprietate de la vânzător la cumpărător după achitarea costurilor conform unui act de primire-transmitere mijloacelor fixe.

CESIUNEA DREPTULUI DE ARENDĂ, proces de subarendă, are loc în cazul când

arendașul, cu acceptul arendatorului și în temeiul contractului de arendă, transmite bunurile arendate unei terțe persoane.

CESIUNEA DREPTULUI DE PROPRIETATE, acordare unei persoane din proprie inițiativă a dreptului de proprietate, de folosință și/sau de administrare de către o persoană asupra unui bun ce-i aparține.

CESIUNEA DREPTURILOR DE PROPRIETATE FUNCİARĂ, proces și tip de acord încheiat dintre două părți - persoană fizică sau juridică privind transmiterea proprietății funciare cu înregistrare la notar.

CESIUNEA POLIȚEI VIAGERE, transmiterea unei persoane a dreptului juridic de a beneficia de o poliță de asigurare, se execută cu acceptul asiguratorului.

CESIUNEA UNEI CAMBII, perfectarea unui andosament pe o poliță, pe o trată sau cambie.

CESSION CLAUSE, clauză de cedare a unui contract navlu de transportare a mărfurilor pe mare altui intermediar.

CETĂȚEAN DE ONOARE, vezi Cetățean.

CETĂȚEAN ÎN INCAPACITATE, vezi Cetățean.

CETĂȚEAN STRĂIN, vezi Cetățean.

CETĂȚEAN, subiect constituțional al unei țări, cu drepturi și obligațiuni.

CETĂȚENI CU DREPTURI EGALE, Vezi Egalitate în drepturi.

CETĂȚENIE, drept constituțional al unui cetățean; legătură juridică și politică permanentă dintre o persoană fizică și un stat, care generează și exprimă drepturi și obligațiuni reciproce dintre acea persoană și statul al cărui cetățean este.

CHARTER AERIAN, Vezi Charter.

CHARTER BANCAR, licență de activitate bancară.

CHARTER LA TERMEN, clauză contractuală între arendator și proprietarul navei maritime privind permisiunea de a subarenda pentru un anumit termen nava arendată de către arendator.

CHARTER, conform dreptului civil, tip de contract de închiriere în transportul maritim, cu automobilele sau aerian deosebit de cursele regulate, organizat în funcție de necesități, de regulă, la un preț mai mic decât cel al curselor regulate de transportat călători sau mărfuri; autocar, avion sau navă care circulă conform unui charter.

CHARTERER, navlositor, parte a contractului de navlosire, care a transmis bunurile pentru expediere cu transportul pe mare.

CHARTISM, metodă de analiză economică și metodă de prognozare a prețurilor; chart (tabele, grafice, alte instrumente de analiză și prognoză a evoluției pieței), charting (operații de perfectare a tabelelor, graficelor, altor instrumente de analiză și prognoză a evoluției pieței), chartist (analist financiar care execută charturile și le aplică în procesul de analiză a evoluției piețelor).

CHEAP STOCKS, termen economic de referință privind un tip de hârtii de valoare, care nu se bucură de mare încredere.

CHECHING, proces zilnic de verificare la calculator a operațiilor efectuate de către un dealer, un broker, un agent intermediar.

CHELTUIELI ACCEPTATE, sumă de bani pe care antreprenorul le solicită beneficiarului pentru achitare pentru lucrul efectuat.

CHELTUIELI ACUMULATE, termen economic de referință privind premiile neachitate, dobânda ne plătită, restanțele la remunerare și alte datorii recunoscute, luate al evidență contabilă în companie, dar încă ne onorate.

CHELTUIELI ADMINISTRATIVE, consum de bunuri, servicii și mijloace bănești pentru activitatea managerială a companiei; plăți efectuate de o companie, instituție, pentru întreținerea aparatului administrativ.

CHELTUIELI AFERENTE, cheltuieli legate de achitarea obligațiilor fiscale, de asigurări.

CHELTUIELI ALTERNATIVE, beneficiu pierdut în urma utilizării unor resurse materiale sau servicii mai scumpe decât cele preconizate în planul de afaceri.

CHELTUIELI BANCARE CURENTE, Vezi Cheltuieli.

CHELTUIELI BANCARE DE BAZĂ, Vezi Cheltuieli.

CHELTUIELI BUGETARE PENTRU AJUTOR SOCIAL, Vezi Cheltuieli bugetare.

CHELTUIELI BUGETARE PENTRU POLITICA SOCIALĂ, Vezi Cheltuieli bugetare.

CHELTUIELI BUGETARE PENTRU SECTORUL REAL AL ECONOMIEI, Vezi Cheltuieli bugetare.

CHELTUIELI BUGETARE, politică financiară de stat, articole ale bugetului și mijloace bănești cuprinse în bugetul de stat pentru finanțarea sectorului real al economiei și infrastructura de stat, pentru sfera social-culturală, educație și ocrotirea sănătății, pentru apărare și securitatea statului, pentru funcționarea organelor puterii și ale administrației de stat, ajutor social păturilor vulnerabile, proiecte extrabugetare etc.

CHELTUIELI CAPITALE, termen economic de referință privind investițiile în bunuri imobile și completarea rezervelor.

CHELTUIELI COMERCIALE, termen economic de referință privind cheltuirea mijloacelor bănești de o companie pentru organizarea operațiilor de depozitare, transportare și vânzare-cumpărare a mărfurilor.

CHELTUIELI CURENTE, plata bunurilor și serviciilor utilizate în activitatea cotidiană a unei companii.

CHELTUIELI DE ACHIZIȚIONARE, termen economic de referință privind plata muncii achiziționarilor.

CHELTUIELI DE AMORTIZARE, sumă de bani utilizată pentru deservirea utilajelor și inclusă în prețul producției.

CHELTUIELI DE ARBITRAJ, taxele de arbitraj și suma de bani pe care sunt obligați să o plătească, pe baza unei hotărâri de arbitraj, participanții la proces.

CHELTUIELI DE BAZĂ, cheltuieli globale necesare pentru fabricarea producției sau pentru comercializarea unei mărfi.

CHELTUIELI DE BURSĂ, Vezi Cheltuieli.

CHELTUIELI DE CIRCULAȚIE, plăți de circulație suportate de producător de la depozit până la plasarea pe piață a bunurilor destinate comercializării.

CHELTUIELI DE CONCURENȚĂ, plăți suportate de companiei pentru acțiuni publicitare.

CHELTUIELI DE CONSTITUIRE, plăți legate de fondarea unei companii.

CHELTUIELI DE DEPOZITARE, cheltuieli de circulație suportate de producător în legătură cu înmagazinarea producției finite, inclusiv păstrare, cântărire și ambalare, împachetare.

CHELTUIELI DE DESFACERE, cheltuieli de circulație suportate de producător la comercializarea producției fabricate.

CHELTUIELI DE DISTRIBUIRE, cheltuieli de circulație suportate de producător pentru publicitatea și comercializarea mărfurilor produse.

CHELTUIELI DE EXPLOATARE, termen economic de referință privind consumurile de resurse materiale și bănești ale unei companii alocate și folosite pentru exploatarea acestora; tip de plăți și indicator de analiză economică a randamentului de utilizare a echipamentelor din dotare.

CHELTUIELI DE ÎMPRUMUT, plata pentru achitarea dobândii aferente împrumuturilor.

CHELTUIELI DE JUDECATĂ, taxele judiciare și suma de bani pe care sunt obligați să o plătească, pe baza unei hotărâri judecătorești, participanții la proces; plăți aferente unui proces judiciar.

CHELTUIELI DE LICHIDARE, plăți efectuate în legătură cu încetarea activității companiei.

CHELTUIELI DE MARKETING, cheltuieli de circulație suportate de producător la stimularea desfacerii și comercializării producției fabricate.

CHELTUIELI DE ORGANIZARE A UNEI COMPANII, Vezi Cheltuieli de constituire.

CHELTUIELI DE POSESIUNE, impozitele pe bunuri imobiliare.

CHELTUIELI DE PREGĂTIRE, consum de bunuri și mijloace financiare, legat de pregătirea companiei pentru lansarea fabricării producției.

CHELTUIELI DE PRODUCȚIE ȘI DESFACERE, volumul sumelor achitate pentru producerea și comercializarea producției.

CHELTUIELI DE PRODUCȚIE, Vezi Cheltuieli de bază.

CHELTUIELI DE REGIE, cheltuieli de întreținere la o companie cu ocazia executării unei lucrări și care se adaugă la costul materiei prime, al materialelor etc.

CHELTUIELI DE REPREZENTARE, plăți suportate de o companie pentru activitatea comercială, marketing, deservire a delegațiilor, protocol, promovarea imaginii, alte evenimente corporative; sume prevăzute într-un buget cu scopul de a acoperi cheltuielile rezultate din îndeplinirea funcțiilor oficiale pe care le deține o persoană.

CHELTUIELI DE RETRIBUIRE A MUNCII, sume de bani destinate și utilizate pentru salarizarea angajaților, ulterior reflectate în costul producției.

CHELTUIELI DE STAT, Vezi Cheltuieli bugetare.

CHELTUIELI DE ȘOMAJ, termen economic de referință privind un tip de pierderi economice și ne economice.

CHELTUIELI DE PLINE, Vezi Cheltuieli de bază.

CHELTUIELI DIRECTE, cheltuieli de circulație suportate de producător, care se raportează la prețul de cost al produselor fabricate.

CHELTUIELI DISTRIBUITE, cheltuieli efective și distribuite pe tipuri de produse sau servicii.

CHELTUIELI EXTERNE, plata pentru achiziționarea materiei prime sau produselor semifabricate din afara companiei.

CHELTUIELI EXTRABUGETARE, Vezi Cheltuieli bugetare.

CHELTUIELI FINANCIARE, cheltuieli de circulație suportate de producător în activitatea antreprenorială a companiei.

CHELTUIELI FISCALE, totalitatea mijloacelor bănești indexate de la o persoană fizică sau juridică ca impozite sau taxe de stat.

CHELTUIELI FIXE, cheltuieli de circulație în bunuri și mijloace financiare stabile suportate de producător în activitatea antreprenorială a companiei, indiferent de volumul de fabricare a producției sau de prestare a serviciilor.

CHELTUIELI GENERALE ALE ÎNTRINDERII, mijloace financiare folosite de o companie pentru plata aparatului administrativ, deservirea și organizarea procesului de producere, aprovizionare, desfacere și comercializarea bunurilor fabricate.

CHELTUIELI GENERALE GOSPODĂREȘTI, Vezi Cheltuieli generale ale întreprinderii.

CHELTUIELI INDIRECTE, termen economic de referință privind sume de bani și bunuri folosite timp îndelungat în procesul de producție; cheltuieli de circulație suportate de producător, care nu se raportează la prețul de cost al produselor fabricate.

CHELTUIELI INDIVIDUALE, cheltuieli de circulație suportate de producător la fabricarea și comercializarea unui tip de articole, fabricate conform comenzii individuale.

CHELTUIELI INEVITABILE, cheltuieli de circulație suportate de producător la cel mai jos nivel de activitate antreprenorială a companiei.

CHELTUIELI INTERNE, plata pentru utilizarea materiei prime sau produselor semifabricate din interiorul companiei.

CHELTUIELI IRECUPERABILE, cheltuieli de circulație suportate de producător la falimentarea afacerii; consum de resurse materiale și financiare, care nu au va fi posibil să fie recuperate în viitor.

CHELTUIELI ÎN AVANS, cheltuieli anticipate în urma procurării unor bunuri sau servicii,

care până la finisarea anului de reportare nu au fost utilizate în producție sau prestarea serviciilor.

CHELTUIELI ÎN VIITOR, Vezi Cheltuieli preliminare.

CHELTUIELI LIMITATE, plăți suportate de companie direct proporțional cu sporirea volumului de producție fabricată.

CHELTUIELI MARGINALE, cheltuieli de circulație sub formă de bunuri și mijloace financiare suportate de producător pentru fabricarea unor stocuri suplimentare de marfă.

CHELTUIELI MATERIALE, costul materialelor utilizate în procesul de producție și contribuie la prețul de cost al produselor.

CHELTUIELI MEDII GENERALE, tip de plăți și indicator de analiză economică a producției fabricate.

CHELTUIELI MEDII PERMANENTE, tip de plăți și indicator de analiză economică a producției fabricate.

CHELTUIELI MEDII VARIABLE, tip de plăți și indicator de analiză economică a producției fabricate.

CHELTUIELI MEDII, tip de plăți și indicator de analiză economică a producției fabricate.

CHELTUIELI MILITARE, Vezi Cheltuieli bugetare.

CHELTUIELI NEPRODUCTIVE, consum irațional de bunuri și mijloace financiare în producție; consum obligatoriu de bunuri și mijloace financiare, ne legate direct cu procesul de producție.

CHELTUIELI NORMATIVE, cheltuieli de circulație suportate de producător la producerea articolelor în conformitate cu normativele tehnice.

CHELTUIELI OBLIGATORII, tip de cheltuieli fiscale.

CHELTUIELI OPERAȚIONALE, sumele curente și cele legate de administrarea capitalului fix achitate pentru menținerea procesului de producție.

CHELTUIELI PENTRU ACHITAREA DOBÂNDII, plăți efectuate de companie pentru utilizarea fondurilor împrumutate.

CHELTUIELI PENTRU DEPLASĂRI DE SERVICIU, termen economic de referință privind cheltuirea mijloacelor bănești de o companie pentru restituirea cheltuielilor de cazare, plata diurnelor și altor cheltuieli aferente unei deplasări a angajatului în interese de serviciu.

CHELTUIELI PENTRU ÎNCASARE, plăți efectuate de companie pentru întreținerea casieriei.

CHELTUIELI PENTRU REMUNERAREA ANGAJAȚILOR, costuri suportate de angajator în baza acordurilor de angajare pentru plata muncii efectivului uman.

CHELTUIELI PENTRU SCOPURI SOCIALE, Vezi Cheltuieli bugetare.

CHELTUIELI PENTRU SERVICII PERSONALE, plăți efectuate de individ pentru închirierea spațiului locativ, serviciile locativ-comunale și de transport, mărfurile de larg consum, alimente, alte necesități personale.

CHELTUIELI PERIODICE, tip de consum de regie de bunuri și mijloace financiare.

CHELTUIELI PERMANENTE, cheltuieli de circulație suportate de producător indiferent de nivelul de activitate antreprenorială a companiei.

CHELTUIELI PRELIMINATRE, cont contabil de evidență a cheltuielilor făcute în perioada curentă, dar rezultatul va fi luat la evidență în perioada viitoare.

CHELTUIELI PRODUCTIVE DIRECTE, vezi Cheltuieli totale.

CHELTUIELI PRODUCTIVE ȘI DE CIRCULAȚIEA MĂRFURILOR, vezi Cheltuieli totale.

CHELTUIELI PRODUCTIVE, vezi Cheltuieli totale.

CHELTUIELI PROTEJATE, articole de cheltuieli bugetare, care sunt acoperite în primul rând.

CHELTUIELI RĂVĂȘITE, evidență incorectă a cheltuielilor de producție.

CHELTUIELI SUPLIMENTARE DE CIRCULAȚIE, Vezi Cheltuieli de circulație.

CHELTUIELI SUPLIMENTARE, cheltuieli de circulație suportate de producător, care nu se raportează la prețul de cost al produselor fabricate.

CHELTUIELI ȘI ECONOMII BĂNEȘTI ALE CETĂȚENILOR, Vezi Cheltuieli pentru servicii personale.

CHELTUIELI TOTALE, volumul global al cheltuielilor într-o companie; suma cheltuielilor permanente și variabile suportate de o companie producătoare de bunuri.

CHELTUIELI VARIABILE, tip de consum de bunuri și mijloace financiare direct proporționale cu volumul producției fabricate.

CHELTUIELI, termen economic de referință privind sumele sau valorile plătite pentru consumurile de materii prime, lucrările executate și serviciile prestate, pentru remunerarea angajaților și plata altor obligații contractuale sau legale, pentru valoarea contabilă a activelor cedate, distruse sau dispărute, deprecierea activelor; rubrică într-un registru contabil care cuprinde sumele cheltuite; consum de muncă efectuat în procesul de fabricare, transportare și comercializare a bunurilor sau serviciilor, exprimat în valoare bănească; sumele sau valorile plătite pentru consumurile de materii prime, lucrările executate și serviciile prestate.

„**CHELTUIELI-EFICIENȚĂ**”, metodă și proces de analiză economică a investițiilor planificate pentru plasare într-un domeniu.

CHELTUIELILE GOSPODĂRIILOR CASNICE, Vezi Cheltuieli pentru servicii personale.

CHESTIONAR, instrumentul unui sondaj de cercetare sau statistic.

CHESTIONARE VERBALĂ, metodă de revizie aplicată în cadrul unui exercițiu de audit.

CHEZĂȘI SOLIDARI, grup de persoane, care împreună servesc drept garanție într-o afacere.

CHIBZUIREA CRITERIILOR, procedeu de diminuare a contradicțiilor dintre parteneri la încheierea unei tranzacțiuni, unui contract.

CHIRIAȘ TEMPORAR, persoană fizică care închiriază un spațiu locativ pe o perioadă scurtă și determinată.

CHIRIE PENTRU LOCUINȚĂ, plată pentru folosirea spațiului locativ.

CHITANȚĂ DE DEPOZIT, document eliberat de către administrația unui depozit prin care se confirmă recepționarea mărfurilor spre păstrare.

CHITANȚĂ DE DOC, recipisă de încărcare a mărfurilor pe bordul unei nave.

CHITANȚĂ DE ÎNCASARE, document de încasare de către casierie a unor plăți în numerar.

CHITANȚĂ DE PRIMIRA LA PĂSTRARE, document emis de o instituție bancară prin care se confirmă recepționarea bunurilor pentru păstrare.

CHITANȚĂ DE TRANSPORT, recipisă de confirmare a expedierii unor bunuri.

CHITANȚĂ, document de încasare; recipisă.

CHRYSOHEDONISM, doctrină economică, care susține că avuția unei țări depinde de cantitatea metalelor prețioase acumulate ca tezaur bancar.

CIBERNETICĂ ECONOMICĂ, ramură a ciberneticii care folosește metodele și mijloacele acesteia pentru cercetarea și organizarea proceselor din sistemele economice.

CICLICITATEA PIETEI, termen economic de referință despre starea unei piețe privind diferite fluctuații ciclice ale acesteia: fluctuații sezoniere (în funcție de producere sau consum), fluctuații specifice economiei de piață – saturația pieței, criza desfacerii mărfurilor pe piață, depresia pieței, înviorarea pieței.

CICLU, perioadă în dezvoltarea naturii și societății, care se repetă periodic, la anumite intervale de timp: ciclu economic (vârf, contracție, depresie, recuperare), ciclu economic de scurtă durată (durată a fenomenului de 2 -3,5 ani), ciclu bugetar (exercițiu bugetar cu

durata de un an), ciclu de reproducere (perioada de producere-repartizare-schimb-consum a unui bun), ciclu demografic (perioadă activă a unei generații de resurse de muncă), ciclu de producere (perioada de timp necesară pentru fabricarea unui bun de producere sau de consum larg).

CICLUL INOVAȚIEI, perioadă de timp care include: apariția unei idei inovative, cercetarea ideii, executarea prototipului experimental, executarea prototipului industrial, producerea în serie, saturarea pieței, uzarea morală, eliminarea de pe piață.

CICLUL LOGISTIC, interval de timp de la semnarea unui contract de achiziții sau livrare a materialelor a bunurilor fabricate până la executarea deplină a contractului, care are următoarele etape: perfectarea contractului, transmiterea comenzii, executarea comenzii, transportarea bunurilor comandate.

CICLUL VITAL AL MĂRFURILOR, perioadă de timp al unui bun produs pentru consum, în care marfa se bucură de popularitate pe piață, iar producătorul și vânzătorul obține profitul scontat, care include: pătrunderea pe piață, sporirea vânzărilor ca indicator de acceptare din partea cumpărătorilor, maturitate - obținerea profitului maximal, saturația pieței, declinul – scade volumul vânzărilor și se micșorează profitul.

CIF, abreviatură în transportul maritim al mărfurilor „cost, asigurare navlu” și clauză contractuală care prevede: costul transportării și a primei asigurare a mărfii să fie efectuate de vânzător.

CIFCI, abreviatură în transportul maritim al mărfurilor „cost, asigurare navlu, închirierea navei, comisionul și dobânda” și clauză contractuală care prevede: cheltuielile sunt achitate la prezentarea tratei.

CIFRAREA MĂRFURILOR, metodă de codificare internațională a mărfurilor în conformitate cu cerințele OMC, prin atribuirea fiecărui produs indicele de țară, un număr alcătuit din 13 cifre și un set de bare, care pot fi citite cu dispozitive electronice; procedeu tehnic de atribuire a unui cod de identificare la fiecare bun produs pentru comercializare.

CINCI CHESTIUNI ECONOMICE FUNDAMENTALE, ipoteză economică de referință privind dezvoltarea economică a unei țări: ce să producă, cum să producă, cum să distribuie bunurile produse, cum să mențină ocupația oamenilor, cum să imprime flexibilitate sistemului economic.

CIRCUITUL ALEGĂTORILOR, procedeu fraudulos de transportare a unor și aceiași alegători la mai multe circumscripții electorale pentru a vota.

CIRCUITUL BANILOR, flux de monedă în numerar sau fără numerar, care asigură circulația mărfurilor, prestarea de servicii, precum și a plăților nelegate de circulația mărfurilor în economie; circulație bănească; circulația monetară.

CIRCUITUL CAPITALULUI, parte a capitalului unei entități economice investit în active pe termen lung care nu sunt utilizate în calitate de marfă, ci ca element principal al activității de producție, fiind reprodus sau înnoit sistematic din contul amortizațiilor anuale sau a unei părți a profitului.

CIRCUITUL MIJLAOCELOR CIRCULANTE, parte componentă a de că ele vor fi vândute sau consumate pe parcursul procesului de producție, timp de un an sau pe parcursul ciclului operațional normal care depășește 12 luni.

CIRCULARĂ, document emis de Banca Națională în adresa băncilor comerciale privind unele indicații despre modul de derulare a operațiilor bancare.

CIRCULAȚIA AURULUI, termen economic de referință privind intrarea și ieșirea cantităților de aur într-o țară.

CIRCULAȚIA BANCNOTELORE, funcționarea banilor de hârtie ca mijloc de plată în circulația monetară.

CIRCULAȚIA BANILOR ÎN NUMERAR, Vezi Circulația banilor,

CIRCULAȚIA BANILOR, proces pe piața hârtiilor de valoare la conturile bancare ale persoanelor fizice sau juridice privind fluxul

de monedă în numerar sau fără numerar, care asigură circulația mărfurilor, prestarea de servicii, precum și a plăților nelegate de circulația mărfurilor în economie.

CIRCULAȚIA CAMBIILOR, funcționarea acestui tip de hârtii de valoare ca mijloc de plată în circulația monetară.

CIRCULAȚIA CAPITALULUI, metodă de analiză economică și indicator al vitezei de rotație deplină a capitalului investit; trecere a capitalului industrial sau a fondurilor unei societăți comerciale de la forma bănească la cea productivă, apoi la forma marfă și din nou la forma bănească cu scopul de a aduce profit.

CIRCULAȚIA DEPUNERILOR, metodă de analiză economică și indicator privind rotația mijloacelor financiare ale depozitelor.

CIRCULAȚIA DOCUMENTELOR ÎN BANCĂ, sistem de circulație a actelor în cadrul instituției bancare din momentul creării sau a primirii lor până la executare, livrare la arhivă sau distrugere.

CIRCULAȚIA DOCUMENTELOR, itinerar stabilit prin ordin într-o companie privind procedura de recepționare, înregistrare, prelucrare, executare și expediere a documentelor; sistem de circulație a actelor în cadrul organizației din momentul creării sau a primirii lor până la executare, livrare la arhivă, distrugere sau trimitere, care necesită monitorizare și reglementare permanentă și influențează semnificativ eficiența și securitatea organizației.

CIRCULAȚIA DOCUMENTELOR, sistem de circulație a documentelor în cadrul organizației din momentul creării sau a primirii lor până la executare, livrare la arhivă, distrugere sau trimitere, care necesită monitorizare și reglementare permanentă și influențează semnificativ eficiența și securitatea organizației.

CIRCULAȚIA FONDURILOR FIXE, Vezi Circulația capitalului.

CIRCULAȚIA FONDURILOR, termen economic de referință privind schimbarea în timp a mării fondurilor de producție și a banilor.

CIRCULAȚIA FORȚEI DE MUNCĂ, Vezi Circulația resurselor umane.

CIRCULAȚIA HÂRTIILOR DE VALOARE, proces continuu în ambele sensuri de transformare a bunurilor și banilor în hârtii de valoare cu transformare ulterioară a acestora iarăși în bani cu scopul de a obține profit.

CIRCULAȚIA MĂRFURILOR CU AMĂNUNTUL, metodă de analiză economică și indicator privind volumul mărfurilor comercializate cu amănuntul de către o companie comercială într-o anumită perioadă de timp.

CIRCULAȚIA MĂRFURILOR LA DEPOZIT, metodă de analiză economică și indicator privind volumul mărfurilor comercializate cu ridicata de la un depozit într-o anumită perioadă de timp.

CIRCULAȚIA MĂRFURILOR, termen de referință și metodă privind analiza economică a volumului de mărfuri transportate; transformare a mărfurilor în bani și a banilor în mărfuri; circulația bunurilor de la producător către consumator; indicator privind volumul mărfurilor comercializate și achiziționate de o unitate economică într-o anumită perioadă de timp.

CIRCULAȚIA RESURSELOR UMANE, numărul total al persoanelor angajate și a celor concediate în companie într-o perioadă de timp.

CIRCULAȚIA REZERVELOR, consumarea rezervelor de bunuri materiale stocate la păstrare, suplinirea acestor rezerve.

CIRCULAȚIA STOCURILOR DE REZERVĂ, metodă de analiză economică și indicator privind gradul de lichiditate al unei companii ca mărime relativă a raportului dintre volumul vânzărilor și volumul stocurilor de la depozit într-o perioadă de timp; metodă de analiză economică și indicator privind procesul de înnoire a rezervelor de marfă.

CIRCULAȚIE CIVILĂ, expresie civilă și juridică privind circuitul economic prin transmitere a bunurilor între stat, organe și instituții de stat sau companii private în temeiul unor contracte sau altor acte normative.

CIRCULAȚIE FĂRĂ NUMERAR, tip de circulație monetară făcută pentru achitarea datoriilor prin virament, transferând banii de la un cont al companiei debitoare la contul companiei creditoare.

CIRCULAȚIE GLOBALĂ, volumul global al producției fabricate sau serviciilor prestate de către o companie într-o perioadă de timp.

CIRCULAȚIE INTERNĂ, termen juridic și general privind totalitatea operațiilor economice efectuate în conformitate cu acordurile încheiate între doi petrteneri de afaceri din țară.

CIRCULAȚIE MONETARĂ TOTALĂ, Vezi Circulație monetară.

CIRCULAȚIE MONETARĂ, metodă de analiză economică și indicator privind fluxul de monedă în numerar și fără numerar, care asigură circulația mărfurilor, prestarea de servicii, precum și a plăților nelegate de circulația mărfurilor în economie într-o perioadă de timp; mișcarea cantității de monedă metalică, fiduciară și scriptică aflată în circulație într-o perioadă dată.

CIRCULAȚIE, metodă de analiză economică și indicator privind schimbul de bunuri, de mărfuri și titluri de valoare prin intermediul banilor într-o perioadă de timp; transformare a mărfurilor în bani și a banilor în mărfuri.

CIRCUMSCRIȚIE CONSULARĂ, regiune într-o țară arondată pentru acordarea serviciilor consulare de către un consulat diplomatic.

CIRCUMSCRIȚIE ELECTORALĂ, unitate electorală administrativă constituită cu ocazia alegerilor, în care se organizează și se desfășoară alegerile și referendumurile.

CIRCUMSCRIȚIE NAȚIONALĂ, circumscripție electorală de nivel național în care se organizează și se desfășoară alegerile deputaților în Parlament în baza votului reprezentării proporționale pe listele de partid.

CIRCUMSTANȚĂ NEPREVĂZUTĂ, clauză contractuală, care stipulează cum să procedeze părțile în caz de apariție a unor circumstanțe neașteptate.

CIRCUMSTANȚE AGRAVANTE, în dreptul penal, împrejurări ce imprimă un grad de pericol social mai mare infracțiunii și infractorului, implicând sancțiuni mai aspre.

CIRCUMSTANȚE FORCE MAJEOR, clauză a unui acord, care stipulează eventuale situații excepționale produse, ce nu depind de voința părților contractante, dar pun în pericol executarea acordului.

CITAȚIE, document oficial scris, prin care o persoană este chemată să se înfățișeze la o anumită dată înaintea unei instanțe judecătorești sau a unei autorități publice; document oficial care cuprinde această invitație.

CIVILIST, termen juridic de referință privind specialist în știința dreptului civil.

CIVILISTICĂ, noțiune juridică de referință privind domeniul dreptului care studiază dreptului civil.

CLAN, clică, bandă, gașcă formată dintr-un grup de oameni întovărășiți în vederea unui scop reprobabil; comunitate formată din persoane legate prin relații de rubedenie și de limbă.

CLASA NAVEI, caracteristici tehnice și parametri fizici ai unei nave.

CLASĂ DE RISCURI, circumstanțe neprevăzute derulate pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare, care pun în pericol bunul mers al tranzacțiilor.

CLASĂ INTERMEDIALĂ, comunitate socială relativ omogenă stratificată după nivelul de venituri și consum.

CLASĂ, totalitatea opțiunilor de vânzare-cumpărare a hârtiilor de valoare de același tip.

CLASIFICARE BUGETARĂ, sistem de grupare a veniturilor și cheltuielilor după anumite criterii.

CLASIFICARE COMERCIALĂ ISTC, (*International Standard trading Classification*), metodă de analiză economică în marketingul comerțului internațional și sistem de grupare bunurilor produse și comercializate după anumite criterii stabilite de OMC.

CLASIFICARE INTENAȚIONALĂ IMO, sistem de grupare a mărfurilor după gradul de pericolozitate: otrăvitoare, explozive, inflamabile.

CLASIFICARE, repartizarea sistematică a obiectelor fizice sau abstracte după criterii asemănătoare pe clase sau într-o anumită ordine.

CLASIFICAREA CHELTUIELILOR DE PRODUCȚIE, sistem de grupare a cheltuielilor de producere și comercializare a bunurilor fabricate sau produse după anumite criterii.

CLASIFICAREA DOCUMENTELOR CONTABILE, sistem de grupare a documentelor după anumite criterii.

CLASIFICAREA ECONOMICĂ A CHELTUIELILOR BUGETARE, sistem de grupare a cheltuielilor bugetare pe articole după anumite criterii de eficacitate.

CLASIFICAREA FONDURILOR FIXE, sistem de grupare a potențialului productiv și neproductiv al unei companii după anumite criterii.

CLASIFICAREA FUNCȚIONALĂ A CHELTUIELILOR BUGETARE, sistem de grupare a cheltuielilor bugetare pe articole pe verticală și orizontală, după anumite criterii.

CLASIFICAREA IMPOZITELOR, sistem de grupare a impozitelor după tipuri de impozitare, contribuabili, surse impozabile, înlesniri și alte criterii.

CLASIFICAREA ÎNCĂRCĂTURILOR, sistem de grupare a mărfurilor transportate după grupe, poziții și alte criterii.

CLASIFICAREA RAMURILOR INDUSTRIALE, sistem de grupare a companiilor industriale după ramuri, subramuri, tipuri de produse fabricate și alte criterii.

CLASIFICATOR INTERNAȚIONAL, tip de clasificator al bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare acceptat pe piața internațională.

CLASIFICATOR, listă de mărfuri repartizate într-o anumită ordine după criterii asemănătoare: tip, preț, parametri tehnici.

CLAUZA CONDIȚIILOR DE ASIGURARE, condiție într-un acord de asigurare prin care se stabilesc obligațiunile părților.

CLAUZA DESPRE AMENDĂ, condiție într-un acord prin care se stabilește că în ce condiții ar putea fi aplicate amenzi.

CLAUZĂ CONFIDENȚIALĂ, condiție un contractul de angajare la lucru a unei persoane prin care se stabilește regimul de protecție a secretelor comerciale, la care acesta va avea acces.

CLAUZĂ CONTRACTUALĂ, prevedere normativă la tranzacțiile de vânzare-cumpărare.

CLAUZĂ CU PRIVIRE LA ABATERI, condiție într-un acord prin care se stabilesc posibilele abateri de la contract în ceea ce privește volumul și prețul mărfurilor, termenii de livrare.

CLAUZĂ DE APĂRARE, prevedere într-un acord prin care se stabilesc condițiile în care obiectul contractului poate fi modificat, dar fără atragerea unor penalități.

CLAUZĂ DE ARBITRAJ, condiție într-un acord în domeniul comerțului internațional prin care se stabilește că în caz de divergențe la executare, neînțelegerea va fi examinată de un colegiu de arbitri concret nominalizat.

CLAUZĂ DE CONCURENȚĂ, condiție într-un acord de angajare la serviciu a unei persoane, prin care se stabilește că în caz de concediere, nu se va angaja la muncă în companiile concurente.

CLAUZĂ DE CONFIDENȚIALITATE, Vezi Clauză confidențială.

CLAUZĂ DE ESCALATOR, prevedere în contractul colectiv de muncă ca în funcție de creșterea prețurilor la mărfurile de consum, proporțional să crească și salariile angajaților.

CLAUZĂ DE EVENTUAL REFUZ, prevedere într-un acord prin care se stabilesc condițiile în care părțile contractante sunt scutite de responsabilitate sau de executare a obligațiilor; prevedere într-un acord în caz de ne executare a contractului, refuzatorul să nu suporte careva consecințe.

CLAUZĂ DE FORȚĂ MAJORĂ, condiție într-un acord prin care se stabilesc consecințele ce le vor suporta părțile la neîndeplinirea contractelor în caz de calamități naturale, catastrofe antropogene, greve și alte evenimente sociale nedorite.

CLAUZĂ DE INFLAȚIE, condiție într-un acord prin care se stabilește modul de protecție a intereselor contractuale în caz de inflație.

CLAUZĂ DE PRODUCTIVITATE A MUNCII, prevedere în contractul colectiv de muncă ca în funcție de creșterea productivității muncii, proporțional să crească și salariile angajaților.

CLAUZĂ DESPRE INSPECȚIE, condiție într-un acord de asigurare prin care se stabilește că reasuratorul are dreptul de a verifica registrele de evidență a primelor la capitalul respectarea prevederilor contractuale.

CLAUZĂ DESPRE PARITATE, condiție într-un acord de comerț internațional prin care se stabilește că partenerii străini au aceleași drepturi ca partenerii autohtoni.

CLAUZĂ ÎN CAZ DE GREVĂ, Vezi Clauză de forță majoră.

CLAUZĂ MULTIVALUTARĂ, Vezi Clauză valutară.

CLAUZĂ OPȚIONALĂ VALUTARĂ, Vezi Clauză valutară.

CLAUZĂ VALUTARĂ, prevedere într-un acord prin care se stabilesc condițiile de aplicare a operațiilor valutare în funcție de cursul de schimb.

CLAUZĂ, termen juridic și economic de referință privind un articol special prevăzut într-o convenție, într-un acord, într-un contract sau alt act juridic.

CLAUZE DE PROTECȚIE, condiție într-un acord prin care se stabilește modalitatea de modificare a contractului pe parcursul executării, fără ca părțile să suporte careva consecințe.

CLĂDIRE DE LOCUIT, construcție destinată pentru utilizare ca spațiu locativ: case separate sau blocuri de locuit cu apartamente separate.

CLĂDIRI NELOCUIBILE, tipuri de imobile cu altă destinație decât pentru locuit: hale de producție, depozite, spații comerciale, spații comunale, spații de agrement, spații pentru comodități de trai, ș.a.

CLEAN CUP, profit mare obținut în urma unor tranzacții speculative pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

CLICĂ, grup de oameni constituit în vederea atingerii unui scop reprobabil; gașcă, clan, bandă.

CLIENT, persoană fizică sau juridică cui îi sunt acordate servicii pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare; beneficiarul mărfurilor.

CLIENTELA BĂNCII, persoană fizică sau juridică care apelează la serviciile oferite de o instituție bancară.

CLIENTELĂ, totalitatea clienților fideli ai unei instituții bancare.

CLIMAT INVESTIȚIONAL, termen economic de referință privind ansamblul de condiții politice, economice, sociale și juridice, care favorizează la cota maximă procesul investițional; condiții de activitate create pentru investitorii străini la același nivel ca pentru agenții economici autohtoni.

CLIOMETRIE, abordare cantitativă a istoriei economice prin aplicarea sistematică a teoriei economice, a tehnicilor econometrice și a altor metode formale sau matematice pentru studiul istoriei; istorie economică nouă sau istorie econometrică.

CLIRING BANCAR, sistem de operații cliring interbancare.

CLIRING BILATERAL, acord interstatal sau între două persoane juridică privind condițiile de efectuare a achitărilor reciproce prin intermediari sau la direct.

CLIRING CU CECURI, proces de achitare între persoane fizice sau juridice a datoriilor reciproce prin cecuri.

CLIRING CU HÂRTII DE VALOARE, proces de evaluare a datoriilor reciproce în hârtii de valoare între două persoane juridice și,

eventual, derularea achitărilor reciproce a acestor datorii.

CLIRING CU SOLD CONVERTIBIL, principii și tip de proces privind achitățile reciproce prin instituție bancară de profil, când volumul mărfurilor achiziționate depășește plafonul stabilit prin contract.

CLIRING CU SOLD LIMITAT, principii și tip de proces privind achitățile reciproce prin instituție bancară de profil, când la mărfurilor achiziționate sunt tolerate datorii reciproce limitate.

CLIRING CU SOLD NECONVERTIBIL, principii și tip de proces privind achitățile reciproce prin instituție bancară de profil, când volumul mărfurilor achiziționate depășește plafonul stabilit prin contract.

CLIRING INTERN, sistem de decontări reciproce prin cecuri între partenerii de afaceri dintr-o singură țară.

CLIRING MULTILATERAL, acord comercial între mai multe state, principii și proces privind achitățile reciproce pentru mărfurile achiziționate prin băncile naționale.

CLIRING TRILATERAL, acord comercial între trei state, principii și proces privind achitățile reciproce pentru mărfurile achiziționate prin băncile naționale.

CLIRING VALUTAR, acord comercial între state și principii privind achitățile reciproce pentru mărfurile achiziționate, reieșind din paritatea costului mărfurilor și serviciilor efectuate.

CLIRING, sistem de decontări reciproce fără numerar între partenerii de afaceri.

CLUBUL DIN LONDRA, organizație internațională bancară neformală, aflată în Londra, care acordă credite statelor aflate în dificultate.

CLUBUL DIN PARIS, organizație internațională bancară interstatală, fondată în Paris în 1961 de către țările-creditoare ale FMI, care acordă credite statelor aflate în dificultate.

COALĂ DE CUPOANE, parte a hârtiei de valoare decupată de la chitanțier, care se înmă-

nează beneficiarului și servește temei la eliberarea dobândii sau profitului.

COALĂ TIMBRATĂ, varietate de hârtie cu destinație specială, a cărei utilizare reprezintă o forma de încasare fiscală.

COALIȚIE, uniune temporară de state, forțe, partide sau persoane constituită în vederea realizării unor scopuri comune.

COARENDAȘ, termen economic de referință privind arendarea unui bun în comun de către mai multe persoane fizice sau juridice.

COD DE COMPORTAMENT, reguli nescrise de etică și morală, dar de care se ține cont în relațiile interumane.

COD ADMINISTRATIV, lege care cuprinde o culegere sistematică de reguli juridice privitoare la dreptul administrativ.

COD BANCAR DE IDENTIFICARE, cod al unei bănci, folosit la clasificarea și identificarea bunurilor emise de către aceasta.

COD BUGETAR, lege care cuprinde o culegere sistematică de reguli juridice privitoare la procesul bugetar.

COD COMERCIAL, îmbinare de cifre și litere, atribuită fiecărui bun comercial la perfectarea documentelor de însoțire a lui.

COD DE IDENTIFICARE AL CONTRIBUABILULUI, număr de identificare și evidență al persoanei fizice sau juridice impuse, coincide cu numărul de identificare al companiei și codul personal de identificare al individului.

COD ELECTORAL, lege care cuprinde o culegere sistematică de reguli juridice privitoare la organizarea procesului electoral.

COD FISCAL, lege care cuprinde o culegere sistematică de reguli juridice privitoare la gestionarea procesului fiscal în țară.

COD FORESTIER, lege care cuprinde o culegere sistematică de reguli juridice privitoare la gestionarea resurselor forestiere.

COD FUNCAR, lege care cuprinde o culegere sistematică de reguli juridice privitoare la gestionarea resurselor funciare.

COD PERSONAL DE IDENTIFICARE, număr de identificare și evidență a persoanelor, alcătuit din 13 cifre și acordat individului la naștere.

COD VALUTAR, cot unic atribuit tipurilor de valută utilizate în comerțul internațional pentru identificare în operațiile vamale.

COD VAMAL, lege care cuprinde o culegere sistematică de reguli juridice privitoare la managementul serviciului vamal.

COD, lege care cuprinde o culegere sistematică de reguli juridice privitoare la o anumită ramură a dreptului.

CODICIL, supliment la un testament, adăugat după legalizarea acestuia.

CODIFICARE, sistematizarea legislației unei țări pe ramuri ale jurisprudenței.

CODUL APELOR, actul legislativ care cuprinde într-un sistem unitar normele juridice care reglementează regimul la gestionarea resurselor acvatice și domeniu de cercetare științifică în jurisprudență.

CODUL CIVIL, lege care cuprinde o culegere sistematică de reguli juridice privitoare la dreptul civil.

CODUL FAMILIEI, act legislativ care reglementează condițiile și modalitatea de încheiere, încetare și declarare a nulității căsătoriei, relațiile personale nepatrimoniale și patrimoniale născute din căsătorie, rudenie și adopție, condițiile, modalitatea, formele și efectele protecției juridice a copiilor orfani și a celor rămași fără ocrotire părintească sau aflați în alte situații vulnerabile, alte relații sociale similare celor familiale.

CODUL FISCAL, reglementează relațiile ce țin de executarea obligațiilor fiscale în ce privește impozitele și taxele de stat, stabilind principiile generale ale impozitării în Republica Moldova, statutul juridic al contribuabililor, al Serviciului Fiscal de Stat și al altor participanți la relațiile reglementate de legislația fiscală, principiile de determinare a obiectului impunerii, principiile evidenței veniturilor și cheltuielilor deduse, modul și condițiile de trageră la răs-

pundere pentru încălcarea legislației fiscale, precum și modul de contestare a acțiunilor Serviciului Fiscal de Stat și ale persoanelor cu funcție de răspundere ale acestora.

CODUL MUNCII, lege care cuprinde o culegere sistematică de reguli juridice privitoare la relațiile de muncă.

CODUL PENAL, lege care cuprinde o culegere sistematică de reguli juridice privitoare la dreptul penal; tip de act normativ fundamental în domeniu adoptat de Parlamentul Republicii.

CODUL PROCESUAL-PENAL, lege care cuprinde o culegere sistematică de reguli juridice privitoare la procedura judiciară penală.

CODUL SILVIC, lege sistematizată care reglementează gestionarea durabilă a fondului forestier prin folosirea rațională, regenerarea, paza și protecția pădurilor, menținerea, conservarea și ameliorarea diversității biologice forestiere, asigurarea cu resurse forestiere a necesităților actuale și de viitor ale societății în baza multifuncționalității acestora.

CODUL UNIVERSAL DE PRODUS, (census product cod), combinație din linii verticale albe-negre și un număr din 12-13 cifre, aplicate pe o bandă scanabilă, care reprezintă codul de identificare al mărfii: cifrele 1-3 – țara de origine, 4-7 – codul agentului economic, 8-13 – codul produsului

CODUL VAMAL, document care este orientat spre apărarea suveranității și securității economice a Republicii Moldova și stabilește principiile juridice, economice și organizatorice ale activității vamale privind implementarea politicii vamale, asigurarea respectării reglementărilor vamale la trecerea mărfurilor, mijloacelor de transport și persoanelor peste frontiera vamală, perceperea drepturilor de import și drepturilor de export, vămuirea, controlul și supravegherea vamală.

COEFICIENT AL DATORIEI DEBITOARE PE TERMEN LUNG, instrument financiar și de analiză economică privind raportul dintre volumul capitalului luat cu împrumut și volumul capitalul constant.

COEFICIENT AL DATORIEI DEBITOARE, instrument financiar și de analiză economică privind raportul dintre volumul global al datoriilor și volumul capitalul constant ale unei companii la sfârșit de an.

COEFICIENT AL SPORULUI NATURAL AL POPULAȚIEI, instrument de analiză economică, demografică și statistică privind raportul dintre sporul natural al populației într-un an și nivelul mediu al populației într-un an.

COEFICIENT AL TURELOR, instrument de analiză economică și indicator privind numărul de ore de utilizare zilnică a mijloacelor fixe de producție într-o companie.

COEFICIENT DE ASIGURARE CU MIJLOCE CIRCULANTE PROPRII, indicator de analiză economică privind raportul dintre capitalul fix și mijloacele circulante ale unei companii.

COEFICIENT DE CAPITALIZARE, instrument financiar și de analiză economică privind raportul dintre venitul obținut într-un an și costul integral al companiei.

COEFICIENT DE CREȘTERE A CHELTUIELILOR, indicator economic privind raportul dintre costul producției nefinalizate și costul acesteia la finalizarea procesului de producere.

COEFICIENT DE DARE ÎN EXPLOATARE A FONDURILOR FIXE, instrument financiar și de analiză economică privind nivelul de reproducere a fondurilor fixe ale unei companii pe parcursul unui an față de situația la început de an.

COEFICIENT DE ELASTICITATE, termen economic de referință privind un instrument de caracterizare a schimbării relative a unui indicator în raport cu schimbarea relativă a altui indicator.

COEFICIENT DE INTENSITATE A MIGRAȚIEI, instrument de analiză economică, demografică și statistică privind raportul dintre numărul populației migrate și numărul total al populației unui teritoriu concret pe parcursul unei perioade.

COEFICIENT DE INTENSITATE, indicator privind situația pe piața forței de muncă, ba-

zat pe raportul dintre populația aflată în șomaj și numărul locurilor propuse spre ocupare pe piața forței de muncă.

COEFICIENT DE ÎNNOIRE A FONDURILOR FIXE, instrument de analiză economică și indicator privind raportul dintre volumul capitalului fix nou pus în circulație într-un an și capitalul fix existent al companiei.

COEFICIENT DE ÎNZESTRARE CU CAPITAL, instrument financiar și de analiză economică privind raportul dintre mărimea capitalului fix și capitalul uman în natură la nivel de companie sau pe persoană.

COEFICIENT DE ÎNZESTRARE TEHNICĂ, instrument de analiză economică și indicator privind raportul dintre valoarea fondurilor de producție și numărul angajaților în proces.

COEFICIENT DE LICHIDITATE ABSOLUTĂ, instrument financiar și de analiză economică privind raportul dintre mijloacele bănești și echivalentul lor în obligațiunile de scurtă durată ale companiei.

COEFICIENT DE LICHIDITATE BANCARĂ, indicator care pune în evidență, relația care există la un moment dat între totalul capitalurilor la activ și datoriile înscrise la pasiv ale unei instituții bancare.

COEFICIENT DE LICHIDITATE, raport care pune în evidență relația care există la un moment dat între datoriile pe termen scurt înscrise la pasiv și totalul capitalurilor circulante, care figurează la activ; coeficient de trezorerie.

COEFICIENT DE STABILITATE AL COMPANIEI, instrument de analiză economică și indicator privind raportul starea economică și dinamica dezvoltării unei companii.

COEFICIENT DE SUBSTITUIRE LA ȘOMAJ, instrument financiar al politicii de stat și de analiză economică, statistică sau demografică privind raportul dintre mărimea venitului de șomaj și venitul salariului ratat în această perioadă.

COEFICIENT DE UTILIZARE A ECHIPAMENTULUI, instrument financiar și de analiză economică în expresie bănească sau naturală privind raportul dintre utilajul în funcțiune

disponibil și utilajul folosit în procesul de producție.

COEFICIENT DE UTILIZARE A FONDURILOR FIXE, instrument financiar și de analiză economică privind raportul dintre costul fondurilor fixe scoase din uz pe parcursul unui an față de situația la început de an; instrument financiar și de analiză economică privind raportul dintre costul fondurilor fixe la finele unui an față de costul lor la început de exploatare.

COEFICIENT DISCAUNT, instrument financiar și de analiză economică privind mărimea dobândii care va fi aplicată în tranzacțiunile de viitor față de dobânda curentă.

COEFICIENT FINANCIAR, instrument financiar și de analiză economică, sistem de indicatori de evaluare a unei companii sub diverse aspecte ale activității financiare.

COEFICIENT TARIFAR, politică de stat, instrument financiar și de analiză economică privind indicatorii de plată a muncii aplicați în funcție de gradul de calificare al resurselor umane și calitatea lucrărilor executate.

COEFICIENT VALUTAR, instrument financiar și de analiză economică, proces bancar de stabilire a cursului valutar al monedei naționale în raport cu alte monede străine.

COEFICIENT, indicator și raport dintre două mărimi comensurabile, arătând, printr-un număr întreg sau fracționar, câte unități din indicatorul raportat revin la o unitate din indicatorul luat ca bază de raportare.

COEFICIENTUL VITEZEI DE ROTAȚIE A ACTIVELORE, un indicator sintetic calitativ de eficiență economică.

COEFICIENTUL VITEZEI DE ROTAȚIE A CAPITALULUI, un indicator sintetic calitativ de eficiență economică.

COEFICIENTUL „HÂRTIEI DE TURNESOL”, instrument financiar și de analiză economică privind nivelul de lichiditate al unei companii ca indicator favorabil sau nefavorabil de tranzacționare a unui credit.

COEFICIENTUL CAPACITĂȚII DE PLATĂ, instrument de analiză economică și indicator

al unei companii bancare privind gradul de solvabilitate ca raport dintre capitalul propriu și volumul creditelor acordate.

COEFICIENTUL CHELTUIELILOR DIREC-TE, instrument financiar și indicator de analiză economică care se calculează în baza datelor bilanțului interramural constituit conform metodei „input-output”.

COEFICIENTUL CONSUMULUI SPECIFIC DE MATERIALE, instrument de analiză economică privind raportul dintre costul total al bunurilor consumate la fabricare unui obiect și prețul acestuia.

COEFICIENTUL CUC, instrument financiar bancar, indicator de evaluare și analiză economică a unei bănci privind raportul dintre capitalul propriu și activele atrase, care trebuie să fie la nivelul de cel puțin opt la sută.

COEFICIENTUL DATORIEI COMERCIALE, instrument de analiză economică și indicator privind numărul de zile acceptate pentru achitarea costului mărfii livrate.

COEFICIENTUL DE AUTOFINANȚARE, instrument financiar și indicator de analiză economică privind raportul dintre volumul mijloacelor investiționale proprii și volumul total necesar de investiții într-o companie.

COEFICIENTUL DE CUPRINDERE A PIEȚEI, instrument de analiză economică și indicator al unei companii privind cota pe care o deține pe piață cu bunurile sale propuse spre vânzare.

COEFICIENTUL DE DESERVIRE A DATORIEI, indicator privind stingerea datoriei de stat din contul venitului obținut în operațiile de comerț exterior.

COEFICIENTUL DE SOLVABILITATE A DEBITORULUI, indicator financiar al balanței unei companii la primirea unui credit, împrumut sau investiții.

COEFICIENTUL DE STINGERE, instrument de analiză economică și indicator privind gestionarea datoriei de termen lung a unei companii.

COEFICIENTUL DE SUBSCRIERE, instrument de analiză economică și indicator pri-

vind numărul de acțiuni pe care trebuie să le posedate acționarul sau investitorul, pentru a obține dreptul de a procura noi acțiuni.

COEFICIENTUL GINI, indicator de măsură a dispersiei statistice folosită pentru a reprezenta distribuția veniturilor populației unei națiuni, dar mai ales pentru a reprezenta disproporția în distribuirea veniturilor sau averilor, fiind un indice al inegalității.

COEFICIENTUL INTELLECTUAL RATIO, un tip de instrument sociometric, metodă și test de dezvoltare intelectuală a unei persoane la o anumită vârstă.

COEFICIENTUL INTELLIGENCE QUOTIENT, un tip de instrument sociometric, metodă și test de dezvoltare intelectuală a unei persoane la o anumită vârstă.

COEFICIENTUL LABORIOZITĂȚII, indicator privind cota manoperei la producerea unui bun sau prestarea unui serviciu.

COEFICIENTUL LERNER, instrument de analiză economică a puterii monopoliste.

COEFICIENTUL LICIHIDITĂȚII CURENTE, instrument financiar și de analiză economică, indicator privind gradul de asigurare a companiei cu mijloace circulante în raport cu necesitățile.

COEFICIENTUL MIGRAȚIEI, instrument de analiză economică, demografică și statistică și indicator privind raportul dintre numărul populației migrate și numărul total al populației unui teritoriu concret pe parcursul unei perioade.

COEFICIENTUL NUMERARULUI, un indicator de lichiditate a băncilor privind capacitatea de onorare a solicitărilor de creditare. Vezi și Coeficient de lichiditate bancară.

COEFICIENTUL PROFITULUI RELATIV, instrument de analiză economică și indicator al unei companii privind raportul dintre venitul global și prețul curent a o sută de hârtii de valoare.

COEFICIENTUL RENTABILITĂȚII MARGINALE, raportul dintre sporul de capital într-un orizont de timp și creșterea rezultatelor economice.

COEFICIENTUL RENTABILITĂȚII CAPITALULUI PROPRIU, instrument de analiză economică și indicator de rentabilitate privind raportul dintre venitul global anual și costul capitalului unei companii.

COEFICIENTUL RENTABILITĂȚII, instrument financiar, indicator de analiză a eficienței economice a unui capital plasat sau investit de a produce un venit, exprimat în termeni financiari.

COEFICIENTUL SĂRĂCIEI, instrument financiar al politicii de stat și de analiză economică, statistică sau demografică privind raportul dintre numărul de populație care trăiește sub nivelul sărăciei față de numărul total al populației unei țări, regiuni sau teritoriu aparte.

COEFICIENTUL VERIDICITĂȚII CREDITELOR, instrument financiar și de analiză economică privind raportul dintre volumul profitului și cotele de amortizare față de datoriile creditoare a unei companii.

COLABORARE ECONOMICĂ ȘI TEHNICĂ, termen juridic și economic de referință privind temeiul juridic, tipul de clasificare și modul de organizare a relațiilor acestui tip de colaborare.

COLABORARE ÎN DOMENIUL INDUSTRIEI, direcție de colaborare economică internațională bilaterală sau multilaterală în baza unor acorduri pe termen lung încheiate între părți prin investirea capitalului în obiective industriale cu rambursarea datoriei creditoare în valută sau în bunuri fabricate la aceste unități industriale.

COLABORARE ÎN DOMENIUL INVESTIȚIILOR, Vezi Colaborare în domeniul industriei.

COLABORARE TEHNICO-ȘTIINȚIFICĂ, direcție de colaborare internațională între state privind domeniile de cercetare, dezvoltare și inovații, pregătire și perfecționare a cadrelor științifice.

COLABORARE, termen juridic și economic de referință privind realizarea, în comun, pe bază de contract, a unor obiective economice.

COLAPSUL IMPORTULUI, situație de insolvabilitate a unui cumpărător în comerțul internațional, când nu este apt să achite creditorilor externi costul mărfii achiziționate peste hotare.

COLBERTISM, sistem de măsuri luate de către Guvernul Franței pentru stimularea balanței comerciale active, inclusiv răspândirea unor întreprinderi industriale mari privilegiate și companii monopoliste pentru promovarea comerțului exterior; tip de mercantilism.

COLECTIV DE MUNCĂ, angajații unei companii, care muncesc împreună în baza contractului colectiv de muncă.

COLECTIV, grup formal sau informal de persoane, antrenate într-o activitate comună.

COLEGIALITATE, principiu de responsabilitate în managementul unui organ de lucru colegial.

COLEGIU, colectiv de conducere într-o companie, organizație politică sau unui organ de stat.

COLEGIUL AVOCAȚILOR, organizație profesională obștească a juriștilor, care practică avocatura.

COLIVIE, (*cage*), secția de achitare și evidență a plăților într-o instituție bancară de profil.

COLIZIUNE, conflict juridic când două sau mai multe acte juridice în vigoare tratează în mod diferit același subiect.

COLLO, unitate de măsură la transportatul mărfurilor egală cu un pachet de cutii.

COLONAT, formă de organizare socială de la sfârșitul Imperiului Roman, caracterizată prin legarea tot mai strânsă a colonilor de pământul pe care îl munceau.

COLONIALISM, politică economică și socială, sistem de expansiune colonială, promovate de state sau corporații internaționale într-o țară supusă influenței lor economice.

COLONIE DE CORECȚIE, instituție de stat pentru reeducarea prin muncă a cetățenilor maturi condamnați la privațiune de libertate.

COLONIE DE EDUCAȚIE, instituție de stat pentru reeducarea prin muncă cetățenilor minori condamnați la privațiune de libertate.

COLONIE, stabilirea cetățenilor în afara țării proprii; teritoriu sau țară lipsită de independență, fiind sub autoritatea unui alt stat (metropolă), teritoriu dependent sub autoritatea unui stat străin, fără putere politică și economică independentă, guvernat pe baza unui regim special.

COMANDANT SUPREM, clauză constituțională privind funcția militară supremă într-un stat.

COMANDĂ DE FABRICAȚIE, Vezi Comandă de lucru.

COMANDĂ DE FURNIZARE TÂRZIE, tip de comandă cu amânarea executării și proces pe piața hârtiilor de valoare pentru achiziționarea activelor

COMANDĂ DE LUCRU, foaie de comandă în detalii pentru executarea unei lucrări, confecționarea unui lucru.

COMANDĂ DE PIAȚĂ, tip de comandă și proces pe piața hârtiilor de valoare pentru achiziționarea activelor.

COMANDĂ DE STAT, producerea unor bunuri și servicii prin licitație publică la solicitarea organelor statului.

COMANDĂ DISCRETĂ, tip de tranzacțiuni pe piața hârtiilor de valoare executate de agenții intermediari în numele clienților, dar pe proprie răspundere.

COMANDĂ GENERALĂ, Vezi Comandă.

COMANDĂ ÎN SCRIS, tip de comandă și proces pe piața hârtiilor de valoare pentru achiziționarea activelor.

COMANDĂ LIMITATĂ, tip de tranzacțiuni pe piața hârtiilor de valoare executate de agenții intermediar în numele clienților numai la un anumit nivel de preț.

COMANDĂ MILITARĂ, comandă de stat de producere a bunurilor în scopuri de apărare.

COMANDĂ PENTRU EXPORT, tip și formă de comandă de stat pentru producerea bunuri-

lor și serviciilor pentru comercializare pe piața externă.

COMANDĂ SOCIALĂ, în domeniile educației, culturii și artelor, solicitări de activități și produse în concordanță cu politica de stat.

COMANDĂ TRANSMISĂ ORAL, FORMĂ de transmitere spre executare a unei comenzi pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

COMANDĂ ZILNICĂ, solicitare a unui bun sau serviciu pentru o singură zi.

COMANDĂ, formă de stabilire a relațiilor comerciale între persoane juridice sau fizice; cerere prin care o persoană, o societate comercială etc. solicită livrarea unui anumit produs, executarea unei lucrări sau prestarea unui serviciu.

COMASARE, proces de reunire a unor unități industriale, unități comerciale, unități agricole, loturi de teren, în scopul obținerii unui randament mai mare.

COMBATANT, în dreptul internațional, persoană încadrată în forțele armate și participant la lupte.

COMBINAREA PRODUCȚIEI, Vezi Combinat.

COMBINAT, unitate economică de producție, care reunește mai multe întreprinderi industriale și în care uneori produsele uneia din întreprinderi servesc celorlalte ca materie primă, semifabricată sau auxiliară.

COMBUSTIBIL CONVENȚIONAL, combustibil etalon convențional, care are o capacitate de căldură de ardere inferioară de 29,307 GJ/kg sau 7000 kcal/kg).

COMENTARIU, în jurisprudență, metodă și proces interpretarea conținutului legilor, regulamentelor, tratatelor internaționale etc.

COMERCIALE, factori de constrângere artificială care periclitează schimbul liber de mărfuri și servicii între țări.

COMERCIALIZARE, operație de vânzare-cumpărare derulată cu scop dual: de a satisfa-

ce necesitățile cumpărătorilor și de a obține profit.

COMERCIANT, persoană cu drept de a face operații de vânzare-cumpărare la import sau export; persoană autorizată care face comerț particular legal.

COMERȚ AMBULANT, activitate antreprenorială privată de vânzare a mărfurilor la domiciliu, la întreprinderi sau în stradă.

COMERȚ ANGRO, ramură de comerț intermediar, care asigură desfacerea mărfurilor de la producător către vânzătorii cu amănuntul.

COMERȚ COOPERATIST, formă specifică de comerț, preponderent în localitățile rurale, bazat pe proprietatea cooperatistă.

COMERȚ CU AMĂNUNTUL, activitate comercială ce vizează vânzarea de bunuri și servicii prin numerar și/sau prin transfer bancar consumatorilor, care implică utilizarea directă a bunurilor; marfă vândută sau cumpărată cu bucată sau în cantități mici; comercializarea mărfurilor de larg consum.

COMERȚ DE BURSĂ, operație de vânzare-cumpărare a bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare la bursă.

COMERȚ DE ÎNTÂMPINARE, afacere comercială internațională de tip barter.

COMERȚ ELECTRONIC, activitate economică de schimb de produse prin cumpărarea și vânzarea lor cu utilizarea internetului; ramură a economiei în cadrul căreia se desfășoară circulația mărfurilor prin intermediul TIC.

COMERȚ EXTERIOR, operație de vânzare-cumpărare a bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare între diferite state, în baza unor acorduri comerciale dintre părți.

COMERȚ MARITIM, transportarea mărfurilor cu navele maritime.

COMERȚ TRANSFRONTALIER, tip de comerț internațional în teritoriul de pe ambele părți ale frontierei în conformitate cu prevederile acordului bilateral dintre state.

COMERȚ, ramură a economiei implicată în activitatea de mediere a vânzării și cumpără-

rii de bunuri; proces de realizare a mărfurilor sub formă de vânzare-cumpărare, care asigură mișcarea mărfurilor din sfera de producție; activitate antreprenorială privată ce vizează obținerea de profit; activitate economică de schimb de produse prin cumpărarea și vânzarea lor; ramură a economiei în cadrul căreia se desfășoară circulația mărfurilor.

COMINICARE ÎN MASĂ, difuzare sistematică prin toate formele de informare a populației (presă, radioul, TV, rețele de socializare ș.a.) a valorilor spirituale ale societății respective.

COMISAR DE AVARII, persoană fizică sau juridică - agent cu mandat de asigurări.

COMISAR, noțiune juridică și economică de referință despre o persoană investită cu împuterniciri speciale de către o autoritate superioară; șeful unui comisariat de poliție.

COMISIA ECE, Comisie regională economică specializată a ONU pentru Europa, înființată în 1947 pentru a încuraja cooperarea economică între statele sale membre.

COMISIA ESCATO, Comisie regională specializată Economică și Socială a ONU pentru Asia și Pacific, a fost fondată în 1947 pentru a încuraja cooperarea economică între statele sale.

COMISIA KOALS, asociație a economiștilor din SUA, fondată în anii 50-60 ai sec. XX și susținută de omul de afaceri A. Koals, care aplica metodele cantitative în cercetările fenomenelor economice.

COMISIA MAC, comisie de arbitraj maritim în Federația Rusă.

COMISIA PENTRU LITIGII ÎN MUNCĂ, organ colectiv electiv permanent cu împuterniciri în domeniu conform prevederilor codului muncii și propriului regulament.

COMISIA UNCITRAL, Comisie specializată în dreptul comerțului internațional a ONU, fondată în 1966.

COMISIA UNECA, Comisie regională economică specializată a ONU pentru Africa, fondată în 1973 pentru a încuraja cooperarea economică între statele sale.

COMISIA UNECE, Comisie regională economică specializată temporară a ONU pentru Europa, a activat în anii 1947-1951 pentru a încuraja cooperarea economică între statele sale.

COMISIA UNECLA, Comisie regională economică specializată a ONU pentru America Latină și Caraibe, înființată în 1948 pentru a încuraja cooperarea economică între statele sale.

COMISIA UNESCWA, Comisie regională specializată Economică și Socială a ONU pentru Asia de Vest, a fost fondată în 1973 pentru a încuraja cooperarea economică între statele sale.

COMISIE ADMINISTRATIVĂ, organ colegial de examinare a cazurilor cu privire la încălcarea legii de către o persoană fizică sau juridică, care nu cad sub incidența organelor judiciare.

COMISIE DE ALEGERI, organ colegial constituit ad-hoc pentru organizarea alegerilor într-un organ electiv.

COMISIE DE ARBITRAJ, instituție permanentă de arbitraj, fără personalitate juridică, independentă.

COMISIE DE ATESTARE ȘI LICENȚIERE, organ colegial de evaluare și atestare a revizorilor-auditori.

COMISIE DE BROKERAJ, organ de lucru al bursei, care publică cotațiile bursiere la bunurile scoase la licitație.

COMISIE DE LICHIDARE, organ colegial constituit de fondator sau instanțele de judecată pentru gestionarea procesului de falimentare a unei companii.

COMISIE DE LICITAȚIE, organ colegial cu statut permanent sau temporar, care organizează licitațiile publice.

COMISIE DE REVIZIE ȘI CONTROL, organ colegial de control al unei asociații economice; Vezi Comisie de revizie.

COMISIE DE REVIZIE, organ colegial de control al unei asociații economice; pârghie de monitorizare și control intern a activității economice a unei asociații, companii.

COMISIE DE STAT DE EXAMINARE, organ de evaluare a cunoștințelor absolvenților instituțiilor de învățământ, constituite în conformitate cu prevederile Codului educației.

COMISIE DE VALIDARE A MANDATELOR, organ colegial constituit ad-hoc pentru organizarea verificării imputernicirilor reprezentanților la o adunare generală, conferință, congres.

COMISIE INTERNAȚIONALĂ DE DREPT, instituție auxiliară de profil a ONU, alcătuită din 34 de juriști specializați în dreptul internațional.

COMISIE PARLAMENTARĂ, organe de lucru ale Parlamentului, înființate pentru efectuarea activității parlamentare.

COMISIE, grup organizat care funcționează pe lângă o instituție, o adunare fiind imputernicit cu obligațiuni speciale concrete; organism internațional sau organ de lucru al unei organizații internaționale.

COMISION BANCAR, remunerație procentuală primită din partea unei bănci de către o persoană, care a mijlocit o afacere comercială sau a efectuat un serviciu în favoarea acestei bănci.

COMISION DE CLIRING, remunerarea persoană fizică sau juridică pentru efectuarea tranzacțiilor cliring.

COMISION, acord în baza căruia o persoană tratează afaceri comerciale în nume propriu, dar pe socoteala altei persoane, în schimbul unei remunerații procentuale; tip și formă de recompensă sub formă de bonus. †

COMISIONAR, persoană fizică sau juridică, care este mediator din partea clientului pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare, cu plata din contul tranzacțiilor.

COMIS-VOIAJOR, intermediar ambulant al unei firme. Vezi Voiajor.

COMITAT, unitate teritorial-administrativă în Anglia.

COMITENT, persoană fizică sau juridică care delegă unei persoane de încredere anumite imputerniciri.

COMITET ANTIMONOPOL, structură de stat care îngrădește politica de monopol pe piață, combate concurența neloială, contribuie la instaurarea relațiilor civilizate de piață.

COMITET BURSIER DE CONTROL, organul de dirijare al unei burse, care supraveghează funcționarea instituției.

COMITET BURSIER DE LISTING, organul de dirijare al unei burse cu operațiile listing.

COMITET BURSIER DE SUPRAVEGHERE, organul de dirijare al unei burse cu funcții de arbitraj,

COMITET BURSIER, organul de dirijare al unei burse, care supraveghează respectarea statutului bursei de către clienți și brokeri, regulile de desfășurare a tranzacțiilor, examinează eventualele situații conflictuale.

COMITET DE CREDITARE, structură neformală într-o companie constituită pentru elaborarea și realizarea politicii de creditare a companiei.

COMITET DE LICHIDARE, consiliu al creditorilor unei persoane juridice insolubile constituit pentru a le proteja interesele în perioada procesului de falimentare a unei companii.

COMITET DE LICITAȚIE, organ temporar constituit de organizatorii licitației pentru organizarea și supravegherea procesului de tranzacționare a bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

COMITET DE REVIZIE, organ colegial de control al unei asociații economice; comisie de revizie.

COMITET DE SUPRAVEGHERE, Vezi Comitete bursiere de supraveghere.

COMITET ECONOMIC INTERSTATAL, organ executiv și de coordonare permanent al uniunii economice a CSI, constituit conform unui acord la 21 octombrie 1994 cu sediul în or. Moscova.

COMITET EXECUTIV, în URSS, organ al puterii executive locale de nivelurile unu și doi (sat, oraș, orașel, raion), ales din rândul deputaților consiliilor respective.

COMITET GENERAL AL ADUNĂRII GENERALE ONU, organ de lucru auxiliare ale ONU, constituite pentru perioada sesiunii ordinare în număr de președinte adunării ONU, 21 adjuncți și 7 președinți ai comitetelor de profil.

COMITETUL CREDITORILOR, consiliu al creditorilor unei persoane juridice insolubile constituit pentru a le proteja interesele.

COMITETUL PENTRU DREPTURILE OMULUI, organ de lucru constituit în 1976 pentru o perioadă de fiecare dată de patru ani pentru monitorizarea respectării Pactului pentru drepturile politice și civile adoptat în 1966, de către statele semnatare.

COMITETUL PRIVIND PRACTICA INTERNAȚIONALĂ ÎN AUDIT, comitet autonom al Federației Internaționale al Contabililor, care elaborează normativele de revizie de tipul audit contabil.

COMITETUL SUPREM DE ATESTARE, instituție care promovează o politică de stat unitară în domeniu, conferă gradele științifice și didactice.

COMMODITY POSITIONING, activități de marketing menite să confere mărfurilor competitivitate sporită pe piață.

COMOARĂ, tezaur, bani sau obiecte de valoare, precum și obiecte din diferite epoci, al căror proprietar nu poate fi stabilit.

COMODANT, persoană care în temeiul unui contract de comodat, împrumută comodatului un bun, în mod gratuit.

COMODATAR, persoană care în temeiul unui contract de comodat, primește de la comodant un bun în folosință.

COMPANIA ARABĂ DE INVESTIȚII, instituție financiară de creditare specializată, fondată în 1974 cu sediul în Er-Riad, Arabia Saudită, pentru promovarea investițiilor în regiune.

COMPANIE BALANȚATĂ, instituție financiară de creditare a investițiilor, care promovează pe piață o politică comercială prudentă.

COMPANIE BURSIERĂ, companie care a obținut dreptul de membru și de participant al bursei pe piața bunurilor, serviciilor sau hârtiilor de valoare.

COMPANIE COMERCIALĂ, agent economic, care prestează în fond operații de vânzare-cumpărare.

COMPANIE CU CAPITAL DE RISC, agent economic implicat într-o afacere în care întreprinzătorul acceptă să obțină venituri mari cu riscul ca firma sa să dea faliment; Capitalism venciur.

COMPANIE CUTIE POȘTALĂ, agent economic care nu activează pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare; companie cumpărată și înregistrată pentru a fi scoasă de vânzare.

COMPANIE DE ASIGURARE RECIPROCĂ, Vezi Companie de asigurare.

COMPANIE DE ASIGURARE, asociație persoană juridică, care prestează o gama largă de servicii de asigurare a persoanelor fizice sau juridice.

COMPANIE DE BROKERI, Vezi Companie.

COMPANIE DE CONSTRUCȚII, agent economic care prestează toată gama de servicii în domeniile proiectării, construcțiilor capitale, reconstrucțiilor sau modernizării obiectelor industriale și din alte ramuri producătoare, inclusiv asamblarea, ajustarea și darea în exploatare a utilajelor și echipamentelor acestora, de multe ori, în calitate de antreprenor general.

COMPANIE DE CONSULTING, agent economic specializat în prestarea serviciilor de consultanță.

COMPANIE DE CREDITE COMERCIALE, instituție financiară de creditare a companiilor antrenate în procesul de vânzare-cumpărare a bunurilor și serviciilor.

COMPANIE DE INGINERING, agent economic specializat în prestarea serviciilor de engineering.

COMPANIE DE INVESTIȚII DECHISĂ, instituție financiară de creditare a investițiilor, cu valoarea fluctuantă a capitalului fix.

COMPANIE DE INVESTIȚII ÎNCHISĂ, instituție financiară de creditare a investițiilor, cu valoarea neschimbată a capitalului fix și indicatori ficși de capitalizare.

COMPANIE DE INVESTIȚII, instituție financiară de creditare specializată, care propune investiții sub formă de hârtii de valoare.

COMPANIE DE PRODUCERE, companie industrială care prelucrează materia primă și produce bunuri pentru comercializare.

COMPANIE DE PROIECTARE, tip de agent economic specializat în prestarea serviciilor de proiectare.

COMPANIE DE RECLAMĂ, demers publicitar sistematic și atotcuprinzător, menit să atragă potențialii beneficiari pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

COMPANIE ELECTORALĂ, sistem de agitație desfășurat în perioada electorală de partide sau candidați independenți printre populație pentru a atrage de partea sa cât mai mulți alegători.

COMPANIE FICTIVĂ, companie care nu funcționează sau companie fondată cu scopuri tenebre.

COMPANIE FINANCIARĂ, asociație financiară de credit, specializată în acordarea de credite companiilor din domeniul comerțului cu ridicata și amănuntul.

COMPANIE INTERMEDIARĂ, vezi Companie.

COMPANIE LEASING, agent economic specializat în prestarea serviciilor de arendă financiară.

COMPANIE MIXTĂ, agent economic cu participarea capitalului de stat și privat; agent economic cu participarea capitalului companiilor autohtone și companiilor străine.

COMPANIE NOMINALĂ, instituție financiară fondată de o bancă, companie de investiții sau oficiu de brokeraj pentru administrarea hârtiilor de valoare aflate în gestiunea lor.

COMPANIE OFF-SHORE DE ASIGURARE, companie străină de asigurare înregistrată într-un centru financiar off-shore.

COMPANIE OFF-SHORE, companie străină înregistrată într-un centru financiar off-shore (ofșor).

COMPANIE OFFSHORE, societate înregistrată într-o zonă off-shore, pentru a beneficia de înlesniri fiscale, dat fiind că nu desfășoară activități economice pe teritoriul respectiv, ci în afara granițelor acelei zone.

COMPANIE PRINCIPALĂ, companie deținătoare a peste 50% de capital, restul aparținând filialelor.

COMPANIE PRIVILEGIATĂ, agent economic, care beneficiază din partea statului de înlesniri sau scutiri fiscale.

COMPANIE PUBLICĂ, societate pe acțiuni, cu capitalul fix constituit din acțiuni realizate liber pe hârtii de valoare.

COMPANIE TITULARĂ, instituție specializată care verifică veridicitatea titlurilor de proprietate funciare și ale imobilelor și eliberarea certificatelor de confirmare în acest domeniu.

COMPANIE ȚINTĂ, agent economic care a promis o ofertă de asociere din partea altei companii.

COMPANIE UMFLATĂ, societate economică constituită special pentru a induce în eroare potențialii beneficiari ai serviciilor acesteia.

COMPANIE, formă de organizare a unei asociații în comerț, industrie, transport, explorarea zăcămintelor minerale ș. a. domenii economice.

COMPANION ANONIM, persoană fizică sau juridică asociată într-o companie, care deține ca intermediar cotizații într-o societate în regie limitată sau o societate închisă.

COMPANION CU RESPONSABILITATE LIMITATĂ, Vezi Companion anonim.

COMPANION CU RESPONSABILITATE SOLIDARĂ, Vezi Companion anonim.

COMPANION, persoană asociată co-fondatoare, care face parte dintr-o societate comercială, companie industrială sau de prestare a serviciilor.

COMPARTIMENTELE BALANȚEI DE PLĂȚI, clasificarea balanței comerciale internaționale conform a două tipuri compartimente: contul curent de evidență în expresie naturală a mărfurilor, bunurilor și serviciilor, și contul capitalului, care înregistrează fluxurile financiare utilizate în operațiile de vânzare-cumpărare internaționale între state.

COMPENSARE BUGETARĂ, acoperire la solicitare de către organul superior de stat a cheltuielilor neprevăzute a instituțiilor din subordine.

COMPENSARE INDIRECTĂ, achitarea premiilor, bonusurilor pentru masă și altor plăți de către angajator angajaților pe parcursul anului.

COMPENSARE LA COMERȚUL EXTERIOR, metodă și proces de reglementare a deficitului comercial internațional.

COMPENSARE LA DEMISIONARE, compensație bănească acordată de angajator angajatului la demisionare pentru concediul nefolosit integral și alte plăți legale ce i se cuvin.

COMPENSARE LA PIERDEREA LOCULUI DE MUNCĂ, indemnizație achitată în conformitate cu codul muncii de angajator angajatului la eliberarea din funcție din inițiativa administrației sau din cauze ce nu depind de părți.

COMPENSARE PENTRU DAUNĂ MORALĂ, în codul civil, metodă și proces de reparație a daunelor morale.

COMPENSARE PENTRU INFLAȚIE, compensație în procente, acordată anual către 1 aprilie beneficiarilor de pensii sau de alte alocații de stat pentru a li se compensa pierderile suportate din cauza inflației.

COMPENSARE PRIN CECURI, tip de operație bancară între două persoane juridice, pentru a simplifica decontările reciproce, Vezi Decontare prin virament.

COMPENSARE RECIPROCĂ, tip de operație bancară între două persoane fizice sau juridice, Vezi Decontare prin virament.

COMPENSARE UNICĂ PE GRUPE, tip de operație bancară între un grup de persoane juridice ale unei companii cu locație în diferite țări, cu scopul de a diminua riscurile valutare.

COMPENSARE UNICĂ, Vezi Decontare prin virament.

COMPENSARE, în teoria managementului, metodă și proces de lucru privind restituirea unei pagube sau schimbarea unui bun necalitativ pe unul calitativ, operație financiară de reglare a vânzărilor și cumpărărilor prin virament reciproc; proces de înlocuire a unui bun consumat, cheltuit, prin altul; substituirea unui produs cu echivalentul acestuia; despăgubirea unei pierderi.

COMPENSAREA DAUNEI NOMINALE, termen juridic și economic de referință privind procedura de compensare a unei daune ipotetice, urmare nerespectării clauzelor unui contract.

COMPENSAREA IMPOZITELOR, restituire persoanelor fizice sau juridice a sumei impozitelor, plătite peste nivelul normativelor.

COMPENSAREA PAGUBEI, tip de responsabilitate juridică civilă, care presupune restituirea integrală de către persoana vinovată a pagubei aduse altei persoane fizice sau averii acesteia, ori persoanei juridice.

COMPENSAREA PRETENȚIILOR ÎNCRUCIȘATE, în dreptul civil, soluționare a drepturilor patrimoniale între două persoane fizice sau juridice.

COMPENSAREA UZURII CAPITALULUI FIX, termen și procedură în activitatea practică economică.

COMPENSATING BONUS, Vezi Spor de pericolozitate.

COMPENSATORY CREDIT, tip de împrumut reciproc în valută națională între persoane juridice – companii din țări diferite.

COMPENSAȚIE MORALĂ, noțiune și proces în practica judiciară civilă privind repararea prejudiciului moral adus unei persoane.

COMPETENȚĂ JURIDICĂ, delimitare a competențelor de examinare a dosarelor între instanțele de judecată.

COMPETENȚĂ, nivel de cunoștințe într-un domeniu; atribuții de serviciu a unui funcționar sau lucrător.

COMPETENȚE DE AUTOR, Vezi Drept de autor.

COMPETENȚE, totalitate de forme oficiale sau juridice sau nelegale de drepturi și îndatoriri de a se pronunța asupra unei probleme.

COMPETITIVITATE, termen economic de referință privind nivelul de concurență a companiilor pe piața internă și internațională a bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

COMPETITIVITATEA FORȚEI DE MUNCĂ, termen economic de referință privind capacitatea de concurență a resurselor umane pe piața muncii privind nivelul de pregătire profesională, experiența profesională, priceperile și deprinderile pe care le posedă.

COMPILAȚIE, lucrare, operă care cuprinde idei și fragmente din diverși autori, neprelucrate în mod personal; traducere a unui algoritm dintr-un limbaj informatic într-altul.

COMPLEMENTARITATEA RESURSELOR, termen specific în sfera de producție materială.

COMPLET DE JUDECATĂ, reprezintă colectivul de judecători constituit, de regulă, de președintele instanței, pentru soluționarea cazurilor care i s-au repartizat.

COMPLETARE, proces de asigurare a șantierei cu toate elementele de construcție necesare.

COMPLETAREA ARTICOLELOR PRODUSE, totalitatea pieselor, detaliilor, ansamblurilor și agregatelor, sare constituie produsul finit, gata pentru exploatare.

COMPLEX AGROINDUSTRIAL, domeniu al economiei, care activează în agricultură și ramurile conexe de deservire a agriculturii, depozitare, procesare, păstrare și comercializare a producției agricole.

COMPLEX DE CONSTRUCȚII, domeniu al economiei, care activează în construcții și ramurile conexe de deservire, fiind antrenate în exerciții de cercetare științifică, proiectarea obiectelor, producerea mecanismelor și materialelor de construcții, construcția și exploatarea edificiilor și obiectivelor industriale.

COMPLEX DE ENERGIE ȘI COMBUSTIBIL, domeniu al economiei, care explorează, construiește și exploatează întreprinderile de extragere a zăcămintelor minerale energetice, producere, transportare și distribuire a energiei electrice.

COMPLEX INERRAMURAL INDUSTRIAL, companii din domenii ale industriei cu tehnologii înrudite, care produc sau fabrică bunuri materiale.

COMPLEX INVESTIȚIONAL, domenii ale industriei care produc sau fabrică mijloacele fixe de producție.

COMPLEX MILITAR-INDUSTRIAL, domeniu al economiei și totalitate a companiilor industriale de stat și private, aflate în legături interdependente de proiectare, încercare și producere a armamentului sau a bunurilor cu destinație dublă.

COMPLEXITATE, metodă de analiză economică și proces bazate pe planificare, analiză inter reciprocă, caracter sistemic și exhaustiv.

COMPLICE, participant la săvârșirea unei infracțiuni sau a unui delict, care, cu intenție, înlesnește sau ajută în orice mod la săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală.

COMPLICITATE, în teoria dreptului, termen juridic de referință privind participarea premeditată a două sau mai multe persoane la săvârșirea unei crime sau infracțiuni.

COMPLOT, uvertură secretă a unui grup de persoane împotriva statului sau a unei persoane în scopuri criminale.

COMPONENT, element integrat dintr-un sistem tehnic; element care face parte din structura unui corp.

COMPONENTE STANDARD ALE BALANȚEI DE PLĂȚI, articole sistematizate de

evidență comercială a mărfurilor aplicate în comerțul exterior, utilizate în analiza economică.

COMPORTAMENT ECONOMIC, modalități, metode și conotații economice în comportamentul indivizilor, angajaților și angajatorilor reieșind din condițiile economice și sociale concrete.

COMPORTAMENT JURIDIC, comportamentul social al cetățenilor și persoanelor cu funcții de răspundere în conformitate cu prevederile legislației și a normelor morale.

COMPORTARE PE PIAȚA MUNCII, metodă de intervenție operativă în soluționarea sarcinilor sociale și profesionale.

„COMPRIMARE SCURTĂ”, termen economic de referință privind situația pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare, când prețurile ofertelor cresc brusc.

COMPRIMAREA CAPITALULUI, diminuarea masei monetare, care conduce la sporirea dobândii la credite și limitarea accesului la ele.

COMPRIMAREA MASEI MONETARE, politică financiară și monetară de stat menită să tempereze ritmul de creștere a inflației.

COMPROMIS DE AVARIE, termen juridic și economic de referință privind achitarea pagubei în caz de avarie; angajament de contribuție a părților la o avarie comună.

COMPROMIS, acord sau înțelegere bazat pe cedări reciproce; concesiune; acord între două sau mai multe persoane ori state de a supune unui arbitru rezolvarea litigiului dintre ele.

COMPROMITERE, proces și acțiune de difuzare în spațiul public a unor informații cu scopul de a compromite și discredita pe o persoană fizică sau juridică;

COMUNĂ, formă de organizare administrativ-teritorială bazată pe principiile autonomiei locale a unităților de rangul întâi; formă economică istorică de asociere a oamenilor; unitate teritorial-administrativă autonomă de nivelul întâi.

COMUNICAT, informație oficială despre rezultatul convorbirilor persoanelor oficiale din stat purtate cu omologii lor din străinătate.

COMUNISM, doctrină socială și economică, bazată pe abolirea proprietății asupra mijloacelor de producție și instaurarea proprietății colective; politică de stat și ideologie bazate pe dictatura proletariatului.

COMUNITATE, uniune de state, asociate prin interese economice, politice și culturale comune; grup mare de persoane care trăiesc în aceeași localitate, au interese comune culturale, economice, sociale și de altă natură.

COMUNITATEA ECONOMICĂ EUROPEANĂ, asociație de state înființată la Roma sub numele de Comunitatea Economică Europeană (CEE), la data de 25 martie 1957, de către cele șase state membre (Belgia, Germania, Franța, Italia, Luxemburg, Olanda) ale Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului (CECO).

COMUNITĂȚILE EUROPENE, asociații de state pe domenii, care stau la baza Uniunii Europene: Comunitatea Economică Europeană fondată la 25 martie 1957, Comunitatea Europeană a Energiei Atomice constituită în 25 martie 1957; Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului a fost fondată în 1951 prin Tratatul de la Paris, semnat de Franța, Germania de Vest, Italia, Belgia, Luxemburg și Olanda pentru a partaja resursele de oțel și cărbune ale statelor membre, prevenind astfel un nou război european.

COMUTARE, (*switching*), folosirea venitului de la o investiție pentru a face noi investiții.

COMUTAREA PEDEPSEI, termen juridic de referință privind diminuarea pedepsei anunțate.

CONCEDIERE BENEVOLĂ, eliberare din serviciu din proprie inițiativă.

CONCEDIERE CE NU DEPIND DE VOINȚA PĂRȚILOR, în așa caz contractul individual de muncă încetează în următoarele circumstanțe: deces al salariatului; deces al angajatorului persoană fizică; constatare a nulității contractului prin hotărâre a instanței de judecată; retragere, de către autoritățile competente, a autorizației (licenței) de activitate a unității; retragere, de către autoritățile competente, a autorizației

(licenței), permisului, care îi acordă salariatului dreptul de a activa într-o anumită profesie, meserie sau de a efectua o anumită lucrare; aplicare a pedepsei penale salariatului, prin hotărâre a instanței de judecată; expirare a termenului contractului individual de muncă pe durată determinată; finalizare a lucrării prevăzute de contractul individual de muncă încheiat pentru perioada îndeplinirii unei anumite lucrări; încheiere a sezonului, în cazul contractului individual de muncă pentru îndeplinirea lucrărilor sezoniere; atingere a vârstei de 65 de ani de către conducătorul unității de stat, inclusiv municipale, sau al unității cu capital majoritar de stat; forță majoră, confirmată în modul stabilit, care exclude posibilitatea continuării raporturilor de muncă; restabilire la locul de muncă, conform hotărârii instanței de judecată, a persoanei care a îndeplinit anterior munca respectivă, dacă transferul salariatului la o altă muncă nu este posibil; alte temeuri prevăzute de legislație.

CONCEDIERE CU ACORDUL PĂRȚILOR, încetare a contractului individual de muncă prin acordul scris a părților poate înceta, în orice moment.

CONCEDIERE LA EXPIRAREA TERMENULUI, încetare a contractului individual de muncă încheiat pe durată determinată pentru perioada îndeplinirii obligațiilor de muncă ale salariatului al cărui contract individual de muncă este suspendat sau care se află în concediul respectiv încetează în ziua reîntoarcerii acestui salariat la lucru.

CONCEDIERE LA INIȚIATIVA ANGAJATULUI, Vezi Concediere cu acordul părților.

CONCEDIEREA ANGAJATULUI, cu încetarea contractului individual de muncă poate avea loc în temeiurile: circumstanțe ce nu depind de voința părților; prin acordul scris al părților; la inițiativa uneia dintre părți.

CONCEDIRERE LA INIȚIATIVA ANGAJATORULUI, desfacere a din inițiativa angajatorului a contractului individual de muncă pe durată nedeterminată, precum și a celui pe durată determinată, se admite pentru următoarele motive: rezultatul nesatisfăcător al perioadei

de probă; lichidarea unității sau încetarea activității angajatorului persoană fizică; reducerea numărului sau a statelor de personal din unitate; constatarea faptului că salariatul nu corespunde funcției deținute sau muncii prestate din cauza stării de sănătate, în conformitate cu certificatul medical; constatarea faptului că salariatul nu corespunde funcției deținute sau muncii prestate din cauza calificării insuficiente, stabilită în urma atestării efectuate în modul prevăzut de Guvern; schimbarea proprietarului unității (în privința conducătorului unității, a adjunctilor săi, a contabilului-șef); încălcarea repetată, pe parcursul unui an, a obligațiilor de muncă, dacă anterior salariatul a fost sancționat disciplinar; absența fără motive întemeiate de la lucru timp de 4 ore consecutive (fără a ține cont de pauza de masă) în timpul zilei de muncă; prezentarea la lucru în stare de ebrietate alcoolică, în stare cauzată de substanțe stupefiante sau toxice; săvârșirea unei contravenții sau infracțiuni contra patrimoniului unității, stabilită prin hotărârea instanței de judecată sau prin actul organului de competență căruia ține aplicarea sancțiunilor contravenționale; comiterea de către salariatul care gestionează nemijlocit mijloace bănești sau valori materiale ori care are acces la sistemele informaționale ale angajatorului (sisteme de colectare și gestiune a informației) sau la cele administrate de angajator a unor acțiuni culpabile, dacă aceste acțiuni pot servi drept temei pentru pierderea încrederii angajatorului față de salariatul respectiv; încălcarea obligației privind evaluarea integrității instituționale; încălcarea gravă repetată, pe parcursul unui an, a statutului instituției de învățământ de către un cadru didactic; comiterea de către salariatul care îndeplinește funcții educative a unei fapte imorale incompatibile cu funcția deținută; aplicarea, chiar și o singură dată, de către un cadru didactic a violenței fizice sau psihice față de discipoli; semnarea de către conducătorul unității (filialei, subdiviziunii), de către adjunctii săi sau de către contabilul-șef a unui act juridic nefondat care a cauzat prejudicii materiale unității; încălcarea gravă, chiar și o singură dată, a obligațiilor de muncă; prezentarea de către salariat angajatorului, la încheierea contractului individual de muncă,

a unor documente false; încheierea, vizând salariatiții ce prestează munca prin cumul, a unui contract individual de muncă cu o altă persoană care va exercita profesia, specialitatea sau funcția respectivă ca profesie, specialitate sau funcție de bază; transferarea salariatului la o altă unitate cu acordul celui transferat și al ambilor angajatori; refuzul salariatului de a continua munca în legătură cu schimbarea proprietarului unității sau reorganizarea acesteia, precum și a transferării unității în subordinea unui alt organ; refuzul salariatului de a fi transferat la o altă muncă pentru motive de sănătate, conform certificatului medical; refuzului salariatului de a fi transferat în altă localitate în legătură cu mutarea unității în această localitate; deținerea de către salariat a statutului de pensionar pentru limită de vârstă; pentru alte motive prevăzute de acte legislative.

CONCEDIU ANUAL, concediu de odihnă acordat anual angajaților cu păstrarea salariului mediu pe toată perioada concediului.

CONCEDIU DE ÎNGRIJIRE A COPILULUI, concediu acordat în conformitate cu legislația unuia dintre părinți sau bunici pentru îngrijirea copilului până la vârsta de șase ani.

CONCEDIU DE MATERNITATE, tip de concediu prenatal și postnatal, acordat mamei însărcinate.

CONCEDIU PENTRU GRAVIDE, Vezi Concediu de maternitate.

CONCENTRARE PE ORIZONTALĂ, concentrare sub conducere unică a mai multor companii, care nu sunt conectate între ele în procesele de producție.

CONCENTRARE PE VERTICALĂ, concentrare într-o companie a tuturor proceselor consecutive de producție, de la extragerea materiei prime până fabricarea și realizarea bunurilor fabricate.

CONCENTRAREA CAPITALULUI, concepție economică și metodă de acumulare a capitalului sub forma unor valori mobiliare în proprietatea unui număr relativ redus de persoane juridice; majorarea capitalului datorită acumulării plusvalorii.

CONCENTRAREA MANAGEMENTULUI, metodă de analiză economică și caracterizarea funcțională a sistemului de organizare a producerii.

CONCENTRAREA PRODUCȚIEI, comasarea a întreprinderilor industriale.

CONCENTRAȚIA BĂNCILOR, proces de organizare și metodă de activitate a instituțiilor de profil pe piața bancară.

CONCEPȚIA DESFACERII, domeniu și metodă de vânzare-cumpărare în cele mai bune condiții.

CONCEPȚIA EDUCAȚIEI, sistem conceptual de instruire privitor la programele, conținutul și durata disciplinelor școlare de bază în diferite tipuri de instituții de învățământ.

CONCEPȚIA INTENSIFICĂRII EFORTULUI COMERCIAL, postulat, conform căruia consumatorii nu vor procura bunurile expuse pe piață, dacă nu vor fi făcute eforturi substanțiale în desfacere și reclamă.

CONCEPȚIA LUI COLIN CLARK SI JEAN FURASTIE, doctrină economică privitor la cele mai generale legi ale economiei de piață, formulate în 1899 în baza abordării marginaliste.

CONCEPȚIA MARKETING ULUI SOCIAL-ETIC, doctrină economică orientată la satisfacerea nevoilor curente ale consumatorilor concomitent cu sporirea bunăstării fiecărui cumpărător și a societății în ansamblu.

CONCEPȚIA MARKETING ULUI, postulat conform căruia un vânzător are șanse de succes dacă cunoaște cererea pieței și depune efort pentru a mări oferta cu metode mai eficiente și mai productive, decât concurenții.

CONCEPȚIA MĂRFURILOR, doctrină economică care optează pentru promovarea strategiei marketing ului nominal, pentru fiecare tip de marfă.

CONCEPȚIA MĂSURĂRII ÎN BANI, sistem și metodă de evidență contabilă, care presupune că toate bunurile pot fi exprimate în expresie bănească.

CONCEPȚIA MODERNIZĂRII PRODUCȚIEI, concepție economică și metodă de management a companiei de sporire a competitivității produselor pe piață datorită utilizării din ce în ce a unor echipamente tot mai performante.

CONCEPȚIA PARITĂȚII, concepție economică conform căreia volumul de materie primă produs anual în agricultură trebuie să le asigure producătorilor achiziționarea unei cantități de bunuri și servicii ne destinate agriculturii.

CONCEPȚIA PĂSTRĂRII CAPITALULUI, teorie economică care presupune că o companie poate avea venit numai dacă păstrează capitalul pe care la avut la inițierea afacerii.

CONCEPȚIA SINTEZEI NEOCLASICISTE, teorie economică de echilibrare a cererii în condițiile șomajului prin mai multe metode.

CONCEPȚIA VENITULUI SUPLIMENTAR, strategie și metodă de vânzare-cumpărare a opțiunilor.

CONCEPȚIE, doctrină și sistem de idei referitoare la probleme politice, filozofice, științifice, economice, morale, militare, sociale etc.; mod de înțelegere și interpretare a fenomenelor pe baza unui sistem integru de idei.

CONCERN BANCAR, formă de monopol al băncilor, în care companiile bancare își păstrează formal o anumită independență.

CONCERN COORDONATOR, Vezi Concern.

CONCERN CUBORDONATOR, Vezi Concern.

CONCERN PE ORIZONTALĂ, concentrare într-un concern sub conducere unică a mai multor companii din același domeniu de producție.

CONCERN PE VERTICALĂ, concentrare într-un concern a unui grup de companii care asigură procesele consecutive de producție, de la extragerea materiei prime până fabricarea și realizarea bunurilor fabricate.

CONCERN TRANȘNAȚIONAL, tip de concern pe verticală sau orizontală cu subdiviziuni amplasate în mai multe țări.

CONCERN, cea mai dezvoltată formă de organizare economică, întreprinderi mari și foarte mari care rezultă prin unirea mai multor companii mai mici într-un ansamblu economic sub o conducere unică.

CONCESIE DE COMPROMIS, clauză contractuală, prin care una din părți sau reciproc renunță benevol la anumite drepturi în folosul altuia; tip de acord obținut prin cedări reciproce de compromis.

CONCESIONAR, persoană fizică sau juridică care a dobândit dreptul de a exploata anumite bunuri sau servicii publice, prin încheierea unui contract de concesiune; persoană privată care a dobândit dreptul de a exploata pentru o perioadă determinată anumite servicii publice sau anumite bunuri ale statului, în schimbul obligației de plată periodică a unei redevențe.

CONCESIUNE COMERCIALĂ, Vezi Concesiune.

CONCESIUNE, convenție între stat și concesionar, prin care ultimul capătă dreptul de a exploata bunuri sau servicii publice aparținând statului; convenție juridică încheiată între stat și o persoană privată, prin care aceasta din urmă dobândește dreptul de a exploata pentru o perioadă determinată anumite servicii publice sau anumite bunuri ale statului, în schimbul obligației de plată periodică a unei redevențe.

CONCILIABUL, (*collusion*), metodă de concurență neloială pe piața internațională bazată pe înțelegerea formală dintre un grup de companii participante asupra volumelor de producție, prețurilor, piețelor de desfacere.

CONCLUZIA EXPERTIZEI, raportul întocmit de revizor la încheierea auditului contabil al obiectului controlat.

CONCLUZIA EXPERTULUI, raportul întocmit de revizor la încheierea controlului unui obiectului cu opinia personală a lui.

CONCLUZIILE TRIBUNALULUI INTERNAȚIONAL AL ONU, opinii consultative ale

tribunalului internațional expuse asupra unor cauze la solicitarea Adunării generale și Consiliului de securitate ale ONU, precum și a organelor specializate de lucru ale ONU.

CONCURENT, parteneri pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare, care fac concurență altuia, luptă pentru dominarea și acapararea pieței, pentru înlăturarea rivalilor.

CONCURENȚA PREȚURILOR, metodă de atragere a cumpărătorilor cu oferte de mărfuri la un preț cât mai mic posibil.

CONCURENȚĂ IMPERFECTĂ, Vezi Concurență neloială.

CONCURENȚĂ INTERRAMURALĂ, tip de rivalitate pe piața autohtonă a bunurilor între companii din diferite ramuri ale economiei.

CONCURENȚĂ ÎN ACȚIUNI CIVILE, posibilitate a reclamantului într-o acțiune civilă de a alege din câteva variante posibile o variantă de urmărire civilă.

CONCURENȚĂ ÎN MARKETING, Vezi Concurență.

CONCURENȚĂ MONOPOLISTĂ, tip de rivalitate imperfectă pe piața autohtonă a bunurilor între companii care produc același tip de marfă.

CONCURENȚĂ NELOIALĂ, tip de rivalitate imperfectă pe piața autohtonă a bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare cu încălcarea de către parteneri a prevederilor legislației și normelor despre concurență.

CONCURENȚĂ NON-PREȚURI, metodă de rivalitate pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare cu utilizarea mijloacelor de publicitate, îmbunătățirea parametrilor calitativi ai mărfurilor, strategiilor marketing .

CONCURENȚĂ PERFECTĂ, termen economic de referință privind o concurență liberă și loială.

CONCURENȚĂ POTENȚIALĂ, posibilitate de a apărea eventual noi concurenți pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

CONCURENȚĂ PURĂ, Vezi Concurență perfectă.

CONCURENȚĂ RĂPITOARE, Vezi Concurență neloială.

CONCURENȚĂ STRĂINĂ, tip de rivalitate pe piața autohtonă la apariția mărfurilor străine.

CONCURENȚĂ, termen economic de referință privind concurența companiilor pe piața internă și internațională a bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare pentru desfacerea bunurilor și obținerea profitului.

CONCURS ÎNCHIS, tip de concurs de recrutare a resurselor umane, când se solicită condiții speciale de participare.

CONCURS PUBLIC, tip de concurs de recrutare a resurselor umane, la care toate etapele concursului - publicarea anunțului, desfășurarea concursului și anunțarea rezultatelor se face public.

CONCURS, metodă și proces de recrutare a resurselor umane în serviciu.

CONDAMNARE CONDIȚIONATĂ, pedeapsă cu privațiune de libertate aplicată unui infractor prin hotărâre judecătorească, dar care în anumite circumstanțe ar putea să nu fie aplicată, infractorul în acest caz fiind considerat condamnat convențional.

CONDAMNARE, una dintre soluțiile pe care le pronunță instanța care a judecat cauza penală, dacă constată că fapta există, constituie infracțiune și a fost săvârșită de inculpat.

CONDAMNAT, infractor osândit printr-o sentință judecătorească.

CONDICA PROCESELOR VERBALE, dosar confidențial în care sunt stocate procesele verbale ale adunărilor acționarilor.

CONDIȚIE DE ACHITARE ÎN NUMERAR, stipulație la un contract de vânzare-cumpărare privind achitarea pentru marfă numai în numerar.

CONDIȚIE DE ANTIDEVALVAȚIE, stipulație la un contract privind valutele și raportul dintre ele folosite la achitarea plăților.

CONDIȚIE DE RĂSCUMPĂRARE, stipulație la un contract privind arendarea unui bun

cu posibilitate de răscumpărare după expirarea termenului de arendă.

CONDIȚIE DE REDUCERE DE PREȚ, stipulație la un contract privind eventuala posibilitate de revizuire a prețurilor la mărfurile contractate pentru livrare.

CONDIȚIE IPOTECARĂ DE INSTRĂINARE, stipulație la un contract privind achitarea creditului ipotecar în caz de înstrăinare a bunului construit.

CONDIȚIE LA PERFECTAREA UNEI POLIȚE DE ASIGURARE, stipulație într-o poliță sau contract de asigurare prin care asiguratorul își asumă riscurile să restituie pagubele persoanei fizice sau juridice asigurate.

CONDIȚIE LIMITATIVĂ, stipulație la un contract privind restricționarea întreprinderii unilaterale a unor eventuale acțiuni ale părților.

CONDIȚIE PRIVIND ACHITAREA PLĂȚILOR, stipulație la un contract privind formele, metodele și termenii de achitare a plăților pentru bunurile cumpărate.

CONDIȚIE, norme tehnologice, standarde, criterii de calitate și alți indicatori ai mărfurilor, stipulați în contractul de livrare.

CONDIȚII DE ANULARE, stipulație la un contract privind condițiile în care tranzacția va fi anulată.

CONDIȚII DE BAZĂ DE LIVRARE, stipulații la un contract de comerț internațional la export-import, care reglementează relațiile reciproce dintre părți, tipurile și volumul, formele, metodele și termenii de livrare a mărfurilor și de achitare a plăților (tipul de valută și banca corespondentă) pentru bunurile cumpărate, alte stipulații obligatorii.

CONDIȚII DE CREȘTERE ECONOMICĂ, factori care asigură dezvoltarea economiei: capacitățile de producție, cererea de pe piața bunurilor, resursele naturale, progresul tehnico-științific, forța de muncă calificată, pârgii legislative stabile și instrumente economice eficiente.

CONDIȚII DE MUNCĂ, totalitatea factorilor psihologici, fiziologici, sanitaro-igienici, soci-

ali și de altă natură ai activității de muncă, care sunt cei mai favorabili pentru angajați: condiții de muncă, tehnologii și forme de organizare a muncii, mijloace tehnice și echipamente tehnologice, condiții de producere, micro ecologia muncii, confortul locului de muncă, nivelul de cultură a muncii și protecția muncii.

CONDIȚII DESCHIMB VALUTAR, stipulație la un contract de comerț internațional la export-import privind achitățile în valută, aplicarea ratei de schimb, valuta de plată a datoriilor ș.a.

CONDIȚII DE VÂNZARE-CUMPĂRARE, stipulație la un contract privind relațiile reciproce dintre vânzător și cumpărător, formele, metodele și termenii de livrare a mărfurilor și de achitare a plăților pentru bunurile cumpărate.

CONDIȚII FAVORABILE SPORITE, mediu prielnic pentru dezvoltarea reciprocă a relațiilor comerciale bilaterale și multilaterale, acordate străinilor la nivelul celor autohtoni.

CONDIȚII FAVORABILE, mediu prielnic pentru dezvoltarea reciprocă a relațiilor comerciale bilaterale și multilaterale.

CONDIȚII GENERALE DE LIVRARE, cadru legislativ și normativ internațional și național, acorduri bilaterale sau multilaterale între state, care stau la baza relațiilor comerciale internațional e de import-export.

CONDIȚII GENERALE, prevederi la un contract de afaceri perfectat în conformitate cu legislația și modelul în vigoare, care reglementează relațiile reciproce dintre vânzător și cumpărător, tipurile și volumul, formele, metodele și termenii de livrare a mărfurilor și de achitare a plăților pentru bunurile cumpărate, alte stipulații obligatorii.

CONDIȚII NOCIVE DE MUNCĂ, procese tehnologice în activitate economică cu risc sporit de îmbolnăvire a lucrătorilor.

CONDIȚII SOCIALE, condiții de trai și stare ale individului, care îi asigură un nivel de bunăstare în timpul muncii și în timpul liber: pregătire profesională, protecția muncii, nivel de cultură, ocrotirea sănătății, veniturile reale, rata de șomaj, rata de inflație și alți indicatori.

CONDIȚII TEHNICE, document care stabilește caracteristicile unui produs sau serviciu, cuprinde specificații tehnice și alte cerințe, inclusiv prevederi administrative relevante, în cazul comercializării sau utilizării acestui produs, cu excepția prevederilor administrative, care interzic fabricarea, importul, comercializarea, utilizarea produsului sau prestarea serviciului respectiv.

CONDIȚIONALITATE, caracterul a ceea ce este condiționat.

CONDOMINIUM, tip de asociație a locatarilor unui bloc cu multe etaje.

CONDOR, în trecut, monedă de aur spaniolă cu circulație în America latină.

CONDUCĂTOR, persoană care conduce o companie, o întreprindere, o instituție, o organizație non comercială, un vehicul terestru, acvatic, aerian, cosmic sau subteran; persoană din ierarhia administrativă împuternicită de fondator sau angajator să adopte anumite decizii manageriale și să organizeze executarea acestora: administratori de linie (director, administrator sau șef al unei secții ori subdiviziuni de producție) și șefi funcționali (conducători ai secțiilor, serviciilor specializate auxiliare). După nivelul competențelor distingem: conducători de nivel superior (conducătorul sau administratorul companiei), conducători din veriga medie (șef de subunități de producție, care coordonează și supraveghează activitatea celor din veriga a treia) și conducători din veriga inferioară (administratori care supraveghează angajații antrenați în procesul de producție). Vezi Șef.

CONDUCĂTORUL PUTERII EXECUTIVE, președintele consiliului de miniștri.

CONDUCERE UNIPERSONALĂ, noțiune juridică și economică de referință în teoria managementului privind un principiu și o formă de activitate în management.

CONDUIT, legături ascunse dintre bănci, trusturi pe piața bunurilor, serviciilor și hârțiilor de valoare în tranzacțiunile cu hârții de valoare „fierbinți”.

CONEXITATEA CAUZELOR, reprezintă acea instituție procesuală care, în scopul asigurării unei mai bune judecăți în primă instanță, impune soluționarea împreună a cauzelor între care există o strânsă legătură de părți, obiect și cauză.

CONFEDERAȚIA MONDIALĂ A MUNCII, federație sindicală internațională de natură creștină fondată în 1920 la Haga, în Olanda, cu numele de „Federația Internațională a Sindicatelor Creștine”, s-a dizolvat în 2006 în urma fuziunii cu Confederația Internațională a Sindicatelor Libere în Confederația Sindicală Internațională.

CONFEDERAȚIE, uniune de state asociate pe baza păstrării suveranității lor; reuniune de organizații obștești în vederea protejării intereselor comune.

CONFERINȚA INTERNAȚIONALĂ VALUTARĂ, eveniment de anvergură organizat anual de către Asociația bancară americană.

CONFERINȚA ONU PENTRU COMERȚ ȘI DEZVOLTARE, organ economic specializat al ONU și organizație economică internațională, fondată sub egida ONU în 1964, contribuie la dezvoltarea relațiilor comerciale între state.

CONFERINȚĂ INTERGUVERNAMENTALĂ, forum internațional care ia în dezbateri probleme politice, sociale, economice, ecologice etc. cu care se confruntă participanții la eveniment.

„**CONFIDENȚIALITATE**”, parafa „confidențial” privind primul grad de secretizare a informației.

CONFIDENȚIALITATEA INFORMAȚIEI DE AUDIT, unul din principiile de bază de efectuare a unui exercițiu de audit, prin care dreptul de divulgare a rezultatelor reviziei poate fi făcută numai cu acceptul proprietarului companiei.

CONFIRMARE PENTRU AUDIT, solicitarea unor informații suplimentare din exteriorul companiei supuse exercițiului de audit, pentru a verifica veridicitatea documentelor examinate în contabilitate.

CONFIRMARE, recunoașterea justeței unui lucru.

CONFIRMAREA DATORIILOR DEBITOARE, element de inventariere a bilanțului contabil pe articole la datorii debitoare, la sfârșit de an.

CONFIRMAREA PROPUNERII, acceptare în scris a propunerilor de colaborare făcute de o companie altei companii sau persoane fizice.

CONFIRMATION HOUSE, instituție financiară de intermedierea tranzacțiilor dintre vânzătorii autohtoni și cumpărătorii străini.

CONFISCARE VAMALĂ, proces de contrarcarare a contrabandei în timpul trecerii peste frontieră.

CONFISCARE, termen juridic de referință de procedură penală privind operația de colectare a unor obiecte, ce prezintă interes pentru o cauză penală; trecere gratuită ca măsură de siguranță sau ca sancțiune în patrimoniul statului, în temeiul unei hotărâri judecătorești, a unui bun sau a tuturor bunurilor aparținând unei persoane fizice sau juridice.

CONFISCAREA BUNURILOR, termen juridic și economic de referință privind sechestrarea averii.

CONFISCAREA PĂMÂNTULUI, vezi Confiscare.

CONFISCAREA PROFITULUI, operație frauduloasă pe piața hârtiilor de valoare.

CONFLICT CU INTENSITATE MICĂ, confruntare armată într-o țară între forțele militare legale și forțele insurgenților.

CONFLICT DE INTERESE, termen juridic de referință privind o situație ce implică un conflict între datoria față de public și interesele personale ale unui subiect al declarării, în care acesta are interese, în calitatea sa de persoană privată, care ar putea influența necorespunzător îndeplinirea obligațiilor și responsabilităților oficiale; situație în care persoana care deține o funcție publică trebuie să ia o decizie sau să participe la luarea unei decizii, sau să întreprindă, în îndeplinirea atribuțiilor sale, alte acțiuni ce influențează sau pot influența interesele sale personale.

CONFLICT INTERNAȚIONAL, termen juridic de referință în dreptul internațional și recunoaștere formală a unor contradicții bilaterale sau multilaterale între state în fapte sau drepturi în domeniile: conflict economic (comerț internațional), conflict investițional (promovarea investițiilor), conflict valutar (utilizarea valutilor), conflict teritorial (pretenții teritoriale), conflict politic (amestec în treburile unui stat suveran și independent), conflict maritim (utilizarea căilor maritime sau valorificarea resurselor biologice acvatice), conflict ecologic (poluare transfrontalieră a mediului) ș.a.

CONFLICT INVESTIȚIONAL, Vezi Conflict internațional.

CONFLICT MILITAR INTERN, tip de confruntare militară de orice natură în interiorul unui stat.

CONFLICT MILITAR INTERNAȚIONAL, confruntare între forțele militare ale două sau mai multe state.

CONFLICT SOCIAL, ciocnire materială sau morală violentă și proces de evoluție a contradicțiilor antagoniste într-o societate.

CONFLICT TERITORIAL, Vezi Conflict internațional.

„**CONFORM CELUI MAI BUN PREȚ**”, indicați brokerului dată de client să procure imediat marfa sau hârtiile de valoare la prețul curent.

„**CONFORM PREȚULUI SAU CONVENABIL**”, indicație dată de client unui broker să cumpere la prețul convenit sau mai mic și să vândă la prețul convenit sau mai mare în tranzacțiunile de pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

CONFORMISM, atitudine oportunistă, acceptare necritică, mecanică și supunere formală, docilă față de orice hotărâri, idei, obiceiuri.

CONFRUNTARE, proces de comparație simultană sau succesivă a unui fenomen, obiect sau idee pentru a stabili similitudinile și diferențele dintre ele; termen juridic de referință în dreptul procesual privind intero-

garea concomitentă a martorilor pentru a verifica veridicitatea depozițiilor.

CONGLOMERAT, în economie, una dintre cele mai moderne forme de asociere monopolistă a firmelor legate sau nu în procesul de producție, dar aflate sub control financiar unic.

CONGLOMERATIE ÎN COMERȚUL CU AMĂNUNTUL, tip de corporație comercială alcătuită din câteva companii de comercializare a mărfurilor de larg consum cu profil diferit, care promovează o politică unitară de marketing.

CONGRES, organ suprem de conducere al unor organizații obștești; denumire a unor partide; parlament în unele țări; conferințe internaționale ale statelor, convocate, de obicei, pentru încheierea de tratate de pace; forum național sau internațional în care delegații sau invitații dezbate probleme majore de ordin politic, economic, organizatoric, științific, cultural etc.

CONJUNCTURA COMERȚULUI, Vezi Conjunctură economică.

CONJUNCTURA PIEȚEI BURSIERE, Vezi Conjunctură economică.

CONJUNCTURĂ ECONOMICĂ, totalitatea caracteristicilor stării economiei, caracterizată prin niveluri de ofertă și cerere, activitate de piață, prețuri, vânzări, mișcări ale ratelor dobânzilor, cursuri valutare, salarii, dividende, precum și dinamica producției și consumului.

CONJUNCTURĂ FAVORABILĂ A PIEȚEI, Vezi Conjunctură economică.

CONJUNCTURĂ INCERTĂ A PIEȚEI, Vezi Conjunctură economică.

CONJUNCTURĂ NEFAVORABILĂ A PIEȚEI, Vezi Conjunctură economică.

CONJUNCTURĂ, părere bazată pe ipoteze sau pe presupuneri; ansamblul trăsăturilor care caracterizează un anumit moment al dezvoltării economice; concurs de condiții și împrejurări de ordin obiectiv și subiectiv, care exercită o influență asupra evoluției unui fenomen sau asupra unei situații la un moment dat, într-un anumit sector de activitate.

CONOSAMENT AERIAN, document care însoțește transportul mărfurilor pe calea aerului.

CONOSAMENT DIRECT, document care însoțește transportul mărfurilor pe apă, pe uscat sau pe calea aerului cu indicația că nu vor fi supuse reîncărcării în drum.

CONOSAMENT INTERN, document care însoțește transportul mărfurilor pe uscat cu automobilele sau pe calea ferată.

CONOSAMENT ÎN FLUX, document care însoțește transportul mărfurilor pe apă, pe uscat sau pe calea aerului cu indicația că în drum vor fi supuse reîncărcării.

CONOSAMENT, document care însoțește transportul mărfurilor pe apă, pe uscat sau pe calea aerului.

CONSECINȚE DEOSEBIT DE GRAVE, urmări ale infracțiunii care pot determina agravarea sancțiunilor penale.

CONSECINȚE NEGATIVE LA INVESTIȚII STRĂINE, indicatori care pun în gardă securitatea economică, financiară, monetară și de altă natură a țării: exodul capitalului, migrația profitului, înăsprirea concurenței și falimentarea companiilor autohtone de același profil, stagnarea cercetărilor tehnico-științifice autohtone, diferențierea socială a angajaților la companiile construite din investiții străine în defavoarea celor angajați în companiile autohtone, în pericol este protecția mediului ș.a.

CONSENS, identitate de opinii într-un subiect controversat.

CONSERVARE, lucrări derulate pentru a păstra un bun nefolosit o perioadă îndelungată; lucrări menite să conserveze un șantier de construcție pentru a-l proteja de degradare fizică, cu intenția ca peste o perioadă de timp, de reluat lucrările.

CONSERVATISM, în economie concepție socială și politică privind protecția bazei economice a capitalismului: proprietatea privată, libertatea persoanei, mecanismul de piață.

CONSERVATOR, adept al ideilor conservatoare în economie, juridică și alte domenii.

CONSIGNANT, persoană fizică sau juridică - proprietar al mărfurilor, pe care în comerțul exterior le vinde un consignator.

CONSIGNATOR, persoană fizică, care realizează peste hotare marfa luată de la consignant,

CONSIGNAȚIE VAMALĂ, depunere spre păstrare în depozitele serviciului vamal a unor bunuri destinate comercializării, dar ne vămuite.

CONSIGNAȚIE, metodă de operație de vânzare-cumpărare, la care participă consignantul cu marfă și consignatorul cu manopera de vânzare cu amănuntul.

CONSILIER COMERCIAL, persoană fizică sau juridică, care acordă servicii de consulting în domeniul marketingului comercial.

CONSILIER ELECTRONIC, Vezi Consulting electronic.

CONSILIER FINANCIAR, Vezi Consilier investițional.

CONSILIER INVESTIȚIONAL, persoană fizică sau juridică, participant profesional pe piața hârtiilor de valoare care acordă servicii de consulting.

CONSILIU DE ADMINISTRARE AL SOCIETĂȚII PE ACȚIUNI, organul executiv al unei companii care activează în conformitate cu prevederile statutului, actele de constituire și hotărârile dăunătoare generale ale acționarilor.

CONSILIU DE ADMINISTRAȚIE, noțiune juridică și economică de referință privind organul administrativ suprem al băncilor și corporațiilor internaționale.

CONSILIU DE SUPRAVEGHERE, organ de lucru ales de adunarea generală a unei societăți pe acțiuni, care exercită controlul asupra activității consiliului directorilor.

CONSILIUL BURSEI, organul de conducere al bursei de fonduri sau de mărfuri.

CONSILIUL DE COORDONARE ÎN DOMENIUL VAMAL, organizație internațională neguvernamentală, constituită în 1950, care

reglementează relațiile în domeniul vamal și practicile tarifare.

CONSILIUL DE SECURITATE AL ONU, unul din principalele organe ale Națiunilor Unite, însărcinat cu menținerea păcii și securității internaționale.

CONSILIUL DIRECTORILOR, (*board of directors*), organul de conducere al societăților pe acțiuni.

CONSILIUL EUROPEI, este format din șefii de stat sau de guvern ai statelor membre ale Uniunii, ca instituție a Uniunii Europene.

CONSILIUL EUROPEAN, organizația de cooperare interguvernamentală și parlamentară, creată în 1949, al cărei scop este să realizeze o uniune mai strânsă între membrii săi pentru promovarea și protejarea principiilor și idealurilor ce constituie patrimoniul lor comun, să favorizeze progresul lor economic și social, prin apărarea și dezvoltarea drepturilor omului și libertăților fundamentale. Consiliul are două organe principale, Comitetul Miniștrilor și Adunarea Parlamentară, asistate de Secretariatul consiliului.

CONSILIUL SUPERIOR AL MAGISTRATURII, este alcătuit din judecători și profesori titulari aleși pentru o durată de 4 ani și asigură numirea, transferarea, detașarea, promovarea în funcție și aplicarea de măsuri disciplinare față de judecători.

CONSIMȚĂMÂNT DE ACCEPTARE, *Vezi* Coordonare obligatorie.

CONSOLIDARE STATUTARĂ, constituirea unei noi persoane juridice prin contopirea a două sau mai multe companii existente, care își pierd statutul de persoană juridică.

CONSOLIDARE, termen economic de referință privind schimbarea unei sume de bani din rezerva de stat în valută națională în valută străină; contopirea a două sau mai multe companii prin absorbție; operație creditară de transformare a creditelor de scurtă durată în credite de lungă durată; reinvestirea veniturii obținut prin tranzacțiuni speculative pe piața hârtiilor de valoare, în afaceri mai sigure.

CONSOLIDAREA ACȚIUNILOR, metodă și proces pe piața hârtiilor de valoare, de transformare a unui tip de hârtii de valoare în alt tip.

CONSOLIDAREA DATORIE DE STAT, metodă și proces de convertire a unei datorii publice pe termen scurt într-o datorie pe termen lung.

CONSOLIDAREA HÂRTIILOR DE VALOARE, metodă și proces de micșorare a numărului de acțiuni cu mărirea valorii lor nominale, în așa fel, încât suma inițială s-a păstrat.

CONSOLIDAREA ÎMPRUMUTURILOR, metodă și proces de convertire a câtorva împrumuturi cu termen de achitare pe termen scurt într-un singur împrumut pe termen lung.

CONSORȚIU BANCAR, grupare non instituțională de bănci care își împart realizarea unui credit în beneficiul unei anumite operațiuni sau al unui anumit client.

CONSORȚIU CU SUBSCRIERE, acord temporar, a mai multor bănci și companii de investiții, care încheie un acord privind realizarea unui proiect investițional; *Vezi* Consorțiu bancar.

CONSORȚIU FINANCIAR, acord temporar, a mai multor bănci pentru a realiza un proiect financiar de proporții.

CONSORȚIU GARANT, *Vezi* Consorțiu bancar.

CONSORȚIU GARANTAT, *vezi* Consorțiu.

CONSORȚIU, formă de monopol; acord temporar, asociație temporară a mai multor bănci, întreprinderi, companii, lanțuri de vânzare cu amănuntul, centre de cercetare științifică, guverne care încheie un acord privind punerea în aplicare a UNUI proiect specific comun.

CONSTITUIREA SA, cadrul juridic și normativ de fondare a societății pe acțiuni.

CONSTITUIREA SRL, cadrul juridic și normativ de fondare a societății cu răspundere limitată.

CONSTITUIREA UNUI MUNICIPIU, (*municipal formation*), unitate teritorial-administra-

tivă cu statut special de municipiu, care posedă o oarecare autonomie în cadrul administrației de stat și este constituită dintr-un oraș mare cu administrație proprie, căruia îi sunt subordonate o serie de localități urbane și rurale din jurul acestuia.

CONSTITUȚIONALISM, sistem politic bazat pe constituție și metode constituționale de guvernare; teorie politică și juridică privind necesitatea unui regim constituțional.

CONSTITUȚIE, legea fundamentală a unui stat, investită cu o forță juridică superioară celorlalte legi, care cuprinde principiile esențiale ale organizării lui, stabilește drepturile și datoritiile principale ale cetățenilor, sistemul electoral, organizarea organelor supreme și locale etc.

CONSTITUȚIONALITATE, doctrină juridică, regim juridic și proces de respectare a constituției ca lege supremă într-un stat de drept.

CONSTITUȚIONALIZARE, proces legislativ de a introduce o normă nouă în textul constituției.

CONSTRUCTION LAG, indicator de disproporție privind intervalul de timp scurs de la finisarea investițiilor capitale și obținerea rezultatelor așteptate.

CONSTRUCȚIE „LA CHEIE”, executare de către antreprenorul general a tuturor operațiilor legate de construcția unui obiect: studiu de fezabilitate, lucrări de construcție și montaj, darea în exploatare.

CONSTRUCȚIE FĂRĂ AUTORIZAȚIE, tip de infracțiune civilă care prevede construcții executate în lipsa certificatului de urbanism pentru proiectare, a documentației de proiect și a autorizației de construire.

CONSTRUCȚIE NOUĂ, Vezi Construcții.

CONSTRUCȚII, domeniu al economiei care are ca obiect construcția, reconstrucția, lărgirea sau reparația clădirilor și înzestrarea tehnică a întreprinderilor cu utilaj tehnologic; domeniu tehnic care este ocupat cu studiul, proiectarea și executarea construcțiilor. obiec-

te construite cu titlu de fond fix destinat afacerilor; clădire, lucrare, edificiu.

CONSTRUIRE, edificarea unei clădiri pe un teren propriu sau închiriat.

CONSUL DE ONOARE, persoană din țară sau străină numită de un stat în funcție consulară ne remunerată într-un consulat în alt stat, pentru a apăra interesele economice, administrative și juridice ale unui stat, precum și pe cele ale cetățenilor acestuia.

CONSUL GENERAL, funcționar diplomatic numit de un stat în funcția de șef al unui consulat în alt stat, pentru a apăra interesele economice, administrative și juridice ale unui stat, precum și pe cele ale cetățenilor acestuia.

CONSUL, agent diplomatic numit de un stat în funcție într-un consulat în alt stat, pentru a apăra interesele economice, administrative și juridice ale unui stat, precum și pe cele ale cetățenilor acestuia.

CONSULAT, reprezentanță diplomatică permanentă, prezidată de un consul; sediul acestei reprezentanțe.

CONSULTAȚIE JURIDICĂ, birou de consultație juridică.

CONSULTING ELECTRONIC, persoană fizică sau juridică care furnizează prin internet servicii de consultații, de informații cu privire la organizarea și rentabilizarea companiilor, la punerea în valoare a unor resurse naturale, la implementarea unor tehnologii sau utilaje și echipamente etc.

CONSULTING, persoană fizică sau juridică care furnizează serviciul de consultații, de informații cu privire la organizarea și rentabilizarea companiilor, la punerea în valoare a unor resurse naturale, la implementarea unor tehnologii sau utilaje și echipamente etc.

CONSUM AUTONOM, cheltuieli reale făcute pentru achiziționarea bunurilor de consum care nu depind de venitul consumatorului .

CONSUM COLECTIV, Vezi Consum.

CONSUM DE BUNURI MATERIALE, metodă de analiză economică și indicator privind

gradul de folosire eficientă a materialelor în producție.

CONSUM DE STAT, parte a produsului intern brut utilizat la întreținerea aparatului structurilor de stat.

CONSUM FINAL DE BUNURI MATERIALE, sistem de indicatori aplicați la evaluarea cheltuielilor din PIB.

CONSUM FINAL DE SERVICII, Vezi Consum.

CONSUM FINAL, indicator privind valoarea bunurilor și serviciilor care fac obiectul consumului populației, agenților economici și instituțiilor de stat.

CONSUM INTERMEDIAR, Vezi Consum.

CONSUM MEDIU PER CAPITA, Vezi Consum per capita.

CONSUM NEPRODUCTIV, consum care nu are drept rezultat producerea de noi bunuri materiale.

CONSUM PER CAPITA, indice mediu de consum al unor produse calculat la nivel de țară pe cap de locuitor într-un an.

CONSUM PERSONAL, folosire a unor bunuri pentru satisfacerea nevoilor oamenilor.

CONSUM PRODUCTIV, folosire a mijloacelor de producție pentru crearea de noi bunuri materiale.

CONSUM SOCIAL, valoarea tuturor serviciilor destinate pentru satisfacerea necesităților societății și consumate de ea în comun în domeniile apărării, administrării instituțiilor de stat, securității statului ș.a.

CONSUM SPECIFIC, metodă de analiză economică și indicator privind consumul de materie primă folosit pentru fabricarea unui articol.

CONSUM VIZIBIL, tip de metodă de analiză economică aplicată în bilanțul interramural făcut în baza produsului intern brut fără volumul exportului.

CONSUM, utilizarea directă sau indirectă a bunurilor industriale și/sau a produselor na-

turale pentru satisfacerea necesităților umane sau economice.

CONSUMATOR DE APĂ, termen juridic și economic de referință privind o persoană fizică sau juridică cu drept de utilizare a obiectivelor acvatice; cetățean sau persoană juridică care obține dreptul de a folosi resursele acvatice pentru satisfacerea necesităților proprii.

CONSUMATOR FINAL, beneficiarul, căruia îi este destinată marfa, pentru mijloacele de producție consumatorul final sunt companiile producătoare de bunuri, iar pentru bunurile de larg consum în calitate de beneficiar final sunt oamenii.

CONSUMATOR MANIPULAT, beneficiar care procură bunurile sub influința și la îndemnul mijloacelor publicitare.

CONSUMATOR, persoană fizică care cumpără, dobândește, utilizează sau consumă bunuri materiale pentru satisfacerea necesităților sale; cumpărător al bunurilor pentru satisfacerea cerințelor personale, fără comercializarea ulterioară a acestora.

CONSUMERISM, doctrină socială și proces care își propune apărarea intereselor consumatorului față de abuzurile specifice societății de consum, precum și îmbunătățirea calității vieții cetățenilor.

CONSUMUL CAPITALULUI FIX, diminuarea capitalului fix în urma uzurii morale și fizice.

CONSUMUL PRODUSELOR ALIMENTARE DE BAZĂ, Vezi Consum per capita.

CONȘTIINCIOZITATE SUPERLATIVĂ, termen de referință în asigurări privind punerea la dispoziția agentului de asigurări informația exhaustivă despre obiectul supus asigurării.

CONT ANALITIC, cont de evidență contabilă care detaliază mijloacele, procesele și sursele economice reflectate în conturile sintetice.

CONT BANCAR, tip de conturi contabile utilizate de către instituțiile monetar-credite pentru a contabiliza fondurile proprii și cele împrumutate prin: conturi bugetare, sistem de conturi, ce asigură tranzacțiile de la trezorerie către beneficiari de surse din bugetul

de stat și invers; cont valutar, de acumulare a valutei unei persoane fizice sau juridice; *vostro account*, cont bancar în valută națională deschis peste hotare; cont special de împrumut, tip de cont curent pentru a ține evidența hârtiile de valoare amanetate; cont de împrumut, deschis pentru a ține evidența unui credit și procesul de rambursare a acestuia; cont de cec, deschis pentru o persoană fizică spre a efectua operații financiare cu ajutorul cecurilor.

CONT BĂNESC, tip de cont contabil, care se ține evidența circulației banilor în valută națională și străină.

CONT BLOCAT, cont bancar restricționat de către guvern; cont bancar de credit restricționat de bancă, cont bancar restricționat în conformitate cu decizia judecății.

CONT CORESPONDENT, tip de cont bancar de decontări între creditori: loro, tip de cont bancar de decontări la credite în banca corespondentă a unei bănci comerciale; nostro, contul unei instituții de creditare într-o bancă comercială corespondentă.

CONT CURENT, tip de cont unic activ-pasiv de acordare a creditelor de către o instituție bancară.

CONT DE ACTIV ȘI PASIV, documente de evidență contabilă de debit (activele pe care le deține agentul economic) și credit (datoriile ce le are față de alte entități economice). Vezi și Cont.

CONT DE BILANȚ, cont de evidență contabilă, ai cărui indicatori sunt reflectați în bilanțul contabil perfectat pentru o anumită perioadă de timp.

CONT DE DECONTARE, tip de cont deschis de către o persoană fizică sau juridică într-o instituție bancară comercială, prin care conform legii, este obligat să efectueze toate tranzacțiile de afaceri.

CONT DE EVIDENȚĂ CONTABILĂ, unitate structurală de contabilitate în care se acumulează informațiile financiare ale unei entități economice; informația structuralizată privind circulația bunurilor imobiliare și mobile într-o anumită perioadă de timp, inclusiv situația la începutul și sfârșitul anului.

CONT DE VIRAMENT, tip de cont bancar într-un sistem poștal de plăți.

CONT EXTRABILANȚIER, tip de cont de evidență contabilă a bunurilor luate de către agentul economic în folosință.

CONT FINANCIAR, sistem național unificat de conturi contabile duble, la care se înregistrează operațiile cu activele financiare și datoriile financiare: partea stângă – procurarea activelor, partea dreaptă – datoriile, conform următoarelor grupuri de active: aur monetar, bani în numerar și depozite, hârtii de valoare, cu excepția acțiunilor, împrumuturi, hârtii de valoare, rezerve tehnice de asigurare, datorii debitoare.

CONT NUMERAL, (*numbered account*), tip de cont deschis într-o bancă comercială, proprietarul fiind indicat printr-un număr cu scopul de a se păstra confidențialitatea.

CONT PRINCIPAL, cont de evidență contabilă a pasivelor și activelor, deschis în conformitate cu clasificarea națională a conturilor bancare pentru a înregistra și a reflecta activitatea financiară și economică a unui agent economic.

CONT SINTETIC, tip de conturi de evidență contabilă a bunurilor după anumite semne distinctive, destinate evidenței financiare și analizei economice a activelor și pasivelor unei entități economice.

CONT VALUTAR AL COMPANIEI, cont bancar al unei entități economice, la care se află valuta străină.

CONT, document financiar și procedeu al contabilitate cu ajutorul căruia se ține într-o formă specială, în expresie valorică și cantitativ, existența și circulația mijloacelor, procesele economice și rezultatele financiare obținute, prin sistemul unic de conturi sintetice și conturi analitice ale mijloacelor economice; proceselor economice; surselor economice; surselelor extra bilanțiere.

CONTABIL ȘEF, persoană responsabilă care personal sau cu echipa, asigură organizarea evidenței contabile într-o companie.

CONTABIL, specialist calificat, angajat pentru a ține lucrările de contabilitate ale unui agent economic, unei companii, instituții sau întreprinderi, lucrător care duce evidența conturilor.

CONTABILITATE CENTRALIZATĂ, entitate contabilă într-o companie, care deservește și filialele autonome.

CONTABILITATE ÎN PARTIDĂ DUBLĂ, termen economic de referință privind o metodă de evidență contabilă care constă în înregistrare dublă a operațiilor la credit și debit.

CONTABILITATE ÎN PARTIDĂ SIMPLĂ, termen economic de referință privind o metodă de evidență contabilă.

CONTABILITATE, subdiviziune internă într-o companie, care asigură înregistrarea operațiunilor efectuate, a rezultatelor acestora, în vederea determinării randamentului și utilității economice a activității desfășurate; totalitatea principiilor de evidență a bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare; unitate structurală care ține evidența contabilă a unei companii; evidență contabilă a operațiilor cu activele și pasivele entității economice.

CONTABIL-REVIZOR, termen economic de referință privind o personalitate care face un audit contabil.

CONTAINER „MOALE”, sac mare cu masa de până la 2 tone, în care se transportă mărfuri pulverulente.

CONTAINER, recipient pentru stocare, depozitare și transportare a mărfurilor; mijloc unicat de transportare a mărfurilor.

CONT-DISPOZIȚIE DE PLATĂ, tip de document de decontare a banilor pentru mărfurile (bunurile) achiziționate, lucrările executate sau serviciile prestate de la contul de decontare al plătitorului.

CONTESTARE, refuz de a recunoaște un drept sau o valoare.

CONTESTAREA TRANZACȚIEI, proces legal de corectare a unei inexactități sau a unei greșeli comise la încheierea unui acord de afaceri.

CONTINGENT PE VÂRSTE, metodă de analiză economică, demografică și sociologică și proces de grupare a populației având ca bază divizarea pe criteriul de vârstă: copii, preșcolari, școlari, apti de muncă, pensionari, vârstă reproductivă, contingent de alegători ș.a.

CONTINGENT, cotă sau cantitate maximă de mărfuri care poate fi importată sau exportată într-o anumită perioadă; grup de persoane născute în același an și luate la evidența autorităților militare locale.

CONTINGENTAREA COMERȚULUI EXTERIOR, Vezi Contingentarea tarifelor.

CONTINGENTAREA EMISIUNII, cotă sau cantitate maximă de hârtii de valoare care poate fi propuse într-o emisiune de titluri de valoare.

CONTINGENTAREA IMPORTULUI, Vezi Contingentarea tarifelor.

CONTINGENTAREA TARIFELOR, cotă sau cantitate maximă de mărfuri care poate fi importată sau exportată cu sau fără taxe vamale, într-o anumită perioadă.

CONTINUITATEA PROCESULUI JURIDIC, termen juridic de referință privind unul din principiile democratice de decurgere a procedurii judiciare, care stipulează că un complet de judecată examinează fiecare dosar încontinuu până la pronunțarea sentinței.

CONTOMAT, tip de bancomat special.

CONTRABANDĂ FĂRĂ PROPRIETAR, obiecte confiscate în procesul controlului vamal, care sunt declarate ale nimănui.

CONTRABANDĂ MILITARĂ, Vezi Contrabandă.

CONTRABANDĂ, infracțiune în domeniul activității economice privind trecerea peste frontiera vamală de mărfuri, eludându-se controlul vamal sau tăinuindu-le de el, săvârșită în proporții mari sau deosebit de mari, fie în mod repetat, fie de un grup de persoane care s-au organizat pentru activitate de contrabandă, fie de o persoană cu funcție de răspundere care face uz de situația de serviciu, fie prin folosirea

frauduloasă de documente vamale și de alte documente, fie însoțită de nedeclarare sau de declararea lor neautentică în documentele vamale sau în alte documente, o astfel de trecere de substanțe narcotice, psihotrope, cu efecte puternice, toxice, otrăvitoare, radioactive și explozive, de deșeuri nocive, de armament, de dispozitive de explodare, de arme de foc și de muniții, cu excepția armelor de vânătoare cu țeavă lisă și a cartușelor la ele, de valori culturale, precum și nereturnarea pe teritoriul vamal a valorilor culturale scoase din țară în cazul în care returnarea lor este obligatorie.

CONTRACONT, termen economic de referință privind un cont de balansare.

CONTRACT DE LEASING FINANCIAR, Vezi Contract leasing.

CONTRACT ADIȚIONAL, (*accessory contract*), acord suplimentar la un tratat internațional.

CONTRACT ASUPRA LICENȚEI, Vezi Contract exclusiv asupra licenței.

CONTRACT BURSIER, Vezi Contract futures.

CONTRACT CAUSE, faptă juridică, care constituie inițierea relațiilor juridice.

CONTRACT COLECTIV, act juridic și tip de convenție prin care patronul companiei (instituției) și reprezentanții colectivului (comitetul sindical profesional) sunt reglementate relațiile de muncă.

CONTRACT COMUTATIV, tip de contract și procedură în dreptul civil.

CONTRACT CONFIDENȚIAL, tip de acord de executare a unor lucrări, pentru care se solicită permis de acces la secretul de stat.

CONTRACT CONSENSUAL, tip de înțelegere orală între două părți asupra unui lucru.

CONTRACT CONTINGENT, tip de tratat internațional de înțelegere între state privind exportul, importul sau tranzitarea frontierei.

CONTRACT CONTOCURENT, tip de acord între doi subiecți economici privind operațiile bancare comune.

CONTRACT CORESPONDENT, tip de acord între două instituții bancare.

CONTRACT CU ACHITARE ÎN MĂRFURI, un tip de acord în comerțul internațional prin care se stipulează că achitarea pentru bunurile livrate conform contractului se va face de către beneficiar prin livrare de alte mărfuri expeditorului, dar nu în valută.

CONTRACT CU ASORTIMENT IMPUS, acord dintre compania producătoare de marfă și dealeri privind transmiterea spre comercializare a bunurilor care sunt suprasolicitate, cu condiția, că să preia să realizeze și marfă ce nu au priză la consumatori.

CONTRACT CU COMISIA DE BROKERI, contract între o persoană fizică și comisia de brokeri privind permisiunea de a efectua tranzacții pe piața bunurilor, serviciilor și hârțitelor de valoare.

CONTRACT CU ÎNLESNIRI, tip de acord comercial încheiat între vânzător și cumpărător cu clauze preferențiale speciale.

CONTRACT CU LIVRARE UNICĂ, tip de acord prin care se stipulează că livrarea bunurilor se va face integral printr-o singură tranșă.

CONTRACT CU LIVRĂRI PERIODICE, tip de acord prin care se stipulează că livrarea bunurilor se va face periodic în termenii și volumul stabilit de către părți.

CONTRACT CU PLATA ÎN BANI, un tip de acord în comerțul internațional prin care se stipulează că achitarea pentru bunurile livrate conform contractului se va face de către beneficiar prin valută.

CONTRACT CU PLATA PRIN DECONTĂRI, tip de acord prin care se stipulează că achitățile în tipul de valută convenit vor fi făcute prin virament.

CONTRACT CU PLATĂ MIXTĂ, tip de acord investițional internațional, prin care se stipulează că achitarea pentru credit conform contractului se va face de către beneficiar parțial prin livrare de mărfuri produse la obiectul construit, parțial în valută.

CONTRACT CU PRIVIRE LA CECURI, tip de acord bancar privind gestiunea carnetelor de cecuri.

CONTRACT CU TITLU GRATUIT, acord dintre două persoane fizice sau juridice, prin care una transmite în folosință gratuită niște bunuri, iar ultima se obligă să restituie bunurile în stare integrală la expirarea termenului.

CONTRACT DE ADMINISTRARE A PORTOFOLIULUI, tip de acord comercial și de administrare a afacerilor unei companii.

CONTRACT DE ADMINISTRARE A UNEI ÎNTREPRINDERI, Vezi Contract managerial.

CONTRACT DE ANTREPRIZĂ SUB CHEIE, tip de acord încheiat între beneficiar și un antreprenor general privind construcția și darea în exploatare a unui obiect.

CONTRACT DE ANTREPRIZĂ, tip de acord privind condițiile de executare a lucrărilor de fezabilitate, proiectare, construcție – montaj și mentenanță.

CONTRACT DE ARENDĂ, document juridic și economic privind darea în chirie a unor bunuri.

CONTRACT DE ARENDĂ-CUMPĂRARE, tip de acord de închiriere a unui bun, cu clauză specială de răscumpărare pentru arendaș.

CONTRACT DE ASIGURARE PERSONALĂ, tip de acord încheiat între asigurator și persoana asigurată.

CONTRACT DE ASIGURARE, tip de acord între două persoane fizice și/sau juridice privind acordarea unor servicii de asigurare a bunurilor sau persoanei.

CONTRACT DE ASOCIERE, tip de acord de afaceri, la care pe lângă fondatori, se pot asocia și alte persoane fizice sau juridice.

CONTRACT DE AUTOR, act prin care un autor delegă temporar sau definitiv drepturile sale asupra unei opere de creație sau invenție, inovație.

CONTRACT DE BURSĂ, tip de acord semnat în cadrul tranzacțiilor pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

CONTRACT DE CARITATE, tip de contract cu titlu gratuit, dar fără restituire a bunurilor către proprietar la încheierea termenului.

CONTRACT DE CASIERIE, tip de acord între părțile contractante prin care stabilește că hârtiile de valoare trebuie livrate în casierie în ziua încheierii tranzacției.

CONTRACT DE CĂSĂTORIE, acord perfectat la încheierea privind drepturile și obligațiunile matrimoniale și patrimoniale ale soților.

CONTRACT DE CERCETARE ȘTIINȚIFICĂ, tip de acord încheiat pe bază de concurs între o instituție de stat sau instituție donator și o instituție de cercetări științifice privind efectuarea unor cercetări concrete.

CONTRACT DE COMERȚ EXTERIOR, tip de acord internațional încheiat între state, companii privind operațiunile valutare și de vânzare-cumpărare la import și export.

CONTRACT DE COMISION, tip de acord pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare. Vezi Contract de mandat.

CONTRACT DE COMPENSARE, tip de acord de barter.

CONTRACT DE CONCESIUNE COMERCIALĂ, Vezi Concesiune comercială.

CONTRACT DE CONCESIUNE, tip de acord comercial între stat și o companie străină de transmitere pentru explorarea zăcămințelor minerale.

CONTRACT DE CONSIGNAȚIUNE, Vezi Contract de comision.

CONTRACT DE CONSTITUIRE, tip de acord cu efect juridic, semnat de fondatorii unui cartel, unei organizații, corporații sau companii.

CONTRACT DE CREDITARE, document juridic și tip de înțelegere între subiecții unei tranzacții de creditare.

CONTRACT DE DEPOZIT, un tip de acord bancar între administrația companiei și client privind managementul depozitului.

CONTRACT DE DESERVIRE INTERMEDIERĂ, acord de deservire la burse încheiat între clienți și brokeri.

CONTRACT DE DONAȚIE, tip de contract cu titlu gratuit de transmitere a unor bunuri.

CONTRACT DE ENERGIE ELECTRICĂ, tip de acord privind relațiile dintre furnizorul de energie electrică și consumator la prestarea acestui serviciu.

CONTRACT DE FURNIZARE, tip de acord comercial de livrare a unor bunuri.

CONTRACT DE GARANȚIE, acord care garantează oferirea unor servicii pe durata valabilității acestuia.

CONTRACT DE GESTIONARE A BUNURILOR, tip de contract cu titlu gratuit de transmitere în folosință fără drept de proprietate a unor bunuri.

CONTRACT DE INTENȚIE, acord prealabil încheiat între părți privind inițierea pregătirii unui acord de colaborare.

CONTRACT DE ÎMPRUMUT, acord dintre două persoane fizice sau juridice, prin care una transmite cu împrumut în folosință gratuită niște bunuri, iar ultima se obligă să restituie bunurile în stare integrală la expirarea termenului.

CONTRACT DE ÎNCHIRIERE, tip de acord între arendaș și arendator privind închirierea unor bunuri.

CONTRACT DE ÎNSCENARE, tip de contract de autor pentru montarea unei piese.

CONTRACT DE ÎNTOVĂRĂȘIRE, *Vezi* Întovărășire simplă.

CONTRACT DE LIVRARE, tip de acord încheiat între vânzător și cumpărător, care stabilește obligațiunile și drepturile părților.

CONTRACT DE LOCAȚIUNE, tip de acord de închiriere a unui spațiu locativ.

CONTRACT DE MANDAT, tip de relații manageriale și de acord privind executarea unor proceduri juridice.

CONTRACT DE MĂRFĂ ÎN CREDIT, tip de acord comercial.

CONTRACT DE MUNCĂ, tip de acord de angajare a forței de muncă.

CONTRACT DE NAVLOSIRE, contract prin care un transportator maritim se obligă să transporte mărfurile conform conosamentului încheiat.

CONTRACT DE PĂSTRARE A BUNURILOR DE PREȚ, tip de acord bancar între compania bancară și client privind condițiile de păstrare a bunurilor transmise prețioase băncii și de restituire a lor.

CONTRACT DE PĂSTRARE, un tip de acord comercial.

CONTRACT DE PENSIONARE, *Vezi* Contract nestatal pentru pensii.

CONTRACT DE PRESTARE A SERVICIILOR, tip de acord oneros contra plată în domeniu.

CONTRACT DE RĂSPUNDERE MATERIALIZĂ, tip de acord încheiat între patron și angajat privind utilizarea bunurilor transmise în folosință.

CONTRACT DE REASIGURAE, un tip de acord semnat de asigurat cu asigurator după expirarea poliței de asigurare.

CONTRACT DE RENTĂ, tip de acord privind gestionarea unei rente.

CONTRACT DE SERVICII, tip de acord de antrepriză între două persoane fizice și/sau juridice privind acordarea unor servicii casnice.

CONTRACT DE STAT, acord de achiziționare centralizată a unor bunuri pentru nevoile organizațiilor și instituțiilor de stat.

CONTRACT DE SUBARENDĂ, tip de acord privind condițiile de subînchiriere a unui spațiu locativ.

CONTRACT DE TRAFIC, tip de acord în transport aerian, feroviar sau terestru.

CONTRACT DE TRANSPORT MĂFURI, un tip de acord specific.

CONTRACT DE TRANSPORT PASAGERI, un tip de acord specific.

CONTRACT DE TRANSPORT PE MARE, tip de acord comercial privind condițiile de transportare a mărfurilor cu o navă.

CONTRACT DE VÂNZARE A COMPANIEI, tip de acord privind condițiile de vânzare și cumpărare a unei companii.

CONTRACT DE VÂNZARE A IMOBILELOR, tip de acord privind condițiile de vânzare și cumpărare a unui bun imobil.

CONTRACT DE VÂNZARE-CUMPĂRARE CU AMĂNUNTUL, tip de acord între producător și comerciant – persoană fizică sau juridică privind condițiile de comercializare a bunurilor contractate.

CONTRACT DE VÂNZARE-CUMPĂRARE INTERNAȚIONAL, Vezi Contract de vânzare-cumpărare simplu.

CONTRACT DE VÂNZARE-CUMPĂRARE SIMPLU, acord de vânzare-cumpărare încheiat între două persoane fizice sau/și juridice privind livrarea unor bunuri sau servicii ori hârtii de valoare conform condițiilor de bază stipulate în contractul tip și completat cu clauze specifice obiectului negociat pentru vânzare-cumpărare.

CONTRACT DE VÂNZARE-CUMPĂRARE, tip de acord național sau internațional în domeniul comercial.

CONTRACT DIRECT, acord încheiat cu o persoană fizică sau juridică selectat prin negocieri prealabile, fără concurs.

CONTRACT ECONOMIC, tip de convenție economică.

CONTRACT EDITORIAL, acord juridic și civil privind condițiile de editare a unei lucrări.

CONTRACT EXCLUSIV ASUPRA LICENȚEI, tip de acord între două persoane fizice și/sau juridice privind utilizarea unei licențe.

CONTRACT FORMAL, Vezi Acord de intenție.

CONTRACT FUTURES, angajament standardizat între doi parteneri, un vânzător și un cumpărător, de a vinde, respectiv de a cumpăra

un bun (mărfuri, acțiuni, valute, aur etc) la un preț stabilit în momentul încheierii tranzacției și cu executarea contractului la o data viitoare (futures), numită scadență.

CONTRACT INDIVIDUAL DE MUNCĂ, acord în scris prin intermediul căruia o persoană fizică numită angajat, se angajează să efectueze lucrări sau servicii pentru o persoană fizică sau juridică, numită angajator, în regim de dependență, de subordonare juridică față de acesta; înțelegere dintre salariat și angajator, prin care salariatul se obligă să presteze o muncă într-o anumită specialitate, calificare sau funcție, să respecte regulamentul intern al unității, iar angajatorul se obligă să-i asigure condițiile de muncă prevăzute de prezentul cod, de alte acte normative ce conțin norme ale dreptului muncii, de contractul colectiv de muncă, precum și să achite la timp și integral salariul.

CONTRACT ÎN CONSTRUCȚII, tip de acord de antrepriză în domeniu.

CONTRACT ÎN FAVOAREA TERȚILOR, acord încheiat între două părți – persoană fizică sau juridică, prin care se stabilește că plătitorul va achita datoria creditului unei a treia persoane.

CONTRACT ÎN TERMEN, tip de acord de plăți încheiat pe piața hârtiilor de valoare, Vezi Contract futures.

CONTRACT ÎNTRE SUBIECȚII FEDERAȚIEI RUSE, tip de acord privind delimitarea competențelor.

CONTRACT LEASING, sistem de finanțare a investițiilor conform căruia o întreprindere poate închiria materiale, mașini, utilaje de la societăți specializate.

CONTRACT LIMITATIV, tip de acord de vânzare-cumpărare, prin care cumpărătorul se obligă să achiziționeze marfă numai de la un singur furnizor.

CONTRACT MANAGERIAL, tip de acord încheiat între fondatorul unei companii cu persoana care va administra întreprinderea.

CONTRACT MATRIMONIAL, acord în scris perfectat între miri la încheierea unei căsătorii.

CONTRACT MIXT, un tip de acord cu efecte civile și juridice, ce cuprinde mai multe tipuri de contracte.

CONTRACT NESTATAL PENTRU PENSII, tip de acord între o companie privată de asigurare a pensiilor și un beneficiar.

CONTRACT OPȚIONAL, tip de acord de vânzare-cumpărare a opțiunilor pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

CONTRACT PARIU, (*party contract*), tip de acord încheiat între două părți sub formă de pariu.

CONTRACT PENTRU SCENARIU, tip de acord pentru plata dreptului de autor.

CONTRACT PRELIMINAR, Vezi Contract de intenție.

CONTRACT PUBLIC, (*public agreement*), tip de acord comercial între vânzător și cumpărător.

CONTRACT REAL, clauză a unui contract sau acord, prin care tranzacția se consideră încheiată numai dacă bunurile, asupra cărora s-a convenit, au fost transmise.

CONTRACT SALVAMAR, conform dreptului maritim internațional, acord între căpitanul unei nave și salvator privind condițiile de salvare a navei în caz de dificultate.

CONTRACT SIMPLU DE LICENȚĂ. Vezi Contract exclusiv asupra licenței.

CONTRACT SOCIAL, teorie și doctrină politică privind apariția statului.

CONTRACT STATAL PENTRU ASIGURAREA PENSIILOR, tip de acord de asigurare a pensiilor între o CNAS și un beneficiar.

CONTRACT SUPLIMENT LA OBLIGAȚIUNI, tip de acord adițional, eliberat posesorului sau cumpărătorului hârtiilor de valoare după tragerea lor pe piața hârtiilor de valoare.

CONTRACT SUPLIMENTAR, Vezi Contract adițional.

CONTRACT TIP, model de acord cu efecte juridice, politice, sociale sau economice, care conține informații generale unificate și

perfectate în conformitate cu actele normative din aria domeniul ce constituie obiectul tranzacției.

CONTRACT TIP, model de acord într-un anumit domeniu, Vezi Acord.

CONTRACT VALUTAR, termen de referință în asigurări, prin care se stabilește data limită și condițiile de schimb a unei valute pe altă valută.

CONTRACT VIAGER de ÎNTEREȚINERE, tip de acord între o persoană fizică, care transmite altei persoane bunurile sale în schimbul întreținerii viagere de către ultima.

CONTRACT, act juridic încheiat în scris ca urmare a înțelegerii intervenite între 2 sau mai multe persoane fizice sau juridice asupra unei afaceri cu drepturi și obligații în sarcina părților contractante; înțelegere încheiată între două sau mai multe persoane fizice sau juridice, pentru a stabili, modifica sau stinge anumite relații de drept între ele; formă specială de contract de muncă în care termenul acțiunii sale, drepturile, obligațiile și responsabilitățile părților (inclusiv materialele), condițiile de securitate materială și organizarea muncii salariatului, condițiile de reziliere a contractului sunt stabilite prin acordul părților.

CONTRACTANT, persoană fizică sau juridică care încheie un acord și stabilesc relații concrete de colaborare cu drepturi și obligațiuni pentru fiecare dintre părțile contractului.

CONTRACTARE, proces de încheiere a unui acord, a unui contract sau a unei convenții juridice.

CONTRACTUL LICENȚEI DEPLINE, Vezi Contract exclusiv asupra licenței.

CONTRADICTORIALITATE, noțiune juridică de referință și principiu democratic de procedură judiciară privind caracterul deplin, obiectiv și sub toate aspectele al dezbărilor asupra unei cauze.

CONTRAFACERE, formă de concurență ne-loială manifestată de către unii producători de bunuri și prestatori de servicii sau emițători de hârtii de valoare prin reproducerea ilegală pe

bunurile acestora a unor desene comerciale, logo, însemne corporative ale altor companii, infracțiuni economice săvârșite prin alterarea adevărului în acte scrise, oficiale sau private.

CONTRAILER, container-remorcă cu roți, folosit pentru transportul mixt pe șosele sau pe calea ferată a unor mărfuri cu masa de 6-30 tone și volumul de până la 15 metri cubi.

CONTRAMARCĂ, parte a unui bilet de spectacol care îi rămâne spectatorului; bilet liberat la teatru ca să poată intra în sală celor care iese temporar din sala de spectacole; semn distinctiv înmănat călătorilor în tranzit la o escală; bilet justificativ transmis fiecărei persoane care participă la o călătorie în grup pentru a-i permite accesul în mijlocul de transport.

CONTRAOFERTA CUMPĂRĂTORULUI, propunere făcută de cumpărător în timpul licitației la un preț mai mare decât cel anunțat anterior; propunere repetată a cumpărătorului la contraoferta vânzătorului.

CONTRAOFERTA VÂNZĂTORULUI, răspuns la contraoferta cumpărătorului.

CONTRAOFERTĂ, contrapropunere la o ofertă pentru încheierea unui contract de vânzare-cumpărare a bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare; acceptarea propunerilor de încheiere a unui acord, dar cu schimbarea unor clauze din proiectul inițial.

CONTRASEMNARE, semnătură a unui ministru pe proiectul unui act normativ, prin care își asumă veridicitatea și responsabilitatea politică, profesională și juridică a documentului.

CONTRASEMNĂTURĂ, consemnarea pe propria răspunde de către persoana împuternicită a autenticității conținutului unui document.

CONTRASTALIE, termen economic de referință privind valoarea penalizării aplicate de armator navlositorului pentru depășirea timpului de încărcare-descărcare stipulat în contract.

CONTRAVENTIENT ÎN DOMENIUL VALORIFICĂRII RESURSELOR NATURALE, persoană fizică sau juridică care încalcă

legislația în domeniul explorării resurselor minerale și de protecție a mediului.

CONTRAVENȚIE ADMINISTRATIVĂ, măsură aplicată de organele de drept unui angajat pentru încălcarea gravă a disciplinei de muncă.

CONTRAVENȚIE VAMALĂ, nerespectarea codului vamal de către persoană fizică sau juridică; termen juridic și economic de referință privind temeiul juridic, clasificarea contravențiilor și modul de contracarare a lor.

CONTRAVENȚIE, termen juridic de referință privind o abatere disciplinară sau administrativă.

CONTRIBUABIL, persoană fizică sau juridică plătitoare de impozite.

CONTRIBUȚIE MINIMALĂ, volumul minimal de capital care poate fi atras în strategia de investiții a companiei.

CONTRIBUȚIE, plățile post-război forțat plătite de statul învins statelor învingătoare; retragerea forțată monetară sau naturală de la populație de către trupele uneia dintre țările în război pe teritoriul capturat al inamicului.

CONTRIBUȚII PENTRU ASIGURĂRI ÎN MEDICINĂ, transferări lunare din venituri în fondul de asigurări în medicină.

CONTRIBUȚII PENTRU ASIGURĂRI SOCIALE, transferări lunare din venituri în fondul de pensii.

CONTRIBUȚIONAL APPROACH, metodă de analiză economică aplicată la abordarea evaluării veniturilor și a rentabilității, efectuată pe componente separate a cheltuielilor, pentru a scoate în evidență elementele vulnerabile.

CONTROL AL DEVIZULUI DE CHELTUIELI, formă și metodă de evaluare internă sau externă a activității unei companii.

CONTROL ASUPRA MASEI MONETARE, tip de control de stat, prerogativă de supraveghere și intervenție în caz de necesitate a Băncii Naționale.

CONTROL ASUPRA SALARIILOR ȘI PREȚURILOR, politică de stat și metodă legislativ-normativă de reglementare proporțională a

mărimii salariilor și prețurilor de piață la mărfuri de larg consum.

CONTROL BANACAR INTERN, tip de audit intern privind eficiența activităților derulate de o bancă; Vezi Control bancar.

CONTROL BANCAR, metodă de monitoring a băncii naționale asupra activității băncilor comerciale; control intern privind eficiența activităților derulate de o bancă.

CONTROL BUGETAR, parte componentă a controlului financiar de stat privind realizarea exercițiului bugetar de acumulare și cheltuire a mijloacelor bugetare pe verticală și orizontală.

CONTROL CONSTITUȚIONAL, activitate a Curții constituționale privind examinarea constituționalității actelor normative aprobate de parlament, guvern și alte autorități publice centrale.

CONTROL CONTABIL, set de activități interne menite să asigure o evidență contabilă corectă și veridică.

CONTROL CURENT, monitorizare continuă și permanentă asupra proceselor de funcționare și activitate a unei companii.

CONTROL DE AUDIT, (*auditor check*), metodă de analiză în baza documentelor de evidență contabilă a activității economice și financiare a unei companii, efectuată de către un auditor-revizor: audit obligatoriu, efectuat periodic o dată pe an, audit la solicitare, cu anumite ocazii (schimbarea contabilului șef sau a managerului principal). Rezultatul auditului poate fi pozitiv, când este constatată autenticitatea și corectitudinea evidenței contabile, și poate fi negativ, când sunt scoase în evidență încălcări și abateri grave.

CONTROL DE INSPECTARE, metodă de analiză și proces de monitorizare de către organele de stat a executării actelor legislative și normative, instrucțiunilor tehnologice și tehnice, pentru depista abaterile și lichidarea neajunsurilor; formă și metodă de evaluare internă sau externă a activității unei companii.

CONTROL DE RECEPȚIE, metodă și proces de monitorizare internă sau externă a calității produselor fabricate.

CONTROL DE STAT, proces continuu și metodă de activitate a organelor statului în prevenirea, detectarea și încetarea acțiunilor contra-re normelor și regulilor stabilite.

CONTROL DUBLU, proces pentru derularea căruia se cere acțiunea concomitenă a două persoane fizice sau juridice, care dețin parola de acces.

CONTROL ECOLOGIC, formă, metodă de lucru și mecanism de monitorizare a activității agenților economici, companiilor și instituțiilor privind respectarea legislației ecologice.

CONTROL FINANCIAR, formă, metodă de lucru și mecanism de monitorizare a activității financiare a unei companii din partea statului sau a fondatorilor.

CONTROL FISCAL, activități întreprinse sistematic și periodice de către organele fiscale asupra contribuabililor persoană fizică sau juridică pentru a monitoriza procesul de plătire deplină a impozitelor și taxelor.

CONTROL INTERN, proces de audit intern privind monitorizarea sistemului de management al unei companii.

CONTROL INVESTIȚIONAL, instrument și proces de monitorizare a valorificării mijloacelor investite; activitate din partea organelor de control ale statului asupra activității companiilor investitoare.

CONTROL JUDICIAR ȘI DE DREPT, formă, metodă și mecanism de monitorizare a activității organelor de drept și hotărârilor adoptate de ele.

CONTROL MARKETING, instrument managerial intern și formă de monitorizare complexă și sistematică a activității serviciului marketing al unei companii.

CONTROL MIGRAȚIONAL, monitorizare de către organele abilitate ale statului a circulației migrațională a imigranților în țară.

CONTROL PARLAMENTAR, formă și metodă a controlului de stat.

CONTROL PERSONAL, tip de procedură vamală de verificare a lucrurilor personale ale

cetățenilor, la ieșirea din țară sau intrarea în țară.

CONTROL SELECTIV, Vezi Control.

CONTROL SOCIAL, formă, metodă și mecanism democratic de monitorizare a activității organelor statului din partea structurilor organizate ale societății civile, a ONG și a mijloacelor de informare în masă.

CONTROL VALUTAR, proces și metodă de reglementare a cursurilor valutare și a cantității de valută străină pe piața monetară autohtonă.

CONTROL VAMAL VALUTAR, vezi Control vamal.

CONTROL VAMAL, formă, metodă de lucru și mecanism de monitorizare ale serviciului vamal asupra circulației peste hotare, la intrare sau ieșire, a bunurilor și valutei aflate asupra persoanei fizice sau juridice; tip de procedură vamală de verificare a persoanelor, mijloacelor de transport și a mărfurilor la ieșirea din țară sau intrarea în țară.

CONTROL, element al managementului și marketingului de verificare și analiză periodică sau de o singură dată a unei activități, a unui proces, a unui obiect.

CONTROLLING, sistem managerial de monitorizare a îndeplinirii scopurilor unei companii și metodă de analiză a rezultatelor atinse prin prisma profitului obținut.

CONTROLUL ASUPRA REZERVELOR, monitoring intern privind circulația stocurilor de bunuri aflate la depozit într-o companie, cu scopul de a le utiliza cât mai eficient.

CONTROLUL EXPORTULUI, politică de stat, sistem și activități juridice, economice și manageriale care asigură circulația inofensivă a bunurilor în cadrul comerțului internațional.

CONTROLUL INTERN A UNEI COMPANII, Vezi Control intern.

CONTROLUL MĂRFURILOR ȘI MIJLOACELOR DE TRANSPORT, tip de procedură vamală de verificare a mărfurilor și a mijloacelor de transport la ieșirea din țară sau intrarea în țară.

CONTROLUL MĂRFURILOR, (*testing of intention*), evaluarea testării unui bun, care a fost distribuit mai multor consumatori pentru utilizare.

CONTUL CIRCULAȚIEI CAPITALULUI, parte componentă a balanței de plăți.

CONTUL DEPOZITELOR SCADENT, cont bancar de depozit cu dobândă mare, perfectat fără drept de suplینire sau retragere a numerarului pe toată perioada.

CONTURI NAȚIONALE, sistem de indicatori statistici aplicați la analiza activității economice a unei țări.

CONȚINUTUL CRIMEI, termen juridic de referință în dreptul penal privind elementele constitutive ale unui delict, care prezintă pericol social și este o abatere de la legea penală, sancționată de lege.

CONȚINUTUL INFRAȚIUNII, termen juridic de referință în dreptul civil privind elementele constitutive ale unui abateri în relațiile sociale patrimoniale și nepatrimoniale, care este sancționată de lege.

CONȚINUTUL ÎN AUR A UNEI MONEDE, volumul de aur pe care îl conține o unitate bănească de valută națională.

CONVEIER, sistem tehnic în formă de bandă rulantă cu mișcare continuă, care acționează mecanic, servind la transportarea diferitelor obiecte în procesul de producere, fabricare, prelucrare, asamblare sau stocare.

CONVENTIA DE LA PARIS PENTRU PROTECTIA PROPRIETATII INDUSTRIALE, acord internațional adoptat în 20.03.1883 la Paris, prevede asigurarea unei protecții adecvate și efective a invențiilor, mostrelor industriale și mărcilor comerciale.

CONVENTION PRIORITY, prioritate la o invenție, o mostră industrială sau o marcă comercială noi, în conformitate cu prevederile Convenției de la Paris privind protecția proprietății industriale, se stabilește după persoana care prima a depus cererea de înregistrare.

CONVENȚIA CU PRIVIRE LA CONTRACTUL DE TRANSPORT INTERNAȚIONAL AUTO DE PASAGERI ȘI BAGAJE, tratat

internațional încheiat la 1 martie 1973 la Geneva, reglementează drepturile și obligațiunile părților implicate în traficul internațional de pasageri și bagaje.

CONVENȚIA CU PRIVIRE LA PREȚURI, tratat internațional care reglementează drepturile și obligațiunile părților în domeniul formării prețurilor, stabilirii nivelului prețurilor la diferite tipuri de mărfuri.

CONVENȚIA DE LA VIENA DESPRE RĂSPUNDEREA CIVILĂ, tratat internațional privind responsabilitatea pentru paguba suferită în urma accidentelor la obiectele nucleare.

CONVENȚIA LATERNA, înțelegere încheiată în 1929 în statul italian și Vatican, ce a pus capăt litigiului Romei; conține un contract de bază privind formarea statului suveran Vatican în Roma, un acord financiar care reglementează relațiile financiare dintre cele două părți și un concordat privind drepturile și privilegiile bisericii catolice în Italia.

CONVENȚIA MONDIALĂ CU PRIVIRE LA DREPTURILE DE AUTOR, acord internațional adoptat în 06.09.1952 la Geneva, prevede asigurarea unei protecții adecvate și efective a drepturilor autorilor și altor titulari ai drepturilor de autor asupra operelor literare, științifice și artistice, cum ar fi operele scrise, muzicale, dramatice și cinematografice, operele de pictură, grafică și sculptură.

CONVENȚIA NAȚIUNILOR UNITE ASUPRA DREPTULUI MĂRII, acord internațional elaborat între 1973 și 1982, care definește drepturile și responsabilitățile națiunilor cu privire la utilizarea lor a oceanelor lumii, de stabilire a orientărilor pentru întreprinderi, mediul, precum și managementul marin a resurselor naturale.

CONVENȚIE CONSULARĂ, Vezi Convenție.

CONVENȚIE DE ARBITRAJ, înțelegere în părțile aflate în litigiu asupra subiectului ce urmează a fi transmis în arbitraj spre examinare.

CONVENȚIE DE CONT, contract dintre bancă și o persoană fizică sau juridică privind deschiderea unui cont bancar.

CONVENȚIE DE DEPOZIT, contract dintre bancă și o persoană fizică sau juridică privind deschiderea unui depozit bancar.

CONVENȚIE FACULTATIVĂ, în dreptul internațional, tip de acord suplimentară multilateral ca o anexă la acordul de bază.

CONVENȚIE FISCALĂ, acord internațional între două state privind constituirea bazei juridice cu aplicare în domeniul taxelor vamale și regimului de impunere aplicat reciproc agenților economice ai uneia din părți pe teritoriul celelalte pări și viceversa.

CONVENȚIE INTERNAȚIONALĂ, Vezi Convenție.

CONVENȚIE ÎN DOMENIUL TRANSPORTULUI FEROVIIAR, Vezi Convenții internaționale în transport.

CONVENȚIE RELATIVĂ LA CONTRACTUL DE TRANSPORT INTERNAȚIONAL AL MĂRFURILOR PE ȘOSELE, tratat internațional încheiat la 19 mai 1956 la Geneva, reglementează într-un mod uniform condițiile contractului de transport internațional de mărfuri pe șosele, în special în ceea ce privește documentele folosite pentru acest transport și responsabilitatea transportatorului.

CONVENȚIE VAMALĂ, tratat internațional încheiat între două sau mai multe state, care reglementează drepturile și obligațiunile părților semnatare în domeniile comerțului intern și regimului vamal.

CONVENȚIE, denumire dată unor tratate internaționale între două sau mai multe state, instituții, persoane, pe probleme de ordin politic, juridic, comercial, economic, militar etc.; acord, contract.

CONVENȚII INTERNAȚIONALE ÎN TRANSPORT, acte normative ca instrumente ale ONU, ce reglementează traficul tuturor tipurilor de transport aerian, terestru și pe apă: Convenția referitor la contractul internațional de mărfuri pe șosele CMR, încheiată la Geneva 1956, care a intrat în vigoare la 2 iunie 1961; Convenția de la Viena privind circulația rutieră din 1968; Convenția ONU privind transportul de mărfuri pe mare, adoptată la

Hamburg (denumită Regulile de la Hamburg) la 31 martie 1978; Convenția privind transporturile internaționale feroviare COTIF, încheiată la Berna 1980; Convenția privind condițiile generale de transport de mărfuri în trafic internațional pe Dunăre, adoptată la Siofoh (Ungaria) în 1989; Convenția pentru unificarea anumitor reguli referitoare la transportul aerian internațional, încheiată la Mont-Real, 28 mai 1999; convenția ONU cu privire la transportul multimodal internațional de mărfuri adoptată la Geneva în 1980.

CONVENȚIILE DE LA VIENA CU PRIVIRE LA DREPTUL TRATATELOR INTERNAȚIONALE, este un tratat internațional care conține regulile menite să reglementeze încheierea și aplicarea tratatelor între state și organizații internaționale sau între mai multe organizații internaționale, a fost adoptat și deschis spre semnare la 21 martie 1986, dar până în prezent fiind semnat numai de 44 state, nu a intrat încă în vigoare. care reglementează.

CONVENȚIILE DE LA VIENA DESPRE RELAȚIILE DIPLOMATICE, tratat internațional semnat la Viena în 18 aprilie 1961, care reglementează relațiile, privilegiile și imunitățile diplomatice cu scopul de a asigura îndeplinirea eficace a funcțiilor misiunilor diplomatice ale statelor.

CONVENȚIILE DE LA GENEVA DIN 07.06.1930 ȘI 19.03.1931, reglementează unele conflicte de legi în materie de cambie și bilet la ordin.

CONVENȚIILE DE LA LOMÉ, acord comercial și de ajutor semnat între Uniunea Europeană și țările din Africa, Caraibe și Oceania în perioada 1975-2000 în Lome, Togo.

CONVENȚIILE OIM, set de opt documente de bază, elaborate și adoptate de conferința anuală a Organizației Internaționale a Muncii, privind munca forțată, libertatea sindicală, dreptul la organizare și negociere colectivă, egalitatea de remunerare, abolirea muncii forțate, discriminarea (angajare și profesie), vârsta minimă și interzicerea celor mai grave forme ale muncii copiilor; set de patru

convenții ca instrumente prioritare privind inspecția muncii, inspecția muncii în agricultură, consultările tripartite (standardele internaționale ale muncii) și politica de ocu-pare.

CONVERGENȚĂ, metodă de analiză economică, proces economic și tendință de contopire, echilibru și dezvoltare durabilă pentru a explica apropierea diverselor sisteme economice, a mecanismelor de funcționare, a instituțiilor și a metodei de calculare a principalilor indicatori macroeconomici.

CONVERSIUNE FINANCIARĂ, metodă și proces de transformare sau schimbare a proprietăților monetare hârtiilor de valoare.

CONVERSIUNE FORȚATĂ, proces de schimb la solicitarea clientului, a unui tip de hârtii de valoare pe altul.

CONVERSIUNE HÂRTIILOR DE VALOARE, proces de preschimbare a unui tip de titluri de valoare pe alt tip de hârtii de valoare, derulat la solicitarea adunării generale a companiei.

CONVERSIUNE INVRERSĂ, proces tranzacțional cumpărare-vânzare-cumpărare a activelor pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare cu scopul de a obține profit.

CONVERSIUNE, termen economic privitor la operații de schimb, transformare sau recalculare a unei valori de natură economică.

CONVERSIUNEA COMPLEXULUI MILITAR-INDUSTRIAL, Vezi Conversiunea producției militare.

CONVERSIUNEA DATORIEI DE STAT, metodă și proces de schimbare forțată sau benevolă a condițiilor unui împrumut acordat de stat.

CONVERSIUNEA ÎMPRUMUTULUI, schimbare a condițiilor unui împrumut prin prelungirea termenelor, micșorarea dobânzilor ș.a.

CONVERSIUNEA PRODUCȚIEI MILITARE, proces de trecere a întreprinderilor militare de la fabricarea armamentului la producerea bunurilor cu destinație civilă.

CONVERTIBILITATE EXTERNĂ, proces și posibilitate de utilizare a monedei naționale ca mijloc de plată în comerțul internațional.

CONVERTIBILITATE INTERNĂ, proces de schimb a monedei naționale cu alte valute străine și invers.

CONVERTIBILITATEA VALUTEI, posibilitatea de schimb a monedei naționale cu alte valute străine; capacitate a monedei naționale de a fi convertită în valută străină conform cursurilor de schimb stabilite de banca națională și viceversa.

CONVERTIREA CAPITALULUI PUBLIC, proces de transformare a capitalului constituit din acțiuni subscrise cu drept intangibil în capital de acțiuni cu drept de vânzare-cumpărare.

CONVEXITATE, metodă și procedeu de determinare a venitului unei hârtii de valoare.

COOPERATIVĂ AGRICOLĂ, asociație benevolă a persoanelor juridice- producători în agricultură constituită din mijloace proprii pentru producerea și procesarea materiei prime agricole, dar și satisfacerea în comun a necesităților de producție.

COOPERATIVĂ DE APROVIZIONARE, Vezi Cooperativă de producție și servicii.

COOPERATIVĂ DE ASIGURARE, Vezi Cooperativă de consum.

COOPERATIVĂ DE CONSUM, asociație benevolă a persoanelor fizice și/sau juridice constituită din mijloace proprii pentru satisfacerea nevoilor în bunuri de consum prin producerea lor sau /și comercializarea acestora.

COOPERATIVĂ DE CREDITE, Vezi Cooperativă de consum.

COOPERATIVĂ DE DESERVIRE, Vezi Deservire.

COOPERATIVĂ DE LOCUINȚE, asociație benevolă a cetățenilor constituită pentru construirea din mijloace proprii a blocurilor locative și exploatarea lor în condominiu.

COOPERATIVĂ DE PRODUCȚIE ȘI SERVICII, companie de afaceri în domeniile

producerii bunurilor industriale sau prestării serviciilor, deținută și operată de un grup de indivizi pentru propriul lor beneficiu, care participă nemijlocit în procesele de muncă.

COOPERATIVĂ, organizație de afaceri deținută și operată de un grup de indivizi pentru propriul lor beneficiu; asociere voluntară a persoanelor pe bază de membru pentru activități de producție, de comunitate sau pentru a răspunde nevoilor comerțului, serviciilor gospodărești, locuințelor și altor servicii socio-culturale.

COOPERAȚIA MICILOR PRODUCĂTORI, asociere benevolă a companiilor mici și mijlocii de afaceri pentru producerea bunurilor industriale sau prestării serviciilor cu scopul de a obține beneficiu.

COOPERAȚIA MUNCII, formă de organizare a muncii colective, cu participarea unui număr mare de angajați la un proces continuu sau cu lucrul individual al fiecăruia, fiind antrenat în operații diferite, care în final produc un bun material sau prestează un serviciu.

COOPERAȚIE DE CONSUM, asociere benevolă a persoanelor fizice și/sau juridice pentru satisfacerea nevoilor în bunuri de consum prin producerea lor sau /și comercializarea acestora.

COOPERAȚIE DE CREDIT, asociere benevolă a companiilor mici și mijlocii de afaceri pentru satisfacerea nevoilor de creditare, Vezi Cooperatie.

COOPERAȚIE DE LOCUINȚE, asociere benevolă a cetățenilor constituită pentru construirea din mijloace proprii a blocurilor locative și exploatarea lor în condominiu.

COOPERAȚIE DE PRODUCȚIE, metodă și proces de colaborare bilaterală de lungă durată între companii industriale, menite să asigure producerea în comun a unor bunuri.

COOPERAȚIE ÎN DOMENIUL BREVETELOR, formă de colaborare internațională în domeniul brevetelor de invenție.

COOPERAȚIE, o formă de asociație publică a persoanelor fizice și/sau juridice creată pentru a răspunde nevoilor economice și sociale ale membrilor fondatori.

COOPTARE, introducerea de noi membri în organul colegial ales, la propria discreție, fără a organiza alegeri suplimentare.

COORDONARE LOGISTICĂ, domenii ale managementului și marketing ului privind abordarea integrală și sistemică a proceselor logistice de aprovizionare a producerii bunurilor cu materie primă, semifabricate, instrumente, baza normativă și de proiectare tehnologică, de desfacere a producției ș.a.

COORDONARE OBLIGATORIE, element de procedură de elaborare a actelor legislative și normative, menit să elimine divergențele dintre subiecții vizați în aceste documente.

COPATERNITATE, în conformitate cu drepturile de autor, recunoașterea drepturilor de autor în comun la doi sau mai mulți autori: copaternitate separată (fiecare autor cu partea lui) sau copaternitate integrală (toți autorii sunt recunoscuți la toată proprietatea intelectuală).

COPIA OFICIALĂ A UNUI DOCUMENT, înscris făcut de emițător de pe un document eliberat într-un singur exemplar care are aceeași putere juridică ca originalul.

COPIE LEGALIZATĂ, document perfectat de un organ abilitat care confirmă autenticitatea copiei unui document cu originalul.

COPIE, reproducere exactă a unui text, a unei opere de artă.

COPIII RĂZBOIULUI, hârtii de valoare, ale companiilor producătoare de arme.

COPROPRIETAR, termen juridic și economic de referință privind bunurile aflate în conformitate cu dreptul civil în baza dreptului de proprietate cu titlu de proprietate în posesia a două sau mai multe persoane fizice sau juridice, fiecare cu cota parte a sa.

COPROPRIETATE INDIVIZIBILĂ, avere aflată în conformitate cu dreptul civil în baza dreptului de proprietate cu titlu de proprietate în posesia a două sau mai multe persoane fizice sau juridice în comun.

COPYRIGHT, „©” - semnul dreptului de autor, este simbolul utilizat în notificările privind

drepturile de autor pentru lucrări, altele decât înregistrările audio, este utilizat conform Convenției privind dreptul de autor universal.

COPYWRITER, persoană fizică care scrie și/sau redactează un text publicitar sau altă formă de marketing.

CORELAȚIA „REZERVĂ-VÂNZĂRI”, metodă de analiză economică și indicator ca raport dintre volumul bunurilor stocate în rezervă și volumul operațiilor comerciale într-o anumită perioadă de timp.

CORELAȚIA ACIVELOR ȘI DATORIILOR, metodă de analiză economică a unei companii și indicator ca raport dintre activele curente și datoriile curente.

CORELAȚIA CAPITALULUI PROPRIU ȘI ÎMPRUMUTAT, metodă de analiză economică și indicator ca raport dintre acțiunile privilegiate sau cu dobândă fixă achiziționate și capitalul statutar al societății pe acțiuni într-o anumită perioadă de timp.

CORELAȚIA CAPITALULUI, metodă de analiză economică privind raportul dintre tipurile și grupurile de capital fix ale unei companii într-o anumită perioadă de timp.

CORELAȚIA EGALITĂȚII ȘI EFICIENȚEI, doctrină și concepție economică despre interacțiunea dintre veniturile populației și eficiența activităților economice.

CORELAȚIA PIERDERILOR, doctrină și concepție economică despre interacțiunea dintre fluctuația inflației și creșterea sau descreșterea produsului intern brut într-o anumită perioadă de timp

CORELAȚII ALE BROKERILOR, formă de colaborare între agenții de licitație.

CORESPONDENT, persoană fizică sau juridică care pe bază de contract îndeplinește misiuni financiare, comerciale acționând pe bază de mandat din partea clienților sau le reprezintă interesele.

CORESPONDENȚA CONTURILOR, schimb de scrisori privind legătura reciprocă dintre conturi, care reflectă aceeași operație economică.

CORESPONDENȚA DIPLOMATICĂ, totalitatea corespondenței statului, guvernului, ministerelor de resort cu țările străine, misiunile diplomatice de peste hotare, organismele internaționale ș.a.

CORESPONDENȚA TRANSPORTURILOR DE MĂRFURI, documente perfectate pentru transportarea unor mărfuri.

CORESPONDENȚĂ COMERCIALĂ, documente perfectate pentru efectuarea unor tranzacțiuni comerciale de vânzare-cumpărare a bunurilor și prestare a serviciilor.

CORESPONDENȚĂ, schimb de scrisori oficiale între două sau mai multe persoane fizice sau juridice.

CORIDOR VALUTAR, politică monetară de stat, metodă și proces de reglementare a cursului valutar în condițiile instabilității monedei naționale prin stabilirea pragurilor de sus și de jos ale fluctuației monetare.

CORNER, campanie speculativă de bursă și formă concurență neloială pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

COROANĂ, unitate monetară în unele țări.

COROBORARE, confirmare prin judecată a autenticității unui document.

CORONER, ofițer de poliție judiciară în Anglia și în S.U.A., care investighează cazurile letale ale persoanei produse în circumstanțe suspicioase.

CORP CONSULAR, totalitatea misiunilor consulare străine acreditate dintr-o țară; personalul unei misiuni diplomatice, inclusiv și membrii familiilor lor.

CORP DELICT, termen juridic de referință privind o probă sau o dovadă, recunoscute în cazul în care există temeuri de a presupune că ele au servit la săvârșirea infracțiunii, au păstrat asupra lor urmele acțiunilor criminale sau au constituit obiectivul acestor acțiuni, precum și bani sau alte valori ori obiecte și documente care pot servi ca mijloace pentru descoperirea infracțiunii, constatarea circumstanțelor, identificarea persoanelor vinovate sau pentru res-

pingerea învinuirii ori atenuarea răspunderii penale; probă materială care poate fi utilizată într-o cauză judiciară.

CORP DIPLOMATIC, totalitatea misiunilor diplomatice străine acreditate dintr-o țară; personalul unei misiuni diplomatice, inclusiv și membrii familiilor lor.

CORP ELECTORAL, toți cetățenii dintr-o țară și cei aflați peste hotare, care participă la scrutinul electoral.

CORPORAT RAIDER, tip de jefuire corporatistă aplicat de jucătorii de bursă prin scăderea intenționată a prețului hârtiilor de valoare la bursă pentru ca ei să le cumpere spre a le vinde ulterior la un preț mai mare.

CORPORATISM, sistem de înregistrare organizațională și instituționalizare a intereselor diferitelor grupuri sociale și economice.

CORPORAȚIA ARABĂ DE INVESTIȚII ÎN PETROL, corporație internațională a unui grup de țări arabe fondată în 1975 în Arabia Saudită.

CORPORAȚIA DE INVESTIȚII ÎN CARAIBE, corporație internațională a unui grup de țări din zona Caraibelor fondată pentru investiții în agricultură și industrie.

CORPORAȚIA INTERNAȚIONALĂ PENTRU FINANȚE, organizație internațională de credit, parte componentă a Băncii Mondiale, agenție specializată ONU.

CORPORAȚIA LLOYD, corporație internațională pe piața asigurărilor fondată în 1889 cu sediul în Londra.

CORPORAȚIE BANCARĂ INVESTIȚIONALĂ, vezi Corporație.

CORPORAȚIE DE TIP ÎNCHIS, Vezi Corporație.

CORPORAȚIE FINANCIARĂ, Vezi Corporație.

CORPORAȚIE NAȚIONALĂ DE DEZVOLTARE, instituții de stat de investiții pe termen lung fondate în țările în curs de dezvoltare pentru susținere afacerilor autohtone.

CORPORAȚIE TRANSNAȚIONALĂ, companie de orice formă legală de organizare care este implicată în managementul întreprinderilor amplasate în două sau mai multe țări.

CORPORAȚIE, formă de organizare a afacerilor într-o economie de piață, bazată pe proprietatea comună a participanților (acționarilor), care se caracterizează prin separarea funcțiilor de proprietari și de manageri.

CORSPONDENT DE BANCĂ, instituție bancară, parteneră de afaceri a altei bănci, împuternicită să efectueze niște tranzacțiuni financiare conform contractului.

CORUPERE ACTIVĂ, promisiunea, oferirea sau darea de bunuri, servicii, personal sau prin mijlocitor, unei persoane publice sau unei persoane publice străine.

CORUPERE PASIVĂ, pretinderea, acceptarea sau primirea unor bunuri, personal sau prin mijlocitor, de către o persoană publică sau de către o persoană publică.

CORUPȚIE, fenomen social public ce implică utilizarea funcționarilor publici, a unor persoane politice și publice cu drepturile lor oficiale, în scopul îmbogățirii personale în detrimentul statului și al societății; tip de infracțiune și fenomen public ce implică utilizarea funcționarilor publici, a unor persoane politice și publice cu drepturile lor oficiale, în scopul îmbogățirii personale în detrimentul statului și al societății.

COSMOPOLITISM, doctrină politică și ideologie frecventă în sec. XVIII, care promova ideea cetățeniei universale.

COST, cantitate de bani cheltuită pentru producerea sau cumpărarea unui bun, efectuarea unei lucrări, prestarea unui serviciu, contractarea unui credit sau a unei investiții, etc.

COSTUL LUCRĂRILOR DE CONSTRUCȚIE ȘI MONTAJ, metodă de analiză economică și indicator privind cheltuielile suportate de compania de construcție pentru edificarea obiectului, înzestrare tehnologică după caz, și transmiterea acestuia în folosință comandatarului.

COSTUL SERVICIILOR COMUNALE, tip de relații comerciale, nivelul lor fiind stabilit de raportul dintre ofertă și solicitări.

COSTUL SERVICIILOR DE CERCETARE, tip de relații comerciale, nivelul lor fiind stabilit de raportul dintre ofertă și solicitări.

COSTUL SERVICIILOR DE CULTURĂ ȘI ARTĂ, tip de relații comerciale, nivelul lor fiind stabilit de raportul dintre ofertă și solicitări.

COSTUL SERVICIILOR DE SĂNĂTATE, tip de relații comerciale în sectorul privat, nivelul lor fiind stabilit de raportul dintre ofertă, solicitări și nivelul serviciilor medicale oferite de stat.

COSTUL SERVICIILOR EDUCAȚIONALE, tip de relații comerciale în sectorul privat, nivelul lor fiind stabilit de raportul dintre ofertă, solicitări și nivelul serviciilor educaționale oferite de stat.

COSTUL SERVICIILOR LOCATIVE, tip de relații comerciale, nivelul lor fiind stabilit de raportul dintre ofertă și solicitări.

COSTUL VIETII, estimarea costurilor necesare pentru menținerea unui nivel de viață concret; totalitatea cheltuielilor pentru bunuri alimentare și nealimentare, precum și a serviciilor utilizate, pe o familie, într-o anumită perioadă de timp.

COȘ DE CONSUM, politică de stat și element esențial de fundamentare a salariului de bază minim pe economie, a politicii salariale și a altor politici în domeniul social; set de bunuri și servicii de consum exprimate în natură sau în bani, care permite să evalueze diverse aspecte ale fenomenelor sociale și economice.

COȘ DE MĂRFĂ, set de mărfuri și servicii utilizat în politică de stat în domeniul social pentru determinarea indicatorilor de capacitate de cumpărare a valutei, a coșului de consum, efectuarea unor analize economice.

COȘ VALUTAR, politică monetară de stat în investiții, instrument financiar și metoda de stabilire a cursului valutar al monedei naționale în raport cu portofoliul de valute se-

lectate cu cea mai mare stabilitate a puterii de cumpărare pe o perioadă îndelungată.

COTA CONSUMULUI VENUTURILOR FOLOSITE PENTRU CONSUM, metodă de analiză economică și indicator privind raportul dintre venitul real al populației și partea din acesta folosită pentru consum.

COTA DE IMPOZIT, mărimea impozitului perceput de la contribuabili sub formă de: cotă de impozit fixă (mărime absolută de impunere a unui contribuabil), cotă proporțională (constantă, indiferent de mărimea venitului), cotă progresivă (în creștere, în funcție de mărimea venitului).

COTA DE NERENTABILITATE ÎN ASIGURĂRI, achitarea primei de asigurare de către compania de asigurare pentru acoperirea pagubelor ce le-a suferit asiguratul sub formă de: pierderi anunțate - acoperirea integrală a pagubelor ce le-a suferit asiguratul conform poliței de asigurare; pierderi directe - se micșorează în caz de valorificare a bunurilor rămase după deteriorare; pierderi indirecte, în cazul când bunurile rămase după deteriorare nu mai pot fi comercializate.

COTA DEPUNERILOR, metodă de analiză economică și indicator privind raportul dintre venitul real al populației și partea din acesta depusă la bancă sub formă de depozit bancar sau investită în hârtii de valoare.

COTA ÎN FMI, cota parte a statelor-membri fondatori ai FMI.

COTA PARTE BRUTO, termen economic de referință privind stabilirea sumei tranzacțiilor pe piața asigurărilor.

COTA PATRONULUI, Vezi Cota parte.

COTA PRIVATĂ, Vezi Cota patronului.

COTA PROPRIETARILOR DE IMOBIL, termen economic de referință privind cota de participare a fiecărui proprietar privat la întreținerea unui imobil exploatat în comun.

COTA SUCCESORIALĂ, parte a unei moșteniri.

COTA VAMALĂ, plată obligatorie percepută de autoritățile vamale la importul mărfurilor

pe teritoriul vamal sau la exportul mărfurilor de pe acest teritoriu sub formă de: tarif vamal ad valorem (tarif aplicat în funcție de costul total al mărfurilor), tarif vamal specific (tarif aplicat la mărfurile realizate cu bucata, tarif vamal combinat (tarif care conține elemente din ambele tarife precedente).

COTARE DEPLINĂ, Vezi Cotare.

COTARE NOMINALĂ, Vezi Cotare.

COTARE OFICIALĂ, Vezi Cotare.

COTARE SIGURĂ, Vezi Cotare.

COTARE, set de măsuri întreprinse de stat sau instituții economice internaționale orientate spre reglementarea comerțului exterior pentru o anumită perioadă de timp care presupun limitarea exportului și importului de mărfuri; prețul actual de ofertă al unui activ financiar utilizat la cumpărarea sau vinderea lui pe piață sau pentru schimb; stabilirea cursului valutar de schimb; prețul actual de ofertă al unui activ financiar utilizat la cumpărarea vinderea lui pe piață sau pentru schimb; înregistrarea prețurilor la bursă.

COTAREA ACȚIUNILOR, Vezi Cotare.

COTAREA EXPORTULUI ȘI IMPOTRULUI, Vezi Cotarea și licențierea exportului și importului.

COTAREA HÂRTIILOR DE VALOARE, Vezi Cotare.

COTAREA LOCURILOR DE MUNCĂ, politică de stat și proces de reglementare a angajării unui anumit număr de muncitori într-o ramură, într-un domeniu.

COTAREA MĂRFURILOR, Vezi Cotare.

COTAREA OBLIAGȚIUNILOR, Vezi Cotare.

COTAREA ȘI LICENȚIEREA EXPORTULUI ȘI IMPORTULUI, politică de stat și ansamblu de măsuri prin cote sau licențe, întreprinse de stat sau instituții economice internaționale, orientate spre reglementarea comerțului exterior pentru o anumită perioadă de timp.

COTAREA VALUTEI, Vezi Cotare.

COTĂ ABSOLUTĂ, cantitate de mărfuri acceptată pentru import.

COTĂ COMERCIALĂ, cantitate minimală de bunuri care obligatoriu urmează a fi propusă spre vânzare-cumpărare pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

COTĂ DE AMORTIZARE, defalcări bănești anuale pentru completarea uzării fondurilor fixe în perioada de utilizare.

COTĂ DE ASIGURARE, cota fiecărei companii de asigurare la asigurarea în comun a unui obiect de către două sau mai multe agenții.

COTĂ DE EMPORT CU ÎNLESNIRI, tip de tarif preferențial, aplicat la importul mărfurilor.

COTĂ DE EXPORT, politică de stat și volum stabilit pentru comercializarea unor mărfuri concrete pe piața externă.

COTĂ DE IMIGRARE, numărul limită de persoane care poate intra ca imigranți într-o țară pe parcursul unui an.

COTĂ DE IMPORT, politică de stat și indicator de reglementare a volumului de import al unor mărfuri, menit să protejeze sau să stimuleze piața autohtonă.

COTĂ DE IMPUNERE, nivel de fiscalitate stabilit anual prin legea bugetului.

COTĂ DE PARTICIPARE ÎN NATURĂ, noțiune juridică și economică de referință privind contribuția inițială făcută în natură de un membru al unei asociații sau afaceri colective în curs de constituire.

COTĂ DE PARTICIPARE, contribuție materială sau bănească a unei persoane fizice sau juridice la constituirea capitalului fix al unei companii, asociație, cooperative.

COTĂ DE PARTICIPARE, vezi Cotizație.

COTĂ DE PRESABILITATE, indicator de perisabilitate normală și legală a bunurilor în perioada de fabricare, transportare sau păstrare prin scădere din greutate, scurgere, îndesare, evaporare.

COTĂ DE REASIGURARE, parte a pagubei pe care și-o asumă s-o achite agențiile reasigurate.

COTĂ ELECTORALĂ, numărul minim de sufragii necesar pentru alegerea unui consilier, deputat în circumscripțiile uninominale.

COTĂ MINORITARĂ, vezi Cota parte.

COTĂ OBLIGATORIE, Vezi Cotă succesorială.

COTĂ PARTE DE ACUMULARE, (*accumulating share*), cotizație achitată într-un fond de investiții, cu condiția ca în viitor, din contul dobândii să fie majorat ă cotizația inițială.

COTĂ PARTE ÎN SOCIETATEA ÎN COMANDITĂ, cotizație achitată de membrii unei societăți în comandită.

COTĂ PARTE, termen economic de referință privind cotizația fondatorilor depusă în capitalul de constituire a unei companii; tip de hârtie de valoare nominală, care atestă contribuția unei persoane la fondarea capitalului fix al companiei.

COTĂ PATRIMONIALĂ, Vezi Cotă succesorială.

COTĂ TARIFARĂ, document, prin care se confirmă permisiunea de a exporta în regim preferențial mărfuri concrete într-o anumită perioadă.

COTĂ, parte care îi revine cuiva dintr-o sumă de primit sau de dat; parte cu care cineva contribuie la impozite; parte care revine unui producător ca sarcină de producție, cu care acesta participă la producția totală a aceluși fel de bunuri; parte dintr-un tot, în cifre absolute sau în valori procentuale, căreia i se dă o anumită destinație sau i se aplică un anumit regim.

COTIZĂȚIE, sumă plătită de un membru al unei organizații în favoarea ei; contribuție bănească la o afacere comună.

COTORUL ACȚIUNII, partea rămasă a bonierului după vânzarea acțiunilor.

COUNTERPOZITION, corespunderea cereri cu oferta pe piața hârtiilor de valoare.

COVERING, răscumpărarea hârtiilor de valoare sau a contractelor de vânzare-cumpărare pentru anularea tranzacțiilor, în legătură cu posibila declanșare a unor operații speculative.

ve pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

CREANȚĂ IPOTECARĂ, titlu de proprietate și tip de hârtie de valoare comercializată pe piața ipotecară.

CREANȚĂ LITIGIOASĂ, tip de datorie, care pentru confirmare, solicită dovezi noi.

CREANȚĂ NECONDIȚIONATĂ, obligație primară de stingere a unei cambii simple a către posesorul ei.

CREANȚĂ PERPETUĂ, tip de creanță fără termen de stingere, creditorul poate solicita stingerea datoriei în orice moment.

CREANȚĂ, conform dreptului civil sau penal, drept al creditorului de a cere debitorului executarea unei obligații; drept pe care îl are creditorul asupra unei sume de bani ce i se datorează; sumă de bani care poate fi solicitată a fi restituită pe baza unei proceduri judiciare, administrative, execuționale, amiabile etc.

CREDIT „CAL MONEY”, tip de credit bancar la termen, când suma împrumutată poate fi solicitată de bancă în orice timp, fără a cere acceptul clientului.

CREDIT ACCEPT, tip de credit bancar acordat clientului contra unei cambii.

CREDIT ACOPERIT CU PROFIT, tip de credit bancar a cărui rambursare este făcută din contul profitului obținut de beneficiar.

CREDIT AMORTIZAT, tip de credit bancar acordat unui client prin tranșe egale o perioadă îndelungată.

CREDIT ASIGURAT, tip de credit bancar la achitarea căruia garant este o companie de asigurare; tip de credit comercial.

CREDIT AVAL, tip de credit bancar acordat pentru acoperirea unei plăți garantate.

CREDIT BANCAR, împrumut acordat de o bancă din contul mijloacelor proprii sau din contul depunerilor făcute de clienții băncii.

CREDIT BUGETAR, tip de credit bancar perfectat de către instituțiile de stat persoane juridice.

CREDIT COMERCIAL, împrumut dat în bani persoanelor fizice și reprezintă o plată în rate a prețului acordată de către asigurat (furnizor de mărfuri, vânzător), ca o facilitate, clienților, în baza contractului de vânzare-cumpărare încheiat între ei.

CREDIT COMPENSAȚIONAL, tip de împrumut care se achită nu în bani, dar în mărfuri produse la întreprinderea construită pe baza creditului.

CREDIT CONTOCURENT, *Vezi* Credit bancar.

CREDIT CU DESTINAȚIE SPECIALĂ, *Vezi* Credit pentru investiții.

CREDIT CU OBIECTE, tip de credit bancar acordat clientului contra unui gaj sub formă de obiecte. *Vezi* Amanetar.

CREDIT DE AMANET, tip de împrumut garantat de client cu certificate ipotecare sau contracte de arendă; tip de credit pe termen scurt acordat clientului în numerar de un lombard contra unor obiecte, ce urmează a fi răscumpărate la întoarcerea sumei împrumutate.

CREDIT DE CONSORȚIU BANCAR, *Vezi* Credit bancar.

CREDIT DE DURATĂ, tip de credit bancar acordat clientului pe o perioadă de cel puțin trei ani.

CREDIT DESCHIS, tip de credit bancar în alb, care nu necesită acoperire amanetară la contractare.

CREDIT FMI CONDIȚIONAT, tip de credit bancar acordat în anumite condiții obligatorii stabilite de către Fondul monetar internațional.

CREDIT GARANTAT CU POLIȚE, tip de credit bancar acordat clienților sub formă de polițe proprii, pe care le folosesc pentru achitarea datoriilor în loc de bani în numerar.

CREDIT GARANTAT, tip de credit acordat reciproc între companii sub garanția unei instituții bancare; tip de credit bancar care în caz de insolvabilitate a clientului, va fi achitat de o terță persoană juridică.

CREDIT INERSTATAL, împrumuturi contractate între state în baza unor acorduri bilaterale.

CREDIT INTERBANCAR, tip de credit bancar acordat între bănci, de regulă, sub formă de împrumut de scurtă durată. Vezi Credit bancar.

CREDIT IPOTECAR, tip de credit bancar acordat unei persoane fizice care este garantat cu ipotecă imobiliară și este acordat în scopul dobândirii ori menținerii drepturilor de proprietate asupra unui teren și/sau unei construcții.

CREDIT IREVOCABIL, tip de credit bancar, ale cărui condiții de acordare pot fi modificate numai cu acordul ambelor părți contractante.

CREDIT ÎN NUMERAR, Vezi Cash credit.

CREDIT ÎN STRĂINĂTATE CU DESTINAȚIE SPECIALĂ, Vezi Credit în străinătate.

CREDIT ÎN STRĂINĂTATE, tip de credit bancar acordat clientului într-o țară cu scopul ca împrumutul să fie investit integral în altă țară.

CREDIT LA TERMEN, Vezi Credit pe termen scurt.

CREDIT MULTIVALUTAR, tip de credit bancar acordat în câteva tipuri de valută străină.

CREDIT NONFINANCIAR INTERNAȚIONAL, tip de credit bancar rambursabil sau nerambursabil acordat de organisme financiare internaționale unor state pentru reforme structurale nefinanciare.

CREDIT PARTENERIAL, tip de împrumut, acordat clienților fideli de către o bancă fără solicitarea unor garanții speciale.

CREDIT PE TERMEN SCURT, tip de credit bancar, a cărui rambursare urmează a fi făcută în termen de cel mult 12 luni.

CREDIT PENTRU BROKERI, tip de credit bancar acordat brokerilor care activează pe piața hârtiilor de valoare.

CREDIT PENTRU CONSTRUCȚII, Vezi Credit pentru investiții.

CREDIT PENTRU CONSUM, împrumutul oferit pentru a satisface nevoile de consum ale populației în bunuri de folosință îndelungată și servicii, nevoile legate de procurarea de locuință sau pentru necesități urgente etc.

CREDIT PENTRU EXPORT, tip de credit bancar investit în operații de vânzare-cumpărare în comerțul internațional.

CREDIT PENTRU INVESTIȚII, tip de credit bancar acordat pentru construcția unui obiect concret.

CREDIT PENTRU PLĂȚI, tip de credit bancar de scurtă durată.

CREDIT PENTRU PROIECTE, tip de credit bancar pentru realizarea unor proiecte costisitoare de lungă durată; Vezi Credit pentru investiții.

CREDIT PREFERANȚIAL, tip de credit bancar acordat cu înlesniri la dobândă, care poate atinge chiar cota 0 %.

CREDIT PRIN ACEPT RAMBURSABIL, tip de credit bancar acordat pentru activități în comerțul exterior.

CREDIT PRIVAT, Vezi Credit de consum.

CREDIT PUNTE, împrumut pe termen scurt ce poate fi acordat unor clienți eligibili pentru un credit ipotecar, care nu dispun pe moment de suma de bani necesară pentru a constitui avansul la achiziționarea imobilului, dar au o proprietate imobiliară (apartament sau casă) pe care intenționează să o vândă pentru a constitui avansul.

CREDIT REGENERABIL, tip de credit bancar la termen, cu indicarea limitei maxime a sumei împrumutate.

CREDIT RESTRICTION, Vezi Restriction.

CREDIT SQUEZEZE, politică monetară și financiară de stat privind limitarea creditelor și comprimarea masei monetare.

CREDIT TEHNIC, tip de împrumut între două țări acordat în baza unui acord comercial, prin care contra sumei împrumutate debitorul se obligă să procure anumite bunuri din țara creditoare.

CREDIT VALUTAR, tip de credit bancar acordat clienților în valută străină.

CREDIT VAMAL, proces de amânare legală a achitării taxelor și plăților la operațiile comerciale internaționale.

CREDIT, partea din dreapta a unui cont, care reprezintă sumele avansate; relație financiară care se stabilește între persoana fizică sau juridică (creditor), care acordă un împrumut în bani sau vinde mărfuri ori servicii pe datorie și persoana fizică sau juridică (debitor) care primește împrumutul în bani sau cumpără mărfuri ori servicii pe datorie.

CREDITARE BANCARĂ DIRECTĂ, proces de acordare a unui împrumut de către un creditor direct beneficiarului de credit pentru suplinirea fondurilor fixe sau mijloacelor circulante, sau utilizare direct în producție.

CREDITARE, proces financiar de împrumut a activelor pentru un termen stabilit cu întoarcere deplină a sumei creditate și plata dobândii stabilite prin contract.

CREDITAREA ECONOMIEI, tip de relații contractuale dintre bănci și companii economice în vederea acordării de credite.

CREDIT-NOTE, informație transmisă reciproc între creditor și debitor privind situația la zi cu achitarea unui împrumut.

CREDITOR COMERCIAL, persoană fizică sau juridică care acordă credit sub formă de vânzare a mărfii cu amânarea plății.

CREDITOR CONCURENȚIAL, Vezi Creditor.

CREDITOR GAJIST, Vezi Creditor.

CREDITOR NEASIGURAT, Vezi Creditor.

CREDITOR PRIVILEGIAT, Vezi Creditor.

CREDITOR, în dreptul civil, parte la o datorie care are dreptul să solicite celeilalte părți (debitor) îndeplinirea unei obligații specifice; în economie, termen utilizat pentru identificarea persoanei fizice sau juridice față de care o persoană juridică are o datorie reflectată în bilanțul său; subiect al unor relații de credit, care acordă fonduri bănești, proprietăți, alte valori

sau echivalentul acestora pentru folosință temporară; persoană sau instituție care a dat bani cu împrumut sau care are de primit o sumă datorată; titular al unui drept de creanță; operații financiare care se referă la credite; instituții care acordă credite.

CREDITORUL UNEI BĂNCI, persoană fizică sau juridică care a contractat în anumite condiții un împrumut la o bancă.

CREȘTERE ECONOMICĂ EXTENSIVĂ, termen economic de referință privind creșterea volumului real de producție de bunuri și servicii în baza factorilor extensivi.

CREȘTERE ECONOMICĂ INTENSIVĂ, termen economic de referință privind creșterea volumului real de producție de bunuri și servicii în baza factorilor intensivi.

CREȘTERE PROPORȚIONALĂ ECHILIBRATĂ, în conformitate cu teoria creșterii economice, perioadă de creștere economică, în care ritmurile de creștere a rezervelor tuturor produselor rămân relativ permanente un timp îndelungat.

CREȘTEREA CAPITALULUI, sporirea capitalului în urma comercializării hârtiilor de valoare, mijloacelor fixe și activelor circulante la un preț mai mare decât cel la care au fost procurate; procedură legală derulată în conformitate cu decizia adunării generale a acționarilor de către o societate pe acțiuni privind emisia unei serii de acțiuni sau sporirea prețului la cele existente în circulație deja, pentru sporirea capitalului statutar; sporirea valorii capitalului investit.

CREȘTEREA CURSULUI, ridicarea prețurilor la bursă după o scădere.

CREȘTEREA ECONOMICĂ, tendință pe termen lung de creștere a volumului real de producție de bunuri și servicii.

CREȘTEREA PRODUCȚIEI, sporirea volumului de fabricare a unui produs legată de creșterea cererii.

CREȘTEREA TOTALĂ A POPULAȚIEI, metodă de analiză economică, demografică și sociologică și indicator privind diferența

dintre numărul populației la începutul și la sfârșitul unei anumite perioade de timp.

CRIMĂ DE RĂZBOI, conform dreptului internațional, crime internaționale grave săvârșite împotriva umanității, cu încălcarea convențiilor internaționale.

CRIMĂ ÎMPOTRIVA STATULUI, crime comise de către o persoană fizică sau juridică împotriva orânduirii constituționale de stat.

CRIMĂ ÎMPOTRIVA UMANITĂȚII, Vezi Crime de război.

CRIMĂ, tip de infracțiune gravă și periculoasă din punct de vedere social, săvârșită de către o persoană fizică sau juridică, care clasifică infracțiunile în mai multe clase: crime, delictive și contravenții.

CRIME CU CARACTER INTERNAȚIONAL, acțiuni sociale periculoase comise de persoane fizice care periclitează și deteriorează relațiile normale dintre state stabilite în baza acordurilor de colaborare.

CRIME SUB CONVENȚIE, crime internaționale comise de persoană fizică sau juridică prin care se încalcă prevederile convențiilor internaționale.

CRIMINALITATE ORGANIZATĂ, (*organized crime*), activitate criminală sistematică, mai ales în domeniul economiei, sub formă de circulație ilegală a substanțelor narcotice, spălarea banilor, fraude fiscale, fraude funciare, economie tenebră, ș.a.

CRIMINALITATE PROFESIONALĂ, criminalitate care se bazează pe: specializare în anumite tipuri de crime, criminali care posedă un nivel înalt de cunoștințe și abilități, activitate criminală ca sursă de existență, legături strânse cu lumea interlopă; asociații corporative profesionale ale criminalilor.

CRIMINALITATE TRANȘNAȚIONALĂ, în dreptul internațional, formă de criminalitate organizată la scară internațională.

CRIMINALITATE, metodă de analiză juridică și indice privind totalitatea infracțiunilor săvârșite pe un teritoriu determinat și într-o anumită perioadă.

CRIMINALIZAREA ECONOMIEI, desfășurarea activităților economice cu mari abateri de la cadrul legislativ, în condițiile răspândirii corupției, economiei tenebre și fraudelor fiscale.

CRITERIU DUBLU DE SALARIZARE, (*dual plans of payments*), formă de remunerare a noilor angajați, când cel mai mare salariu atribuit unui novice, este ca cel mai mic pentru aceeași funcție a unui lucrător cu vechime într-un post identic.

CRITERIU AL SĂRĂCIEI, politică socială de stat și indicator al veniturilor populației consumate pentru procurarea alimentelor, în baza cărora se stabilește pragul sărăciei.

CRITERIU DE IDENTIFICARE, caracteristica unui bun realizată printr-un cod special acordat acestuia și citit cu ajutorul mijloacelor electronice de calcul.

CRITERIU DE LICHIDITATE, capacitatea unei companii de a transforma capitalul disponibil în numerar.

CRITERIU DE ORIGINE A FABRICĂRII, principiu de determinare a țării de origine a unui produs destinat exportului sau reexportului.

CRITERIU ECONOMIC, metodă de analiză economică și principiu, punct de vedere, normă pe baza cărora se face o clasificare, o apreciere, o definire în cadrul cercetărilor economice, bancare, financiare, demografice, sociologice ș.a.

CRITERIU EXTERN DE INSOLVABILITATE A UNEI COMPANII, imposibilitate a unei companii de a-și onora obligațiile la plata datorțiilor, împrumuturilor sau a altor plăți.

CRITERIU OPTIM, indicator de analiză economică a unei companii care semnifică cel mai mare profit pe care îl poate realiza în condițiile actuale..

CRITERIU, principiu, punct de vedere, normă pe baza cărora se face o clasificare, o apreciere, o definire.

CRITERIUL KALDOR-HICKS, metodă de analiză economică utilizată în economia bunăstării sau în analiza economică a dreptului.

CRIZA DATORIEI EXTERNE, situație când o țară nu poate achita obligațiunile financiare internaționale.

CRIZA SISTEMULUI FINANCIAR, dereglare profundă a componentelor sistemului financiar al țării provocată de criza bancară, criza de supraproducție, criza datoriei externe și alți factori de criză.

CRIZĂ AGRARĂ, supra producerea în agricultură care duce la scăderea prețurilor și falimentarea producătorilor.

CRIZĂ BANCARĂ, deteriorarea sistemului bancar într-o țară.

CRIZĂ BĂNEASCĂ ȘI DE CREDIT, proces distructiv economic și financiar-bancar în țară, provocat de dereglări în reproducerea bunurilor.

CRIZĂ DE BANI, lipsă acută de bani lichizi în perioada crizelor economice.

CRIZĂ DE SUPRAPRODUCȚIE, excedent de mărfuri, inclusiv la depozite, care nu-și pot găsi cumpărătorii din cauza puterii scăzute de cumpărare a populației.

CRIZĂ DEMOGRAFICĂ, deteriorare profundă a procesului de reproducere a resurselor umane, care duce la gradul de îmbătrânire a populației, depopularea teritoriului.

CRIZĂ ECONOMICĂ, dereglare profundă a componentelor sistemului economic al țării provocată de scăderea nivelului de producție, scăderea nivelului de trai al populației, inflație, șomaj, criza bancară, criza de supraproducție, criza datoriei externe, calamități naturale și alți factori de criză.

CRIZĂ FINANCIARĂ, Vezi Criză bănească și de credit.

CRIZĂ GUVERNAMENTALĂ, pierderea de către unui guvern a susținerii majoritare parlamentare, în fața căruia era responsabil.

CRIZĂ VALUTARĂ, fluctuații cu amplitudine mare pe piața valutară la stabilirea cursului de referință.

CRONOLOGIA CICLULUI ECONOMIC, metodă de analiză economică și indicatori

obiectivi, care indică fazele unui ciclu economic: vârf, contracție, depresie, recuperare.

CRONOMETRARE, calcularea timpului cheltuit de un lucrător pentru efectuarea unei operații tehnologice pentru a stabili volumul de muncă necesar pentru executarea unei lucrări sau fabricarea unui produs.

CROSS CONTRACT, tip de operație de vânzare-cumpărare frauduloasă pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare cu încălcarea legii concurenței.

CROSS-CREDITING, tip de împrumut bancar suplimentar, realizat în condiții noi, față de cele precedente.

CROSS-DEFAULT, condiție contractuală a unei tranzacțiuni care în caz de ne executare, stipulează atragerea după sine desfacerea altei tranzacțiuni încheiate anterior.

CROSS-LISTING, cotarea concomitentă pe cel puțin două piețe bursiere a unui tip de hârtii de valoare.

CROSS-RATE, curs valutar între două mone-de naționale, stabilit prin raportare la o a treia valută.

CROSS-RATIO, instrument financiar și de analiză economică privind siguranța unei băni, calculată ca raport dintre toate datoriile față de clienți raportate la creditele acordate.

CTANDARD VALUTAR, sistem valutar, bazat pe utilizarea câtorva valute.

„CU DREPT DE A PROCURA ACȚIUNI CU ÎNLESNIRI”, indicație specială privitor la un tip de acțiuni.

CUANTIFICARE, stabilire a valorilor cantitative pe care le poate lua un obiect, un fenomen.

CULMINAȚIA CUMPĂRĂTORILOR, creștere bruscă a prețului hârtiilor de valoare după o perioadă de stagnare relativă.

CULPĂ, acțiune a făptuitorului care prevede rezultatul faptei sale, dar nu-l acceptă, socotind fără temei ca el nu se va produce, și atunci când nu prevede rezultatul faptei sale, deși trebuia și putea să-l prevadă.

CUMĂRARE CONVENȚIONALĂ, achiziționare a unui bun cu dreptul de a-l returna.

CUMĂRARE FORWARD, cumpărare a unui bun cu recepționarea acestuia la un termen mai târziu.

CUMĂRAREA HÂRTIILOR DE VALOARE, achiziționare cu drept de proprietate a hârtiilor de valoare pe piața hârtiilor de valoare sau pe altă cale.

CUMPARATOR, persoană cu capacitate deplină de exercițiu, ori reprezentat sau asistat de părinți ori tutore, care printr-un contract de vânzare-cumpărare dobândește dreptul de proprietate asupra unui bun ori asupra unui alt drept real sau de creanță, în schimbul unei sume de bani numită preț.

CUMĂRARE „LA NOUȚĂȚI PROASTE”, strategie de cumpărare pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare în perioada unor fluctuații mari a prețurilor.

CUMĂRARE „LA ȘIRET”, achiziționare a hârtiilor de valoare cu venit mic.

CUMĂRARE AMÂNATĂ, livrarea bunurilor achiziționate prin contract, doar la plata în avans a cumpărătorului.

CUMĂRARE CU „MĂRUNTAIE”, achiziționare a hârtiilor de valoare cu achitare deplină în volumul solicitat.

CUMĂRARE LA BURSĂ, strategie marketing și tranzacție pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare cu prețul anunțat la deschiderea sau cu prețul stabilit la închiderea operațiilor de vânzare-cumpărare.

CUMĂRARE LA TERMEN, contract de cumpărare a bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare la o dată fixă conform prețului fix din ziua tranzacției.

CUMĂRARE, (*buying*), proces de intrare în posesia unui bun imobil sau mobil, plătind contravaloarea acestuia imediat sau amânat cu mijloace bănești în numerar sau prin virament.

CUMĂRAREA CAPITALULUI FIX, metodă de analiză economică și indicator de statistică internațională privind tranzacțiile cu

bunuri care au ciclul de viață lung, excluzând investițiile în domeniul militar.

CUMĂRAREA PROFITULUI, metodă de plasare a capitalului în hârtii de valoare ale unei companii cu reputație bună, în speranța că în viitor va obține un profit bun.

CUMĂRARE-VÂNZARE, ramură a economiei naționale implicată în activitatea de mediere a vânzării și cumpărării de bunuri, proces de realizare a mărfurilor sub formă de vânzare-cumpărare, care asigură mișcarea mărfurilor din sfera de producție; activitate antreprenorială privată ce vizează obținerea de profit.

CUMĂRĂTOR OBIȘNUIT, individ pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare, orientat să cumpere în condițiile constituirii cererii și ofertei, fără a risca.

CUMĂRĂTOR, persoană fizică sau juridică care a dobândit prin cumpărare sau achiziționare cu titlu de proprietate un bun.

CUMĂRĂTORUL OPȚIUNII, individ care a plătit premiul pentru a procura sau a vinde o opțiune (hârtii de valoare) timp de o perioadă stabilită.

CUMĂRĂTURI NETE, metodă de analiză economică și indicator privind diferența dintre volumul rezervelor de marfă și cheltuielile aferente efectuate la cumpărarea acestora.

CUMUL DE DELICTE, termen juridic de referință în dreptul procesual penal și dreptul penal privind aplicarea pedepsei inculpatului la condamnarea concomitentă pentru două sau mai multe infracțiuni.

CUMUL, ocupare simultană de către un lucrător a două sau mai multe funcții remunerate în compania unde este angajat de bază (cumul intern) sau în companii diferite (cumul extern).

CUMULARD, individ care ocupă simultan două sau mai multe funcții remunerate în compania unde este angajat sau în companii diferite.

CUMULAREA PROFESIILOR, îndeplinire într-o companie pe lângă funcția stipulată în contractul de angajare, a unei alte funcții, fără a fi eliberat de obligațiunile de bază.

CUMULAȚIA RISCURILOR DE ASIGURARE, proces și situație într-o companie de asigurare, când concomitent au loc mai multe cazuri grave de despăgubire, ce solicită plata primelor de asigurare.

CUMULAȚIE, proces de a deține în același timp două sau mai multe funcții; acțiune de a realiza un tot întreg din mai multe lucruri, fapte, situații, venituri etc. Vezi și Cumul.

CUPON CU DOBÂNDĂ, obligațiuni ale împrumutului de stat, la care dobânda se plătește periodic prin tragere la sorți.

CUPON GARANTAT, dobândă fixă și garantată, plătită la vedere titularului unei obligațiuni.

CUPON ZERO, tip de datorie bănească a unei corporații sub formă de hârtii de valoare realizate cu rabat.

CUPON, parte a unei hârtii de valoare, tăiată din aceasta și transmisă după primirea sumei venitului anual; bon sau tichet separat ce oferă proprietarului său dreptul de a achiziționa un anumit produs sau de a obține servicii relevante; un titlu de valoare, un bilet al unei bănci sau al unei garanții cu o valoare nominală marcată pe ea.

CURATELA LA FALIMENTARE, persoană oficială, desemnată de creditorii pentru a gestiona proprietatea falitului în favoarea creditorilor.

CURATELĂ, formă de grijă de stat față de cetățenii cu capacitate redusă și ajutor acordat acestora prin persoane desemnate de către organele abilitate de stat; instituție legală pentru ocrotirea și administrarea intereselor unui minor sau a unei persoane care are capacitatea civilă, dar care, din cauza bătrâneții, a unei boli ori infirmități fizice sau a lipsei îndelungate de la domiciliu, nu-și poate administra singură bunurile și apăra interesele și nici nu a putut să-și desemneze un reprezentant.

CURBA CERERII INVESTIȚIILOR, linie care reprezintă grafic relația între mărimile variabile a dobândii sub care se dau investițiile și volumul acestora în funcție de oferta dobândii.

CURBA CERERII, indică cantitatea de bunuri economice pe care consumatorii sunt gata să le procure în funcție de preț la un anumit moment dat.

CURBA CONSUMULUI, linie care reprezintă grafic relația între cheltuielile efectuate pentru procurarea bunurilor de consum și nivelul real de venituri.

CURBA CU VENITURI, joc combinat de vânzare-cumpărare pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare cu titluri de valoare, investiții pe durată scurtă sau lungă.

CURBA DE PRODUCȚIE, indică variante alternative ale producerii a două bunuri în condițiile utilizării complete a resurselor; curba posibilităților de producție.

CURBA ENGEL, linie care reprezintă grafic la nivel macroeconomic relația între volumul cheltuielilor populației pentru procurarea bunurilor și serviciilor și mărimea veniturilor populației.

CURBA FRÂNTĂ A CERERII, Vezi Curba cererii.

CURBA INVESTIȚIILOR, linie care reprezintă grafic relația între mărimile variabile a volumului de investiții planificat și mărimea profitului așteptat.

CURBA LAFFER, linie care reprezintă grafic legătura dintre rata presiunii fiscale și fluxul încasărilor fiscale.

CURBA LORENZ, linie care reprezintă grafic relația între mărimile variabile și servește pentru a măsura egalitatea veniturilor.

CURBA OFERTEI, pune în evidență cantitatea de bunuri sau servicii pe care un producător este dispus să o ofere spre vânzare în funcție de preț într-o anumită perioadă de timp.

CURBA PHILLIPS, linie care reprezintă grafic relația inversă între inflație și șomaj pe o perioadă scurtă de timp.

CURBA VENITULUI, linie care reprezintă grafic relația între mărimile variabile ale venitului hârtiilor de valoare și termenul de stingere a lor.

CURBĂ DE CONSUM, linie care reprezintă grafic relația între prețul a două bunuri în diferite combinații pe care o persoană fizică le poate procura cu venitul său actual.

CURBĂ DE INDIFERENȚĂ, linie care reprezintă grafic relația între mărimile variabile a diverse combinații a două bunuri economice care asigură consumatorului același nivel de utilitate.

CURENT DE MĂRFURI, metodă de analiză economică și indicator privind fluxul cantității de mărfuri transportat cu un tip de transport într-o perioadă de timp determinată.

CURIER DE COMERȚ, agent comercial specializat, care în bază de contract asigură vânzarea în teritoriu a anumitor tipuri de producție ale unor firme care nu au reprezentanți proprii.

CURIER DIPLOMATIC, angajat al ministerului de externe sau al misiunii diplomatice care transportă corespondența diplomatică.

CURIER, angajat al companiei sau instituției care transportă la destinație corespondență, mesaje, colete ș.a.

CURRENCY MECHANISM, mecanism și proces de influență al masei monetare asupra economiei.

CURS BRUT, cursul de piață al unei hârtii de valoare, inclusiv cu dobânda ascunsă.

CURS CURENT, curs stabilit la bursă de broker în timpul licitației.

CURS DE COMPENSARE, tip de curs al unei hârtii de valoare pe piață aproape de prețul nominal al ei.

CURS DE INVENTARIERE, cursul de înregistrare în bilanțul contabil a valutei, hârtiilor de valoare și a aurului.

CURS DE SCHIMB, prețul la care o valută poate fi cumpărată cu o alta; prețul unei unități monetare din moneda unei țări, exprimat în unități monetare ale altei țări.

CURS DUBLU, politică monetară și financiară de stat și proces de cotare a valutei naționale, separat în operații comerciale și în operații financiare.

CURS ÎNȚĂL, cotația bursieră a inițială a bunurilor și hârtiilor de valoare la deschiderea licitației.

CURS LA DESCHIDERE, cotația bursieră a bunurilor și hârtiilor de valoare la deschiderea licitației.

CURS LA ÎNCHIDERE, cotația bursieră a bunurilor și hârtiilor de valoare la închiderea licitației.

CURS LIMITAT, amplitudinea maximală a fluctuației cursurilor pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

CURS MACLER, manager de bursă pe piața hârtiilor de valoare în Germania.

CURS NOMINAL, cursul stabilit pentru o hârtie de valoare în baza prețului nominal al acesteia.

CURS VALUTAR DUBLU, politică monetară și financiară de stat și proces de cotare a valutei străine, separat în operații comerciale și în operații financiare. Vezi Curs valutar.

CURS VALUTAR FLOTANT, curs de schimb al valutei stabilite de piață în funcție de cerere și ofertă, Vezi Curs valutar.

CURS VALUTAR, prețul unei unități bănești străine, exprimat în unități bănești ale altor țări.

CURS, valoare, preț sau cost, la un moment dat, al unei hârtii de valoare în raport cu altă hârtie de valoare; putere de circulație a unei monede.

CURSUL ACȚIUNII, prețul la care se vând și se cumpără acțiunile la un moment dat.

CURSUL BĂNCII, prețul la care banca cumpără sau vinde hârtiile de valoare.

CURSUL BURSEI, prețul la care este cotată la un moment dat, la bursă, o hârtie de valoare, o valută străină, un bun etc. Vezi Cotare.

CURSUL CUMPĂRĂTORULUI, prețul pe care sunt gata să-l achite cumpărătorii valutei sau hârtiilor de valoare.

CURSUL HÂRTIILOR DE VALOARE, prețul la care este cotată la un moment dat, la bursă, o hârtie de valoare.

CURSUL OBLIGAȚIUNILOR, prețul la care se vând și se cumpără obligațiunile împrumutului de stat.

CURSUL OPERAȚIILOR DE CASIERIE, preț de bursă al operațiilor în numerar.

CURSUL PIEȚEI SECUNDARE, cursul stabilit al hârtiilor de valoare a IMM, care nu au fost cotate oficial.

CURSUL POLIȚELOR, prețul unei hârtii de valoare, exprimat în unități bănești naționale.

CURSURI DE PERFECTIONARE, formă de instruire și formare profesională pentru manageri, personal tehnic și ingineresc în instituții specializate.

CURTE CU JURAȚI, judecată la care judecătorii califică crima și măsura de pedeapsă, dar dreptul de a stabili vinovăția este prerogativa juraților de pace.

CURTE DE CONTRUI, instituție de stat de audit în unele țări, constituită pentru a verifica performanța financiară bugetară a instituțiilor statului.

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ, unica autoritate de jurisdicție constituțională în Republica Moldova, independentă de orice altă autoritate publică, care se supune numai Constituției și garantează supremația Constituției, asigură realizarea principiului separării puterii de stat în putere legislativă, putere executivă și putere judecătorească și garantează responsabilitatea statului față de cetățean și a cetățeanului față de stat. Curtea Constituțională: exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte; interpretează Constituția; se pronunță asupra inițiativelor de revizuire a Constituției; confirmă rezultatele referendumurilor republicane; confirmă rezultatele alegerii Parlamentului și a Președintelui Republicii Moldova; constată circumstanțele care justifică dizolvarea Parlamentului, demiterea Președintelui Republicii Moldova sau interimatul funcției de Președinte, precum și

imposibilitatea Președintelui Republicii Moldova de a-și exercita atribuțiile mai mult de 60 de zile; rezolvă cazurile excepționale de neconstituționalitate a actelor juridice, sesizate de Curtea Supremă de Justiție; hotărăște asupra chestiunilor care au ca obiect constituționalitatea unui partid. Curtea Constituțională este alcătuită din șase judecători, numiți pentru un mandat de șase ani, inclusiv: doi judecători sunt numiți de parlament, doi - de guvern și doi - de Consiliul Superior al Magistraturii.

CURTEA DE APEL, instanță care judecă cauze în dreptul procesual civil.

CURTEA DE ARBITRAJ COMERCIAL INTERNAȚIONAL, instituție permanentă de arbitraj de pe lângă Camera de Comerț și Industrie a Republicii Moldova, neguvernamentală, fără personalitate juridică, independentă în exercitarea atribuțiilor ce îi revin de a organiza arbitrajul intern și internațional, precum și alte modalități alternative de soluționare a litigiilor civile și comerciale: comerciale internaționale; comerciale și civile interne; corporative; sportive; în baza clauzelor arbitrale incluse în Acordurile economice și comerciale încheiate de Republica Moldova cu alte state, supuse Curții de Arbitraj; promovează în Republica Moldova arbitrajul comercial intern și internațional ca formă alternativă de soluționare a litigiilor de apărare a drepturilor încălcate, lezate în procesul de executare a obligațiilor izvorâte din contracte și alte raporturi juridice patrimoniale și nepatrimoniale; are și alte atribuții ce îi sunt conferite prin Statut și prin Regulamentele Curții de Arbitraj.

CURTEA DE CONTURI A REPUBLICII MOLDOVA, instituția supremă de audit public extern din Republica Moldova.

CURTEA DE JUSTIȚIE A UNIUNII EUROPENE (CJUE), își are sediul în Luxemburg și este organul juridic suprem al Uniunii Europene; structural include: Curtea de Justiție, Curtea Generală și Tribunalul Funcției Publice.

CURTEA INTERNAȚIONALĂ DE JUSTIȚIE, este principalul organ judiciar al Națiunilor Unite, are sediul în Palatul Păcii de la Haga, Țările de Jos, împuternicit cu urmă-

toarele funcții legale principale: soluționarea litigiilor prezentate de către statele membre și avizarea consultativă cu privire la întrebările adresate de către organele autorizate în modul corespunzător.

CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI (CEDO), „Curtea de la Strasbourg”, a fost creată pentru sistematizarea procedurii plângerilor în materia drepturilor omului provenite din statele membre ale Consiliului European. Misiunea Curții este să vegheze la respectarea prevederilor Convenției Europene a Drepturilor Omului și a Protocoloalelor suplimentare de către statele semnatare.

CURTEA PENALĂ INTERNAȚIONALĂ (Tribunalul Penal Internațional), este o instanță de justiție internațională permanentă, cu sediul la Haga, în Olanda, și are menirea și scopul de a judeca persoane care au comis genocide, crime de război și crime împotriva umanității. Curtea este compusă din 18 magistrați, care au fost investiți în funcție pe 11 martie 2003, dintre care în rangul cel mai înalt este canadianul Philippe Kirsh. Instanța nu poate judeca cauze retroactive ci numai cazuri provenite după 1 iulie 2002. Până în mai 2004, 94 de țări au ratificat statutul tribunalului, printre care și România. Tratatul nu a fost nici semnat, nici ratificat de câteva țări importante precum Statele Unite, Rusia, China, Israel și Irak. De fapt, Statele Unite și Israelul au semnat inițial tratatul însă au anunțat ulterior că își retrag semnătura. Curtea Penală Internațională are două competențe. Competența materială presupune posibilitatea Curții de a judeca și pedepsi persoanele fizice vinovate de comiterea unor infracțiuni deosebit de grave: crime de genocid; crime contra umanității; crime de război.

CURTEA PERMANENTĂ DE ARBITRAJ, instanță internațională de arbitraj în Haga (Olanda).

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE, este unica instanță judecătorească supremă din Republica Molodva, care asigură: aplicarea corectă și uniformă a legislației de către toate instanțele judecătorești; soluționarea litigiilor

apărute în cadrul aplicării legilor; garantează responsabilitatea statului față de cetățean și a cetățeanului față de stat; respectarea principiului prezumției nevinovăției și principiului supremației legii; contribuie la constituirea unui stat de drept.

CURTIER DE ASIGURARE, persoană fizică - agent intermediar între persoanele asigurate și companiile de asigurare; persoană juridică sau fizică, intermediar între asigurator și asigurat.

CURTIER MARITIM, persoană fizică - agent intermediar, specializat în organizarea transportului maritim de mărfuri și pasageri.

CUSTODIAN, instituție bancară, specializată în prestarea serviciilor de depozit pentru companii mici.

CUSTOM OF BUSINESS, reguli de comportament în afaceri ne reglementate juridic.

CUSTOMER TO BUSINESS, formă și metodă de comerț electronic, cu aplicarea tehnologiilor TIC, când cumpărător propune prețul mărfii, iar vânzătorul decide să accepte sau nu.

CUSTOMER TO CUSTOMER, formă și metodă de comerț electronic, cu aplicarea tehnologiilor TIC, în care comerțul electronic apare ca intermediar între vânzători și cumpărători.

CUTUMĂ INTERNAȚIONALĂ, Vezi Cutumă juridică internațională.

CUTUMĂ JURIDICĂ INTERNAȚIONALĂ, normă de comportament între state, ne reglementată printr-un acord cu efecte juridice, dar pot servi ca sursă de drept.

CUVÂNT DE ÎNCHEIERE AL INCULPATULUI, audierea inculpatului în instanță înainte de pronunțarea sentinței.

CVADRIPLU, în comerțul internațional, aplicarea ștampilei pe toate cele 4 scrisori de trăsura ale setului de marfă.

CVORUM, număr minim de participanți care este necesar, potrivit legii, pentru ca o adunare să poată lua o hotărâre valabilă.

CYBERCOIN, a fost primul serviciu de plată pe internet pentru comerțul electronic, fondată în august 1994 cu sediul în Reston, Virginia, SUA; CyberCash.

CYBERPLAT, sistem universal de plăți, aflat în serviciul companiilor antrenate în comerțul electronic.

CYBERSPACE, sistemul global al rețelei internet.

— D —

DACTILOSCOPIE, metodă și proces în criminalistică de identificare a infractorilor după amprente digitale.

DAF, condiții de livrare a unei mărfi în comerțul internațional.

DAMAGE LIST, document privind pagubele navei suferite din cauza arendatorului ei (expeditor ori adresat).

DAMAGE REPORT, document oficial privind pagubele navei suferite în timpul transportării mărfurilor.

DAMBO, tip de pierderi pe piața hârtiilor de valoare.

DAMNO, câteva tipuri de operații bancare pe piața hârtiilor de valoare.

DAMPING, metodă și proces de depozitare a deșeurilor în oceanul mondial.

DANGA, însemn aplicat cu fierul înroșit pe pielea cailor sau a vitelor pentru a le recunoaște cui aparțin; ștampilă aplicată pe pieile de animale prelucrate.

DARE DE SEAMĂ BUGETARĂ, sistem de indicatori care reflectă executarea devizului de cheltuieli într-o entitate finanțată de la bugetul de stat.

DARE DE SEAMĂ A AGENTULUI ECONOMIC, Vezi Dare de seamă financiară a companiei.

DARE DE SEAMĂ ASUPRA BENEFICIILOR ȘI PIERDERILOR, Vezi Dare de seamă financiară a companiei.

DARE DE SEAMĂ BANCARĂ, raport lunar despre situația financiară a unei instituții bancare de profil despre situația contului unei persoane fizice sau juridice.

DARE DE SEAMĂ CONSOLIDATĂ, Vezi Raport financiar de bază.

DARE DE SEAMĂ CONTABILĂ INTERMEDIARĂ, Vezi Darea de seamă contabilă.

DARE DE SEAMĂ CONTABILĂ, sistem de dări de seamă contabile trimestriale și anuale conform anumitor formulare însoțite de memorii de activitate privind starea activității economice a agentului economic.

DARE DE SEAMĂ DESPRE CIRCULAȚIA CAPITALUI, Vezi Raport.

DARE DE SEAMĂ FINANCIARĂ A COMPANIEI, proces și document obligatoriu de evidență a activității economice și financiare.

DARE DE SEAMĂ FINANCIARĂ CONSOLIDATĂ, Vezi Raport financiar de bază.

DARE DE SEAMĂ FINANCIARĂ, document de evidență statistică, prezentat periodic, în conformitate cu legislația, de către agenții economici, Vezi Raport financiar de bază.

DARE DE SEAMĂ FISCALĂ, element al sistemului de dări de seamă fiscale, care monitorizează perceperea impozitelor la o anumită dată.

DARE DE SEAMĂ OPERATIVĂ, tip de raport în managementul unei companii și formă de monitorizare a activității economico-financiare.

DARE DE SEAMĂ PRIVIND MIȘCAREA MĂRFURILOR, raport lunar cu anexa documentelor primare de mișcare a bunurilor al gestionarului răspunzător din punct de vedere material transmis în contabilitate pentru a efectua evidența primară a bunurilor.

DARE DE SEAMĂ RAMURALĂ, tip de raport statistic prezentat de agenții economici ministerelor de resort și biroului național de statistică.

DARE DE SEAMĂ VALUTARĂ, sistem de indicatori care reflectă volumul operațiilor de vânzare-cumpărare a valutilor executate pe o anumită perioadă.

DAREA DE SEAMĂ BĂNEASCĂ, partea principală a unui raport contabil privind circulația monetară într-o companie.

DAREA ÎN EXPLOATARE A CAPACITĂȚILOR DE PRODUCȚIE, vezi Punere în funcțiune.

DAREA ÎN EXPLOATARE A FONDURILOR FIXE, vezi Punere în funcțiune.

DARVINISM MANAGERIAL, concepție economică privind o metodă de supraviețuire a unei companii.

DATA TRANZACȚIEI CU OPȚIUNEA, tip de operație pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

DATA EXPIRĂRII TERMENULUI, procedură pe piața hârtiilor de valoare.

DATA ÎNREGISTRĂRII, procedură pe piața hârtiilor de valoare.

DATA LIVRĂRII, ziua când cumpărătorul intră în posesia hârtiilor de valoare.

DATA PRESTABILITĂ, tip de procedură pe piața hârtiilor de valoare

DATA RAMBURSĂRII ÎN ASIGURĂRI, termen economic de referință privind o procedură pe piața asigurărilor.

DATA RAMBURSĂRII, termen prestabilit privind ziua când o poliță, o cambie sau o trată trebuie achitată.

DATA RAPORTATĂ, data cuprinsă în darea de seamă.

DATA TERMINĂRII OPȚIUNII, tip de procedură pe piața hârtiilor de valoare.

DATA-CAMBIE, termen de plată a acestui tip de hârtie de valoare.

DATARE, inscripție pe un document privind ziua perfectării, adoptării, coordonării sau aprobării.

DATE CONSTATATE, informații biografice și de altă natură, utilizate pentru identificarea unei persoane.

DATE CU CAREACTER PERSONAL, termen juridic de referință privind informația despre identitatea unei persoane.

DATE REALE, informații efective despre situația economică a unei companii.

DATORIA CREDITULUI CU TERMEN DEPĂȘIT, Vezi Datoria creditului.

DATORIA CREDITULUI, tip al unor obligațiuni care caracterizează valoarea datoriilor destinate pentru plată în favoarea altor persoane.

DATORIA POPULAȚIEI, volumul tuturor creditelor luate de populație pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

DATORIE ACUMULATĂ, sume debitoare și datorii ale creditului, la care le-a venit timpul de achitare.

DATORIE CONSOLIDATĂ, tip de datorie a unei persoane juridice formată din titluri de valoare ne stinse.

DATORIE CONVENȚIONALĂ, Vezi Datorie.

DATORIE CORPORATIVĂ, tip de datorii între companii.

DATORIE DE ABONAMENT, suma pe care o datorează abonatul către furnizorul de servicii.

DATORIE DE RĂZBOI, tip de datorie de stat, formată în timpul războiului.

DATORIE DE STAT EXTERNĂ, obligații financiare ale organismelor statale și/sau ale firmelor particulare pentru care garantează statul, asumate de o țară față de alte țări sau instituții financiare internaționale.

DATORIE DE STAT INTERNĂ, datorie publică a statului față de creditorii interni, contractată prin emiterea de titluri de credit pe piața internă.

DATORIE DE STAT, termen economic de referință privind totalitatea obligațiilor pecuniare ale statului, rezultate din împrumuturi interne și externe, pe termen mediu sau lung, contractate de stat în nume propriu sau garantate de acesta.

DATORIE DECONTATĂ, sumă aflată la evidență, dar trecută la pierderi de către creditor din propria inițiativă.

DATORIE DUBIOASĂ, tip de datorie ce nu inspiră încredere.

DATORIE EVALUATIVĂ, termen economic de referință privind datoriile unei companii, când nu se cunoaște precis suma totală.

DATORIE EXTERNĂ ANULATĂ, procedură amiabilă de stingere a datoriilor dintre state sau companii.

DATORIE EXTERNĂ, datorie publică a statului față de creditorii interni.

DATORIE FLOTANTĂ, Vezi Datorie.

DATORIE GARANTATĂ, tip de contractare a unei investiții sau a unui credit contra unui gaj.

DATORIE IPOTECARĂ, tip de datorie obținută la contractarea unui credit cu depunerea sub gaj a unor mijloace fixe.

DATORIE ÎNTĂRZIATĂ, tip de datorie cu termenul de achitare expirat.

DATORIE LA IMPOZITE, restanță la achitarea impozitului sau supraplată a impozitului.

DATORIE MOARTĂ, (*deadweight debt*), tip de datorie bugetară neacoperită financiar.

DATORIE MUNICIPALĂ, tip de datorii ale unui municipiu.

DATORIE NAȚIONALĂ, totalitatea obligațiilor pecuniare ale statului, rezultate din împrumuturi interne și externe, pe termen mediu sau lung, contractate de stat în nume propriu sau garantate de acesta.

DATORIE NE STNSĂ ÎN TERMEN, sumă ne rambursată la timp a unei datorii, conform contractului.

DATORIE NEGARANTATĂ, datoria a creditorului, care este mai mare decât volumul activelor unui agent economic.

DATORIE PE TERMEN LUNG, tip de datorie, care urmează a fi onorată peste o perioadă mai mare de un an.

DATORIE PENTRU ÎMPRUMUT, sumă luată cu împrumut, care urmează a fi returnată în termen, conform contractului.

DATORIE PREFERENȚIALĂ, vezi Datorie.

DATORIE PRIORITARĂ, tip de datorie și proces privind stingerea unei datorii în primul rând.

DATORIE SUPERIOARĂ, Vezi Datorie prioritară.

DATORIE VALUTARĂ, restanță în valută străină a statului sau a companiei comerciale.

DATORIE VAMALĂ, sumele taxelor vamale ce urmează a fi achitate de companiile antrenate în operații de import-export.

DATORIE, categorie juridică și economică care reflectă relația dintre diverși actori economici în legătură cu apariția unei datorii a unui actor față de altul și rambursarea acesteia în termenul convenit și sub forma convenită; suma obligațiilor financiare care trebuie plătite sau încasate într-o perioadă de

timp; termen economic de referință privind obligațiunile contractuale dintre doi parteneri.

DATORII CONSTITUȚIONALE, norme de drept constituțional, obligatorii pentru toți cetățenii țării (apărarea patriei, respectarea legilor, plata impozitelor ș.a.).

DAUNĂ ECONOMICĂ, Vezi Prejudiciu economic de la poluarea mediului.

DAUNĂ, pagubă sau prejudiciu provocat unei persoane ca urmare a neîndeplinirii unei obligațiuni contractuale sau legale, a săvârșirii unei infracțiuni, precum și atunci când legea stabilește expres obligația de a o repara.

DBD, Banca Federală Germană, banca de stat a RFG, fondată în 1957.

DDP, condiții de bază de livrare a mărfurilor indicate într-un contract comercial.

„**DE DREPT**”, în practica internațională, constatarea de jure privind recunoașterea unui stat sau al guvernului, ori al șefului de stat alese în mod democratic.

„**DE FAPT**”, (*de facto*), constatarea unei tranzacții efectuate; proces de recunoaștere parțială a unei formațiuni statale în devenire.

„**DE PERCEPUT FRAHTUL**”, notă pe documentele de trăsură la marfa încărcată pe o navă.

DEAD ASSETS, active imobilizate care nu aduc venit.

DEADWEIGHT, capacitate de încărcare totală a unei nave.

DEALER CREDIT, acord financiar între o bancă și dealeri având ca obiect creditele acordate de dealeri clienților săi, care în acest caz devin creditorii băncii.

DEALER oficial, persoană juridică intermediar pe piața hârtiilor de valoare împuternicită să efectueze tranzacții cu hârtii de valoare.

DEALER PENTRU INVESTIȚII, persoană fizică sau juridică - agent intermediar pe piața hârtiilor de valoare, specializat în tranzacțiuni cu hârtii de valoare în domeniul investițiilor.

DEALER REGIONAL, reprezentant al unei companii în teritoriu pentru a-i promova interesele.

DEALER VALUTAR, persoană fizică sau juridică - agent intermediar pe piața hârtiilor de valoare, specializat în comercializarea valutei.

DEALER, persoană fizică sau juridică - agent intermediar pe piața hârtiilor de valoare.

DEALING, operații de vânzare-cumpărare pe piața hârtiilor de valoare efectuate cu ajutorul TIC.

DEATH VALLEY CURVE, linie curbă care reprezintă grafic nivelul de risc al capitalului venciur investit într-o afacere nouă, de la care nu s-a obținut profitul preconizat.

DEBARCADER, loc amenajat pentru acostarea navelor.

DEBENTURE, certificat privind restituirea tarifului vamal.

DEBET, partea stângă a contului contabil prezentat în formă grafică.

DEBITARE DIRECTĂ, operație bancară pe piața hârtiilor de valoare

DEBITAREA CONTURILOR, termen economic de referință, proces de înregistrare și analiză contabilă a conturilor.

DEBIT-NOTĂ, informație despre o datorie.

DEBITOR FALIT PRIN JUDECATĂ, persoană fizică sau juridică declarată insolubilă de instanța de judecată.

DEBITOR FALIT, persoană fizică sau juridică insolubilă.

DEBITOR GAJIST, persoană fizică care solicită credite sub gaj.

DEBITOR, termen juridic și economic de referință despre o persoană fizică sau juridică care are o datorie financiară; subiect al relațiilor de credit care are datorii o sumă de bani, bunuri, servicii față de un alt subiect termen; persoană juridică sau fizică care are datorii față de organizația dată; solicitant al unui credit/împrumut; sinonim pentru termenul de datornic în relații financiare.

DEBIT-SPREAD, termen economic de referință privind un tip de operație cu dobânda suplimentară pe piața hârtiilor de valoare.

DEBLOCAREA BUNURILOR DIN REZERVELE DE STAT, eliberarea bunurilor materiale din rezervele de stat fără returnarea ulterioară a acestora.

DEBLOCAREA CONTURILOR, metodă de lucru și proces pe piața hârtiilor de valoare.

DEBT, datorie survenită în urma creditului ne rambursat în termen.

DEBURSE, cheltuieli secundare, suportate de client în paralel cu cheltuielile de bază, suportate în urma beneficiii de un serviciu achiziționat.

DECALAJ FINANCIAR, metodă de analiză economică și indicator privind diferența dintre necesitatea de valută străină pentru deservirea datoriilor externe, inclusiv în urma operațiilor de import, și intrările în valută de la operațiile de export și creditele externe.

DECALAJ INFLAȚIONIST, situație pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare când există excedent de ofertă față de cerere.

DECALAJ LA CURSUL ACȚIUNILOR, metodă de analiză economică și indicator despre situația pe piața hârtiilor de valoare, când fluctuațiile prețurilor pe parcursul a două zile nu coincid.

DECALAJ TEHNOLOGIC, rămânere în urmă la implementarea unor tehnologii și metode tehnice avansate în procesele industriale.

DECAN DIPLOMATIC, ambasadorul cu cea mai lungă perioadă de ședere în țara de reședință.

DECAN, managerul ales pentru o perioadă de timp al unei structuri într-o instituție de învățământ superior.

DECANAT, echipa din conducerea facultății.

DECIZIE OTIMALĂ, metodă de analiză economică cu aplicarea modelării matematice și element de management contemporan.

DECIZIE, hotărâre prin care instanța se pronunță asupra apelului, recursului, recursului în anulare, recursului în interesul legii.

DECK-HOLDER, agent intermediar pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare cu atribuții specifice.

DECLARANT, acțiune a unei persoane fizice sau juridice, care depune o declarație, mărturie.

DECLARANT, persoană fizică care face o declarație sau un demers declarativ în adresa organelor oficiale ale statului.

DECLARARE VAMALĂ, procedură și proces la trecerea frontierei de stat, Vezi Declarație vamală.

DECLARAREA PREȚURILOR, metodă de stat și procedură de reglementare a prețurilor la unele tipuri de mărfuri.

DECLARAȚIA DREPTURILOR OMULUI, document al ONU, adoptat în 10 decembrie.

DECLARAȚIA ÎNCĂRCĂTURII, document al unui declarant privind marfa comercială transportată.

DECLARAȚIA UNIVERSALĂ A DREPTURILOR OMULUI, document internațional adoptat la 10 decembrie 1948, în cadrul celei de-a treia sesiuni a Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite.

DECLARAȚIE DESPRE PERICOLUL MĂRFURILOR, informație despre gradul de inofensivitate a mărfurilor transportate.

DECLARAȚIE NEGATIVĂ, procedură pe piața hârtiilor de valoare. Vezi Declarație.

DECLARAȚIE BANCARĂ, document oficial eliberat de o instituție bancară la solicitarea organelor de stat sau juridice.

DECLARAȚIE CU PRIVIRE LA VENITURI, Vezi Declarație fiscală.

DECLARAȚIE DE ASIGURĂRI, document oficial care însoțește mărfurile asigurate la import sau export.

DECLARAȚIE DE EXPORT, Vezi Declarație vamală.

DECLARAȚIE DE IMPORT, document tipizat al unui declarant privind informația despre mărfurile importate.

DECLARAȚIE DE IMPUNERE, Vezi Declarație fiscală.

DECLARAȚIE DESPE VALAOREA ADĂUGATĂ, document oficial cu privire la venit, impozite și alte deduceri, depus de contribuabil - persoană juridică în organele fiscale. Vezi Declarație fiscală.

DECLARAȚIE DESPRE INVESTIȚII, document oficial cu privire la volumul investițiilor făcute, depus de investitor în organele abilitate.

DECLARAȚIE DESPRE ORIGINEA MĂRFURILOR, document oficial care însoțește mărfurile la import sau export.

DECLARAȚIE DESPRE SOLVABILITATE, declarația oficială privind starea financiară a companiei în proces de lichidare.

DECLARAȚIE FISCALĂ, noțiune juridică și economică de referință privind baza și procedura de colectare a impozitelor pe venit în baza declarației fiscale depuse personal; document oficial cu privire la venit, impozite și alte deduceri, depus de contribuabil în organele fiscale.

DECLARAȚIE INCOMPLETĂ, Vezi Declarație.

DECLARAȚIE ÎNCĂRCĂTURII NAVALE, document oficial care însoțește mărfurile de import sau export transportate cu navele.

DECLARAȚIE POȘTALĂ, informație despre conținutul expedierilor poștale peste hotare.

DECLARAȚIE SCURTĂ, Vezi Declarație.

DECLARAȚIE TEMPORARĂ, vezi Declarație.

DECLARAȚIE VALUTARĂ, acțiune și document al unui declarant făcută la vamă despre valuta străină pe care o are asupra sa.

DECLARAȚIE VAMALĂ PERIODICĂ, Vezi Declarație vamală.

DECLARAȚIE VAMALĂ, document oficial al persoanei fizice sau juridice privind măr-

furile destinate importului sau exportului sau cantitatea bunurilor personale la trecerea frontierei în ambele părți.

DECLARAȚIE, procedură de depunere a unor declarații sau mărturii oficiale, conform prevederilor legale.

DECODARE, proces de identificare a informației cifrate.

DECOMPOZIȚIE, (*decomposition*), metodă de analiză economică în teoria managementului.

DECONT DE AVANS, document de evidență contabilă care justifică cheltuirea sumei primite în avans.

DECONT VALORI, dare de seamă lunară a casierului privind operațiile de casă ale unei casierii - subdiviziune a agentului economic.

DECONTARE BĂNEASCĂ, tip de operație bancară fiscală a unei persoane fizice sau juridice.

DECONTARE DE CREDIT, operație financiară la procurarea bunurilor în credit, din contul cumpărătorului (plată amânată) sau din contul unei instituții bancare (credit direct).

DECONTARE INCASO, operație bancară și metodă de primire a datoriei bănești.

DECONTARE INTERDEPARTAMENTALĂ, tip de operații financiare în sistemul administrativ de comandă între subiecți economici din cadrul aceluiași departament.

DECONTARE INTERNAȚIONALĂ, Vezi Decontare în comerțul exterior.

DECONTARE INTERNĂ, tip de operații financiare în cadrul unei companii mari între întreprinderea principală și filialele sau reprezentanțele cu autonomie financiară.

DECONTARE ÎN COMERȚUL EXTERIOR, operație financiară la operațiile de vânzare-cumpărare prin virament sau acreditive prin intermediul băncilor, sau prin transfer în numerar pentru servicii turistice și HORECA.

DECONTARE ÎN NUMERAR, achitarea costului bunurilor în bani lichizi pentru toate tipurile de operații financiare.

DECONTARE PENTRU MĂRFURILE LIVRATE, tip de achitări pentru mărfurile cumpărate efectuate de cumpărător către furnizor în baza clauzelor contractuale.

DECONTARE PRIN CLIRING, tip de operație financiară între state în domeniul comerțului exterior, în temeiul acordurilor încheiate se face print-o singură organizație.

DECONTARE PRIN VIRAMENT, restituire a banilor cheltuiți în contul unei persoane fizice sau juridice.

DECONTARE RECIPROCĂ, tip de achitări reciproce prin virament între companiile-parteneri de afaceri.

DECONTARI MULTILATERALE, Vezi Decontări prin cliring.

DECOUVERT, termen juridic și economic de referință în activitatea de asigurare privind diferența dintre suma evaluării obiectului asigurat și prima acceptată de asigurator.

DECRET, document de stat cu efecte juridice, act juridic emis de președintele statului privind: promulgarea actelor legislative adoptate de Parlament, decorarea unor persoane fizice sau juridice cu distincții de stat, grațierea unor cetățeni, în alte situații prevăzute de lege.

DEDRING, un indicator economic și financiar despre activitatea unei companii.

DEDUCTIBLE, termen de referință în tranzacțiunile pe piața asigurărilor, pentru stabilirea despăgubirii de asigurare.

DEETATIZAREA ECONOMIEI, politică economică de stat și strategie economică a țărilor socialiste aplicată în perioada de tranziție de la sistemul administrativ de comandă la economia de piață.

DEFALCĂRI PENTRU REPRODUCEREA RESURSELOR FOERSTIERE, tip de impozit de protecție a mediului.

DEFALCĂRI PENTRU REPRODUCEREA RESURSELOR MINERALE, tip de impozit de protecție a mediului.

DEFĂIMARE, termen juridic de referință privind calomnierea ca infracțiune administrativă și civilă.

DEFECT AL MĂRFII, deteriorare sau rebut, care face imposibilă utilizarea marfei după destinație.

DEFECT AL TITLULUI DE VALOARE, termen juridic de referință privind condițiile în care este dificilă identificarea proprietarului unui bun.

DEFECT LA BUNURI ȘI SERVICII, produse sau bunuri fabricate ori servicii prestate cu abateri grave de la normativele tehnice și tehnologice stabilite într-un anumit domeniu.

DEFECT SUBSTANȚIAL, Vezi defect.

DEFECT, bun material, produs care nu este fabricat conform normativelor tehnice și tehnologice stabilite într-un anumit domeniu.

DEFERIRE JUSTIȚIEI, supunerea unei cauze în instanță de judecată.

DEFICIENȚĂ CARACTERISTICĂ MĂRFII, Vezi Deficiențe interne.

DEFICIENȚE INTERNE, calități naturale periculoase (explozii, pericol de incendiu, putrezire ș.a.) ale unor bunuri asigurate pentru a fi transportate, care în caz de pagubă, nu vor fi luate în seamă la stabilirea prejudiciului și plata primei de asigurare.

DEFICIT AL BALANȚEI DE PLĂȚI, indicator macroeconomic de metodă de analiză economică a situației pe piața valutară.

DEFICIT AL COMERȚULUI EXTERIOR, sold negativ al balanței comerciale sau al balanței de plăți.

DEFICIT BUGETAR, bugete de toate nivelurile întocmite deficitar; stare în care cheltuielile unei instituții sau ale unui guvern depășesc veniturile.

DEFICIT CAMUFLAT, deteriorare sau rebut al mărfii, care la momentul cumpărării nu au fost depistate.

DEFICIT CICLIC, diferență dintre deficitul real și deficitul structural.

DEFICIT DE CASĂ, lipsă de numerar în casieria unei companii.

DEFICIT DE MATERIE PRIMĂ, Vezi Deficitul resurselor.

DEFICIT NET, (*damages*), pagube suferite de un antreprenor în urma pierderii sau deteriorării averii; venituri pe care antreprenorul le-ar fi obținut, dacă debitorul își onora obligațiunile corect; creștere a cheltuielilor asupra profitului obținut din vânzări.

DEFICIT PRIMAR, excedent bugetar, fără a ține cont de datoria externă a țării.

DEFICIT VALUTAR, termen economic de referință privind lipsa valutei pe piața bancară.

DEFICIT, bilanț în care cheltuielile depășesc veniturile; lipsa unui lucru sau a unei însușiri necesare ale unui bun.

DEFICITUL PRODUSULUI NAȚIONAL GLOBAL, termen economic de referință și analiză economică privind diferența dintre potențialul economic național și produsul global național efectiv.

DEFICITUL RESURSELOR, lipsa materiei prime pe piață din motive obiective (secetă, epuizarea zăcămintelor).

DEFICITUL VENITURILOR, proces bugetar întreprins pentru a atrage noi surse de venit spre a acoperi deficitul bugetar.

DEFINIȚIE, termen și proces logic prin care se arată conținutul unei noțiuni.

DEFLATION, metodă de analiză economică a transformării prețurilor curente în prețuri de bază.

DEFLATOR INDEX, metodă de analiză economică și statistică privind indicatorii care caracterizează indicatorii prețurilor.

DEFLATOR, (*deflator*), metodă de analiză economică privind sistemul de indicatori utilizat la recalcularea indicatorilor naturali ai produsului național global în prețuri comparabile.

DEFLATORUL PRODUSULUI NAȚIONAL GLOBAL, indicator general al inflației la nivel de țară.

DEFLAȚIE, scoatere din circulație a unei cantități de bancnote în timpul inflației, pentru a face să crească puterea de cumpărare a monedei naționale.

DEFOLT, imposibilitatea de rambursare a unei datorii, inclusiv a dobânzii, pentru un împrumut sau o garanție.

DEGRADARE, proces natural de alterare a mărfurilor transportate pe mare, care nu se consideră factor de risc și paguba nu poate fi achitată prin polița de asigurare.

DEGRESIUNE, termen economic de referință privind procedura de impozitare în funcție de volumul venitului.

DEINDUSTRIALIZARE, noțiune și un tip de proces de diminuare a cotei industriei prelucrătoare în economia unei țări.

DEINVESTMENTS, un tip de fenomen și proces pe piața investițiilor, când investitorii se retrag din proiectele în derulare.

DEK, clauză contractuală la transportul mărfurilor cu mijloacele de transport navale.

DEL CREDERE AGENT, agent cu împuterniciri speciale.

DELAPIDARE, termen juridic de referință privind un tip de infracțiune de drept civil, care constă în însușirea ilegală de către un individ a unui lucru mobil care aparține unei persoane fizice sau juridice sub formă de: delapidare a proprietății de stat, sustragere a mărfurilor, delapidare a proprietății private, furt mărunț.

DELCREDERE, tip de garanție dată de agentul intermediar de la bursă priivtor la tranzacțiunile efectuate.

DELEGARE, termen economic de referință conform codului muncii și proces de deplasare în interes de serviciu în afara companiei, efectuată la ordinul conducătorului

DELEGAREA CREDITULUI, sintagmă și noțiune de proces aplicată pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare privind gestiunea unui credit.

DELEGAREA OBLIGAȚIUNILOR, termen economic de referință în teoria managementului privind distribuirea obligațiunilor managerului principal între un grup de manageri, aflați în subordine.

DELEGAT, reprezentant al unei organizații cu împuterniciri delegate de aceasta.

DELEGAȚIE COMERCIALĂ, tip de procură utilizat pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

DELICT DE FALSIFICARE, Vezi Delict.

DELICT INTERNAȚIONAL, activitate de încălcare a normelor internaționale săvârșită de un subiect internațional.

DELICT, acțiune sau fapt care cad sub incidență penală.

DELIMITĂRE, noțiune și termen juridic de referință privind demarcarea hotarului dintre două state.

DELINCVÉNT, individ care a săvârșit o infracțiune penală.

DELINCVENȚĂ FISCALĂ, Vezi Delincvență.

DELINCVENȚĂ, infracțiune penală, sancționată cu închisoare sau amendă penală.

DELISTING, noțiune și proces de excludere a activelor de pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

DELTA, termen privind un tip de procedură pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

DELTA-COEFICIENT, termen privind un tip de procedură pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

DELTA-HEDGING, termen privind o condiție și un tip de procedură pe piața bunurilor, serviciilor de asigurare în ceea ce privește modalitățile de acoperire a riscului de preț.

DELTA-SPREAD, termen privind o condiție și un tip de procedură pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare, în cazul mai multor opțiuni.

DEMAGOGIE, termen și acțiune de manipulare a opiniei publice.

DEMARCARA HOTARELOR, proces de identificare și delimitare a teritoriului dintre două state.

DEMERS, în dreptul internațional, acțiune neprietenoasă întreprinsă de un stat împotriva altui stat pentru a obține un avantaj; cerere ofi-

cială adresată către un organ ierarhic superior (de stat, corporativ, internațional) privind solicitarea concursului acestora în soluționarea unei probleme concrete.

DEMILITARIZAREA FRONTIEREI, în temeiul dreptului internațional, retragerea trupelor militare de la frontieră.

DEMILITARIZAREA TERITORIULUI, în temeiul dreptului internațional, eliminarea trupelor militare de pe un teritoriu, dintr-o țară.

DEMISIE, cerere scrisă prin care o persoană renunță la un post sau la o funcție.

DEMOBILIZARE, lăsare la vatră a trupelor mobilizate.

DEMOCRAȚIE DE PRODUCȚIE, sistem de participare a muncitorilor în managementul unei companii.

DEMOCRAȚIE MILITARĂ, termen juridic de referință privind un tip de orânduire de stat în antichitate.

DEMOCRAȚIE, formă de guvernământ bazat pe respectarea legislației și drepturilor omului.

DEMOGRAFIA AGENTULUI ECONOMIC, metodă de analiză economică a unei companii privind componentele structurale.

DEMOGRAFIE, știință și domeniu practic privind numărul, amplasarea și mișcarea populației.

DEMONETIZARE, pierderea sau reducerea capacității de teaurizare a metalelor scumpe; retragere din circulație a banilor de hârtie.

DEMONETIZAREA AURULUI, proces de excludere a aurului din circulația monetară.

DEMONOPOLIZAREA ECONOMIEI, proces privind relațiile concurențiale de piață.

DEMONSTRABILITATE SUFICIENTĂ, condiție de recunoaștere a faptelor pentru a face o concluzie justă.

DEMONSTRAREA DOVEZELOR, condiție procesuală juridică care prevede ca în cauzele civile sau penale probele prezentate ca mărturii ale părților, trebuie să se bazeze pe fapte veridice, convingătoare și irefutabile.

DEMURRAGE, termen privind o formă de despăgubire în transportul naval.

DENATURALIZARE, termen juridic de referință privind pierderea cetățeniei.

DENAȚIONALIZARE, proces economic de desproprietărire și social, de pierderea identității naționale de către un grup de oameni.

DENEJCA, monedă de cupru cu valoarea de ½ kopeică, în Imperiul Rus, în anii 1849-1867.

DENIGA, denga, unitate monetară de argint care a circulat în Moscovia.

DENOMINALIZARE, politică de stat și proces de reducere a valorii nominale a unități lor bănești sau a hârtiilor de valoare.

DENOMINALIZAREA ACȚIUNILOR, vezi Denominalizare.

DENSITATEA POPULAȚIEI, noțiune economică, geografică, demografică și statistică de referință privind localitățile umane și numărul populației pe un kilometru pătrat.

DENSITATEA REȚELEI DE COMERȚ, numărul de unități comerciale cu amănuntul în raport cu 10 mii de populație sau numărul de oameni care revine la o unitate de comerț.

DENUMIREA COMPANIEI, numire exactă a unei companii persoană juridică, în viziunea cumpărătorilor se asociază cu un simbol al calității și performanței.

DENUMIREA PERSOANEI JURIDICE, termen juridic de referință privind numirea exactă a unei companii înscrise în registrul de stat - indică denumirea, locația, forma juridică de organizare.

DENUNȚ FALS, termen juridic de referință privind o mărturie falsă; informație falsă cu privire la săvârșirea unei infracțiuni de către o persoană făcută în adresa unei instanțe penale de inculpat, păgubaș sau martor.

DENUNȚ, modalitate scrisă sau orală de sesizare a organelor de urmărire penală cu privire la săvârșirea unei infracțiuni prevăzute de legea penală făcută de o persoană sau de o instituție publică.

DENUNȚARE, desfacerea unui contract sau a unui tratat prin voința unilaterală a unui dintre semnatori.

DENUNȚAREA TRATATULUI INTERNAȚIONAL, proces unilateral de ieșire dintr-un acord, inițiat de una din părțile semnatare.

DEOSEBIRE DE BAZĂ, diferența dintre prețul real al mărfii și prețul negociat conform contractului de viitor.

DEPARTAMENT, termen juridic de referință privind un tip și o formă de administrare; subdiviziune administrativă și funcțională a unei instituții; autoritate publică de stat; unitate administrativ-teritorială în unele țări; departament de stat - denumirea oficială a Ministerului Afacerilor Externe al SUA.

DEPARTAMENT, unitate administrativă - teritorială; subdiviziune structurală într-o autoritate publică centrală sau locală.

DEPĂȘIREA CHELTUIELILOR DE MIJLOACE, plus de cheltuieli stabilit conform planului sau reglementărilor normative.

DEPĂȘIREA FONDULUI DE SALARII, Vezi Excedent la cheltuieli.

DEPĂȘIREA TERMENULUI, încălcarea termenului de plată a unei datorii, de rambursare a unui credit sau de achitare a unei hârtii de valoare.

DEPENDENȚA LUI FISHER, termen economic de referință și metodă de analiză economică a ratei dobândii în procesul de inflație.

DEPISTAREA CONSUMATORILOR NESATISFĂCUȚI, metodă de analiză economică privind situația pe un segment al pieței, când oferta este mai mică decât solicitările cumpărătorilor.

DEPLASAREA ÎMPRUMUTULUI, (*shifting loans*), căutarea unei noi bănci pentru a achita datoria, pe care o bancă creditoare o solicită de la un broker-client al băncii.

DEPONENT, persoană fizică sau juridică - posesorul unui depozit; persoană fizică sau juridică care nu a primit o plată ce i se cuvine din partea unei companii.

DEPORTARE, sancțiune judiciară ca măsură represivă sau exil politic; noțiune juridică de referință privind strămutarea forțată de către stat (pe viață sau pentru o anumită perioadă, din motive politice, etnice sau profesionale) a unei persoane de la locul de reședință al acesteia într-o regiune îndepărtată ca pedeapsă administrativă; expulzare sau deplasare forțată a unor popoare întregi, grupuri etnice, părți sau reprezentanți individuali ai patriei lor istorice, teritoriilor etnice sau locurilor de reședință compactă.

DEPOSITAR AL FONDULUI DE INVESTIȚII, instituție bancară, ce deservește acest fond.

DEPOSITAR, persoană fizică - participant profesionist pe piața valorilor mobiliare; persoană juridică - organizație internațională sau stat, care desfășoară activități de depozitare a unor acorduri internaționale în original.

DEPOSITARUL HÂRTIILOR DE VALOARE, formă de instituție bancară specializată în anumite tipuri de tranzacțiuni.

DEPOU, depozit de păstrare a bunurilor, vehiculelor, materialului rulant feroviar; borderou contabil; cont special pentru operații bancare cu organele de stat.

DEPOZIT BANCAR FĂRĂ TERMEN, Vezi Depozit.

DEPOZIT BANCAR, mijloace bănești în valută națională sau străină, depuse de persoane juridice sau fizice la un cont bancar pentru păstrare și câștig sub formă de dobândă.

DEPOZIT BLOCAT, depunere bancară, la care titularul nu are acces temporar de gestionare a acestuia.

DEPOZIT BUGETAR, proces și formă de lucru a instituțiilor statale cu bani, hârtii de valoare și alte active.

DEPOZIT CONFIDENȚIAL, tip de depozit special.

DEPOZIT CONVENȚIONAL, Vezi Depozit.

DEPOZIT CURENT, tip de depozit special.

DEPOZIT DE GARANȚIE, Vezi Depozit.

DEPOZIT DE NOAPTE, credit acordat pentru 1-2 zile cu rata dobândii foarte înaltă.

DEPOZIT DE VOIE BUNĂ, avans achitat înainte de o tranzacție pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

DEPOZIT INTACT, tip de depozit special, la care de mult timp nu au avut loc operații bancare.

DEPOZIT INTERBANCAR, termen economic de referință și formă de conlucrare dintre bănci privind administrarea depozitelor bancare.

DEPOZIT ÎN CECURI, termen economic bancar de referință și tip de depozit, când titularul acestuia poate emite cecuri de plată din acest depozit.

DEPOZIT LA IMPORT, termen economic de referință și procedură bancară în comerțul exterior.

DEPOZIT LA VEDERE, depunere de bani în conturi curente bancare care poate fi retrasă de titular în orice moment.

DEPOZIT PENTRU PENSIONARI, tip de depozit special.

DEPOZIT PREMIAL, termen economic de referință și tip de operații în asigurări; tip de depozit special cu plata lunară a dobândii prin loterie.

DEPOZIT PRIMAR, prima tranșă de bani depusă la deschiderea unui cont de depozit.

DEPOZIT RAMBURSABIL, Vezi Depozit.

DEPOZIT REZERVAT, Vezi Depozit.

DEPOZIT SCADENT, Vezi Depozit.

DEPOZIT TRANZACȚIONAL, noțiune și tip de depozit bancar.

DEPOZIT VAMAL, structură vamală, care acordă servicii temporare de depozitare și păstrare a bunurilor sub formă de: depozite vamale deschise și depozite vamale închise, depozite vamale arondate.

DEPOZIT, activ tangibil de persoane juridice și persoane fizice la instituțiile băncilor pentru

depozitare și utilizare; mijloace bănești depuse la un cont bancar pentru păstrare și câștig sub formă de dobândă; clădiri sau terenuri deschise special amenajate, destinate lucrărilor de încărcare-descărcare, păstrării mărfurilor și pregătirii lor pentru comercializare.

DEPOZITARE ADMINISTRATĂ, proces managerial în domeniu și formă de depunere a hârtiilor de valoare la bancă sau alt tip de instituția financiară sau de creditare.

DEPOZITARE GLOBALĂ, Vezi depozitare.

DEPOZITARE ÎNCHISĂ, proces managerial în domeniu și formă de depunere a hârtiilor de valoare la bancă, fără drept de capitalizare a acestora.

DEPOZITARE, termen economic bancar de referință privind operația de depunere a banilor sau a hârtiilor de valoare la bancă; termen juridic de referință în dreptul civil privind depunerea spre păstrare a unor bunuri sub formă de: depozitare temporară (păstrare la vamă); păstrarea obiectelor de preț (obiecte depuse în bancă), păstrarea banilor în numerar (încăpere specială în bancă, casierie a companiei).

DEPOZIT-MAGAZIN, unitate comercială, care vinde mărfuri în partide mici/cu amănuntul în regim de autoservire.

DEPOZITUL PIERDERILOR, termen economic de referință și tip de operații în asigurări, fond de asigurare.

DEPOZIȚIE FALSĂ, Vezi Depoziție.

DEPOZIȚIE, informație făcută de un declarant în fața organelor de anchetă sau a instanței judecătorești, conținând fapte cunoscute de el, care pot contribui la elucidarea cauzei.

DEPRECIERE, scădere a puterii de cumpărare a monedei unei țări, determinată pe plan intern de inflație și pe plan extern de fluctuația ratelor de schimb valutar.

DEPRESIE, fenomen economic negativ de stagnare care urmează după declanșarea crizelor economice.

DEPUNĂTOR IMPORTER, persoană fizică sau juridică, care depune bani pe contul altui depunător.

DEPUNĂTOR, proprietarul unui cont de depuneri în bană.

DEPUNĂTORUL FONDULUI, persoană juridică sau fizică, care a făcut o depunere cu hârtii de valoare într-un fond.

DEPUNĂTORUL GAJULUI, persoana care solicită împrumutul contra bunurilor sau hârtiilor de valoare, debitor gajist, debitor ipotecar.

DEPUNERE CONDIȚIONATĂ, tip de depozit special.

DEPUNERE CU CÂȘTIGURI, un tip de depozit cu dobândă în formă de loterie lunară.

DEPUNERE CU CECURI, un tip de depozit, din care pot fi retrase mijloacele bănești cu ajutorul cecurilor emise de depunător.

DEPUNERE CU DESTINAȚIE SPECIALĂ, tip de depozit special.

DEPUNERE CU PLATA LUNARĂ A DOBÂNDII, tip de depozit special.

DEPUNERE DE ECONOMII, tip de depozit special.

DEPUNERE *DEPOSIT IN ESCROW*, un tip de depozit fraudulos.

DEPUNERE FALSĂ, vezi Depunere fictivă.

DEPUNERE FĂRĂ MOȘTENITOR, un tip de depozit rămas după decesul depunătorului.

DEPUNERE FĂRĂ TERMEN, mijloace bănești în valută națională sau străină, depuse de persoane juridice sau fizice la un cont bancar pentru păstrare și câștig sub formă de dobândă pe un termen nelimitat.

DEPUNERE FICTIVĂ, un tip de depozit fraudulos.

DEPUNERE INVESTIȚIONALĂ, un tip de depozit cu destinație specială.

DEPUNERE ÎN CONT CURENT, tip de depozit special.

DEPUNERE ÎN VALUTĂ STRĂINĂ, un tip de depozit în valută străină.

DEPUNERE LA PURTĂTOR, tip de depozit special.

DEPUNERE LA VEDERE, un tip de depozit.

DEPUNERE NE RECLAMATĂ, tip de depozit special.

DEPUNERE NOMINATIVĂ, un tip de depozit cu destinație specială.

DEPUNERE PATRIMONIALĂ, un tip de depozit cu destinație specială.

DEPUNERE PE TERMEN CU AVIZ, tip de depozit special.

DEPUNERE PE TERMEN CU COMPLETARE, tip de depozit special.

DEPUNERE PE TERMEN LUNG, un tip de depozit funcție de termen.

DEPUNERE PE TERMEN, tip de depozit special.

DEPUNERE PERPETUĂ, tip de credit de stat, transmis unei bănci în folosință intangibilă, ultima având dreptul să utilizeze numai dobânda.

DEPUNERE SECRETĂ, tip de depozit special.

DEPUNERE SPECIALĂ, VEZI Depunere cu destinație specială.

DEPUNERE STORAGE DEPOSIT, tip de depozit special.

DEPUNEREA DEPOZITULUI, noțiune economică financiară privind condițiile și procedura de perfectare a unui depozit.

DEPUTANT, persoană care pentru munca depusă primește o parte din salariu sub formă de bunuri în natură.

DEPUTAT, cetățean ales prin vot de către populație într-un organ electiv al puterii de stat; persoană fizică însărcinată cu îndeplinirea unei misiuni.

DEPUTĂȚIE, grup de persoane delegat în soție pentru îndeplinirea unei misiuni.

DEREGLEMENTARE, (*deregulation*), abrogarea unor restricții concurențiale.

DERIVA BAZEI, Vezi Deplasarea bazei.

DERIVATUE, tip de contract încheiat în cadrul tranzacțiilor pe piața hârtiilor de valoare.

DEROGARE, abatere de la lege în baza unei decizii speciale.

DES, condiții de bază de livrare a unui lot de marfă transportate cu o navă maritimă.

DESCALIFICARE, termen juridic și economic de referință despre pierderea calificării profesionale a unei persoane în urma probelor ratate sau lipsei de activitate timp îndelungat în domeniu conform profesiei sau nu a trecut reciclarea periodică.

DESCĂRCARE CU GREIFER, indicație la descărcarea mărfurilor transportate în vrac.

DESCĂRCARE ÎN DEPOZIT TEMPORAR, operație de prelucrare a mărfurilor, stipulată în contract.

DESCENTRALIZARE MANAGEMENTULUI, PRINCIPIU de organizare și proces de transmitere a unor competențe de la verigile superioare la verigile inferioare ale unui sistem.

DESCENTRALIZARE, proces de transmitere a unor competențe de la structurile de stat superioare la autoritățile publice locale de nivelul unu sau doi.

DESCENTRALIZAREA EVIDENȚEI, asigurarea evidenței contabile analitice și sintetice în volum integral în subdiviziunile unei companii.

DESCHIDERE LARGĂ, decalaj mare al prețului propus de vânzător și cumpărător la deschiderea bursei pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

DESCHIDEREA CONTULUI, procedură stabilită de bancă la deschiderea oricărui tip de cont pentru o persoană fizică sau juridică.

DESCHIDEREA CONTURILOR BUGETAIRE, operație și proces de inițiere a finanțării instituțiilor bugetare la început de an.

DESCHIDEREA SUCCESIUNII, apariția unei transmisiuni succesoriale de moștenire a unor bunuri în caz de deces sau prin testament.

DESCOMPLETAREA ECHIPAMENTULUI, proces de valorificare echipamentului scos din

funcțiune în baza uzurii fizice și morale, prin dezasamblare în piese aparte, cele bune fiind utilizate ulterior ca piese de rezervă.

DESCONCENTRARE A PRODUCȚIEI, divizarea unei companii mari în câteva mai mici.

DESCOPERIRE, obiect al dreptului de autor obținut în urma cercetărilor științifice; acțiune de cercetare și aflare a unui lucru, unei legi din natură, material neștiut

DESCRIERE COMERCIALĂ, informație amănunțită obligatorie despre parametrii tehnologici și de consum ai unui bun destinat comercializării pentru necesități de producție sau de consum.

DESCRIEREA INVENȚIEI, document, anexat la cererea de brevet, în care este descrisă invenția, sunt prezentate desene, scheme, planuri, schițe.

DESCRIEREA JURIDICĂ A UNUI IMOBIL, indicatorii obligatorii în pașaportul tehnic al unui bun imobil, care îi dă caracter individualizat în sens juridic.

DESCRIPTOR, simbol al unei noțiuni, al unei informații.

DESERVIRE BANCARĂ DE LA DOMICILIU, efectuare de către persoană fizică sau juridică a operațiilor bancare cu ajutorul mijloacelor TIC.

DESERVIRE INDUSTRIALĂ, organizarea pe bază de contract cu furnizorii a serviciului de mentenanță tehnologică sau/și reparații a echipamentelor și instalațiilor după darea lor în exploatare.

DESERVIRE STANDARD, Vezi Servire consecutivă.

DESERVIRE TEHNICĂ POSCUMPĂRARE, perioadă de exploatare a unui produs până la expirarea garanției, în caz de depistare a unor defecte sau nereguli apărute din vina producătorului, costul reparării acestora se face tot din contul producătorului.

DESERVIRE TEHNICĂ POST VÂNZARE, servicii garantate (o anumită perioadă) sau acordate pe bază de contract (după expirarea

perioadei de garanție) pentru exploatarea corectă a bunurilor procurate: transportare specială, instalare, deservire, reparare ș.a.

DESERVIRE TEHNICĂ, Vezi Servire consecutivă.

DESERVIRE, (*service*), deservire calificată de către o persoană fizică sau juridică în domeniul producerii sau prestării serviciilor.

DESERVIREA NAVELOR PRIN AGENȚIE, în ajutorul comandantului navei, operații și acțiuni de deservire a navelor într-un port.

DESFACERE ÎN TRANZIT, expedierea bunurilor în partide mari de la depozitul producătorului la depozitul consumatorului, evitând companiile intermediare, pentru ca ulterior consumatorul va transmite vânzătorilor finali conform contractului încheiat cu producătorul marfa spre comercializare.

DESFACERE, procedură de vânzare a mărfurilor și a serviciilor în schimbul unei sume de bani prin organizații de comerț, intermediari de cumpărare cu ridicata sau cu amănuntul; proces de transportare, depozitare, păstrare, distribuire, pregătirea pentru vânzare și pregătirea post vânzare a mărfurilor și serviciilor.

DESIGN INDUSTRIAL, domeniu de proiectare, care asigură aspectul exterior al unui obiect elaborat în conformitate cu legile și principiile esteticii.

DESINFLATION, diminuarea ritmului de creștere a prețurilor.

DESINTERMEDIATION, proces pe piața hârtiilor de valoare, când un emițător nu apelează la agenții bursieri, dar singur vinde activele.

DESPĂGUBIRE DE ASIGURARE, termen și procedură în activitatea practică domeniul asigurărilor privind procedura de stabilire și de plată a primei.

DESPĂGUBIRE, tip de amendă sau penalitate suportate de debitor în caz de neîndeplinire a contractului privind efectuarea unor plăți obligatorii.

DESPĂGUBIREA COTEI DE RESPONSABILITATE, termen și procedură în practica de asigurare.

DESPĂGUBIREA DAUNEI ÎN EXERCITIUL FUNCȚIUNII, termen juridic și economic de referință privind procedura de compensare angajatului a unei daune survenite în timpul lucrului.

DESPĂGUBIREA DAUNEI LA REBUT, termen juridic și economic de referință privind procedura de compensare persoanelor juridice sau fizice a unei daune provocate de rebutul bunurilor sau lucrărilor efectuate necalitativ.

DESPĂGUBIREA DAUNEI NE EVALUATE, termen juridic și procedură stabilită de instanța de judecată.

DESPĂGUBIREA DAUNEI REALE, termen economic, clauză și procedură contractuală.

DESPĂGUBIREA PREJUDICIULUI ÎN ASIGURARE, vezi Despăgubire de asigurare.

DESPĂGUBIREA PREJUDICIULUI LA LICHIIDAREA PERSOANEI JURIDICE, termen juridic și economic de referință privind procedura de compensare unei daune patrimoniale.

DESPĂGUBIREA PREJUDICIULUI LA REZILIEREA CONTRACTULUI, termen, clauză și procedură contractuală.

DESPĂGUBIREA PREJUDICIULUI, termen juridic și economic de referință privind compensarea unei daune patrimoniale; termen și clauză contractuală.

DESPOTIE, regim politic caracterizat prin puterea nelimitată a despotului.

DESPOTISM, termen juridic de referință privind un tip de guvernare despotică.

DESTABILIZARE ECONOMICĂ, fenomen economic și social provocat de crizele economice politice sau de altă natură.

DESTINATAR AL MĂRFURILOR IMPORTATE, persoană fizică sau juridică, rezident indicate în calitate de beneficiari în documentele de trăsură, transmise serviciului vamal.

DESTINATARUL ÎNCĂRCĂTURII, persoană fizică sau juridică, care urmează să recepționeze o marfă transmisă spre transportare.

DESTRUCȚIUNE, proces de distrugere a unei structuri normale.

DETAXION OF EXPORT, procedură vamală de diminuare a taxelor de export.

DETENȚIUNE, timp de reținere a unei nave comerciale pentru cercetare și formă de despăgubire a prejudiciului cauzat de reținere.

DETERIORAREA BUNURILOR, termen juridic de referință privind degradarea sau distrugerea lui parțială, ceea ce are drept consecință pierderea totală sau numai a unei părți din capacitatea de folosință a bunului cu posibilitatea redobândirii acestei capacități, prin reparațiile ce i se vor face.

DETERIORAREA MONEDELOR, diminuarea conținutului de metal nobil în monede de către stat cu păstrarea nominalului vechi, pentru a obține profit suplimentar.

DETERMINANTUL CURSULUI VALUTAR, factori care influențează fluctuațiile pieței valutare.

DETERMINAREA NEVOILOR, proces de evaluare a bugetului unei familii și gradul de acoperire a cheltuielilor pentru satisfacerea necesităților acesteia, derulat de organele abilitate la solicitarea unor alocații sociale.

DETERMINAREA PREȚURILOR LA MARFĂ, metodologie și proces la stabilirea prețului vamal al mărfurilor care prevăd aplicarea criteriilor: prețul mărfii, prețul mărfurilor asemănătoare, prețul mărfurilor omogene, metoda de calcul a prețului, metoda urmăririi prețului și metoda de rezervă.

DETERMINISM TEHNOLOGIC, factor în baza căruia se stabilește nivelul de dezvoltare a unei societăți.

DETERMINISM, metodă de analiză și proces de soluționare a problemelor economice.

DETESAVRATION, fenomen economic și proces de utilizare a banilor acumulați pentru a face investiții sau valorificare în consum curent.

DETURNAREA AVIONULUI, în conformitate cu dreptul internațional, crimă de răpi-

re a unui avion pentru a-l face să-și schimbe direcția de zbor în scopuri de șantaj sau ca act de piraterie aeriană.

DEȚINĂTOR AL HÂRȚILOR DE VALOARE, persoană juridică sau fizică, care este proprietar legal al acestor titluri.

DEȚINĂTOR AL PACHETULUI DE ACȚIUNI, persoană fizică sau juridică posesoare a pachetului de control.

DEȚINĂTOR AL REGISTRULUI, persoană juridică, care ține registrul hârtiilor de valoare.

DEȚINĂTOR AL SECRETULUI COMERCIAL, persoană juridică sau fizică, care posedă o taină comercială.

DEȚINĂTOR AL UNEI CAMBII, posesorul unui titlu de valoare.

DEȚINĂTOR DE ACȚIUNI NOMINALE, termen economic de referință privind operațiile cu acțiuni pe piața hârtiilor de valoare.

DEȚINĂTOR DE DATE PERSONALE, persoană juridică sau fizică, care deține legal date personale și le asigură integritatea.

DEȚINĂTOR DE OPȚIUNI, actor intermediar pe piața hârtiilor de valoare.

DEȚINĂTOR DE REACREDINȚĂ, persoană juridică sau fizică, care a știut că deține ilegal un tip de proprietate.

DEȚINĂTOR NOMINAL, persoană fizică sau juridică intermediară pe piața hârtiilor de valoare.

DEȚINĂTOR PROPRIETAR, persoană fizică sau juridică care deține active sub formă de bunuri, servicii sau hârtii de valoare.

DEȚINĂTORUL GAJULUI, persoana care acordă împrumutul contra bunurilor sau hârtiilor de valoare; creditor gajist, creditor ipotecar.

DEȚINERE NOMINALĂ DE ACȚIUNI, persoană juridică sau fizică, care deține legal o hârtie de valoare.

DEȚINUT, persoană ținută în stare de arest preventiv sau condamnată la închisoare.

DEVALORIZARE CAMUFLATĂ, Vezi Devalorizare.

DEVALORIZARE DE CONCURENȚĂ, Vezi Devalorizare.

DEVALORIZARE DESCHISĂ, Vezi Devalorizare.

DEVALORIZARE, diminuare a valorii monedei naționale în raport cu una sau mai multe valute de referință sau cu prețul aurului; scăderea prețului la bunuri în urma uzării fizice sau morale, în temeiul scăderii prețurilor pe piață.

DEVELOPMENT LAG, Vezi Time lag

DEVIATIE, abaterea navei de la o direcție dată; schimbarea cursului hârtiilor de valoare în urma unor circumstanțe force majeure.

DEVIERI LA OPERAȚII DE VÂNZARE-CUMPĂRARE, Vezi *Minimum deviation*.

DEVIZ BUGETAR, Vezi Deviz.

DEVIZ DE INVESTIȚII, cadru normativ al unei investiții care include: studiul de fezabilitate, documentația de proiect, costurile lucrărilor de construcție și montaj, cheltuielile legate de angajarea subantreprenorilor, fondul de asigurare și rezervă, alte cheltuieli contabilizate.

DEVIZ DE MIJLOACE BĂNEȘTI, Vezi Deviz.

DEVIZ FINANCIAR AL UNUI AGENT ECONOMIC, Vezi Deviz.

DEVIZ FLEXIBIL, tip de deviz al unui agent economic, care ia în calcul cel puțin două variante în funcția de evoluția pieței.

DEVIZ, planul cheltuielilor și veniturilor unei companii, asociații, întreprinderi; plan financiar al instituțiilor bugetare, care este valabil de la 1 ianuarie până la 31 decembrie; termen economic de referință în ramura construcțiilor, care constituie planul cheltuielilor comanditarului și veniturilor antreprenorului general pentru construcția unui obiectiv; mijloc de plată exprimat în monede străine și destinat pentru achitări internaționale.

DEVOLUȚIUNE, termen juridic de referință privind transmiterea unui drept de moștenire.

DEZAGREGARE, metodă de analiză economică și matematică.

DEZAPROBARE, termen juridic și economic de referință despre dezavuarea unei acțiuni.

DEZBATERI, discuție în ședință plenară asupra unei chestiuni examinate.

DEZINFORMARE, termen juridic, politic și militar de referință privind ducerea în eroare a adversarilor sau a partenerilor.

DEZINTEGRARE PE VERTICALĂ, Vezi Dezintegrare.

DEZINTEGRARE, a nimici integritatea unui obiect, unui sistem.

DEZINVESTIȚIE, (*disinvestments*), un tip de proces pe piața investițiilor, când suma lor este mai mică decât suma acumulată din cotele de amortizații a mijloacelor fixe.

DEZORDINE în masă, tip de infracțiune.

DEZORGANIZARE, proces politic, economic sau social, care periclitează buna desfășurare a unei acțiuni.

DEZVOLTARE DURABILĂ, concept economic ce înglobează economia circulară și economia „verde”, menită să asigure satisfacerea nevoilor de astăzi fără a sacrifica abilitatea generațiilor viitoare de a-și satisface propriile nevoi.

DEZVOLTARE ECONOMICĂ, politică și strategii macroeconomice de stat, programe sectoriale de susținere de către stat a domeniilor interesate de producere a bunurilor și prestare a serviciilor, infrastructurii, securității energetice și alimentare ș.a.

DEZVOLTARE SOCIALĂ, politică de stat, strategii și programe sectoriale implementate în domeniile educației, ocrotirii sănătății, protecției sociale a populației, ocupării forței de muncă, culturii, științei, turismului și altor ramuri sociale.

DEZVOLTAREA COMERȚULUI, fondarea de noi capacități de producție pentru producerea pentru prima dată a unor bunuri de consum, spre a ocupa o poziție sigură pe piață sau a vinde marfa propusă la un preț mai mic decât

produsele asemănătoare de pe piață, și a obține un profit înalt.

DEZVOLTAREA COMPANIEI, program de dezvoltare de lungă durată al unei entități economice, bazat pe implementarea realizărilor științei și tehnicii, promovarea unui management performant în producere și desfacere, ș.a.

DEZVOLTAREA PERSONALULUI, instrument de luptă cu concurenții, strategie managerială și program sectorial al unei companii privind dezvoltarea capitalului uman prin: perfecționarea sistemului de recrutare, pregătirea profesională și reciclarea angajaților, planificarea carierei profesionale și crearea unor condiții favorabile de trai a colaboratorilor.

DEZVOLTAREA RESURSELOR UMANE, politică socială de stat, programe complexe și măsuri implementate în domeniile ocupării forței de muncă și diminuării șomajului, educației și învățământului, ocrotirii sănătății și protecției sociale, ș.a.

DIAGNOSTICA SISTEMULUI ECONOMIC, metodă de analiză economică și proces de studiere a activității economice a unei companii.

DIAGRAMA DE SOLICITARE A INVESTIȚIILOR, termen economic de referință, metodă și proces de analiză comercială a investițiilor.

DIAGRAMA FLUXULUI DE MĂRFURI, termen economic de referință, metodă și proces de analiză în marketing .

DIAGRAMA INVESTIȚIILOR, termen economic de referință, metodă și proces de analiză economică a investițiilor.

DIAGRAMA RENTABILITĂȚII, termen economic de referință, metodă și proces de analiză economică.

DIAMANTELE COROANEI, termen economic de referință privind cele mai atractive din punct de vedere economic subdiviziuni interne sau filiale ale unei companii aflate în proces de absorbție sau falimentare.

DIAPAZONUL CAPACITĂȚII DE PRODUCȚIE, interval al volumului de producție, când se păstrează echilibrul optim dintre cheltuieli și venit.

DIAPAZONUL PREȚURILOR, metodă de analiză economică în marketing privind cotele maxime și mine de evoluție a prețurilor.

DIAPAZONUL VENITULUI, interval al venitului optimal obținut în procesul de producție, când se păstrează echilibrul optim dintre cheltuieli și venit.

DICASTER, instanță de judecată în Grecia antică.

DICTAT, acord internațional inechitabil impus de una din părți.

DICTATURĂ, formă autoritară de guvernare a unei țări.

DIFERENȚA DE CURS, indicator al venitului obținut la mijloacele bănești și hârtiile de valoare în funcție de creșterea sau scăderea cursului curent al acestora față de cursul inițial, stabilit la încheierea tranzacțiilor.

DIFERENȚĂ CONTABILĂ, diferența contabilă medie anuală dintre activele și datoriile unei companii.

DIFERENȚĂ DE INVENTARIERE, diferența dintre bunurile inventariate în natură și soldul acestora conform evidenței contabile.

DIFERENȚĂ FISCALĂ, taxe supraplată sau impozit neplătit în mărime deplină constatată în urma plătirii anticipate a taxelor fiscale.

DIFERENȚĂ, termen economic de referință privind decalajul dintre prețul la marfa contractată și prețul la aceeași marfă livrată; indicator de integritate a bunurilor unei companii, stabilit în urma inventarierii anuale și constituie diferența dintre bunurile aflate la evidență contabilă și existența lor de fapt în natură.

DIFERENȚIAL COMERCIAL, Vezi Diferențial.

DIFERENȚIAL DE BAZĂ, Vezi Diferențial.

DIFERENȚIAL FIX, Vezi Diferențial.

DIFERENȚIAL, termen economic de referință privind modul de respectare a clauzelor contractuale, prevăzute executare în cadrul unor tranzacțiuni.

DIFERENȚIERE ECONOMICĂ A SOCIETĂȚII, metodă de analiză economică, de-

mografică și sociologică și indicator privind nivelul veniturilor și calitatea vieții al diferitor pături ale populației.

DIFERENȚIERE, decalajul dintre prețul preconizat al achiziției unei mărfi și prețul real la cumpărarea efectivă.

DIFERENȚIEREA MĂRFURILOR, parametri de consum, estetici, confort sau utilitate, care îi fac pe consumatori să prefere un produs fabricat de o companie sau alta.

DIFERENȚIEREA PREȚURILOR, Vezi Diferențiere.

DIFERENȚIEREA SALARIULUI, metodă de analiză economică de analiză a salariilor pe grupe de populație, ramuri ale economiei și profesii.

DIFERENȚIEREA SEZONIERĂ A PREȚURILOR, Vezi Diferențiere.

DIFERENȚIEREA TERITORIALĂ PREȚURILOR, Vezi Diferențiere.

DIFERENȚIEREA VENITURILOR, metodă de analiză economică de analiză a veniturilor bănești pe grupe de populație, ramuri ale economiei și profesii.

DIHOTOMIE CLASICĂ, disocierea teoriei de valoare în teoria prețurilor și teoria banilor.

DIJMĂ, plata în natură efectuată de arendaș către arendator pentru folosirea terenului agricol luat în arendă.

DILEMA POLITICII DE STABILIZARE A ECONOMIEI, măsuri financiar-bancare și de diminuare a cheltuielilor bugetare conduc la diminuarea șomajului și creșterea inflației, iar aceleași măsuri întreprinse pentru diminuarea inflației conduc la creșterea șomajului.

DILEMĂ ÎN ECONOMIA POLITICĂ, activitate derulată de stat, când din două obiective aparent echivalente, propuse spre soluționare, de fapt se soluționează numai unul (stabilizarea masei monetare aflate în circulație și nivelul dobândii).

DILING BANCAR, tranzacțiuni pe piața hârtiilor de valoare cu valută, depozite, hârtii de valoare și aur.

DILUAREA CAPITALULUI UNEI SOCIETĂȚI PE ACȚIUNI, Vezi Diluarea capitalului.

DILUAREA CAPITALULUI, proces de mărire a volumului capitalului statutar prin emiterea unor noi acțiuni sau îndreptarea unei părți a profitului obținut în capitalul fix al companiei, societății pe acțiuni.

DILUAREA VENITULUI, micșorarea venitului preconizat al hârtiilor de valoare.

DIMINUAREA DOBÂNDII, operație bancară cu încălcarea contractului privind diminuarea dobândii.

DIN CONTUL TUTUROR, înțelegere între parteneri privind asumarea în comun a unor riscuri pe piața hârtiilor de valoare.

DINAMICA CERERII, metodă de analiză economică a schimbării cererii în timp la diferite mărfuri.

DINAMICA INDICATORILOR ECONOMICI, metodă de analiză a schimbărilor survenite în timp în indicatorii economici.

DINAMICA OFERTELOR PUBLICITARE, termen economic de referință privind periodicitatea schimbării materialelor publicitare.

DINAMICA PIEȚEI PRIMARE, metodă de analiză economică privind tendințele de evoluare a pieței hârtiilor de valoare pe un termen de la 1 la 5 ani.

DINAMICA PIEȚEI, metodă de analiză economică a dezvoltării relațiilor de piață în timp și spațiu.

DINAMICA PREȚULUI DE COST, metodă de analiză economică a cheltuielilor de producere și altor factori care influențează prețul final al producției fabricate.

DINAMICA PREȚURILOR ÎN COMERȚUL EXTERIOR, fenomenul fluctuației prețurilor în acest domeniu economic.

DINAMICA VENITURILOR, metodă de analiză economică a veniturilor într-o anumită perioadă la scară națională, regională sau raportate la populație.

DINAMITIER, profesionalism utilizat pentru a caracteriza un dealer foarte energic pe piața hârtiilor de valoare.

DINAR, unitate bănească în unele țări; unitate monetară în Roma antică, egală cu 4,5 gr de argint; în unele țări contemporană - unitate monetară.

DINER CLUB INTERNATIONAL, corporație financiară internațională de emitere a cardurilor de consum în turism, afaceri sau în industria distracțiilor, fondată în 1950, deservește clienți de elită.

DINGO, nume dat unui tip de active cu cuponul cu valoarea zero, emise de guvernul australian.

DIPLOMAT, lucrător responsabil face parte din corpul unei misiuni diplomatice.

DIPLOMAȚIE, domeniu de activitate desfășurată de un stat prin reprezentanții săi peste hotare pentru a asigura legături reciproce cu celelalte state și a realiza obiectivele politicii sale externe; metode și procedee folosite în domeniul relațiilor internaționale dintre state.

DIPLOMĂ, document oficial, care atestă absolvirea unei instituții de învățământ și conferirea unei calificări profesionale.

DIRECT CREDIT, tip de credit bancar parterial.

DIRECT MAIL, formă și procedeu de reclamă corporativă expediată potențialilor clienți.

DIRECTIVĂ, tip de indicație dată spre executare de organele ierarhic superioare de stat sau corporative organelor inferioare.

DIRECTOR COMERCIAL, manager responsabil de activitatea serviciilor interne de aprovizionare și desfacere.

DIRECTOR EXECUTIV, manager cu funcții administrative; manager cu funcții operative, responsabil de activitatea curentă a entității economice.

DIRECTOR FINANCIAR, manager responsabil de activitatea politicii financiare și subdiviziunile de profil ale companiei.

DIRECTOR GENERAL, managerul principal care conduce o corporație, întreprindere, instituție, publicație.

DIRECTOR INDEPENDENT, membru al consiliului de supraveghere al unei companii, corporații.

DIRECTOR NEEEXECUTIV, (non-executive), membru al consiliului de supraveghere al unei companii, corporații cu funcții de consultant și expert în domeniu.

DIRECTOR, manager care conduce o întreprindere, instituție, publicație sau o subdiviziune structurală mare ale acestora.

DIRECTORAT, organul colectiv de administrare a unei companii în frunte cu directorul general.

DIRECȚIA ÎNTREPRINDERII, echipa de administrare a unei companii în frunte cu un manager principal.

DIRHAM, unitate bănească în unele țări arabe.

DIRIJAREA PRODUCȚIEI, Vezi Management operațional.

DISAGIO HÂRTIILOR DE VALOARE, rabat acordat de vânzătorii sub formă de diferență dintre prețul de curs și prețul nominal al hârtiilor de valoare la încheierea tranzacțiilor pe piața hârtiilor de valoare.

DISAGIO MONETAR, deprecierea unei monede în urma schimbului monedei de hârtie cu una metalică și viceversa; diferența cu care valoarea nominală a unei monede depășește cursul de piață al acesteia.

DISAGIO, termen economic privind diferența dintre valoarea nominală și cursul pieței a unei hârtii de valoare; pierderi din operații de schimb valutar.

DISAGNATION, semnătura debitorului; borderoul mărfurilor deteriorate.

DISCHARGE, termen economic de referință privind documentul care atestă despăgubirile efectuate pentru bunurile asigurate.

DISCIPLINA CREDITELOR, respectarea integrală și în termenii stabiliți a clauzelor unei tranzacțiuni de creditare.

DISCIPLINA DECONTĂRIILOR, obligativitatea persoanelor fizice și juridice să respecte regulile stabilite pentru efectuarea decontărilor.

DISCIPLINA MUNCII, respectarea de către o persoană fizică sau juridică a prevederilor stipulate în legislația muncii și alte acte normative care reglementează domeniul.

DISCIPLINĂ BUGETARĂ, politică de stat fiscală și proceduri de transfer a alocațiilor bugetare și de cheltuire a lor.

DISCIPLINĂ CONTRACTUALĂ, respectarea integrală și în termenii stabiliți a clauzelor unui acord, contract.

DISCIPLINĂ DE CASĂ, norme juridice și economice privind procedura operațiilor de casierie.

DISCIPLINĂ DE EMISIUNE, respectarea de către emitenți a legislației economico-financiare și a altor acte normative la emisiunea hârtiilor de valoare.

DISCIPLINĂ DE LIMITE, (*limit discipline*), respectarea integrală de către bănci și alte instituții a prevederilor normative de acordare a creditelor.

DISCIPLINĂ DE PLAN, executare integrală și în termenii stabiliți a indicatorilor planificați.

DISCIPLINĂ DE PLATĂ, obligativitatea persoanelor fizice și juridice să onoreze integral și în termenii stabiliți a plăților.

DISCIPLINĂ FINANCIARĂ, respectarea legislației financiare de către toți subiecții economici.

DISCIPLINĂ TEHNOLOGICĂ, respectarea documentației tehnologice la producerea sau fabricarea bunurilor.

DISCLOSE, clauză în contractul de asigurare, prin care persoana asigurată este obligată să anunțe operativ compania despre incidentul produs.

DISCONT COMERCIAL, Vezi Discont.

DISCONT IPOTECAR, Vezi Discont.

DISCONT, rabat comercial; rabat autorizat aplicat în funcție de amploarea vânzărilor;

vânzare de produse la prețuri mai mici la achiziționarea de cantități mari de marfă.

DISCONTARE, operație de analiză financiară privitor la determinarea valorii unui venit viitor din programe investiționale, ținând cont de conjunctura pieței, evoluția costurilor etc.

DISCONTAREA CECURILOR, achiziționarea carnetului de cekuri.

DISCONTAREA FACTURILOR, tip de tranzacție factoring.

DISCONTAREA INVERSĂ, metodă de analiză economică.

DISCONTER, angajat al companiei care efectuează decontarea polițelor; agent specializat în tranzacțiuni cu cambii; zaraf.

DISCOUNT HOUSE, instituție intermediară financiară și de creditare specializată în evidența polițelor și altor hârtii de valoare.

DISCOUNT, tip de rabat comercial acordat de vânzător în cazul când marfa nu corespunde parametrilor sau calităților solicitate în contractul de livrare; rabat acordat la transportarea mărfurilor în loturi mari.

DISCREDITARE, noțiune juridică și economică de referință privitor la acțiunile de compromitere ale unei persoane fizice sau juridice.

DISCREDITAREA CONCURENTRULUI, noțiune juridică și economică de referință privitor la acțiunile de compromitere ale unui concurent pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

DISCREDITAREA STATULUI, noțiune juridică de referință privitor la acțiunile de compromitere ale organelor de stat.

DISCREȚIE, termen juridic de referință privind o opinie separată, enunțată pe propria răspundere.

DISCRIMINARE COMERCIALĂ, în comerțul internațional, politică de lezare a drepturilor unor companii în comparație cu alte companii.

DISCRIMINARE DE CREDIT, limitarea unor drepturi ale clienților pe piața hârtiilor de valoare creditare.

DISCRIMINARE ECONOMOCĂ, politică de stat de îngrijire a activității agenților economici.

DISCRIMINARE INVERSĂ, proces negativ pe piața muncii la încastrarea unei persoane în muncă.

DISCRIMINARE ÎN CÂMPUL MUNCII, lezarea persoanei de anumite drepturi la angajarea în câmpul muncii.

DISCRIMINARE ÎN PREȚURI, tip și metodă de concurență ne loială pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

DISCRIMINARE RASIALĂ, îngrijire a unor drepturi civile pe motiv rasial.

DISCRIMINARE RELIGIOASĂ, îngrijire unor drepturi civile pe motiv confesional.

DISCRIMINARE, acțiuni prin care un stat, o companie sau o categorie de cetățeni sunt lipsiți de anumite drepturi pe baza unor considerente ne întemeiate.

DISCULPARE, termen juridic de referință privind recunoașterea nevinovăției unui acuzat și scoaterea lui din cauză.

DISCURSUL PĂRȚILOR, audierea finală a părților asupra subiectului examinat în instanța de judecată.

DISPAȘĂ, evaluarea pierderilor rezultate în urma avariilor maritime.

DISPAȘOR, termen economic de referință privind un agent care execută o dispașă.

DISPATCH, remunerare oferită de proprietarul navei la transportarea mărfurilor cu navele maritime pentru operații de încărcare-descărcare, efectuate înainte de termenul stabilit.

DISPAȘĂ DE ACCIDENT, Vezi Dispașă.

DISPECER, persoană sau sistem automat, care monitorizează desfășurarea unui proces tehnic, operație de producție sau circulația rutieră.

DISPECERIZARE, supraveghere, control și reglementare permanentă și operativă a unui proces tehnologic în diverse domenii industriale, transport etc.

DISPERSAREA INVESTIȚIILOR, strategie investițională de plasare a creditelor în capital în mai multe afaceri ale unor companii care au reputație bună pe piața financiară.

DISPONENT, tip de persoană fizică sau juridică –actor pe piața bancară; manager al unei companii cu atribuții specifice.

DISPONIBILIZARE ÎN MASĂ, termen juridic și economic de referință despre un fenomen și o procedură de personal privind eliberarea efectivului uman în caz de închidere a companiei.

DISPOZIȚIE „FĂRĂ PIERDERI”, indicație dată de client brokerului să execute tranzacția conform nominalul sau la preț mai mic, iar să vândă hârtiile de valoare la un preț mai mare, decât nominalul lor.

DISPOZIȚIE DE EXPEDIERE, indicație dată expeditorului cu toate informațiile necesare despre marfa ce urmează a fi încărcată și transportată cu nava maritimă.

DISPOZIȚIE DE PLATĂ, una dintre formele de achitare fără numerar între persoane juridice, precum și la achitarea cu persoanele fizice care desfășoară activități antreprenoriale; document de decontare de tip stabilit, prin care este realizat acest tip de achitare.

DISPOZIȚIE DUBLĂ, indicație dublă dată unui broker, însă la executarea uneia din ele, cealaltă indicație se anulează automat.

DISPOZIȚIE JUDICIARĂ, solicitare oficială din parte unei instanțe de judecată către altă instanță din țară sau din străinătate să execute pe cauza care o examinează unele proceduri judiciare (audierea martorilor, examinarea locului crimei, transmiterea unor probe - documente ș.a.).

DISPOZIȚIE, clauză într-un activitate economică legislativ sau normativ; tip de act normativ în activitatea economică.

DISPROPORȚIE, (*lag*), nepotrivire temporară între doi indicatori economici, care se află în raporturi de cauzalitate; termen economic de referință privind diferența mare în ritmurile de dezvoltare ale ramurilor economiei.

DIST, informație curentă în format electronic despre tranzacțiunile pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

DISTORSIUNE, termen economic de referință privind abaterile grave de la parametrii planificați sau prognozați.

DISTRIBUIREA ACHIZIȚIILOR, metodă de analiză în management și marketing, proces de organizare optimală a stocării rezerveilor de producție și utilizare rațională a lor.

DISTRIBUIREA POPULAȚIEI, metodă de analiză economică, demografică și sociologică și indicator de repartizare a populației pe un anumit teritoriu.

DISTRIBUITOR GENERAL, Vezi Distribuitor.

DISTRIBUITOR, termen economic de referință privind o companie care în calitate de dealer oficial, comercializează marfa marilor producători în teritoriu, iar uneori asigură și servicii de mentenanță.

DISTRICT, subdiviziune administrativ-teritorială, juridică sau electorală în unele state.

DISTRINGAS, în conformitate cu decizia judecătii, sechestrul temporar al hârtiilor de valoare.

DISTRUGERE TOTALĂ CONSTRUCTIVĂ, vezi Distrugere totală.

DISTRUGERE TOTALĂ, termen economic de referință și proces în domeniul de asigurare.

DISTRUGEREA BUNURILOR, termen juridic de referință privind orice acțiune care are drept rezultat nimicirea totală sau parțială a unui bun, după care acesta devine total inutilizabil potrivit destinației sale inițiale.

DISTRUGEREA MĂRFURILOR, regim vamal, conform căruia unele tipuri de bunuri confiscate urmează a fi distruse.

DIURNĂ, recompensă bănească plătită angajaților pentru acoperirea cheltuielilor în timpul deplasărilor.

DIVAN, instituție financiar-fiscală în țările musulmane; consiliu pe lângă sultan sau domnitorii țărilor române.

DIVERSIFICARE VALUTARĂ, noțiune economică de referință și proces de utilizarea pe piața bancară a mai multor monede forte internaționale.

DIVERSIFICARE BANCARĂ, noțiune economică de referință și proces în activitatea instituțiilor bancare.

DIVERSIFICARE CONCENTRICĂ, Vezi Diversificare pe orizontală.

DIVERSIFICARE DEPUNERILOR ÎN HÎRTII DE VALOARE, vezi Diversificarea depunerilor.

DIVERSIFICARE ECONOMICĂ, Vezi Diversificare.

DIVERSIFICARE MULTIRAMURALĂ, termen economic de referință și proces de producere în diferite domenii într-o companie corporativă.

DIVERSIFICARE PE ORIZONTALĂ, termen economic de referință și proces tehnologic de lărgire a gamei de produse de același tip.

DIVERSIFICARE PE VERTICALĂ, termen economic de referință și proces tehnologic de fabricare și asamblare a unui tip de produs.

DIVERSIFICARE, proces, lucru sau acțiune în diverse domenii economice, care se prezintă sub aspecte numeroase și variate.

DIVERSIFICAREA ACTIVELOR, Vezi Diversificare bancară.

DIVERSIFICAREA DEPUNERILOR, termen economic de referință și proces bancar de diminuare a riscurilor prin depozitare a activelor în mai multe instituții bancare.

DIVERSIFICAREA EXPORTULUI, termen economic de referință și proces de organizare variată a comerțului exterior.

DIVERSIFICAREA INVESTIȚIILOR, termen economic de referință și proces bancar de diminuare a riscurilor prin acordarea investițiilor în mai multe domenii.

DIVERSIFICAREA LICHIDITĂȚII, termen economic de referință și proces bancar de diminuare a riscurilor prin acordarea investițiilor pe termene diferite.

DIVERSIFICAREA PRODUCȚIEI, termen economic de referință și proces de producere a unor articole din mai multe grupuri de mărfuri.

DIVERSIFICAREA RISCURILOR, termen economic de referință și proces de diminuare a riscurilor prin metode tehnologice și de fabricare, dar și prin servicii de asigurare.

DIVERSITATEA AFACERILOR INTERNAȚIONALE, în comerțul internațional, genuri de activitate: exportul sau importul mărfurilor și serviciilor, fondarea companiilor mixte, investiții capitale directe, asociere la marile companii transnaționale.

DIVERSIUNE, acțiune politică, militară, socială sau economică întreprinsă cu scopul de a schimba cursul firesc al lucrurilor și a duce în eroare adversarii asupra intențiilor reale.

DIVIDEND ACHITAT ÎN ACȚIUNI, noțiune economică de referință și tip de dividend achitat de companie în formă de hârtii de valoare.

DIVIDEND ANUAL PENTRU ANII PRECEDENȚI, termen economic de referință și tip de dividend achitat de companie din motive obiective cu întârziere.

DIVIDEND BONUS, venit suplimentar la o hârtie de valoare.

DIVIDEND CAPITALIZAT, termen economic de referință și tip de dividend îndreptat de companie la majorarea capitalului statutar.

DIVIDEND CENSUS, metodă de analiză economică și proces de înregistrare a posesorilor de acțiuni, care urmează să primească dividendele.

DIVIDEND CU ACȚIUNI, termen economic de referință și tip de dividend.

DIVIDEND CUMULATIV, noțiune economică de referință și un tip de dividend neachitat în termen de companie, dar păstrat ca depozit.

DIVIDEND DATORIE, Vezi Dividend anual pentru anii precedenți.

DIVIDEND DE LICHIDARE, noțiune economică de referință și un tip de dividend achitat de companie la falimentare.

DIVIDEND DISPONIBIL, noțiune economică de referință și tip de dividend achitat de companie în numerar.

DIVIDEND EXCLUSIV, termen economic de referință și un tip de dividend preferențial.

DIVIDEND FĂRĂ ACȚIUNI, termen economic de referință și tip de dividend.

DIVIDEND FINAL, noțiune economică de referință și un tip de dividend achitat de companie la finele anului financiar.

DIVIDEND GARANTAT, termen economic de referință și un tip de dividend plătit de companie periodic, în termenii fixați.

DIVIDEND INTERMEDIAR, noțiune economică de referință și un tip de dividend achitat de companie înainte de termen.

DIVIDEND IRLANDEZ, tip de impunere fiscală a acțiunilor de pe piața hârtiilor de valoare.

DIVIDEND NECUMULATIV, noțiune economică de referință și un tip de dividend ne anunțat și ne achitat de companie.

DIVIDEND NERECLAMAT, termen economic de referință și un tip de dividend ne reclamat de acționari.

DIVIDEND OPȚIONAL, termen economic de referință și un tip de dividend, care la solicitarea acționarului, poate fi achitat sub mai multe forme.

DIVIDEND PATRIMONIAL, noțiune economică de referință și tip de dividend achitat de o companie.

DIVIDEND PRELIMINAR, noțiune economică de referință și un tip de dividend achitat de companie înainte de finele anului financiar.

DIVIDEND TEMPORAR, termen economic de referință și tip de dividend plătit înainte de termenul fixat.

DIVIDEND, parte din profitul unei companii care revine fiecărui acționar în raport cu

numărul de acțiuni pe care le posedă; parte a fiecărui creditor în împărțirea activului rămas dintr-un faliment.

DIVIDEND RESTRAINT, politică financiară și monetară de stat și un tip de măsură administrativă de reglementare a inflației.

DIVIZARE, termen juridic de referință privind reorganizarea unei companii – persoană juridică prin încetarea activității acesteia și transmiterea drepturilor de proprietate și a datoriilor către noua persoană juridică constituită.

DIVIZAREA COMPANIEI, proces economic de partajare a patrimoniului imobil, bunurilor mobile și datoriilor la contopirea unor companii.

DIVIZAREA PERSAONEI JURIDICE, *Vezi* Divizare.

DIVIZAREA TERITORIAL-ADMINISTRATIVĂ, politică de stat bazată pe prevederile constituționale și proces de împărțire a statului în unități teritorial-administrative pe mai multe nivele.

DIVIZIUNE TERITORIAL-ADMINISTRATIVĂ, sistem de organizare teritorială pe mai multe niveluri administrative ale unui stat.

DIVIZIUNEA MUNCII PE VERTICALĂ, sistemul de administrare și producere a unei companii în ansamblu integral pe verticală.

DIVIZIUNEA MUNCII PE ORIZONTALĂ, sistemul de administrare și producere a unei companii la un singur nivel managerial.

DIVIZIUNEA MUNCII, diferențierea diverselor tipuri de activitate de muncă, ceea ce implică un schimb constant de produse ale acestor tipuri de activitate; împărțire a producției sociale pe ramuri de producție independente (industrie, agricultură etc.), având drept rezultat specializarea unor grupuri de producători în anumite domenii economice de producere a bunurilor și prestare a serviciilor.

DIVIZIUNEA TEHNOLOGICĂ A MUNCII, proces de împărțire, în cadrul unei companii a procesului de creare a unui produs în mai multe operații parțiale, fiecare operație fiind

efectuată de un lucrător sau un grup de lucrători specializați îngust în anumite procese tehnologice.

DIVIZOR FIXAT, metodă și instrument bancar de calculare a dobândii.

DIVORȚURI, metodă de analiză economică, demografică și sociologică și indicator privind desfacerea căsătoriilor la 1000 de locuitori sau la 1000 de cupluri familiale.

DIVULGAREA SECRETULUI COMERCIAL, divulgarea de către un angajat a informației confidențiale la care a avut acces despre activitatea comercială a companiei în scopuri personale sau a cauzat pierderi mari angajatorului.

DIVULGAREA SECRETULUI DE STAT, crimă împotriva securității statului comisă de un angajat prin divulgarea informațiilor ce constituie secret de stat, la care a avut acces, dar fără semne evidente de trădare de stat.

DIZOLVAREA PARLAMENTULUI, prerogativă a președintelui de stat și unul din elementele constituționale de bază privind mecanismul puterii de stat.

DOBÂNDĂ ACUMULATĂ, tip de venit de la obligațiunile de împrumut.

DOBÂNDĂ ANUALĂ, termen economic de referință privind venitul câpătat conform contractului de bancă din banii dați cu împrumut sub formă de credit.

DOBÂNDĂ BANCARĂ, termen economic de referință privind venitul câpătat de bancă din banii dați cu împrumut sau venitul obținut de client din banii depuși la păstrare într-o instituție bancară sub formă de depozit.

DOBÂNDĂ BRUTO, dobândă calculată până la achitarea impozitelor.

DOBÂNDĂ COMPOZIȚIONALĂ, venit obținut de la un depozit cu capitalizare, calculat din suma depusă, suplimentată cu dobânda lunară.

DOBÂNDĂ COMPUSĂ, Vezi Dobândă anuală.

DOBÂNDĂ DE PENALITATE, termen economic de referință privind venitul câpătat de

bancă din banii dați cu împrumut sub formă de credit, la întârzierea restituirii împrumutului.

DOBÂNDĂ GLOBALĂ, Vezi Dobândă brută.

DOBÂNDĂ LA DEPOZIT, termen economic de referință privind venitul obținut de client pe parcursul unui an din banii depuși la păstrare într-o instituție bancară sub formă de depozit.

DOBÂNDĂ LA OBLIGAȚIUNI, termen economic de referință privind venitul achitat de emitent conform condițiilor de vânzare posesorilor de hârtii de valoare cumpărate.

DOBÂNDĂ NEGATIVĂ, taxă percepută de bancă pentru deschiderea unui cont de depozit.

DOBÂNDĂ NETO, dobândă calculată după achitarea impozitelor.

DOBÂNDĂ NEW-YORK, termen economic de referință privind o dobândă la depozit sau împrumut, calculată reieșind din numărul real de zile într-o lună, dar nu reieșind din luna standard cu durata de 30 de zile.

DOBÂNDĂ PENTRU CREDIT, Vezi Dobândă anuală.

DOBÂNDĂ TEMPORARĂ, venit primit din momentul achiziționării hârtiilor de valoare până la achitarea lor completă.

DOBÂNDĂ, PENTRU ÎMPRUMUT, Vezi Dobândă anuală.

DOBÂNDĂ, termen economic de referință privind venitul câpătat de bancă din banii dați cu împrumut sau venitul obținut de client din banii depuși la păstrare într-o instituție bancară sub formă de depozit, sau în urma achiziționării hârtiilor de valoare, calculat în toate cazurile în procente anuale; venit provenit din resurse bănești sub formă de depozit sau de capital bancar.

DOBÂNDIRE PARȚIALĂ, procurarea activelor unei companii, în volum mai mic de 51%.

DOBÂNDIREA DREPTULUI DE PROPRIETATE LA O DATORIE, în cadrul tranzacțiilor cu hârtii de valoare clauză contractuală, care prevede că dealerul sau banca pe care o repre-

zintă agentul intermediar, obține dreptul de proprietate asupra activelor achiziționate.

DOC, instalație portuară pentru construcția sau deservirea navelor; loc de staționare în port pentru lucrările de încărcare-descărcare a navelor.

DOCKET, termen polifuncțional privind transportul mărfurilor, activitatea vamală, jurisprudența și corespondența de afaceri.

DOCTRINA COMERȚULUI LIBER, sistem liberal de organizare a procesului de vânzare-cumpărare a bunurilor.

DOCTRINA SECURITĂȚII NAȚIONALE, document politic și organizațional privind securitatea națională a unui stat.

DOCTRINA VALORILOR COMPARABILE, (*doctrine of comparable value*), concepție politică și economică de eliminarea inechității sociale, profesionale și materiale dintre femei și bărbați în afaceri.

DOCTRINĂ MILITARĂ, document politic și organizațional privind securitatea militară a unui stat.

DOCTRINĂ, principii teoretice și politice privind un domeniu de activitate al statului.

DOCUMENT BANCAR, acte de derulare a operațiilor bancare.

DOCUMENT BĂNESC, ordin de plată.

DOCUMENT BUGETAR, acte normative care reglementează procesul bugetar; legea promulgată a organului legislativ privind adoptarea bugetului de stat sau privind executarea lui.

DOCUMENT COMERCIAL, înscris privind calitatea și cantitatea unui tip de marfă.

DOCUMENT DE ACHITARĂE FĂRĂ MARFĂ, tip de relații comerciale și ordin de plată special.

DOCUMENT DE CONSTITUIRE A UNEI COOPERATIVE DE PRODUCERE, Vezi Document de constituire.

DOCUMENT DE CONSTITUIRE A UNEI SOCIETĂȚI PE ACȚIUNI, Vezi Document de constituire.

DOCUMENT DE CONSTITUIRE A UNEI SRL, Vezi Document de constituire.

DOCUMENT DE CONSTITUIRE, set de acte care constituie baza juridică de fondare a unei persoane juridice.

DOCUMENT DE DECONTARE, formular perfectat pentru achitarea diferitor tipuri de plăți.

DOCUMENT DE DEPOZIT, înscris în registru care atestă recepționarea spre înmagazinare a unor bunuri.

DOCUMENT DE DISPOZIȚIE, ordin sau decizie privind solicitarea efectuării unor lucrări.

DOCUMENT DE EVIDENȚĂ PRIMARĂ, înscris despre veridicitatea fenomenelor economice ce s-au produs.

DOCUMENT DE ÎNCASĂRI, cec, trată, cambie, titlu de valoare, accept, ordin de plată și alte acte în baza cărora se efectuează operațiile de casierie.

DOCUMENT DE ÎNREGISTRARE A EMISILOR TITLURILOR DE VALOARE, registru special aplicat în managementul companiilor de pe piața hârtiilor de valoare.

DOCUMENT DE PLATĂ ÎN NUMERAR, la operațiile de import-export, scrisoare ce confirmă operațiile efectuate și solicitarea plăților.

DOCUMENT DE STAT, toate actele juridice și normative, emise de organele statului.

DOCUMENT DE SUBSCRIERE, angajament de a cumpăra hârtiile de valoare emise la prețul stabilit în prospectul publicitar.

DOCUMENT DE TRANSFER, bon sau ordin de efectuare a unei operații de plată.

DOCUMENT DE TRANSPORT, tip de scrisoare de trăsură și formular tipizat.

DOCUMENT DESPRE COMERȚUL EXTERIOR, informație sistematizată despre starea juridică și economică a comerțului exterior.

DOCUMENT FINANCIAR, înscris care conține informație financiară; acte normative care reglează domeniul financiar.

DOCUMENT INCASO, tip de document pentru efectuarea operației bancare incaso.

DOCUMENT JUSTIFICATIV, toate actele de evidență contabilă primară.

DOCUMENT NORMATIV, acte de stat, instrucțiuni, reglementări tehnice departamentale care reglează activitatea în anumite domenii.

DOCUMENT OFICIAL, tip de act de stat sau departamental.

DOCUMENT PE CALE DE ACHITARE, ordin de plată, la moment de achitat.

DOCUMENT PENTRU TRECERA VAMA-LĂ, acte solicitate normativ pentru permisiunea de a trece mărfurile peste frontieră.

DOCUMENT PRIMAR, toate actele de evidență contabilă primară.

DOCUMENT PROVIZORIU, scrisoare de intenție privind o tranzacție, o acțiune managerială economică sau de altă natură.

DOCUMENT RECAPITULATIV, document în care sunt generalizate mai multe documente primare.

DOCUMENT RETURNAT, în sistemul bancar, titlurile de valoare emise de bancă, achitate și returnate băncii.

DOCUMENT UNIC DE PLATĂ, act ce permite achitarea tuturor serviciilor comunale și de telecomunicații printr-un singur ordin de plată.

DOCUMENT VAMAL DE ÎNSOȚIRE, scrisoare de trăsură a mărfurilor destinate exportului sau importului.

DOCUMENT, termen polifuncțional privind o mărturie în scris, un înscris - mărturie juridică, un buletin de identitate, un pașaport.

DOCUMENTARE, sector obligatoriu și important de activitate managerială.

DOCUMENTAREA AUDITULUI, totalitatea surselor informative în baza cărora se efectuează un exercițiu de audit și se fac concluziile de rigoare.

DOCUMENTAȚIA DE AUDIT, baza normativă a acestui proces; sursele documentare necesare pentru efectuarea unui exercițiu de audit intern sau extern.

DOCUMENTAȚIA DE CREDITARE, set de acte întocmite pentru a contracta un credit; baza normativă a acestui proces.

DOCUMENTAȚIA TRANSPORTURILOR MARITIME, set de acte perfectate, ce însoțesc mărfurile transportate cu o navă maritimă; baza normativă a acestui proces.

DOCUMENTAȚIE DE PROIECT ȘI DEVIZ, set de acte întocmite la inițierea unui șantier de construcție.

DOCUMENTAȚIE DE EVIDENȚĂ, acte primare de înregistrare contabilă a bunurilor.

DOCUMENTAȚIE DE ÎNSOȚIRE A MĂRFURILOR, categorie de acte perfectate și necesare pentru efectuarea operațiilor de import-export.

DOCUMENTAȚIE DE LICITAȚIE, set de acte perfectate, cere permit accesul persoanei fizice sau juridice la o licitație.

DOCUMENTAȚIE NORMATIV-TEHNICĂ, tip de acte normative sub formă de condiții tehnice obligatorii, care reglementează procesele tehnice și tehnologice de producere a bunurilor.

DOCUMENTAȚIE TEHNICĂ, rezultate documentate care atestă conformitatea produselor și serviciilor cu cerințele prescrise în reglementări tehnice sau în standarde naționale, în a căror bază se eliberează declarația de conformitate; tip de acte normative sub formă de condiții tehnice obligatorii, care reglementează producerea bunurilor.

DOCUMENTE DE CONSTITUIRE, acte necesare pentru constituirea unei entități ne comerciale.

DOCUMENTE PENTRU CONTROLUL VAMAL, set de acte normative solicitate la controlul mărfurilor destinate trecerii peste frontieră în cadrul comerțului exterior.

DOCUMENTE SECRETE, materiale cu parafa de acces restricționat la ele („Strict secret”, „Secret” sau „Confidențial”).

DOCUMENTOGRAMĂ, procesul de întocmire a documentelor, circulație și depozitare în arhivă.

DOGMA LUI SMITH, ipoteză economică în teoria reproducerii materiale.

DOGMATICA JURIDICĂ, domeniu al jurisprudenței privind studierea, comentarea și sistematizarea normelor juridice.

DOLAR ETALON, dolarul SUA utilizat ca monedă comparativă în analizele economice curente.

DOLAR MOALE, tip și formă de remunerare a unui agent intermediar de bursă pe piața hârtiilor de valoare.

DOLAR STANDARD, valută mondială, care se bazează pe dolarul american, servind ca mijloc de plată universal în relațiile economice internaționale.

DOLAR, unitate monetară în SUA și un șir de alte state.

DOLARIZARE, termen economic și proces financiar în relațiile economice internaționale.

DOMAT, companion într-o afacere, care se află în umbră și nu se dezvoltă public.

DOMICILIU, loc de trai permanent al unei persoane, confirmat în buletinul de identitate; locul unde trăiește un individ cu viză de reședință sau fără ea.

DOMINANTĂ, în teoria managementului și marketingului, o idee principală.

DOMINARE, termen economic de referință privind poziția dominantă a unei companii specializate într-un anumit domeniu pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

DONATOR EXTERN, țară care acordă ajutor economic (financiar) în calitate de grant sau împrumut preferențial.

DONATOR, persoană fizică sau juridică care face o donație, o sponsorizare.

DONAȚIE, termen juridic și economic de referință despre o acțiune de caritate; documentul care atestă o acțiune filantropică; convenție între două părți prin care una transmite celeilalte proprietatea unui bun material, fără să primească ceva în schimb; un bun sub formă de obiecte sau bani, transmis cu titlu gratuit unei persoane fizice sau juridice; document prin care se confirmă transmiterea un bun către o persoană juridică.

DOSAR DE IMPORT, Vezi Dosar.

DOSAR CU TERMEN LUNG, inventar de arhivă cu termen de păstrare stabilit de legislația în vigoare.

DOSAR, colecție de documente și alte informații referitoare la o anumită problemă, caz, persoană și mapa în care este conținut materialul.

DOSARUL CONTULUI, informație deplină stocată în instituția bancară despre gestionarea unui cont.

DOSARUL CREDITULUI, metodă de lucru a instituțiilor bancare, proces de acumulare și analiză a informației exhaustive despre soarta unui credit.

DOTARE TEHNICĂ, indicatori economici și statistici privind potențialul tehnic implicat în procesele de producția în raport cu manopera.

DOUĂZECI DE COTIZAȚII, asigurare viageră în caz de deces pentru o perioadă de douăzeci de ani.

DRAFT BANCAR, vezi Schiță.

DRAHMĂ, unitate monetară în Grecia Antică.

DRAPEL CONVENABIL, „drapel fals”, accept al unor state acordat proprietarilor de nave maritime să navigheze sub drapelul acestora, obținând în schimb anumite înlesniri fiscale.

DRAPEL DE STAT, în conformitate cu dreptul constituțional, drapelul de stat este unul din simbolurile statului; unul din atributele unui stat.

DRAWEE (REQUIREE), deținător de trată.

DREAPTA 45°, metodă grafică de analiză economică și proces de evaluare și monitorizare a factorilor de creștere economică.

DREPT „ÎN ȚINTĂ”, venit operațional mare obținut într-o tranzacție foarte reușită cu hârtii de valoare.

DREPT ABSOLUT, drepturi civice inalienabile imateriale și patrimoniale ale cetățeanului.

DREPT ADMINISTRATIV, ramură de drept public care cuprinde norme juridice și instituții juridice, ce reglementează organizarea și funcționarea puterii executive a statului; totalitatea normelor juridice care reglementează raporturile patrimoniale, în care cel puțin una dintre părți a raportului juridic este un organ administrativ, care își impune voința în mod obligatoriu prin dispoziții pe care cealaltă parte trebuie să le execute și domeniu de cercetare științifică în jurisprudență.

DREPT AERIAN INTERNAȚIONAL, totalitatea normelor juridice care reglementează activitatea în spațiul aerian la scară mondială și domeniu de cercetare științifică în jurisprudență.

DREPT AERIAN, totalitatea normelor juridice care reglementează activitatea în spațiul aerian intern al țării și domeniu de cercetare științifică în jurisprudență.

DREPT AGRAR, totalitatea normelor juridice care reglementează activitatea instituțiilor publice din agricultură și a producătorilor agricoli.

DREPT AMANETAR, Vezi Drept civil.

DREPT ANALOG, termen juridic de referință privind stabilirea drepturilor și obligațiilor părților într-un litigiu.

DREPT BANCAR, ramură a dreptului care reglementează activitatea bancară și domeniu de cercetare științifică în jurisprudență.

DREPT BUGETAR, ramură a dreptului care reglementează activitatea bugetară și domeniu de cercetare științifică în jurisprudență.

DREPT CIVIL PROCESUAL, ramură a dreptului civil.

DREPT CIVIL, ramură fundamentală de drept privat care cuprinde norme și instituții juridice, ce reglementează relațiile sociale patrimoniale și nepatrimoniale între persoanele fizice sau juridice.

DREPT COLECTIV, normă constituțională ce acordă dreptul la asociere, adunări, demonstrații și alte activități publice.

DREPT COMERCIAL INTERNAȚIONAL, ansamblu de norme juridice ce reglementează activitatea comercială internațională, inclusiv producerea și circulația mărfurilor, prestarea de servicii, circulația monetară și a activelor.

DREPT COMERCIAL, ansamblu de norme juridice ce reglementează activitatea comercială, inclusiv producerea și circulația mărfurilor, prestarea de servicii.

DREPT CONSTITUTIONAL, ramură de drept public care cuprinde norme juridice și instituții juridice, ce reglementează relațiile sociale privind organizarea și exercitarea puterii de stat; totalitatea de reguli juridice ce reglementează conținutul principiilor organizării și forma de guvernământ a statului, funcționarea organelor statului după principiul separării puterilor în stat, drepturile, libertățile obligațiunile fundamentale ale cetățenilor etc.

DREPT CONTINENTAL, norme juridice auxiliare în domeniile public și privat ale Europei Continentale bazate pe precedent, tradiție.

DREPT CORPORATIV, Vezi Drept colectiv.

DREPT DE AREST, conform prevederilor codului civil, drept al creditorului de a solicita în instanță sechestrarea averii debitorului în caz de neachitare a datoriei.

DREPT DE AUTOR, ansamblu de norme juridice care reglementează relațiile sociale stabilite în legătură cu creația unui lucru, opere literare, artistice sau științifice; totalitatea drepturilor materiale, imateriale și morale recunoscute de lege pentru creatorul unor astfel de opere la vânzarea, reprezentarea, reproducerea sau executarea bunurilor create.

DREPT DE AZIL, în dreptul internațional, drept acordat de către un stat unor cetățeni

străini urmăriți de autoritățile din țara lor din motive politice, pentru a se stabili pe teritoriul său, neputând, astfel, fi extrădați.

DREPT DE CARTEL, totalitatea normelor juridice care reglementează concurența pe piață.

DREPT DE CEDARE, Vezi Drept comercial.

DREPT DE CONVERSIE, Vezi Drept financiar.

DREPT DE EMISIUNI, Vezi Drept bancar.

DREPT DE FOLOSIRE A PĂMÂNTULUI, normă constituțională și drept inalienabil civil al persoanei fizice sau juridice privind relațiile funciare.

DREPT DE PROPRIETATE, totalitatea normelor juridice care reglementează regimul proprietății și domeniu de cercetare științifică în jurisprudență.

DREPT DE STAT, Vezi Drept constituțional.

DREPT DIPLOMATIC, domeniu al dreptului internațional, care include reguli de reglementare ale statutului și funcțiile organelor de stat în relații externe și al misiunilor diplomatice statale și internaționale; totalitatea normelor juridice naționale și internaționale, a acordurilor bilaterale dintre părți care reglementează activitatea unei misiuni diplomatice și domeniu de cercetare științifică în jurisprudență.

DREPT DISCREȚIONAL, normă de drept conform căreia unei persoane cu funcții de răspundere i permite să acționeze legal, dar conform bunului plac.

DREPT ECOLOGIC, domeniu de drept complex ce reglementează relațiile publice în domeniul protecției mediului și utilizarea rațională a resurselor naturale.

DREPT ECONOMIC INTERNAȚIONAL, totalitatea normelor juridice care reglementează raporturile economice dintre persoane fizice sau juridice ce au în componență un element de extraneitate.

DREPT ECONOMIC, domeniu al dreptului, care reglementează relațiile ce apar în procesul de organizare și desfășurare a activităților economice legate de producția și vânzarea de produse, performanța lucrărilor și serviciilor.

DREPT ELECTORAL ACTIV, totalitatea normelor juridice care reglementează participarea cetățenilor la referendumuri, alegerea organelor de stat și celor de autoadministrare locală.

DREPT ELECTORAL DIRECT, principiu de bază al sistemului electoral.

DREPT ELECTORAL GENERAL, principiu constituțional care stă la baza sistemului electoral.

DREPT ELECTORAL PASIV, drept constituțional al cetățeanului de a fi ales în organele de stat și cele de autoadministrare locală.

DREPT ELECTORAL, totalitatea normelor juridice bazate pe dreptul constituțional, care reglementează sistemul electoral (procesul electoral și drepturile alegătorilor) într-o țară și domeniu de cercetare științifică în jurisprudență.

DREPT EXCLUSIV, Vezi Drept de autor; Dreptul de proprietate.

DREPT FINANCIAR, totalitatea normelor juridice care reglementează activitatea financiară și domeniu de cercetare științifică în jurisprudență.

DREPT FISCAL INTERNAȚIONAL, totalitatea normelor juridice care reglementează perceperea taxelor în relațiile economice internaționale, evitarea dublei impuneri și domeniu de cercetare științifică în jurisprudență.

DREPT FUNCİAR, totalitatea normelor juridice care reglementează relațiile funciare și domeniu de cercetare științifică în jurisprudență.

DREPT IMATERIAL PERSONAL, Vezi Dreptul de autor.

DREPT INFORMAȚIONAL, domeniul juridic ce reglementează relațiile publice legate de circulația informațiilor, formarea și utilizarea resurselor informaționale, funcționarea sistemelor informaționale.

DREPT INVENȚIONAL, Vezi Drept de autor.

DREPT INVESTIȚIONAL, Vezi Drept bancar.

DREPT ÎN FOLOSUL PROPRIETARULUI, Vezi Dreptul antreprenorial.

DREPT LA AUTOAPĂRARE, conform dreptului procesual civil, drept al cetățeanului la legitimă apărare și acțiuni întreprinse, care trebuie să fie comensurabile cu pericolul la care a fost supus, dar să nu depășească limitele acceptabile.

DREPT LA BREVETE, Vezi Drept de autor.

DREPT LA CERERE ÎN JUSTIȚIE, Vezi Drept.

DREPT LA MUNCĂ, normă constituțională și drept inalienabil al cetățeanului, reglementat de Codul muncii.

DREPT LA SEMNĂTURĂ, prerogativă a conducătorului pentru a semna un document financiar ori administrativ sau prerogative delegate adjuncților pentru această operație financiară sau administrativă.

DREPT LA VENIT, Vezi Dreptul colectivului.

DREPT LA VIAȚĂ PRIVATĂ, normă constituțională și drept inalienabil al cetățeanului, reglementate de Codul Civil.

DREPT LA VOT, normă procedurală și juridică stabilită în statutul unei companii pentru acționarii săi.

DREPT LOCATIV, Vezi Drept civil.

DREPT MARITIM INTERNAȚIONAL, proces derulat sub egida ONU și ansamblu de norme juridice ce reglementează exploatarea oceanului mondial: transportul maritim, pescuitul, cercetările științifice în domeniu, protecția bazinului acvatic.

DREPT MARITIM, Vezi Drept maritim internațional.

DREPT MATERIAL, totalitatea normelor juridice care reglementează regimul proprietății private sau publice și domeniu de cercetare științifică în jurisprudență, Vezi Drept constituțional.

DREPT MILITAR, totalitatea normelor juridice care reglementează activitatea militară și domeniu de cercetare științifică în jurisprudență.

DREPT NATURAL, concepție juridică conform căreia dreptul ar decurge din rațiunea sau natura omului, independent de stat.

DREPT PENAL, ramură de drept public ca totalitate de norme și instituții juridice, ce stabilesc infracțiunile și pedepsele; sistem de norme juridice, ce stabilesc principiile răspunderii penale, determină tipurile de infracțiuni și pedepsele pentru comiterea acestora, precum și alte măsuri de natură penală.

DREPT POZITIV, totalitatea normelor juridice în vigoare.

DREPT PREFERENȚIAL AL ACȚIONARILOR, drepturi stabilite prin statutul de fondare pentru membrii fondatori.

DREPT PRIVAT INTERNAȚIONAL, totalitatea normelor juridice care reglementează raporturile juridice dintre persoane fizice sau juridice ce au în componență un element de extraneitate.

DREPT PRIVAT, totalitatea normelor juridice care reglementează raporturile patrimoniale și nepatrimoniale în care părțile figurează ca subiecte egale în drepturi, unele raporturi personale legate de individualitatea persoanei, precum și condiția juridică a persoanelor fizice și a altor subiecte colective, în calitatea lor de participante la raporturile juridice civile, procesuale civile, comerciale, în domeniile muncii, familiei, proprietății intelectuale ș.a.

DREPT PROCESUAL CIVIL, ramură de drept privat ca totalitate de norme și instituții juridice, care reglementează ordinea examinării cauzelor civile în instanțele judecătorești.

DREPT PROCESUAL PENAL, ramură a dreptului public ca o totalitate de norme și instituții juridice ce reglementează urmărirea penală, examinarea cauzelor în instanțele judecătorești și statutul juridic al participanților.

DREPT PROCESUAL, ramură a dreptului care cuprinde regulile prin care o instanță cercetează, audiază și stabilește ce se întâmplă în procedurile penale, civile sau administrative.

DREPT PUBLIC INTERNAȚIONAL, Vezi Drept internațional.

DREPT PUBLIC, Vezi Drept.

DREPT REAL LIMITAT, Vezi Drept real.

DREPT REAL, drept pe care o persoană îl exercită asupra unui lucru în mod direct și imediat.

DREPT REGALIAN DE STAT, în evul mediu, drept de monopol al suveranului asupra unor tipuri de activitate; în prezent, drept exclusiv al statului pentru a bate monede și a emite bancnote.

DREPT TESTAMENTAR, totalitatea normelor juridice care reglementează procesul succesoral de moștenire a bunurilor și domeniu de cercetare științifică în jurisprudență.

DREPT UMANITAR INTERNAȚIONAL, totalitatea normelor juridice internaționale care reglementează activitatea umanitară, desfășurată sub egida ONU.

DREPT VALUTAR, Vezi Drept financiar.

DREPT VAMAL INTERNAȚIONAL, Vezi Drept comercial internațional.

DREPT VAMAL, Vezi Codul vamal.

DREPT VIAGER ASUPRA PĂMÂNTULUI, normă constituțională și drept inalienabil civil al cetățeanului privind relațiile funciare private.

DREPT, sistem de norme generale obligatorii, garantate de stat; totalitatea regulilor și normelor juridice care reglementează relațiile sociale dintr-un stat; știință sau disciplină care studiază dreptul; privilegiu temporar pentru a întreprinde anumite acțiuni, acordat conducerii de colectivul unei companii prin decizia organului suprem de conducere; putere, prerogativă legal recunoscută unei persoane de a avea o anumită conduită, de a se bucura de anumite privilegii.

DREPTUL COSMIC INTERNAȚIONAL, totalitatea normelor juridice internaționale care reglementează activitatea statelor semnate în spațiul cosmic și domeniu de cercetare științifică în jurisprudență.

DREPTUL ACORDURILOR INTERNAȚIONALE, proces derulat sub egida ONU și ansamblu de norme juridice ce reglementează procesul de perfectare și aplicare a acordurilor internaționale.

DREPTUL ANTREPRENORIAL, totalitatea normelor juridice care reglementează activitatea antreprenorială și domeniu de cercetare științifică în jurisprudență.

DREPTUL ASUPRA INVENȚIEI, Vezi Drept de autor.

DREPTUL CETĂȚENILOR ASUPRA PROPRIETĂȚII, Vezi Dreptul de proprietate.

DREPTUL CUMPĂRĂTORILOR SĂ SCHIMBE MARFA, Vezi Dreptul cumpărătorilor.

DREPTUL CUMPĂRĂTORILOR, totalitatea normelor juridice care reglementează protecția consumatorilor pe piața bunurilor și serviciile și domeniu de cercetare științifică în jurisprudență.

DREPTUL DE ASIGURARE, totalitatea normelor juridice care reglementează activitatea de asigurare a persoanei fizice sau juridice și domeniu de cercetare științifică în jurisprudență.

DREPTUL DE FOLOSIRE, clauză contractuală de folosire a unui bun proprietate străină, luat în arendă.

DREPTUL DE LA MAGDEBURG, una din cele mai cunoscute vechi sisteme de drept urban, constituită în secolul XIII în orașul german Magdeburg.

DREPTUL DE PROPRIETATE ASUPRA PĂMÂNTULUI, Vezi Dreptul de proprietate.

DREPTUL DE PROPRIETATE, drept constituțional și totalitatea normelor juridice care reglementează regimul proprietății private al persoanei fizice sau juridice și domeniu de cercetare științifică în jurisprudență.

DREPTUL DE RĂSCUMPĂRARE A BUNULUI AMANETAT, drept contractual al debitorului de a-și răscumpăra bunul amanetat prin rambursarea la scadență a creditului primit și a dobândii aferente.

DREPTUL DE RĂSCUMPĂRARE, drept legal al emitentului de hârtii de valoare de a-și răscumpăra titlurile de valoare plasate pe piață.

DREPTUL FAMILIEI, noțiune juridică de referință privind o ramură de drept privat ca

totalitate de norme și instituții juridice ce reglementează relațiile familiale, cele de rudenie, adopție, și actele de stare civilă.

DREPTUL ÎN TRANSPORT, Vezi Dreptul antreprenorial.

DREPTUL LA AZIL POLITIC, drept acordat persoanelor străine sau apatride emigrate în altă țară aflate în dificultate în țara de origine.

DREPTUL LA VIAȚĂ, drept inalienabil constituțional al cetățeanului.

DREPTUL MINORITĂȚII, Vezi Drept colectiv.

DREPTUL MUNCII, termen juridic de referință privind ramura dreptului mixt, ce reglementează relațiile sociale de muncă și cele conexe de plasare în câmpul muncii, protecția muncii, jurisdicția muncii ș.a.

DREPTUL ORGANIZAȚIILOR INTERNAȚIONALE, proces derulat sub egida ONU și ansamblu de norme juridice ce reglementează procesul de constituire și funcționare a organizațiilor și organismelor internaționale.

DREPTUL PRECEDENȚEI, sistem de drept al cărui izvoare sunt precedentul judiciar.

DREPTUL REFUGIULUI, Vezi Dreptul la azil politic.

DREPTUL SUVERANITĂȚII, vezi Drept constituțional.

DREPTURI CONEXE, Vezi Drept de autor.

DREPTURI EGALE LA MUNCĂ, principii bazate pe normele dreptului internațional, Constituției Republicii Moldova și legilor organice naționale, care reglementează raporturile de muncă și a altor raporturi legate nemijlocit de acestea și asigură egalitatea în drepturi și în posibilități a salariaților.

DREPTURI PERSONALE, drepturi inalienabile ale cetățeanului, consfințite prin Constituție și dezvoltate legi organice.

DREPTURI POLITICE, Vezi Drepturi și libertăți politice.

DREPTURI ȘI LIBERTĂȚI POLITICE, drepturi consacrate prin Constituție și prin

alte legi care recunosc statutul juridic al unui cetățean din punct de vedere al oportunităților de participare a acestuia în toate sferile de viață ale statului și ale societății.

DREPTURILE CETĂȚENILOR, drepturi și libertăți consacrate prin Constituție și prin alte legi de care beneficiază cetățenii Republicii Moldova.

DREPTURILE CIVILE, drepturi și libertăți consacrate prin Constituție și prin alte legi de care beneficiază cetățenii Republicii Moldova.

DREPTURILE CREDITORULUI LA AMANETARE, Vezi Pierderea dreptului de răscumpărare.

DREPTURILE CREDITORULUI LA VÂNZAREA UNEI COMPANII, drepturi civile prin care este în drept să solicite restituirea creditului la lichidarea companiei.

DREPTURILE CULTURALE ALE OMULUI, drepturi consacrate prin Constituție și prin alte legi de care beneficiază cetățenii Republicii Moldova.

DREPTURILE DEPONENTULUI, drepturi și obligațiuni stabilite la încheierea contractului între un client și instituția bancară de profil.

DREPTURILE INALIENABILE ALE OMULUI, termen juridic de referință privind unul din drepturile fundamentale constituționale ale statului democratic și statut juridic constituțional al cetățeanului atribuit prin naștere, pe care statul îl poate doar reglementa și garanta.

DREPTURILE LA MUNCĂ, drepturi consacrate prin Constituție și prin alte legi care stipulează că orice persoană are dreptul la muncă, la libera alegere a muncii, la condiții echitabile și satisfăcătoare de muncă, precum și la protecția împotriva șomajului.

DREPTURILE OMULUI, drepturi consacrate prin Constituție și prin alte legi de care beneficiază cetățenii Republicii Moldova.

DREPTURILE REVIZORILOR, totalitatea drepturilor acordate de legislației și acte normative de care se bucură auditorii – persoană fizică sau juridică în exercițiul funcțiunii.

DREPTURILE SPECIALE DE ÎMPRUMUT,
Vezi Pierderea dreptului de răscumpărare.

DREPTURILE ȘI LIBERTĂȚI ECONOMICE,
drepturi și libertăți economice consacrate prin
Constituție și prin alte legi de care beneficiază
cetățenii Republicii Moldova.

DUALISM ECONOMIC, termen economic
de referință privind coexistența în paralel într-o
societate umană a două moduri de producție.

DUALISMUL PUTERII EXECUTIVE, termen
juridic de referință privind o formă de
guvernare a unui stat republican.

DUBLON, unitate monetară spaniolă de aur.

DUCAT, unitate monetară italiană de aur.

DUE DILIGENCE, termen economic de
referință privind metodele și formele de
investigații efectuate în teritoriul de o companie
de investiții pentru a diminua riscurile afacerii
investiționale.

DUEL LINIȘTIT, termen economic de referință
privind lupta concurenților pentru
procurarea pachetului de control al acțiunilor
unei companii, fără a-și anunța intențiile.

DUEL ZGOMOTOS, termen economic de
referință privind lupta deschisă a concurenților
pentru procurarea pachetului de control al
acțiunilor unei companii.

DUMĂ ORĂȘENESCĂ, organ de autoadministrare
orășenească în imperiul rus în anii
1785-1917.

DUMĂ, palata inferioară a parlamentului în
Imperiul Rus în perioada 1906-1917.

DUMPING DE MĂRFURI, vezi Dumping.

DUMPING JEFUITOR, vezi Dumping.

DUMPING SOCIAL, politică de stat, metodă
și proces economic în comerțul internațional.

DUMPING STABIL, vezi Dumping.

DUMPING VALUTAR, tip de fenomen bancar
pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de
valoare în comerțul exterior.

DUMPING, operație de export sub prețul de
cost al bunurilor; vânzarea mărfurilor în stră-

inătate sub prețul de producție cu scopul de a
elimina alți concurenți de pe piață.

DUOPOL, (*duopoly*), piață de comercializare
dominată de două monopoluri, doi concurenți
cu același tip de marfă.

DUOPSON, (*duopsony*), antonimul la duopol,
când pe piață sunt numai doi cumpărători al
aceluiași tip de marfă.

DUPLICAT, al doilea exemplar al unui act.

DURATA CREDITULUI, perioadă stabilită
în contract, pentru cât timp se acordă împrumutul:
credit cu înlesniri (de la începutul creditării și până la începutul achitării), credit deplin (de la începutul creditării și până la finalizarea achitării), credit mediu (de la începutul creditării și până la finalizarea creditării), .

DURATA DE SERVICIU A ACTIVELORE,
interval de timp în care este consumat efectul
pozitiv al unui activ; la brevete de invenție și
bunuri protejate cu drept de autor perioada
aceasta poate fi mai mică decât valabilitatea lor
juridică.

DURATA EXECUTĂRII, timp în care are loc
executarea unei comenzi comerciale.

DURATA NORMATIVĂ DE EXPLOATARE A MIJLOACELOR FIXE, perioadă de timp în care fondurile fixe se află în funcțiune conform destinației, iar pentru restabilirea lor se fac defalcări anuale de amortizare.

DURATA NORMATIVĂ DE SERVICIU A MIJLOACELOR FIXE, perioadă de timp în care este exploatat capitalul fix

DURATA TIMPULUI DE MUNCĂ, conform
Codului muncii al Republicii Moldova, durata zilnică normală a timpului de muncă constituie 8 ore, iar cea maximă a timpului de muncă nu poate depăși 10 ore în limitele duratei normale a timpului de muncă de 40 de ore pe săptămână, cu un repaus săptămânal acordat timp de 2 zile consecutive, de regulă sâmbăta și duminica. Pentru

DURATĂ DE AMORTIZARE, durată de funcționare în perioada de la momentul punerii mijloacelor fixe în funcțiune până la momentul finalizării lucrărilor de reparație sau

până la sfârșitul perioadei fiscale, pe parcursul căreia acestea au fost exploatate la entitate și pentru care s-a calculat amortizarea în scopuri fiscale.

DURATĂ REDUSĂ, conform Codului muncii al Republicii Moldova, pentru salariații în vârstă de până la 16 ani, durata zilnică a timpului de muncă nu poate depăși 5 ore, iar pentru salariații în vârstă de la 16 la 18 ani și salariații care lucrează în condiții de muncă vătămătoare, durata zilnică a timpului de muncă nu poate depăși 7 ore.

DUTY FREE SHOP, tip de magazine la ieșirea din țară, în care mărfurile de larg consum se vând fără perceperea taxelor vamale și alte înlesniri.

DZAIATSU, termen juridic și economic de referință despre monopolurile și oligarhia financiară japoneze.

— E —

ECHILIBRARE, metodă economică de perfectare a unui bilanț, a unei balanțe; în economie, situația de pe piață, când planurile cumpărătorilor și ale vânzătorilor coincid complet la un anumit preț dat, astfel încât se realizează egalitatea dintre ofertă și cerere.

ECHILIBRU BUGETAR, echilibru dintre articolele veniturilor și articolele cheltuielilor unui buget.

ECHILIBRU DE CONSUM, cheltuirea bugetului unei familii destinat procurării bunurilor de larg consum și asigurarea satisfacerii complete a necesităților.

ECHILIBRU DE PIAȚĂ, Vezi Echilibru economic.

ECHILIBRU DINAMIC, situație a unui sistem economic (la nivel de companie, între-

prindere sau stat), care la fluctuații neînsemnate acesta rămâne în limitele normale de dezvoltare.

ECHILIBRU DUPĂ NASH, într-o situație economică pură înțelegem un profil strategic la care strategia fiecărui jucător este răspunsul cel mai bun la strategiile alese de ceilalți jucători.

ECHILIBRU ECONOMIC, situație în economie, când cererea este egală cu oferta.

ECHILIBRU INSTABIL, situație într-un sistem economic, când după o criză nu are loc revenirea la echilibrul inițial.

ECHILIBRU ÎNTRE CERERE ȘI OFERTĂ, Vezi Echilibru economic.

ECHILIBRU MACROECONOMIC, Vezi Echilibru economic.

ECHILIBRU ORIZONTAL, în sistemul de percepere a impozitelor, stabilire direct proporțională a volumului taxelor de impozitare în funcție de veniturile contribuabilului.

ECHILIBRU STABIL, situație într-un sistem economic, când după o criză are loc revenirea la un echilibru calitativ nou.

ECHILIBRUL ECONOMIEI NAȚIONALE, politică de stat și metodă de gospodărire în sistemul administrativ de comandă.

ECHILIBRUL OCUPAȚIEI DEPLINE, situație pe piața forței de muncă, când toți doritorii de a lucra pot găsi activitate pe plac și sunt încadrați în câmpul muncii.

ECHILIBRUL PIEȚEI, echilibru dintre masa și structura bunurilor fabricate și structura cererii consumatorilor.

ECHIPAMENT DE PRODUCȚIE, ansamblul de mașini, mecanisme, aparate și dispozitive, cu ajutorul cărora are loc procesul de producere mecanică, chimică, fizică, termică a obiectelor muncii.

ECHIPAMENTE DE REZERVĂ, ansamblu de mașini, mecanisme, aparate și dispozitive, care în conformitate cu specificul proceselor de producție se află în stare de rezerve tehnologice.

ECHIPARE ORGANIZATORICĂ, măsuri ergonomice menită să sporească productivitatea muncii în condiții optimale de lucru.

ECHIPARE TEHNICĂ, Vezi Utilaj.

ECHITATE SOCIALĂ, ideal social uman, bazat pe conținut și principii concrete în funcție de nivelul de dezvoltare a societății, având la bază criteriile fundamentale că toți cetățenii au drepturi constituționale, sunt egali în fața legii și statul le garantează drepturi politice, juridice, social-economice și protecție socială.

ECHIVALENT GENERAL, tip de marfă care servește la exprimarea valorii tuturor mărfurilor, exercitând funcția de bani.

ECHIVALENT, cantitate de muncă socială sau bunuri, egală cu altă muncă socială sau o altă marfă.

ECO-INOVARIE, doctrină economică și model economic bazat pe cercetare și inovații în domeniul ecologic, care pot preveni și reduce efectele adverse asupra mediului înconjurător sau pot contribui la crearea noilor oportunități de afaceri.

ECOLOGIZAREA PROCESELOR DE PRODUCȚIE, activități de optimizare a performanțelor proceselor existente sau introducerea unor procese de producere noi, care ar minimiza utilizarea materiei prime, a resurselor energetice și a apei, precum și generarea de deșeuri.

ECONOMETRIE, totalitatea metodelor matematice și statistice folosite ca instrument de cercetare a fenomenelor și proceselor economice.

ECONOMIA AFACERILOR, domeniu de știință aplicată, care cercetează comportamentul unei unități economice, a unei firme, în condițiile existenței posibilităților și materiilor prime limitate.

ECONOMIA COMPANIEI, termen economic de referință privind știința economică aplicată: economia funcțională a relațiilor economice în producție, în desfaceri, în achiziții, în cercetare, în inovații; economia instituțională în domeniul ramurale – bănci, agenți economici în construcții, unități comerciale, companii de asigurare, companii financiare.

ECONOMIA CONCURENȚEI LIBERE, Vezi Economie de piață.

ECONOMIA MUNCII, domeniu de cercetare, care studiază formele și metodele de aplicare conștientă de către societate a legilor economice privind organizarea și productivitatea muncii, condițiile de muncă, reproducerea resurselor umane, stimularea morală și materială a angajaților, motivația creativității salariaților.

ECONOMIA OFERTEI, doctrină economică care propune în lupta contra inflației trebuie schimbată oferta de mărfuri, iar pentru a stimula producerea acestora – de sporit ritmurile investițiilor capitale prin diminuarea impozitelor și taxelor aplicate la credite.

ECONOMIA PERIOADEI DE TRANZIȚIE, domeniu de știință economică care cercetează

problemele de transformare a economiei statelor care trec de la un sistem social-economic la altul calitativ nou; noțiune economică de referință despre economia statelor fostului lagăr socialist, care se află în proces de trecere de la sistemul administrativ de comandă la sistemul bazat pe relațiile de piață.

ECONOMIA POLITICĂ, știință care cercetează relațiile economice din domeniul micro-economiei și din domeniul macroeconomiei, Vezi *Economix*.

ECONOMICAL OPTIMUM, stare a unui sistem economic privind realizarea obiectivelor în conformitate cu scopurile propuse.

ECONOMICS, domeniu de cercetare științifică la nivel macroeconomic și microeconomic al legilor de dezvoltare a afacerilor, al politicilor economice promovate de stat, al metodelor manageriale și de gestionare a afacerilor; noțiunea *economix* substituie termenul de *conomie politică*.

ECONOMIE „VERDE”, doctrină economică și model de economie care își propune îmbunătățirea bunăstării și echității sociale, concomitent cu reducerea semnificativă a riscurilor de mediu și a deficitului ecologic.

ECONOMIE CIRCULARĂ, doctrină economică și model economic în care valoarea produselor și a materialelor este menținută cât mai mult posibil; deșeurile și utilizarea resurselor sunt reduse la minimum, iar atunci când un produs ajunge la sfârșitul duratei sale de viață, acesta este folosit din nou pentru a crea o valoare suplimentară; acest lucru poate aduce beneficii economice majore, contribuind la inovare, creștere economică și crearea locurilor de muncă.

ECONOMIE DE PIAȚĂ, activități umane de afaceri desfășurate în sfera producției, distribuției și consumului bunurilor materiale și serviciilor în baza legilor producției de mărfuri (legea valorii, cerere și ofertă, concurența liberă), proprietății private și ingerință minimă a statului în afaceri.

ECONOMIE DESCHISĂ, noțiune juridică și economică privind dreptul fiecărui subiect

economic de a se integra consecutiv în economia mondială, a dezvolta relații multilaterale și a practica activități comerciale la scară internațională.

ECONOMIE FORESTIERĂ, cadru legislativ care reglementează domeniul economic silvicultura și agenții economici cu profil forestier, exploatarea pădurilor (reconstrucția celor vechi, plantația celor noi, asigurarea regenerării și protecției pădurilor contra tăierilor ilegale, recoltarea masei lemnoase, gestionarea tăierilor sanitare, protecția mediului).

ECONOMIE ILEGALĂ, operație de vânzare-cumpărare a mărfurilor, a căror fabricare și comercializare este interzisă prin lege (armament, muniții, substanțe otrăvitoare).

ECONOMIE LIBERĂ, termen economic de referință privind economia unei țări bazate masiv pe proprietatea privată, în care ingerința statului este redusă la minimum.

ECONOMIE MIXTĂ, sistem economic al unei țări, care îmbină elemente ale economiilor de piață cu cele ale economiilor planificate; stare a sistemului socio-economic, când în el coexistă și interacționează diferite moduri economice de producție; sistem socio-economic, care asigură procesul de reproducție prin combinarea intereselor de stat cu cele private, cu condiția ca creșterea bunăstării unui participant la viața socială să nu înrăutățească bunăstarea altuia.

ECONOMIE MONDIALĂ, sistem mondial privind schimbul internațional de bunuri și servicii între state în contextul globalizării și diviziunii internaționale a muncii, constituit din economiile naționale ale statelor lumii; totalitatea economiilor naționale și a interdependențelor stabilite între ele în condițiile globalizării ca o consecință a cadrului juridic și instituțional și internațional și a mecanismelor economice de colaborare.

ECONOMIE MONETARĂ, activitate economică bazată pe circulația monetară ca etalon universal de schimb.

ECONOMIE MULTISECTORIALĂ, domeniu de cercetare științifică și metodă de analiză economică la nivel de țară sau companie.

ECONOMIE NATURALĂ, sistem închis de activitate economică și organizatorică, în care subiecții economici produc bunurile materiale direct pentru consum

„**ECONOMIE NOUĂ**”, doctrină economică contemporană, bazată pe cunoaștere și tehnologii informaționale.

ECONOMIE STATICĂ, sistem economic al unei țări în care cererea și oferta, producerea bunurilor și prestarea serviciilor, materiile prime și tehnologiile aplicate se dezvoltă previzibil; economie în care volumul curat al investițiilor particulare interne sunt egale cu zero, iar volumul global al investițiilor particulare interne sunt egale cu volumul defalcărilor amortizaționale.

ECONOMIE TENEBRĂ, tip de activități economice nedeclarate și neînregistrate în contabilitatea celor care le practică, pentru a se eschiva de la plata impozitelor și taxelor legale: economie neoficială (activități de afaceri ascunse de control), economie neformală (relații neformale între subiecții economici), economie fictivă (reflectare în statistica economică a rezultatelor false ca fiind reale); economie criminală (economie neoficială paralelă, încorporată în economia oficială, dar scoasă completamente de sub control fiscal).

ECONOMIE, știință care cercetează ansamblul activităților umane desfășurate în sfera producției, distribuției, repartizării și consumului bunurilor materiale și serviciilor în societate; ansamblul activităților umane desfășurate în sfera producției, distribuției și consumului bunurilor materiale și serviciilor; folosirea chibzuită a mijloacelor materiale sau bănești în afaceri și în activitatea privată.

ECONOMII BĂNEȘTI, parte a veniturilor bănești ale populației rămasă după achitarea tuturor cheltuielilor, acumulată pentru cheltuieli în viitor.

ECONOMII FORȚATE, politică economică de stat în sistemul administrativ de comandă și restricții impuse de stat la formarea ofertei și cereri bunurilor de larg consum prin mărirea impozitelor și taxelor la mărfurile de larg consum, subscriere la împrumut de stat, ș.a.

ECONOMII GARANTATE, politică financiar de stat și cadru legislativ național, care asigură garantarea integrității depunerilor în băncile comerciale.

ECONOMII GLOBALE, parte a mijloacelor bănești a unei companii, destinată sporirii capitalului fix, completării mijloacelor circulante și materiale, activelor financiare.

ECONOMII PERSONALE, Vezi Economii bănești.

ECONOMIILE POPULAȚIEI, Vezi Economii bănești.

ECONOMISIREA RESURSELOR, măsuri organizatorice și tehnice promovate de companie prin tehnologii performante pentru a asigura valorificarea economă și eficientă a capitalului fix și a, mijloacelor circulante: economisirea resurselor materiale (diminuarea deșeurilor de materii prime la prelucrarea lor, economisirea resurselor energetice); economisirea globală (deminuarea consumului specific de materiale la o unitate de bun produs); economisirea materiilor prime (aplicarea tehnologiilor fără deșeuri); economisirea resurselor energetice (implementarea mașinilor și tehnologiilor cu consum redus de energie electrică sau termică).

ECU, (*European Currency Unit*), unitate valutară convențională unică în UE.

e-DESERVIRE, (*e-service*), servicii cu utilizarea mijloacelor TIC.

EDIFACT, standard internațional, de schimb de date electronice în managementul TIC, comerț, transport, patronat de Comisia Economică a ONU.

EDITOR, persoană fizică sau juridică specializată în editarea publicațiilor tipografice; persoană fizică care efectuează editarea programelor pe un ordinator; componentă a unui calculator care face editarea programelor.

EDUCAȚIE ÎN AFACERI, ramură de pregătire profesională în domeniu a resurselor umane.

EDUCAȚIE, politică de stat în domeniul învățământului și proces de formare sistema-

tică a cetățenilor pe tot parcursul vieții în interesele statului și societății; totalitate de măsuri aplicate în mod sistematic și conștient în vederea formării și dezvoltării facultăților intelectuale, morale și fizice ale oamenilor.

EFFECT DE COMERȚ, titlu de proprietate și tip de hârtie de valoare sub formă de bilet la ordin, cambie, cec, warrant, care dă dreptul posesorului să primească în anumite condiții o sumă de bani.

EFFECT ECONOMIC, metodă de analiză economică și indicator al rezultatului activității economice ca raport dintre venitul obținut din această activitate și cheltuielile care au fost făcute cu cel mai mare randament pentru desfășurarea ei într-o anumită perioadă de timp.

EFFECTE COMERCIALE, poliță sau cambie, emise de companiile de comerț.

EFFECTE CORPORATIVE, hârtii de valoare, emise de corporații.

EFFECTE DE RENTĂ, termen economic de referință privind un tip de hârtie de valoare.

EFFECTE NOMINATIVE, termen economic de referință privind un tip de hârtie de valoare.

EFFECTE, termen juridic și economic de referință despre un tip de bunuri mobiliare.

EFFECTELE BURSEI, patrimoniul unei companii bursiere, alcătuit din cotizații la constituire și anuale, cotizații garantate, mijloacele obținute în urma tranzacțiilor bursiere și serviciilor prestate, amenzilor.

EFFECTELE COMPANIEI DE ASIGURARE, patrimoniu format din cotele de participare a fondatorilor companie, venituri obținute în urma activității și alte surse legale.

EFFECTIV DE ANGAJAȚI, indicator economic privind numărul de lucrători care au ieșit la muncă într-o zi, se calculează după tabelul de pontaj.

EFFECTIV, în economie, numărul de angajați ai unei entități economice, unei instituții, unei companii.

EFFECTUL AGLOMERĂRII, beneficiu economic obținut în urma concentrării unor

agenți economici în puncte relativ apropiate unii de alții: folosesc în comun infrastructurile de transport, rețelele de aprovizionare cu energie electrică, gaze, apă și servicii de sanitație, au impact și asupra resurselor umane, asupra producției (în cazul ramurilor înrudite).

EFFECTUL DOCUMENTULUI JURIDIC, capacitate a actului juridic corect întocmit și aplicat de a atrage după sine urmări juridice.

EFFECTUL LEGAL AL HOTĂRÂRII JUDECĂTOREȘTI, factor de stabilitate și aplicare a legilor.

EFFECTUL MULTIPLICĂRII, efect economic, când o ramură fiind dezvoltată, având un coeficient de putere mare, iminent, atrage după sine dezvoltarea unor ramuri conexe: construcția de locuințe atrage după sine dezvoltarea industriilor materialelor de construcție, de mobilă, producerea aparatelor de uz casnic, industria ușoară ș.a.

EFFECTUL MUNCII, venitul real al angajatului depinde de creșterea sau scăderea prețurilor: la creșterea prețurilor, scade venitul și capacitatea de cumpărare, iar la scăderea prețurilor procesul este invers.

EFFECTUL PIGOU, efect economic descoperit de PIGOU Arthur Cecil (1877-1959), care susține că în lipsa unor semne de creștere a inflației, creșterea prețurilor diminuează consumul și creșterea economiilor, fapte ce conduc la scăderea prețurilor și stabilirea echilibrului în economie.

EFFECTUL RATEI DOBÂNDII, creștere sau scăderea ratei dobânzii atrage după sine creșterea sau scăderea cererii la bani, și respectiv, asupra cheltuielilor.

EFFECTUL SPECIALIZĂRII ȘI COMERȚULUI INTERNAȚIONAL, participanții la producerea specializată internațională și la comerțul internațional cu ele stimulează concurența, producerea bunurilor în cantități mai mari la prețuri mai mici, deschid câmp larg de activitate inovațională competitivă.

EFFECTUL VECHIMEI UTILAGULUI, cu învechirea mijloacelor fixe are loc diminuarea randamentului de utilizare a acestor resurse.

EFICIENȚA MUNCII, metodă de analiză economică, demografică și sociologică și indicator economic privind rezultativitatea muncii angajaților ca raport dintre efect maximal cu cheltuieli minimale de muncă.

EFICIENȚA PUBLICITĂȚII ÎN COMERȚ, metodă de analiză economică a activității de marketing și indicator ca raport dintre mijloacele financiare cheltuite pentru promovarea mărfurilor și volumul vânzărilor globale într-o anumită perioadă de timp.

EFICIENȚĂ ECONOMICĂ, Vezi Efect economic.

EGALITARISM, principiu internațional acceptat de Carta ONU, conform căruia toate statele sunt egale în fața legilor internaționale; concepție socială utopică care promovează repartizarea egală a bunurilor la indivizi, indiferent de aportul individual al fiecăruia la producerea lor.

EGALITATE ÎN DREPTURI, drept consfințit prin constituție; drepturi constituționale garantate pentru toți cetățenii unei țări, indiferent de nație, rasă, gen, vârstă, confesiune și studii.

EGALITATE ÎN FAȚA LEGII, termen juridic de referință și principiu constituțional potrivit căruia toți oamenii într-un stat de drept se bucură de aceleași drepturi și li se impun aceleași obligații.

EGALITATE SOCIALĂ, noțiune juridică-filozofică desemnând cerința realizării aceleiași situații sociale pentru toți membrii societății.

EGALITATEA STATELOR SUVERANE, principiu al dreptului internațional, care stă la baza relațiilor dintre state.

e-INTERMEDIARY, formă de afaceri pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare cu aplicarea mijloacelor tehnologiilor informaționale și a comunicațiilor (mijloace TIC).

ELABORAREA MĂRFII, procesul de transformare a unui proiect de marfă într-un produs real pentru a satisface plenar cerințele cumpărătorului la prețurile de producere și de comercializare planificate.

ELABORAREA PLANULUI (PROIECTULUI, PROGRAMULUI), document de strategie care cuprinde scopurile, perioada de implementare, analiza resurselor, căile și mijloacele de realizare a acestora.

ELABORAREA PLANULUI DE MARKETING, Vezi Elaborarea planului (proiectului, programului).

ELABORAREA STRATEGIEI DE MARKETING, Vezi Elaborarea planului (proiectului, programului).

„**ELAN**”, fluctuație bruscă a prețurilor sub influența unor factori neprevăzuți pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

„**ELEFANTUL ALB**”, termen economic de referință privind un tip de tranzacție la bursă.

ELEMENT AL CHELTUIELILOR, principalele articole de cheltuieli: cheltuieli materiale (materii prime, semifabricate, materiale auxiliare, resurse de energie electrică și termică), cheltuieli pentru remunerarea muncii; plățile de amortizare; defalcările în fondul social, achitarea datoriilor.

ELEMENTELE IMPOZITULUI, în conformitate cu legislația fiscală, sistemul fiscal este alcătuit din următoarele elemente: subiecții impozitării – persoane fizice sau juridice (contribuabilii rezidenți și nerezidenți); obiectele impozitării (venit impozabil, imobile); unități de impunere (unități de măsurare a obiectului); taxe fiscale (norme de impunere); cuantumul impozitului (mărima impozitului pe un obiect), scutiri fiscale.

ELEMENTELE MECANISMULUI PIEȚEI FORȚEI DE MUNCĂ, principalele elemente sunt: cererea de muncă, oferte de muncă; costul și prețul forței de muncă; concurența de piață, rata șomajului, rata inflației.

ELEMENTELE OBLIGATORII ALE DOCUMENTELOR CONTABILE, perfectarea se efectuează în conformitate cu formularele tip prevăzute de clasificatorul unic contabil.

ELEMENTELE OBLIGATORII ALE UNEI ACȚIUNI, Vezi Essential elements of documents.

ELEMENTELE OBLIGATORII ALE UNEI CAMBII, Vezi Essential elements of documents.

ELEMENTELE OBLIGATORII ALE UNUI CERTIFICAT DE DEPOZIT, Vezi Essential elements of documents.

ELEMENTELE UNUI CEC, perfectarea unui cec valabil se face în baza formularelor tip cu indicarea sumei care urmează a fi achitată, denumirii plătitorului și alte informații regulamentare.

ELIBERARE CONDIȚIONATĂ, proces de vămuire a mărfurilor și mijloacelor de transport cu restituirea lor transportatorilor cu respectarea unor cerințe speciale.

ELIBERARE ÎNAINTE DE TERMEN, eliberare anticipată a unui condamnat în caz de amnistie.

ELIBERAREA FORȚEI DE MUNCĂ, Vezi Disponibilizare în masă.

ELIBERAREA PERSONALULUI, Vezi Disponibilizare în masă.

ELIBERAREA RESURSELOR, metodă de analiză economică privind căile și procesele de diminuare a consumurilor de resurse în procesele tehnologice.

ELIGIBILITATEA JUDECĂTORILOR, procedură de alegere a corpului de judecători.

ELIMINARE CONTABILĂ, metodă și proces de evidență contabilă pentru a evita evidența dublă a bunurilor aplicat la perfectarea raportului financiar anual.

ELIMINARE, termen economic de referință privind excludere a unor date în procesul de analiză sau sinteză.

EMANCIPARE, termen juridic de referință privind acordarea la un minor dreptul de a-și gestiona bunurile aflate în proprietatea sa cu drept de proprietate.

EMBARGOU, reținere ilegală în porturile sale a navelor străine sau reținere forțată a bunurilor de orice fel aparținând unui stat străin; interzicerea importului sau a exportului de mărfuri; încetarea parțială sau completă a schim-

burilor comerciale cu anumite țări prin decizia ONU sau a unei alte organizații interstatale, ca măsură represivă împotriva unui stat, anume pentru încălcarea Cartei ONU sau a altor influențe negative; interzicerea de către un stat a importului de mărfuri dintr-o țară sau a exportului de mărfuri într-o țară; în caz de conflict, interzicerea de către o țară ieșirea din porturile sale a navelor străine sau reținerea forțată a bunurilor ce aparțin unui stat străin, sechestrarea acestor bunuri.

EMBLEMĂ COMERCIALĂ, vezi Marcă comercială.

EMBLEMĂ DE STAT, semn aplicat pe un formular de strictă evidență.

EMBOSSING, aplicarea mecanică a unei informații în relief de identificare pe cardurile de plată.

EMICIUNE FEDUCIARĂ, (*issue fiduciary*), punere în circulație a bancnotelor, ne asigurate cu metale prețioase.

EMIGRANT POLITIC, Vezi Emigrant.

EMIGRANT, persoană care legal, ilegal ori forțat a părăsit sau părăsește țara de naționalitate sau țara de reședință permanentă din diferite motive (politice, sociale, etnice, religioase, economice) pentru a se stabili în reședință permanentă în altă țară.

EMIGRAREA CAPITALULUI, tranzacțiuni financiare ale persoanelor fizice sau juridice prin efectuarea investițiilor peste hotare sau depunerea mijloacelor financiare în băncile de peste hotare.

EMIGRAȚIE ILEGALĂ, Vezi Emigrație.

EMIGRAȚIE POLITICĂ; Vezi Emigrație.

EMIGRAȚIE, strămutare forțată, ilegală sau voluntară a unei persoane din diferite motive (politice, război, conflict armat, sociale, etnice, religioase, economice) din țara de reședință permanentă în alte țări; grup de persoane care s-au strămutat dintr-o țară în alta.

EMISIUNE CONVERTIBILĂ, tip de obligații emise pentru a le substitui din circulația piața hârtiilor de valoare pe cele cu termen expirat.

EMISIUNE CU ÎNLESNIRI, tip de obligații emise pentru piața hârtiilor de valoare spre a fi procurate de acționarii existenți.

EMISIUNE DE CAPITAL PUBLIC, Vezi Capital public.

EMISIUNE LA GREUTATE, tip și proces speculativ pe piața hârtiilor de valoare.

EMISIUNE MULTIVALUTARĂ, emisiune a hârtiilor de valoare în mai multe tipuri de valută.

EMISIUNE NE-NCERCATĂ, punere pentru prima dată în circulație pe piața hârtiilor de valoare a unor titluri noi.

EMISIUNE NOUĂ, vezi Emisiune ne-ncercată.

EMISIUNE PRIVELEGIATĂ, vezi Emisiune cu înlesniri.

EMISIUNEA BANILOR ÎN NUMERAR, punerea în circulație a bancnotelor și monedelor pentru a asigura operațiile economice cu mijloace de plată.

EMISIUNEA BANILOR, punerea în circulație a monedei naționale.

EMISIUNEA CARDURILOR DE PLATĂ, activitate a instituțiilor bancare de profil de asigurare a clienților cu carduri bancare: deschiderea contului de card, perfectarea cardurilor nominale, constituirea rețelei de terminale de plată, mentenanța funcțională a terminalelor, asigurarea securității cardurilor bancare.

EMISIUNEA HÂRȚIILOR DE VALOARE, proces de comercializare a titlurilor de valoare cu scopul de a atrage capital.

EMISIUNEA OBLIGAȚIILOR, tip de hârtii de valoare.

EMISIUNEA TITLURILOR COMERCIALE EUROPENE, tip de hârtii de valoare pe piața de profil.

EMISSIVE HOUSE, instituție intermediară financiară și de creditare specializată în mediatizarea tranzacțiilor de creditare dintre investitori și companiile care au nevoie de credite.

EMITENT DE VALORI MOBILIARE, persoană juridică – societate comercială, autoritate a administrației publice sau orice entitate legal constituită și acceptată de CNVM care, în condițiile legii, a emis, emite sau intenționează să emită valori mobiliare și care are obligația de a recunoaște și a plăti drepturile încorporate în instrumentul negociabil, conform clauzelor stipulate în titlu și potrivit legii care îl guvernează.

EMITENT, persoană fizică sau juridică care emite instrumente financiare în modul prevăzut de lege și își asumă obligații de acordare a drepturilor garantate a instrumentelor financiare emise; emitent de titluri de valoare; persoană care emite un bilet la ordin sau un titlu de credit devenind astfel debitorul unei obligațiuni de plată față de persoană; companie care a emis instrumente financiare admise la tranzacționare pe o bursă de valori; emițător al titlurilor de valoare.

EMIȚĂTORUL CECULUI, persoana fizică care a eliberat un cec.

EMPTY VESSEL, cu termenul „baloane de săpun” sunt numite companiile cu reputație proastă, tranzacțiile frauduloase pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

ENCLAVĂ, grup de populație sau teritoriu izolate.

ENCLAVE MARITIME, teritorii aflate în spațiul acvatic mai departe de 200 mile de țărm, înconjurate de zona economică a uneia sau mai multor țări.

ENGINEERING SERVICES, servicii ingineresti de producere, tehnice, montaj și asamblare a utilajului și infrastructurii, acordate pe bază de contract de subantrepriză antreprenorului general la construcția unui obiect industrial, .

ENGINEERING CONSULTATIV, companie specializată în lucrări de fezabilitate, proiectare a obiectelor și asigurarea supravegherii procesului de construcție/exploatare.

ENGINEERING FINANCIAR, companie specializată în elaborarea unor instrumente financiare și scheme financiar-operaționale.

ENGINEERING TEHNOLOGIC, companie specializată în propunerea tehnologiilor pentru obiectele industriale în baza unor contracte de transmitere acunoștințelor și experienței în producție.

ENGINEERING, companie specializată în consultații în domeniul ingineriei.

ENTREPRISE POSITIONING, activități și măsuri de management și marketing întreprinse de o companie pentru a-și asigura un loc sigur pe piață.

ENVIRONMENTALISM, mișcare internațională pentru protecția mediului.

EPURARE ETNICĂ, proces de expulzare forțată sistematică a membrilor unui grup etnic sau religios dintr-o zonă de către un alt grup, în scopul creării unei populații omogene; epurarea etnică însoțită de ucideri în masă, poartă denumirea de genocid.

EPURARE VAMALĂ, Vezi Întocmirea documentelor vamale.

ERGONOMICA, domeniu interdisciplinar de cercetare tehnico-științifică din cadrul psihologiei muncii, care prin colaborarea dintre psihologi, fiziologi și tehnicieni studiază și realizează o astfel de organizare a sistemului „om - mașină - condiții de loc de muncă” în așa fel, încât munca să fie efectuată cu costuri biologice minime și eficiență maximă.

EROARE ADEVĂRATĂ, scăpare autentică într-un document, într-o hârtie de valoare, față de o eroare comisă la contrafacerea acestor tipuri de acte.

EROARE ALEATORIE, diferența dintre valoarea măsurată și cea reală a unei mărimi acceptată care poate fi considerată ca neajuns semnificativ într-o dare de seamă de auditor în cadrul unei revizii.

EROAREA PROGNOZEI, mărime care constituie diferența dintre indicatorii prognozați și cei în realitate obținuți.

EROAREA REVIZIEI SELECTIVE, pentru a spori gradul de veridicitate la acest tip de exercițiu de audit se stabilesc eroarea acceptată a reviziei și eroarea așteptată a reviziei.

ERZAȚ, metodă de înșelare a cumpărătorului, când un produs de calitate inferioară fabricat pentru a fi plasat pe piață este prezentat drept analog al unui bun de același tip de calitate superioară.

ESCALADARE, tactica de extindere treptată a războiului, promovată de statul agresor.

ESCHIVARE DE LA PROPUNERE, tactică aplicată de administrația unei companii la propunerea privind comasarea cu altă entitate economică, în speranța că între timp vor apărea alte propuneri, mai convenabile.

ESCROCERIE, acțiune premeditată de înșelare a unei persoane cu scopul obținerii unor profituri ilicite; infracțiune economică comisă prin înșelarea unei persoane cu mijloace frauduloase în scopul obținerii unor bunuri sau venituri; afacere murdară pe piața burselor.

ESCUDO, unitate monetară într-un șir de țări.

ESSENTIAL ELEMENTS OF DOCUMENTS, elemente obligatorii utilizate la perfectarea documentelor, pentru ca acestea să aibă și putere juridică: utilizarea formularelor tip, denumirea documentului și data perfectării, informație despre emitent (adresa juridică, conturi în bancă, situația financiară), conținutul documentului conform cerințelor specifice (formular tip, formular cadru ș.a.), părțile contractante, după caz, unități de măsură și volum, termeni de realizare, semnătura persoanelor oficiale ș.a.

ESTABLISHMENT, nivel înalt al veniturilor; grup de persoane care dețin puterea, autoritatea în societate și au interes să mențină ordinea existentă.

ESTIMARE FISCALĂ, metodă de analiză economică și proces de evaluare a bunurilor imobile pentru a stabili baza impozabilă.

ESTIMARE NOMINALĂ, metodă de analiză economică și proces de analiză a activității unui agent economic fără a ține cont de inflație.

ESTIMARE OPTIMALĂ, metodă de analiză economică, proces și instrument de elaborare a unui program optim de dezvoltare a agentului economic.

ESTIMAREA ACTIVELOREI, metodă de analiză economică și proces de evaluare a prețului de piață al activelor unei companii.

ESTIMAREA ACTIVITĂȚII ECONOMICEI, metodă de analiză economică și proces de transformare a indicatorilor naturali ai bunurilor în expresie bănească.

ESTIMAREA BUNURILOR, metodă de analiză economică și proces de stabilire a prețului la mărfuri și servicii.

ESTIMAREA COSTULUI UNEI COMPANII, metodă de analiză economică și proces de evaluare oficială a clădirilor, averii și altor mijloace fixe, mijloace mobile și bănești ale unui agent economic.

ESTIMAREA ECONOMICĂ A INDICATORILOR FINANCIARI, metodă de analiză economică și proces de evaluare complexă a unui agent economic sau companii de stat, private sau mixte.

ESTIMAREA FONDURILOR FIXE, metodă de analiză economică și proces de evaluare oficială a clădirilor, averii și altor mijloace fixe ale unui agent economic.

ESTIMAREA HÂRTIILOR DE VALOARE, metodă de analiză economică și proces de evaluare a acestor titluri de valoare privind eficiența lor investițională, volumul profitului și pierderilor.

ESTIMAREA PREȚULUI HÂRTIILOR DE VALOARE, Vezi Estimarea hârtiilor de valoare.

ESTIMAREA RELATIVĂ A RENTABILITĂȚII, metodă de analiză economică și proces de evaluare a prețului de cost al producției globale fabricate raportate la profitul net.

ESTIMAREA RISCULUI ÎN ASIGURĂRI, metodă de analiză economică și proces de evaluare la perfectarea unei polițe de asigurare a riscurilor în caz de despăgubire a da unei.

ESTIMAREA SITUAȚIEI FINANCIARE, metodă de analiză economică și proces de audit al unui agent economic.

ESTIMATOR, specialist de înaltă calificare expert în evaluarea prețurilor bunurilor mobile sau imobile.

ESTOPPEL, termen de referință privind principiul juridic, când un participant la proces pierde dreptul de a face trimitere în cauză la unele fapte.

ESTORCARE, termen juridic de referință privind o escrocherie.

ESUNC, Consiliul economic și social al ONU, fondat în 1946, coordonează activitatea ONU în domeniile economic, social, cultură, învățământ, drepturilor omului, comerțului mondial și alte ramuri conexe.

EȘEC PE PIAȚĂ, greșeală comisă de un agent bursier pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare privitor la executarea indicației primite.

ETALON VALORIC, termen economic de referință privind utilizarea banilor ca unitate de măsură a valorilor în evidența contabilă.

ETALONUL PREȚURILOR, cantitate de aur sau argint, acceptată într-o țară ca etalon monetar.

ETAPELE MĂRFURILOR PE PIAȚĂ, perioade de viață a bunurilor comercializate și proces de repartizare, distribuire și intrare pe piață a mărfurilor: etapa de intrare pe piață și comercializare a mărfurilor cu creșterea continuă a vânzărilor; etapa creșterii stabile a vânzărilor; etapa maturității începe cu scăderea vânzărilor; etapa de reducere semnificativă a cererii și a vânzărilor, care în final va încheia ciclul de viață pe piață al unui bun comercializat.

ETAPELE PROCEDURII DE EMISIE A HÂRTIILOR DE VALOARE, cadru legislativ și norme oficiale care prevăd metodele, formele și ordinea de organizare a unei emisii de hârtii de valoare.

ETAPELE PROCESULUI DE CREDITARE, operații pe care le întreprinde creditorul la acordarea unui împrumut: examinarea preliminară de intenție a solicitării unui credit; analizarea solvabilității clientului; analizarea riscurilor de rambursare a creditului; perfec-

tarea și încheierea acordului de credit; monitorizarea valorificării creditului de către client prin prisma contractului semnat; rambursarea creditului.

ETATISM, doctrină politică care presupune că statul este obligat să realizeze reformele recunoscute ca necesare; doctrină economică potrivit căreia statul trebuie să intervină direct în viața economică și socială.

ETICHETĂ, bucată de hârtie, plastic, carton atașată la marfă, pe care se indică conținutul, destinația, prețul și alte informații utile; etichetă pentru depozit, borderoul care însoțește marfa la depozit.

EURATOM, Comunitatea Europeană a Energiei Atomice (*European Atomic Energy Community*), organizație internațională regională ce promovează dezvoltarea și cercetarea energiei nucleare, crearea unei piețe europene comune pentru combustibilul nuclear, controlul producției nucleare și dezvoltarea de tehnologii nucleare, în scopuri pașnice în cadrul standardelor comune de securitate.

EURICA, organizație regională de cooperare multilaterală în domeniul cercetării tehnologiilor de vârf, a fost fondată în anul 1985 la inițiativa Franței. În prezent EURICA gestionează programele de cercetare: Euromatic (calculatoare, informatică), Eurorobot (roboți industrial, laser), Eurobio (biologie, genetică, agricultură), Eurocom (TIC, optoelectronică), Euomat (materiale sintetice).

EURO, monedă a UE, în circulație din 01.01.2002.

EUROACȚIUNE, titlu de valoare emis de țările care fac parte în UE.

EUROBANCĂ, instituție bancară din cadrul UE, care operează cu valuta euro.

EUROBONDS, împrumuturi acordate de statele UE pe termen lung în dolari, mărci germane și alte valute cotate înalt convertibile.

EUROCARD, card bancar internațional emis de sistemul bancar al UE.

EUROCHEQUE, sistem internațional de plată prin cecuri, constituit în 1968.

EUROCREDIT, credite internaționale, acordate de sistemul bancar al UE.

EURODOLAR, mijloace financiare ale statelor UE plasate în dolari și folosite pentru acordarea creditelor.

EUROLINE, credite internaționale, acordate în euro de sistemul bancar al UE.

EUROMARKS, tip de valută utilizată pentru finanțarea liniilor de credit în țările UE.

EURONOTES UNIVERSAL, Vezi Euronotes.

EURONOTES, tip de hârtii de valoare de scurtă durată, emise de companii din UE.

EUROOBLIGAȚIUNE, tip internațional de hârtii de valoare cu circulație în UE, egală de obicei cu 1000 dolari SUA.

EUROPANS, suport de fund standard cu mărimea de 800X1200 mm utilizat de țările UE.

EUROPARTNERS, grup bancar internațional, care finanțează proiecte investiționale în euro.

EUROPAY INTERNAȚIONAL, sistem internațional de plată, bazat pe TIC.

EUROPEAN FINANCE COMMUNITY, grup bancar internațional fondat în 1967.

EUROPEAN MASTER CARD VISA, tip de card unic european și mijloc de plată.

EUROPEAN PATENT, tip de brevet unic de protecție a invențiilor în spațiul comunitar european.

EUROPOLICY, poliță unică de asigurare în țările UE.

EUROSIDICATED CREDIT, tip de credit bancar cu schimbarea ratei dobânzii o dată la 6 luni acordat clienților –bănci sau instituții financiare pentru proiecte investiționale de amploare de către sindicatul bancar european pentru un termen între 3 și 10 ani .

EUROVALUTĂ, Vezi Euro.

EVACUARE, termen juridic de referință privind darea afară forțată din spațiul locativ în temeiul hotărârii instanței de judecată.

EVALUAREA CURSULUI DE SCHIMB, termen economic de referință privind domeniul bancar.

EVALUARE FINALĂ A COMPANIEI, metodă de analiză economică în marketing menită să scoată în evidență părților forte și părților slabe ale unei companii cu un set de recomandări de redresare a situației.

EVAZIUNE FISCALĂ, fraudă economică de sustragere prin orice mijloace de la plata impozitelor, taxelor și a altor sume datorate bugetelor de stat de către persoanele fizice și juridice, care realizează venituri impozabile, conform reglementărilor fiscale; tip de infracțiune economică prin eschivare de la plata impozitelor; fraudă economică comisă de către o persoană fizică sau juridică prin ascunderea obiectelor de impunere fiscală, în vederea diminuării impozitului pe venit prin: falsificarea informației despre profitul real; practicarea economiei tenebre ș.a.

EVAZIUNE VAMALĂ, tip de infracțiune economică prin eschivare de la plata taxelor vamale la operații comerciale de import-export.

EVIDENȚA BUNURILOR, proces de înregistrare a bunurilor materiale ale unui agent economic în registrele de evidență.

EVIDENȚA CONTRIBUABILILOR, sistem de colectare, înregistrare și totalizare a informației primare despre contribuabili pentru a perfectă baza individuală de evidență fiscală curentă conform prevederilor legislației.

EVIDENȚA MIGRAȚIEI, politică socială și demografică de stat și proces de înregistrare a migrării locuitorilor țării în legătură cu schimbarea locului de trai în baza scoaterii de la evidență de la locul de domiciliu vechi și luarea la evidență la locul nou de reședință.

EVIDENȚA POPULAȚIEI, Vezi Indice de creștere a populației.

EVIDENȚA STAȚIONĂRILOR, tip de evidență a pierderilor suferite de companie în urma staționărilor neproductive din lipsă de personal, materii prime, semifabricate, surse energetice sau alte consumabile, defectarea utilajului și alte cauze ne planificate.

EVIDENȚA TIMPULUI DE MUNCĂ, operație de pontaj privind determinarea duratei zilei de muncă care va servi ca bază la remunerarea pe unitate de timp și metodă de control privind respectarea regimului de muncă al companiei. Ziua de muncă include timpul pentru pregătire de lucru și timpul aflat propriu zis în exercițiul funcțiunii.

EVIDENȚĂ CONTABILĂ, metodă și formă de evidență economică sistematizată și perfectată în conformitate cu legislația națională, care înregistrează documentele primare, reflectă, monitorizează și verifică toate activitățile economice întreprinse de un agent economic, exprimate în etalon bănesc sau în natură prin: evidență analitică (evidență curentă a bunurilor și operațiilor financiare), evidență statistică (evidența bunurilor prin prisma rapoartelor statistice obligatorii de stat), evidență bancară (evidență curentă a operațiilor de încasare și transfer), evidență bugetară (evidență curentă a operațiilor de executare a bugetului), evidență financiară (evidența circulației banilor și mijloacelor financiare). Principalele elemente ale evidenței contabile sunt: documentele primare, actele de inventariere, conturile unice de evidență contabilă, înregistrarea dublă, bilanțul contabil.

EVIDENȚĂ COPIGRAFICĂ, metodă și proces de lucru în activitatea contabilă.

EVIDENȚĂ OPERATIVĂ, tip de evidență contabilă utilizată în activitatea managerială curentă a companiei.

EVIDENȚĂ PRIMARĂ, etapă inițială a procesului de evidență contabilă a bunurilor unei companii, bazată pe documentele primare, fiind temelia evidenței sintetice și analitice

EVIDENȚĂ SINTETICĂ, metodă și formă de evidență economică sistematizată și perfectată în conformitate cu legislația națională, care reflectă la general toate activitățile economice întreprinse de un agent economic, exprimate în bani.

EVOLUȚIA PREȚURILOR, fenomen pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare privind nivelul de evoluție a prețurilor pe parcursul zilei.

EVOLUȚIE ÎN SUS ȘI ÎN JOS, Vezi Evoluția prețurilor.

EVOLUȚIE PE ORIZONTALĂ, Vezi Evoluția prețurilor.

EVOLUȚIE PE VERTICALĂ, Vezi Evoluția prețurilor.

EX WORKS, clauză contractuală de livrare a producției contractate, direct de la producător, fără intermediar, și în termenii negociați.

EXAMEN MEDICAL PROFILACTIC AL POPULAȚIEI, politică socială de stat în domeniul și proces de monitorizare periodică a stării de sănătate individuală a populației cu scopul de depistare a maladiilor și întreprinderea unor măsuri de tratare sau prevenire a acestora.

EXAMINAREA CAUZEI ÎN CONTUMACIE, prevedere în dreptul penal de a examina o cauză penală în absența inculpatului.

EXCEDENT BUGETAR, termen economic de referință privind valoarea cu care veniturile, încasările sau resursele acumulate în urma exercițiului fiscal depășesc cheltuielile planificate.

EXCEDENT LA CHELTUIELI, depășirea nejustificată economic și financiar a plafonului la cheltuieli stabilit în plan de activitate sau prin reglementare normativă.

EXCEDENT, surplus care depășește o anumită limită, care rămâne după satisfacerea tuturor necesităților; cantitate sau valoare cu care veniturile, încasările sau resursele depășesc cheltuielile sau consumul; indicator privind raportul dintre profit și cheltuieli; dimensiune care depășește necesarul; indicator privind raportul dintre suma încasărilor și veniturilor.

EXCES, depășirea unei măsuri; abuz; termen juridic de referință privind excesul de putere, abuzul de putere sau act care depășesc atribuțiile legale ale unui funcționar.

EXCHANGE SESSION, timpul oficial, când au loc tranzacțiile la bursa bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

EXCHANGE, persoană fizică sau juridică care dispune de o casierie și execută operații

de schimb valutar și vânzare-cumpărare a valurilor.

EXCLAVĂ, teritoriu al unui stat sau entități administrativ-teritoriale, care nu comunică cu teritoriul de bază al acestuia, fără a fi o insulă.

EXCLUSIV DISTRUGERE TOTALĂ, vezi Distrugere totală.

EXECUTARE AUTOMATĂ, tip de tranzacție fără schimbări pe piața hârtiilor de valoare.

EXECUTARE ÎNCRUCIȘATĂ, Vezi Executarea contractului.

EXECUTARE PEDEPSEI, termen juridic de referință privind aducerea la îndeplinire a hotărârii prin care cel trimis în judecată penală a suferit o condamnare.

EXECUTAREA ALTERNATIVĂ A ANGAJAMENTELOR, prevedere legislativă prin care debitorul poate alege forma de achitare cu creditorul.

EXECUTAREA ANTICIPATĂ A DATORIEI, drept al debitorului, dacă contractul nu prevede alte clauze.

EXECUTAREA BUGETULUI, exercițiu financiar la faza de colectare a veniturilor.

EXECUTAREA CAMBIILOR, proces de achitare a unei cambii.

EXECUTAREA CONTRACTULUI, tip de operație în procesul de vânzare-cumpărare, când are loc livrarea în natură a bunurilor comandate.

EXECUTAREA DE CASĂ A BUGETULUI, proces de organizare a operațiilor de plată din sursele bugetare prin casierile legale ale instituțiilor de stat sau private.

EXECUTAREA OBLIGAȚIUNILOR, îndeplinirea angajamentelor contractuale.

EXECUTAREA OPȚIUNII, valorificarea opțiunii de către un agent de bursă la cumpărare sau vânzarea hârtiilor de valoare.

EXECUTAREA ORDINULUI, prevedere judiciară care absolvă cetățeanul de vină, dacă a activat în conformitate cu ordinul superiorilor.

EXECUTAREA TESTAMENTULUI, proces și suită de activități care urmează a fi întreprinse pentru executarea testamentului.

EXECUTAREA TITLURILOR DE VALOARE, îndeplinirea angajamentelor emitentului hârtiilor de valoare.

EXECUTAT SAU RESPINS, comandă dată de client agentului intermediar care execută tranzacțiuni pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

EXECUTIVE INSCRIPTION, dispoziția notarului de a iniția perceperea forțată a datoriei în bani sau bunuri în folosul creditorului.

EXECUTOR JUDECĂTORESC, funcționar care îndeplinește acte de procedură și execută hotărâri judecătorești.

EXECUTOR TEHNIC, personal antrenat în activitățile de birou: secretar tehnic, grefier, operator CP și alți angajați, implicați în perfectarea documentelor.

EXECUTOR TESTAMENTAR, termen juridic de referință privind persoana desemnată cu gestionarea unui testament.

EXECUTOR, companie care execută lucrări sau prestează servicii conform contractelor; participant la o crimă sau infracțiune; executor al unor lucrări conform fișei de post.

EXECUTORY, termen juridic de referință privind punerea în aplicare a unei hotărâri de judecată, pronunțate de instanță în altă țară.

EXECUȚIE EXTRAJUDICIARĂ, omorârea oponenților politici fără intervenția justiției sau a judecătorului.

EXHILIBRU VERTICAL, în sistemul de percepere a impozitelor, stabilire graduală a volumului taxelor de impozitare în funcție de veniturile contribuabilului.

EXIGIBILITATEA CREDITĂRII, noțiune bancară de referință și principiu de creditare, care prevede ca suma împrumutată să fie plătită debitorului integral sau treptat, în temenii stabiliți.

EXIL, tip de pedeapsă a unei persoane cu trimiterea în exil sau a o condamna la exil.

EXODUL BANILOR, metodă de protejare a investițiilor în funcție de conjunctura pieței.

EXODUL CAPITALULUI, metodă de protejare a investițiilor în funcție de conjunctura pieței; transferare ilicită peste hotare a mijloacelor bănești și altor bunuri de valoare, cu încălcarea legislației monetare.

EXODUL CREERILOR, (*brain drain*), migrare masivă peste hotare a resurselor umane de înaltă calificare (oameni de știință, reprezentanți ai intelectualității - ingineri, medici, agronomi și alți specialiști).

EX-OFFICIO, crearea în conformitate cu legislația în vigoare a condițiilor de desfășurare liberă a concurenței în cadrul tranzacțiilor pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

EXPANSION LINE, metodă grafică de analiză economică și proces de evaluare și monitorizare a cheltuielilor de producție la diferite volume de fabricare.

EXPANSIUNE ECONOMICĂ, politică guvernamentală bugetar-fiscală care vizează depășirea unei crize ciclice a economiei țării, implică creșterea cheltuielilor guvernamentale, reducerea impozitelor sau o combinație a acestor măsuri.

EXPANSIUNE, politică și strategie de stat, proces de lărgire prin diferite forme și metode a sferei de influență politică și economică a unei țări asupra altei țări prin: expansiune militară (cotropirea teritoriului altui stat), expansiune diplomatică, (presiuni diplomatice asupra altui stat), expansiune cibernetică (aplicarea atacurilor electronice prin internet asupra altui stat), expansiune comercială (în comerțul exterior aplicarea tarifelor vamale discriminatorii, politică neloială a prețurilor și/sau practicarea embargourilor), expansiune economică (achiziționare companiilor la prețuri derizorii, acordarea de credite dubioase, implementarea unor proiecte investiționale îndoielnice)

EXPEDIERE, termen economic de referință privind un tip de serviciu de expediere a încărcăturilor pe bază de contract; proces tehnolo-

gic de perfectare a documentelor de însoțire a mărfurilor și transportarea lor.

EXPEDIEREA ÎNCĂRCĂTURILOR, proces tehnologic de perfectare a documentelor de însoțire a mărfurilor și transportarea lor.

EXPEDIERIIPOȘTALEINTERNATIONALE, proces de colaborare derulat în baza tarifelor stabilite în conformitate cu acordurile inter-statale.

EXPEDITORUL ÎNCĂRCĂTURII, persoană fizică sau juridică, care a transmis o marfă spre transportare.

EXPERT AUDITOR, persoană fizică deține cunoștințe specializate, are deprinderi practice și experiență de lucru în calitate de revizor în domeniul evidenței contabile și auditului; auditor legal invitat în calitate de expert-contabil pentru a efectua o expertiză judiciar-contabilă; auditor expert în asigurări navale (prestează servicii de evaluare a navelor și a mărfurilor asigurate pentru transportare cu ele, precum și a pagubelor suferite de nave și mărfuri la transportarea acestora).

EXPERT, persoană competentă într-un domeniu cu studii corespunzătoare, calificare, experiență științifică sau practică relevantă, care deține cunoștințe specializate într-o ramură concretă a economiei; tehnician căruia organele judiciare, persoanele fizice sau juridice îi cer părerea într-o problemă care necesită cunoștințe de specialitate și investigații pentru a soluționa obiectul dosarului, expertul depunând la dosar o expertiză.

EXPERTIZA MĂRFURILOR LA BURSĂ, proces de evaluare a mărfurilor scoase la licitație efectuat de către un expert autorizat și finalizat cu eliberarea unui certificat de calitate.

EXPERTIZA SEMNELOR MONETARE, verificarea autenticității și capacității de plată a monedelor și bancnotelor.

EXPERTIZĂ ECOLOGICĂ, gen de activitate în domeniul protecției mediului înconjurător, constând în evaluarea prealabilă a influenței activităților economice preconizate asupra stării mediului, a corespunderii parametrilor

acestor activități actelor legislative și altor acte normative, normelor și standardelor în vigoare.

EXPERTIZĂ, mijloc de probă ce constă în rezolvarea unor probleme de specialitate de către persoane ce posedă cunoștințe profunde într-un domeniu dat: expertiză juridică (cercetarea problemei de urmărire penală ori a părților, asupra unei situații, etc. a cărei lămurire interesează soluționarea cauzei), expertiză legală (evaluare efectuată de medicul legist a unui caz de omor, viol, accident, rănire, otrăvire), expertiză medicală (examinare a capacității de muncă a unui om), evaluare a bunurilor (expertiza de calitate a mărfurilor).

EXPIRAREA TERMENULUI, noțiune specială utilizată în relațiile comerciale și tranzacțiunile bursiere; încetarea valabilității unei cartele de credit sau a unui card bancar; expirarea termenului de valabilitate a unui contract de afaceri; expirarea termenului de valabilitate a unui contract de opțiuni; ultima zi de executare a unei opțiuni.

EXPLOATARE, conform doctrinei marxiste, însuși de către proprietar a unei cantități de muncă străină; explorarea și folosirea resurselor naturale; folosirea în scopuri economice a resurselor funciare, forestiere, acvatice, a întreprinderilor, clădirilor, mijloacelor de transport și altor fonduri fixe.

EXPLORATORI, (*explorent*), echipa managerială a unei companii care întreprinde conștient o afacere de risc pentru fabrica produse noi, a le plasata pe piață și a obține profit.

EXPLOZIE DEMOGRAFICĂ, creștere rapidă a populației.

EXPONAT, obiect expus într-un muzeu, într-o expoziție sau vitrină.

EXPORT, scoaterea din țară a mărfurilor, materiei prime, bunurilor produse; scoaterea mărfurilor din materie primă importată și aflată sub control vamal; scoaterea din țară a mărfurilor importate anterior fără a fi supuse prelucrării aici; transferarea capitalului peste hotare; cantitatea totală și costul mărfurilor scoase din țară. Scoaterea din țară a bunuri-

lor poate fi: export direct (vânzare din țara de origine în țara de consum); neto-export (depășirea exportului asupra importului); export negativ (depășirea importului asupra exportului, ce conduce la creșterea datoriei externe).

EXPORTUL CAPITALULUI, tip de operații pe piața bursieră internațională.

EXPORTUL FORȚEI DE MUNCĂ, emigrarea populației active economic din țară.

EXPORTUL INFLAȚIEI, proces de răspândire a inflației dintr-o țară în alta în urma relațiilor economice și comerciale internaționale.

EXPORTUL ȘI IMPORTUL INVIZIBIL, indicator la nivel macroeconomic privitor la cheltuielile și veniturile statului care sunt reflectate în balanța plăților, cu excepția indicatorilor de la operațiile de export și import.

EXPOZEU, prezentare detaliată și sistematică a unei situații într-un raport de activitate.

EXPOZIȚIE COMERCIAL-ECONOMICĂ, fenomen economic și cultural de demonstrare a realizărilor în diverse domenii economice cu oferte modeste de comercializare.

EXPOZIȚIE INTERNAȚIONALĂ, fenomen economic comercial, social și politic de anvergură la scară mondială sau regională.

EXPOZIȚIE NAȚIONALĂ, fenomen economic comercial, social și politic de anvergură la scara țării.

EXPOZIȚIE, demonstrație publică a realizărilor obținute un domeniu de activitate umană – industrie, agricultură, artă, poligrafie, edituri; localul unde are loc evenimentul.

EXPRES, notificare de bursă privitor la executarea unei tranzacții urgente, mijloc de transport terestru, care, în conformitate cu regulamentul, pe traseu face opriri numai în cele mai importante stații.

EXPROPRIERE, termen juridic de referință în dreptul civil privind modalitatea de dobândire de către stat a dreptului de proprietate asupra unor bunuri aparținând altor proprietari - persoane fizice sau persoane juridice,

pentru satisfacerea unor interese obștești, necesități generale ale statului.

EXPULAZAREA STRAINILOR, în dreptul internațional, îndepărtarea silită de pe teritoriul unei țări a cetățeanului străin sau apatrid, care nu domiciliază în țară și care a săvârșit o infracțiune pe teritoriul respectivei țări, dacă prezența lui prezintă pericol social.

EXPULZARE ADMINISTRATIVĂ, procedură de lucru la frontiera unui stat.

EXTERITORIALITATE, noțiune juridică și economică de referință despre drepturile constituționale inalienabile de care beneficiază, în anumite condiții, reprezentanții unui stat pe teritoriul altui stat.

EXTERNAL LAG, indicator de disproporție privind timpul de la adoptarea unei decizii guvernamentale și rezultatele vizibile privind implementarea acesteia.

EXTINDEREA CERERII PE ORIZONTALĂ, creșterea cererii grație creșterii numărului de populație, a căreia capacitate de cumpărare rămâne practic neschimbată.

EXTINDEREA CERERII PE VERTICALĂ, creșterea cererii grație creșterii capacității de cumpărare a populației, numărul căreia rămâne practic neschimbat.

EXTINDEREA COMPANIEI, punerea în funcțiune a unor noi capacități de producție și auxiliare, menite să sporească volumul mărfurilor fabricate.

EXTINDEREA HOTARELOR PIEȚII, strategie managerială și marketing și plan de măsuri îndreptate spre sporirea vânzărilor din contul producerii unor noi tipuri de marfă, desfăcute pe piețe noi.

EXTINDEREA MĂRCII, strategie managerială și de marketing privind transferul prin analogie a imaginii unui produs deja cunoscut asupra unui produs nou.

EXTRACURICULARĂ, tip de activități extracuriculare organizate pentru elevi într-o instituție de învățământ.

EXTRAPOLARE, metodă științifică de analiză economică și proces de aplicare a unei ana-

logii la examinarea fenomenelor economice din trecut la prognozarea celor de viitor.

EXTRAS DIN CONT, informație privind operațiile efectuate în contul bancar.

EXTRAS DIN REESTRU, document oficial despre conținutul activelor din reestrul hârtiilor de valoare.

EXTRAS, tip de document oficial, parte a unui act.

EXTRASUL CECURILOR UMFLATE, practică ilegală pe piața hârtiilor de valoare.

EXTRATERITORIALITATE termen juridic de referință în dreptul internațional și clauză a unui acord bilateral dintre două state prin care se aplică un regim special în relațiile reciproce dintre ele, inclusiv acordarea de înlesniri sau imunități speciale cetățenilor sau instituții străine, fiind tratate astfel, de parcă ele s-ar afla pe teritoriul lor național.

EXTRĂDARE, în dreptul internațional, act bilateral ce intervine între două state și se acordă pe bază de convenție internațională, pe bază de reciprocitate sau în temeiul legii; act prin care un stat, pe al cărui teritoriu s-a refugiat un infractor, îl predă pe acesta la cererea altui stat.

EXTRĂDAREA CRIMINALILOR, procedură juridică internațională între state de transmitere a unui cetățean străin care a comis o crimă la solicitarea organelor de resort din patrie.

EXTREMISM, doctrină a unor curente politice care se bazează pe idei eronate, păreri exagerate și unilaterale, de promovare a urii și intoleranței.

— F —

FABRICANT, posesorul unei fabrici; persoana care fabrică ceva prin procedee mecanice într-o fabrică.

FABRICARE OPTIMALĂ, nivel de producție, care asigură cel mai înalt grad de rentabilitate și utilizare în producție a echipamentelor din dotare, cu cele mai mici pierderi.

FABRICAREA PRODUCȚIEI, tip de articole, care servesc la producerea bunurilor de consum.

FABRICAREA PRODUCȚIEI, vezi Producție globală.

FABRICAT, bunuri finite, gata de consum produse într-o uzină, într-o fabrică; produse intermediare, sub formă de semifabricate.

FABRICĂ, agent economic industrial care folosește sisteme de mașini și de instalații tehnice în vederea executării tuturor operațiilor de transformare a materiei prime în bunuri finite - mărfuri de larg consum, în serie și în volume mari.

FACSIMIL, stampilă care reproduce exact semnătura unei persoane; dispozitiv electronic de citire și redare al unui telefax, care preia rolul teleximprimatorului de la telex; reproducerea exactă conform originalului a unui text sau imagini prin metoda fototipiei.

FACTOR DE PRODUCȚIE, conform doctrinelor economice, la nivel macroeconomic, în procesul de producere a bunurilor participă

următorii factori de producție: capitalul, pământul, munca și cunoașterea-informația.

FACTOR ECONOMIC, condiție, element sau circumstanță, care influențează în diferite moduri derularea afacerilor: politicile guvernamentale, cadrul legislativ, rata de impozitare, inflația, rata de schimb, cerere și oferta, salariile, munca.

FACTOR, condiție, element sau circumstanță, care influențează în diferite moduri derularea afacerilor sau proceselor; lucrător poștal, care distribuie corespondența la domiciliul destinatarilor; fiecare termen al unui produs; mărime tehnică în raportul a două mărimi.

FACTOR-BANK, instituție bancară specializată în operații factoring.

FACTOR-COMPANIE, companie sau agenție specializată în operații factoring.

FACTORI DE FORMARE A PREȚURILOR, nevoile de bunuri și servicii ale consumatorilor satisfăcute prin intermediul pieței, prin operații de vânzare-cumpărare, pentru care se achită un preț care depinde de: factorii externi - politica de stat în domeniul economic și social, consumatori, canalele de distribuire a fluxurilor de mărfuri, concurenții pe piață; factorii interni - nivelul tehnico-științific al agentului economic, cheltuielile de producție, profesionalismul angajaților, prețul de cost, marja rentabilității.

FACTORI DE PRODUCȚIE INTERNI ȘI EXTERNI, procese, lucruri și circumstanțe, care influențează dezvoltarea eficientă a afacerilor, ordonați într-un sistem. Distingem: factori externi- politici de stat în domeniul economic și cadrul legislativ; economici (impozite, inflație, curs valutar); marketing (saturația pieței, cerere și ofertă, concurență); tehnologici (nivel de înzestrare tehnică); internaționali (nivelul prețurilor mondiale, globalizare economică); sociali (procesele demografice, șomaj, migrație,) și factori interni - managementul competitiv, nivel de producție, reputație corporativă, tactică activă internă de marketing, resurse umane, climat psihologic în companie.

FACTORI DE SCHIMBARE A CURSULUI VALUTAR, metodă de analiză economică

și cauze care conduc la schimbarea cursului valutar: masa monetară din țară, paritatea capacității de cumpărare, venitul real, balanța comercială la import-export, dobânda la credite ș.a.

FACTORI FĂRĂ PREȚ LA OFERTĂ ȘI CERERE, circumstanțe care influențează indirect oferta și cerere: comportamentul cumpărătorilor, veniturile și capacitatea de cumpărare a acestora, moda, rezervele de mărfuri din stoc, factorii demografici (etnie, confesiune, vârstă, sex, nivel de studii).

FACTORI SOCIALI DE BAZĂ, nivelul și calitate învățământului, condițiile de muncă și de trai, ocrotirea sănătății .

FACTORIE, agent economic de schimb comercial pe un teritoriu nou descoperit în Africa, Asia și America; loc unde se cumpără vânatul și se aprovizionează vânătorii din regiunile nordice izolate; expediție ambulantă care comercializează diferite mărfuri.

FACTORII CREȘTERII PRODUCTIVITĂȚII MUNCII, indicatori care influențează gradul de creștere a productivității muncii sunt: progresul tehnic; perfecționarea managementului corporativ, producției și muncii; calificarea, perfecționarea profesională, nivelul științei, tehnicii, tehnologiilor, factorii economici și sociali legați de organizarea producției și a muncii, condițiile de muncă și de trai, factori naturali referitori la condițiile de climă, fertilitatea solului, accesibilitatea resurselor naturale, factori de structură a ramurii, automatizarea, robotizarea, promovarea tehnicilor noi, înnoirea producției, factori umani și psihologici.

FACTORII DE PRODUCȚIE, totalitatea mijloacelor materiale și imateriale și a activităților care contribuie la producerea de bunuri și servicii: munca, pământul, resursele naturale, capitalul fix și circulant, nivelul de activitate antreprenorială.

FACTORII MARKETINGULUI, servicii de publicitate; termen folosit în publicitate pentru a indica cheltuielile cu mijloacele de promovare în afara mijloacelor media, cum sunt cele cu promovarea vânzărilor, marketing direct,

merchandising, relații publice, sponsorizare, mecenat, crearea de evenimente, participarea la saloane, expoziții comerciale, programe de motivare a clienților în cooperarea continuă cu organizația și formarea unui contingent constant de consumatori, segmentarea pieței în grupe pe segmente privind vârsta, sexul, statutul socio-profesional, țara de proveniență a consumatorului, alte criterii.

FACTORII OFERTEI, indicatori care influențează direct volumul producției, și respectiv al ofertei: prețul resurselor, materiei prime, surselor energetice și alți factori de producție, tehnologia; costul producției; perspectivele pieței; numărul de ofertanți; taxele; evenimente social-politice și naturale.

FACTORING, un tip de finanțare a datoriei, care implică achiziția de către o terță parte a unei creanțe de la un creditor la un debitor prin plata în avans a creanțelor creditorului către debitor cu o anumită reducere; metodă și proces de finanțare pe termen scurt obținută prin vânzarea creanțelor către un factor în baza unui contract încheiat între o parte denumită „aderent”, furnizoare de mărfuri sau prestatoare de servicii și o societate bancară sau o instituție financiară specializată, denumită „factor”, prin care factorul asigură finanțarea, urmărirea creanțelor și protecția împotriva riscurilor de neplată, iar aderentul cedează factorului, cu titlu de vânzare sau de gaj, creanțele născute din vânzarea de bunuri sau prestarea de servicii pentru terți, prin diferite modalități: factoring convențional, factoring confidențial, factoring indirect, factoring negociabil, factoring urgent, factoring la comerțul internațional.

FACTOTUM, mandat, care îndeplinește o comandă pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

FACTURĂ AUTO, termen juridic și economic de referință despre un document întocmit de expeditorul mărfii, care însoțește bunurile în perioada de transportare cu transportul de automobile și servește la verificarea bunurilor în timpul predării către beneficiari.

FACTURĂ AVIA, noțiune juridică și economică de referință despre un document întoc-

mit de expeditorul mărfii, care însoțește bunurile în perioada de transportare pe calea aerului și servește la verificarea bunurilor în timpul predării către beneficiari.

FACTURĂ SPECIFICĂ, tip de document de însoțire a mărfii, în care este indicată denumirea mărfii, caracteristica tehnică și elementele încărcăturii.

FACTURĂ TRANSPORT FERVIAR, noțiune juridică și economică de referință despre un document întocmit de expeditorul mărfii, care însoțește bunurile în perioada de transportare pe calea ferată și servește la verificarea bunurilor în timpul predării către beneficiari.

FACTURĂ, cont eliberat la solicitarea cumpărătorului de către vânzător prin care confirmă denumirea bunului procurat și costul achitat în numerar; tip de document de trăsură, perfectat în conformitate cu clauză contractuală și eliberat la expedierea mărfurilor sau prestarea serviciilor.

FALEMENT OPERAȚIONAL, situație pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare, în care brokerii nu fac față multitudinii de solicitări.

FALIMENT BANCAR, deteriorare a sistemului bancar într-o țară, înrăutățirea gravă a conjuncturii pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

FALIMENT PREMEDITAT, tip de infracțiune.

FALIMENT, situație economică de insolvabilitate a unei persoane juridice constatată prin hotărâre judecătorească, managementul administrativ al companiei după declararea falimentului este atribuită unui judecător sindic.

FALIMENTUL STATULUI, situație a unui stat de a nu fi în stare să achite plățile interne și externe.

FALLEN ANGEL, „înger căzător”, termen economic de referință care denumește obligații cu venit înalt cu rating în scădere, convenabil investitorilor.

FALSIFICARE COMERCIALĂ, Vezi Falsificare.

FALSIFICARE, imitație sau contrafacere a unui bun cu intenția de a înșela; crimă de drept comun privind falsificarea documentelor, monedelor, hârtiilor de valoare, ștampilelor, formularelor cu evidență strictă și altor însemne de stat; producerea unui bun contrafăcut de calitate joasă, propus pe piață drept unul de calitate înaltă; producere neautorizată a unor bunuri cu încălcarea drepturilor de autor.

FALSIFICAREA ALIMENTELOR, infracțiune economică, pedepsită prin lege, de producere a alimentelor cu adăugarea unor adaosuri alimentare periculoase pentru sănătatea consumatorilor în locul adaosurilor prevăzute de tehnologia fabricării acestor mărfuri.

FALSIFICAREA BANILOR ȘI TITLURILOR DE VALOARE, infracțiune de drept penal, proces și metodă de confecționare ilegală a valutei naționale sau străine și a hârtiilor de valoare, cu scopul de a le pune în circulație și a obține profit.

FALSIFICAREA DOCUMENTELOR, tip de infracțiune în dreptul penal.

FALSIFICAREA MONEDELOR, diminuarea conținutului de aur sau alte metale într-o unitate bănească la baterea monedelor.

FALSIFICAREA RAPOARTELOR FINANCIARE, infracțiune manifestată prin înscris fraudulos în conturile contabile ale companiei, făcută de un angajat cu scopul de a tăinui faptele de delapidare a banilor sau bunurilor companiei, comise de acesta.

FAMILIA MĂRCII DE COMERȚ, denumire comună pentru o marcă de producție sau de comerț.

FAMILY POLITICY, Vezi Politică demografică.

„**FANION**”, tendință și proces conjunctural pe piața hârtiilor de valoare.

FAPT INCONTESTABIL, în dreptul civil, probe sau circumstanțe care nu pot fi puse la îndoială de către părțile cauzei examinate.

FAPT JURIDIC, circumstanță de a cărei producere legea leagă apariția, modificarea sau stingerea unor raporturi juridice concrete;

evenimente licite sau ilicite care se produc independent de voința omului sau prin voința omului; nașterea, modificarea sau stingerea unor drepturi subiective sau obligațiuni.

FAS, (*free alongside ship*), clauză contractuală navlu de bază, prin care, la transportarea bunurilor pe mare, vânzătorul este obligat din contul său să descarce marfa pe chei, de-a lungul bordului navei maritime; în continuare, costurile legate de încărcarea și transportarea mărfii achiziționate le suportă cumpărătorul.

FAST FOOD, (*fast food*), produse alimentare, care sunt gata pentru consum sau necesită preparare rapidă, de regulă sunt servite în restaurante de specialitate sau comercializate în supermagazine. Cele mai cunoscute lanțuri de restaurante fast food din lume sunt McDonald's, Burger King și KFC.

FASTING, strategie marketing și plan de activități menite să formeze cererea și să stimuleze desfacerea bunurilor fabricate, în funcție de categoriile de cumpărători; mărfuri care sunt suprasolicitate pe piață.

FAVORIT, companie, corporație sau participant individual la o competiție economică de piață, considerat ca având cele mai mari șanse de reușită; persoană iubită cu predilecție de cineva sau protejată de un suveran, un om influent.

FAZĂ DE PRODUCERE, noțiune economică de referință privind principalele etape de producere a produsului social: producerea (fabricarea bunurilor), repartizarea (resurse și mărfuri finite), schimbul (activități și produse) și consumul (de producere și personal, individual).

FAZE DE REPRODUCERE, termen economic de referință privind etapele de circulație a produsului social: producere, repartizare, schimb și consum.

FAZELE CICLULUI ECONOMIC, metodă de analiză economică privind perioada de timp prin trece o creștere economică prin anumite etape consecutive, numite faze ale ciclului economic sau ciclului de afaceri: expansiune (economia sau vânzările sunt în creștere);

vârf (economia sau vânzările au atins limita maximă de creștere), contracție (creșterea economică sau vânzările slăbesc în recesiune), depresiune (economia sau vânzările ajung la cel mai scăzut nivel), recuperare (economia sau vânzările încep să-și revină de la rata de creștere negativă).

„**FĂRĂ A ȘINE CONT DE PIAȚĂ**”, fenomen specific la licitația bursieră privind stabilirea prețurilor pentru marfă.

„**FĂRĂ CAMERA DE DECONTARE**”, termen economic de referință privind unele condiții de vânzare speciale a hârtiilor de valoare.

„**FĂRĂ CAPITALIZARE**”, tip de acțiuni financiare cu condiții speciale.

„**FĂRĂ CIRCULAȚIE**”, termen economic de referință privind utilizarea unor instrumente financiare.

„**FĂRĂ CONFIRMARE**”, termen economic de referință privind o tranzacție ne confirmată.

„**FĂRĂ CUPON**”, tip de hârtii de valoare cu condiții speciale.

„**FĂRĂ DAUNĂ**”, termen juridic de referință privind unele condiții speciale la întocmirea unui document, care nu poate fi dovadă în instanța de judecată.

„**FĂRĂ DOBÂNDĂ**”, termen economic de referință despre plata dobândii în tranzacțiile de pe piața hârtiilor de valoare; termen economic de referință privind unele condiții speciale în tranzacțiunile cu hârtii de valoare; tip de acțiuni la care prima dobândă o primește vânzătorul.

„**FĂRĂ DREPT DE NOI ACHZIȚII**”, termen economic de referință privind unele condiții speciale în tranzacțiunile cu hârtii de valoare.

„**FĂRĂ DREPT DE REGRES**”, termen economic de referință privind unele condiții speciale în tranzacțiunile cu cambii.

„**FĂRĂ DREPT**”, termen economic de referință privind unele condiții speciale în tranzacțiunile cu hârtii de valoare.

„**FĂRĂ DREPTUL LA SEMNĂTURĂ**”, termen economic de referință privind unele

condiții speciale în tranzacțiunile cu hârtii de valoare.

„**FĂRĂ DREPUL LA CUPON**”, termen economic de referință privind unele condiții speciale în tranzacțiunile cu hârtii de valoare.

„**FĂRĂ ÎNCĂLCAREA DREPTURILOR**”, expresie care înseamnă că materialele confidentiale ale negocierilor nu pot fi utilizate în judecată.

„**FĂRĂ MARFĂ**”, termen economic de referință privind unele condiții de vânzare-cumpărare speciale a bunurilor materiale la bursă.

„**FĂRĂ PREAVIZARE**”, termen economic de referință privind unele condiții speciale în tranzacțiunile cu hârtii de valoare.

„**FĂRĂ PROTEST**”, termen economic de referință privind unele condiții speciale în tranzacțiunile cu cambii.

„**FĂRĂ REPATIZARE**”, termen economic de referință privind unele condiții de vânzare speciale a hârtiilor de valoare.

„**FĂRĂ RESPONSABILITATE PARȚIALĂ**”, termen de referință privind asigurarea integrală a navelor și încărcăturilor, iar în caz de deteriorare sau pagubă parțială, nu se achită primă de asigurare.

„**FĂRĂ TRANSMITERE IMEDIATĂ**”, termen economic de referință privind unele condiții în tranzacțiunile hârtiilor de valoare.

„**FĂRĂ PRIVILEGIU**”, termen juridic de referință privind unele condiții speciale la întocmirea unui document, care nu poate fi dovadă în instanța de judecată.

FĂȘIE REPARTIZATĂ, teritoriu atribuit căilor ferate, pe care se află calea ferată, instalațiile artificiale, construcțiile auxiliare, depozitele, rețeaua de telecomunicații departamentale, intravilanul stațiilor de cale ferată, perdelele de protecție, instalațiile rutiere, alte bunuri imobile.

FEBRĂ DE BURSĂ, un tip de tranzacțiuni pe piața hârtiilor de valoare.

FEM, companie europeană (fac parte comiteele naționale de profil din RFG, Franța, Marea

Britanie, Italia și alte țări) de fabricare a mecanismelor de ridicare și transport a materialelor, precum și a echipamentelor pentru depozite, de elaborare a normelor unice de securitate a muncii cu aceste mijloace tehnice și unelte.

FEREAȘTRA CREDITELOR PREFERENȚIALE, program special al Băncii Internaționale pentru Dezvoltare de acordare a creditelor pentru țările în curs de dezvoltare.

FEREAȘTRĂ DE AUR, în SUA, canal de schimbare a valutei în aur.

FEREAȘTRĂ DISAUNT, în SUA, deschizătură la casierie prin care băncile comerciale primesc numerarul de la Banca Federală de Rezervă

FEREAȘTRĂ, deschizătură la casierie prin care angajații sau clienții primesc plățile; oră liberă între două lecții sau prelegeri n orar.

FERMĂ, exploatare particulară sau de stat de producție animală și/sau vegetală de sine stătătoare, care posedă bunuri în gestiune proprie și cu personal muncitor permanent; construcție din diferite material capabilă să susțină greutatea unei construcții.

FERMIER, arendașul sau proprietarul unei ferme.

FETIȘISM BĂNESC, imaginație denaturată, falsă pe care indivizii și-o formează despre masa monetară și masa mărfurilor condițiile relațiilor bazate pe proprietatea privată, exagerând rolul acestora în economie și în viață.

FETIȘISMUL MĂRFURILOR, imaginație denaturată, falsă pe care indivizii și-o formează despre mărfuri în condițiile relațiilor bazate pe proprietatea privată.

FIABILITATE, capacitatea unui bun de a fi funcțional pe toată perioada de garanție.

FIDEICOMIS, (*fideicommiss*), în dreptul civil, noțiune privind o persoană de încredere a posesorului de testament, împuternicită să transmită o parte din moștenirea unui defunct către un terț; parte din această moștenire testamentară. În Germania, tip de avere familială, înstrăinată sau transmisă moștenitorilor conform unui regim special.

FIDUCIAR, (*fiduciary*), termen juridic de referință privind o persoană însărcinată să transmită un fideicomis; persoană fizică sau juridică, care administrează și gestionează un patrimoniu, o avere sau un bun și poartă răspundere pentru despre această activitate în vața proprietarului.

FIFO, (*First-In-Firs-Out*), metodă de evidență a stocurilor de marfă depozitate conform prețului primei partide, metodă de calculare a dobândii la retragerea anticipată a unei sume dintr-un depozit.

FILANTROP, persoană fizică sau juridică care face acte de binefacere.

FILANTROPIE, acțiune caritabilă materială în favoarea celor aflați în dificultate.

FILIALĂ, unitate organizatorică cu sau fără personalitate juridică, care face parte din sistemul unei companii centrale; subdiviziune structurală internă specializată a unei companii, care gestionează un domeniu concret de activitate.

FILIGRAN, metodă de lucru în giuvaiergie cu sârmă subție din metalele prețioase (aur, argint, cupru); desen de protecție pe banii de hârtie; marcă transparentă imprimată în timpul procesului de fabricație în structura unei hârtii, denumit și actul de naștere al hârtiei, se observă privind în zare coala de hârtie, fiind reprezentat printr-un desen sau o monogramă specială, ca mijloc de protecție împotriva falsificării.

FILODORMĂ, bani plățiți celuiia care se refuză de drepturile sale legale; sumă de bani plătită pentru obținerea cedării unor drepturi pecuniare la o datorie.

FINANCIAR, persoană fizică care efectuează operații financiare; specialist în domeniul operațiilor financiare.

FINANȚARE ACTIVITĂȚII DE INOVARE, Vezi Venture financing.

FINANȚARE BUGETARĂ, transfer de bani către instituțiile finanțate de la buget conform prevederilor legii bugetului pentru acoperirea cheltuielilor bugetare.

FINANȚARE CU SCOP SPECIAL, proces de aprobare a unui acord de investiții capitale.

FINANȚARE DEFICITARĂ, depășire a cheltuielilor față de veniturile acumulate la bugetul consolidat.

FINANȚARE, proces de formare și aprovizionare a agenților economici cu mijloace bănești din contul fondurilor proprii, mijloacelor bănești de rezervă sau din banii împrumutați; recepționarea unor granturi pentru finanțare derulării programelor preconizate spre implementare într-un proiect investițional.

FINANȚAREA CONSTRUCȚIILOR CAPITALE, valorificarea mijloacelor financiare pentru construirea unui agent economic nou, reconstruirea, reutilizarea și reînvestirea capacităților de producție existente, în conformitate cu business-planul beneficiarului.

FINANȚAREA INVESTIȚIILOR CAPITALE, plasarea resurselor financiare în capitalul fix al agentului economic.

FINANȚE INTERNAȚIONALE, termen economic de referință privind totalitatea resurselor financiare internaționale aflate în circulație: creșterea comerțului internațional, specializarea producției materiale, în volume tot mai mari, dezvoltarea fluxurilor internaționale de capital; circulația transfrontalieră a mărfurilor.

FINANȚE, ramură a științei economice, care studiază finanțele; mijloacele financiare ale unui stat, ale unei întreprinderi; totalitatea relațiilor economice, în expresie monetară, care apar în procesul repartiției produsului social în legătură cu satisfacerea nevoilor colective sau individuale ale societății; avere bănească a unei persoane private; în practică distingem: finanțe de stat (mijloace bănești acumulate în procesul de colectare a veniturilor și cel de acoperire a cheltuielilor efectuate din bugetul de stat); finanțe locale (proces de acumulare de mijloace bănești și acoperirea cheltuielilor efectuate din bugetul entității de nivelele unu și doi ale administrației publice locale), finanțe corporative (operații bănești de atragere a capitalului și de plasare profitabilă și eficientă a acestuia în investiții în societăți, companii, întreprinderi).

FINISAREA CONSTRUCȚIEI, gradul de pregătire pentru darea în exploatare a obiectului.

FIRMĂ BURSIERĂ, Vezi Companie bursieră.

FIRMĂ DE COMERȚ CU RIDICATA, tip de agent economic comercial, care achiziționează bunurilor de la producători și le desface agenților economici care vând mărfurile cu amănuntul.

FIRMĂ DE TRANSPORT, agent economic specializat în prestarea pe bază de contract a serviciilor de expediție și transport a mărfurilor.

FIRMĂ EXPORTATOARE, agent economic, care prestează în fond operații de vânzare-cumpărare cu mărfuri de export: firmă specializată (exportă anumite tipuri de mărfuri), firmă universală (exportă o gamă largă de mărfuri).

FIRMĂ IMPORTATOARE, agent economic, care prestează în fond operații de vânzare-cumpărare cu mărfuri de import: firmă specializată (importă anumite tipuri de mărfuri), firmă universală (importă o gamă largă de mărfuri); achiziționare mărfuri agricole (boabe cafea, boabe cacao, banane ș.a.).

FIRMĂ INTERMEDIARĂ, Vezi Firmă de comerț cu ridicata.

FIRMĂ NE REZIDENT, persoană juridică - agent economic, care activează pe teritoriul altui stat.

FIRMĂ, entitate economică - persoană juridică, care activează în mod legal în industrie, comerț, achiziționări, desfaceri sau în alt domeniu de afaceri; denumire convențională a unei companii; produsul convențional cu caracter de emblemă al unei companii; asociație de producere care fabrică produse de același tip sau din ramuri conexe, inscripție pe un panou cu denumirea companiei, anul fondării, scurt istoric al companiei și alte informații utile.

FIRST BILL OF EXCHANGE, primul exemplar al unei cambii sau trate.

FISIUNEA ACȚIUNILOR, practică pe piața hârtiilor de valoare de a atrage mai mulți

clienți – cumpărători aplicată prin diminuarea prețului unei acțiuni în detrimentul sporirii numărului de acțiuni, costul total al emisieii în așa caz rămânând cel inițial.

FIȘA ECOLOGICĂ A ÎNTREPRINDERII, document oficial care conține principalii indicatori de protecție a mediului, care trebuie respectați de agentul economic.

FIȘA PROPRIETĂȚII IMOBILIARE, document care conține date și informații privind descrierea tehnică și economică a unui bun imobil.

FIȘĂ DE EVIDENȚĂ A FONDURILOR FIXE, tip de fișă de inventar perfectată în baza datelor de evidență a capitalului fix.

FIȘĂ DE EVIDENȚĂ A REȚINERILOR DIN SALARIU, tip de evidență contabilă a tuturor reținerilor din salariul angajatului.

FIȘĂ DE EXCEDENȚĂ, tip de cont analitic în contabilitate; cont bancar în care sunt înregistrate toate operațiile de achitare a plăților unui client.

FIȘĂ DE INVENTAR, foaie volantă folosită în lucrările de evidență contabilă pentru urmărirea sistematică a fiecărui bun economic; proces sau sursă sub aspectul creșterii, al diminuării și al existenței soldului la o anumită dată.

FIȘĂ VAUCER, document care însoțește un cont.

FIȘIER, metodă contabilă de evidență a rezervelor de bunuri materiale la prețul inițial de achiziție; metodă de calcul a dobândii în cazul, când este retrasă anticipat o sumă de bani dintr-un depozit; colecție de fișe ordonate; catalog de publicații într-o bibliotecă, cutie sau dulap în care se păstrează fișele.

FITCH INVESTORS SERVICE, persoană juridică specializată în acordarea serviciilor în domeniu pe bază de contract, agenție pentru stabilirea ratingului hârtiilor de valoare.

FIXAREA PREȚURILOR LA HÂRTII DE VALOARE, Vezi Fixing.

FIXING, proces la bursă de fixare a nivelului prețului la bunuri, hârtii de valoare sau a

cursului valutar; operație speculativă de acoperire a riscului de preț la o operație de vânzare-cumpărare pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare prin fixarea prețului la un anumit nivel, asigurându-și astfel schimbarea prețului sau a cursului în viitor.

FLAT, tranzacție păguboasă, fără venit, jargon bursier, care înseamnă că dobânda este inclusă în cursul hârtiilor de valoare.

FLEXIBILITATE FINANCIARĂ, termen economic de referință, proces și capacitate de acoperire a cheltuielilor neprevăzute din contul rezervelor.

FLEXIBILITATE PERFECTĂ A OFERTEI, situație când schimbarea volumului ofertei nu solicită schimbarea prețului de vânzare al bunurilor și serviciilor propuse spre comercializare.

FLEXIBILITATEA CERERII, Vezi Flexibilitatea consumului.

FLEXIBILITATEA CONSUMULUI, termen economic de referință privind capacitatea cererii de cumpărare a consumatorilor să se schimbe în funcție de venit, prețuri la bunuri și servicii, inflație.

FLEXIBILITATEA OFERTEI, grad de schimbare a nivelului de oferte pe piața bunurilor și serviciilor în funcție de prețul acestora.

FLEXIBILITATEA PREȚULUI, vezi Preț.

FLIPPER, broker, care cumpără și vinde momentan hârtii de valoare pentru a obține profit prin metodă speculativă; agent intermediar de bursă specializat pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare în tranzacții pe termene scurte.

FLOAT, volumul acțiunilor unei companii scoase de vânzare pe piața hârtiilor de valoare; perioadă de timp dintre prezentarea spre achitare a unui cec și onorarea plății de facto; bancnotele și monedele dintr-o casierie.

FLOATER, hârtii de valoare cu cea mai bună reputație.

FLOATING, curs flotant, oscilații libere ale cursului pe piața hârtiilor de valoare.

FLUCTUAȚIA CURSULUI, termen economic de referință și proces de schimbare a prețurilor în funcție de ofertă și cerere pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

FLUCTUAȚIA DEPUNERILOR BANCARE, tip de indicator de analiză economică bancară și proces de fluctuație pe piața bancară privind depunerile bănești ale populației.

FLUCTUAȚIA PIAȚA HÂRTIILOR DE VALOARE, (*buoyant*), starea pieței în condițiile unei economii nestabile.

FLUCTUAȚIE „CURATĂ” A CURSULUI VALUTAR, fluctuația liberă a cursului valutar la vânzare și cumpărare, stabilit fără intervenția statului.

FLUCTUAȚIE „MURDARĂ” A CURSULUI VALUTAR, fluctuația cursului valutar la vânzare și cumpărare, stabilit prin intervenția băncii naționale.

FLUCTUAȚIE A PERSONALULUI, eliberare din serviciu din proprie inițiativă sau pentru încălcare disciplinei de muncă.

FLUCTUAȚIE MINIMALĂ, reguli stabilite de bursă privind dimensiunea coridorului de fluctuație a prețurilor pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

FLUCTUAȚIE, oscilațiile cursului de schimb valutar; schimbare multiplă a unui indicator, amplitudinea acestor oscilații.

FLURRY, termen și fenomen pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare privind fluctuația bruscă a prețurilor, în sus sau în jos.

FLUTURE, (*butterfly*), termen economic de referință privind o strategie la bursele de mărfuri sau bursele hârtiilor de valoare.

FLUX DE MATERIALE, bunuri în procesul de fabricare a mărfurilor în indicatori cantitativi naturali.

FLUX DE RESURSE BĂNEȘTI, flux de monedă în numerar și fără numerar, care asigură procesul schimbului în circulația mărfurilor, prestarea de servicii, precum și a plăților nelegate de circulația mărfurilor în economie; .

FLUX FINANCIAR, direcții de folosire a mijloacelor financiare în societate.

FLUX ÎN NUMERAR, flux de bani al unei afaceri, calculat ca diferență între încasări și cheltuieli curente.

FLUX MIGRAȚIONAL, metodă de analiză economică, demografică și sociologică și indicator privind raportul dintre numărul total al populației într-un spațiu (localitate, raion, țară) și numărul celor plecați sau celor veniți într-o perioadă de timp.

FOAE DE EXPEDIȚIE, termen juridic de referință privind un tip de document de trăsură.

FOAIE CIVILĂ, în statele monarhice, volumul alocațiilor din bugetul de stat pentru întreținerea casei regale.

FOAIE DE COMANDĂ, notă de fabricație a produselor.

FOAIE DE COMPETITIVITATE, metodă de analiză economică în cadrul unei companii și proces de evaluare și monitorizare a pregătirii unei operații comerciale internaționale.

FOAIE DE CONSTATARE A DEFECTELOR, termen juridic de referință privind gradul de conformitate a unui produs cu standardele de fabricare.

FOAIE DE DEPLASARE, document de identitate și evidență primară contabilă, eliberat pe numele unui angajat aflat în misiune de serviciu într-o localitate, diferită decât cea în care se află compania.

FOAIE DE DESCIFRARE, metodă și proces de evidență contabilă temporară pe articole și conturi debit și credit.

FOAIE DE ÎNSOȚIRE, scrisoare de trăsură a mărfurilor transportate.

FOAIE DE PARCURS, document de evidență la fabricarea bunurilor sau care însoțește mișcarea semifabricatelor pe conveyer.

FOAIE DE REPARTIȚIE, document de înregistrare a bunurilor repartizate.

FOAIE DE TRANZIT, document permisiv de tranzitare a unei țări, pentru a ajunge în a treia.

FOAIE SUPLIMENTARĂ, termen economic de referință privind o descriere a mărfii, alăturată la factură.

FOAMETE, fenomen social organizat de stat sau din cauza lipsei de alimente în anii secetoși, cu producție agricolă scăzută.

FOLIO, două pagini alăturate dintr-un registru contabil, care au același număr de ordine.

FOLOSINȚĂ, unul din drepturile proprietarului de a beneficia de avere conform placului său în limitele acceptate de lege sau acordului de întrebuințare.

FOLOSIRE PARȚIALĂ A FORȚEI DE MUNCĂ, situație, când din vina administrației unei companii sau în caz de forță majoră, angajații lucrează mai puțin timp decât durata stabilită în contractul de muncă.

FOLOSIREA MIJLOACELOR CIRCULANTE, proces continuu de reproducere a mijloacelor circulante prin materie primă, cheltuieli și alte forme de gestiune a lor.

FOLOSIREA MIJLOACELOR FIXE, proces continuu de reproducere a capitalului fix.

FOLOSIREA PĂMÂNTULUI, drept civil de proprietate al unui individ de a se folosi de lotul repartizat de stat pe parcursul vieții, cu drept de moștenire pentru urmași; domeniu de activitate umană și factor de producție, reglementate la nivel internațional și național de diferite acte legislative și normative.

FOND BUGETAR DE REZERVĂ, fonduri create de către o entitate economică bugetară pentru a rezolva anumite probleme specifice.

FOND BUGETAR, totalitatea mijloacelor financiare acumulate la buget din sursele de venit planificate.

FOND DE ACUMULARE AL COMPANIEI, parte din profitul anual al companiei folosit pentru lărgirea și perfecționarea producției, soluționarea unor probleme de îmbunătățire a condițiilor de muncă a angajaților.

FOND DE AJUTOR RECIPROC, fond monetar internațional european, constituit în 1973 pentru coordonarea cursului și

operațiilor valutare în țările, care sunt fondatoare ale instituției.

FOND DE AMORTIZARE, capital financiar de rezervă constituit din contul defalcărilor amortizaționale anuale și destinat reproducerii fondurilor fixe .

FOND DE ASIGURĂRI OBLIGATORII ÎN MEDICINĂ, totalitatea primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală efectuată de toți plătitori, calculate lunar în funcție de contribuția procentuală la salariu și la alte recompense, până la deducerea (reținerea) impozitelor și altor plăți obligatorii stabilite de legislație și transferate la contul Companiei Naționale de Asigurări în Medicină până la data de 25 a lunii imediat următoare lunii de gestiune.

FOND DE CIRCULAȚIE, (*floating assets*), volumul mijloacelor bănești, produselor finite exprimate în bani și a mijloacelor de decontare care se găsesc într-o întreprindere.

FOND DE CUMPĂRARE AL POPULAȚIEI, parte din venitul național al societății destinat satisfacerii nevoilor materiale și culturale ale cetățenilor țării.

FOND DE INVESTIȚII, organizație, subiect al pieței de valori mobiliare, preocupată de atragerea și acumularea de fonduri; modalitate de plasare în investiții a resurselor financiare acumulate de la una sau mai multe persoane fizice sau juridice în diverse domenii: construcții, proiectare, achiziționări de utilaj, activități inovatoare, activități bancare, activități fiduciare, producție de bunuri, prestare de servicii ș.a.

FOND DE PENSII, surse pentru plata pensiilor constituite din veniturile fondului de pensii provenite din: contribuțiile de asigurări sociale de stat; transferurile de la bugetul de stat; alte venituri.

FOND DE REPARAȚII, Vezi Fond de rezervă.

FOND DE REZERVĂ, mijloace bănești acumulate la conturi speciale ale unei companii destinate folosirii lor drept capital bănesc activ, pentru reparația și întreținerea echipamentelor de producție, pentru asigurarea contra

riscurilor, pentru necesități neprevăzute de planul anual de afaceri; în agricultură, stoc de bunuri de rezervă (combustibil, semințe, material săditor).

FOND DE RISC, Vezi Fond de rezervă.

FOND DE SALARII, volumul total al mijloacelor bănești stabilite pentru remunerarea muncii; fond de salarii anual, trimestrial sau zilnic, fond de salarii planificat, fond de salarii tarifar, fond de stimulare material.

FOND DE TIMP CALENDARIC, indicator economic privind produsul dintre numărul mediu al angajaților cu numărul zilelor calendaristice din perioada respectivă, exprimat în om-zile sau în om-ore:

FOND DE TIMP EFECTIV LUCRAT, metodă de analiză economică și indicator privind numărul de om-zile / om-ore efectiv lucrate într-o perioadă de timp.

FOND DE TIMP MAXIM DISPONIBIL, indicator sub formă de diferență dintre fondul de timp calendaristic și timpul aferent concediilor legale de odihnă, zilelor de repaus, sărbătorilor legale.

FOND EXTRABUGETAR, fonduri create de către o entitate economică bugetară în conformitate cu legea bugetului pentru a acumula venituri, destinate finanțării anumitor cheltuieli specifice.

FOND FORESTIER, noțiune juridică și economică de referință privind totalitatea pădurilor, terenurilor destinate împăduririi, celor care servesc nevoilor de cultură, producție ori administrație silvică, iazurile, albiile pâraielor, precum și terenurilor neproductive, incluse în amenajamentele silvice, în condițiile legii, indiferent de natura dreptului de proprietate.

FOND FUNCJAR, totalitatea terenurilor de orice fel, indiferent de destinație, de titlurile pe baza cărora sunt deținute sau de domeniul public ori privat din care fac parte.

FOND INOVAȚIONAL, Vezi Fond de investiții.

FOND INTERNAȚIONAL, fond financiar, constituit în baza acordurilor internaționale dintre state.

FOND LOCATIV, totalitatea spațiilor locative din țară, indiferent de forma de proprietate.

FOND MATERIAL, Vezi Fond de salarii.

FOND VALUTAR AL COMPANIEI, în sistemul administrativ de comandă, fond special de valută străină și în ruble convertibile al întreprinderilor care efectuau operații de import – export.

FOND, termen juridic de referință privind conținutul, materia și substanța dreptului sau situația juridică respectivă; valoare materială sub formă de capital sau rezerve, acumulări, reprezentată prin bani sau prin alte bunuri economice stocate sau depozitate pentru un anumit scop; fond bănesc, fond de acumulare, fond de amortizare, fond de asigurare, fond de asigurări sociale, fond de dezvoltare, fond de garantare a depozitelor în sistemul bancar, fond de pensii, fond de premiere, fond de rezervă, fond de risc, fond de rulment, fond forestier, fond funciar, fond locativ, fonduri circulante, fonduri de producție, fonduri fixe, fonduri pentru împrumut, fonduri proprii fond de salarii.

FONDAREA UNEI COOPERATIVE, proces organizatoric, procedură de constituire și înregistrare a unui agent economic de tip cooperatist

FONDATOR, persoană fizică sau juridică, care este fondatorul sau proprietarul unei noi persoane juridice.

FONDOINTENSIVITATE, metodă de analiză economică și indicator privind consumul de fonduri exprimat în bani, care revine la o unitate de producție.

FONDUL COMUN PENTRU MĂRFURI, (*Common Fund for Commodities*), instituție financiară interguvernamentală înființată în cadrul Organizației Națiunilor Unite în 1989 la Amsterdam, Olanda; pentru finanțarea proiectelor de dezvoltare a mărfurilor în statele în curs de dezvoltare.

FONDUL DIRECTORULUI, mijloace bănești provenite din beneficiile planificate și din cele realizate peste prevederile planului, întrebuintate pentru lărgirea producției, pen-

tru scopuri culturale și sociale, pentru premieri etc.

FONDUL EUROPEAN DE COOPERARE MONETARĂ, organizație financiară internațională, a fost înființat la Basel în anul 1973 cu scopul de a spori cooperarea între statele membre în vederea realizării Uniunii Economice și Monetare, monitorizând intervențiile pe piețele valutare în monedele Comunității și administrând finanțarea pe termen scurt și decontările între băncile centrale, ceea ce a condus la o politică concertată și echilibrată privind rezervele.

FONDUL FORESTIER, terenuri acoperite cu păduri sau care conform planului de urbanism și amenajare a teritoriului localității sunt destinate împăduririlor.

FONDUL MONETAR INTERNAȚIONAL, agenție specializată guvernamentală în cadrul sistemului ONU, creată în scopul promovării cooperării în sectoarele monetar și al stabilității valutare, prin acordarea de împrumuturi țărilor membre care evidențiază un deficit al balanței de plăți.

FONDUL RESURSELOR DE APĂ, cadastru de stat al apelor – sistem informațional de stat, ce conține evidența datelor referitoare la rețeaua hidrografică, la resursele de apă, la prelevările și la restituțiile de apă, la patrimoniul hidrotehnic reflectat în: cadastrul apelor de suprafață, ape stătătoare și ape curgătoare de la suprafața solului; cadastrul apelor subterane, ape care se află sub suprafața solului în zona de saturație și în contact direct cu solul sau cu subsolul; cadastrul apelor uzate, ape ce provin din activități casnice, sociale și economice, conținând poluanți sau reziduuri care îi alterează caracteristicile fizice, chimice și bacteriologice inițiale;

FONDUL SOCIAL EUROPEAN, principalul instrument financiar al Uniunii Europene, care finanțează ocuparea forței de muncă din statele membre și promovează coeziunea economică și socială. A fost creat în 1957 prin Tratatul fondator de la Roma și este cel mai vechi fond structural al UE.

FONDURI FIXE, termen economic de referință privind tipurile și clasele de capital statu-

tar în natură; volumul mijloacelor de muncă, care funcționează timp îndelungat în toate ramurile producției materiale și care pe măsura uzării acestora își transferă în mod treptat valoarea asupra produsului fabricat.

FORDISM, metodă managerială și proces de organizare în flux continuu a producției bazate pe standardizarea operațiilor de muncă și aplicarea conveierelor.

FOREX, transformarea la solicitarea clientului a unui tip de valută în alt tip de valută; operație speculativă bazată pe schimbarea cursului de schimb valutar cu scopul de a obține profit.

FORFETARE, (*forfeiting*), evaluare de către FISC a veniturilor sau a cifrei de afaceri a diferitor contribuabili, impozite și taxe locale stabilite în volum global și invariabil; modalitate de finanțare a comerțului exterior care utilizează în mod combinat mai multe tehnici bancare bazate pe operațiunile cunoscute de decontare; operația prin care o creanță în valută este cumpărată cu renunțarea la dreptul de regres asupra vânzătorului creanței.

FORINT, unitate monetară în Ungaria.

FORMA CONTRACTULUI, act juridic și economic încheiat într-o tranzacție de afaceri, perfectat în scris în conformitate cu prevederile legislației (majoritatea domeniilor de afaceri dispun de formulare-tip de contracte) și acordul părților.

FORMALISM, atitudine birocratică, conformistă, protocolară sau exagerată a unor formalități; doctrină estetică în artă, estetică, literatură, care pune mai presus forma unei opere față de conținut acesteia.

FORMALITATE, prescripție legală, care trebuie respectată la îndeplinirea unui act pentru a-i da valabilitate; normă de politețe; fel stabilit de a proceda.

FORMALITĂȚI VAMALE, proceduri obligatorii desfășurate în oficiile vamale și aplicate la trecerea frontierei de stat la introducerea, scoaterea sau tranzitarea mărfurilor, bunurilor și obiectelor personale; includ controlul vamal, verificarea unităților de transport, verificarea

sau perfectarea scrisorilor de trăsură, perceperea plăților și taxelor vamale.

FORMALIZARE, metodă de analiză economică și procedeu de descriere a unor procese cu aplicarea anumitor semne, termeni specifici, simboluri logice și matematice sau cu utilizarea unor limbaje formalizate.

FORMARE FRAUDULOASĂ A PREȚURILOR, anunțare oficială că mărfurile se propun pentru vânzare la un preț mai mic decât în realitate costă ele; de fapt, în formă voalată, cumpărătorul achită integral cheltuielile legate de producerea și comercializarea bunului achiziționat.

FORMAREA CERERII, strategie managerială, tactică de marketing și campanie publicitară, promovate de către un agent economic în vederea informării eventualilor cumpărători despre calitățile bunurilor propuse spre comercializare (indicatori de calitate, preț, garanții în exploatare, caracteristic funcționale).

FORMAREA PREȚURILOR, politică de stat și proces de nominalizare sau schimbare a prețurilor la mărfuri și servicii, care are loc sub influența relațiilor economice de piață în temeiul ofertatei și cererii, sau sunt dictate de stat, la unele produse. Mărimea absolută a prețurilor de piață sunt stabilite pentru: a recupera cheltuielile și de a obține profit; a recupera cheltuielile și a obține profit, dar și pentru a satisface cererea; a recupera cheltuielile, a obține profit și a satisface cererea, dar și a ține cont de concurența pe piață.

FORMAȚIUNE SOCIAL-ECONOMICĂ, doctrină și concepție marxistă privind etapele de dezvoltare a societății unane în evoluția ei istorică, evidențiind următoarele tipuri de orânduire social-economică: sclavagistă, feudală, capitalistă și comunistă.

FORMAȚIUNI CVASISTATALE, subiect al dreptului internațional, care posedă unele trăsături și atribute statale, dar nu sunt state adevărate.

FORMĂ DE DECONTARE FĂRĂ NUMERAR, cadru legislativ și normativ stabilit de banca națională, care reglementează activita-

tea instituțiilor bancare de profil și a agenților economici privind ordinea, regulile și formele de achitare a plăților prin virament de către persoanele juridice prin următoarele instrumente financiare: ordine de plată, decontări reciproce, acreditive bancare, acceptate bancare, cecuri.

FORMĂ DE DECONTARE PRIN ACCEPTARE, metodă de achitare fără numerar pentru bunurile achiziționate: vânzătorul perfectază factura și documentele de plată, pe care le transmite la bancă pentru achitare la incaso, dar numai cu acceptul cumpărătorului.

FORMĂ DE DECONTARE PRIN ACREDITIV, metodă de achitare fără numerar pentru bunurile achiziționate în țară și în comerțul internațional.

FORMĂ DE PROPRIETATE, normă a dreptului civil, care stabilește dreptul de proprietate asupra unui bun: formă de stat a proprietății (întreprinderi, instituții), formă municipală a proprietății (întreprinderi municipale), formă cooperatistă a proprietății (proprietate a cooperativelor comercial sau de producție), formă colectivă a proprietății (bunurile societății pe acțiuni), formă individuală de proprietate (bunuri în proprietate privată), formă mixtă de proprietate (parteneriat public-privat, companie constituită de un agent economic din țară și unul de peste hotare).

FORME DE ANGAJARE ÎN CÂMPUL MUNCII, în conformitate cu prevederile Codului munci, angajatul poate avea mai multe regimuri de muncă: regim normat, regim cu prezență zilnică, regim pe schimburi, regim în cumul, regim la domiciliu, regim la distanță, regim de noapte, regim cu ziua.

FORME DE ETATIZARE ȘI PRIVATIZARE, în dreptul civil, proces de obținere a dreptului de proprietate asupra unor bunuri în conformitate cu prevederile legislației prin: transformarea întreprinderilor de stat în societăți pe acțiuni; răscumpărarea patrimoniului unei întreprinderi de stat de către membrii colectivului care lucrează în ea; răscumpărarea de către arendaș a bunurilor arendate de la stat; cumpărarea liberă a patrimoniului de stat la licitație de către persoane fizice sau juridice.

FORME FLEXIBILE DE ANGAJARE, în conformitate cu legislația, angajatorul poate stabili programe flexibile de muncă care presupun un mod diferit de organizare zilnică a timpului de muncă față de regimul normal de muncă, cu acordul sau la solicitarea salariatului, dacă această posibilitate este prevăzută în contractul colectiv de muncă sau în regulamentul intern al unității sau în alt act administrativ la nivel de unitate. Programele flexibile de muncă depind de: statutul social al angajatului (comivoișor, agent de asigurare), lucru la domiciliu (telemuncă), lucru la invitație (agent de asigurare, medic de familie), lucru la distanță (programator TIC), zi de lucru incompletă cu prezență fizică (2, 4, 6 ore). În cadrul programului flexibil de muncă, durata zilnică a timpului de muncă poate fi împărțită în două perioade: o perioadă fixă în care personalul se află la locul de muncă și o perioadă variabilă, în care salariatul își alege orele de sosire și de plecare.

FORME UNITARE DE EVIDENȚĂ CONTABILĂ, formă de evidență contabilă a informației economice acumulată și sistematizată în registre speciale numite jurnale-order la conturile de credit și de debit, asigurând astfel evidența analitică și sintetică. Nota de contabilitate este o formă de evidență contabilă perfectată în baza documentației contabile primare; activitatea de evidență contabilă se bazează pe tehnici unice și metode consecutive de evidență, în baza registrelor de evidență.

FORMELE INFRACTIUNII, noțiune ce delimitează etapa pregătirii de etapa executării propriu-zise, iar în raport cu aceste etape se pot distinge următoarele forme ale infracțiunii: forma actelor preparatorii, forma tentativei, forma faptului consumat, forma faptului epuizat.

FORMULAR CU ANTET, imprimată cu informații generale despre companie, pregătită pentru întocmirea unui document.

FORMULAR DE ANDOSAMENT, un tip de gir în alb al unei cambii.

FORMULAR DE CAMBIE, tip de document de hârtie de valoare cu grad de securizare cu destinație specială.

FORMULAR DE CEC, tip de document de hârtie de valoare cu grad de securizare cu destinație specială.

FORMULAR DE DARE DE SEAMĂ, diferite tipuri standardizate de formulare de evidență statistică sau contabilă, perfectate pentru a reflecta o anumită perioadă de timp de activitate a agentului economic.

FORMULAR DE STRICTĂ EVIDENȚĂ, tip de document cu grad de securizare cu destinație specială.

FORMULAR, contract tip; tip de document; fișă personală; stat de serviciu.

FORMULĂ DE INVESTIȚIE, termen economic de referință privind stabilirea regulilor fixe de derulare a operațiilor cu investițiile financiare.

FORSE MAJEURE, în jurisprudență, clauză contractuală care recunoaște factori imprevizibili ce nu depind de părți, și care nu permit executarea prevederilor contractului, dar fără a fi aplicate penalizări; orice eveniment extern, imprevizibil, absolut invincibil și inevitabil; orice eveniment imprevizibil care îl împiedică pe debitor să-și execute obligațiile și care îl scutește de aceste obligații cu condiția să fie dovedit evenimentul prin probe; conform dreptului civil, clauză comună în contracte care eliberează, în esență, ambele părți de răspundere sau obligațiunii atunci când un eveniment sau o circumstanță extraordinară ce nu depind de părțile contractante (război, grevă, revoltă, incendiu, epidemie sau alte schimbări legale bruște) împiedică una sau ambele părți să-și îndeplinească obligațiile asumate prin contract.

FORȚE ARMATE, atribut de suveranitate și simbol al unui stat, instrument militar menit să asigure securitatea, suveranitatea și independența acestuia, constituit din forțele armate terestre, maritime și aerourtate, formațiile paramilitare teritoriale, dar fără trupele de mercenari.

FORȚE DE PRODUCȚIE, categorie economică desemnând una din laturile modului de producție, care include mijloacele de

producție și forța de muncă atrase în procesul de producție; factor de producție.

FORȚELE PIETII, totalitatea condițiilor și factorilor care influențează cererea și oferta pe o piață liberă, comportamentul cumpărătorilor și vânzătorilor, creditorilor și debitorilor, nivelul prețurilor.

FORWARD, operație valutară în termen.

FORWARD CONTRACT, Vezi Contract futures.

FORWARD INTERVENTION, Vezi Intervenție valutară.

FORWARD RATE, cursul amortibil al unei tranzacțiuni bursiere.

FOSSTIS, parte componentă a tacticii marketing a unui agent economic, care prevede formarea cererii și stimularea desfacerii bunurilor propuse spre comercializare.

FOTOGRAFIA ZILEI DE MUNCĂ, metodă de cercetare a utilizării timpului de muncă, aplicată prin înregistrarea tuturor operațiilor efectuate de un lucrător sau o mașină-unealtă și timpul cheltuit pentru fiecare în parte din aceste operații.

FRACTAL GEOMETRY, termen economic de referință și metodă de analiză economică și statistică a evoluției tranzacțiilor într-o perioadă determinată pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

FRAȚIUNE PARLAMENTARĂ, în vederea formării organelor de lucru și organizării activității Parlamentului, deputații constituie fracțiuni parlamentare alcătuite din cel puțin 5 deputați aleși în bază de liste ale concurenților electorali, precum și o singură fracțiune parlamentară cu aceeași componentă numerică din deputați aleși în bază de liste ale concurenților electorali, care nu au întrunit numărul necesar pentru a constitui o fracțiune parlamentară, din deputați independenți și/sau deputați neafiliați. Fracțiunile parlamentare se constituie în termen de 10 zile după constituirea legală a Parlamentului și funcționează în baza regulamentului propriu.

FRAHT FLUVIAL, termen juridic și economic de referință despre un document întocmit

de expeditorul mărfii, care însoțește bunurile în perioada de transportare cu nave fluviale și servește la verificarea bunurilor în timpul predării către beneficiari.

FRAHT MARITIM, noțiune juridică și economică de referință despre un document întocmit de expeditorul mărfii, care însoțește bunurile în perioada de transportare cu navele maritime și servește la verificarea bunurilor în timpul predării către beneficiari.

FRAHT, (*freight*), prețul serviciului de transportate a mărfurilor și călătorilor cu navele maritime; contract de transportare a mărfurilor sau călătorilor cu nave maritime sau aeriene; încărcătura transportată cu vasul închiriat, precum și procesul de transportare.

FRANC, unitate monetară într-un șir de țări.

FRANCARE, metodă de plată în avans pentru transportarea unui bun, unei mărfi; procedură de includere în prețul mărfurilor a cheltuielilor legate de transportarea și păstrarea acestora în depozite, timbrarea expedierilor poștale cu mașina de francat.

FRANCHISE, tip de întreprindere comercială dealer, care în baza unui contract cu producătorii de mărfuri, le comercializează bunurile pe piață, ele fiind proprietatea producătorilor.

FRANCHISING, acord de colaborare semnat între marile companii (franchisor) și franchisat (persoane fizice - antreprenori privați, sau juridice - agenți economici mărunți), care în schimbul unui comision fixat, obțin dreptul de a activa în numele companiilor mari prin: desfacerea mărfurilor; achiziționarea tehnologiilor; deținerea dreptului de afaceri de a deschide reprezentanțe oficiale de vânzare a mărfurilor sau de prestare a serviciilor.

FRANCIZĂ, tip de relații economice între entitățile pieței. Vezi Franchising.

FRAUDĂ, inducere în eroare, fapta de înșelăciune săvârșită spre a realiza un profit material prin atingerea drepturilor aduse altei persoane.

FRAȚTURA GRAFICULUI DE CONSUM, termen economic de referință privind un tip

de analiză economică și situație pe piața bunurilor de consum.

FRÂNTURA SURPLUSULUI SOLICITAT, tip de indicator de analiză economică liniară și neliniară și evoluția ofertei pe piața bunurilor.

FREE TARD, în relațiile comerciale internaționale, doctrină economică și politică de promovare a comerțului liber, fără taxe vamale.

FREE WAREHOUSE, depozit special cu regim vamal de funcționare.

FREIGHTER, partea a contractului navlu care a luat în primire bunurile pentru a le transporta cu transportul pe mare.

FRONT DE LUCRU, stoc de semifabricate sau de materie primă necesare pentru continuarea procesului de producție.

FRONTIERĂ AERIANĂ, noțiune juridică și economică de referință privind hotarul aerian.

FRS, sistem federal de rezervă al SUA, cu statut de bancă națională, este constituit din 12 bănci federale de rezervă și peste 6000 bănci comerciale, a fost constituit în 1913.

FULGER, (*splash*), fenomen pe piața hârtiilor de valoare.

FUNCȚIA BANILOR, conform economiei, funcțiile banilor sunt: echivalent general al bunurilor ca mijloc de schimb și de plată, măsură a valorii unui bun, mijloc de circulație, mijloc de acumulare a economiilor, monedă mondială (la operațiile comerciale internaționale).

FUNCȚIA BĂNCII NAȚIONALE, asigurarea și menținerea stabilității prețurilor, asigurarea stabilității și viabilității sistemului bancar și sprijinirea politici economice generale a statului prin următoarele activități: stabilește și implementează politica monetară și valutară în stat; acționează ca bancher și agent al statului; întocmește analize economice și monetare și în baza lor adresează Guvernului propuneri, aduce rezultatele analizelor la cunoștința publicului; licențiază, reglementează și supraveghează, pe bază individuală și, după caz, pe bază consolidată, activitatea băncilor persoane juridice din Republica Moldova și a sucursale-

lor băncilor din alte state; acordă credite băncilor, inclusiv asistență de lichiditate în situații de urgență; constituie, licențiază, operează, reglementează și supraveghează infrastructurile pieței financiare, în condițiile stabilite de lege, și promovează funcționarea stabilă și eficientă a acestora; activează ca organ unic de emisiune a monedei naționale; stabilește regimul cursului de schimb al monedei naționale; păstrează și gestionează rezervele valutare ale statului; în numele Republicii Moldova își asumă obligații și execută tranzacțiile rezultate din participarea Republicii Moldova la activitatea instituțiilor publice internaționale în domeniul bancar, de credit și monetar în conformitate cu condițiile acordurilor internaționale; întocmește balanța de plăți, poziția investițională internațională și elaborează statistica datoriei externe a Republicii Moldova; efectuează reglementarea valutară pe teritoriul Republicii Moldova; licențiază, reglementează și supraveghează activitatea de prestare a serviciilor de plată și activitatea de emiteră a monedei electronice; acționează ca autoritate de rezoluție a băncilor în conformitate cu Legea privind redresarea și rezoluția băncilor.

FUNCȚIA DE ACUMULARE, metodă de analiză economică și indicator macroeconomic privind raportul dintre volumul total al depozitelor persoanelor fizice și veniturile reale ale acestora într-o anumită perioadă de timp. .

FUNCȚIA DE NECESITATE, metodă de analiză economică și indicator matematic privind dependența cererii la mărfuri și servicii de așa indicatori: mărfuri substituente, creșterea numărului de consumatori, sporirea capacității de cumpărare a cumpărătorilor, preferințele consumatorilor.

FUNCȚIA DE OFERTĂ, mărime de analiză economică și matematică a costului volumului de bunuri și servicii într-o anumită perioadă de timp și dependența lui de costul resurselor naturale, costul resurselor energetice, politica fiscală, nivelul tehnologic de producere.

FUNCȚIA IMPOZITELOR, contribuie la formarea fondurilor generale de dezvoltare a societății (fondurile bugetare), la redistribui-

rea unor venituri primare sau derivate, la reglarea unor fenomene economice sau sociale.

FUNCȚIA MANAGEMENTULUI, activități multiple obișnuite de conducere sau administrare a unei entități, care asigură procesul de management la orice nivel (companie, structură de stat, organizație obștească): planificarea, organizarea, conducerea și controlul.

FUNCȚIA PLANIFICĂRII, Vezi Planificare.

FUNCȚIA PREȚULUI, doctrinele economice evidențiază următoarele funcții: imbold de corelare a ofertei cu cererea, reglementare a calculului sau măsurării cheltuielilor și a rezultatelor obținute, recuperarea costurilor și restituirea veniturilor, stimularea agenților economici.

FUNCȚIE DE PRODUCȚIE, metodă de analiză economică și indicator dintre raportul v costul resurselor de materiale cheltuite și volumul de producție fabricată într-o anumită perioadă de timp .

FUNCȚIE DE STAT, posturi de serviciu în instituțiile statului stipulate în Legea serviciului public.

FUNCȚIE LINIARĂ, model economico-matematic și metodă de analiză economică.

FUNCȚIILE DE BAZĂ ALE STATULUI, în conformitate cu prevederile constituționale, în plan intern asigură ordinea publică și stabilitatea într-o societate, contribuie prin mijloacele sale proprii, la progresul economic, tehnic, uman; în plan extern, promovează cooperarea cu alte state, menține relații de bună vecinătate cu ele, asigură apărarea țării printr-o relație de cooperare și parteneriat cu alte state.

FUNCȚIONAR CAMBIST, (*note clerk*), angajat al unei instituții bancare, specializat în operațiile cu cambii și alte hârtii de valoare.

FUNCȚIONAR CONSULAR, angajații unei misiuni consulare în străinătate, se bucură de imunitate diplomatică.

FUNCȚIONAR INTERNAȚIONAL, persoană fizică - toate categoriile de angajați ai instituțiilor și organizațiilor internaționale.

FUNCȚIONAR PRINCIPAL, (*chef clerk*), funcție managerială în unele bănci comerciale, responsabil de activitatea curentă a unei subdiviziuni bancare.

FUNCȚIONAR, individ angajat într-o funcție administrativă într-o întreprindere (top manager, inginer, șef de serviciu), organizație obștească (funcționar de partid, sindical), instituție națională (funcționar de stat în structuri de stat) sau internațională (funcționar în banca mondială, manager în programe sau proiecte internaționale); (*teller*), angajat al unei instituții bancare.

FUNCȚIONAREA PERIODICĂ A UTILAJULUI, termen și proces care caracterizează gradul de intensitate de folosire a utilajului.

FUND AL DOILEA, cheltuielile unei companii pentru acțiuni de caritate, sponsorizări.

FUND CĂZUT, situație specifică când scad prețurile pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

FUND DE PIATRĂ, nivelul limită de jos al prețurilor pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

FUND DUBLU, termen economic de referință privind o metodă de analiză economică.

FUND, cel mai mic preț într-un ciclu economic.

FUNDAȚIE FILANTROPICĂ, instituție, organizație, companie privată necomercială, constituită din donații financiare pentru a organiza anumite activități în folosul societății; bunuri donate pentru o activitate de interes obștesc.

FUNDUL CICLULUI, cel mai jos nivel atins de o companie persoană fizică sau juridică în afaceri.

FUNDUL MĂRII, termen juridic de referință în relații internaționale privind reglementarea utilizării șelfului continental.

FUNT EGIPTEAN, unitate monetară în Egipt.

FURNITURĂ, materiale și semifabricate auxiliare, utilizate în diverse activități de fabri-

care a unor bunuri: nasturi, ținte, catarama, agrafe, fermoare ș.a.

FURNIZARE LA FRONTIERĂ, tip de clauză contractuală de livrare a mărfurilor.

FURNIZOR DE BAZĂ, companie care asigură livrările de bază ale anumitor tipuri de bunuri și materiale în volumul necesar pentru activitatea în regim normal a unei companii, întreprinderi sau asociații.

FURNIZOR DE REZERVĂ, Vezi Furnizor.

FURNIZOR PRICIPAL, persoană juridică –întreprindere sau companie, care în temeiul contractului, asigură livrarea integrală a echipamentelor și materialelor contractate pentru utilizarea unei întreprinderi, unei linii tehnologice în flux ș.a.

FURNIZOR, persoană fizică sau juridică care, vinde, cumpără sau aprovizionează pe cineva cu bunuri sau servicii, acționând legal în activitatea sa de întreprinzător sau cea profesională.

FURT, termen juridic de referință privind o infracțiune administrativă, de drept civil sau penal care constă în însușirea pe nedrept a unui bun mobil străin.

FUTURES TRANZACȚIONS, tranzacțiuni de viitor, încheiate la zi pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare, cu executare peste o anumită perioadă de timp.

FUZIONARE, tip de unire conglomerativă a cel puțin două entități economice pe orizontală cu scopul de a lărgi piața de desfacere prin: contopire; asimilare.

— H —

HACKER, infractor din spațiul electronic virtual, care sparge programe de calculator.

HALĂ, încăpere de dimensiuni foarte mari, amenajată ca atelier cu linii de producere în flux în care se execută aceeași operație sau același produs; spațiu mare special amenajat pentru comercializarea produselor alimentare.

HARTA INDIFERENȚEI, metodă de analiză în marketing, pentru a stabili preferințele cumpărătorilor.

HARTA POPULAȚIEI, tip de hartă cu elemente de analiză statistică a populației după naționalitate vârstă, sex, densitate și alți indicatori.

HARTĂ TEHNOLOGICĂ, documentație tehnică, care reglementează parametrii de producere sau fabricare a unui bun.

HAUSING BONDS, tip de hârtie de valoare; vezi certificat pentru spațiul locativ.

HÂRTIE DE CALITATE SUPERIOARĂ, hârtii de valoare cu circulație națională foarte căutate grație reputației emitenților.

HÂRTIE DE TURNESOL, termen economic de referință privind rezultatul analizei capacității de creditare ale unei instituții bancare prin prisma raportului sumelor din casierie și datorii.

HÂRTIE DE VALOARE, noțiune juridică în dreptul civil și economică de referință privind un titlu de valoare negociabil sub formă de bonuri de tezaur, creanțe ipotecare, efecte de comerț (bilet la ordin, cambie, cec, warrant), valori mobiliare (obligațiuni, acțiuni și instrumente financiare derivate), care conferă deținătorului drepturi patrimoniale conform legii și în conformitate cu normele specifice de punere în circulație a acestora. Hârtia de valoare are următoarele semne distinctive: conține un drept patrimonial, este perfectată

în scris pe hârtie, are o formă strictă și obligatorie, este nominală, este achitată numai la purtător, are valoare abstractă, este autonomă. Dreptul de proprietate este realizat în cadrul tranzacțiilor bursiere, comerciale: la purtător, nominativ sau la ordin.

HÂRTIE, hârtii de valoare cu termen redus de stingere.

HÂRTII DE VALOARE NOMINALE, titluri de valoare înregistrate pe numele concret al posesorului cu drept de proprietate: acțiuni, cambii, conosamente, obligațiuni, acțiuni, cecuri, certificate bancare.

HÂRTII DE VALOARE PURTĂTOARE DE DOBÂNDĂ, termen economic de referință privind un tip de hârtie de valoare.

HEDG IDEAL, operație de vânzare-cumpărare a mărfii reale pe bază de contract cu încheierea cu scopul de a diminua riscurile eventualelor pierderi a unor contracte futures, care elimină orice risc de pierderi sau profituri în urma fluctuației conjuncturale de pe piață.

HEDG, operație de vânzare-cumpărare a mărfii reale pe bază de contract cu încheierea cu scopul de a diminua riscurile eventualelor pierderi a contracte futures: hedg lung de protecție contra riscului legat de creșterea prețurilor de piață; hedg scurt de protecție contra riscului legat de scăderea prețurilor de piață și hedg curat de protecție contra riscului legat de scăderea dobândii la împrumuturi.

HEDGER, companie care practică operații hedg de vânzare-cumpărare pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare,

HEDGING, operație de vânzare-cumpărare a mărfii reale pe bază de contract cu încheierea câtorva contracte futures inverse de vânzare-cumpărare cu scopul de a diminua riscurile eventualelor pierderi.

HEGEMONIE VALUTARĂ, noțiune economică de referință și proces despre tipurile de valută, care periodic sunt în top și domină piața bunurilor, serviciilor și a hârtiilor de valoare.

HIGH-GROWTH STOCKS, termen economic de referință privind un tip de hârtii de valoare.

HINTERLAND, teritoriu aferent sau care tinde spre un port, un megapolis, un centru comercial, un nod industrial.

HIPERINFLAȚIE, termen economic de referință și fenomen economic.

HIPERMAGAZIN, unitate comercială cu amănuntul, cu suprafața de peste 2000 mp., care comercializează un mare sortiment de mărfuri alimentare și nealimentare, preponderent prin autoservire, cu case de marcat amplasate la ieșirea din fluxul de autoservire, sector de alimentație publică reprezentat prin mai multe săli de consum, unități de prestări servicii comerciale, construit, de obicei, pe un singur nivel, amplasat în zonele periferice ale orașului, dispunând de un mare număr de locuri de parcare.

HIRING, contract de arendă pe termen mediu a mașinilor, echipamentelor industriale, uneltelor și altor mijloace de producție.

HOLDING COMPANY, agent economic care deține și gestionează pachetele de acțiuni la mai multe companii, implicate în procesele de producere a bunurilor și de prestare a serviciilor.

HOLDING FINANCIAL COMPANY, Vezi Holding company.

HOLDING, societate care deține majoritatea acțiunilor.

HOMEOSTAZIE, proprietate a sistemelor economice de a-și menține echilibrul.

HOPER, în transportul feroviar, vagon pânlie autobasculant în formă de buncăr, destinat transportării materialelor granulare sau pulverulente: cărbuni, minereu, nisip, cereale.

HORECA, abreviere care include agenții economici care acordă servicii hoteliere, de alimentație publică în restaurante și cafenele.

HOTAR GEOGRAFIC AL PIEȚEI, arealul piețelor de bunuri, servicii și al hârtiilor de valoare.

HOTAR TRANSPARENT, regim liber de circulație a oamenilor și mărfurilor dintr-o țară în alta.

HOTAR VALUTAR, limitele de circulație a unei valute naționale.

HOTĂRÂRE A ARBITRAJULUI, act procesual emis de o instanță de arbitraj, prin care rezolvă litigiile dintre instituții de stat, întreprinderi și organizații în domeniile de competență ale acesteia.

HOTĂRÂRE ADMINISTRATIVĂ, rezultatul demersurilor manageriale ale echipei administrative a unei companii privind soluționarea unei probleme economice concrete.

HOTĂRÂRE JUDECĂTOREASCĂ, act juridic procesual, final și de dispoziție prin care se soluționează o cauză penală de către instanța de judecată.

HOTĂRÂRE, act procesual emis de un organ de stat, de o instanță judecătorească sau de un organ de conducere al unei instituții, prin care soluționează o problemă sau o cerere ce ține de competența acestora; act procesual adoptat de organul suprem de conducere colectivă al unei organizații, societăți, cooperative ș.a.

HOTĂRÂREA GUVERNULUI, decizii colective de adoptare a proiectelor de legi și a

hotărârilor de guvern pe marginea subiectelor examinate.

HOTĂRÂREA PARLAMENTULUI, decizii colective de adoptare a legilor, hotărârilor și moțiunilor examinate.

HOTĂRÂREA PROCURORULUI, act procesual de supraveghere executată de procuratură privind deschiderea unui dosar penal sau de examinare a unei infracțiuni administrative.

HOTĂRNICIRE, activități urbanistice și de amenajare specială a teritoriului pentru stabilirea, restabilirea sau schimbarea hotarelor proprietăților funciare.

HRĂNIREA ÎNTREPRINDERII, tip de management acordat unei companii în dificultate, suplinit cu o investiție de risc

HULIGANISM, comportament sau atitudine brutală a unui individ, manifeste prin încălcarea în mod grosolan a drepturilor și a libertăților celorlalți cetățeni, prin acte de agresiune, devastări etc.

IACB, Asociația Internațională a Băncilor Comerciale, fondată în 1991.

IADB, tip de instituție bancară regională specializată pentru deservirea organizației statelor americane, fondată în 1959 în Washington.

IARMAROC, (fair), târg de comercializare a animalelor, produselor agricole și celor industriale cu amănuntul ținut periodic la date fixe, în anumite localități; eveniment comercial de anvergură național sau internațional de vânzare a mărfurilor cu ridicata, desfășurarea

unor saloane speciale de expoziții a mărfurilor, conferințe economice, congrese ale oamenilor de afaceri.

IATA, Asociația Internațională a Transportului Aerian cu sediul în Montreal, Canada.

IDEA MARFĂ/SERVICIU, caracteristica generală a unui produs propus pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

IDEE, operație logică generală și reprezentare abstractă, care se formează în conștiința omului, despre un obiect sau despre un fenomen, un lucru.

IDENTIFICARE ELECTRONICĂ A BUNURILOR, metodă de vânzare-cumpărare și proces de verificare cu ajutorul TIC a mărfurilor specificate în contract și cele livrate în natură.

IDENTIFICARE, metodă de vânzare-cumpărare și operație de verificare a mărfurilor specificate în contract și cele livrate în natură; proces de stabilire a identității dintre două mărimi economice pentru a le considera identice; metodă de analiză pentru a constata, a stabili și a recunoaște identitatea unei persoane sau a unui lucru.

IDENTURĂ, (*identure*), acord de emisiune a titlurilor de valoare de către o companie de asigurare.

IDEOLOGIA PRODUCȚIEI GLOBALE, în economia planificată orientare spre indicatorii naturali cantitativi ai producției fabricate ne ținând cont de calitatea, solicitarea și prețul de cost al acesteia.

IDEOLOGIE, sistem și concepții de idei politice, juridice, morale, estetice, filozofice, religioase, prin care este percepută atitudinea individului față de realitatea înconjurătoare.

IERARHIA NECESITĂȚILOR, scara lui Maslow cu cinci trepte privind necesitățile oamenilor: fiziologice, siguranță, sociale, respect și autoafirmare.

IERARHIE, metodă și proces de subordonare consecutivă a gradelor sau a funcțiilor pe scara de serviciu.

IEȘIRE ÎN PUBLIC, tip de tranzacție a activelor pe piața hârtiilor de valoare.

IEȘIRE, tranzacție a hârtiilor de valoare investiționale cu risc sporit realizate la cel mai înalt preț.

IEȘIREA DIN RAMURĂ, termen juridic și economic de referință despre încetarea producției cu lichidarea capacităților de producere sau reprofilarea lor.

ILUZIE BĂNEASCĂ, (*money illusion*), concentrarea atenției beneficiarilor de dobândă la mărimea nominală a acesteia, fără a ține cont de schimbarea capacității de cumpărare a banilor.

IMAGINE, formarea direcționată a reputației pozitive despre un produs, un tip de marfă, o companie.

IMAGINEA COMPANIEI, (*company image*), stereotip format la consumatori de bunuri de consum comercializate despre producătorii acestora, bazat pe marketingul publicitar promovat de compania vizată.

IMAGINEA MĂRFII, (*commodity image*), stereotip format la consumatori despre un bun real sau de perspectivă în temeiul experienței proprii de utilizare a acestui tip de produs, companiei publicitare a acestuia, consultarea prospectelor informaționale.

IMIGRANT ILEGAL, vezi Imigrant.

IMIGRANT, cetățean al unui stat, care, din motive politice, economice ș. a., s-a stabilit cu traiul pe teritoriul unui alt stat, persoană care iese sau intră pe teritoriul unui stat, ce nu este stat de cetățenie sau o țară de reședință permanentă a acelei persoane.

IMIGRAȚIA CAPITALULUI, atragerea investițiilor străine.

IMIGRAȚIE, intrarea persoanelor din alte țări pentru reședință permanentă sau temporară în țara de destinație.

IMITATION LAG, indicator de disproporție privind timpul scurs de la implementarea unei inovații într-o țară, la o întreprindere până la repetarea fenomenului în altă țară, companie.

IMN DE STAT, text și note sau numai note, simbol al statalității.

IMOBILIZAREA CAPITALULUI, tip de operație bancară cu active bănești sau de evidență contabilă a resurselor financiare.

IMOBILIZAREA MIJLOACELOR CIRCULANTE, tip de operație bancară cu active bănești sau de evidență contabilă a resurselor financiare circulante pentru onorarea unor cheltuieli neprevăzute.

IMPACAREA PARTILOR, cauză de înlăturare a răspunderii penale ce constă în înțelegere făcută între persoana vătămată sau reprezentantul acesteia și făptuitor pentru a pune capăt conflictului.

IMPEACHMENT, procedură de a trage la răspundere și supune judecății conform legii persoane de rang înalt din conducerea statului.

IMPEDIMENTE LA INVESTIȚII STRĂINE, metodă de analiză economică și factori care frânează utilizarea eficientă a investițiilor de către filialele amplasate în țări străine: managementul la distanță, cheltuieli mari pentru călătorii, comunicare defectuoasă.

IMPERATIV, ordin dat de un client agentului intermediar de pe piața hârtiilor de valoare în privința tranzacțiilor.

IMPERFEȚIUNEA PIETEI, funcționarea mecanismului de piață cu abateri privind concurența, cu publicitate agresivă, procedee de marketing frauduloase.

IMPERIALISM, politică de stat și tip de orânduire socială.

IMPERIU, stat dominant numit și metropolă, împreună cu teritoriile cucerite și dominate de el; stat condus de un împărat.

IMPLEMENTARE, noțiune juridică și economică de referință despre: a pune în practica juridică națională prevederi ale unui tratat internațional; a duce o activitate economică la bun sfârșit; proces de trecere a unei companii în urma modernizării la o nouă treaptă de dezvoltare.

IMPLEMENTAREA MĂRFURILOR, strategie și măsuri organizatorice, tehnologice și de marketing, menite să sporească producția și să lărgască piața de desfacere.

IMPORT INVIZIBIL, servicii de transport sau asigurare, achitate în valută.

IMPORT CURAT, termen economic de referință privind diferența dintre volumul operațiilor de import și celor de export.

IMPORT DIRECT, Vezi Import.

IMPORT FĂRĂ TAXE VAMALE CONDIȚIONATE, termen juridic de referință privind un tip de contract comercial pentru operațiuni de import-export.

IMPORT FĂRĂ TAXE VAMALE, termen juridic de referință privind un tip de acord comercial și operație comercială.

IMPORT INDIRECT, semifabricate, consumabile și materiale/accesorii de completare importate, destinate pentru consum unităților economice din țară.

IMPORT ÎN SENS CONTRAR, produse importate contra creditelor acordate țării de origine a mărfurilor.

IMPORT PERMAMENT, termen juridic de referință privind un tip de regim de importare a mărfurilor.

IMPORT SPECIAL, diferența dintre volumul mărfurilor importate, și partea din acestea re-exportată.

IMPORT TEMPORAR, termen juridic de referință privind un tip de regim de importare a mărfurilor, care ulterior urmează a fi exportate.

IMPORT VIZIBIL, produse importate și realizate în țara de destinație.

IMPORT, totalitatea operațiilor cu caracter comercial prin care se introduc într-o țară mărfuri produse și cumpărate din alte țări.

IMPORTANTĂ DEOSEBITĂ, parafa de secretizare specială.

IMPORTATOR, persoană fizică sau juridică care se ocupă cu importul.

IMPOST, impozit.

IMPOZIT ASCUNS, tip de impozit camuflat de stat: accize, diferite taxe vamale, plăți ș.a.

IMPOZIT ASUPRA SALARIULUI, Vezi Impozit pe venit persoane fizice.

IMPOZIT BURSIER, impozit de stat perceput de la burse pentru circulația hârtiilor de valoare, bunurilor și valutei pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

IMPOZIT DE EMISIUNE, Vezi Impozit pe hârtii de valoare.

IMPOZIT DE LA DESFACERI, impozit perceput de la persoană juridică pentru volumul bunurilor realizate.

IMPOZIT DE PATENTĂ, tip de impozit intern achitat pentru eliberarea patentei de înțreprinzător individual.

IMPOZIT DE RĂZBOI, tip de impozit special introdus în țară în caz de război.

IMPOZIT DE STAT, sistem de impozitare al bunurilor aflate în posesia persoanelor fizice sau juridice în bugetul de stat.

IMPOZIT DIRECT, Vezi Impozite.

IMPOZIT ECOLOGIC, vezi Impozit pentru protecția mediului.

IMPOZIT EXTRAORDINAR, Vezi Impozit militar.

IMPOZIT FORESTIER, tip de impozit perceput de stat de la deținătorii de bunuri forestiere.

IMPOZIT FUNCİAR, taxă achitată de persoane fizice sau juridice – proprietari sau arendatori ai terenurilor agricole și forestiere.

IMPOZIT IMOBILIAR, tip de impozit pentru persoane juridice care au în posesie fonduri fixe.

IMPOZIT INDIRECT, impozit inclus în prețul de vânzare al unor bunuri materiale și servicii, vărsat la bugetul de stat de către agenții economici, dar suportat de consumatori.

IMPOZIT ÎN FONDUL RUTIER, tip de impozit perceput de stat pentru a finanța lucrările de mentinere a infrastructurii de rețele rutiere.

IMPOZIT LA CIRCULAȚIA AVERII, taxă percepută de stat la operațiile de vânzare-cumpărare a imobilelor.

IMPOZIT LA IMPORT ȘI EXPORT, impozit perceput de la persoană fizică sau juridică pentru operații de vânzare-cumpărare la import-export în funcție de volumul tranzacțiilor efectuate.

IMPOZIT LA PLUSVALOARE, procent de impozitare aplicat asupra profitului impozabil al unei persoane juridice.

IMPOZIT LA VENIT, Vezi Impozit pe venit.

IMPOZIT LOCAL, taxe stabilite de organele administrației publice locale și percepute în favoarea acestora.

IMPOZIT MUNICIPAL, Vezi Impozit local.

IMPOZIT NATURAL, în unele țări, impozit perceput sub formă de mărfuri sau bunuri naturale.

IMPOZIT PE AUTOMOBILE, impozit perceput de la posesorii de automobile.

IMPOZIT PE AVERA PERSOANELOR FIZICE, tip de impozit aplicat persoanelor fizice pentru toate felurile de bunuri imobile și mobile, cu excepția bunurilor de folosință individuală personală.

IMPOZIT PE AVERE, tip de impozit direct perceput pentru bunurile aflate în posesia persoanei fizice sau juridice.

IMPOZIT PE CAPITAL, Vezi Impozit pe avere.

IMPOZIT PE CHIRIE, tip de impozit perceput pentru darea în închiriere a spațiului locativ.

IMPOZIT PE CIRCULAȚIA MĂRFURILOR, tip de impozit perceput de la persoană fizică sau juridică din volumul mărfurilor vândute cu amănuntul.

IMPOZIT PE DONAȚIE, taxă achitată în bugetul statului de beneficiarul unei donații.

IMPOZIT PE HÂRTII DE VALOARE, tip de impozit pentru o persoană fizică sau juridică care efectuează operații cu hârtii de valoare.

IMPOZIT PE JOCURILE DE NOROC, taxe percepute de stat de la prestatorii de acest tip de servicii.

IMPOZIT PE LUX, taxe percepute de stat prin adaos la prețul unor obiecte care nu fac parte din mărfurile de larg consum, fiind considerate obiecte de lux.

IMPOZIT PE MESERII, impozit perceput de la persoană fizică care practică meșteșugăritul.

IMPOZIT PE OBIECTE PERSONALE, impozit de stat perceput pentru posesia unor bunuri din averea personală a cetățenilor (case, apartamente, automobile, bărci cu motor).

IMPOZIT PE OPERAȚII DE SCHIMB VALUTAR, tip de impozit pentru o persoană fizică sau juridică care efectuează operații cu valuta națională și străină.

IMPOZIT PE PERSOANĂ JURIDICĂ, toate tipurile de impozite și taxe plătite de către companii, întreprinderi, organizații, înregistrate în calitate de persoane juridice.

IMPOZIT PE VALAORE ADĂUGATĂ, impozit aplicat proporțional cu valoarea afacerilor.

IMPOZIT PE VENIT PERSOANE FIZICE, plăți obligatorii de stat ale persoanelor fizice.

IMPOZIT PE VENIT, impozit direct pe venit care este perceput pe veniturile plătitorilor individuali de impozit și pe cel al familiilor/gospodăriilor.

IMPOZIT PE VENITURI, Vezi Impozit pe venit.

IMPOZIT PENTRU COMBUSTIBIL ȘI LUBRIFIANȚI, tip de impozit de stat perceput de la persoanele juridice sau fizice, antrenate în producerea sau comercializarea acestui tip de bunuri.

IMPOZIT PENTRU EXPLORAREA RESURSELOR MINERALE, Vezi Impozit pentru protecția mediului.

IMPOZIT PENTRU FOLOSIREA APELOR, taxă percepută pentru utilizarea resurselor acvatice.

IMPOZIT PENTRU PROTECȚIA MEDIULUI, plăți obligatorii percepute de la persoane fizice sau juridice pentru valorificarea resurselor naturale, poluarea mediului, conform prejudiciului comis.

IMPOZIT PENTRU PUBLICITATE, tip de impozit perceput de la persoanele juridice sau fizice pentru producerea acestui tip de bunuri sau acordarea acestui tip de servicii.

IMPOZIT PENTRU TIMBRE, impozit perceput pentru legalizarea unor anumite acțiuni ale companiilor sau ale persoanelor fizice sau juridice.

IMPOZIT PERSONAL, Vezi Impozite.

IMPOZIT REAL, Vezi Impozite.

IMPOZIT SPECIAL DE IMPORT, Vezi Taxe Vamale.

IMPOZITE, plăți obligatorii de stat percepute de la persoanele fizice și juridice.

IMPOZIT PE VENIT AL ORGANIZAȚIILOR, tip principal de impozit de stat perceput de la persoanele juridice.

IMPRESAR, persoană fizică sau juridică care se ocupă cu organizarea unui spectacol, tur-nu, concert.

IMPRINTER, dispozitiv TIC de achitare a unei plăți.

IMPRUDENȚĂ, termen juridic de referință privind comiterea unei infracțiuni din neatenție, deși se cunoșteau eventualele consecințe.

IMPUNERE ÎN FUNCȚIE DE SOLVABILITATE, Vezi Impunere Progresivă.

IMPUNERE COMPLEXĂ, sistem de percepere a tuturor impozitelor și plăților de pe un bun impozabil.

IMPUNERE DE O SINGURĂ DATĂ, principiu fiscal, conform căruia perceperea impozitelor de pe un obiect impozabil se face numai o singură dată într-un an fiscal.

IMPUNERE DUBLĂ, plata impozitului pentru depozit și pentru dobânda obținută de la el.

IMPUNERE FISCALĂ PROPORȚIONALĂ, mărime a impozitului direct proporțională cu mărimea veniturilor persoanei fizice sau juridice.

IMPUNERE FISCALĂ, politică fiscală de stat și proces de fiscalitate progresivă, proporțională sau regresivă aplicat contribuabililor.

IMPUNERE MULTIPLĂ, Vezi Impunere complexă.

IMPUNERE NATURALĂ, Vezi Impozit natural.

IMPUNERE PREFERENȚIALĂ, politică fiscală de stat și înlesniri ca măsură de stimulare a investițiilor sub formă de diminuare a impozitului sau scutire integrală de impozit.

IMPUNERE PROGRESIVĂ, sistem progresiv de taxare simplă sau complexă a veniturilor personale prin care cota de impozitare crește odată cu măsura valorii impozabile de bază.

IMPUNERE REGRESIVĂ, sistem de impozitare în care cu cât venitul e mai mare, cu atât taxa percepută se diminuează.

IMPUNERE, proces și operație fiscală constând în stabilirea impozitelor pentru o persoană fizică sau juridică.

IMPUNEREA BURSELOR, sistem și proces de plată a impozitelor de către bursele care activează pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

IMPUNEREA IMM, Vezi Impunere.

IMPUTARE BĂNEASCĂ, sumă care trebuie plătită de angajat al unei companii pentru paguba adusă companiei.

IMPUTARE, reținere legală din câștigul unui angajat a despăgubirilor pentru paguba cauzată de acesta companiei unde lucrează.

IMPUTAREA BINOVĂȚIEI, termen de referință privind acuzarea unui subiect juridic de către alt subiect.

IMUNITATE BUGETARĂ, regim juridic de compensare unei persoane a pagubei pricinuite de stat sau de modificare a legii bugetului.

IMUNITATE CONSULARĂ, inviolabilitate juridică de care se bucură reprezentanții misiunilor consulare, familiile lor, corespondența consulară, etc.

IMUNITATE DE CONCURS, tip de procedură juridică și economică după anunțarea procedurii de falimentare, când creditorii nu pot înstrăina bunurile companiei în proces.

IMUNITATE DIPLOMATICĂ, inviolabilitate juridică de care se bucură reprezentanții corpului diplomatic, familiile lor, corespondența diplomatică, etc.

IMUNITATE FISCALĂ, înlesniri fiscale acordate unei companii în conformitate cu legislația națională sau internațională.

IMUNITATE PARLAMENTARĂ, statut special de care se bucură membrii unei adunări legislative de a nu putea fi urmăriți sau arestați fără aprobarea organului din care fac parte.

IMUNITATE STATLĂ, principiu și clauză a dreptului internațional.

IMUNITATE, drept al unei persoane să beneficieze de anumite prerogative sau scutiri legale speciale în cadrul sarcinilor sau drepturilor pe care le are.

IMUNITATEA DEPUTATULUI, principiu democratic constituțional, prin care se stabilește că alesul poporului poate fi tras la răspundere penală doar cu acceptul organului în care a fost ales.

IMUNITATEA JUDECĂTORILOR, regim juridic al unui judecător aflat în exercițiul funcțiunii.

IMUNITATEA NAVELOR COMERCIALE DE STAT, tip de protecție în conformitate cu dreptul internațional.

IMUNITATEA PREȘEDINTELUI, regim juridic al unui șef de stat.

IN AND OUT, încheiere rapidă a tranzacțiilor speculative pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

INACTIVITATE INFRAȚIONALĂ, termen juridic de referință privind o persoană care manifest pasivitate la exercitarea obligațiilor funcționale.

INAMOVIBILITATEA JUDECĂTORILOR, normă de drept prin care nu poate fi destituit nici mutat într-un mod arbitrar.

INAUGURARE, solemnitate oficială de investire în funcție a unui șef de stat.

INCAPACITATE CIVILĂ CONTINUĂ, stare a unui individ care nu are permanent capacitatea legală de a se bucura de anumite drepturi.

INCAPACITATE DE MUNCĂ, imposibilitate de a desfășura activitate de lucru din motive permanente de sănătate sau din cauza vârstei înaintate.

INCAPACITATE DE PLATĂ A PERSOANEI, stare financiară a unui individ care nu dispune de mijloace bănești pentru a achita creditele luate sau a-și onora alte plăți asumate.

INCAPACITATE DE PLATĂ, stare de insolabilitate a unei persoane fizice sau juridice.

INCAPACITATE TEMPORARĂ DE MUNCĂ, imposibilitate de a desfășura activitate de lucru din motive temporare de sănătate.

INCAPACITATE, stare a unui individ care nu are capacitatea legală de a se bucura de anumite drepturi.

INCAPACITATEA DE PLATĂ A PERSOANE JURIDICE, stare financiară a unei persoane juridice – companie, întreprindere, societate pe acțiuni, care nu dispune de mijloace bănești pentru a achita creditele luate sau a-și onora alte plăți asumate.

INCASARE, operație bancară incaso sau în numerar; colectarea numerarului din casierii.

INCASO DOCUMENTAR, tip de operație incaso în tranzacțiunile comerciale naționale și internaționale.

INCASO FĂRĂ DOCUMENTE, Vezi Incaso.

INCASO TELEGRAFIC, tip de operație incaso în tranzacțiunile comerciale internaționale.

INCASO, termen economic de referință privind un tip de operație bancară de transfer de la contul plătitorului la contul beneficiarului; formă de decontare prin acceptare și încasare.

INCENDIEREA PODURILOR, metodă de apărare a unei companii împotriva unei eventuale absorbții, aplicată prin comercializarea activelor filialelor profitabile, restructurizarea datoriei și.a.

INCERTITUDINE ECONOMICĂ, situație de nesiguranță, când nu sunt cunoscute toate circumstanțele și condițiile legale în care va activa în viitor o companie, fără riscuri pentru planificare, adoptare a deciziilor de management și marketing, derulare a alte activități la nivel de sistem economic.

INCIURING, tip de operații bancare cu ajutorul cartelelor de credit.

„**INCLUSIV DOBÂNDA**”, indicație specială privitor la un tip de acțiuni.

„**INCLUSIV TOATE DREPTURILE**”, indicație specială privitor la un tip de acțiuni.

„**INCLUSIV TOT**”, indicație specială privitor la un tip de acțiuni.

INCOMPATIBILITATE, termen juridic de referință privind o normă legală a dreptului constituțional prin care un cetățean în virtutea funcției deținute nu poate ocupa simultan două funcții, două atribuții care prin caracterul lor sunt contradictorii.

INCOTERMS, termeni de specialitate unificați cu aplicare în comerțul internațional. Ultima ediție, editată de Camera internațională de comerț este Ecoterms-2000.

INCOVERED LOSS, pierderi indirecte suferite de o persoană fizică sau juridică în urma deteriorării sau distrugerii unor bunuri, care nu mai pot fi utilizate sau comercializate, dar și din cauza diminuării volumelor de articole fabricate în urma scoaterii din producție a acestor mijloace fixe pierdute.

INCRIMINARE, învinuirea unei persoane de săvârșirea unei crime.

INCUBATOR INOVAȚIONAL, structură organizatorică pilot în domeniu și formă de susținere a IMM.

INculpAT, individ care este acuzat de o infracțiune și este parte într-un proces penal.

INDEMNITATE, proces de compensare a pagubei.

INDENT DESCHIS, Vezi Indent.

INDENT ÎNCHIS, Vezi Indent.

INDENT, în comerțul internațional, tip de contract de comision cu mandat de cumpărare.

INDEPENDENȚA JUDECĂTORILOR, noțiune juridică, principiu constituțional într-un stat democratic de drept și mod imparțial de săvârșire a actului de drept numai în temeiul legilor.

INDEPENDENȚA REVIZORULUI, termen juridic și economic de referință, principiu și mod de activitate ale unui auditor privind imparțialitatea opiniei asupra rezultatului exercițiului de audit, care trebuie să reflecte doar starea reală a lucrurilor.

INDEPENDENȚĂ FINANCIARĂ, termen economic de referință despre solvabilitatea

unei companii și capacitatea de a-și onora obligațiunile de plată.

INDEX CLAUSE, Vezi Clauză valutară.

INDEXARE, proces de creștere a plăților în numerar, în conformitate cu modificarea indicelui prețurilor; metodă și mecanism legislativ sau altfel stabilit pentru menținerea valorii reale a creanțelor și veniturilor monetare într-o perioadă de inflație.

INDEXAREA COSTULUI VIETII, politică de stat, metodă de analiză macroeconomică și proces de corectare a acestui indicator în funcție de evoluția inflației.

INDEXAREA COTELOR DE AMORTIZARE, metodă de analiză economică și proces de corectare a acestui indicator în funcție de evoluția inflației.

INDEXAREA DEPUNERILOR, politică de stat, metodă de analiză macroeconomică și proces de corectare a acestui indicator în funcție de evoluția inflației.

INDEXAREA IMPOZITELOR, politică de stat, metodă de analiză macroeconomică și proces de corectare a acestui indicator în funcție de evoluția inflației.

INDEXAREA PREȚURILOR, politică de stat, metodă de analiză macroeconomică și proces de corectare a acestui indicator în funcție de evoluția inflației.

INDEXAREA SALARIULUI, politică de stat, metodă de analiză macroeconomică și proces de corectare a acestui indicator în funcție de evoluția inflației.

INDEXAREA VENITURILOR, politică de stat, metodă de analiză macroeconomică și proces de corectare a acestui indicator în funcție de evoluția inflației.

INDICATOR „BETA”, indicatori ai instabilității portofoliului hârtiilor de valoare al unui investitor.

INDICATOR AL CAPACITĂȚII DE CONCURENȚĂ, metodă de marketing și sistem de criterii de analiză cantitativă a nivelului de competitivitate al unui produs plasat pe piață.

INDICATOR AL PROFITULUI, indice relativ ca raport dintre volumul profitului și volumul capitalului acționarilor raportat la o perioadă de timp.

INDICATOR DE ACTIVITATE A BĂNCII, indicatori financiari care reflectă funcționalitate eficientă a unei instituții bancare de profil: volumul profitului, rata profitului la investiții, capitalul statutar, lichiditatea băncii, rentabilitatea ș.a.

INDICATOR DE BAZĂ, în analiza economică, indicatori de la care se fac calculele pentru comparație.

INDICATOR DE CIRCULAȚIE A REZERVELORE DE MAREĂ, în analiza economică, indice privind raportul dintre volumul mărfurilor vândute și volumul mărfurilor aflate în stoc la depozit.

INDICATOR DE CIRCULAȚIE, în analiza economică, indice de valoriificare eficientă a mijloacelor circulante.

INDICATOR DE CONTABILITATE, caracteristica bănească a bunurilor, datoriilor și operațiilor financiare, ținute la evidență contabilă.

INDICATOR DE LICHIDITATE, indicator de analiză economică sub formă de raport dintre activele care pot fi realizate ușor și volumul pasivelor unei companii.

INDICATOR FORESTIER DE ESTIMARE, în analiza economică, indici privind caracteristica exploatațiilor forestiere: specii de arbori, rezerva de material lemnos, dimensiunile copacilor, calitatea masei lemnoase ș.a.

INDICATOR ÎN EXPRESIE NATURALĂ, indicatori de evidență a bunurilor produse, serviciilor prestate și tranzacțiilor pe piața hârtiilor de valoare într-un an în expresie cantitativă naturală.

INDICATOR MACROECONOMIC, date economice generalizatoare al nivel de țară privind volumul producției, produsul intern brut, venituri și cheltuieli, operații de import-export, circulație monetară ș.a.

INDICATOR TARIFAR DE CALIFICARE, document normativ, care include tipul lucră-

rilor într-o ramură economică și cerințele față de calificarea lucrătorilor angajați pentru a le executa.

INDICATOR, valoare numerică cu ajutorul căreia se caracterizează cantitativ un fenomen social-economic din punctul de vedere al compoziției, structurii, schimbării în timp, al legăturii reciproce cu alte fenomene etc.

INDICATORI AI ACTIVITĂȚII DE INOVA-RE, Vezi Indicatori financiari ai companiei.

INDICATORI AI PIETEI HÂRTIILOR DE VALOARE, metodă de analiză statică a indicatorilor de evoluție pe piața hârtiilor de valoare.

INDICATORI AI VALUTEI NAȚIONALE, set de date privind eficiența evoluției valutei naționale în comparație cu valutele străine.

INDICATORI DE CALITATE A VIETII, sistem de indici elaborați de Consiliul Britanic de Cercetări Externe, care includ următoarele informații la nivel de țară: mortalitatea infantilă, decesul până la un an și gradul de cărturărie (analfabetismul), cu un coeficient pentru fiecare indice aparte de la 1 până la 100 puncte, adunate împreună și împărțite la trei.

INDICATORI DE CREȘTERE, Vezi Indicatori financiari ai companiei.

INDICATORI DE DEZVOLTARE UMANĂ, sistem de indici aplicați de ONU, care includ următoarele informații la nivel de țară: durata vieții unui om, nivelul de cunoștințe și standard al unui nivel decent de viață.

INDICATORI DE PRODUCȚIE, Vezi Indicatori financiari ai companiei.

INDICATORI ECONOMICI TARDIVI, Vezi Indicatori economici.

INDICATORI ECONOMICI, caracteristici cantitative generalizate ale fenomenelor și proceselor economice în corespundere cu determinarea lor logică și calitativă, utilizați în analizele economice.

INDICATORI FINANCIARI AI COMPANI- EI, în analiza economică, indici de bază care caracterizează activitatea economic-financiară a unei companii: profit, venit curat, rata

rentabilității, fondul de amortizare, volumul mijloacelor circulante ș.a.

INDICATORI FINANCIARI, ansamblu de valori numerice privind starea financiară a unei companii.

INDICATORI MEDII, în analiza economică, demografică și sociologică, indici generalizatori în mediu pentru 5, 10 ani sau mai mult calculați în baza datelor existente.

INDICATORI PRIVIND SITUAȚIA FINAN- CIARĂ, ansamblu de indici economici ai unei companii. Vezi Indicatori financiari ai companiei.

INDICATORI SEZONIERI, în analiza economică, demografică și sociologică, indici ca căror evoluție depinde de sezon: migrație flo-tantă, circulația mărfurilor agricole, transportul, ș.a.

INDICATORI SOCIALI, în analiza economică, demografică și sociologică, indici privind nivelul și calitatea vieții, rata șomajului, ocupația, inflația, minimumul de viață, ș.a.

INDICATORII DE BAZĂ AL CIRCULAȚIEI MONETARE, cuprind toate canalele de circulație a masei monetare, bunurilor și a hâr-tiilor de valoare.

INDICATORII DE STRUCTURĂ AI CAPI- TALULUI, în analiza economică, financiară și statistică, indici privind capacitatea unei com-panii de a face față datoriiilor pe termen lung (credite, titluri de valoare).

INDICATORUL CICLURILOR ÎN AFACERI, metodă de analiză statică a indicatorilor de evoluție pe piața bunurilor, serviciilor și hâr-tiilor de valoare.

INDICATORUL DE ÎNCREDRE BARRON, indicator care arată raportul dintre cererea de hârtii de valoare și veniturile de la ele.

INDICE AL VENITURILOR, sistem de in-dicatori de analiză macroeconomică privind eficiența și rentabilitatea investițiilor.

INDICE AL AFACERILOR, metodă de ana-liză economică și statistică privind indicatorii care caracterizează starea în economia unei țări în ansamblu sau pe sectoare economice.

INDICE AL COSTULUI VIEȚII, politică de stat și sistem de indicatori de analiză macroeconomică privind evoluția costului coșului de consum.

INDICE BURSIER, indicatorul cursului acțiunilor pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

INDICE CARE BALANSEAZĂ, mijloace, echivalente cu banii, luate la evidența pasivelor bancare.

INDICE DE CREȘTERE A POPULAȚIEI, în analiza economică, demografică și sociologică, indicatori privind mișcarea populației în timp: rata creșterii, creșterea naturală, migrația populației, natalitatea, decesurile, nupțialitatea, structura de gen și de vârstă ș.a.

INDICE DE PARITATE, politică de stat și sistem de indicatori de analiză macroeconomică privind coraportul dintre prețul de vânzare a materiei prime și a produselor agricole și cel al prețurilor bunurilor achiziționate pentru necesități de producție.

INDICE ENA, (*index of ENA*), indice bursier al prețurilor calculat de agenție la peste 200 grupuri de mărfuri.

INDICE PAASHE, sistem de indicatori la calcularea nivelului prețurilor.

INDICE PREȚURILOR CU AMĂNUNTUL, Vezi Indicele prețurilor de consum.

INDICE, în analiza economică și statistică, indicatori ai modificării relative a unui nivel dat al fenomenului investigat.

INDICELE „CALITATEA VIEȚII”, sistem de indicatori aplicat de ONU pentru a determina nivelul de dezvoltare socială al unei țări; număr care apreciază în ce măsură o țară oferă cele mai bune condiții pentru o viață sănătoasă, sigură și prosperă într-o anumită perioadă de timp.

INDICELE AL PREȚURILOR DIN PIB, Vezi Indicele prețurilor.

INDICELE BĂNCII COMERCIALE, indicator bursier privind cursul activelor companiilor pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor

de valoare calculat de banca comercială din Germania.

INDICELE CURSULUI ACȚIUNILOR, indicator al atmosferei pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

INDICELE CURSULUI, indicator sintetic de analiză economică și statistică privind starea pieței hârtiilor de valoare.

INDICELE DE BAZĂ AL PREȚURILOR, Vezi Indicele prețurilor.

INDICELE DE CONCENTRARE A PIEȚEI, sistem de indicatori de analiză macroeconomică privind evoluția nivelului de concentrare a pieței.

INDICELE DE CORELAȚIE, indicator de analiză macroeconomică privind situația pe piața forței de muncă.

INDICELE DE DEZVOLTARE AL POTENTIALULUI UMAN, sistem de indicatori de analiză macroeconomică al ONU privind calitatea vieții după gen, măsură comparativă a speranței de viață, alfabetizării, învățământului și nivelului de trai.

INDICELE DISCOMFORTUULI, metodă de analiză economică și statistică privind raportul dintre șomaj și nivelul inflației.

INDICELE DOW-JONES, indicator bursier privind cursul activelor pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare în SUA.

INDICELE EVALUĂRII CRITICE, metodă de analiză economică și statistică privind raportul dintre activele lichide și datoriile companiei.

INDICELE IMPOZITELOR ȘI PREȚURILOR, indicator de analiză macroeconomică a raportului dintre impozite și prețurilor cu amănuntul.

INDICELE ÎNCREDERII, indicator al optimismului sau pesimismului manifestat de investitori.

INDICELE KAM-NHAN, indicator bursier privind cursul activelor pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare în Honcong.

INDICELE LASPNEYRES, indicator sintetic de analiză economică și statistică privind

evoluția prețurilor pe piața bunurilor și serviciilor.

INDICELE LERNER, indicator al puterii monopolistului pe piață; caracterizează diferența relativă dintre prețul de monopol și costul marginal de producție.

INDICELE LLOYD, lista în ordine alfabetică a tuturor navelor comerciale de pe glob, editată de compania Lloyd.

INDICELE NASDAQ, indice bursier ce cuprinde cele mai mari companii ne-financiare care sunt listate la bursa americană NASDAQ.

INDICELE NIKKEI DOW, indicator bursier privind cursul activelor pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare din Tokio.

INDICELE NYSE, indicator bursier privind cursul activelor pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare în New-York.

INDICELE PREȚURILOR CU RIDICATA, sistem de indicatori de analiză macroeconomică privind evoluția prețurilor cu ridicata pe piața bunurilor și serviciilor.

INDICELE PREȚURILOR DE CONSUM, politică de stat și sistem de indicatori de analiză macroeconomică privind evoluția prețurilor la bunurile de consum.

INDICELE PREȚURILOR, indicator statistic utilizat pentru măsurarea dinamicii prețurilor pentru diverse grupuri de bunuri și servicii.

INDICELE SAS-40, indicator bursier privind cursul activelor pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare în Paris.

INDICELE SĂRĂCIEI, metodă de analiză economică și statistică privind indicatorii utilizați la stabilirea pragului de sărăcie.

INDICI ECONOMICI, Vezi Indicatori financiari ai companiei.

INDICII VENITURILOR REALE, politică de stat și sistem de indicatori de analiză macroeconomică privind evoluția veniturilor populației.

INDIGENAT, utilizarea drepturilor prevăzute într-un acord internațional; drept de

încetățenire a unui străin sau apatrid într-un stat.

INDUCERE ÎN EROARE, termen juridic de referință privind un enunț fals adus drept argument.

INDULGENȚĂ CRIMINALĂ, ne amestec intenționat în prevenirea sau curmarea unei posibile infracțiuni.

INDUSTRIALIZARE SUBSTITUITOARE A IMPORTULUI, politică de stat și proces de fabricare a unor produse, menite să înlocuiască produsele de import.

INDUSTRIALIZARE, transformare a unei țări agrare într-o țară industrială dezvoltată din punct de vedere economic prin crearea mării industriei mecanizate; totalitatea ramurilor economice care se preocupă de extragerea și transformarea materiei prime, a producției vegetale și animale în diverse mijloace de producție și consum final.

INDUSTRIE DE ACCIZ, ramuri ale industriei și întreprinderi, care produc bunuri materiale, la vânzarea cărora se percep taxe de accize.

INDUSTRIE DE PRELUCRARE, termen economic de referință privind ramurile industriale care valorifică materia primă provenită din activitatea companiilor din industria extractivă.

INDUSTRIE DE STAT, întreprinderi și companii care integral aparțin statului și sunt antrenate în producerea bunurilor.

INDUSTRIE EXTRACTIVĂ, termen economic de referință privind ramura industriei care extrage petrol și gaze, minereuri și alte resurse minerale.

INDUSTRIE GREA, termen economic de referință privind totalitatea întreprinderilor industriale care produc mijloace de producție.

INDUSTRIE MINIERĂ, Vezi Industrie extractivă.

INDUSTRIE UȘOARĂ, termen economic de referință privind ramurile industriale care produc mărfuri de larg consum.

INDUSTRIE, ramură a producției materiale, în cadrul căreia au loc, pe scară largă,

activitățile de exploatare a bunurilor naturale și de transformare a acestora, precum și a altora, în mijloace de producție și în bunuri de consum: extractivă, ușoară, grea, alimentară, panificație, vinicolă, lapte și carne, ș.a.

INEFICIENȚĂ ECONOMICĂ, termen economic de referință și indicator privind supra cheltuirea nejustificată a bunurilor materiale și financiare la fabricarea producției.

INEGALITATEA LUI TINBERGEN, doctrină și ipoteză economică, care stipulează că numărul scopurilor de dezvoltare economică asumate de un stat nu trebuie să depășească capacitatea instrumentelor pe care le are în rezervă.

INEGALITATEA VENITURILOR, termen economic de referință privind repartizarea neomogenă a venitului intern brut printre cetățenii țării.

INEL BURSIER, termen economic de referință bursier privind o piață a bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare cu acțiune în viitor.

INFALTIONARY EXPECTATIONS, stare de incertitudine economică în viitor ținând cont de starea actuală a pieței, nivelul inflației, dobânda bancară și rata șomajului.

INFICIT, antonimul cuvântului deficit.

INFLAȚIA CERERII, proces inflaționist provocat de creșterea cererii în raport cu oferta.

INFLAȚIA CHELTUIELILOR, lanț inflaționist în urma creșterii salariilor, scumpirii materiei prime și a materialelor, reducerea volumelor de producție fabricate asociate cu creșterea șomajului.

INFLAȚIE ABĂTUTĂ, Vezi Inflație.

INFLAȚIE ADMINISTRATIVĂ, fenomen inflaționist, provocat prin metode administrative, oligarhice sau monopoliste.

INFLAȚIE ANTICIPATĂ, Vezi Inflație.

INFLAȚIE ASCUNSĂ, Vezi Inflație.

INFLAȚIE BĂNEASCĂ, indicator macroeconomic și metodă de analiză economică a procesului inflaționist al monedei într-o țară.

INFLAȚIE DE AUR, Vezi Inflație.

INFLAȚIE DESCHISĂ, Vezi Inflație.

INFLAȚIE fenomen specific economic, constă în deprecierea banilor de hârtie aflați în circulație și scăderea puterii de cumpărare a banilor ca urmare fie a emiterii unei mase bănești peste nevoile reale ale circulației, fie a reducerii volumului producției și circulației mărfurilor.

INFLAȚIE GALOPANTĂ, indicator macroeconomic privind ritmul înalt al inflației.

INFLAȚIE IMPORTATĂ, proces inflaționist cauzat de creșterea prețurilor pe piața internațională și care mărește valoarea importului.

INFLAȚIE PRIN CREDIT, proces inflaționist cauzat de expansiunea creditelor.

INFLAȚIE SOCIALĂ, proces inflaționist de sorginte socială, provocată de acțiuni de mediu, indicatori de performanță ai produselor de consum.

INFLEXIBILITATEA PIEȚEI MUNCII, fenomene negative pe piața forței de muncă.

INFLUENȚA ASUPRA PERSOANEI JURIDICE, formă de control și proces democratic de influență asupra persoanelor juridice prin intermediul deciziilor adunărilor generale ale acționarilor, conferințelor corporative ș.a.

INFLUENȚA EXPERTULUI, în teoria managementului, metodă și proces de acțiune subiectivă a expertului asupra lucrului efectuat.

INFLUENȚA INVESTIȚIILOR STRĂINE, impact pe termen scurt și pe termen lung în urma atragerii investițiilor străine în economie.

INFLUENȚĂ COVÂRȘITOARE, impactul unui agent investițional asupra companiei în care a investit în virtutea unor factori speciali, ne deținând peste 50% din capitalul statutar.

INFLUENȚĂ MORALĂ, apel la normele morale în relațiile umane.

INFORMATIZAREA EDUCAȚIEI, utilizare pe larg în procesul educațional a tehnologiilor informaționale și calculatoarelor (TIC).

INFORMATIZAREA PROCESULUI DE INSTRUIRE, Vezi Informatizarea educației.

INFORMAȚIE INSIDER, tip de informații confidențiale despre activitatea unei companii.

INFORMAȚIE COMERCIALĂ, date veridice obligatorii despre proprietățile unui bun destinat comercializării pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

INFORMAȚIE DESPRE CETĂȚENI, date personale ale individului, care sunt considerate confidențiale și sunt protejate de stat.

INFORMAȚIE DESPRE PORDUCĂTOR, date obligatorii și veridice despre compania producătoare a unui bun destinat comercializării pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

INFORMAȚIE ECHIDISTANTĂ, fapte și date ne comentate, obiective și ne părtinitoare.

INFORMAȚIE ECONOMICĂ, date concrete despre activitatea economică la nivel de țară, regiune, domeniu, sector sau companie persoană fizică/juridică.

INFORMAȚIE INTERIOARĂ, informații cu destinație pentru uz intern.

INFORMAȚIE, drept civil fundamental al cetățeanului; răspuns oficial asupra unei chestiuni, expediat de o autoritate publică la cererea unui solicitant.

INFORMAȚII CONFIDENȚIALE, secrete de stat, de afaceri, comerciale sau tehnologice cu parafa „confidențial”.

INFORMAȚII PRIMARE, date despre situația economică a unei companii adunate pentru prima dată.

INFORMAȚII SECUNDARE, date despre situația economică a unei companii, culese anterior pentru alt scop.

INFRAȚIUNE BUGETARĂ, încălcarea legilor și normelor bugetare la perfectare, examinare, adoptare sau executare.

INFRAȚIUNE CONSTITUȚIONALĂ, încălcarea dreptului constituțional.

INFRAȚIUNE DE SERVICIU, infracțiuni comise de o persoană cu funcții de răspundere sub formă de abuz în serviciu.

INFRAȚIUNE ECOLOGICĂ, încălcarea de către o persoană fizică sau juridică a legislației de protecție a mediului; crime comise de o persoană fizică sau juridică care afectează grav mediul înconjurător: încălcarea legislației de mediu, poluarea mediului acvatic, terestru sau a aerului cu substanțe nocive, valorificarea frauduloasă a resurselor minerale și biologice ș.a.

INFRAȚIUNE ECONOMICĂ, infracțiuni de drept penal comise de către o persoană fizică sau juridică în domeniul de producere, repartizare și consum a bunurilor și serviciilor.

INFRAȚIUNE FISCALĂ, încălcarea de către o persoană fizică sau juridică a Codului fiscal.

INFRAȚIUNE INFORMAȚIONALĂ, infracțiune în domeniul tehnologiilor informaționale.

INFRAȚIUNE INTERNAȚIONALĂ, încălcarea de către o persoană fizică sau juridică a dreptului internațional.

INFRAȚIUNE ÎMPORTIVA PROPRIETĂȚII PRIVATE, Vezi Infracțiune patrimonială.

INFRAȚIUNE ÎN DOMENIILE FINANCIARE ȘI DE CREDITE, încălcarea legilor și normelor financiare la perfectarea, adoptarea sau executarea documentelor financiare și de creditare.

INFRAȚIUNE ÎN DOMENIUL TIC, utilizare ilegală fără licență a programelor licențiate privind încălcarea drepturilor de autor.

INFRAȚIUNE PATRIMONIALĂ, delict de drept civil și atentat la proprietate de stat sau privată sub formă de delapidare de bunuri, furt, sustragere, escrocherie ș.a.

INFRAȚIUNE VALUTARĂ, infracțiuni comise de o persoană fizică sau juridică pe piața valutară în timpul operațiilor de schimb valutar, cumpărarea sau vânzarea valutei.

INFRAȚIUNE, comiterea de către un individ a unei fapte care prezintă pericol social și este sancționată prin lege; faptă de încălcare a

unei legi penale sau act comis, care prezintă pericol social.

INFRAȚIUNI FISCALE, conform dreptului penal, încălcări grave comise de către persoane fizice sau juridice a Codului fiscal.

INFRASTRUCTURA ECONOMIEI, telecomunicațiile, TIC, transportul, depozitele, sistemele de aprovizionare cu apă, energie și sisteme de canalizare și alte domenii care susțin producerea bunurilor și plasarea lor pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

INFRASTRUCTURA PIEȚEI MUNCII, baza juridică și normativă care asigură funcționarea acestei piețe la nivel local, în companii prin recrutarea și pregătirea resurselor umane.

INFRASTRUCTURĂ BANCARĂ, patrimoniul imobil, mijloacele de comunicare, mijloacele tehnice și cele edilitare din dotare, care asigură funcționarea normală a unei instituții bancare de profil.

INFRASTRUCTURĂ DE PRODUCȚIE, totalitatea formelor specifice, a metodelor și proceselor, precum și a construcțiilor, clădirilor, comunicațiilor, care asigură procesul de producție al unei companii

INFRASTRUCTURĂ SOCIALĂ, învățământul, comerțul, serviciile comunale, ocrotirea sănătății și domenii ale societății care deservește procesul de producere a bunurilor.

INFRASTRUCTURĂ, elemente ale bazei tehnico-materiale a unei societăți; totalitatea formelor specifice, a metodelor și proceselor, precum și a construcțiilor, clădirilor, comunicațiilor, care asigură funcționarea unei companii sau a societății în ansamblu.

INGINER REZIDENT, specialist al unei companii de consultații în inginerie detașat în teritoriu pentru monitorizarea implementării unui contract sau executarea unor lucrări.

INIȚIATIVĂ ANTREPRENORIALĂ, formă de activitate managerială în producere și desfaceri, dar și proces de participare în administrarea unei companii.

INIȚIATIVĂ BUGETARĂ, drept al deputaților de a propune amendamente la legea bugetului în procesul de examinare a lui.

INIȚIATIVĂ LEGISLATIVĂ, drept al deputaților, consiliului de miniștri și alor subiecți nominalizați prin lege de a propune în ordinea stabilită noi acte normative sau amendamente la cele existente.

INJECTARE, (*to inject*), plasare rapidă suplimentară a banilor în circulație.

INNER LAG, indicator de disproporție privind timpul de la declanșarea unei crize economice și adoptarea măsurilor de răspuns la fenomen.

INNOVATION, producerea sau fabricarea unui bun nou, implementarea unui proces nou, aplicarea unor noi metode și forme de management și marketing .

INOFENSIVITATEA MĂRFURILOR, sistem de măsuri organizatorice și tehnice, care asigură producerea bunurilor și prestarea serviciilor de calitate.

INOVAȚIE CAPITALOINTENSIVĂ, Vezi Inovație.

INOVAȚIE COMBINATĂ, Vezi Inovație.

INOVAȚIE FINANCIARĂ, utilizarea pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare a unor noi instrumente financiare inovative.

INOVAȚIE SUPLIMENTARĂ, Vezi Inovație.

INOVAȚIE, propunere și proces de rezolvare a unei probleme de tehnică sau de organizare a muncii cu scopul îmbunătățirii productivității muncii, perfecționării tehnice sau raționalizării soluțiilor aplicate la echipamentele aflate deja în exploatare.

INQUIRY RETE, prețul hârtiei de valoare anunțat inițial de broker pe piața hârtiilor de valoare.

INSCRIBED SHARES, termen economic de referință privind un tip de hârtii de valoare.

INSIDER, persoană fizică care în virtutea funcției ocupate, deține informații confidențiale despre activitatea unei companii.

INSINUARE, a face aluzii, idei calomnioase sau vorbe răutăcioase la adresa unei persoane fizică sau juridică, pentru a le știrbi reputația.

INSOLVABILITATE ECONOMICĂ, Vezi Incapacitate de plată.

INSOLVABILITATE, stare de incapacitate de plată a unei persoane fizice sau juridice, precum și unui stat pentru a-și onora obligațiunile financiare.

INSOLVABILITATEA ANTREPRENORULUI INDIVIDUAL, stare de incapacitate de plată a unui întreprinzător privat, care la solicitarea debitorilor, prin judecată poate fi declarat bancrut.

INSOLVABILITATEA ORGANIZAȚIEI CREDITOARE, stare de incapacitate de plată a unei companii de creditare de a-și onora obligațiunile asumate prin contracte de a acorda credite clienților.

INSPECTARE VAMALĂ, proces inopinat întreprins de serviciul vamal pentru verificarea unor obiecte suspectate de fraudă vamală.

INSPECTARE, proces de verificare minuțioasă a activității unei persoane, unei instituții sau companii pe baza unei însărcinări speciale.

INSPECTORAT, serviciu specializat care are misiunea de a inspecta un gen de activitate a unor unități economice; sediul în care funcționează un asemenea serviciu.

INSPECTORATUL FISCAL, serviciu specializat al statului care are misiunea de a inspecta regimul fiscal al contribuabililor - persoană fizică sau juridică.

INSPECTORATUL MUNCII, serviciu specializat al statului care are misiunea de a inspecta respectarea legislației muncii de către angajatori - persoană fizică sau juridică.

INSPECȚIE, procedură în dreptul internațional de soluționare pașnică a unui conflict între state.

INSTANȚĂ DE ARBITRAJ, tribunal internațional pentru examinarea litigiilor.

INSTANȚĂ DE CASAȚIE, Instanță.

INSTANȚĂ DE JUDECATĂ, una din treptele ierarhiei judiciare, Vezi Instanță.

INSTANȚĂ DE SUPRAVEGHERE, Instanță.

INSTANȚĂ, termen juridic și administrativ privind sistemul de organe de stat însărcinate cu aplicarea justiției.

INSTIGAȚIE, formă de participare la o crimă, la o infracțiune.

INSTITUT DE CERCETARE, companie de stat sau privată specializată în domeniul unei ramuri ale economiei.

INSTITUT DE PROECTĂRI, companie de stat sau privată specializată în domeniul unei ramuri ale economiei.

INSTITUT, tip de instituție de învățământ superior universitar în care se pregătesc cadre cu calificare superioară în diferite specialități; instituție în care se fac cercetări științifice de specialitate, proiectări.

INSTITUȚIE BUGETARĂ, Vezi Instituție.

INSTITUȚIE DE CLIRING, Vezi Instituție.

INSTITUȚIE DE CORECȚIE, tip de instituții penitenciare (instituție de corecție, colonie de reeducare prin muncă, izolator de anchetă penală, penitenciare, spitalul republican de profil larg și colonii-așezări) în care își ispășesc pedeapsa infractorii prin următoarele mijloace principale de corijare: regimul sau modul stabilit de punere în executare și de executare a pedepsei și de neaplicare condiționată a pedepsei, munca educativă, munca socialmente utilă, instruirea profesională, măsurile de influență publică.

INSTITUȚIE DE CREDIT, companie persoană juridică, care în temeiul unei licențe, efectuează tranzacțiuni de creditare pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

INSTITUȚIE DE ÎNVĂȚĂMÂNT SUPERIOR, tip de instituție de educație care asigură pregătirea specialiștilor de calificare superioară.

INSTITUȚIE DEPOZITARĂ, companie persoană juridică care efectuează tranzacțiuni cu depozitele bancare pe piața hârtiilor de valoare.

INSTITUȚIE FINANCIARĂ ȘI DE CREDITARE, metode și pârgii de gestionare a resurselor financiare și de creditare; Vezi Instituție de credit.

INSTITUȚIE FINANCIARĂ, Vezi Instituție.

INSTITUȚIE INVESTIȚIONALĂ, persoană juridică companie care efectuează tranzacțiuni investiționale pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

INSTITUȚIE IPOTECARĂ DE CREDIT, Vezi Instituție.

INSTITUȚIE MEDICALĂ, Vezi Instituție.

INSTITUȚIE SPECIALIZATĂ A ONU, comisi, agenții, convenții și tribunale internaționale și interguvernamentale, care activează în diverse domenii economice, sociale și umanitare în conformitate cu statutul și sub egida ONU.

INSTITUȚIE, structură autonomă, unitate sau organizație de stat, care desfășoară activități în domeniile administrativ, fiscal, vamal, ipotecar, bancar, cliring, creditare, militar, arhivistic, statistic, social, cultural, medical, educațional; structură managerială care desfășoară o activitate de interes internațional.

INSTITUȚII JURIDICE, termen juridic de referință privind un ansamblu de norme juridice, care au un obiect de reglementare, aplică metode și principii de reglementare specifice.

INSTITUȚIONALISM, doctrină și curent în gândirea economică apărută în deceniile al treilea și al patrulea ale sec. XX.

INSTRUCȚIUNE DE SERVICIU, act normativ privind competențele, abilitățile și deprinderile solicitate de un post de angajare în lucru.

INSTRUCȚIUNE, act normativ emis de conducătorii organelor centrale ale administrației de stat, în limita competenței lor, în baza și în vederea aplicării legilor, decretelor sau hotărârilor guvernului; indicație tehnologică cu privire la îndeplinirea unui lucru; pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare, indicație dată de client unui broker pentru a efectua anumite tipuri de tranzacții: cumpărare limitată, cumpărare la preț negarantat, vânzare imediată, operație deschisă de vânzare-cumpărare, cumpărare conform ofertei pe piață, vânzare-cumpărare de la un anumit preț, indicație numai pentru o singură zi ș.a.

INSTRUMENT DE RATIFICARE, tip de document diplomatic.

INSTRUMENTE DE PLATĂ PENTRU DATORII, metode și pârghii de gestionare a cambiilor, polițelor, tratelor, cecurilor și altor hârtii de valoare care asigură plata unei datorii.

INSTRUMENTE DE REGLARE A PIEȚEI, metode și procedee ale politicii de stat aplicate pentru a asigura funcționarea eficientă a economiei naționale.

INSTRUMENTE FINANCIARE DERIVATE, Vezi Instrumente financiare.

INSTRUMENTE FINANCIARE STRĂINE, metode și pârghii aplicate la gestionarea resurselor financiare internaționale.

INSTRUMENTE FINANCIARE, metode și pârghii aplicate la gestionarea resurselor financiare.

INSTRUMENTELE PIEȚEI DE CAPITAL, acceptul bancar, cambia, obligațiunile de stat și alte tipuri de hârtii de valoare de scurtă durată până la un an gestionate pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

INSUFICIENȚĂ DE MIJLOACE FINANCIARE, stare economică precară a companiei, care din lipsă mijloace circulante nu poate achiziționa materie primă sau semifabricate, are datorii fiscale și la plata salariilor și a serviciilor.

INSULTĂ, atingere adusă onoarei ori reputației unei persoane prin cuvinte, prin gesturi sau prin alte mijloace, ori prin expunerea la batjocură, precum și atribuire unei persoane un defect, boală sau infirmitate.

INSURANCE COVERAGE, primă plătită persoanei asigurate de asigurator conform poliței de asigurare.

INSUREȚIUNE, în practica diplomatică, refuzul ambasadorului de a-și exercita obligațiunile în țara de reședință, ca semn de protest față de guvernare.

INTEGRARE ECONOMICĂ, proces de creare a uniunilor economice interstatale; integrare economică internațională.

INTEGRARE FINANCIARĂ, Vezi Integrare economică.

INTEGRARE PE ORIZONTALĂ, în economie, apropiere și fuziune de întreprinderi, industrie, care fabrică o gamă largă de produse finite.

INTEGRARE PE VERTICALĂ, în economie, proces și metode de apropiere și fuziune de întreprinderi, industrie, care fabrică un tip de produs finit.

INTEGRARE VALUTARĂ, proces obiectiv de apropiere a țărilor în domeniul relațiilor valutare, formarea unui mecanism supranațional de reglementare a monedei, crearea de instituții monetare și financiare interstatale.

INTENDENT, administratorul intern al bunurilor gospodărești ale unei companii.

INTENDENȚĂ, serviciu în armată însărcinat cu aprovizionarea și întreținerea trupelor.

INTENSIFICARE VALUTARĂ, politică de stat și proces gestionat de banca națională privind la fluxurile de valută din țară.

INTENSIFICAREA MUNCII, proces de dezvoltare a producției asociat cu creșterea productivității muncii.

INTENSIFICAREA PRODUCȚIEI, proces de dezvoltare a producției asociat cu renovaarea mijloacelor de producție și o utilizare mai eficientă a lor.

INTENSITATE FACTORIALĂ, raportul dintre cheltuieli efectuate separat către fiecare dintre factorii de producție (mijloace materiale și imateriale) și costul bunului fabricat.

INTENSITATEA MUNCII, consumul de muncă pe unitate de producție; manopera.

INTENȚIE, formă de manifestare a vinovăției unei persoane care își dă seama de caracterul ilicit al faptei sale, prevăzându-i și dorindu-i sau acceptându-i efectele.

INTERCEPTAREA CORESPONDENȚEI, deschiderea și citirea unor scrisori sau recepționarea comunicărilor telefonice ori electronice de către organele de stat de cenzură sau de anchetă.

INTERDEPENDENȚĂ ECONOMICĂ, noțiune juridică și economică de referință privind un tip de relații dintre agenții economici.

INTERDICȚIE BURSIERĂ, activități interzise pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

INTERDICȚII ȘI RESTRICȚII LA CONCEDIERE, tip de norme juridice prevăzute de Codul Muncii și proceduri de personal.

INTERES DE ASIGURARE, măsură de cointeresare materială în baza poliței de asigurare a asiguratorului de a obține profit și asiguratului de a primi despăgubire pentru pierderile suferite.

INTERES PATRIMONIAL, noțiune juridică și economică de referință despre gestionarea bunurilor asigurate și achitarea despăgubirilor.

INTERES POTENȚIAL, termen juridic de referință privind drepturile patrimoniale ale beneficiarului primar.

INTERESE ECONOMICE, categorie economică care exprimă necesitatea de satisfacere a nevoilor existente în societate.

INTERESE VITALE, cele mai importante interese economice ale unui stat, unei regiuni, unei localități, unei companii sau unei familii, nesatisfacerea cărora le pune în pericol bunăstarea și existența.

INTERESUL ECONOMIC AL ANGAJATULUI, obținerea unui salariu cât mai adecvat gradului de calificare pe care îl posedă și volumului de muncă efectuat, beneficierea și de alte tipuri de remunerare suplimentară.

INTERESUL ECONOMIC AL ÎNȚREPRINZĂTORULUI, obținerea profitului maximal în domeniul de activitate cu pierderi cât mai mici.

INTERIMAT, prevedere în codul muncii privind înlocuirea temporară a unui lucrător absent.

INTEREDIAR COMERCIAL, persoană juridică - companie specializată în marketing, care în bază de contract oferă producătorilor de bunuri servicii de promovare, de desfacere și de difuzare a unor tipuri de mărfuri printre clienți.

INTEREDIAR DE ÎNCREDERE, persoană fizică sau juridică care în baza unui contract de

colaborare și a unei procure, la solicitarea producătorilor de bunuri încheie acorduri de livrare a mărfurilor, documente pe care le transmite ulterior spre executare producătorului.

INTERMEDIERE FINANCIARĂ, tip de afaceri al persoanelor juridice – bănci comerciale, companii financiare, fonduri de investiții, fonduri de pensii, fonduri de asigurări, care oferă servicii de circulație a capitalului prin atragerea fondurilor și acordarea creditelor pe propria răspundere a donatorilor.

INTERNAL, strategie de management și marketing al companiilor transnaționale întreprinse pentru a depăși sau a diminua impediamentele în afaceri.

INTERNATIONAL STOCK EXCHANGE FEDERATION, (*ISEF*), asociația comercială internațională Federația Internațională a Burselor de Valori, a fost fondată în Londra în anul 1961 și acordă suport informațional și logistic în domeniul activității burselor, care activează pe piața hârtiilor de valoare, celor peste 250 de membri asociați.

INTERNAȚIONALIZARE ECONOMICĂ, proces de dezvoltare a legăturilor și a schimburilor economice între țări, a circulației transfrontaliere de bunuri, servicii, informații, forță de muncă, capital.

INTERNET BANK, instituție bancară care oferă servicii de decontări prin internet banking.

INTERNET BANKING, operații bancare efectuate la distanță prin intermediul internetului.

INTERNET, (*International Network*), rețea internațională TIC de calculatoare, formată prin interconectarea rețelelor locale și globale, destinată să faciliteze schimbul de date și informații în diverse domenii.

INTERNET-BROKER, persoană juridică companie investițională care prestează serviciile prin internet-Trading.

INTERNET-INCUBATOR, model investițional cu risc sporit de instruire a companiilor internet pentru a pătrunde pe piața virtuală de comercializare bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

INTERNET-PROVIDER, persoană juridică companie TIC, care asigură accesul abonaților la internet.

INTERNET-TRADING, acces la distanță și operații de vânzare-cumpărare a activelor pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare prin TIC.

INTEROGATORIU, termen juridic de referință privind o anchetă de serviciu a inculpatului.

INTERPELARE, adresare a unui deputat către organele oficiale ale statului pentru explicații privitor la un subiect de interes public; chestiune adresată în ședință publică de către un deputat în parlament unui membru al guvernului, pentru a-i cere explicații asupra unui fapt.

INTERPOL, poliție internațională, instituită în vederea combaterii delincvenței și criminalității pe plan mondial.

INTERPRETAREA CONTRACTULUI, proces juridic derulat în conformitate cu legislația procesuală civilă pentru a determina și explica sensul clauzelor unui contract, examinat într-o cauză civilă.

INTERPRETAREA LEGII, activitate desfășurată de organele statale, organizații, instituții, persoane cu funcții de răspundere pentru a stabili conținutul unei norme de drept, a descoperi și aprecia voința legiuitorului în această normă.

INTERȘANJABILITATE, proces de lucru la asamblarea obiectelor cu piese reciproc substituibile.

INTERVENTION OPERATIONS, măsuri de reglementare a operațiilor monetare, de creditare și valutare efectuate de banca națională pentru asigurarea stabilității și echilibrului pe piața monetară și a hârtiilor de valoare.

INTERVENȚIE ARMATĂ, comiterea unui act de agresiune militară a unui stat împotriva altui stat.

INTERVENȚIE DE BURSĂ, totalitatea formelor specifice și mecanismelor financiare de reglementare ale statului aplicate pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

INTERVENȚIE DE MĂRFURI, scoaterea rapidă pe piață a unor tipuri de marfă, pentru a suprasatura cerea și a micșora prețurile.

INTERVENȚIE ECONOMICĂ, totalitatea formelor specifice de redistribuire a resurselor prin intermediul mecanismelor financiare de reglementare de stat și corporativă.

INTERVENȚIE UMANITARĂ, comiterea unei intervenții militare cu scopul de a proteja drepturile populației și a le acorda ajutor umanitar.

INTERVENȚIE VALUTARĂ, intervenția băncii centrale în operațiunile de pe piața valutară pentru a reglementa cursul monedei naționale, a cererii sau ofertei de monedă și acumularea rezervelor valutare prin cumpărarea sau vânzarea de valută străină.

INTERZICERE JUDICIARĂ, procedură și proces în jurisprudență.

INTERZICEREA CADOURILOR, tip de normă juridică și prevedere administrativă privind modul de gestionare a cadourilor oferite persoanelor publice sau funcționarilor publici.

INTERZICEREA CARTELURILOR, tip de normă juridică și proces privind evitarea concurenței neloiale.

INTERZICEREA EXPORTULUI, politică de stat privitor la prohibirea exportului bunurilor și capitalului în unele state.

INTERZICEREA TRANZITULUI, politică de stat privitor la prohibirea operațiilor de transport în unele state.

INTRANET, rețea corporativă TIC de calculatoare, destinată să faciliteze schimbul de date și informații în cadrul companiei.

INTRARE DE CAPITAL FIX, sporirea volumului mijloacelor de producție din contul investițiilor capitale, cotelor de amortizare sau în urma transmiterii gratuite din partea cuiva.

INTRARE ÎN POSESIUNE, termen juridic de referință privind perfectarea unui drept sau de proprietate.

INTRAVILANUL ORAȘULUI, teritoriul atribuit prin lege unui oraș.

INTRĂRI ÎN VALUTĂ, mijloace bănești în monedă națională și valută străină obținute de stat, persoane fizice sau juridice ca rezultat al activității comerciale internaționale.

INTRĂRI ȘI IEȘIRI ALE SISTEMULUI, (*entry and exit*), factori care influențează funcționarea unui sistem.

INTRODUCERE, termen juridic de referință privind o intrare explicativă în materie.

INVALIDARE, termen juridic de referință privind constatarea și declararea nevalabilă a anumitor acte de procedură; declararea nevalabilă a alegerii membrilor unor organe reprezentative sau împuternicirilor delegaților la conferințe sau la congrese interne sau internaționale.

INVALIDITATE DE MUNCĂ, grad de dizabilitate ca urmare a unui accident de muncă sau a unei boli profesionale în timpul lucrului, în drum spre lucru sau în drum de la lucru spre casă.

INVALIDITATE, pierderea totală sau limitată a capacității de muncă în urma unui accident sau maladiei.

INVAZIE, termen juridic de referință în practica internațională privind un act de agresiune împotriva unui stat.

INVECTIVĂ, adresare dură și virulentă, cu tentă de insultă la adresa unei persoane.

INVENTAR AUXILIAR, termen juridic de referință privind un tip de registru intermediar.

INVENTAR DE TRANSMITERE, tip de document de evidență a mărfurilor transportate pe calea ferată, la trecere frontierei dintre state.

INVENTAR PENTRU REVIZIE VAMALĂ, document intern de strictă evidență în care se înregistrează taxele vamale percepute.

INVENTAR, document contabil în care sunt enumerate toate bunurile care se află, la un moment dat, într-o anumită entitate economică, document sub formă de listă, catalog sau registru, în care sunt enumerate cantitativ și valoric toate bunurile care se află, la un mo-

ment dat, într-o companie, într-o gospodărie, într-o instituție, într-un depozit, într-un magazin etc.; totalitatea uneltelor, mașinilor, mijloacelor de transport, vitelor și a păsărilor aparținând unei gospodării sau companii și sunt utilizate în activitatea antreprenorială.

INVENTARIERE, evidența ordinară în natură a bunurilor materiale la depozit și a mărfurilor într-o unitate de comerț; verificarea unui inventar, prin care se realizează constatarea faptică a existenței elementelor aflate în gestiunea unei entități.

INVENTARIEREA BUNURILOR, verificarea în natură cantitativ și valoric a tuturor bunurilor care se află, la un moment dat, într-o companie, într-o gospodărie, într-o instituție, într-un magazin etc.

INVENTARIEREA FONDURILOR FIXE, verificarea în natură cantitativ și valoric a capitalului fix care se află, la un moment dat, într-o companie, într-o gospodărie, într-o instituție etc.

INVENTARIEREA STOCULUI DE MĂRFURI, verificarea în natură cantitativ și valoric a tuturor mărfurilor care se află la depozit, la un moment dat, într-o companie, într-o gospodărie, într-o bază, într-un magazin.

INVENTARUL PIESELOR DE COMPLEXITATE, termen economic de referință privind un tip special de evidență a bunurilor, utilizate la fabricarea unui produs.

INVENTARUL ACȚIUNILOR, registru de bursă unde sunt înregistrate acțiunile și proprietarii lor.

INVENTARUL PIESELOR DE REZERVĂ, termen economic de referință privind un tip special de evidență a bunurilor.

INVENȚIE, noțiune juridică și economică de referință despre o realizare științifică și tehnică dintr-un domeniu al cunoașterii care prezintă noutate.

INVESTIGAȚIE, activități procedurale de cercetare întreprinse pentru a descoperi infracțiunea.

INVESTITOR ACREDITAT, investitor de înaltă calificare, admis să facă tranzacțiuni pe piața hârtiilor de valoare.

INVESTITOR AGRESIV, actor pe piața hârtiilor de valoare care în dorința de a obține profit maximal, încheie tranzacțiuni riscante.

INVESTITOR CONSERVATIV, persoană fizică sau juridică pe piața hârtiilor de valoare care face investiții cu mare prudență.

INVESTITOR INSTITUȚIONAL, companie de creditare sau financiară, care deține activele investitorilor în hârtii de valoare.

INVESTITOR NOMINAL, persoană care este înregistrată ca titular al hârtiilor de valoare, deși ele nu-i aparțin.

INVESTITOR STRĂIN, persoană fizică sau juridică care face investiții în altă țară.

INVESTITOR, persoană juridică sau persoană fizică sau juridică care se preocupă de activități investiționale pe termen lung.

INVESTIȚIA FONDURILOR DE PENSII, activitate managerială de plasare a mijloacelor financiare ale fondurilor de pensii pe piața hârtiilor de valoare.

INVESTIȚIE DIRECTĂ PESTE HOTARE, investiții făcute peste hotare în fondarea de companii industriale.

INVESTIȚIE INVERSĂ, utilizare a dobândii sau a venitului în majorarea capitalului statutar al unei companii.

INVESTIȚIE, tot felul de proprietăți și proprietate intelectuală, care sunt investite în obiecte de afaceri și alte activități, ce generează profit sau obțin un efect social corespunzător.

INVESTIȚII AUTOMATE, strategie bancară și proces financiar de investire a dobândii obținute din titlurile de valoare în noi hârtii de valoare.

INVESTIȚII BANCARE, procurarea de către băncile comerciale a hârtiilor de valoare pentru un termen lung pentru a obține profit.

INVESTIȚII BUGETARE, investirea banilor publici prin legea bugetului în proiecte investiționale.

INVESTIȚII CAPITALE INDUSE, Vezi Investiții capitale.

INVESTIȚII CAPITALE ÎN FONDURILE FIXE, Vezi Investiții capitale.

INVESTIȚII CAPITALE NETE ÎN FONDURILE FIXE, Vezi Investiții capitale.

INVESTIȚII CAPITALE SPECIFICE, Vezi Investiții capitale.

INVESTIȚII CAPITALE EXTENSIVE, Vezi Investiții capitale.

INVESTIȚII CAPITALE NETE, Vezi Investiții capitale.

INVESTIȚII CAPITALE AUTONOME, investiții capitale făcute de stat cu scopul menținerii stabile a situației economice din țară.

INVESTIȚII CAPITALE DIRECTE, tip de investiții într-o companie.

INVESTIȚII CAPITALE GLOBALE, metodă de analiză economică și proces de monitorizare a evoluției capitalului fix din țară.

INVESTIȚII CAPITALE SPECIFICE, tip de investiții într-o companie.

INVESTIȚII CAPITALE, tip de investiții într-o companie; investiții în reproducere a capitalului fix al companiei făcute în mijloace fixe, cheltuieli pentru construcții noi, extindere, reconstrucție și reechipare tehnică a întreprinderilor funcționale, achiziționarea de utilaje, echipamente, instrumente, inventar, lucrări de proiectare și dezvoltare etc.

INVESTIȚII DE CAPITAL, Vezi Investiții în capitalul fix.

INVESTIȚII DE PRIMA CLASĂ, investiții foarte profitabile.

INVESTIȚII DIRECTE, tip de investiții capitale făcute de o persoană fizică sau juridică într-o afacere.

INVESTIȚII DIVERSE, investiții făcute în domeniile de prestare a serviciilor.

INVESTIȚII EFECTIVE, volumul real al investițiilor capitale făcute de o companie.

INVESTIȚII EXECUTATE, Vezi Investiții efective.

INVESTIȚII FEMININE, tip de investiții în capital cu profit stabil înalt și în siguranță sporită.

INVESTIȚII FINANCIARE PE TERMEN LUNG, investiții făcute în hârtii de valoare emise de stat sau companii.

INVESTIȚII FINANCIARE, INVESTIȚII făcute în acțiuni, obligațiuni și alte hârtii de valoare.

INVESTIȚII FINANCIARE, tip de investiții într-o companie.

INVESTIȚII GLOBALE, metodă de analiză economică și proces privind volumul total al investițiilor făcute din toate sursele investiționale într-o anumită perioadă de timp.

INVESTIȚII INTELECTUALE, volumul real al investițiilor făcute în domeniile de cercetare științifică și de proiectare.

INVESTIȚII ÎN ACTIVE REALE, metodă de analiză economică și proces privind volumul investițiilor făcute în bunuri materiale reale într-o anumită perioadă de timp.

INVESTIȚII ÎN CAPITALUL FIX, metodă de analiză economică și proces privind volumul investițiilor făcute în fondurile fixe într-o anumită perioadă de timp.

INVESTIȚII ÎN CAPITALUL UMAN, activități financiare menite să ridice gradul de pregătire profesională a forței de muncă.

INVESTIȚII ÎN COMERȚ, investiții pe piața materiei prime sau în companiile de vânzare-cumpărare.

INVESTIȚII NECONTROLATE, deținerea pachetului de acțiuni în investiții în volum mai mare de 20 la sută, dar mai mic de 50 la sută.

INVESTIȚII NEFINANCIARE, investiții făcute cu scopul nu de a primi venit sub formă de bani, ci sub formă de drepturi de autor, brevete, nou-hau.

INVESTIȚII NEPRODUCTIVE, metodă de analiză economică și proces privind volumul

investițiilor făcute în active naturale (pământ, ape) sau nemateriale (forme juridice) într-o anumită perioadă de timp.

INVESTIȚII NETE, diferența dintre investițiile globale și investițiile făcute din contul cotelor de amortizare a capitalului fix și mobil.

INVESTIȚII PE TERMEN LUNG, investiții făcute pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare pe un termen mai mare de 5 ani.

INVESTIȚII PE TERMEN SCURT, investiții făcute pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare pe un termen de scurtă durată pentru a obține rapid un profit.

INVESTIȚII PERMANENTE, investiții făcute pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare pe termen lung.

INVESTIȚII REALE, tip de investiții pe termen lung făcute în domeniile de producere a bunurilor materiale.

INVESTIȚII SOLICITATE, (*induced investment*), investiții făcute în domeniul de producere sau activitate, suprasolicitare de societate.

INVESTIȚII SPECULATIVE, hârtii de valoare, a căror reputație este nestabilă.

INVESTIȚII STRĂINE DIRECTE, tip de investiții capitale făcute de o persoană fizică sau juridică într-o afacere DE peste hotare.

INVESTIȚII STRĂINE, volumul real al investițiilor făcute de o companie străină în țară.

INVESTIȚII, noțiune juridică și economică de referință despre bani, titluri de valoare, alte active investite în afaceri și / sau în alte activități pentru a obține profit.

INVESTIȚIILE INTERNE PRIVATE GLOBALE, metodă de analiză economică și proces privind volumul total al investițiilor private făcute într-o anumită perioadă de timp.

INVESTOR REZISTENT, comportament și procedură de marketing pe piața hârtiilor de valoare.

INVIOLABILITATEA LOCUINȚEI, termen juridic de referință privind unul din drepturile civice fundamentale constituționale ale cetățeanului într-un stat democratic.

INVIOLABILITATEA PERSOANEI, termen juridic de referință privind unul din drepturile civice fundamentale constituționale și inalienabile ale cetățeanului într-un stat democratic.

INVIOLABILITATEA SEXUALĂ, termen juridic de referință privind o componentă esențială a drepturilor civice fundamentale constituționale inalienabile ale cetățeanului într-un stat democratic.

INVIOLABILITATEA VIEȚEI PRIVATE, termen juridic de referință privind protecția personală și a familiei ca unul din drepturile civice fundamentale constituționale și inalienabile ale cetățeanului într-un stat democratic.

INVOCE WEIGHT, greutatea mărfii conform documentelor de însoțire.

IPOTECAREA PĂMÂNTULUI, tip și formă de operație ipotecară pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

IPOTECĂ AERONAUTICĂ, termen economic de referință privind gajul ipotecar în aviație.

IPOTECĂ CU PLATĂ DIFERENȚIATĂ, Vezi Ipotecă.

IPOTECĂ DUBLĂ, Vezi Ipotecă.

IPOTECĂ INVERSĂ, Vezi Ipotecă.

IPOTECĂ ÎN CURS DE ACHITARE, Vezi Ipotecă.

IPOTECĂ ÎNCHISĂ, Vezi Ipotecă.

IPOTECĂ JUNIOR, Vezi Ipotecă.

IPOTECĂ PERMANENTĂ, Vezi Ipotecă.

IPOTECĂ PRIMARĂ, Vezi Ipotecă.

IPOTECĂ ZERO, Vezi Ipotecă.

IPOTECĂ, DESCHISĂ, Vezi Ipotecă.

IPOTECĂ, drept real în al cărui temei creditorul are dreptul să ceară satisfacerea creanțelor sale, cu preferință față de ceilalți creditori, inclusiv statul, din valoarea bunurilor imobile depuse în ipotecă, în cazul în care debitorul omite să execute obligațiile garantate cu ipotecă; credit ipotecar; garanție pe baza căruia creditorul poate vinde bunul imobil primit în

garanție de la debitor, în cazul când acesta nu își plătește în termen datoria.

IPOTEZA BANILOR, afirmare neîntemeiată despre bani, care ar fi cauza apariției crizelor economice.

IPOTEZA DECIZIEI, afirmare neîntemeiată și noțiune teoretică în teoria managementului privind stabilirea probabilității atingerii unor scopuri economice.

IPOTEZA LINDER, afirmare neîntemeiată privind una din cauzele exportului de mărfuri.

IPOTEZA PIEȚEI EFICIENTE, afirmare neîntemeiată conform căreia toate schimbările pe piața hârtiilor de valoare depinde de deținători mari de titluri de valoare.

IPOTEZA SCHUMPETER, afirmare neîntemeiată despre rolul exclusiv al monopolurilor în societate.

IPOTEZA SCIMBĂRILOR STRUCTURALE, afirmare neîntemeiată în economie și sociologie privind diminuarea activității în mișcarea sindicalistă ca urmare a schimbărilor structurale produse în economie.

IPOTEZA ȘOMAJULUI NATURAL, afirmare neîntemeiată despre gradul natural al ocupării forței de muncă, care ar fi cauza stabilității economice.

IPOTEZA VENITULUI STABIL, afirmare neîntemeiată privind comportamentul individului raportat la necesități și venituri.

IPOTEZĂ, raționament logic privind o legătură dintre cauză și efect.

IRESPONSABILITATE, stare mintală a inculpatului, pentru care nu poate fi tras la răspundere penală.

IRIDENTISM, aspirație a unui popor de a alipi patriei o provincie aflată în supunerea unei stăpâniri străine.

IS-LM DIAGRAM / CURVE, linie care reprezintă grafic relația între mărimile variabile a echilibrului macroeconomic dintre marfă și bani pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

ISSUE PRICE, prețul inițial cu care se propune a fi vândute activele unei noi emisiuni a hârtiilor de valoare.

IZOCLINĂ, o metodă grafică de analiză economică a factorilor implicați în procesul de producție.

IZOCOSTĂ, o metodă grafică de analiză economică a factorilor implicați în procesul de producție.

IZOCUANTĂ, o metodă grafică de analiză economică a factorilor implicați în procesul de producție.

IZOLATOR PENTRU PERSOANELE REȚINUTE TEMPORAR, subdiviziune cu funcții speciale ale structurilor de forță ale statului.

IZVOARELE DREPTULUI CIVIL, legi, acte normative, acorduri și convenții internaționale, care reglementează procesele în acest domeniu al jurisprudenței.

IZVOARELE DREPTULUI, legi, acte normative și sub normative, acorduri și convenții internaționale, care reglementează procesele în domeniul jurisprudenței.

ÎMBĂTRÂNIRE DEMOGRAFICĂ, metodă de analiză economică și indicator despre fenomenul biologic ce ține de numărul de persoane pensionari în raport cu numărul total al populației într-o anumită perioadă de timp.

ÎMBOBOCIRE, separarea unei filiale în urma divizării de societatea mamă.

ÎMBOGĂȚIRE NEÎNTEMEIATĂ, termen juridic de referință în dreptul civil privind o infracțiune comisă de o persoană fizică sau juridică cu încălcarea drepturilor de proprietate ale altei persoane fizice sau juridice.

ÎMBUCĂȚIREA ACȚIUNILOR, proces de sporire a accesului micilor investitori la hârtiile de valoare plasate pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

ÎMBUNĂȚIREA FOLOSIRII PĂMÂNTULUI, cheltuieli suportate de arendaș în perioada folosirii terenurilor luate în arendă pentru a le ameliora calitatea solului; îmbunătățiri funciare.

ÎMPACHETARE, proces de pregătire a mărfurilor pentru realizare, care constă în preambalare, cântărire/divizare și ambalare.

ÎMPĂCARE LA ARBITRAJ, înțelegere amabilă între părți în urma examinării unei cauze juridice.

ÎMPĂRȚIREA AVERII, metodă și proces de încetare sau schimbare a regimului juridic de proprietate al unor bunuri, fie prin partajare în natură sau prin divizare valorică.

„ÎMPINGEREA ACȚIUNILOR”, activitate neloyală de promovare pe piața hârtiilor de valoare a unor active cu reputație dubioasă.

„ÎMPODOBIREA VITRINEI”, perfectarea bilanțului unei companii, instituții la finele

perioadei de raportare către organele de stat abilitate (lună, trimestru, an); efectuarea unor operații financiare la sfârșit de an în vederea ameliorării structurii și indicatorilor financiari ai unui portofoliu investițional, înainte de transmiterea către potențialii clienți a ofertei cu informații despre fond.

ÎMPROSPĂTAREA REZERVELOR DE STAT, politică socială și economică de stat, proces de dezafectare din stocuri a mărfurilor, cu termen de valabilitate de expirare și activități economice de contractare a unor cantități noi de produse proaspete (cereale, ulei vegetal, zahăr, bunuri materiale.).

ÎMPRUMUT FĂRĂ TERMEN, tip de obligațiuni de împrumut intern de stat, fără termen precis de retragere a lor din circulație.

ÎMPRUMUT „BALONUL CU AER”, tip de împrumut cu dobândă în creștere.

ÎMPRUMUT „CU DOI PILONI”, Vezi Împrumut municipal.

ÎMPRUMUT „VIRGIN”, prima emisiune a hârtiilor de valoare a unei companii.

ÎMPRUMUT ANTICIPAT, (*forward loan*), emisiune a obligațiunilor de împrumut, înainte de a fi anunțate condițiile de vânzare-cumpărare a lor.

ÎMPRUMUT BANCAR, împrumut bănesc pe termen acordat fără gaj pe bază de contract unui client fidel și solvabil al băncii pentru o perioadă scurtă, dar cu o dobândă de împrumut mai mare decât ce obișnuită la moment.

ÎMPRUMUT BUGETAR, tip de împrumut de stat pentru a suplini deficitul bugetar.

ÎMPRUMUT COMENSATORIU, Vezi Împrumut dual.

ÎMPRUMUT COMERCIAL, Vezi Împrumut bancar.

ÎMPRUMUT CONDIȚIONAT, în comerțul internațional, împrumut tehnic, acordat în baza unui acord de către o țară altei țări conform condiției, ca acest credit să fie folosit pentru procurarea bunurilor din țara creditoare.

ÎMPRUMUT CONTRA POLITĂ DE ASIGURARE, vezi Acordare de împrumut.

ÎMPRUMUT CU DOBÂNDĂ, tip de împrumut a capitalului bancar la care se achită dobândă.

ÎMPRUMUT CU AMANETAREA OBLIGAȚIUNILOR, tip de împrumut bănesc bancar acordat cu amanetarea hârtiilor de valoare.

ÎMPRUMUT CU CÂȘTIGURI, tip și formă de împrumut, la care dobânda este achitată cub formă de câștig.

ÎMPRUMUT CU DOBÂNDĂ FIXĂ, tip de împrumut bancar.

ÎMPRUMUT CU PLATA O SINGURĂ DATĂ, tip de împrumut pe termen scurt.

ÎMPRUMUT DE CONSUM, împrumut solicitat la o bancă de către o persoană fizică pentru a procura bunuri de consum de lungă durată (aparate de uz casnic, mobilă ș.a.)

ÎMPRUMUT DE HÂRTII DE VALOARE, active împrumutate nu cu scop de cumpărare-vânzare.

ÎMPRUMUT DE STAT NECONSOLIDAT, tip de împrumut pe termen scurt.

ÎMPRUMUT DE STAT, politică monetară de stat, categorie economică și institut al dreptului financiar de atragere benevolă a mijloacelor bănești ale populației sau companiilor pentru finanțarea unor nevoi ale statului; formă de atragere a mijloacelor bănești ale persoanelor fizice sau juridice ca sursă suplimentară la buget.

ÎMPRUMUT DE TRANZIT, emisiune de obligațiuni intermediare de scurtă durată, după care se așteaptă emisiuni de obligațiuni de același tip, dar pentru termen mediu sau lung.

ÎMPRUMUT DE UZ ÎNGUST, obligațiuni de împrumut, emise pentru un cerc îngust de cumpărători.

ÎMPRUMUT DESCHIS, ofertă de obligațiuni de împrumut, la care subscrierea este deschisă.

ÎMPRUMUT DUAL, tip de împrumut când vânzarea obligațiunilor s-a făcut într-o valută, iar răscumpărarea se va face în altă valută.

ÎMPRUMUT EXTERN, mișcare a capitalului de împrumut în cadrul relațiilor economice și politice internaționale, care se manifestă prin atragerea sau acordarea de resurse financiare și de mărfuri, în condiții de urgență, securitate, de plată sau rambursare.

ÎMPRUMUT FĂRĂ DOBÂNDĂ, tip de obligațiuni de împrumut intern de stat realizate forțat populației la care nu se achită dobândă.

ÎMPRUMUT FĂRĂ GARANȚIE, împrumut bănesc acordat fără acoperire cu un zălog; Vezi și Împrumut bancar.

ÎMPRUMUT FĂRĂ OBLIGAȚIUNI, tip de împrumut de stat.

ÎMPRUMUT FĂRĂ PIERDERE, tip de împrumut realizat prin obligațiuni, care pe perioada de circulație toate sunt câștigătoare.

ÎMPRUMUT FEDUCIAR, tip de obligațiuni de împrumut negarantate.

ÎMPRUMUT GARANTAT, tip de obligațiuni de împrumut intern de stat.

ÎMPRUMUT GUVERNAMENTAL, formă a datoriei de stat.

ÎMPRUMUT INDEXAT, (*indexed loan*), tip de obligațiuni de împrumut la valoarea cărora se ține cont de fluctuația prețurilor pe piața hârtiilor de valoare.

ÎMPRUMUT INDIVIDUAL, tip de împrumut în instituție bancară de profil, acordat persoanelor fizice pentru o perioadă determinată, cu stingere lunară, pentru consum curent.

ÎMPRUMUT INERSTATAL, tip de relații economice între state.

ÎMPRUMUT INTERN, operație de atragere în bugetul de stat a rezervelor bănești parti-

culare, care se realizează prin emiterea unor titluri de împrumut purtătoare de dobânzi.

ÎMPRUMUT IPOTECAR, tip de împrumut bănesc pe termen lung acordat de o bancă cu amanetarea unor bunuri imobile.

ÎMPRUMUT ÎN AUR, tip de obligațiuni de împrumut emise sub acoperire cu aur.

ÎMPRUMUT ÎN EURODOLARI, Vezi Eurodolar.

ÎMPRUMUT ÎN EUROOBLIGAȚIUNI, Vezi Euroacțiune.

ÎMPRUMUT ÎN HÂRTII DE VALOARE, operație de credit, când suma solicitată este luată în datorie contra hârtiilor de valoare.

ÎMPRUMUT ÎN NATURĂ, în sistemul administrativ de comandă, împrumut sub formă de semințe, produse alimentare sau furaj, acordat persoanelor juridice din agricultură de către organizațiile de colectare, care ulterior, din roada nouă urma să fie rambursat.

ÎMPRUMUT LA VEDERE, credit acordat de o instituție bancară de profil unei persoane fizice sau juridice la solicitarea creditorului, care urmează a fi rambursat de către debitor la prima solitare a creditorului.

ÎMPRUMUT LOCAL, vezi împrumut municipal.

ÎMPRUMUT MĂRFAR, (*trade loan*), tip de împrumut al bunurilor.

ÎMPRUMUT MUNICIPAL, tip de obligațiuni de împrumut intern de stat emis la scară municipală.

ÎMPRUMUT OPȚIONAL, tip de obligațiuni de împrumut, emise pe piața hârtiilor de valoare.

ÎMPRUMUT PE TERMEN LUNG, împrumut bănesc acordat pentru o perioadă de timp mai mare de 10 ani.

ÎMPRUMUT PE TERMEN SCURT, împrumut bănesc acordat pentru o perioadă de timp de până la 12 luni.

ÎMPRUMUT PE TERMEN, tip de credit bancar intermediar.

ÎMPRUMUT PENTRU SUPLINIREA MIJLOACELOR CIRCULANTE, împrumut bănesc, acordat în baza de contract unei persoane fizice sau juridice, pentru acoperirea cheluielilor de producție sub formă de: împrumut planificat, împrumut provizoriu.

ÎMPRUMUT PRIN EMISIUNE DE OBLIGAȚIUNI, tip și proces de împrumut pe piața hârtiilor de valoare.

ÎMPRUMUT RANTIER, tip și formă de împrumut de stat.

ÎMPRUMUT SPECIAL, tip de împrumut de stat sau municipal, mijloacele căruia sunt cu destinație concretă de finanțare a unor obiecte.

ÎMPRUMUT SUPLIMENTAR, emisiune suplimentară a obligațiunilor de împrumut.

ÎMPRUMUT VÂNDUT, emisiune a obligațiunilor de împrumut municipale sau de stat realizate integral, înainte de a scoase oficial pe piața hârtiilor de valoare.

ÎMPRUMUT, (*loan*), împrumut bănesc sau comercial sub formă de marfă, acordat în baza de contract unei persoane fizice sau juridice, care urmează să fie rambursat în termenul stabilit cu achitarea unei dobânzi de împrumut, în dreptul civil, acord în baza căruia o parte transferă dreptul de proprietate asupra banilor sau bunurilor altelea, care se caracterizează prin anumite caracteristici generice, iar împrumutul este de acord să restituie creditorului aceeași sumă de bani sau bunuri pe care le-a primit de același fel și aceeași calitate; datorie a unei entități (organizație sau individ) către o altă entitate aplicată printr-un contract de împrumut în care se specifică valoarea împrumutului, rata dobânzii, precum și data de rambursare.

ÎMPUTERNICIRI ADMINISTRATIVE, atribuții de serviciu ale personalului din conducerea de vârf a unei companii.

ÎMPUTERNICIRI LINIARE, atribuții de serviciu al managerilor unei companii transmise direct subalternilor.

ÎN AFARA LEGII, lipsirea totală sau parțială a unui cetățean de către drepturile constituționale fundamentale.

„**ÎN ALB**”, (*without date*), expresie care solicită amânarea expertizei, îndeplinirea obligațiilor.

„**ÎN CAZ DE NECESITATE**”, inscripție specială pe verso a unei cambii.

„**ÎN DECURSUL UNEI ZILE**”, indicația clientului dată unui agent bursier în privința perioadei de achiziții.

„**ÎN EXPRESIE REALĂ**”, valoarea bunurilor în formă bănească la zi, ținând cont de fluctuația pieței bursiere de bunuri și celei de hârtii de valoare.

„**ÎN LIMITELE CONTRACTULUI**”, (*in price limit*), proces tranzacțional: preț de realizare mai mic decât cel stabilit în contract, preț de cumpărare mai mare decât cel stabilit în contract.

„**ÎN MÂINI DE NĂDEJDE**”, (*in firm hands*), hârtii de valoare cumpărate pentru a fi plasate în investiții capitale.

„**ÎN NUMERAR**”, termen economic de referință privind condițiile de desfășurare a unei tranzacțiuni pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare cu plata numai în numerar.

„**ÎN PERECHE**”, formă primitivă a tranzacțiilor bursiere, când acestea se efectuau între perechi de agenți intermediari.

„**ÎN PORTUL N**”, (*ex port*), condiție de bază și clauză într-un fraht, prin care se indică locul unde va fi adusă marfa de către vânzător.

„**ÎN VRAC**”, metodă de transport a unor tipuri de încărcături și clauză contractuală.

ÎNAINȚAREA CANDIDAȚILOR, tip de procedură democratică în scrutin.

ÎNALTĂ TRĂDARE, termen juridic de referință privind un act de crimă penală față de stat.

ÎNCASARE COMERCIALĂ, suma încasată din vânzarea mărfurilor.

ÎNCASARE DE POLIȚĂ, primirea unei plăți contra unei polițe.

ÎNCASARE DIN VÂNZAREA FONDURILOR FIXE, venit obținut din comercializarea bunurilor fixe ieșite din uz.

ÎNCASARE EFECTIVĂ LA COMERCIALIZARE, mijloace financiare sub formă de venit curat, obținute de persoane fizice și juridice în urma activității comerciale pe piața bunurilor sau serviciilor.

ÎNCASARE FISCALĂ, volumul încasărilor la buget, repartizat conform clasificării bugetare.

ÎNCASARE INCONTESTABILĂ A PLĂȚILOR ÎN BUGET, vezi Urmărire pe cale administrativă.

ÎNCASARE MARGINALĂ, mijloace financiare suplimentare obținute de la comercializarea unei unități de producție, peste plan.

ÎNCASARE TOTALĂ, venitul global obținut la realizarea producției.

ÎNCASARE VALUTARĂ, mijloacele valutare obținute de persoane fizice și juridice în urma tranzacțiilor comerciale sau pe piața hârtiilor de valoare

ÎNCASARE, activitate a unităților de stat specializate și neguvernamentale autorizate pentru colectarea numerarului, obiectelor de valoare în casierile întreprinderilor, organizațiilor, instituțiilor și livrării acestora în casele de bani ale băncilor și altor organizații.

ÎNCASAREA NUMERARULUI ȘI OBIECTELOR DE PREȚ, operația bancară de colectare a titlurilor de valoare și a banilor, pentru a fi depozitați la o instituție bancară de profil.

ÎNCASAREA PIERDERILOR, termen economic și juridic de referință privind baza normativă, procedura și modul de restituire a pagubelor.

ÎNCASAREA POLIȚELOR, Vezi Încasare de poliță.

ÎNCASATOR, persoană fizică, care colectează numerarul de la agenți economici.

ÎNCASĂRI AMÂNATE, suma de bani obținută livrarea mărfurilor după achitarea în avans a costului acestora.

ÎNCASĂRI BUGETARE, totalitatea mijloacelor financiare colectate în buget de stat sau bugetele autorităților publice locale.

ÎNCASĂRI DE LA LICHIDARE, mijloace bănești obținute de la vânzarea proprietății companiei lichidate sau bunurilor amanetate ale unui debitor insolubil.

ÎNCASĂRI ESTIMATIVE, volumul încasărilor planificate pe care o companie sau un întreprinzător urmează să le primească de la clienți sau parteneri pentru marfa realizată sau serviciile prestate.

ÎNCASĂRI ÎN VIITOR, metodă de analiză economică a investițiilor în viitor ca raport dintre volumul profitului așteptat și cheltuielile efective efectuate.

ÎNCASĂRI PENTRU CONTRAVENȚII VAMALE, noțiune juridică și economică de referință privind temeiul juridic și modul de încasare a prejudiciului adus de ele.

ÎNCĂLCAREA CONTRACTULUI DE ACHIZIȚII, încălcare sau eschivare premeditată de la îndeplinirea unui acord de achiziții, se penalizează cu amendă.

ÎNCĂLCAREA DREPTULUI LA BREVETE, utilizare frauduloasă a unei patente fără acordul posesorului cu drept de autor.

ÎNCĂLCAREA DREPTURILOR CETĂȚENEȘTI, crimă împotriva drepturilor și libertăților constituționale ale persoanei.

ÎNCĂLCAREA DREPTURILOR DE LIBERTATE A PERSOANEI, crimă împotriva personalității.

ÎNCĂLCAREA DREPTURILOR OMULUI, crimă împotriva personalității.

ÎNCĂLCAREA INVIOLABILITĂȚII LOCUINȚEI, crimă împotriva personalității.

ÎNCĂLCAREA INVIOLABILITĂȚII VIEȚEI PRIVATE, crimă împotriva personalității.

ÎNCĂLCAREA REGULILOR DE COMERȚ, tip de infracțiune administrativă sau penală în domeniu.

ÎNCĂRCARE SUB NORMĂ, utilizarea la capacitate sub nivel normativ de încărcare a ma-

terialului rulant de transport la transportarea mărfurilor.

ÎNCĂRCĂTURĂ ARUNCATĂ, operație de salvare de naufragiu a navei comerciale, Vezi și Încărcătură.

ÎNCĂRCĂTURĂ BAGAJ, tip de marfă transportată cu trenul personal sau poștal.

ÎNCĂRCĂTURĂ DE INTRARE, Vezi Încărcătură.

ÎNCĂRCĂTURĂ DE MARE GREUTATE ȘI MARE LUNGIME, Vezi Încărcătură.

ÎNCĂRCĂTURĂ DE PUNTE, vezi Încărcătură.

ÎNCĂRCĂTURĂ DE TRANZIT, marfă care tranzitează teritoriul unei țări pentru a ajunge de la expeditor la adresat.

ÎNCĂRCĂTURĂ DEPLINĂ, clauză contractuală de transportare a mărfii, fără a fi numărată sau cântărită la predare.

ÎNCĂRCĂTURĂ FERROVIARĂ, marfă destinate în exclusivitate transportării pe cale ferată.

ÎNCĂRCĂTURĂ GENERALĂ, Vezi Încărcătură.

ÎNCĂRCĂTURĂ ÎN VRAC, marfă ne împachetată în timpul transportării (nisip, cereale, minereuri

ÎNCĂRCĂTURĂ LICHIDĂ, marfă de volum mare transportată în formă lichidă.

ÎNCĂRCĂTURĂ NEGABARITICĂ, marfă care nu corespunde mărimilor standard de transportare.

ÎNCĂRCĂTURĂ PENTRU CALĂ, vezi Încărcătură.

ÎNCĂRCĂTURĂ PENTRU CEREMONII OFICILAE, tip de marfă destinată transportării peste hotare pentru necesități protocolare.

ÎNCĂRCĂTURĂ PERICULOASĂ, vezi Încărcătură.

ÎNCĂRCĂTURĂ PERISABILĂ, marfă ușor alterabilă.

ÎNCĂRCĂTURĂ RESTRICȚIONATĂ, vezi Încărcătură.

ÎNCĂRCĂTURĂ, orice tip de marfă în proces de transportare în pachete, vrac, recipiente ș.a.

ÎNCETAREA AMANETULUI, pierderea bunului amanetat în caz că nu a fost răscumpărat la scadență.

ÎNCETAREA DREPTULUI DE PROPRIETATE, acțiune juridică încheiată din momentul achitării sumei pentru bunul procurat, înstrăinării unui bun de proprietate, în urma nimicirii acestuia sau în alte cazuri prevăzute de legislație. .

ÎNCHEIERE, hotărâre a judecății la finalizarea procesului.

ÎNCHEIEREA BUGETULUI, exercițiu financiar la sfârșit de an.

ÎNCHEIEREA CONTRACTULUI LA LICITAȚIE, tip de contract și proces, Vezi Încheierea contractului.

ÎNCHEIEREA CONTRACTULUI OBLIGATORIU, proces de lucru și procedură la negocierea tranzacțiilor, care sunt valabile doar dacă au contract obligatoriu.

ÎNCHEIEREA CONTRACTULUI, proces de lucru de perfectare în scris a condițiilor de executare a unei tranzacțiuni pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

ÎNCHIDERE, proces de lucru și tip de operație cu activele pe piața hârtiilor de valoare.

ÎNCHIDEREA ACREDITIVULUI, termen economic de referință, proces de lucru și tip de operație cu activele pe piața hârtiilor de valoare.

ÎNCHIDEREA CONTULUI, termen economic de referință, proces de lucru și tip de operație de bancară.

ÎNCHIDEREA CONTURILOR, termen economic de referință și operație contabilă.

ÎNCHIDEREA CREDITELOR BUGETARE, termen economic de referință, proces de lucru și tip de operație financiară în cadrul bugetului aprobat.

ÎNCHIDEREA CREDITELOR, termen economic de referință, proces de lucru și tip de operație financiară de stingere a unui credit sau încetarea temporară a finanțării unui credit contractat.

ÎNCHIDEREA LISTEI, Vezi Închiderea subscrierii la emisiune.

ÎNCHIDEREA SUBSCRIERII LA EMISIUNE, termen economic de referință, proces de lucru și tip de operație managerială la organizarea unei emisiuni de hârtii de valoare.

ÎNCHIDEREA TRANZACȚIEI, termen economic de referință, proces de lucru și tip de operație managerială pe piața hârtiilor de valoare.

ÎNCHIRIERE CU DREPT DE CUMPĂRARE, termen economic de referință privind un tip de închiriere cu drept de a procura bunurilor închiriate la expirarea contractului.

ÎNCHIRIERE PE TERMEN LUNG, *renting back*, formă de vânzare a unor active cu luarea concomitentă a lor în chirie pe termen lung.

ÎNCHIRIERE, dare în folosință a unui spațiu locativ cu chirie; tip de arendă pe bază de contract a unui bun mobil sau imobil pentru un termen de până la un an.

ÎNCHIRIERE, termen juridic și economic de referință despre procesul a da cu chirie o locație contra plată pe bază de contract.

ÎNCHIRIEREA ANGAJAȚILOR, formă de conlucrare între companii, când o companie, pe bază de contract, detașează personalul său la dispoziția altei companii pentru executarea unor tipuri de lucrări.

ÎNCHIRIEREA BUNURILOR, termen juridic și economic de referință despre procesul a da cu chirie bunuri materiale contra plată pe bază de contract.

ÎNCHIRIEREA MIJLOACELOR DE PRODUCȚIE, termen economic de referință privind un tip de închiriere.

ÎNCHIRIEREA NAVEI MARITIME, tip de închiriere a unei nave fără echipaj, dat fiind că aceasta a fost procurată în rate, și după achi-

tarea costului, vă rămâne în posesia cumpărătorului.

ÎNCHISTARE LOCALĂ, mod de abordare de către autoritățile locale a problemelor locale în domeniile teritoriului, economice, infrastructurale, demografice și de altă natură în detrimentul intereselor regionale sau naționale.

ÎNCLOCUIREA PRODUSELOR DE IMPORT, politică de stat privind comerțul exterior.

ÎNCLOCUITOR INECHIVALENT, tip de marfă cu calități inferioare propus în locul unui produs returnat ca fiind ne calitativ.

ÎNCORPORARE, proces de absorbire a unei companii de către alta; proces de ocupare a unei țări de către alta; înrolare într-o unitate pentru efectuarea stagiului militar; mod de ordonare sistemică a legilor.

ÎNCREDERE REZONABILĂ ÎN MANAGEMENT, stare de relație psiho-socială între angajați și angajator.

ÎNDEMNIZAȚIE DE CONCEDIERE, prevedere a Codului Muncii, clauză a contractului colectiv de muncă și a contractului de angajare.

ÎNDEMNIZAȚIE DE ȘOMAJ, ajutor material prevăzut de legislație pentru șomeri.

ÎNDEMNIZAȚIE FINALĂ DE ASIGURARE, suma primei plătite la încheierea termenului prevăzut de poliță sau în cazul decesului persoanei asigurate.

ÎNDEMNIZAȚIE PENTRU CONCEDIU NEFOLOSIT, compensație bănească acordată de angajator angajatului care la eliberare sau demisie pentru concediile legale ne utilizate.

ÎNDEMNIZAȚIE PENTRU SARCINĂ ȘI LEHUZIE, ajutor material acordat femeilor gravide până la naștere și după naștere.

ÎNDEMNIZAȚIE, sumă de bani pentru transfer din altă localitate, acordată de angajator unei persoane recrutate la lucru.

ÎNFORMAȚII FRAGMENTARE, raport despre unele segmente din activitatea economică ale companiei.

ÎNGHEȚAREA PREȚURILOR, politică de stat în domeniul comerțului cu amănuntul de a menține prețurile la un nivel constant.

ÎNGHEȚAREA SALARIILOR, politică de stat de austeritate.

ÎNGHEȚAREA VENITURILOR, politică de stat de diminuare a capacității de cumpărare a populației.

ÎNHUMAREA DEȘEURILOR, depozitare controlată a deșeurilor nocive pentru păstrarea sau prelucrarea lor ulterioară.

ÎNLĂTURAREA CONCURENTULUI, acțiuni întreprinse de o companie împotriva altora, pentru a le scoate de pe piață.

ÎNLESNIRE DE TRANZIT, tip și proces de acordare dată în baza unor tratate internaționale încheiate între cel puțin două țări, persoanelor fizice sau juridice, care activează în comerțul internațional, la tranzitarea mărfurilor peste hotarele a cel puțin trei țări.

ÎNLESNIRE FISCALĂ, scutire parțială sau totală de impozite sau acordare de vacanță fiscală în condițiile Codului fiscal.

ÎNLESNIRE VAMALĂ, tip de privilegiu acordat prin scutire totală sau parțială de taxele vamale persoanelor fizice sau juridice străine în baza unor acorduri interstatale.

ÎNLESNIRI, drept și privilegiu acordat cuiva de a se bucura de avantaje deosebite; drept de care se bucură o persoană juridică sau fizică de a fi preferată la plată înaintea altora sau scutită de plată sau permisiune de a achita o plată mai mică decât cea prevăzută de lege.

ÎNREGISTRARE DUBLĂ, metodă și proces de evidență contabilă în partidă dublă.

ÎNREGISTRARE DE CREDIT, Vezi Înregistrare dublă.

ÎNREGISTRARE LINIARĂ, metodă și proces de evidență contabilă.

ÎNREGISTRARE, proces în scris sau de introducere în baza de date a unui calculator în conformitate cu tipurile de clasificare a tuturor operațiilor contabile.

ÎNREGISTRAREA ACORDURILOR INTERNAȚIONALE, depozitar special (ONU, diferite organisme internaționale, autorități publice centrale de stat), care păstrează și țin evidența actelor internaționale semnate de către părți.

ÎNREGISTRAREA ACTELOR STĂRII CIVILE, procedură cu efect juridic și proces de înregistrare a actelor privind starea civilă a cetățenilor

ÎNREGISTRAREA ACTELOR STĂRII CIVILE, sistem de stat de înregistrare a mișcării populației: nașterea copiilor, înregistrarea căsătoriilor sau desfacerea acestora, înfierea, decesul cetățeanului, alte proceduri de stare civilă.

ÎNREGISTRAREA COMPANIEI, procedură legală prin care se confirmă dreptul de proprietate a persoanei fizice sau juridice asupra unei companii, întreprinderi.

ÎNREGISTRAREA CONTABILĂ COMPLEXĂ, Vezi Înregistrarea contabilă.

ÎNREGISTRAREA CONTABILĂ, perfectarea corespondenței duble a conturilor: prin metoda simplă, când debitele și creditele se notează separat, și prin metoda complexă, când unei înscrieri la debit îi revine câteva înscrieri la credit sau invers.

ÎNSĂNĂTOȘIREA FINANȚELOR, măsuri aplicate de banca națională pentru a preveni falimentarea băncilor la acordarea creditelor: schimbarea organizațională a structurii bancare, modificarea portofoliului de active și pasive ș.a.

ÎNSĂRCINAT CU AFACERI TEMPORAR, angajat al unei misiuni diplomatice sau consulare, care exercită temporar funcțiile ambasadului sau a consulului în lipsa acestora.

ÎNSĂRCINAT CU AFACERI, angajat în cel mai mic rang al unei misiuni diplomatice sau consulare.

ÎNSEMN DE HOTAR, stâlp sau alt însemn folosit la marcarea hotarului terestru dintre state.

ÎNSTRĂINARE, în dreptul civil, transmitere unei persoane fizice sau juridice, prin efectul

legii, prin act juridic ori prin contract, a dreptului de proprietate sau a altor drepturi.

ÎNSUȘIREA BANILOR STRĂINI, tip de infracțiune juridică manifestată prin reținerea ilegală a mijloacelor bănești primiți legal la păstrare sau luați sub formă de împrumut.

ÎNSUȘIREA FABRICĂRII PRODUSELOR NOI, plan de măsuri manageriale menite să încapă producerea unui nou articol, care prevede: să pună în funcțiune utilajele tehnice, să asigure procesul tehnologic cu materiale și/sau semifabricate, să pregătească resursele umane ș.a.

ÎNȘELAREA CONSUMATORILOR, termen juridic de referință privind un tip de infracțiune economică comisă de prestatorii de servicii în vederea obținerii unui venit ilicit.

ÎNȘELAREA CREDITORILOR, termen juridic de referință privind un tip de infracțiune economică în domeniul creditelor.

ÎNȘELAREA CUMPĂRĂTOILOR, noțiune juridică de referință privind un tip de infracțiune economică calificat ca amăgire cu scopuri ilegale de îmbogățire.

ÎNȘELĂTORIE, faptă reprobabilă comisă de o persoană prin viclenie sau minciună cu un anumit scop.

ÎNTOARCERE PRIN HOTĂRÂRE DE JUDECATĂ, restituirea cheltuielilor suportate de către persoana achitată de judecată într-o cauză civilă.

ÎNTOCMIREA DOCUMENTELOR VAMALE, proces de perfectare a actelor care însoțesc mărfurile în operațiile de vânzare-cumpărare în comerțul exterior sau la introducerea în țară / scoaterea din țară a unor bunuri proprietate personală.

ÎNTRERINDERE CU CAPITAL STRĂIN, tip de întreprindere, fondată de investitori străini.

ÎNTRERINDERE AGRICOLĂ, persoană juridică care deține în proprietate sau în folosință terenuri funciare și desfășoară activitate în domeniile de creștere a plantelor de cultură și a animalelor domestice.

ÎNTEPRINDERE COLECTIVĂ, tip de întreprindere în care, în urma privatizării, toate acțiunile aparțin membrilor colectivului.

ÎNTEPRINDERE COMERCIALĂ DE AUDIT, agent economic care în baza licenței de audit, prestează servicii oficiale de audit sau consulting în domeniile evidență contabilă, evidență fiscală, analiză și prognoză economică și financiară, evaluarea activelor și pasivelor.

ÎNTEPRINDERE COMERCIALĂ, companie care produce bunuri pentru a fi comercializate; întreprindere care efectuează operații de vânzare-cumpărare sau prestează servicii, Vezi și Companie comercială.

ÎNTEPRINDERE CONEXĂ, agent economic, care pe bază de contract de cooperare, furnizează altor companii sau întreprinderi producția fabricată sub formă de semifabricate

ÎNTEPRINDERE CORPORATIVĂ, tip de întreprindere SRL cu capital, format din cotizațiile fondatorilor.

ÎNTEPRINDERE CU MAI MULTE RAMURI, companie mare cu activitate conform statutului în mai multe domenii, de regulă, conexe sau înrudite.

ÎNTEPRINDERE DE STAT, tip de întreprindere care este proprietatea statului.

ÎNTEPRINDERE DE TRANSPORTURI, tip de întreprindere care conform statutului, prestează pe bază de contract servicii de transport.

ÎNTEPRINDERE DESCHISĂ, (open shop), tip de întreprindere tip în care, în temeiul unei convenții, sunt angajați la muncă nu numai membrii sindicatului, dar și persoane ne fiind membri ai sindicatului.

ÎNTEPRINDERE EXPOZIVĂ, tip de întreprindere care fabrică muniții, substanțe explozive, amoniac, spirt, acetona, combustibil lichid sau gazos, eter și alte produse cu risc sporit de inflamabilitate sau de a exploda.

ÎNTEPRINDERE FISCALĂ, Vezi Întreprindere de stat.

ÎNTEPRINDERE INDIVIDUALĂ PRIVATĂ, Vezi Întreprindere particulară.

ÎNTEPRINDERE INDIVIDUALĂ, Vezi Întreprindere particulară.

ÎNTEPRINDERE ÎN CONCESIUNE, tip de întreprindere constituită de fondatori pentru valorificarea unor resurse minerale luate pe bază de contract în concesiune de la stat.

ÎNTEPRINDERE ÎNCHISĂ, (closed shop), tip de întreprindere în care, în temeiul unei convenții, sunt angajați la muncă numai membrii sindicatului sau doritorii de a fi primiți în sindicat.

ÎNTEPRINDERE LEASING, tip de întreprindere care fabrică produse, execută lucrări și prestează servicii, folosind clădiri, instalații, echipamente și alte mijloace de producție luate în arendă.

ÎNTEPRINDERE MARE, Vezi Întreprindere.

ÎNTEPRINDERE MICĂ, Vezi Afaceri mici.

ÎNTEPRINDERE MIXTĂ, tip de întreprindere cu capital de stat, privat sau străin.

ÎNTEPRINDERE MUNICIPALĂ, Vezi Întreprindere de stat.

ÎNTEPRINDERE NERENTABILĂ, metodă de analiză economică și indicator negativ de eficiență economică în activitatea de producere în cazul când cheltuielile depășesc încasările bănești, lipsește profitul, cresc datoriile companiei.

ÎNTEPRINDERE PARTICULARĂ, tip de afacere privată familială în care fondator este un membru al familiei, iar procesul de fabricare este asigurat de membrii familiei.

ÎNTEPRINDERE PRINCIPALĂ, companie care deține loc de frunte într-o asociație, corporație, uniune sau concern.

ÎNTEPRINDERE PRODUCĂTOARE DE PRODUSE-MARFĂ, agenți economici în agricultură care produc produse agricole și animaliere pentru comercializare.

ÎNTEPRINDERE STABILĂ, persoană juridică în care raportul structural al activelor și pasivelor este echilibrat.

ÎNTEPRINDERE SUPUSĂ CONVERSIEI, tip de întreprindere din domeniul complexului militar, care diminuează sau sistează fabricarea producției de profil militar în favoarea producției cu destinație civilă.

ÎNTEPRINDERE VIRTUALĂ, tip de întreprindere în care angajații lucrează la distanță și comunică între ei, utilizând mijloacele TIC.

ÎNTEPRINDERE, capitalul fix și mijloacele circulante necesare pentru a deschide o afacere; subiect economic de stat, mixt sau privat care desfășoară activitate amplă în diverse domenii, constituit conform legislației: companie, asociație, societate, corporație, bursă, bancă ș.a.

ÎNTEPRINZĂTOR PARTICULAR, comerciant particular; proprietar privat; antreprenor privat; om de afaceri privat.

ÎNTRERUPEREA LUCRULUI, încetare temporară a procesului de producție din motive tehnice (deteriorarea utilajelor sau echipamentelor, lipsa energiei electrice sau termice) sau organizatorice (întreruperi în furnizarea materiei prime, semifabricatelor).

ÎNTRERUPEREA PROCURII, pierderea valabilității unei procure fie că a expirat termenul, fie că a fost retrasă de emitent.

ÎNȚEȚINERE POSTGARANȚIE, perioadă de exploatare a unui produs după expirarea garanției, se face din contul posesorului beneficiar.

ÎNȚEȚINEREA ȘI REPARAȚIA FONDURILOR FIXE, activități de profilaxie și de resta-

bilire, întreprinse de administrația unei companii pentru menținerea în stare funcțională permanentă a fondurilor de producție pe toată perioada lor de viață.

ÎNȚELEGERE DE COMUN ACORD, (*amicable settlement*), Vezi Act de împăcare.

ÎNȚELEGERE TACITĂ, metodă de marketing oligopol bazată pe înțelegerea formală dintre un grup de companii participante asupra volumelor de producție, prețurilor, piețelor de desfacere.

ÎNVECHIREA UTILAJULUI, utilaj uzat moral, care deși este în stare bună, tehnic este depășit de altul, de același tip, dar mult mai performant.

ÎNZESTRARE CU CAPITAL, metodă de analiză economică privind volumul de capital fix care revine la un lucrător sau la un metru pătrat de spațiu de producere.

ÎNZESTRAREA MUNCII CU CAPITAL ÎNVESTIT, metodă de analiză economică privind înzestrarea cu mecanisme, aparate, dispozitive sau mașini a unui lucrător.

ÎNVINUIT, persoană față de care se efectuează urmărirea penală, cât timp nu a fost pusă în mișcare acțiunea penală împotriva sa.

„ÎȚI DAU CA SĂ-MI DAU”, sintagmă tradițională utilizată în discuții prealabile între parteneri, înainte de încheierea unei tranzacțiuni pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

— J —

JAF, termen juridic de referință privind un tip de infracțiune penală și furt de proporții mari, săvârșit prin violență.

JEFUIRE, infracțiune în dreptul penal.

„**JETON AZURIU**”, hârtii de valoare cu reputație foarte bună ale celor mai cunoscute companii care se dezvoltă durabil, sare permanent sunt suprasolicitate pe piața hârtiilor de valoare.

JETON, piesă specială de metal sau din plastic cu valoare monetară, utilizată pentru a efectua o operație de plată.

JOBBER, agent intermediar pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

JOC CU DIFERENȚA COTELOR PROCENTUALE, metodă și proces de operație de vânzare-cumpărare a activelor pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

JOC CURAT, (*homogeneous game*), activitate a unei companii specializată în fabricarea unui tip de produse sau acordarea unui tip de servicii.

JOC DE AFACERI, model de simulare și proces de instruire profesională a oamenilor de afaceri în domeniile managementului și marketing ului.

JOC LA BURSĂ, Vezi Speculație cu activele.

JOC LA RIDICAREA CURSULUI ACȚIUNILOR, speculații de bursă având ca scop realizarea de profituri din fluctuațiile cursului valutar, ale hârtiilor de valoare sau ale prețului mărfurilor.

JOC LA SCĂDEREA CURSULUI ACȚIUNILOR, speculații de bursă având ca scop realizarea de profituri din fluctuațiile cursului

valutar, ale hârtiilor de valoare sau ale prețului mărfurilor.

JOCUL ACTIVELOR, strategie, metodă și proces speculativ de achiziționare a hârtiilor de valoare pe piața hârtiilor de valoare.

JOIN VENTURE, Vezi Afaceri în comun.

JOINT PENSIONN SYSTEM, sistem solidar de pensii, care prevede achitarea pensiilor din veniturile curente.

JSB INTERNAȚIONAL, sistem internațional de plată electronică fondat în Japonia.

JUCĂTOR LA BURSĂ, termen economic de referință privind participanții autorizați să negocieze tranzacțiuni.

JUDECATĂ ADMINISTRATIVĂ, organ judiciar în unele state, care examinează cauzele administrative.

JUDECATĂ PUBLICĂ, termen juridic de referință privind procedura democratică de derulare a unui proces judiciar la toate etapele.

JUDECĂTOR, persoană cu studii juridice, angajată pentru soluționarea proceselor judiciare din cadrul unei instanțe de judecată.

JUMPERLING, operație speculativă la piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare cu scopul a diminua prețul activelor supuse licitației.

JUNK, mărfuri de larg consum de calitate inferioară de import.

JURISDICȚIE ADMINISTRATIVĂ, patrimoniale, pe baza metodei sale specifice, ce constă în subordonarea unei părți față de cealaltă, în care cel puțin una din părțile raportului juridic este un organ administrativ, care își impu-

ne voința în mod obligatoriu prin dispoziții pe care cealaltă parte trebuie să le execute.

JURISDICȚIE FISCALĂ, competența instanțelor judecătorești de a judeca cauze privind raporturile fiscale.

JURISDICȚIE INTERNAȚIONALĂ, competența instanțelor judecătorești de a judeca cauze privind raporturile dintre persoane fizice sau juridice din mai multe țări.

JURISDICȚIE PARALELĂ, institut al dreptului internațional, care acceptă examinarea unei cauze penale de crimă împotriva umanității în instanța națională și în tribunalul internațional.

JURISDICȚIE STATALĂ, competența instanțelor judecătorești de a judeca cauze privind.

JURISDICȚIE UNIVERSALĂ, principiu în dreptul penal internațional, conform căruia jurisdicția exercitată de către un stat urmărește autorii unor infracțiuni, indiferent de locul în care infracțiunea este comisă, și indiferent de naționalitatea autorilor sau victime. Acest tip de dispoziție legală servește pentru a preveni impunitatea pentru crimele grave, în special crimele de război și crimele împotriva umanității.

JURISDICȚIE, competența de a judeca a instanțelor judecătorești sau a organelor care au atribuția de a judeca pricini de aceeași categorie.

JURISPRUDENȚĂ COMPARATĂ, metodă de analiză juridică.

JURISPRUDENȚĂ, în sens îngust, totalitatea ramurilor dreptului ca știință; în sens larg, practica judiciară; denumirea data practicii judiciare, considerată izvor de drept; totalitatea hotărârilor pronunțate de organele de jurisdicție într-un anumit domeniu; analiza naturii dreptului și a sistemelor juridice; filozofia dreptului; interpretare a unei situații neprevăzute de lege care capătă putere de lege.

JURIST, specialist cu studii juridice specializat în științele juridice; lucrător cu studii juridice în organele de drept.

JURISTCONSULT, consultant juridic într-o întreprindere, instituție sau organizație obștească.

JURIU, colegiu de arbitrare a unui concurs constituit din persoane competente de calificare înaltă într-un anumit domeniu.

JURNAL DE ÎNREGISTRARE, registru de intrare și ieșire a notelor de contabilitate.

JURNAL-ORDER, registru de înregistrare cronologică a evidenței sintetice și analitice.

JUSTIFICAREA ARESTĂRII, concluzie a organelor de drept luată în temeiul probelor din dosar ca fiind necesară aplicarea măsurii de luare sub strajă a unui individ.

JUSTIȚIE ADMINISTRATIVĂ, domeniu care reglementează relațiile sociale ce apar în activitatea administrației de stat sau în legătură cu aceasta.

JUSTIȚIE CONSTITUȚIONALĂ, activitate a Curții Constituționale, care fiind unica autoritate de jurisdicție constituțională în Republica Moldova, independentă de orice altă autoritate publică și supusă numai Constituției, garantează supremația Constituției, asigură realizarea principiului separării puterii de stat în putere legislativă, putere executivă și putere judecătorească și garantează responsabilitatea statului față de cetățean și a cetățeanului față de stat.

JUSTIȚIE, puterea judiciară într-un stat bazat pe drept; instituție fundamentală a unui stat care cuprinde sistemul instanțelor judecătorești; sistemul organelor de jurisdicție dintr-un stat; totalitatea legilor și sistemul instanțelor judecătorești; mecanismul de funcționare a acestor instanțe.

— K —

KAPEDNOTE, tip de activ pe piața hârtiilor de valoare.

KEYNESIANISM, doctrină și ideologie economică; sistem de idei economice reformiste în anii '40 -'70, care justifică nevoia intervenției statului în economie.

KNESSET, parlamentul unicameral al statului Israel, se află la Ierusalim, pe dealul Ghivat Ram.

KNOW-HOW, cunoștințe specifice foarte valoroase sub formă de informații concrete, deținute de o persoană fizică sau juridică asupra unui produs sau procedeu de fabricație, adesea obținute prin lucrări de cercetare și de dezvoltare importante și costisitoare.

— L —

„**LA EGALITATE**”, situație pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare, când numărul vânzătorilor și cumpărătorilor este aproximativ egal, iar piața se află în echilibru.

„**LA LIMITA SĂRĂCIEI**”, nivel minimal al veniturilor unei familii care revine per capita; persoanele care au un venit mediu mai mic, sunt considerați săraci.

„**LA O PARTE**”, (*to the side*), fenomen pe piața hârtiilor de valoare.

„**LA PREZENTARE**”, inscripție pe o trată, că aceasta urmează a fi achitată la prima solicitare.

„**LA SERTAR**”, (*in a box*), termen de comunicare utilizat între brokeri și clienți privind o tranzacție reușită pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

LAAI, Asociația Latino-americană de Integrare, fondată de 11 state în 1980, cu sediul în Montevideo, Uruguay.

LANSAREA PRODUCERII, în managementul companiei, suită de activități organizatorice, tehnice și sociale consecutive privind etapele de pregătire a fabricării unui nou produs.

LANȚ LOGISTIC, rețea de producători, furnizori, depozite, transportatori și distribuitori, care prin activități coordonate contractual transformă materiile prime și semifabricatele într-un produs finit, care este livrat către utilizator (materii prime, semifabricate, mijloace de producție) sau consumator (mărfuri de larg consum).

LANȚUL DISPOZIȚIILOR ÎN MANAGEMENT, ierarhizarea nivelurilor manageriale prin delegare pe verticală de adoptare a deciziilor și organizare a executării acestora.

LARI, moneda națională în Georgia.

LAT, moneda națională în Letonia.

LATIFUNDIE, proprietate funciară de proporții mari.

LAWER, jurist cu funcțiile de consultant, avocat și notar.

LAY DAYS, termenul cel mai devreme, când o navă trebuie să fie pusă sub încărcarea mărfii pentru transportare.

LEACAGE, lipsă în volum sau greutate provocată de scurgeri și constatată în urma transportului unor mărfuri solide sau lichide

LEADS AND LAGS, tip de operații valutare în funcție de termenii de achitare.

LEAFĂ, remunerarea persoanei angajate în conformitate cu un acord preliminar între ea și angajator.

LEASE GOLD, proces și tip de achiziție a unui imobil cu drept de arendă.

LEASE-BACK, proces și tip de leasing internațional.

LEASING BANCAR, operație leasing efectuată de o instituție bancară.

LEASING CAPITAL, condiție într-un acord leasing, prin care riscurile și beneficiile din urma acestui contract pe termen lung și le asumă beneficiarul leasingului.

LEASING CLASIC, acord de împrumut leasing, când persoana fizică sau juridică – arendator procură obiectele solicitate în leasing și le pune la dispoziția beneficiarului.

LEASING COMPENSAȚIONAL, tip de împrumut leasing, când beneficiarul achită arenda nu în bani, dar în produse fabricate la echipamentul luat cu împrumut.

LEASING CU PÂRGIE FISCALĂ, Vezi Leasing.

LEASING CURAT, tip de împrumut leasing, când beneficiarul bunurilor luate în arendă achită toate cheltuielile legate de deservirea acestora, ele ne fiind incluse în plata de arendă.

LEASING DE CREDIT, tip de împrumut în bunuri, care urmează a fi restituite în termen,

în stare funcțională cu achitarea plății de folosire. Vezi și Leasing.

LEASING DE EXPORT, acord de împrumut leasing peste hotare a utilajului dat în arendă fiind procurat în țară.

LEASING DE IMPORT, acord de împrumut leasing a utilajului de import.

LEASING DEPLIN, tip de împrumut leasing, când proprietarul bunurilor date în arendă achită toate cheltuielile legate de deservirea acestora.

LEASING DESCHIS, Vezi Leasing.

LEASING FINANCIAR, tip de împrumut leasing, în care plata de arendă pentru toată perioada constituie o marjă de venit pentru proprietar și amortizarea deplină a utilajului dat în arendă.

LEASING GENERAL, acord de împrumut leasing, care prevede completarea overtei de achiziționare cu noi bunuri, fără a perfecta un noi acord.

LEASING INTERN, operație leasing, când toate părțile participante la împrumut sunt dintr-o singură țară, fără participare străină a cuiva.

LEASING INTERNAȚIONAL, Vezi Leasing de import.

LEASING OPERAȚIONAL, tip de leasing pe termen scurt, care presupune returnarea de către beneficiar a echipamentului către proprietar.

LEASING RETURNABIL, tip de împrumut leasing direct.

LEASING SEPARAT, Vezi Leasing.

LEASING, activitate economică și sistem de finanțare a investițiilor conform căruia o întreprindere poate închiria materiale, mașini, utilaje de la societăți specializate; metodă și formă de închiriere pe termen lung a vehiculelor, utilajelor, echipamentelor, clădirilor, instalațiilor industriale cu posibilitatea de răscumpărare ulterioară a lor de către chirias; sistem de finanțare a investițiilor, constând din închirierea de materiale, mașini și utilaje moderne de la societăți specializate.

LEC, moneda națională în Albania.

LEGALITATE CONSTITUȚIONALĂ, principiu și proces de respectare și aplicare corectă a legii fundamentale a unui stat.

LEGALITATE, perfectarea unor documente sau întreprinderea unor acțiuni în conformitate cu prevederile legii; principiu și proces de funcționare al statului de drept privind supremația legii și aplicarea ei corectă.

LEGALIZARE, procedură prin care se atestă de către organul competent fie semnătura de pe un înscris ca aparținând persoanei care l-a semnat, fie conformitatea unei copii ori a unei traduceri; recunoașterea oficială a faptului de constituire a unei persoane juridice; conferirea puterii juridice unui anumit act; proces de autentificare legală ac unui document sau a unei copie a lui.

LEGALIZAREA PROFITULUI CRIMINAL, termen juridic de referință privind un tip de fraudă economică ori infracțiune civilă sau penală.

LEGAT, testament prin care se lasă cuiva o moștenire, un bun; bun testamentar lăsat cuiva pentru a fi transmise unei a treia persoane.

LEGATAR REZIDUAL, persoana fizică sau juridică, căruia îi rămâne partea de moștenire testamentară, după executarea testamentului.

LEGATAR, persoană fizică sau juridică - beneficiară a unui legat.

LEGĂTURĂ INVERSĂ, (*feedback*), în management, proces de recepționare a informației inverse despre obiectul dirijat, un fenomen, un eveniment.

LEGĂTURĂ POZITIVĂ, tip de legătură între schimbările economice, care evoluează în aceeași direcție: creșterea volumului la vânzări cu creșterea concomitentă a profitului.

LEGĂTURĂ RECURSIVĂ, la cercetarea economică, condiție necesară de identificare a legăturii obligatorii dintre fenomenele și obiectele economice, pentru a stabili cauza și efectul acestora: relațiile cheltuieli – profit, cheltuieli-preț de cost, preț de cost-rentabilitate.

„**LEGĂTURĂ**”, în afacerile cu hârtii de valoare, emisie a două sau mai multe partide de acțiuni, toate propuse spre comercializare la pachet.

LEGĂTURI INTERRAMURALE, tip de legături contractuale între companiile care activează în ramuri economice și/sau în regiuni diferite.

LEGĂTURI TERITORIALE DE PRODUCȚIE, Vezi Legături interraturale.

LEGE ANALOGĂ, termen juridic de referință privind utilizarea unor norme, ne prevăzute de lege.

LEGE BUGETARĂ, act normativ de stat cu privire la adoptarea bugetului adoptat de Parlament, la inițiativa Guvernului, prin care se redistribuie veniturile statului.

LEGE CONSTITUȚIONALĂ, tip de act normativ, prin care se fac amendamente la constituție.

LEGE ECONOMICĂ, raționament obiectiv ce ține de dezvoltarea societății și oglindește esența relațiilor sociale de producție și schimbul de mărfuri dintre oameni, ce nu poate fi falsificat și nu necesită verificare.

LEGE EXTRAORDINARĂ, tip de act normativ adoptat în situații excepționale de Parlamentul Republicii.

LEGE ORGANICĂ, tip de act normativ adoptat de Parlamentul Republicii.

LEGE, act normativ cu caracter obligatoriu emis și apărut de puterea de stat în ordinea stabilită, având o putere juridică superioară față de actele celorlalte organe de stat.

LEGEA „CERULUI AZURIU”, lege adoptată în SUA care reglementează funcționarea piața hârtiilor de valoare.

LEGEA ALOCAȚIILOR BUGETARE, Vezi Investiții bugetare.

LEGEA AVANTAJULUI, raționament economic obiectiv în domeniul comerțului internațional, ce nu poate fi falsificat și nu necesită verificare.

LEGEA CELOR XII TABLE, codul legilor din Roma Antică, monument al dreptului roman.

LEGEA CERERII, raționament economic obiectiv în domeniul comercializării bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare, ce nu poate fi falsificat și nu necesită verificare.

LEGEA CIRCULAȚIEI MONETARE, raționament obiectiv în domeniu, ce nu poate fi falsificat și nu necesită verificare.

LEGEA CONCURENȚEI, teorie și legitate economică privind comportamentul producătorilor de bunuri pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

LEGEA CREȘTERII CHELTUIELILOR SUPPLEMENTARE, proces și metodă de analiză economică la producerea bunurilor.

LEGEA CREȘTERII CHELTUIELILOR, raționament economic obiectiv corelației dintre producere și cheltuieli în domeniul producerii bunurilor, ce nu poate fi falsificat și nu necesită verificare.

LEGEA CREȘTERII EFECTIVE A COSTURILOR, proces și metodă de analiză economică la producerea bunurilor.

LEGEA CREȘTERII PRODUCTIVITĂȚII MUNCII, raționament general obiectiv în domeniul economiei privind diminuarea manoperă în producerea bunurilor materiale.

LEGEA CREȘTERII RELATIVE A COSTURILOR, proces și metodă de analiză economică la producerea bunurilor.

LEGEA DE FIER A SALARIULUI, legitate economică privind corelația dintre mărimea salariului și necesitățile pentru existența și reproducerea forței de muncă.

LEGEA DESCREȘTERII SPORULUI UTILITĂȚII, raționament economic obiectiv în domeniul consumului bunurilor, ce nu poate fi falsificat și nu necesită verificare.

LEGEA DESCREȘTERII VENITURILOR, raționament economic obiectiv în domeniul producerii bunurilor, ce nu poate fi falsificat și nu necesită verificare.

LEGEA DIMINUĂRII VENITULUI, raționament obiectiv în domeniul economiei privind relațiile dintre utilizarea unor resurse naturale

limitate și manoperă, ce nu poate fi falsificat și nu necesită verificare.

LEGEA GĂZDUIRII, obiceiuri și tradiții autohtone, care nu sunt obligatorii pentru străini.

LEGEA ÎN CARE ESTE SITUATĂ PROPRIETATEA, (*lex rei sitae*), doctrină juridică a dreptului de proprietate și a dreptului privat internațional.

LEGEA JUDECĂȚII, doctrină juridică în jurisprudența internațională privitor la țara unde are loc un proces judiciar.

LEGEA LIMITĂRILOR NATURALE, raționament economic obiectiv în domeniul producerii bunurilor, ce nu poate fi falsificat și nu necesită verificare.

LEGEA LUI ENGEL, doctrină și teorie economică privind mecanismele de funcționare a pieței bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare, introduse în circulație în 1857 de Ernst Engel.

LEGEA LUI GOODHEARTS, lege economică privind consecințele implicării excesive a statului în procesele economice.

LEGEA LUI GRESHAM, principiu monetar care spune că „banii răi alungă banii buni”.

LEGEA LUI KANES, legitate psihologică privind comportamentul oamenilor în condițiile satisfacerii necesităților de consum .

LEGEA LUI OWKENS, doctrină economică care presupune corelație între PIB și nivelul șomajului într-o țară.

LEGEA LUI PARETO, doctrină economică care stabilește corelația dintre mărimea venitului și numărul de persoane care beneficiază de el.

LEGEA LUI PARKINSON, raționament economic obiectiv în domeniul producerii bunurilor, ce nu poate fi falsificat și nu necesită verificare.

LEGEA LUI SAY, raționament economic obiectiv în domeniul pieței bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare, ce nu poate fi falsificat și nu necesită verificare.

LEGEA LUI VISER-GESETZ, lege economică privind relațiile și raporturile dintre producerea bunurilor și costul lor.

LEGEA LUI WALRASS-GESETZ, lege economică privind stabilirea echilibrului dintre venit și cheltuieli.

LEGEA NU ARE PUTERE RETROACTIVĂ, fenomen în jurisprudență, care asigură stabilitatea în societate, dat fiind că actele legislative nu au efect asupra faptelor, ce au fost comise până la adoptare.

LEGEA NUMERELOR MARI, principiu, proces și metodă de analiză economică.

LEGEA OFERTEI, raționament obiectiv în domeniul economic, ce nu poate fi falsificat și nu necesită verificare.

LEGEA PERSOANEI JURIDICE, doctrină juridică a dreptului de proprietate și a dreptului privat internațional.

LEGEA PERSONALĂ A INDIVIDULUI, doctrină juridică a dreptului de proprietate și a dreptului privat internațional.

LEGEA PREȚULUI UNIC, doctrină economică conform căreia prețul de fabricare al unui bun este identic la toți producătorii, dar diferă de tarifele vamale și impozite.

LEGEA RARITĂȚII, raționament obiectiv în domeniul economiei privind utilizarea limitată a resurselor naturale, ce nu poate fi falsificat și nu necesită verificare.

LEGEA ȚĂRII VÂNZĂTORULUI, doctrină juridică a dreptului de proprietate și a dreptului privat internațional, în aplicare din 1955.

LEGEA UNDE A FOST EXECUTAT CONTRACTUL, doctrină juridică a dreptului de proprietate și a dreptului privat internațional.

LEGEA UNDE A FOST ÎNCHEIAT CONTRACTUL, doctrină juridică a dreptului de proprietate și a dreptului privat internațional.

LEGEA VALORII, raționament economic obiectiv în domeniul de producere și schimb al mărfurilor, ce nu poate fi falsificat și nu necesită verificare.

LEGENDĂ, text înscris pe o monedă sau pe o medalie.

LEGIFERARE, proces de elaborare și adoptare a legilor și altor acte normative.

LEGILE ȘI OBICEIURILE RĂZBOIULUI, sistem de norme și principii ale dreptului internațional, menite să umanizeze consecințele unui conflict armat.

LEGISLATOR, organul suprem în stat, care adoptă legi.

LEGISLATURĂ, perioada mandatului unui organ legislativ.

LEGISLAȚIA DEVIZELOR, sistem de legi, de măsuri și proces de reglementare a pieței valutare.

LEGISLAȚIA HÂRȚIILOR DE VALOARE, sistem de legi, de măsuri și proces de reglementare a relațiilor pe piața hârtiilor de valoare.

LEGISLAȚIA LICITAȚIILOR, sistem de legi, de măsuri și proces de reglementare la organizarea licitațiilor publice.

LEGISLAȚIE CIVILĂ, sistem de legi, de măsuri și proces de reglementare a relațiilor în domeniul drepturilor civile ale persoanelor fizice sau juridice.

LEGISLAȚIE AERIANĂ, sistem de legi, de măsuri și proces de reglementare a relațiilor în domeniul protecției și utilizării spațiului aerian al țării.

LEGISLAȚIE ANTIDOPING, sistem de legi, de măsuri și proces de limitare a pătrunderii pe piață a mărfurilor comercializate la preț dumping.

LEGISLAȚIE ANTIMONOPOL, sistem de legi, de măsuri și proces de limitare a monopolului pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

LEGISLAȚIE BANCARĂ, sistem de legi, de măsuri și proces de reglementare a funcționării sistemului bancar.

LEGISLAȚIE BUGETARĂ, sistem de legi, de măsuri și proces de reglementare a exercițiului bugetar din țară.

LEGISLAȚIE BURSIERĂ, sistem de legi, de măsuri și proces de reglementare a funcționării sistemului de burse din țară.

LEGISLAȚIE EXCEPȚIONALĂ, tip de legi adoptate în situații de criză.

LEGISLAȚIE FINANCIARĂ, sistem de legi, de măsuri și proces de reglementare a domeniului financiar.

LEGISLAȚIE FISCALĂ, sistem de legi, de măsuri și proces de reglementare a relațiilor în domeniul perceperii și gestionării impozitelor.

LEGISLAȚIE MINIERĂ, sistem de legi, de măsuri și proces de reglementare a relațiilor în domeniul protecției și valorificării resurselor minerale ale țării.

LEGISLAȚIE NAUTICĂ, sistem de legi, de măsuri și proces de reglementare a relațiilor în domeniul protecției și utilizării resurselor de apă ale țării.

LEGISLAȚIE SOCIALĂ, sistem de legi, de măsuri și proces de reglementare a relațiilor în domeniul asigurării sociale a cetățenilor.

LEGISLAȚIE VAMALĂ, sistem de legi, de măsuri și proces de reglementare la trecerea frontierei de către persoanele fizice sau juridice și a mărfurilor în comerțul internațional.

LEGISLAȚIE, totalitatea legilor și actelor normative dintr-un stat sau dintr-un domeniu juridic. ce reglementează relațiile publice.

LEGITATEA DISTRIBUIRII VENITURILOR, teorie economică și proces la scară mondială privind veniturile și avantajele comerțului internațional, ce nu poate fi falsificată și nu necesită verificare.

LEGITĂȚILE MANAGEMENTULUI, sistem de legături și relații obiective și stabile, care asigură funcționalitatea unui sistem managerial.

LEGITIMAȚIE, document oficial prin care se atestă identitatea unei persoane, gradul sau calitatea pe care are acesta: legitimație de consilier (ales al poporului); legitimație de pensionar (categorie socială), legitimație de veteran de război (categorie socială privilegiată).

LEGITIMITATE ACTIVĂ, Vezi Legitimitate.

LEGITIMITATE, capacitatea a unui bun, unui lucru sau unei fapte de a fi legitime; recunoaștere legitimă a unui obiect, lucru, fenomen, proces; caracter legal de constituire a unui organ electiv.

LEGITIMITATEA ACTELOR NORMATIVE, capacitatea unui act normativ de a fi în corespundere cu prevederile constituției și legilor organice în domeniu și prerogativele organului care le emite.

LEMPIRA, moneda națională în Honduras.

LENDING BUSINESS, operații financiare și de creditare prin care se produc modificări în volumul capitalului, care ulterior sunt reflectate în balanța contabilă și raportul financiar anual.

LEND-LEASE, sistem aplicat de SUA pentru a da în arendă sau ca împrumut armament, muniții, materii prime de importanță strategică, alimente ș. a. statelor din coaliția antihitleristă în timpul celui de-al Doilea Război Mondial.

LESSE, persoană fizică sau juridică, care în calitate de beneficiar, în bază de contract ia în arendă pe termen lung vehicule, utilaje, echipamente, clădiri, instalații industriale.

LESSOR, persoană fizică sau juridică care în calitate de proprietar, în bază de contract dă în arendă pe termen lung vehicule, utilaje, echipamente, clădiri, instalații industriale.

LETALITATE, metodă de analiză economică, demografică și sociologică, proces demografic și indicator privind micșorarea naturală a numărului de populație în urma deceselor într-o perioadă de timp.

LEU, moneda națională în Republica Moldova și România.

LEVA, moneda națională în Bulgaria.

LEVERAGE CAPITAL, Vezi Leverage.

LEVERAGE FINANCIAR, Vezi Leverage.

LEVERAGE NEGATIV, Vezi Leverage.

LEVERAGE OPERAȚIONAL, Vezi Leverage.

LEVERAGE POZITIV, Vezi Leverage.

LEVERAGE, metodă de analiză economică și indicator privind raportul dintre două mărimi

economice comensurabile; factor de termen lung, a cărui modificare neînsemnată poate conduce la o modificare semnificativă a indicatorilor economici ai companiei, sectorului economic etc.

LEVERAGE-LEASE, formă novatoare de lend-lease internațional.

LIBER „DE ACAPARARE ȘI AREST”, clauză contractuală de asigurare la transportarea bunurilor pe mare, care prevede că în caz de acaparare de către pirați sau arestare a vasului, compania nu va achita pagubele suportate de transportator.

LIBER „LA BORD”, clauză contractuală, care prevede că marfa a ajuns la destinație, dacă este descărcată pe debarcader, de-a lungul navei.

LIBER „LA DESCĂRCAT”, clauză contractuală, care prevede că taxa pentru descărcarea mărfii a fost achitată.

LIBERALISM, ideologie, doctrină economică și politică de stat privind libertatea personalității și libertatea economiei.

LIBERALIZARE, politică de stat privind reducerea numărului de reguli și restricții impuse de guvern sectorului economic, pentru a asigura participarea intensă a entităților private în dezvoltarea economiei; libera inițiativă, liberalism economic, liberalizarea pieței.

LIBERALIZAREA ECONOMIEI, politică de stat privind reducerea numărului de reguli și restricții impuse de guvern sectorului economic, pentru a asigura participarea intensă a entităților private în dezvoltarea economiei.

LIBERALIZAREA PREȚURILOR, politică de stat privind reducerea numărului de reguli și restricții impuse de guvern în domeniul comerțului.

LIBERTATE ANTREPRENORIALĂ, Vezi Libertatea alegerii.

LIBERTATE ECONOMICĂ, libertatea fundamentală a oricărui cetățean de a desfășura activități economice și comerciale. Vezi și Libertatea alegerii.

LIBERTATEA ALEGERII, drept al proprietarilor de bunuri materiale de a alege modul

de utilizare sau comercializare a lor, drept al individului de a alege unde și la ce lucru să se angajeze, drept al consumatorului să aleagă mărfurile sau serviciile pe care dorește să le procure.

LIBERTATEA COMERȚULUI, Vezi Libertatea alegerii.

LIBERTATEA LA ASOCIERE, drept constituțional al angajaților și angajatorilor de a se asocia în uniuni sindicale sau asociații profesionale.

LIBERTATEA MĂRII DESCHISE, unul din principiile de bază în dreptul maritim internațional, care presupune libera circulație a navelor în apele oceanului mondial.

LIBERTATEA ZBORURILOR, principiu de drept internațional în domeniul spațiului aerian, care prevede libera circulație a navelor aeriene în spațiul aerian.

LICENȚĂ AFERENTĂ, document care atestă dreptul acordat unei persoane fizice sau juridice de a practica activitate de vânzare-cumpărare a utilajelor și echipamentelor, concomitent cu instalare lor și serviciul de mentenanță a acestora.

LICENȚĂ BANCARĂ, document care atestă dreptul acordat de banca națională unei persoane fizice sau juridice de a practica activitate bancară.

LICENȚĂ DE EXPORT, Vezi Licență generală.

LICENȚĂ DE IMPORT LA CARANTINĂ, document care atestă dreptul de a efectua operații de import sau tranzit a mărfurilor, eliberat unui agent economic – persoană fizică sau juridică de către organele de stat de carantină fitosanitară; document internațional care reglementează circulația plantelor și animalelor de carantină.

LICENȚĂ DE IMPORT LA PLANTE DE CARANTINĂ, Vezi Licență de import la carantină.

LICENȚĂ DE IMPORT, Vezi Licență generală.

LICENȚĂ DE IMPORT-EXPORT, document care atestă dreptul de a efectua operații de import sau export, eliberat unui agent eco-

nomic – persoană fizică sau juridică de către organele de stat abilitate.

LICENȚĂ DE O SINGURĂ DATĂ, document care atestă dreptul acordat unei persoane fizice sau juridice de a practica activitate comercială internațională pentru o o singură tranzacție.

LICENȚĂ DE REPARTIZARE, Vezi Licență generală.

LICENȚĂ DEPLINĂ, Vezi Licență.

LICENȚĂ FĂRĂ BREVET, drept acordat unei persoane fizice sau juridice de a utiliza un nou-hau fără un titlu provizoriu cu drept de folosire de brevet.

LICENȚĂ FORȚATĂ, document care atestă dreptul acordat de către organele de stat unei persoane fizice sau juridice de a utiliza o licență de brevet, fără acordul proprietarului.

LICENȚĂ GENERALĂ, document care atestă dreptul acordat unei persoane fizice sau juridice de a practica activitate comercială internațională pentru o perioadă de un an.

LICENȚĂ ÎNCRUCIȘATĂ, cedare reciprocă la încheierea unui acord de licență a unor drepturi ale părților contractante.

LICENȚĂ LA PACHET, procedeu neonest de a include în document care atestă dreptul acordat unei persoane fizice sau juridice de a utiliza în practica o inovație și niște elaborări mai vechi, care nu au fost solicitate.

LICENȚĂ PENTRU PRODUCERE, tip de permis al autorului unui brevet transmis cuiva la solicitare prin contract spre a fi implementat în producție.

LICENȚĂ RETURNABILĂ, document eliberat beneficiarului de licență de către proprietarul ei cu drept de a introduce modificări în obiectul dat prin licență cu condiția ca acestea să fie introduse în contractul de bază.

LICENȚĂ SIMPLĂ, Vezi Licență.

LICENȚĂ SPECIALĂ DE IMPORT, Vezi Licență de import-export.

LICENȚĂ SPECIALĂ, document care atestă dreptul exclusiv al unei persoane fizice sau

juridice de a practica activitate în domeniul solicitat.

LICENȚĂ VALUTARĂ, document care atestă dreptul acordat de banca națională unei persoane fizice sau juridice de a practica activitate bancară.

LICENȚĂ, autorizație oficială emisă de organele abilitate ale statului prin care se atestă dreptul de a practica o anumită profesie, un gen de activitate, de a importa sau de a exporta anumite mărfuri; permis special emis de o autoritate publică competentă sau o persoană autorizată pentru a desfășura anumite activități sau activități în anumite zone sau pentru a exercita anumite drepturi aparținând altei persoane; permisiune specială de a desfășura un tip specific de activitate care este supusă condițiilor de autorizare, emisă de camera de licențiere; acordarea organizațiilor și persoanelor fizice dreptul de a utiliza invenții, tehnologii și tehnologii brevetate și informații comerciale; permisiunea pentru efectuarea operațiunilor de export-import emise de autoritățile de stat.

LICENȚIAR, (*licensor*), persoană juridică, proprietară a unei invenții, care emite licențe cu drept de folosire a acestor nou-hau.

LICENȚIAT, (*licensee*), persoană juridică, care a procurat o licență a unei invenții de la proprietar, cu drept de folosire a acestor nou-hau în perioada stipulată în contract.

LICENȚIERE BANCARĂ, procedură specială și drept acordat unei persoane fizice sau juridice de a practica activitate bancară.

LICENȚIERE BURSIERĂ, procedură specială și drept acordat unei persoane fizice sau juridice de a practica activitate la bursele de pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

LICENȚIERE DE IMPORT ȘI EXPORT, politică de stat, procedură specială și drept acordat unei persoane fizice sau juridice de a practica activitate comercială de import-export.

LICENȚIERE ÎN ASIGURĂRI, procedură specială și drept acordat unei persoane fizice sau juridice de a practica activitate de prestare

a serviciilor de asigurare a persoanei, bunurilor și serviciilor.

LICENȚIERE ÎN AUDIT, procedură specială și drept acordat unei persoane fizice sau juridice de a practica activitate de revizie a companiilor.

LICENȚIERE ÎN EDUCAȚIE, procedură specială și drept acordat unei persoane fizice sau juridice de a practica activitate de instruire preșcolară, preuniversitară generală sau extrașcolară a copiilor.

LICENȚIERE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL DE SPECIALITATE, procedură specială și drept acordat unei persoane fizice sau juridice de a practica activitate în domeniul învățământului superior, mediu de specialitate sau pregătire a specialiștilor calificați în diverse domenii.

LICENȚIERE ÎN MEDICINĂ, procedură specială și drept acordat unei persoane fizice sau juridice de a practica activitate în domeniile medicinii.

LICENȚIERE PE PIAȚA HĂRȚIILOR DE VALOARE, procedură specială și drept acordat unei persoane fizice sau juridice de a practica activitate cu operații de vânzare-cumpărare la bursa hărțiiilor de valoare.

LICENȚIERE, metodă de reglementare de stat a relațiilor economice; o metodă de reglementare a relațiilor de drept civil cu privire la proprietatea intelectuală; proces de emitere a licențelor; contract între o companie autohtonă și una străină prin care se transmite contra plată celei străine un drept de folosire temporară a unei tehnologii de fabricare, unei mărci comerciale a unui bun ș.a.

LICHIDARE BENEVOLĂ, metodă și procedură managerială privind încetarea activității unei companii la solicitarea patronului fondator din proprie inițiativă.

LICHIDARE FORȚATĂ, metodă și procedură managerială privind încetarea unei companii aflate în insolabilitate.

LICHIDARE FORȚATĂ, procedură judecătorească ce privește o persoană juridică aflată în situația de încetare a plăților și a cărei activitate nu poate fi redresată.

LICHIDARE, procedură judecătorească ce privește o persoană juridică aflată în situația de insolabilitate și a cărei activitate nu poate fi redresată; situație juridică sau financiară prin care ia sfârșit activitatea unui agent economic; metodă și procedură de îndeplinire a tuturor formelor și lucrărilor în vederea încetării definitive a activității unei companii.

LICHIDAREA AVERII, metodă și procedură managerială privind transformarea capitalului fix și mijloacelor circulante în numerar.

LICHIDAREA COMPANIEI, Vezi Lichidarea societății pe acțiuni.

LICHIDAREA CONTRACTULUI, metodă și procedură managerială privind vânzarea unui contract.

LICHIDAREA FONDURILOR FIXE, metodă și procedură managerială privind scoaterea din uz și de la evidență contabilă a fondurilor fixe degradate fizic sau moral ca ne mai fiind bune pentru exploatarea lor în continuare.

LICHIDAREA ÎNTREPRINDERII, Vezi Lichidarea societății pe acțiuni.

LICHIDAREA PIERDERILOR, metodă și procedură managerială privind determinarea pagubei aduse bunurilor asigurate și a volumului primei de asigurare conform poliței.

LICHIDAREA PORTOFOLIULUI, metodă managerială și procedură de marketing de administrare a activelor.

LICHIDAREA SOCIETĂȚII PE ACȚIUNI, metodă și procedură managerială privind încetarea activității unei companii pe acțiuni în baza hotărârii adunării generale sau în temeiul judecății.

LICHIDAREA TRANZACȚIEI, metodă și procedură managerială privind încheierea unui contract bursier.

LICHIDAREA UNEI ASOCIAȚII, Vezi Lichidarea societății pe acțiuni.

LICHIDAREA UNEI COMPANII DE CREDITARE, metodă și procedură managerială privind încetarea activității unei companii de acordare a creditelor.

LICHIDAREA UNEI ORGANIZAȚII NE-COMERCIALE, metodă și procedură managerială privind încetarea activității acesteia în temeiul hotărârii judecătorești.

LICHIDAREA UNUI GRUP FINANCIAR-INDUSTRIAL, metodă și procedură managerială privind încetarea activității acestui tip de entitate economică.

LICHIDATOR DEBITOR, persoană fizică sau juridică care achită datoriile către creditorii la lichidarea unei întreprinderi, a unei bănci, unei afaceri.

LICHIDATOR, persoană însărcinată să facă o lichidare a unei întreprinderi, a unei bănci, unei afaceri; persoană fizică sau juridică autorizată conform legii să lichideze bunurile din averea debitorului sau să distribuie sumele realizate prin lichidarea unei societăți comerciale.

LICHIDITATE BURSIERĂ, metodă managerială și procedură de marketing pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare privind efectuarea rapidă și fără pierderi a tranzacțiilor.

LICHIDITATE VALUTARĂ INTERNAȚIONALĂ, capacitatea unui stat de a face la timp și în volum deplin a plăților externe în valută.

LICHIDITATE VALUTARĂ, Vezi Lichiditate valutară internațională.

LICHIDITATE, caracteristica obiectelor sau proceselor din viața economică din punctul de vedere al posibilității de implementare rapidă și nestingherită a uneia sau altei operațiuni economice cu alta; capacitatea unei persoane fizice sau juridice de a-și onora rapid angajamentele financiare; raport între activele lichide și pasive.

LICHIDITATEA ACTIVELORE, metodă și procedură managerială privind convertirea rapidă și eficientă a activelor pasive și mobile în numerar.

LICHIDITATEA ACȚIUNILOR, metodă și procedură managerială privind convertirea rapidă și eficientă a acestui tip de hârtii de valoare în numerar.

LICHIDITATEA BĂNCILOR, capacitate de plată în numerar și active ușor comercializabile a unei bănci conform obligațiilor contractuale.

LICHIDITATEA BILANȚULUI UNEI BĂNCI, raport dintre activul și pasivul contabil la o anumită dată.

LICHIDITATEA BILANȚULUI, metodă de analiză economică a vitezei de circulație a capitalului unei companii în baza bilanțului și instrumentelor contabile.

LICHIDITATEA COMPANIEI, capacitatea unei companii de a-și onora plata datoriilor financiare.

LICHIDITATEA COMPANIILOR DE CREDIT, capacitate a acestui tip de companii de a-și onora operativ obligațiile contractuale de creditare.

LICHIDITATEA EXCEDENTULUI BANCAR, capacitate de plată în numerar și active ușor comercializabile a unei bănci care depășește cu mult necesitățile curente ale băncii.

LICHIDITATEA HÂRTIILOR DE VALOARE, metodă și procedură managerială privind convertirea rapidă și fără pierderi a acestui tip de active financiare în numerar.

LICHIDITATEA PIEȚEI, capacitate de funcționare impecabilă a unei piețe.

LICITATOR, participant la licitație; vânzător sau cumpărător.

LICITAȚIA AURULUI, formă și mod de organizare a vânzării publice a aurului.

LICITAȚIE AMANET DE CREDITE, formă și mod de organizare a vânzării publice.

LICITAȚIE AMANET, formă și mod de organizare a vânzării publice.

LICITAȚIE BURSIERĂ, termen economic de referință privind forma și modul de organizare a vânzării publice.

LICITAȚIE DE CAMBII, termen economic de referință privind forma și modul de organizare a vânzării publice a hârtiilor de valoare.

LICITAȚIE DE CREDITE, formă și mod de organizare a vânzării publice.

LICITAȚIE DUBLĂ, formă și mod de organizare a vânzării publice.

LICITAȚIE ENGLEZĂ, formă și mod de organizare a vânzării publice cu prețuri ascendente.

LICITAȚIE FORESTIERĂ, tip de licitație pentru achiziționarea dreptului de a exploata un trup de pădure.

LICITAȚIE INTERNAȚIONALĂ, formă și mod de organizare ocazională a vânzării publice, Vezi Licitație publică.

LICITAȚIE ÎN CONSTRUCȚII, Vezi Licitație.

LICITAȚIE ÎN GRUPĂ, formă și mod de organizare a vânzării publice.

LICITAȚIE ÎNCHISĂ PE ÎNTUNERIC, formă și mod de organizare a vânzării publice.

LICITAȚIE ÎNCHISĂ, formă și mod de organizare a vânzării publice.

LICITAȚIE OLANDEZĂ, formă și mod de organizare a vânzării publice cu prețuri descendente.

LICITAȚIE PE ÎNTUNERIC, formă și mod de organizare a vânzării publice.

LICITAȚIE PUBLICĂ, metodă de vânzare în public a unor bunuri materiale, ce revin persoanei fizice sau juridice, care oferă cel mai înalt preț sau de executare a unor lucrări, ce revin persoanei fizice sau juridice, care conform caietului de sarcini, oferă cel mai mic preț.

LICITAȚIE VALUTARĂ, termen economic de referință privind forma și modul de organizare a vânzării publice a valutei.

LICITAȚIE VAMALĂ, formă și mod de organizare a vânzării publice a bunurilor confiscate la trecerea frontierei.

LICITAȚIE, formă și mod de organizare ocazională a vânzării publice cu prețuri ascendente; proces public de vânzare și procurare a mărfurilor angro sau de contractare a serviciilor; operație de vânzare-cumpărare a unui bun făcută în public, conform unor reguli speciale, având drept rezultat vânzarea obiectului

propus pentru comercializare cumpărătorului care a oferit prețul cel mai bun (la vânzări cel mai mare, iar la servicii, în construcții - cel mai mic); prin următoarele forme de licitații: licitație publică (deschisă pentru toți doriții), licitație închisă (cumpărătorii sunt acceptați conform invitației), licitație mixtă (în două etape consecutive, una fiind deschisă, a doua - închisă), licitație cu un participant (licitație dintr-o singură sursă).

LIDER ECONOMIC, țară cu venituri relativ înalte ale populației, grație unui nivel performant de înzestrare tehnică a producției, de pregătire profesională a resurselor umane.

LIDER LA PREȚ, companie, datorită oligopolului, dictează prețurile la mărfurile de pe piață.

LIDER NERENTABIL, termen economic de referință privind o metodă de marketing și un tip de marfă sau serviciu, care este comercializat timp îndelungat fără profit sau în pierdere numai să atragă cumpărătorii.

LIDERUL CONSORTIULUI, companie principală dintr-un consorțiu, care coordonează activitatea subiecților aceste uniuni economice.

LIFO, (*last in first out*), metodă de analiză economică și proces contabil de evaluare și monitorizare a evidenței bunurilor materiale sau a mărfurilor; metodă bancară de calculare a dobândii.

LIMAN FISCAL, țară care acordă persoanelor fizice sau juridice - rezidenți străini regim fiscal preferențial.

LIMBĂ DE LUCRU, limbă oficială declarată și aplicată în activitatea cotidiană la diferite foruri internaționale; la lucrările organismelor ONU, limbile oficiale de comunicare sunt arabic (arabă standard modernă), chinez (chineză mandarină în caractere chineze simplificate), engleza (engleza britanică cu Ortografia Oxford), franceza, rusă și spaniolă, iar limbile de lucru sunt engleza și franceza.

LIMBĂ OFICIALĂ, limba de stat a Republicii Moldova conform constituției este limba moldovenească, funcționând pe baza grafiei latine.

Statul recunoaște și protejează dreptul la păstrarea, la dezvoltarea și la funcționarea limbii ruse și a altor limbi vorbite pe teritoriul țării.

LIMITA CAPACITĂȚOLOR DE PRODUCȚIE, potențialul economic al unei companii.

LIMITA DE FINANȚARE A INVESTIȚIILOR CAPITALE, volumul planificat pentru finanțarea din buget a lucrărilor de construcție-montaj la o investiție capitală într-o întreprindere de stat.

LIMITA DREPTURILOR CIVICE, respectarea în societate de către persoane fizice sau juridice a legislației, normelor juridice și prevederile actelor normative, fără a intra în situații de conflict între ele.

LIMITA FLUCTUAȚIEI PREȚURILOR, acțiune derulată zilnic pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare menită să confere tranzacțiunilor stabilitate și să evite situații de criză sau falimentare.

LIMITA INVESTIȚIILOR CAPITALE, volumul planificat pentru finanțarea lucrărilor de construcție-montaj la o investiție capitală.

LIMITA OBLIGAȚIEI DE GARANȚIE, clauză contractuală la perfectarea unui împrumut bancar privind garantul restituirii creditului.

LIMITA OSCILAȚIEI LA BURSĂ, restricție speculativă impusă persoanelor fizice sau juridice pentru o anumită perioadă pe piața opțiunilor și a tranzacțiunilor pentru viitor.

LIMITA POZIȚIEI, numărul limită de contracte propuse spre operații de vânzare-cumpărare pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare de către un singur broker sau în parteneriat cu alt broker.

LIMITA PREIMEI DE ASIGURARE, Vezi Limită de responsabilitate a companiei de asigurare.

LIMITA PREȚURILOR, Vezi Plafonul fluctuației prețurilor.

LIMITA RATEI PROCENTUALE, clauză contractuală la perfectarea unui împrumut bancar cu rată mobilă.

LIMITA SOLDULUI PASIV, politică economică și financiar-valutară de stat și instru-

ment de reglementare a activității în domeniul comerțului exterior la operațiile de import pentru a menține în parametrii stabiliți datoriile externe.

LIMITARE A CREȘTERII SALARIULUI, politică economică și monetară de stat de stat și una din metodele administrative de reglementare a inflației.

LIMITARE A DREPTURILOR PĂRINTEȘTI, măsură juridică de protecție a minorilor pusă în aplicare în conformitate cu decizia judecătii unui proces civil.

LIMITAREA LIBERTĂȚII, măsură de constrângere față de infractori de drept civil sau penal aplicată din partea statului în temeiul hotărârii instanței de judecată.

LIMITĂ COMERCILĂ, volumul total al mărfurilor trecute prin operațiile de vânzare-cumpărare într-o zi de o persoană implicată în acest tip de afaceri.

LIMITĂ DE ASIGURARE, volumul maximal al sumei pentru care sunt propuse bunurile spre asigurare.

LIMITĂ DE CONSUM, termen economic de referință privind diapazonul a capacității de cumpărare.

LIMITĂ DE RESPONSABILITATE A COMPANIEI DE ASIGURARE, mărimea primei de asigurare pe care o poate oferi conform contractului compania la despăgubirea daunelor.

LIMITĂ INVESTIȚIONALĂ INFERIOARĂ, Vezi Limită investițională.

LIMITĂ INVESTIȚIONALĂ, limitele superioară și limita inferioară a venitului așteptat pentru investiții stabilită de administrația unei companii.

LIMITĂ, linia de sus a unei evoluții; punct până la care pot ajunge capacitățile, posibilitățile, mijloacele, facultățile unei persoane fizice sau juridice; indicator economic care nu se admite să fie depășit.

LIMITED LTD, plafon economico-financiar stabilit de societățile cu răspundere limitată.

LINIA FRONTIEREI DE STAT, frontieră a statului, stabilită în baza tratatelor și altor acte normative internaționale, este un plan vertical față de suprafața pământului, care delimitează spațiul unui stat.

LINIA PIAȚEI HÂRTIILOR DE VALOARE, metodă grafică de analiză economică și proces marketing de evaluare și monitorizare a gradului de risc la operațiile de vânzare-cumpărare a titlurilor de valoare.

LINIE AERIANĂ, coridor în spațiul aerian, pe care urmează să zboare navele aeriene, fiind asigurate cu servicii de supraveghere a navigației de către aeroporturi și servicii lor de dispecerat.

LINIE DE CREDIT ON-CALL, metodă de creditare și proces de acordare a unui conform unei scheme speciale: pe măsura consumării creditului, acesta este suplinit de bancă până la nivelul inițial.

LINIE DE CREDIT, acord dintre o instituție bancară și un client privind volumul și condițiile de acordare a unui credit.

LINIE DE DEMARCAȚIE, fâșie de pământ care desparte părțile beligerante într-un conflict militar; hotarul dintre sectoarele în care a fost divizat un stat învins în război; linie care delimitează un teritoriu aflat în litigiu.

LINKAGE, permisiune dată de bursă unui broker pentru a vinde sau a cumpăra contracte, care ulterior titularul le poate realiza la altă bursă.

LIPSĂ DE DOLARI, lipsă acută de dolari pe piața valutară a unei țări.

LIPSIREA DE DREPTUL DE A OCUPA O FUNCȚIE, pedeapsă aplicată de judecată conform dreptului penal.

LIQUIDATING PARTNER, creditor care solicită restituirea datoriei creditoare de la lichidatorul debitor la lichidarea companiei.

LIRĂ STERLINĂ, unitate monetară în Marea Britanie.

LIRĂ, monedă națională în unele state.

LISTA DE COMENZI, totalitatea comenzilor de producție pe care le are compania pe par-

cursul unei perioade de timp sau la finele unei perioade.

LISTA INTEGRALĂ DE MĂRFURI, numărul de variante propuse la un produs destinat comercializării.

LISTA PRODUSELOR, termen economic de referință privind borderoul cu denumirile și cantitatea proviziilor de consum pentru membrii echipajului.

LISTĂ DE PLATĂ, termen juridic și economic de referință privind tip de document contabil primar privind plata salariilor și altor sume.

LISTĂ DE PRETENȚII, tip de document primar privind evidența operațiilor bancare într-o bancă.

LISTĂ DE SUBSCRIERE, document perfectat la organizarea unei emisiuni de hârtii de valoare pentru a înregistra viitorii cumpărători.

LISTĂ, document de evidență a bunurilor, obiectelor ș.a.

LISTĂ-ȘAH, tip de evidență contabilă.

LISTING, înscrierea hârtiilor de valoare ale companiilor în registrul bursei, cotate pe această piață, după care sunt hârtiile de valoare sunt admise la operațiile de vânzare-cumpărare.

LIT, monedă națională în Lituania.

LITIGIU DE MUNCĂ, noțiune juridică și economică de referință despre un conflict, care apare între angajat și angajatori privitor la aplicarea legislației de muncă sau prevederilor contractului colectiv de muncă sub formă de: conflict individual de muncă între angajat și angajator sau conflict colectiv de muncă între colectivul de angajați și angajator.

LITIGIU, termen juridic de referință privind o neînțelegere între persoane, instituții, state etc. care poate constitui obiectul unui arbitraj, unui proces, unui dialog diplomatic, etc.

LIVRARE „BUNĂ”, lingouri standard al metalelor prețioase de cea mai înaltă probă; hârtii de valoare perfectate corect.

LIVRARE „DE PE NAVĂ”, clauză contractuală privind punctul de destinație la transporta-

rea mărfurilor cu navele maritime, fără achitarea taxelor vamale.

LIVRARE „FĂRĂ TAXĂ VAMALĂ”, furnizarea mărfurilor până la hotar pe contul vânzătorului, fără achitarea taxelor vamale, care urmează a fi achitate de cumpărător la recepționarea mărfii.

LIVRARE „PÂNĂ LA HOTAR”, furnizarea mărfurilor până la hotar pe contul vânzătorului cu indicarea frontierei dintre cele două țări.

LIVRARE AMÂNATĂ, termen de furnizare stabilit pentru o dată mai târzie, negociată de către părți.

LIVRARE COMPLETĂ, caracter complet al livrărilor de bunuri de calitate în conformitate cu nomenclatura și în volumul stabilit.

LIVRARE CONTROLATĂ, metodă de luptă cu contrabanda de substanțe narcotice și psihotrope, aplicată de organele de drept și vamale pentru a depista participanții la acest trafic clandestin.

LIVRARE COOPERATIVIZATĂ, tip de furnizare a unui dispozitiv, aparat, echipament, când părțile componente ale mărfii achiziționate nu sunt asamblate, dar sunt transmise separat de către fiecare producător al subansamblurilor.

LIVRARE CU CONT DESCHIS, furnizare a mărfurilor conform contractului de vânzare-cumpărare prin care odată cu marfa se transmit și actele de însoțire de plată, care urmează a fi executate imediat sau într-un timp foarte restrâns.

LIVRARE CU PLATĂ ÎN AVANS, furnizare achitată de cumpărător conform contractului până la recepționarea mărfii.

LIVRARE CU TAXĂ VAMALĂ, furnizarea mărfurilor până la destinație pe contul vânzătorului, cu achitarea taxelor vamale.

LIVRARE FĂRĂ FACTURĂ, furnizarea mărfii fără acte de trăsură, în acest caz luarea la evidență se face în baza actului de predare-primire a bunurilor.

LIVRARE ÎN BLOCURI, furnizare pe șantierul de construcție a prefabricatelor de

construcție sub formă de ansambluri gata, confecționate în condiții uzinale.

LIVRARE ÎN CONDIȚII COMERCIALE, în comerțul internațional, furnizări de mărfuri la preț de piață, în afara prevederilor contractelor comerciale încheiate între țări.

LIVRARE ÎN MINUS, livrare a mărfii în volum mai mic decât prevederile stipulate în contractul de achiziții.

LIVRARE LA DEBARCADER, clauză contractuală privind punctul de destinație la transportarea mărfurilor cu navele maritime, cu achitarea sau fără achitarea taxelor vamale.

LIVRARE PRIMARĂ, finisarea unui tranzacțiuni futures încheiată cu transmiterea mărfii către beneficiar.

LIVRARE PROMTĂ, furnizare a mărfurilor conform contractului de vânzare-cumpărare în termen de una-două săptămâni.

LIVRARE REPETATĂ, furnizarea pe parcursul unei luni a partidei a doua de mărfuri contractate pe piața bunurilor sau serviciilor.

LIVRARE, contract de vânzare-cumpărare prin care vânzătorul se obligă să transmită marfa la adresa indicată de cumpărător; finisarea unui contract de viitor cu transmiterea mărfii către beneficiar.

LIVRAREA MATERIALELOR, în procesul de fabricare, aprovizionarea cu materie primă și semifabricate constituie faza principală înainte de producerea bunurilor.

LIVRAREA MĂRFURILOR CĂTRE STAT, achiziție a unor bunuri industriale făcută prin licitație publică pentru necesitățile statului.

LIVRAREA MĂRFURILOR PRIN CONSIGNAȚIE, stocarea mărfurilor furnizate la depozitul beneficiarului în calitate de active ale producătorului, cu luarea lor la evidență numai după ce sunt vândute în rețeaua comercială.

LIVRAREA MĂRFURILOR, clauze contractuale privitor la condițiile de furnizare, tipul transportului, condițiile de transportare, termenii de livrare și alte informații necesare

pentru transmiterea mărfurilor de la vânzător la cumpărător.

LIVRAT CU PLATA TAXEI VAMALE, furnizarea mărfurilor până la destinație pe contul vânzătorului, cu achitarea taxelor vamale.

„**LIVRAT LA HOTAR**”, furnizarea mărfurilor până la hotar, cu achitarea taxelor vamale din contul vânzătorului.

LIVRATE COMPLETEĂ, tip de furnizare a unui dispozitiv, aparat, echipament, când părțile componente ale mărfii achiziționate nu sunt asamblate, dar transmise separat în volum deplin.

LOADING, plată pentru risc percepută de bancă în operațiile cu polițe, cambii și alte hârtii de valoare.

LOAN ON CALL CREDIT, tip de credit bancar de scurtă durată.

LOAN STRIP, tip de credit de scurtă durată acordat unui client de către de o instituție bancară de profil.

LOBBY, (*lobbyism*), acțiune ilegală de prin influență asupra unor deputați sau senatori pentru ai face să promoveze unele proiecte de legi sau acte normative.

LOC COMOD, livrarea mărfurilor în locurile prevăzute în conformitate cu contractul încheiat.

LOC DE EXECUTARE A LUCRĂRILOR, termen în contract privind locația unde se vor desfășura lucrările contractate.

LOC DE MUNCĂ, spațiu rezervat unui individ pentru îndeplinirea lucrărilor conform contractului de angajare; veriga primară a unei companii.

LOC LA BURSĂ, locul de lucru special amenajat al agentului intermediar de la bursă; dreptul unei companii bursiere de a avea locuri rezervate în sala de vânzări.

LOCAL DE CONTROL, încăperi mari, amenajate cu dotări speciale la serviciul vamal, serviciul poștal internațional pentru verificarea mărfurilor personale ale călătorilor la intrare și la ieșire din țară.

LOCALTĂȚI RURALE, așezări omenești la țară cu statut de sat sau comună.

LOCATOR, persoană fizică sau juridică care dă în chirie spațiu locativ.

LOCAȚIA MIJLOACELOR DE TRANSPORT, termen economic de referință privind un tip de posesie și folosire temporară a bunurilor din domeniu.

LOCAȚIUNEA IMOBILELOR, termen juridic de referință privind un contract de locațiune a edificiilor.

LOCKOUT, închiderea unei companii pentru a aplica o presiune psihologică asupra sindicatelor, când ultimii nu sunt de acord cu condițiile de angajare în muncă.

LOCO, condiție la un contract comercial care înseamnă că transportarea mărfii nu a fost achitată; condiție a unei tranzacțiuni cu valută și hârtii de valoare, ca plata să se facă în același bursă.

LOCUIȚĂ, încăpere sau casă în care sunt toate condițiile necesare pentru a locui.

LOCUIRE TEMPORARĂ, fenomen demografic atestat în procesul recensământului privind populația cu viză temporară de reședință.

LOCUL BROKERULUI, calitatea de membru al unei burse cu drept de a participa la tranzacțiunile de pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

LOCUL DE ORIGINE A MĂRFII, termen economic de referință privind denumirea țării, localității, folosite pentru a scoate în relief calitățile specifice ale bunurilor, mai ales a produselor fabricate de origine vegetală și animală.

LOGISTICĂ, activități de management, inclusiv planificarea, organizarea și controlul fluxurilor interne și externe de materiale, bunuri, finanțe, informații etc., pentru a satisface în mod optim cerințele consumatorilor.

LOGOTIP, logo, simbol, siglă formată dintr-un ansamblu de semne grafice, care constituie marca unui produs sau a unei firme.

LOIALITATE, comportament onest și corect, în conformitate cu legislația al oamenilor de afaceri.

LOMBARD, instituție specializată în acordarea de împrumuturi și obiectele sau titlurile de valoare depuse garanție contra împrumuturilor solicitate; casă de amanet.

LONG TERM, operație financiară care durează mai mulți ani.

LOSS, tip de rabat acordat de către cumpărător transportatorului la transportarea mărfurilor lichid, dat fiind că pe drum ar putea avea loc scurgeri.

LOT COMPLET, pachet ce conține o sută de hârtii de valoare.

LOT DE MĂRFURI ÎN STOC, bunuri, materie primă și semifabricate aflate în stoc de rezervă.

LOT INCOMPLET, pachet de acțiuni cu un număr mai mic de o sută.

LOT OPTIMAL DE ARTICOLE, volum de producere a bunurilor cu prețul de cost minimal.

LOT PRECIS, pachet standard cu un număr fix de hârtii de valoare.

LOT SEPARAT DE BUNURI, producerea unor bunuri comerciale la comandă, în partide mai mici decât cele obișnuite.

LOT, cantitate de produse identice fabricate simultan sau succesiv, fără a schimba utilajul tehnologic; parcelă de pământ acordat de stat în folosință veșnică la țărani; partidă de produse identice sau asemănătoare fabricate simultan sau succesiv și propuse spre vânzare.

LOTERIE ALEGRI, Vezi Loterie.

LOTERIE, joc de grup sau în masă, în cadrul căruia organizatorul său deține un fond de premii pe care îl pune în joc între participanți.

LOTURI APARTE, producerea unor bunuri comerciale la comandă.

LOVITURĂ DE STAT, în știința constituțională, act de violare a constituției stabilite prin care un grup de persoane preia ilegal, prin violență militară puterea într-un stat.

LOYALRY, program special de stimulare a clienților promovat de producător printre re-

alizatorii produselor cu scopul formării unui contingent permanent de cumpărători fideli.

LUCRARE COLECTIVĂ, în conformitate cu dreptului de autor, paternitatea unei lucrări colective se stabilește amiabil conform cotei de participare a fiecărui membru al echipei de creație la elaborarea lucrării.

LUCRĂRI DE SECRETARIAT, tehnica lucrărilor de birou și de ținere a actelor.

LUCRĂRI ELECTRONICE DE SECRETARIAT, noțiune în management privind tehnica lucrărilor de birou și de ținere a actelor cu mijloacele TIC.

LUCRĂRI ÎN CONSTRUCȚII, activitate desfășurată de o companie de construcții antreprenor general pentru edificarea unui imobil, reconstrucția, extinderea sau reparația capitală a construcțiilor și instalațiilor.

LUCRĂTOR DE CASĂ, angajat pe bază de contract pentru muncă în cadrul reședinței angajatorului sau în alte spații care îi aparțin.

LUCRĂTOR PERMANENT, persoană angajată pe bază de contract pentru o perioadă nedeterminată de timp.

LUCRĂTOR SEZONIER, persoană angajată pentru executarea lucrărilor sezoniere.

LUCRĂTOR, angajat în baza unui contract de muncă pentru o anumită perioadă de timp sau pentru o perioadă nedeterminată, care lucrează nemijlocit pentru obținerea unor bunuri sau în activitatea de întreținere și reparare a acestora.

LUCRĂTORI ANGAJAȚI, Vezi Lucrător.

LUCRĂTORI DISPONIBILIZAȚI, angajați concediați din serviciu din inițiativa administrației în legătură cu lichidarea companiei sau schimbarea profilului de producție sau a condițiilor de muncă.

LUCRĂTORI ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL SUPERIOR, Vezi Lucrător.

LUCRĂTORI NESALARIAȚI, Vezi Personal nescriptic.

LUCRĂTORI TEMPORARI, persoane angajate pe bază de contract pentru o perioadă limitată de timp, de regulă, până la 2-4 luni.

LUCRURI, obiecte din natură sau create de om, avere, patrimoniu ca subiecte în dreptul economic.

LUIDOR, în trecut, monedă de aur franceză.

„**LUMÂNĂRI JAPONEZE**”, metodă japoneză de analiză economică grafică a pieței hârtiilor de valoare în baza a patru indicatori: prețul la deschidere, prețul la închidere, prețul maximal și prețul minimal.

LUMEA A TREIA, noțiune apărută după al doilea război mondial și se referă la țările slab dezvoltate economic, în raport cu țările dezvoltate din occident și lagărul țărilor socialiste.

LUMP SUM ROYALTY, plată de arendă fixă.

LUMP SUM, sumă mare de bani.

LUMPEN, vagabond care nu are nici un tip de proprietate, nu participă în munca de producere și social utilă, trăiește din munci ocazionale.

LUMSUM PAYMENT, Vezi Plata pentru convenția de licență.

„**LUPI-OI**”, (*wolves-sheep*), câștigători și perdanți pe piața bursieră.

LUPTĂ CONTRA CRIMINALITĂȚII, termen juridic de referință privind combaterea crimelor.

LUPTĂ CONTRA SĂRĂCIEI, termen juridic de referință privind combaterea și eradicarea sărăciei.

LUPTĂ, termen juridic de referință privind o confruntare cu mai multe conotații.

— M —

MAC, comisie marină de arbitraj.

MACLAK, comerciant pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

MACROECONOMIE, metodă de analiză economică în ansamblu a tuturor indicatorilor, care influențează dezvoltarea economiei.

MACROMARKETING, sistem de activitate economică într-o piață relativ închisă, care îndreaptă fluxurile de marfă de la producător la cumpărător.

MACROMEDIU, mediul economic, politic și social și cultural, în care activează o companie.

MACRONIVEL, metodă de analiză economică și proces privind nivelul de dezvoltare a economiei la scară națională.

MACROSTRUCTURA PIEȚEI, metodă de analiză economică și proces privind raportul dintre cerere și ofertă la diferite grupuri de mărfuri și servicii, se aplică și la cercetarea piețelor financiare, bancare și de creditare.

MAFIE, tip de organizație criminală specializată în operațiuni ilicite; corupție existentă la diferite niveluri în rândul funcționarilor publici.

MAGAZIE, încăpere specială folosită ca depozit în care se păstrează cantități mari de mărfuri, bunuri mobile sau diferite materiale.

MAGAZIN „Mărfuri industriale”: magazine cu vânzare predominantă de mărfuri nealimentare, care sunt, în principal, magazine

universale ce vând preponderent mărfuri nealimentare din toate grupele de produse, precum și unele mărfuri alimentare de uz curent (10-15% din suprafața comercială totală), cum ar fi: pâine, dulciuri, răcoritoare și altele asemenea.

MAGAZIN „Produse alimentare”, unitate comercială cu vânzare predominantă de produse alimentare, băuturi și tutun, care sunt, în principal, magazine generale alimentare ce vând preponderent mărfuri alimentare din toate grupele de produse, precum și unele articole nealimentare de uz curent (20-30% din suprafața comercială totală) cum ar fi: detergenți, cosmetice, articole de uz casnic și altele.

MAGAZIN ELECTRONIC, vânzare a mărfurilor la comandă prin internet și livrare prin curieri.

MAGAZIN MIXT, unitate comercială cu amănuntul, cu o suprafață comercială cuprinsă între 20 și 250 mp, amplasată, de regulă, în zonele rurale, care comercializează produse alimentare și nealimentare.

MAGAZIN UNIVERSAL, unitate comercială cu un sortiment vast de mărfuri nealimentare, dispunând de o suprafață comercială de cel puțin 250 m², cu utilizarea unei părți din suprafața comercială pentru desfășurarea unor mărfuri alimentare de primă necesitate.

MAGAZIN, jargon bursier privind o companie de brokeri care efectuează operații de vânzare-cumpărare a hârtiilor de valoare.

MAGAZINAJ, taxă achitată pentru depozitarea unei mărfi; depozitare a mărfii în magazie; perioada cât o marfă se află depozitată în magazie.

MAGAZIN-DEPOZIT, unitate de comerț care desfășoară activitatea de depozitare și comerț cu materiale de construcție (cherestea, articole de fier, cărămidă, mobilă, veselă etc.) și care dispune de suprafețe funcționale (terenuri, șuri, depozite) pentru păstrarea mărfurilor și încăperi spre expunerea acestora și efectuarea operațiunilor de casă la vânzarea mărfurilor.

MAGISTRALĂ, (*turnpike*), termen matematic în teoria creșterii economice, propus de

savantul american D. Neiman și indică traiectoria dezvoltării economice cu cea mai mare viteză.

MAGNAT, posesor al unei mari companii în domeniile industriale sau capitalului bancar.

MAGNET, tip de magazin mare într-un centru comercial, care atrage cumpărătorii.

MAIED, contopirea unei companii cu alta prin absorbție cu pierderea statutului de persoană juridică.

MAISTRU, conducător al un sector de producție; muncitor cu calificare superioară într-o meserie.

MAJORITATE COVÂRȚITOARE, prag electoral prestabilit (50%+1, 2/3, ¾ din sufragii).

MAKING A PRICE, sintagmă și noțiune de proces aplicată pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

MAKLER COMERCIAL, agent intermediar – persoană fizică care mediatizează operații de vânzare-cumpărare între vânzători și cumpărători.

MALTHUSIANISM, teorie economică a lui Malthus, conform căreia populația crește în progresie geometrică, iar bunurile materiale cresc în progresie aritmetică.

MANAGEMENT OPTIMAL, proces de realizare a celor mai bune rezultate cu cele mai mici cheltuieli.

MANAGEMENT ECOLOGIC, sistem de dirijare a unei companii privind protecția mediului, promovarea tehnologiilor prietenoase mediului și valorificarea rațională a resurselor naturale.

MANAGEMENT FINANCIAR, sistemul de dirijare a resurselor financiare ale unei companii, instituții.

MANAGEMENT INVESTIȚIONAL, ansamblu de activități de organizare, conducere și gestiune a unei instituții sau companii bancare pentru organizarea procesului în domeniul investițiilor.

MANAGEMENT STRATEGIC, totalitatea activităților echipei manageriale a unei com-

panii privind stabilirea obiectivelor și scopurilor; elaborarea planului perspectiv de dezvoltare a entității pentru a se menține pe piață și să satisfacă nevoile clienților, să sporească eficiența financiar-economică și să obțină maximum de profit cu cheltuieli minime.

MANAGEMENT BANCAR, totalitatea activităților de organizare, conducere și gestiune a unei companii bancare pentru a satisface nevoile clienților și a obține maximum de profit.

MANAGEMENT OPERAȚIONAL, totalitatea activităților curente întreprinse de managerii unei companii, în funcție de aria competențelor acestora, pentru a asigura îndeplinirea în termen a obiectivelor trasate pentru un schimb, o zi, o săptămână.

MANAGEMENT SILVIC, activități organizatorice, tehnice și economice de administrare a sectorului silvic.

MANAGEMENT ȘTIINȚIFIC, management economic bazat pe organizarea științifică a muncii, analiza complexă, metode de luare a deciziilor argumentate științific.

MANAGEMENT, totalitatea activităților de organizare, conducere și gestiune a unei întreprinderi; domeniu al științei privind organizarea și conducerea întreprinderilor.

MANAGEMENTUL DATORIEI DE STAT, metodă de analiză economică și proces bazat pe metode juridice și economice, care puse în aplicare, asigură întoarcerea împrumuturilor acordate țărilor străine.

MANAGEMENTUL DATORIEI DEBITOARE, metodă de analiză economică și proces bazat pe metode juridice și economice, care puse în aplicare în conformitate cu contractele de investiții sau de creditare, asigură rambursarea acestui tip de datorii debitoare.

MANAGEMENTUL HÂRTIILOR DE VALOARE, gen de activitate specifică pe piața hârtiilor de valoare.

MANAGEMENTUL MARKETINGULUI, tactică managerială și metodă de analiză economică, planificare și implementare a unei suite de activități, menite să asigure stabili-

rea, fortificarea și menținerea unor legături de schimb cu cumpărătorii țintă de dragul atingerii scopurilor companiei.

MANAGEMENTUL ORGANIZAȚIILOR NECOMERCIALE, proces managerial bazat pe documentele de constituire ale organizației, hotărârile curente ale adunării generale.

MANAGEMENTUL PASIVELOR, set de metode aplicate pentru diminuarea cheltuielilor de producție directe și indirecte. .

MANAGEMENTUL RESURSELOR UMANE, strategie și activitate planificată desfășurată de administrația unei companii, îndreptată la selectarea, repartizarea și circulația personalului angajat pentru a asigura creșterea productivității muncii.

MANAGEMENTUL STOCURILOR DE REZERVĂ, sistem de menținere a stocurilor de mărfuri în rețeaua comercială cu amănuntul; sistem de măsuri complexe aplicate într-o companie, îndreptate spre reglementarea fluxului de materii prime, semifabricate, resurse energetice și de altă natură, care să asigure fabricarea neîntreruptă și eficientă a mărfurilor sau derularea altor procese.

MANAGER DE COMERCIALIZARE, pe piața hârtiilor de valoare, persoană fizică sau juridică operator care oferă servicii ce asigură procesul de derulare a tranzacțiilor cu hârtii de valoare la bursă.

MANAGER LINIAR, (*leading manager*), funcționar la bursă responsabil de organizarea tranzacțiilor, lucrul cu clienții, perfectarea acordurilor ș.a.

MANAGER OPERAȚIONAL, funcționar la bursă care organizează unele activități și participă la tranzacțiile bursiere în calitate de broker.

MANAGER, persoană care conduce permanent o companie, îndeplinind, integral sau parțial, funcțiile de previziune și organizare a activității, de coordonare și antrenare a personalului subordonat și de control asupra îndeplinirii obiectivelor propuse; administrator antrenat în activitate managerială de a conduce în calitate de conducător o întreprindere, o

companie, o subdiviziune autonomă, un departament sau o altă structură internă.

MANAGERIALISM, teorie economică și concept privind rolul managerilor în dirijarea economiei; activitatea practică a unui manager de a conduce o companie.

MANAT, unitate monetară în Azerbaidjan și Turkmenistan.

MANCIPAȚIE, transmiterea unui bun cumpărat în posesia unei persoane.

MANCO, lipsă în marfă la cântar sau greșeală de calcul la casă comisă de casier.

MANDAT DE ARESTARE, procedural care se emite de procuror sau instanța de judecată în cazurile și condițiile prevăzute de lege.

MANDAT DESCHIS, ordin dat brokerului prin care clientul stabilește că indicația e valabilă până la efectuarea tranzacției sau la anulare ordinului.

MANDAT FĂRĂ TERMEN, ordin dat brokerului fără termen limitat de executare.

MANDAT IMPERATIV, contract conform căruia partea autorizată se angajează să acționeze în interesul unui partid, sub forma relațiilor dintre funcționarii aleși și cei care au participat direct la alegeri; mandatul unui membru al parlamentului sau al altui organ reprezentativ al guvernului.

MANDAT LIMITAT, ordin dat brokerului prin care clientul stabilește strict volumul, prețul și data operațiilor comerciale pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

MANDAT NEGARANTAT, ordin dat brokerului prin care are mână liberă privind volumul, prețul și data operațiilor comerciale pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

MANDAT PENTRU „CEL MAI BUN PREȚ, ordin dat brokerului prin care clientul stabilește să efectueze urgent, la cel mai bun preț la moment tranzacția de vânzare sau cumpărare pe piața bursei.

MANDAT PERMANENT, indicație în scris dată de client brokerului să facă mai multe

tranzacțiuni de vânzare sau/și cumpărare din contul său pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

MANDAT, împuterniciri, ordin, delegație pentru a reprezenta voința și interesele omului, comunității de oameni, societății, statului, pentru a acționa în numele lor; document ce atestă autoritatea persoanei, organismului, instituției căreia i-au fost acordate; contract prin care o persoană (mandatar) se obligă să îndeplinească anumite acte juridice pe seama unei alte persoane (mandant) de la care primește însărcinarea; procură.

MANDATAR, persoană fizică sau juridică împuternicită prin mandat să reprezinte interesele ce i-au fost încredințate sau să acționeze în conformitate cu mandatul; individ care a primit o împuternicire sau i s-a încredințat un mandat.

MANDATUL BROKERULUI, Vezi Mandatul clientului.

MANDATUL CLIENTULUI, document prin care clientul delegă unui broker împuterniciri pe o anumită perioadă să efectueze anumite tranzacțiuni bursiere.

MANEVRARE, proces de schimbare a parametrilor de dirijare ale unei structuri, fără a deteriora sistemul general de management.

MANIERA PIETEII, starea pieței hârtiilor de valoare, poate fi: pasivă, agresivă, în așteptare.

MANIFEST AGG, document unic valabil de însoțire a mărfurilor transportate cu automobilele; scrisoare de trăsură.

MANIFEST CARGO, vezi Manifestul navei.

MANIFEST DE ÎNCHIRIERE A NAVEI, vezi Manifestul navei.

MANIFESTUL NAVEI, documentul conducerii unei nave maritime care conține reestrul condosamentelor.

MANIPULARE, antrenarea prin mijloace de influențare psihică, un grup social la acțiuni al căror scop aparține unei voințe străine de interesele lor; a influența opinia publică prin mass-media sau prin alte metode publicitare

privind perceperea controlată a unor procese, fenomene, lucruri.

MANIPULAREA PIETEI, proces artificial și fraudulos de schimbare a situației pe piață pentru a obține profit maximal din urma operațiilor de vânzare-cumpărare. Vezi Manipulare.

MANUFACTURĂ, model de organizare și proces manual de producere a bunurilor apărut în sec. XVI-XVII.

MARCA CAMBIEI, unul din semnele distincte ale acestui tip de hârtie de valoare –denumirea „cambie” în limba originalului.

MARCA FABRICII, Vezi Marca producătorului.

MARCA PRODUCĂTORULUI, (*brand*), semn aplicat pe produce, sau pe cutii și pachete, pentru a identifica producătorul.

MARCAJ DE TRANSPORT, semne specifice care se aplică pe ambalaj și se indică în documentele de trăsură.

MARCAJ SPECIAL, semne de avertizare aplicate pe ambalaj privind condițiile care trebuie respectate la depozit, încărcare și descărcare, la transportarea sau păstrarea mărfii.

MARCAJ, însemn aplicat pe un obiect, pe un animal pentru a-l deosebi de altele.

MARCARE, (*marking*), aplicarea mărcii comerciale, logourilor, altor semne corporative și însemne convenționale pe cutiile sau ambalajul mărfii, care facilitează sistematizarea și identificarea acestora în timpul depozitării, încărcării și descărcării, transportării și comercializării.

MARCAREA EXPEDITORULUI, informația scrisă pe ambalaj privind expeditorul și recepționatorul mărfii, punctul de expediere și cel de destinație, alte informații utile.

MARCAREA PRODUCȚIEI ALCOOLICE, aplicare pe fiecare unitate de marfă (brendi, coniac, divin, shervin, lichior, vin și alte băuturi cu conținut de alcool) a timbrului de accize, ca instrument fiscal și pârghie contra falsificării produsului.

MARCAREA PRODUCȚIEI CU SEMNUL DE CONFORMITATE, semne specifice care se aplică pe ambalaj și se indică în documentele de trăsură.

MARCĂ COMERCIALĂ, semn distinctiv special aplicat pe mărfuri, pentru a determina ușor identitatea companiei producătoare.

MARCĂ DE CONTROL, semn distinct, inscripție aplicată pe un obiect produs cu defecte, pe un produs rebutat.

MARCĂ DE SERVIRE, însemne particulare corporative ale unei companii din sfera de servire.

MARCĂ MĂRFARĂ, Vezi Marcă.

MARCĂ NERECLAMATĂ, marcă comercială la produsele de calitate joasă, care nu solicită publicitate.

MARCĂ, monedă națională germană și finlandeză; semn distinct, tip, model, inscripție aplicată pe un obiect, pe un produs industrial pentru a-l deosebi de altele sau pentru a-i conferi calitatea.

MARE DESCHISĂ, întinderea mării sau a oceanului, care nu face parte din apele teritoriale sau interioare ale unei țări și asupra căreia nu-și exercită suveranitatea nici un stat.

MARE ÎNCHISĂ, întindere de apă care nu comunică cu o altă mare sau cu oceanul; bazin acvatic care scaldă țărmurile mai multor țări, iar legătura cu oceanul se face printr-o strâmtoare conform unui regim special.

MARE PUTERE, stat cu potențial militar și economic foarte mare.

MARE TERITORIALĂ, fâșie de mare adiacentă țărmului cu lățimea de 12 mile, potrivit Convenției asupra mării teritoriale și a zonei contigue.

MARFĂ ALBĂ, aparatele de uz casnic mari din categoria frigider, mașini de spălat.

MARFĂ CE APARTINE CLIENTULUI, în comerțul internațional, bun fabricat din materia primă a comandatarului cu întoarcerea în țara de reședință a acestuia.

MARFĂ DE FIRMĂ, bunuri destinate comercializării, care permanent se disting prin calitate înaltă, au aspect exterior elevat și se asociază cu o companie cu reputație foarte bună.

MARFĂ DE FOLOSINȚĂ ÎNDELUNGATĂ, Vezi Marfă.

MARFĂ DE FOLOSINȚĂ PE TERMEN SCURT, Vezi Marfă .

MARFĂ DE VÂNZARE LA LICITAȚIE, bun destinat comercializării la bursa bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

MARFĂ ÎNSOȚITOARE, bunuri impuse cumpărătorilor de producători sau vânzătorii la achiziționarea produsului de bază.

MARFĂ LIBERĂ, stoc de bunuri disponibile destinate pentru operații de vânzare-cumpărare, dar care nu sunt solicitate de cumpărători.

MARFĂ MONETARĂ, bun specific, care circulă ca mijloc general de plată și de schimb; echivalent universal al valorii mărfurilor.

MARFĂ NEDECLARATĂ, produse fără acte de declarație, depistate la controlul vamal și depozitate în vamă.

MARFĂ REALĂ, bunuri care sunt comercializate numai cu condiția că sunt disponibile, cu livrare imediată sau expediere imediată de la depozit.

MARFĂ STRĂINĂ, bunuri produse într-o țară și puse în circulație pentru operații de vânzare-cumpărare în altă țară.

MARFĂ, produs al muncii cu calitate de consum și valoare individuală, destinat schimbului prin operație de vânzare-cumpărare, care în funcție de criteriile de caracterizare, poate fi: marfă de folosință îndelungată, marfă de folosință pe termen scurt, marfă de larg consum, marfă foarte căutată, marfă destinată producției, marfă de lux, marfă de uz personal ș.a.

MARFURI STRATEGICE, bunuri care din motive de securitate a statului, sunt limitate la export sau interzise pentru export.

MARGINALISM, doctrină și ideologie economică; analiză neoclasică a proceselor economice bazată pe valori limită.

MARJA FORWARD, Vezi Marjă bursieră.

MARJA ÎMPRUMUTULUI, Vezi Marjă bancară.

MARJA PROFITULUI, indicator financiar privind volumul profitului obținut din producția realizată sau capitalul vândut.

MARJA TAXEI SCONTULUI, Vezi Marjă bancară.

MARJA VENITULUI NET, indicator de profit al unei bănci; raport dintre venitul curat al unei companii și volumul total al vânzărilor.

MARJĂ BANCARĂ, diferența dintre dobânda percepută la credite și dobânda plătită la depunerile atrase.

MARJĂ BURSIERĂ, diferența dintre prețul de vânzare și prețul de cumpărare a hârtiilor de valoare.

MARJĂ COTATĂ, diferența dintre doi indicatori de profit sau dintre indicatorul de orientare și prețul real pe piață al unei acțiuni.

MARJĂ DE CREDITARE, diferența dintre prețul de vânzare al unui tip de marfă fixat în contractul de credit și mărimea creditului perfectat pentru a cumpăra această marfă.

MARJĂ DUMPING, diferența dintre prețul intern și cel de export ale unui bun vândut pe piața internațională.

MARJĂ ÎNȚĂLĂ, Vezi Marjă bancară.

MARJĂ SUSȚINUTĂ, Vezi Marjă bursieră.

MARJĂ VALUTARĂ, diferența dintre cursul de schimb la valuta cumpărată și valuta vândută.

MARJĂ VARIAȚIONALĂ, Vezi Marjă.

MARJĂ, valoarea maximă sau minimă pe care o atinge un preț înainte de încheierea unei tranzacțiuni comerciale; diferență dintre prețul de vânzare și prețul de cumpărare al unei mărfi, evaluată în procente.

MARKET BRING DOWN, gafă a unui broker pe piața hârtiilor de valoare, manifestată prin realizare nesancționată a acțiunilor, ceea ce conduce la scăderea prețului acestora.

MARKET MAKER, sintagmă și noțiune de proces aplicată pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare; specialist de calificare profesională înaltă, manager pe piața hârtiilor de valoare, care oferă servicii de consulting privind situația pe piață și tendințele de evoluare.

MARKETABILITY, metodă de analiză economică și indicator privind vânzarea ușoară, fără mari eforturi publicitare a unor mărfuri.

MARKETING BANCAR, metodă de analiză economică și proces de identificare a celor mai convenabile și profitabile servicii bancare în contextul cererii clienților.

MARKETING COMERCIAL DIRECT, metodă de analiză economică și proces de management privind strategia de cumpărare a unor bunuri cu scopul vânzării lor.

MARKETING CONCENTRAT, metodă de analiză economică și proces de management privind strategia de participare a unei companii producătoare de mărfuri pe mai multe piețe mărunte în locul participării pe un segment îngust într-o piață mare.

MARKETING DE CONVERSIE, Vezi Marketingul mărfurilor de larg consum.

MARKETING DE DEZVOLTARE, strategie și tactică aplicată de o companie pentru a transforma cererea potențială de fabricare și comercializare a unui produs în solicitare reală.

MARKETING DE MASĂ, strategie și proces de management de producere în volume mari a bunurilor, răspândire largă alor și stimulare masivă a vânzătorilor și cumpărătorilor în favoarea acestor bunuri.

MARKETING DE SUSȚINERE, metodă de analiză economică și proces de management comercial privind strategia și tactica de menținere a cererii la bunurile propuse pe piață.

MARKETING DE TESTARE, metodă de analiză economică și proces de management comercial privind strategia și oportunitatea pătrunderii pe piață cu un nou produs, acțiune stabilită în baza vânzărilor de probă a unor stocuri mici de marfă.

MARKETING DIFERENȚIAT, metodă de analiză economică și proces de management în comerț cu propuneri de ieșire pe câteva segmente ale pieței cu oferte separate în parte.

MARKETING ELECTRONIC, metodă de analiză economică și concepție privind organizarea și desfășurarea activității economice a unei companii cu vânzări prin internet, orientată să satisfacă cu maximum de eficiență cerințele consumatorilor și să obțină profit maximal cu cheltuieli minime.

MARKETING FĂRĂ PROFIT, metodă de analiză economică și proces de management a unei afaceri nonprofit.

MARKETING GEODEMOGRAFIC, metodă de analiză economică, geografică și demografică, proces de management al serviciilor privit prin prisma datelor recensământului populației.

MARKETING INDUSTRIAL, metodă de analiză economică și management privind strategia de colaborare a unei companii industriale cu partenerii de producție și cei de desfacere a bunurilor produse.

MARKETING INTERNAȚIONAL, metodă de analiză economică și proces de management în producerea mărfurilor și acordării serviciilor de către o companie cu comercializarea lor peste hotarele țării; domeniu științific care studiază evoluția relațiilor comerciale internaționale.

MARKETING INVESTIȚIONAL, proces de management în domeniul investițiilor și metodă de vânzare către beneficiari a mijloacelor de producție conform principiului uzină „sub cheie”.

MARKETING MASS-MEDIA, strategie managerială privind folosirea mijloacelor de informare în masă pentru publicitatea mărfurilor și serviciilor.

MARKETING NEDIFERENȚIAT, metodă de analiză economică și proces de management comercial privind strategia de participare a unei companii producătoare de mărfuri pe o singură piață mare cu toată marfa.

MARKETING ORGANIZAȚIONAL, Vezi Marketing.

MARKETING PRACTIC, Vezi Marketing.

MARKETING STRATEGIC, metodă de analiză economică și concepție privind organizarea și desfășurarea activității economice a unei companii, orientată să satisfacă cu maximum de eficiență cerințele consumatorilor și să obțină profit maximal cu cheltuieli minime.

MARKETING ȚINTĂ, Vezi Marketingul mărfurilor de larg consum și Marketing de testare.

MARKETING VERTICAL, metodă de analiză economică și proces de management a unui producător de bunuri, care percepe producerea mărfurilor și rețeaua de desfacere angro și cu amănuntul ca pe un sistem integrat și unic.

MARKETING, concepție privind organizarea și desfășurarea activității economice, orientată să satisfacă cu maximum de eficiență a cerințele consumatorilor; ansamblu de metode și tehnici de analiză care au ca obiect studiul cererii consumatorilor și satisfacerea acesteia; promovarea și realizarea ideilor, bunurilor și serviciilor printre consumatori; metodă de analiză economică și tip de activitate în domeniul comercializării pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

MARKETINGUL CARDURILOR BANCARE, Vezi Marketing bancar.

MARKETINGUL HÂRTIILOR DE VALOARE, metodă de analiză economică și proces de identificare a celor mai convenabile și profitabile servicii pe piața hârtiilor de valoare în contextul cererii clienților.

MARKETINGUL MĂRFURILOR DE LARG CONSUM, metodă de analiză economică și proces de management privind strategia a unei companii producătoare de mărfuri de a produce mărfuri tot mai performante tehnologic și estetic, care ar răspunde la cererea crescândă a consumatorilor

MARKETINGUL MIJLOACELOR DE PRODUCȚIE, metodă de analiză economică și proces de management privind strategia de fabricare a mijloacelor de producție orien-

tate la micșorarea prețului de cost al bunurilor fabricate, randament înalt și creșterea productivității muncii.

MARKETINGUL PREȚURILOR, Vezi Marketing strategic.

MARKETINGUL SERVICIILOR EDUCATIONALE, metodă de analiză economică și proces de management privind planificarea, formarea prețurilor și implementarea serviciilor prestate în domeniul educației, învățământului și perfecționării profesionale.

MARKETINGUL SERVICIILOR PRESTATE, sistem de elemente manageriale, economice, sociale, demografice, juridice, informaționale și de desfacere interconectate organic între ele ale unei companii de prestare a serviciilor, care servesc pentru promovarea unui marketing performant în domeniul de activitate.

MARTOR LA IDENTIFICARE, persoană invitată la un interogatoriu sau percheziție pentru a asista la operațiile procesuale juridice într-o cauză de drept penal sau drept administrativ.

MASA DE MARE LA DISCREȚIA EXPEDITORULUI, remarcă în conosament că marfa nu a fost verificată la cantitate și volumul ei rămâne în răspunderea expeditorului.

MASA NETĂ, greutatea mărfurilor fără ambalaj.

MASA PLUSVALORII, conform doctrinei marxiste, mărirea valorii nou create de către muncitori în procesul de producție peste echivalentul valorii forței lor de muncă și însușită gratuit de către proprietarul capitalist ca produs dintre valoarea capitalului circulant avansat și norma plusvalorii.

MASA PROFITULUI, volumul profitului net obținut de o companie din toate activitățile economice derulate.

MASĂ BĂNEASCĂ, cantitatea de monedă în numerar și decontați prin virament care asigură circulația mărfurilor și a mijloacelor de plată din țară.

MASĂ BRUTĂ, greutatea mărfurilor cu tot cu ambalaj.

MASĂ CRITICĂ, în marketing, set de calități novatoare ale unui produs, în baza cărora se constată că marfa se consideră modernă.

MASĂ EXPEDIATĂ, indicație în scrisoarea de trăsură că masa mărfii corespunde documentelor de însoțire; greutatea mărfurilor indicate în documentele de trăsură..

MASĂ MONETARĂ, masa banilor în circulație în numerar, puși la depozite sau pe conturi curente în bancă.

MASĂ ROTUNDĂ, metodă de discuție publică sau consfătuire consacrată examinării unei chestiuni, la care participanții erau așezați în jurul unei mese rotunde; formă de examinare a unei probleme de către parteneri de afaceri egali; formă de dezbateri publică a unei probleme, organizată și gestionată de către jurnaliști.

MASĂ, mărime fizică; cantitate de marfă; cantitate de bani.

MASS MEDIA, internetul, ziarele, radioul, televiziunea, cinematograful și alte mijloace tehnice care servesc la comunicarea în masă a informațiilor.

MASTER, grad de calificare atribuit unei persoane după finisarea studiilor de licență la o facultate și urmarea unui curs de masterat cu susținerea tezei de master.

MAȘINĂ DE FRANCAT, dispozitiv de francare mecanică a trimiterilor poștale prin aplicarea unei ștampile (imprimarea semnelor de francare pe trimiterile poștale conform tarifelor în vigoare);

MATCHING, operație zilnică la bursă de verificare și înscriere în registru a operațiilor cu opționalele și vânzările viitoare.

MATERIALE AUXILIARE, bunuri materiale necesare pentru derularea normală a procesului de fabricare a obiectelor sau lucrurilor; articol al costului producției.

MATERIALE INUTILIZABILE, bunuri materiale de prisos neutilizate în producție, aflate la păstrare în depozit sau stocuri de mărfuri produse care nu au solicitare pe piață.

MATERIALE, toate tipurile de materii prime sau de semifabricate care servesc ca obiect al muncii în procesul de producere a bunurilor; set de documente, informații, date necesare pentru realizarea unei lucrări; set de fapte, date sau informații privitor la o anumită problemă sau domeniu de activitate umană; produs textil, țesătură, materie.

MATERIE PRIMĂ APARTINÂND CLIENȚULUI, bunuri confecționate la comandă, din materialul comandatarului.

MATERIE PRIMĂ REUTILIZABILĂ, componente a bunurilor consumate - deșeuri de producție sau consum, metal uzat, maculatură, mase plastice; resurse materiale eliminate din ciclul de prelucrare primară, dar care posedă calități de prelucrare și obținere a unor bunuri materiale.

MATERIE PRIMĂ, termen economic de referință privind totalitatea tipurilor de bunuri din natură, care sunt valorificate și utilizate ca obiect al muncii în procesul de prelucrare pe cale industrială sau manuală.

MATRICE FUNCȚIONALĂ, în managementul resurselor umane, tabel al statului de personal al angajaților din administrație cu indicarea obligațiilor funcționale, pentru a asigura delimitarea strictă a competențelor fiecăruia și nivelele de subordonare.

MATRICE MODEL, metodă de analiză economică sub formă de tabele și matrice matematice.

MATRICEA „COTA PIEȚEI-CREȘTEREA PIEȚEI”, matrice din patru cadrante pentru a determina eficiența economică a unei companii pe piață.

MATRICEA „PIAȚĂ ATRACTIVĂ-COMPAÑIE PUTERNICĂ”, concepție multifactorială de analiză a eficienței portofoliului de investiții.

MATRICEA „PRODUCȚIE-PIAȚĂ”, metodă de analiză economică care servește pentru a proiecta un model clasic de elaborare a unei strategii în afaceri.

MATRICEA BCG, matrice bidimensională aplicată de Boston Consulting Group pentru

a determina eficiența economică în ansamblu a unei companii prin prisma celor patru cadrante.

MATRICEA MODEL ÎN ECONOMIE, metodă de analiză economică bazată pe indicatorii de bilanț și normativ sub formă de matrice (tabele) în procesul de evaluare a cheltuielilor de producție și rezultatele economice la nivelul unei companii.

MATRICEA RESURSE-SCOP, metodă de analiză economică sub formă de tabel resurse-scop care servește pentru a programa indicatorii unei afaceri.

MATURITY, ziua de stingere a unei datorii, de achitare a unui împrumut sau a unei hârtii de valoare.

MAXIMIZAREA PROFITULUI, strategie financiară a unei companii care să asigure un așa raport dintre cheltuielile efective și volumul de producție fabricat, care să asigure cel mai mare profit.

MAXIMIZAREA UTILITĂȚII, afirmație în teoria neoclasică economică, conform căreia individul și compania, reieșind din informația ce o posedă, atribuie mărfurilor și profitului valori maxime.

MAXIMUM DUBLU, metodă de analiză economică și reprezentare grafică a fluctuației prețurilor pe piața hârtiilor de valoare.

MĂRFURI BONIFICATE, mărfuri propuse spre comercializare cu prețurile reduse, față de prețul inițial, când au fost plasate inițial pe piață.

MĂRFURI CAPITALOFAGE, bunuri capital intensive, la fabricare cărora se consumă cantități mari de capital.

MĂRFURI DE CERERE CURENTĂ, Vezi Marfă.

MĂRFURI DE ÎNALTĂ CERERE, Vezi Marfă.

MĂRFURI DE LARG CONSUM, Vezi Marfă.

MĂRFURI DE PRIMĂ NECESITATE, Vezi Marfă.

MĂRFURI DE PRODUCȚIE, Vezi Marfă.

MĂRFURI MATERII PRIME, bunuri comercializate în stare neprelucrată: minereu de fier, cauciuc natural, petrol, cereale, semințe și alte produse agricole.

MĂRFURI ȘI SERVICII DE CONSUM, bunuri fabricate, distribuite prin rețeaua de comerț și destinate populației pentru consum personal, familial, în menaj sau în gospodăria particulară.

MĂRIME EFECTIVĂ, noțiune statistică și de evidență contabilă, bazată pe indicatorii economici reali.

MĂRIME MEDIE, unul din indicatorii sintetici în statistică.

MĂRIME NOMINALĂ A ÎMPRUMUTULUI, termen economic de referință privind valoarea nominală a unei hârtii de valoare.

MĂRIME NOMINALĂ, noțiune economică de referință privind valoarea inițială nominală a indicatorilor economici.

MĂRIME REALĂ ȘI NOMINALĂ, noțiuni economice de referință privind dimensiunile indicatorilor economici.

MĂRIME, termen economic de referință privind indicatorii cantitativi în economie.

MĂRIMEA OFERTEI, termen economic de referință privind volumul și prețul stocului de mărfuri sau servicii propus la licitație.

MĂSURA CONSUMULUI, politică de stat și cadru normativ care stabilesc la scară națională cota partea venitului național, care urmează a fi direcționată pentru articolele de consum.

MĂSURA MUNCII, unitate de măsură de remunerare a lucrătorului pentru munca depusă, menită să-i asigure o repartizare echitabilă a bunurilor materiale și spirituale pentru consumul propriu, realizat după principiul: pentru o muncă corespunzătoare - un salariu adecvat.

MĂSURARE ÎN EXPRESIE NATURALĂ, termen economic de referință privind utilizarea unităților naturale de măsură (kg, m, t, gr) a valorilor în evidența contabilă.

MĂSURĂ DE PRECAUȚIE, activități ale unei companii de asigurare menite să proteje-

ze interesele societăți de asigurare și diminuează riscul pierderilor de pe urma contractelor de asigurare.

MĂSURĂ ÎN UNITĂȚI DE MUNCĂ, termen economic de referință în evidența contabilă privind utilizarea forței de muncă într-o oră, într-o zi.

MĂSURĂ REPRESIVĂ, conform dreptului procesual penal, metodă de a curma încercările inculpatului de împiedica cercetarea cauzelor infracțiunii și metodă de a executa hotărârea judecătorească.

MĂSURĂ VALORICĂ, una din funcțiile banilor, aplicată la stabilirea prețurilor și la evidența contabilă valorică a tuturor tipurilor de bunuri.

MĂSURI ALE POLITICII ECONOMICE EXTERNE, Vezi Măsuri vamale.

MĂSURI VAMALE, politică de stat în domeniul vamal și restricții menite să reglementeze circulația mărfurilor întru apărarea intereselor economice ale statului prin stabilirea cotelor de import și export, licențiere, politica prețurilor minimale sau maximale ș.a.

„MÂNA NEVĂZUTĂ A PRONIEI”, conform economistului Adam Simt, mecanism de funcționare a pieței.

„MÂNĂ”, persoană care protejează în afaceri pe cineva în cariera profesională.

MÂNĂ-CHEIE, dispozitiv biometric electronic de identificare a unui individ, pentru a-i permite accesul într-un edificiu sau spațiu protejat.

MECANISM BUGETAR, parte a mecanismului financiar al unui stat, cuprinde formele și metodele exercițiului bugetar: proiectare, adoptate, executare.

MECANISM DE CREDITARE PRIN VIRAMENT ȘI ÎN NUMERAR, Vezi Mecanism de creditare.

MECANISM DE CREDITARE, politică bancară și sistem financiar privind principiile de creditare, planificarea creditelor, condițiile și metodele de creditare bancară.

MECANISM DE FINANȚARE A COMPANIEI, Vezi Mecanism financiar.

MECANISM FINANCIAR, termen economic de referință privind sistemul de instrumente financiare, forme și metode de monitorizare a proceselor și relațiilor economice.

MECANISM ORGANIZAȚIONAL, sistem de structuri organizatorice și forme concrete de organizare a activităților economice în baza unor metode de management, juridice și marketing.

MECANISMUL CONTACTELOR ORALE, formă de comunicare dintre patronatul companiei și angajați prin intermediul sindicatului profesional.

MECANIZAREA DE PRODUCȚIE, proces de înlocuire a operațiilor manuale cu lucrul mașinilor și mecanismelor în baza progresului tehnico-științific pentru a spori productivitatea muncii și rentabilitatea bunurilor fabricate.

MECENAT, persoană care prin acțiunile sale, protejează artele, literatura, știința; mecena.

MEDIATOR ÎN DREPTUL INTERNAȚIONAL, în dreptul internațional, formă de soluționare a litigiilor dintre state prin intermediul unui stat sau grup de state neimplicat în conflict în baza propunerilor făcute de statele mediatore.

MEDIATOR-REPREZENTANT, persoană fizică sau juridică care în baza unui contract cu producătorii și vânzătorii de bunuri le caută contragenți și încheie acorduri de livrare a mărfurilor pe propria răspundere.

MEDICUL COMPANIEI, persoană desemnată administrator al unei companii în stadiu de faliment, pentru a o salva de falimentare.

MEDIO, termen de executare a unei afaceri bursiere la data de 15 a lunii.

MEDIU SOCIAL, cadrul social, material și spiritual, care înconjoară omul în activitatea sa curentă de muncă și de trai: macromediu - la nivelul societății și micromediu - la nivelul familiei, comunității, colectivului de muncă, grupurilor neformale sau formale.

MEDIUL MARKETING AL COMPANIEI, totalitatea subiecților activi ai companiei, care

activează în afara ei în interesul strategiei de marketing privind stabilirea de contacte cu eventualii cumpărători.

MEGAPOLIS, unitate teritorial-administrativă alcătuită dintr-un mare oraș cu aglomerații urbane și o mulțime de suburbii.

MELON, supraprofit destinat distribuirii între acționari.

MEMBRU AL BURSEI, persoană fizică sau juridică care deține o cotă în capitalul bursei și achită cotizațiile anuale.

MEMBRU AL CAMEREI DE DECONTĂRI, membru cu drepturi depline al bursei, care activează în calitate de membru al camerei de decontări a bursei.

MEMBRU AL COOPERATIVEI, persoană fizică sau juridică care achită cotizațiile anuale, primește dividende și are drept de vot.

MEMBRU AL GUVERNULUI, persoană din eșalonul superior al puterii executive a țării, care face parte din componența cabinetului de miniștri: prim-ministru, vice-prim-miniștri, miniștrii de ramură, alte persoane în conformitate cu Legea guvernului.

MEMBRU ASOCIAT AL COOPERATIVEI, persoană fizică sau juridică care achită cotizațiile anuale, primește dividende, dar nu are drept de vot.

MEMORANDUM DE DEBET, notă comercială sau bancară, prin care beneficiarii sunt anunțați despre anumite subiecte matrimoniale, care îi vizează.

MEMORIAL, carte contabilă în care sunt înregistrate operațiile comerciale zilnice ale unei companii.

MEMORIU ANALITIC, document amănunțit în scris asupra unei probleme, unui subiect.

MEMORIU EXPLICATIV, tip de notă de serviciu.

MEMORIUL PROCURORULUI, document oficial de supraveghere exercitată de procuratură, perfectat în urma unui exercițiu de monitorizare a executării legislației într-un anumit

domeniu și expediat persoană fizică sau juridică în cauză pentru înlăturarea lacunelor.

MENAJ, subiect economic, social, demografic și socio-economic, constituit din una sau mai multe persoane, care locuiesc în același spațiu locativ.

MENAJERĂ, lucrătoare angajată pentru lucrări la domiciliu.

MENIU FINANCIAR, oferte financiare pentru stingerea datoriilor făcute de companiile internaționale țărilor debitoare în curs de dezvoltare.

MENTALITATE, modalitate proprie de a gândi a unui individ, a unei colectivități, a unei epoci; stare de spirit.

MENȚINEREA ÎN STARE FUNCȚIONALĂ, A CAPACITĂȚILOR DE PRODUCȚIE, activități de înnoire a mijloacelor fixe și bunurilor mobile antrenate în procesul de producție, pentru a asigura volumele de fabricare stabilite.

MENȚINEREA PĂCII, în practica internațională, activitate derulată în zone de conflict de către forțele pacifatoare ale ONU.

MENȚIUNE VAMALĂ, înregistrarea mărfurilor la trecerea frontierei în birourile vamale.

MERCENAR, militar angajat prin contract cu plată într-o companie militarizată privată sau voluntar într-o armată străină.

MERCENARIAT, activitate în conflicte militare contra plată pe teritoriul unui stat străin sau pregătire a mercenarilor, se consideră crime contra păcii.

MERCEOLOGIE, domeniu de cercetare economică aplicată, care studiază calitățile utile ale bunurilor fabricate, problemele ce țin de standardizarea, clasificarea, legitățile de formare a asortimentului de mărfuri, structura, factorii care determină calitatea mărfurilor pe tot parcursul lanțului de producere: fabricare, repartizare, distribuire, comercializare și consum.

MERCHANDISING, în marketingul comercial, activități specifice întreprinse de propri-

etarul bunurilor pentru a pregăti marfa de comercializare cu amănuntul și de a convinge consumatorii s-o cumpere.

„**MERSUL ÎNAINTE**”, (*to be at the head*), tip de strategie investițională păguboasă pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare, când agentul de bursă încheie tranzacțiuni fără acceptul clientului.

MESAJE POȘTALE PUBLICITARE, strategie și metodă de marketing privind utilizarea expedierilor poștale pentru a atrage noi clienți.

MEȘTEȘUGAR, mic producător care confecționează mărfuri de vânzare.

MEȘTEȘUGĂRIE, ramură a economiei bazată pe munca manuală și măiestria profesională a lucrătorilor pentru a fabrica produse de calitate înaltă, uneori cu tentă artistică de cea mai înaltă probă.

META, clauză a unui contract privind împărțirea egală între părți a venitului și pierderilor.

METAL MONETAR, metal, de regulă, aur sau argint, acceptat într-o țară ca etalon monetar.

METAL PREȚIOS, aur, argint, platină și metalele din grupa platinei; metal nobil.

METAMANAGEMENT, metode și principii de dirijare a unui sistem de administrare a unei entități economice, sociale, politice, culturale și de altă natură.

METODA „CURBA LORENTZ”, metodă de analiză macroeconomică privind repartizarea veniturilor în societate.

METODA „CURCAN RECE”, politică economică, financiară și demografică de stat în domeniul resurselor umane și proces de luptă cu inflația prin micșorarea ratei creșterii masei monetare în numerar.

METODA „LIFT ON –LIFT OFF”, proces de încărcare și descărcare verticală a încărcăturilor pe o navă maritimă.

METODA „PILOT”, metodă de cercetare și elaborare la toate nivelurile entității economice a unei strategii de conlucrare a companii și structurilor sale cu factorii externi.

METODA ACTIVELOR CURATE, proces de evaluare a costului unei companii, care este egal cu costul curat al activelor aflate în posesie.

METODA BALANȚELOR PENTRU RESURSE, metodă și criteriu de evaluare a gradului de protecție a mediului privitor la capacitatea mediului de a absorbi deșeurile produse în procesele de producție ale unei companii.

METODA BALANȚELOR, metodă de analiză economică și proces de comparație a doi indicatori pentru a măsura proporțiile în economie pe baza indicatorilor naturali și în expresie bănească.

METODA CAPITALIZĂRII PROFITULUI, metodă de analiză economică și proces de evaluare a profitabilității mijloacelor fixe.

METODA COEFICIENȚILOR DE RAMURĂ, metodă de analiză economică și proces de evaluare a costului unei companii.

METODA COSTS-OUTPUT, metodă de analiză economică și proces de comparație a cheltuielilor de producție în raport cu volumul global al bunurilor fabricate.

METODA DE CALCULARE, (*costing method*), metodă de analiză economică și proces de calculare normativă sau simplă a prețului de cost al producției.

METODA DEDUCERII, metodă de analiză economică și proces de calculare a prețului de cost al producției.

METODA DELPHI, metodă de analiză economică pentru a evalua procesele de producție care vor avea loc în viitor.

METODA EVALUĂRII STATISTICE, procedee și reguli statistice aplicate la evaluarea unor indicatori cantitativi ai proceselor social-economice.

METODA FORMĂRII PREȚURILOR, metodă de analiză economică și proces de elaborare a prețurilor la producția fabricată.

METODA INDICILOR, metodă de analiză statistică în baza indicatorilor aduși la numitor comun pentru a studia fenomenele social-economice.

METODA MONTE CARLO, metodă de analiză numerică economică a proceselor în baza unor algoritmi și programe speciale cu utilizarea TIC.

METODA NORMEI DUBLE, proces de calculare a cotei de amortizare cu coeficientul 2 pentru mijloacele de producție, care se uzează fizic mai repede decât normativele stabilite.

METODA PREȚULUI MEDIU, procedeu de calculare a prețului de cost al producției.

METODA SCHIMBURILOR, proces de organizare a muncii angajaților la o distanță mare de locul unde se află compania, de regulă, la extragerea resurselor minerale, cu durata schimbului de până la o lună și ziua de muncă până la 12 ore.

METODA STABILIRII PREȚULUI DE COST, metodă de analiză economică și proces de calculare normativă sau simplă a prețului de cost al producției fabricate și/sau realizate.

METODA TRASEULUI CRITIC, metodă de management privind luarea unei decizii la stabilirea termenului de executare, în proiectare sau planificare reieșind din durata celui mai lung proces al lucrărilor preconizate.

METODA VARIMAX, element de analiză economică.

METODA VÂNZĂRILOR IDENTICE, proces de evaluare a prețului unui bun destinat comercializării, în comparație cu prețul pe piață a unui bun identic.

METODĂ ANALITICĂ, în demografie, metodă de cercetare și analiză bazate pe un sondaj sociologic privind evenimentele din trecut, relateate de respondenți.

METODĂ BANCARĂ DE CREDITARE, metodă de analiză economică bancară și element al mecanismului de creditare în baza evaluării mișcării bunurilor sau soldului.

METODĂ DE ADMINISTRARE, totalitate de procedee generale și concrete specifice aplicate în managementul unei afaceri în funcție de domeniu.

METODĂ DE AMORTIZARE FIZICĂ, metodă de analiză economică și proces contabil

de calculare și evidență dublă a cotelor de amortizare pentru uzura fizică a capitalului; prin calculare sumativă și prin stingere.

METODĂ DE ANTREPRIZĂ ÎN CONSTRUCȚII CAPITALE, formă de organizare a lucrărilor de construcție și montaj prin intermediul unor organizații specializate: antreprenorul general este responsabil de îndeplinirea integrală a contractului, iar unele lucrări specializate le subcontractează să fie executate de către subantreprenori.

METODĂ DE CONSTRUCȚII CAPITALE ÎN REGIE PROPRIE, formă de organizare de către o companie a unui șantier de construcție cu efectuarea lucrărilor de construcție și montaj cu forțe proprii.

METODĂ DE CREDITARE, forme și metode aplicate de instituție bancară de profil la acordarea creditelor prin: deschiderea unui contocurent, utilizarea cartelelor de credit, cecurilor bancare, accepturilor bancare.

METODĂ DE CUCERIRE A PIEȚEI, strategie și tactică marketing, plan de acțiuni care prevăd promovarea mărfurilor pe piață prin următoarele forme: concentrarea pe un singur segment de piață, orientarea spre satisfacerea anumitor cereri ale consumatorilor, orientarea spre consumatori țintă, deservirea câtorva segmente ale pieței, acțiuni publicitare ș.a.

METODĂ DE EMISIUNE A DATORIEI DE STAT, proces de vânzare a titlurilor de valoare ale statului prin: vânzare publică cu preț nominal stabil de vânzare, vânzare publică la licitație bursieră cu prețul stabilit pe parcursul tranzacției, de împrumut individual unor investitori selectați de ministerul finanțelor.

METODĂ DE EVALUARE A PROIECTELOR INVESTIȚIONALE, metodă de analiză economică și proces de evaluare a utilității derulării unui proiect investițional de durată lungă.

METODĂ DE EVIDENȚĂ CONTABILĂ A SALARIULUI, metodă de analiză economică și proces de înregistrare contabilă dublă a salariului: la executarea lucrărilor și la achitarea lui.

METODĂ DE EVIDENȚĂ SOLD, metodă de analiză economică și un tip de procedeu de evidență contabilă a bunurilor unei companii.

METODĂ DE IMPOZITARE A VENITULUI, element al mecanismului fiscal privind grila de impozitare în funcție de mărimea venitului.

METODĂ DE PLASARE A HÂRTIILOR DE VALOARE, proces de punere în circulație a emisiilor de hârtii de valoare prin: vânzare publică în baza catalogului, vânzare privată specială, fără catalog.

METODĂ DE RECRUTARE A CADRELOR, procedee de testare a potențialilor angajați prin: studierea dosarului, convorbire, încercare ș.a.

METODĂ DE REGLEMENTARE JURIDICĂ, mod de acționare a normelor juridice pentru soluționarea unor cazuri concrete.

METODĂ ECONOMICO-MATEMATICĂ, procedeu de analiză economică a indicatorilor cantitativi cu aplicarea modelelor economico-matematice și utilizarea TIC.

METODĂ EVALURĂII OFERTEI EXPERȚILOR, metodă de prognozare în management bazată pe atingerea consensului dintre mai multe opinii asupra subiectului propus spre evaluare.

METODĂ REZERVEI DE BAZĂ, proces de evaluare a materiei prime și a semifabricatelor aflate stocate în magazie, pentru a ține la control stocul minim necesar pentru menținerea activității curente a companiei.

METODĂ, fel de acțiune pentru a atinge un anumit scop; set de procedee folosite în vederea atingerii unui anumit scop, modalitate de cercetare, de cunoaștere și de transformare a realității; mod de executare a unui lucru, de a atinge un scop; mod de a cerceta, de a studia fenomenele societății și ale naturii.

METODE DE PLATĂ, cadru legislativ-normativ și procedee de stingere a datoriilor debitoare: pentru o tranzacție plata se face conform contractului spot, pentru recepționarea planificată a mărfurilor achitarea costului se face lunar sau trimestrial, iar la achitățile reci-

proce se face numai în cazurilor apariției unei diferențe dintre vânzările reciproce.

METODE DERĂZBOINETRADIȚIONALE, acțiuni militare și paramilitare întreprinse de un stat împotriva altui stat pentru a-l cuceri, a-l controla sau a-l supune politic cu metode netradiționale: omoruri politice, atacuri cibernetice, diversiuni, activități de gherilă, alegeri false și alte forme secrete sau camuflate.

METODE DE REALIZARE A OBLIGAȚIUNILOR CONTRACTUALE, se asigură prin clauze contractuale, care la neîndeplinirea obligațiilor, prevăd: amenzi, amanetare a bunurilor, chezașia din partea unor creditori solvabili ș.a.

METODE INTERZISE ÎN CONFLICTELE ARMATE, activități care cad sub incidența Convenției de la Geneva privind ocrotirea jertfelor de război din 1949 și protocoalele adiționale ulterioare.

METODICA „HONEST RATING”, metodă bancară de calculare a dobândii la depozite curente.

METODICA CALCULELOR ECONOMICE, totalitatea metodelor și procedeele de analiză a indicatorilor economici de producere prin prisma rentabilității.

METODICA PREȚULUI INIȚIAL, proces de evaluare complexă a tuturor factorilor care influențează prețul de producere a unui bun înainte de a derula producerea lui.

METODICA REVIZIILOR DE AUDIT, proces de stabilire a consecutivității și etapele principale ale auditului.

METODICĂ, set sistematizat de procedee rezonabile și eficiente pentru a face un lucru, o cercetare, o evaluare.

METODOLOGIE, procedeu de cunoaștere cu maximum de generalitate; setul de metode de cercetare folosite într-o știință.

METROPOLĂ, oraș mare, capitală a unei țări; stat considerat în raport cu coloniile sale.

MICA INDUSTRIE, termen economic de referință privind întreprinderile și companiile

private sau mixte, în care activează un număr mic de angajați.

MICROCLIMĂ SOCIALĂ, ansamblul condițiilor concrete de viață ale oamenilor la locul lor de trai.

MICROECONOMIE, parte componentă a analizei economice moderne, domeniu de știință și metodă de analiză economică concretă privind mecanismul de funcționare a unei companii, gospodării individuale, gospodării țărănești, companiilor de vânzare a mărfurilor cu amănuntul și celor de prestare a serviciilor.

MICROMARKETING, subsistem managerial al unei structuri din cadrul unei companii sau instituții, care asigură legătura dintre producător, cumpărător și consumator al bunurilor fabricate.

MICȘORAREA CAPITALULUI, procedură prin care în temeiul adunării generale a companiei, este micșorat prețul nominal al unei acțiuni sau sunt procurate de pe piață noi acțiuni, pentru a diminua capitalul statutar inițial.

MIGRANT, individ care migrează dintr-o regiune sau dintr-o țară în alta în căutarea unor condiții mai bune de trai sau de muncă.

MIGRAȚIA BANILOR, circulația monetară între subiecți economici, persoane juridic, persoane fizice în interiorul țării.

MIGRAȚIA CAPITALULUI, circulația capitalului dintre-o ramură a economiei în alta, dintr-o țară în alta cu scopul de a obține profit maximal.

MIGRAȚIA POPULAȚIEI, proces de migrațiune permanentă, ciclică, sezonieră, oscilatorie, epizodală; internă și externă.

MIGRAȚIE SEZONIERĂ, proces de migrațiune externă, de regulă pentru un an, la recoltarea roadei, la lucrările în construcții, servicii HORECA și alte domenii de angajare sezonieră.

MIGRAȚIUNE TOTALĂ, metodă de analiză economică, demografică și statistică privind numărul total al migranților plecați și veniți într-o anumită perioadă de timp pe un teritoriu concret.

MIGRAȚIUNE, deplasarea populației în vederea schimbării locului de trai și de muncă, determinată de factori sociali, politici, economici sau naturali.

MIJLOACE ATRASE, mijloace bănești luate cu împrumut (credit pe termen lung, credit pe termen scurt) și folosite în activitatea de bază, completând mijloacele circulante sau fondurile fixe, după caz.

MIJLOACE AVANSATE, mijloace bănești alocate din timp pentru îndeplinirea unor obiective și scopuri stabilite din timp în dezvoltarea afacerii.

MIJLOACE CIRCULANTE, totalitatea fondurilor de producere circulante (stocuri pentru producție, mijloace aflate în producție) și a fondurilor de circulație (mărfuri și produse finite în depozitele întreprinderilor, mijloace bănești ș. a.) în expresie valorică.

MIJLOACE DE ECONOMISIRE, una din funcțiile banilor; valută, active, hârtii de valoare și alte bunuri rezervate pentru activitatea în viitor.

MIJLOACE DE MUNCĂ CU VALOARE MICĂ, mijloace de muncă, care în procesul unui ciclu de lucru sunt utilizate sau uzate integral, valoarea acestora se răsfrânge asupra preșului de cost al bunurilor fabricate sau serviciilor prestate.

MIJLOACE DE MUNCĂ, totalitatea mijloacelor materiale cu ajutorul cărora oamenii acționează asupra obiectelor muncii, modificându-le potrivit scopului urmărit.

MIJLOACE DE PRODUCȚIE, set de obiecte și mijloace de muncă folosite în procesul de producere a bunurilor materiale.

MIJLOACE DEZAFECTATE, mijloace bănești ale unei companii, folosite în alte scopuri decât activitatea de bază (acte de caritate, sponsorizări ș.a.).

MIJLOACE ECONOMICE, totalitatea fondurilor fixe, mijloacelor circulante și mijloacelor valutare, valorificate în activitatea curentă a companiei, constituite din capitalul statutar, profit, credite, împrumuturi, granturi nerambursabile și alte surse.

MIJLOACE EXTRABUGETARE, mijloace financiare cu destinație specială, contabilizate la bugetul de stat (granturi externe, donații externe de la partenerii de dezvoltare).

MIJLOACE FIXE NEINDUSTRIALE, fonduri fixe ale unei companii, aflate la bilanț contabil, dar care nu sunt folosite în activitatea de bază (casă de cultură, serviciu medical, cantină ș.a.)

MIJLOACE FIXE, termen de contabilitate, sinonim cu noțiunea de fonduri fixe; active materiale (mijloace de muncă), al căror preț unitar depășește plafonul stabilit de legislație și care sunt prevăzute pentru utilizare pe o durată mai mare de un an în activitățile de producere, comerciale și de altă natură, pentru executarea lucrărilor, prestarea serviciilor sau care sunt destinate închirierii sau altor scopuri administrative.

MIJLOACE INTERNAȚIONALE DE PLATĂ, tip de valută stipulată în acordurile de colaborare dintre state pentru a folosi la achitarea plăților la datoriile externe sau la recepționarea creditelor.

MIJLOACE LEGALE DE PLATĂ, una din funcțiile de bază a banilor; toate mijloacele legale de achitare utilizare la procurarea bunurilor, serviciilor sau hârtiilor de valoare.

MIJLOACE LICHIDE, bunuri (hârtii de valoare, acțiuni, aur, bijuterii și alte active), care pot fi ușor transformate în valută.

MIJLOC DE TRASPORT, formă particulară de transport, care se deosebește prin vehiculul utilizat autopropulsat sau mecanic și prin infrastructura pe care o utilizează: terestră, pe apă pe cale aerului sau în cosmos. În epoca contemporană distingem: transport cu automobilul; transport cu tracțiune animală; transport pe calea aerului; transport feroviar; transport maritim; transport multimodal; transport public; transport teleferic, transport subteran, transport prin cablu, transport prin conducte, ș.a.

MIJLOCIRE COMERCIALĂ, Vezi Mediator-reprezentant.

MIJLOCIRE ÎN COMERȚ, Vezi Intermediar comercial.

MIJLOCIRE ÎN CORUPȚIE, contribuție a unei persoane fizice la transmiterea sau luarea mitei sub formă de bunuri, servicii, privilegii sau avantaje sub orice formă, ce nu i se cuvin, pentru sine sau pentru o altă persoană, sau acceptarea ofertei ori promisiunii acestora pentru a îndeplini sau nu ori pentru a întârzia sau a grăbi îndeplinirea unei acțiuni în exercitarea funcției sale sau contrar acesteia, toate calificările drept tipul de infracțiune corupere pasivă.

MIJLOCIRE LA BURSĂ, Vezi Mijlocire.

MIJLOCIRE MARITIMĂ, tip de contract juridic, care servește drept temei pentru un broker maritim să ofere pe cont propriu servicii de mediere la vânzare-cumpărarea navelor maritime, închirierea și remoraj maritim, încheierea unor acorduri de asigurare în domeniul transportului maritim.

MIJLOCIRE, operație efectuată de o persoană fizică sau juridică intermediară pentru a înlesni încheierea acordurilor dintre producători de mărfuri, prestatori de servicii, vânzătorii de bunuri materiale și hârtii de valoare.

MIJLOCITOR COMERCIAL, persoană juridică – companie comercială, care vinde sau revinde mărfurile achiziționate.

MIJLOCITOR DE OPERAȚII BĂNEȘTI, persoană fizică sau juridică - agent intermediar între persoană fizică sau juridică care au nevoie de credite de scurtă durată și instituțiile care le acordă.

MILITAR, categorie de cetățeni încorporați în serviciul militar activ.

MILITARISM, doctrină și politică de stat bazată pe creșterea puterii militare, promovată în vederea pregătirii războaielor de cotropire.

MIMINUM DEVIATION, coridor sau amplitudine a fluctuației cursului valutar ori a prețurilor, stabilite de comitetul unei burse de pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

MINIM DE CHELTUIELI, criteriu și proces de optimizare a cheltuielilor aplicat în modelele economico-matematice.

MINIM NEIMPOZABIL, parte din venit a persoane fizice ne supuse impozitării, stabilită anual prin legea bugetului.

MINIMIZAREA COSTURILOR, strategie financiară a companiei și proces de reducere la maximum cheltuielile de producție.

MINIMIZAREA RISCULUI, acțiuni întreprinse de companie sau antreprenor cu scopul de a diminua riscurile activității de producere și financiar-economice.

MINIMUM DE TRAI, indicator socio-economic care definește pragul sărăciei al populației sau a unor grupuri de populație; reprezintă o estimare valorică a consumului minim admis, sub care satisfacerea nevoilor necesare pentru un trai decent și a unui nivel de sănătate este imposibil.

MINIMUM DUBLU, un tip de metodă de analiză economică a fluctuației prețului hârtiilor de valoare, care de două ori au atins pragul minim pe parcursul unei zile.

MINISTER, organ central care conduce o anumită ramură a administrației de stat.

MINISTERUL ECONOMIEI, organul central de specialitate al administrației publice care asigură realizarea politicii economice în domeniile de activitate ce îi sunt încredințate.

MINISTERUL FINANTELOR, organul central de specialitate al administrației publice care asigură realizarea politicii financiare și fiscale în domeniile de activitate ce îi sunt încredințate.

MINISTERUL JUSTIȚIEI, organul central de specialitate al administrației publice care asigură realizarea politicii guvernamentale în domeniile de activitate ce îi sunt încredințate.

MINORATE, drept de moștenire al celui mai mic membru al familiei asupra bunurilor rămase după decesul părinților.

MINORI, cetățean are nu a împlinit încă vârsta la care își poate exercita toate drepturile și obligațiile constituționale.

MINORITATEA ACȚIONARILOR, posesori ai acțiunilor, care nu dețin pachetul majori-

tar, dar care în anumite situații, ar putea să se consolideze pentru a participa la conducerea companiei.

MISIUNE CORPORATIVĂ, element de strategie managerială și de marketing al unei companii corporative.

MISIUNE DIPLOMATICĂ, reprezentanță diplomatică a unui stat într-o țară străină, condusă de un ambasador.

MISTIFICARE, majorări nejustificate sau falsificări în dările de seamă financiare sau economice privind indicatorii de activitate ai unei companii.

MIȘCARE „FORWARD”, fenomen pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare privind nivelul prețurilor în ansamblu

MIȘCARE DEMOGRAFICĂ, procesul natural de perpetuare a speciei umane într-o țară, regiune, localitate sau la scară globală, la parametrii vârstă, ghender, nașteri, decese ș.a.

MIȘCARE SOCIALĂ, termen juridic de referință privind o inițiativă civică inițiată în favoarea unui deziderat (protecția mediului, revendicări sindicale, sociale).

MIȘCAREA „DIRT RAKERS”, acțiune de demascare a fraudelor și fărâdelegilor comise de marile companii monopoliste.

MIȘCAREA FORȚEI DE MUNCĂ, proces complex biologic, social, cultural și economic.

MIȘCAREA MĂRFURILOR, transmitere, schimb de bunuri, de mărfuri (prin intermediul banilor); transformare a mărfurilor în bani și a banilor în mărfuri.

MIȘCAREA RESURSELOR DE MUNCĂ, Vezi Mișcarea forței de muncă,

MITĂ, termen juridic de referință privind un act de corupe prin valorile materiale sau bănești, date cuiva sau primite de cineva, în schimbul unui serviciu ilegal.

MITING, adunare publică organizată pentru a dezbate probleme de interes politic sau social.

MITUIRE ÎN COMERT, tip de infracțiune în domeniu; Vezi Mituirea persoanelor cu funcții de răspundere.

MITUIREA PERSOANELOR CU FUNCȚII DE RĂSPUNDERE, tip de infracțiune administrativă, civilă sau penală; metodă de influențare a funcționarilor asupra unor decizii solicitate sau în favoarea unor cereri.

MIX FUND, fond de investiții, care alocă bani pentru a fi investiți în hârtii de valoare și capital fix.

„**MO/TO**”, tip de operații bănești de achitare cu cardul bancar la procurarea bunurilor sau serviciilor.

MOBILE BANKING, sistem de gestionare aconturilor prin internet cu ajutorul calculatorului portativ sau al telefonului mobil.

MOBILITATEA CAPITALULUI, proces de circulație a capitalului dintr-o companie, ramură economică, țară în altele.

MOBILITATEA FORȚEI DE MUNCĂ, grad de pregătire și capacitate a populației de a-și schimba locul de trai în interiorul țării (mobilitate geografică) sau a-și schimba locul de lucru (mobilitate interprofesională).

MOBILIZARE, termen economic de referință privind o acțiune organizată cu scopul de a concentra eforturile manageriale, economice și financiare ale companiei pentru a atinge un obiectiv.

MOD DE FIXARE A PREȚULUI, ce stabilește prin clauză conform prevederilor contractului: preț fix încheierea contractului, preț mobil la livrare, preț flotant la livrare cu fixare ulterioară.

MOD DE PRODUCȚIE, capacitate a societății de a produce bunuri materiale în baza unor forțe de producție și relații de producție concrete.

MOD DE STINGERE A CREDITELOR, forme și metode stabilite prin clauză conform prevederilor contractului și aplicate pentru a achita un credit: returnarea integrală la scadență a sumei luată în credit și a dobândii, rambursarea periodică (lunară, trimestrială) în rate a datoriei cu achitarea proporțională și a dobândii.

MODEL DE AMPLASARE A ÎNTREPRINDERII, metodă de analiză economică și studiu

de fezabilitate privind amplasarea optimală a întreprinderilor industriale în contextul factorilor existenți naturali, sociali-economici, de natură tehnologică ș.a.

MODEL DE CREDITARE, metodă de analiză economică și proces de evaluare a eventualelor încălcări ale acordului de creditare, de selectare a candidaților de contractare a unui credit.

MODEL DE CREȘTERI ECONOMICE, Vezi Modelul creșterii economice.

MODEL DE PRODUCȚIE, prototip industrial al unui bun, protejat conform dreptului de autor ca valoare inovațională și produs de design industrial.

MODEL DE PROGRAMARE LINIARĂ, metodă de analiză și soluționare a problemelor economice cu aplicarea programării liniare.

MODEL ECONOMIC-MATEMATICĂ, Vezi Modelare matematică a proceselor economice.

MODEL MACROECONOMIC, Vezi Modelare matematică a proceselor economice.

MODEL, mostră unică a unui tip de marfă propus pentru a-l demonstra potențialilor cumpărători; exemplar de marfă transmis pentru examinare unor potențiali cumpărători angro; prototip.

MODELARE MATEMATICĂ A PROCESELOR ECONOMICE, procedeu de analiză economică a indicatorilor cantitativi cu aplicarea modelelor economico-matematice și utilizarea TIC.

MODELE DE MARKETING, strategie, tactică și procedee utilizate cu scopul de a obține profit maximal de către o companie care activează pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

MODELUL 7S, metodă de analiză economică a activității unei companii prin prisma următorilor 7 indicatori: strategie, abilități, valori generale, structură, sistem, resurse umane, stil managerial.

MODELUL ALEGĂTORULUI MEDIU, metodă de analiză sociologică privind evaluarea

preferințelor alegătorilor, care sunt luate în calcul la perfectarea programelor electorale a candidaților și la elaborarea ulterioară a programelor de guvernare.

MODELUL BLACK-SHOLES, tactică și procedeu de formare a prețurilor opționale pe piața bursieră.

MODELUL COMERȚULUI EXTERIOR, metodă de analiză economică și principii de colaborare economică internațională în domeniul comerțului.

MODELUL CONSUMATORULUI RAȚIONAL, metodă de analiză economică care examinează omul care consumă bunuri și servicii pentru a se delecta în prezent și mai puțin în interesează viitorul.

MODELUL CREDITULUI COMERCIAL, metodă de analiză economică și evaluare a eficienței unui împrumut comercial, bazat pe șase indicatori de bază.

MODELUL CREȘTERII ECONOMICE, metodă de analiză economică bazată pe modelul neoclasic de creștere economică sub formă de ecuație a traiectoriei dezvoltării economice în situația ocupării depline a forței de muncă.

MODELUL ECONOMIEI DINAMICE, metodă de analiză economică bazată pe modelul economico-matematic care descrie economia ca un proces dinamic.

MODELUL EROOW-DEBRE, metodă de analiză economică bazată pe modelul economico-matematic de echilibrare a pieței.

MODELUL INDIVIDULUI CONSUMATOR, metodă de analiză economică care examinează omul ca un consumator de bunuri și servicii.

MODELUL INDIVIDULUI ECONOMIC, metodă de analiză economică care examinează comportamentul omului în funcție de interesul principal al fiecăruia.

MODELUL INDIVIDULUI SOCIAL, metodă de analiză economică care examinează omul ca produs al dezvoltării sociale.

MODELUL KEINS, metodă de analiză economică a echilibrului macroeconomic în baza legăturilor dintre venitul global și cheltuieli.

MODELUL KHERSHER-ULIN, metodă de analiză macroeconomică privind avantajele ce le au statele cu multe resurse naturale și financiare față de alte țări la exportul mărfurilor.

MODELUL LEONTIEF, metodă de analiză economică și macromodel econometric, bazat pe sistemul ecuațiilor liniare aplicat la analiza cheltuielilor de producție și volumul global al producției.

MODELUL MANAGEMENTULI RESURSELOR, metodă de analiză economică și model economico-matematic care calculează structura rațională de valorificare optimală a resurselor disponibile din dotarea unei companii.

MODELUL NEYMAN, metodă de analiză economică și calculul a creșterii economice și a prețurilor în raport cu această creștere.

MODELUL RATING-Z, metodă de analiză economică privind evaluarea gradului unei eventuale falimentări a unei companii.

MODELUL SENT-LUIS, concepție teoretică monetară care evaluează schimbările prețurilor în baza factorilor care nu au legătură cu inflația.

MODELUL VALRAS, metodă de analiză economică și evaluare a echilibrului general instalat pe piața serviciilor de producere și a bunurilor de consum, bazată pe cerere și ofertă.

MODELUL WARTUR LEWIS, model neoclasic macroeconomic de creștere economică a țărilor cu densitatea populației mare, deficit de capital și resurse naturale restrânse, bazat pe principiul dual: producția agricolă tradițională și sector industrial contemporan.

MODELUL WHAORTON, metodă de analiză economică în SUA, care monitorizează trimestrial evoluția dezvoltării economice și nivelul de șomaj.

MODELUL X-X, metodă de analiză economică bazată pe curba echilibrului macroeconomic stabilit între masa monetară și piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

MODERNIZARE, termen economic de referință privind producerea bunurilor și prestarea serviciilor în conformitate cu necesitățile și mijloacele moderne.

MODERNIZAREA UTILAJULUI, proces de renovare a instalațiilor și aparatelor de producție cu scopul de a mări productivitatea munci, îmbunătățirea condițiilor de muncă și sporirea calității producției fabricate.

MODEX INTERNATIONAL, sistem internațional de plată prin carduri al asociației MasterCard International.

MODIFICARE, proces de prefacere, transformare sau schimbare a formei ori conținutului bunurilor fabricate sau serviciilor prestate.

MODIFICAREA COMPENSATORIE A PREȚURILOR, proces periodic de evaluare a prețului de producție al articolelor fabricate.

MODIFICAREA PREȚURILOR DIN INIȚIATIVĂ PROPRIE, proces periodic de evaluare a prețului de producție al articolelor fabricate.

MODIFICAREA REZERVELOR DE PRODUCȚIE, tip de indicator de analiză economică și contabilă; proces de fluctuație a bunurilor achiziționate și stocate, destinate fabricării produselor.

MODIVAȚIA PIETEI DE DESFACERE, strategie de marketing a companiei pentru a cuceri și menține piața de desfacere.

MODUS PRECEDENDI, acord de procedură, care stabilește modul de executare a unei obligațiuni contractuale.

MODUS VIVENDI, situație între doi subiecți de afaceri stabilită în baza contractului încheiat; acord temporar, care ar putea servi ca bază la un acord viitor.

MOMENTUL PREDĂRII, timpul când transportatorul dă în primire beneficiarului marfa transportată.

MOMENTUL TRECERII HOTARULUI, timpul când marfa de import sau export trece din posesia vânzătorului în posesia cumpărătorului.

MOMENTUL VÂNZĂRII, data când marfa se consideră realizată cumpărătorului.

MONARHIE CONSTITUȚIONALĂ, stat monarhic în care prerogativele monarhului sunt limitate prin constituție.

MONARHIE DUALISTĂ, monarhie constituțională și monarhie parlamentară.

MONARHIE PARLAMENTARĂ, stat în care puterea supremă este împărțită între suveran și corpurile legiuitoare.

MONARHIE, formă de guvernământ în care puterea politică supremă aparține unui monarh; stat guvernat de un monarh.

MONEDĂ DE AUR, confecționată din aur, mai ales cu scop numismatic.

MONEDĂ SPOITĂ, unitate bănească bătută din metal (oțel, bronz, cupru), poleit cu metal nobil.

MONEDĂ, semn bănesc de metal admis și utilizat într-o țară; ban mărunt de metal.

MONETARISM, doctrină și teorie economică, care presupune, că dezvoltarea echilibrată a economiei și controlul asupra evoluției ratei inflației se poate realiza, prin controlul statului asupra banilor în circulație și a creșterii anuale a masei monetare.

MONETĂRIA STATULUI, întreprindere de stat specializată în fabricarea monedelor, medaliilor, ordinelor, insignelor și altor însemne.

MONETIZAREA ECONOMIEI, raport dintre masa monetară și produsul intern brut.

MONETIZAREA ÎNLESNIRILOR, convertirea unor înlesniri naturale în bani și viceversa.

MONITORIZARE FUNCİARĂ, metodă de analiză economică și proces continuu de supraveghere a evoluției resurselor funciare ale statului.

MONITORIZARE INTERNĂ, metodă de analiză economică și proces continuu de supraveghere internă a activității economice a unei companii.

MONITORIZARE, metodă de analiză economică și proces continuu de supraveghere a activității economice cu ajutorul unor specialiști sau a unor instituții din țară sau de peste hotare.

MONITORIZAREA CREDITULUI, metodă de analiză economică și proces continuu de su-

praveghere a portofoliului de credite, executării contractelor de creditare și prevenire a unor eventuale riscuri.

MONITORIZAREA PIȘTEI MUNCII, metodă de analiză economică și proces continuu de supraveghere a evoluției piștei muncii.

MONOMETALISM, sistem monetar cu un singur etalon metalic valutar.

MONOPOL ABSOLUT, controlul deplin din partea unui producător a lanțului de fabricare și comercializare a bunurilor pe piață.

MONOPOL ANTREPRENORIAL, situație pe piață când unul sau mai mulți vânzatori domină ramura în care este specializat.

MONOPOL BANCAR, sistem bancar sau corporație bancară, care predomină piața și profită din această situație obținând supraprofit.

MONOPOL BILATERAL, situație, când un producător asigură integral oferta pe piață, iar vânzătorul acestei mărfi asigură integral cererea pe piață.

MONOPOL BIPARTOD, Vezi Monopol bilateral.

MONOPOL DE CARTEL, monopol în politica prețurilor la unele produse sau servicii stabilit între carteluri în baza unor înțelegeri.

MONOPOL DISCRIMINATORIU, situație pe piață, când vânzătorul vinde aceeași marfă la diferiți cumpărători solicitând preț diferit.

MONOPOL FALS, situație pe piața hârtiilor de valoare, când brokerii, din cauza cererii reduse, încetează comercializare hârtiilor de valoare.

MONOPOL FISCAL, politică de stat în domeniul perceperii unice a impozitelor.

MONOPOL ÎN ASIGURĂRI, situație când asigurarea bunurilor și persoanelor este numai prerogativa agențiilor de stat.

MONOPOL NATURAL, tip de monopol convenabil statului.

MONOPOL PUR, situație când pe piață activează un singur vânzător.

MONOPOL TRANSNAȚIONAL, formă de specializare și concentrare a producției bunurilor materiale.

MONOPOL VALUTAR DE STAT, politică de stat monetară și proces de emiteră a monedei naționale numai de către banca națională.

MONOPOL, dominație într-un domeniu, economic; companie sau uniune de întreprinderi care concentrează în mâna lor producția și desfacerea unor produse, cu scopul stabilirii unor prețuri mari și al obținerii unor venituri ridicate.

MONOPOLISM, acțiune de a stăpâni o ramură de producție, de desfacere sau de comercializare.

MONOPOLIST, individ care deține sau participă la conducerea unui monopol.

MONOPOLIZAREA PIȘTEI, Vezi Monopol, monopolism.

MONOPSONY, tip de monopol, Vezi monopol.

MONOTONIA MUNCII, proces de muncă în care predomină mișcările monotone sau operațiile tehnologice monotone, repetate în-continuu.

MORATORIU, noțiune juridică și economică de referință privind amânarea executării unei obligațiuni între state.

„**MORT, VIU**”, termen economic de referință privind implementarea unui proiect investițional venciur, care este pe cale de a aduce profit.

MORTIFICATION, declararea nevalabilă a acțiunilor.

MOSTRĂ FĂRĂ VALAORE, model de marfă destinat doar pentru reclamă, dat fiind că nu posedă calități de consum.

MOȘTENIRE COLATERALĂ, moștenire care revine rudelor de grad mai îndepărtat.

MOȘTENIRE, (*heritage*), transmiterea unui bun pe cale de succesiune de drept sau dobândi prin testament.

MOȘTENIREA UNEI PRIME DE ASIGURARE, succesori al unui contract de asigurare lăsat

prin moștenire testamentară sau moștenit de drept.

MOȘTENIREA UNOR HÂRTII DE VALOARE, succesor al unor hârtii de valoare lăsate prin moștenire testamentară sau moștenite de drept.

MOȘTENIREA UNUI DEPOZIT, succesor al unui depozit lăsat prin moștenire testamentară sau moștenit de drept.

MOȘTENITOR, succesor al unor bunuri materiale lăsat prin moștenire testamentară.

MOTIVARE, imbold pentru a obține profit maximum cu cheltuieli minime.

MOTIVAREA MUNCII, trezirea interesului față de muncă prin diferite metode politice, juridice, economice, morale ș.a.

MOTIVAȚIA SALARIULUI, politică economică și socială de stat în domeniul retribuției, la început de an se stabilește salariul mediu pe economie în funcție de inflație și productivitatea muncii pe țară.

MOTIVAȚIA VENITULUI, categorie economică și forță motrice a relațiilor economice de piață în condițiile liberei concurențe.

MOV SUM, metodă de analiză și proces de autoaprovizionare a unei companii producătoare de bunuri cu materie primă, articole de completare de producție proprie.

MUCHIA MONEDEI, suprafața cilindrică a monedei cuprinsă între fețele monedei, cu inscripții și zimți sau semne adânci, pentru nevăzători.

„**MULSOARE**”, (*milking*), practică economică, când un patron nu investește în afacere nimic din venit, dar achită salarii mari ne întemeiate sau face alte cheltuieli ne legate de dezvoltarea afacerii.

MULTIPLICATOR BANCAR, influența depozitelor și creditelor asupra evoluției proceselor bancare.

MULTIPLICATOR, indicator și coeficient aplicat în metodele de analiză economică și modelele economico-matematice.

MULTIPLICATORUL COMERȚULUI EXTERIOR, creștere economică bazată pe cerere internă, care solicită import de materie primă, semifabricate, investiții și alți factori.

MULTIPLICATORUL INVESTIȚIILOR, Vezi Multiplator bancar.

MULTIPLICATORUL MASEI MONETARE, politică monetară de stat, metodă de analiză economică și indicator, care presupune creștere economică prin creșterea masei monetare puse în circulație de bănci.

MUNCA CASNICĂ, activitatea de muncă în cadrul reședinței lucrătorului sau în alte spații la alegerea lui.

MUNCA COPIILOR, politică socială de stat și cadru legislativ, care reglementează condițiile de angajare în câmpul muncii a copiilor.

MUNCA FEMEILOR, politică socială de stat și cadru legislativ, care reglementează condițiile de angajare în câmpul muncii a femeilor.

MUNCA LA DISTANȚĂ, reprezintă forma de organizare a muncii în bază de contract în domeniile de activitate, prin care salariatul își îndeplinește atribuțiile specifice ocupației, funcției sau meseriei pe care o deține în alt loc decât cel organizat de angajator, folosind inclusiv mijloace din domeniul tehnologiei informației și comunicațiilor.

MUNCĂ DE BAZĂ, este timpul de muncă pe care salariatul, în conformitate cu regulamentul intern al unității, cu contractul individual și cu cel colectiv de muncă, îl folosește pentru îndeplinirea obligațiilor de muncă, care nu poate depăși 40 de ore pe săptămână.

MUNCĂ DE CERCETARE, Vezi Muncă de bază.

MUNCĂ DE ÎNGRIJIRE, activitate de muncă ce ține de îngrijirea unor persoane cu nevoi speciale: fizice, psihice, emoționale și de dezvoltare.

MUNCĂ DE PROIECTARE, Vezi Muncă de bază.

MUNCĂ FORȚATĂ, tip de pedeapsă legală ce se aplică în mai multe ramuri de drept; Muncă corecțională.

MUNCĂ INDUSTRIALĂ, Vezi Muncă de bază.

MUNCĂ ÎN ANTREPRIZĂ, Vezi Muncă de bază.

MUNCĂ ÎN SCHIMBURI, lucru în 2, 3 sau 4 schimburi, aplicat în cazurile când durata procesului de producție depășește durata admisă a zilei de muncă, precum și în scopul utilizării mai eficiente a utilajului, sporirii volumului de producție sau de servicii.

MUNCĂ LA DOMICILIU, este activitate desfășurată de persoanele care au încheiat un contract individual de muncă privind prestarea muncii la domiciliu cu folosirea materialelor, instrumentelor și mecanismelor puse la dispoziție de angajator sau procurate din mijloace proprii cu achitarea unei compensații pentru uzura lor.

MUNCĂ PARTICULARĂ, activitate în producția de marfă dominată de proprietatea privată.

MUNCĂ PRODUCTIVĂ, activitate umană, care produce plusvaloare.

MUNCĂ SEZONIERĂ, se consideră lucrări sezoniere activitățile care, în virtutea condițiilor climatice și a altor factori naturali, se efectuează într-o perioadă concretă a anului calendaristic, ce nu depășește 6 luni.

MUNCĂ SOCIAL UTILĂ, orice tip de activitate, care nu contravine prevederilor constituționale.

MUNCĂ SUPLIMENTARĂ, se consideră ore suplimentare de lucru activitatea prestată în afara duratei normale a timpului de muncă.

MUNCĂ TEMPORARĂ, cu acordul scris al părților, în baza ordinului emis de către an-

gajator, salariatul poate fi transferat temporar la o altă muncă din cadrul aceleiași unități, pe o perioadă de până la o lună, cu posibilitatea prelungirii acestui termen până la un an, cu păstrarea funcției salariatului deținută până la transfer, urmând ca părțile să opereze modificările necesare în contractul individual de muncă.

MUNCĂ TRECUTĂ, costul mijloacelor fixe, care trec asupra bunurilor, în procesul de fabricare a lor.

MUNCĂ, desfășurare a unei activități fizice sau intelectuale umane sub formă de muncă vie, îndreptată spre un anumit scop; activitate prin care omul modifică și adaptează lucrurile din natură pentru satisfacerea trebuințelor sale sau pentru a obține un anumit venit (salariu); lucrări agricole în câmp; bun material sau spiritual realizat printr-o activitate. În practică întâlnim: muncă abstractă (producerea tuturor bunurilor); muncă salariată (formă inițială de angajare pentru a primi salariu), muncă calificată (solicită pregătire profesională specială); muncă concretă (activitate îndreptată pentru a produce un bun); muncă socială (activitate pentru satisfacerea nevoilor economice și spirituale ale societății); muncă la distanță (activitate în afara unui spațiu formal al angajatorului), muncă necalificată (fără pregătire specială).

MUNCITOR, Vezi Lucrător.

MUNICIPALIZAREA PĂMÂNTULUI, transmiterea terenurilor în proprietate municipală.

MUNICIPIU, unitate teritorial administrativă dintr-un oraș și mai multe suburbii-comune.

MUSTRARE, tip de sancțiune administrativă și juridică.

— N —

NAPOLEON DOR, monedă de aur franceză.

NATALITATE NATURALĂ, natalitate ne limitată de avorturi artificiale sau mijloace de contracepție.

NATALITATE, metodă economică, demografică și sociologică de analiză a populației și indicator privind nașterea numărului de copii vii raportat la 1000 de locuitori în decurs de un an.

NATURALIZARE, termen juridic de referință ȘI DE acordare unui străin drepturile de cetățean al statului în care locuiește; încetățenire.

NAȚII CU DREPTURI EGALE, Vezi Egalitate în drepturi.

NAȚIONALISM, doctrină politică și ideologie care urmăresc tendința de a aprecia exclusiv și exagerat tot ceea ce aparține propriei națiuni.

NAȚIONALITATE, comuniune de oameni cu limbă, istorie, cultură, viață economică și de factură psihică comună, constituită istoric pe un teritoriu; apartenență a unei persoane la o anumită națiune.

NAȚIONALITATEA NAVEI, o navă se află sub jurisdicția statului, cu al cărui drapel de stat e navighează.

NAȚIONALIZARE, luarea mijloacelor de producție și bunurilor imobile proprietate privată în proprietatea statului.

NAȚIONALIZAREA BĂNCILOR, proces de sechestrare a băncilor proprietate privată cu transmiterea lor în proprietatea statului.

NAȚIONALIZAREA COMPANIILOR DE ASIGURĂRI, sechestrarea societăților în proprietatea statului.

NAȚIUNE, Vezi Naționalitate.

NAVĂ RO-RO, vas maritim specializat pentru transportul autobuzelor, vehiculelor rutiere, trailerelor cu containere sau vehicule pe șenile.

NAVĂ, vas de transport pe apă, maritim sau fluvial, cu diferite tipuri de încărcături: navă remorcher, navă de cabotaj, balenieră, vas refrigerat, vas pescăresc, vas cu cursă neregulată, tanc petrolier, vas comercial ș.a.

NAVIAGȚIE INTERNĂ, transportarea mărfurilor cu navele pe apele interne ale statului.

NAVIGAȚIE DE COASTĂ, transportarea mărfurilor cu navele maritime pe oceanului sau mării de-a lungul coastei unui stat.

NAVIGAȚIE EXTERNĂ, transportarea mărfurilor peste hotarele țării.

NAVIGAȚIE, navigație maritimă de linie – curse maritime regulate; navigație comercială internațională - vase maritime care brăzdează oceanul mondial, navigație regulate - curse maritime regulate între două porturi; navigație cu curse neregulate (*tramp navigation*) - curse maritime ne regulate, navigație de coastă - curse maritime regulate sau neregulate, de-a lungul țărmului, fără ieșire în larg.

NAVLOSIRE, contract de închiriere a unei nave de transport, care aparține unui proprietar particular.

NĂIMIRE, noțiune juridică și economică de referință despre a tocmi pe cineva să facă un lucru, un serviciu contra plată.

„NE ACORDAREA DE AJUTOR PE MARE”, în dreptul internațional, se consideră crimă refuzul în largul mării de a acorda ajutor echipajului și pasagerilor unei nave naufragiate sau unei nave aeriene amerizate.

NEACHITARE, refuz din partea debitorului de a-și onora creditele, de a plăti polițele, de a achita impozitele sau alte taxe.

NEAPLICAREA PEDEPSEI, termen juridic de referință în dreptul penal și de procedură penală privind scutirea de pedeapsă a unui inculpat în condițiile prevăzute de legislație.

NECESITATE DE INVESTIȚII, cerere de bunuri fabricate cu durată lungă de viață, care pot fi procurate doar prin investiții masive (echipamente industriale, mașini unelte, mijloace de muncă costisitoare ș.a.).

NECESITATE DE MIJLOACE CIRCULANTE, volum de mijloace bănești necesar pentru organizarea activității independente a unei companii.

NECESITATE DE PRODUCȚIE, executarea urgentă a unor lucrări neprevăzute (lichidarea consecințelor unei avarii de producție).

NECESITATE STRINGENTĂ, termen juridic de referință în dreptul penal privind circumstanțele în care o infracțiune comisă nu este considerată crimă.

NECESITĂȚI DE SERVICII, dorință și necesitate a unui individ de a-și satisface necesarul de servicii în situație de insolabilitate.

NECESITĂȚI ECOMONICE, necesități ale oamenilor care pot fi satisfăcute numai prin producerea, distribuirea, schimbul și cheltuirea bunurilor materiale și a serviciilor.

NECESITĂȚI URGENTE, proces de ierarhizare într-o companie, o instituție a cheltuielilor după gradul de necesitate.

NECESITĂȚI VITALE, bunuri și servicii strict necesare, de care nu se pot lipsi oamenii.

NECESITĂȚI, strictul necesar de bunuri materiale și spirituale pentru satisfacerea cerințelor, trebuințelor și nevoilor individuale, colective și sociale.

NECESITĂȚILE STATULUI, bunuri și materiale achiziționate, fiind necesare instituțiilor de stat pentru a rezolva problemele de securitate alimentară, energetică, militară, ecologică ș.a.

NECORESPUNDERE POSTULUI OCUPAT, incapacitatea profesională sau motive de sănătate, care nu îi permit unei persoane să practice corect și în volum deplin o profesie într-o funcție de angajat al unei companii.

NEELASTICITATE ECONOMICĂ, situație instaurată pe piață, când sporirea volumurilor de marfă nu influențează evoluția prețurilor acestora.

NEGLIJENȚĂ, termen juridic de referință privind un tip de infracțiune, care în funcție de mărimea pagubei poate fi calificată administrativă civilă sau penală; atitudine iresponsabilă față de obligațiunile funcționale, formă de infracțiune civilă sau penală, manifestată prin încălcarea din culpă de către un funcționar public a unei îndatoriri de serviciu, prin neîndeplinirea acesteia sau prin îndeplinirea ei defectuoasă, dacă prin aceasta se cauzează o pagubă ori o vătămare a drepturilor sau intereselor legitime ale unei persoane fizice sau ale unei persoane juridice; se pedepsește cu închisoare sau cu amendă.

NEGOCIANT, cumpărător angrosist pe piața internațională.

NEGOCIERE COMERCIALĂ, activități de mediere sau operație de vânzare-cumpărare pe piața internațională.

NEGOCIEREEA HÂRȚILOR DE VALOARE, operație cu titluri de valoare pe piața internațională.

NEGOCIERI COLECTIVE, proces de elaborare, perfectare, aprobare și amendare a contractului colectiv de muncă dintre administrația companiei și reprezentantul colectivului de muncă.

NEGOTIABLE DOCUMENT, efect de comerț negociabil.

NEGUSTOR PARTICULAR, persoană fizică care practică comerțul cu amănuntul în unități comerciale particulare sau prin comerțul ambulant.

NEOCLASICISM, în economie, dezvoltarea unor teorii sau doctrine în spiritul continuării doctrinelor școlii clasice, care are la bază lucrările lui A.Smit și D.Rikardo.

NEOCONSERVATISM, doctrină economică și model de dezvoltare economică bazat pe principiile teoriei economice neoclase.

NEOPROTECȚIONASM, măsuri suplimentare de limitare comparativ cu normele existente de reglementare întreprinse în comerțul internațional de unele state pentru a-și proteja piața de mărfuri de import nedorite.

NERESPECTAREA ACORDURILOR INTERNAȚIONALE, încălcare flagrantă de către un stat a unor obligațiuni asumate printr-un acord internațional, la care face parte.

NERESPECTAREA CONTRACTULUI, neîndeplinirea de către una din părți a clauzelor acordului încheiat între doi sau mai mulți parteneri, care poate duce la aplicarea unor sancțiuni stipulate în acord.

NERESPECTAREA SERIOASĂ A CONTRACTULUI, neîndeplinirea de către una din părți a clauzelor acordului încheiat între doi sau mai mulți parteneri care poate duce la rezilierea acordului.

NESUPUNERE, termen juridic de referință privind o împotrivire deschisă a subalternului de a executa un ordin, o dispoziție a șefului, care poate duce la consecințe grave.

NET INVISIBLE INCOM, în comerțul internațional, diferența dintre costul operațiilor de import și export invizibile, care poate fi pozitivă sau negativă. Vezi Sold pozitiv, Sold negativ.

NET RECEIPTS, sume de bani obținute într-o anumită perioadă de timp de o companie în urma activității antreprenoriale, fără costul cheltuielilor de producție, impozitelor și achitarea datoriilor.

NET-ACTIVE INTERNE, termen economic de referință privind activele nefinanciare sub formă de produse nefinite sau finite, dar ne realizate.

NETO ARENDĂ, clauză a contractului de arendă prin care proprietarul execută toate lucrările de întreținere a bunurilor date în arendă.

NETO, greutatea mărfii fără ambalaj; prețul curat al mărfii fără scutiri; venitul curat fără toate cheltuielile.

NETO-ACTIVE CURATE, volumul capitalului statutar al unei companii.

NETO-ACTIVE, valoarea de piață a capitalului unei companii fără costul bunurilor imobiliare și datorii.

NEUTRALITATE PERMANENTĂ, în dreptul național și internațional, principiu constituțional al unei țări de a nu adera către nici una din părțile beligerante în caz de război.

NEUTRALITATE RESPECTUOASĂ, mod de comportament și etică de afaceri privind respectarea de către un străin a legii găzduirii privind obiceiurile și tradițiile țării gazde.

NEUTRALITATEA BANILOR, termen economic de referință, doctrină economică și principiu conform căruia masa monetară pe parcursul unei perioade îndelungate nu afectează relațiile de piață, angajarea în câmpul muncii, dobânda bancară, ci doar duce la creșterea prețurilor.

NIVEL DE LICHIDITATE, metodă de analiză economică și indicator privind raportul dintre activele și pasivele unei instituții bancare, volumul creditelor și depozitelor în funcție de termenii de acordare a creditelor și perioadei de atragere a depozitelor.

NIVEL DE TRAI, metodă de analiză economică și termen privind nivelul de bogăție, confort, bunuri materiale aflate la dispoziția unei clase socio-economice sau a unei țări o zone geografice și depinde de venitul național, produsul intern brut, creșterea economică națională, stabilitatea economică și politică, libertatea politică și religioasă, calitatea mediului, climatul și siguranța vieții.

NIVEL MACROECONOMIC, Vezi Macroeconomie.

NIVEL MEDIU DE INFLAȚIE, indicator macroeconomic și metodă de analiză economică a proceselor inflaționiste.

NIVEL NATURAL AL ȘOMAJULUI, indicator al forței de muncă și constatare într-o analiză economică sau statistică.

NIVELARE BUGETARĂ PE ORIZONȚALĂ, Vezi Nivelare bugetară.

NIVELARE BUGETARĂ PE VERTICALĂ,
Vezi Nivelare bugetară.

NIVELARE BUGETARĂ, termen economic de referință privind procedura de perfectare a bugetului.

NIVELARE PE PARCURSUL ZILEI, proces de fluctuație într-o zi piața hârtiilor de valoare.

NIVELAREA NIVELULUI DE VIAȚĂ termen economic de referință privind politica de stat în domeniul populației.

NIVELAREA PREȚURILOR DE ACHIZIȚIE, termen economic de referință privind politica de stat în domeniul comercializării producției agricole și biologice în general.

NIVELAREA VENITURILOR, termen economic de referință privind politica de stat în domeniul veniturilor populației.

NIVELUL BUNĂSTRĂII MATERIALE, Stare a situației materiale privind corelația dintre nivelul de consum de către populație a bunurilor materiale și a serviciilor prestate și gradul de satisfacere a nevoilor într-o anumită perioadă de timp. Cercetătorii disting următoarele nivele: îndestulare din belșug (folosire din abundență a tuturor bunurilor); îndestulare normală (folosire rațională din punct de vedere științifică a tuturor bunurilor), sărăcie (folosire a bunurilor la pragul limită de jos de reproducere a forței de muncă) sărăcie lucie (folosire a bunurilor la pragul limită de jos de existență vitală).

NIVELUL CAPACITĂȚII DE CUMPĂRARE AL VENITURILOR, metodă de analiză economică, demografică și sociologică și indicator privind echivalentul bunurilor și serviciilor, care pot fi cumpărate cu un salariu mediu; cantitate de bunuri prevăzute în setul minim de produse, bunuri și servicii necesare pentru viața unei persoane care pot fi procurate cu un salariu mediu.

NIVELUL PREȚURILOR, metodă de analiză economică și indicator privind raportul dintre cerere și ofertă într-o anumită perioadă de timp; prețul tuturor bunurilor și serviciilor la o anumită dată.

NIVELUL SĂRĂCIEI, mărimea venitului unui individ care îi asigură minimumul nivelului de trai, calculat în raport procentual cu salariul mediu pe țară sau prin metode directe de calculare.

NOD INDUSTRIAL, îmbinare de unități economice aflate în legături strânse de cooperare și colaborare economică și de producere, care dispun de o infrastructură comună și sunt aflate în aceeași localitate.

NOMENCLATURA CHELTUIELILOR DE PRODUCȚIE, lista elementelor omogene ale cheltuielilor de fabricare a producției și prestare a serviciilor de producție.

NOMENCLATURA INTERNAȚIONALĂ A MĂRFURILOR, Vezi Nomenclatura vamală.

NOMENCLATURA MĂRFURILOR, asortimentul bunurilor - mărfuri propuse pentru comercializare; catalogul bunurilor produse sau fabricate într-o companie.

NOMENCLATURA MĂRFURILOR, ÎN COMERȚUL EXTERIOR, politică de stat în domeniu și registru privind codurile, denumirea și alți indicatori ai mărfurilor.

NOMENCLATURA PREȚURILOR, catalog de tarife al bunurilor unei companii, folosit la evidența contabilă, în depozit și în procesul de producție.

NOMENCLATURA PRODUCȚIEI, tip de catalog în care sunt prezentate mărfurile produse și parametrii lor tehnici și de utilizare.

NOMENCLATURA VAMALĂ, convenție internațională cu privire la clasificarea vamală a mărfurilor grupate în 21 de secții și 99 sub secții, a fost semnată la Bruxelles în 1950.

NOMENCLATURĂ, schema posturilor sau unităților din subordonarea unei companii sau instituții; toți termenii ordonați după principiul alfabetic și folosiți într-un anumit domeniu al tehnicii, științei, artei etc.; catalog care conține enumerarea numelor unor obiecte.

NOMOGRAMĂ, grafic al relației de dependență dintre două sau mai multe variabile, care servește la determinarea valorii numerice a altor mărimi; nomograma dobândii; nomo-

grama cursului valutar, nomograma unităților metrice.

NONLICHIDITATE, stare financiară a unei companii care nu dispune de mijloace circulante lichide, fapt ce nu-i permite să-și onoreze datoriile de plată.

NORMA DISCAUNTULUI, rata profitului în asigurări.

NORMA REZERVELOR OBLIGATORII, valori limită a capitalului bancar fix și circulant, stabilite prin lege pentru instituțiile bancare comerciale.

NORMARE, metodă de analiză economică și indicator privind: cantitatea de muncă necesară pentru fabricarea unui produs, pentru executarea unei operații sau o cantitate de produse care trebuie să fie obținută într-o unitate de timp în anumite condiții tehnico-organizatorice; cantitatea minimă de materie primă, materiale, surse energetice necesară pentru obținerea unui produs.

NORMAREA CHELTUIELILOR BUGETAIRE, metodă de analiză economică și indicator aplicat în instituțiile bugetare.

NORMAREA MUNCII, hartă tehnologică privind durata operațiilor necesare pentru fabricarea unui bun.

NORMAREA REZERVELOR DE PRODUCȚIE, vezi Normare.

NORMATIV AL CAPITALULUI SUFICIENT, Vezi Normativ economic bancar.

NORMATIV AL MIJLOACELOR VALUTAIRE, volumul mijloacelor valutare din operațiile de comerț extern, care rămâne la dispoziția instituțiilor bugetare după defalcările obligatorii în bugetul de stat.

NORMATIV AL VENITURILOR, metodă de analiză economică și indicator de evaluare a profitului, elaborat pentru fiecare ramură separat (transport, industrie, construcții, comerț, aprovizionări ș.a.).

NORMATIV DE LICHIDITATE PE PERIOADĂ ÎNDELUNGATĂ, Vezi Normativ economic bancar.

NORMATIV ECONOMIC BANCAR, metodă de analiză economică și set de indicatori de evaluare stabiliți pentru băncile comerciale de către banca națională.

NORMATIV RAMURAL, metodă de analiză economică și indicator privind limitele minime în natură de folosire a materiei prime și a materialelor la producerea unui articol, unui bun.

NORMATIV SOCIAL, metodă de analiză economică și indicator de evaluare a echilibrului social.

NORMATIV UZINAL, reglementări de producție care stau la baza organizării procesului tehnologic și de producție și fabricare a bunurilor, aprobate de managerul principal al unei companii.

NORMATIV, instrucțiune privind normele de fabricare a producției sau de prestare a serviciilor; indicații al regulilor conform cărora se execută diferite operații.

NORMATIVE TEHNICE NATURALE, indicatori naturali de măsurare și evaluare a bunurilor fabricate sau serviciilor prestate: k/watt, om/oră, t/km, km/oră, bucăți ș.a.

NORMATIVUL MIJLOACELOR CIRCULANTE, metodă de analiză economică și indicator minim de folosire a mijloacelor circulante într-o companie și evaluarea utilizării eficiente ale acestora.

NORMĂ A STOCULUI, metodă de analiză economică și indicator privind volumul minimal de materii prime și semifabricate în depozite, calculat conform normativelor pentru funcționarea normală a procesului de producere sau de aprovizionare.

NORMĂ BURSIERĂ DE ACCES, clauză a actelor normative de funcționare a unei burse, care reglementează procedura de acces a mediatorilor profesionali pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

NORMĂ CONVENȚIONALĂ, prevedere legislativă care se conține în constituție.

NORMĂ DE ACHITARE ÎN NUMERAR, prevedere obligatorie prin lege pentru ins-

tituțiile bugetare și întreprinderile de stat privind volumul achizițiilor publice efectuate în numerar.

NORMĂ DE CÂȘTIG, indicator privind rata rentabilității în domeniile de producere a bunurilor, prestare a serviciilor și vânzare-cumpărare a hârtiilor de valoare.

NORMĂ DE CHELTUIELI, metodă de analiză economică și criteiu monetar de evaluare a eficienței producției.

NORMĂ DE COMANDĂ, volum minim de fabricare a unor bunuri, acceptat pentru executare.

NORMĂ DE CONFLICT, principiu și prevedere juridică, care stabilesc ce domeniu de drept civil, administrativ, penal, de muncă să fie aplicat în funcție de o situație concretă de cauză.

NORMĂ DE CONSUM A RESURSELOR MATERIALE, normative stabilite privind volumul maximal admisibil de utilizare a materiei prime, materiale, combustibil și resure energetice pentru efectuarea unor operații tehnologice, producerea sau fabricarea unei unități de bun ori de prestare a unui serviciu.

NORMĂ DE CONSUM, metodă de analiză economică și indicator în normativele bugetare privind volumul limită al unor tipuri de alocații (costul de întreținere a unui pat în spital, alocația pentru hrana unui elev sau bolnav, alocații pentru instruirea unui student ș.a.).

NORMĂ DE DESERVIRE, în industrie și alte domenii, volum de deservire a utilajului, spațiilor, clienților de către un angajat într-un anumit interval de timp (oră, schimb).

NORMĂ DE ÎNCĂRCARE-DESCĂRCARE, metodă de analiză economică și condiții tehnice stabilite prin lege sau prin acordul părților în cât timp și în ce mod trebuie efectuate operațiile de încărcare-descărcare a bunurilor în mijloacele de transport.

NORMĂ DE LUCRU, volum de producere sau prestare a serviciului stabilit pentru o unitate de timp (oră, schimb) pentru un angajat aparte sau un grup de angajați la conveier.

NORMĂ DE MUNCĂ, sarcină în durată de timp, articole fabricate, unități de producere sau de deservire stabilită prin contractul de muncă pentru o persoană individual sau un grup de angajați la munca în echipă.

NORMĂ DE TIMP, stabilește mărimea timpului cheltuit pentru fabricarea unui produs, asamblarea unui agregat.

NORMĂ DE TRANZIT, greutate minimală a unei încărcături acceptată pentru transportul public.

NORMĂ DISPOZITIVĂ, normă juridică aplicată într-o afacere, care cu acceptul părților poate fi modificată.

NORMĂ IMPERATIVĂ, în dreptul internațional, norma juridică acceptată de statele semnatare a convenției de la Viena din 1969 nu poate fi schimbată.

NORMĂ ÎN ALB, normă juridică acordată managerilor pentru aplicare în corespundere cu circumstanțele concrete de activitate a companiei, instituției (regulamentul de ordine internă, reguli de comportare sau interdicții legale).

NORMĂ JURIDICĂ DE ÎMPUTERNICIRE, normă de drept prin care unei persoane îi sunt atribuite anumite împuternicire legale de acționa în favoarea celui care i le-a dat.

NORMĂ JURIDICĂ DE SECURITATE PUBLICĂ, normă de drept care asigură unul din drepturile constituționale inalienabile; norme de drept procesual.

NORMĂ JURIDICĂ DELEGATĂ, normă de drept transmisă de organul superior subiecților din subordine.

NORMĂ JURIDICĂ GENERALĂ, normă de drept cu efect juridic asupra tuturor subiecților juridici dintr-un stat.

NORMĂ JURIDICĂ IMPERATIVĂ, normă de drept obligatorie; obligațiunile reciproce asumate de părțile unui acord.

NORMĂ JURIDICĂ INTERZISĂ, normă de drept care interzice ceva.

NORMĂ JURIDICĂ REGULATOARE, normă de drept care stabilește drepturile și

obligațiunile participanților aflați în relații juridice.

NORMĂ JURIDICĂ SPECIALĂ, normă de drept care reglementează obligațiunile și drepturile unor categorii aparte de cetățeni (militari, studenți, colaboratorii organelor de forță).

NORMĂ JURIDICĂ, termen juridic de referință privind un element necesar și primar al sistemului dreptului; normă de drept de conduită cu caracter general și impersonal, emisă de organele de stat competente, a cărei respectare poate fi asigurată prin constrângere; normă de drept emisă întru executarea legilor

NORMĂ LIMITĂ DE SUBSTITUIRE, metodă de analiză economică și indicator în teoria cererii de consum privind schimbul unor bunuri cu altele, fără a diminua gradul de funcționalitate și utilitate totală.

NORMĂ LOCATIVĂ SANITARĂ, spațiu locativ minimal necesar pentru o activitate vitală normală a unei persoane.

NORMĂ LOCATIVĂ, spațiu locativ optimal (fără spațiul suplimentar al dependențelor) pentru o persoană.

NORMĂ MAXIMĂ ADMISIBILĂ, indicator normativ ecologic și economic, care reglementează volumul maximal admisibil de substanțe nocive în deversările de ape uzate industriale sau menajere.

NORMĂ PROCESUALĂ, normă legislativă care reglementează procedurile judiciare pentru organele de anchetă și administrative.

NORMĂ REPREZENTATIVĂ, tip de normă juridică constituțională aplicată în procesul electiv.

NORMĂ SOCIALĂ, politică social-economică de stat privind norma de asigurare a populației cu anumite obiective și bunuri de menire social-culturală, aplicate la perfectarea planurilor de urbanism și amenajare a teritoriului de toate nivelurile.

NORMĂ ȘI NORMATIV FINANCIAR, metodă de analiză economică și indicator de planificare financiară care reflectă mărimile mini-male, optime sau maxime de formare, distribuție și redistribuire a mijloacelor bănești.

NORMĂ, regulă, măsură sau rată precisă; act normativ de stat departamental sau local, recunoscut ca obligatoriu sau recomandat pentru aplicare în domeniile ordine internă în companie sau instituție, protecția contra incendiilor, protecția muncii, protecția mediului de poluare cu substanțe nocive, executarea proceselor tehnologice și lucrărilor tehnice, transportarea bunurilor și călătorilor ș.a.

NORME ȘI NORMATIVE FINANCIARE, metodă de analiză economică și indicatori obligatorii minimali, medii și maximi de reglementare a procesului de acumulare, distribuție și redistribuire a mijloacelor financiare.

NORME ȘI NORMATIVE ÎN CONSTRUCȚII, metodă de analiză economică și indicatori obligatorii de reglementare în procesul de construcție și exploatare a edificiilor.

NORME ȘI OBIECTIVE DE BAZĂ ÎN POLITICA SOCIALĂ, politică social-economică de stat privind implementarea în practică a drepturilor constituționale inalienabile ale cetățenilor la muncă, sănătate, educație, locuință ș.a.

NORMELE EVIDENȚEI CONTABILE, sistem normativ în domeniul evidenței contabile bazat pe metode specifice: metoda grupării și evaluării indicatorilor economici, metoda evidenței duble debit și credit, metoda achitării activelor, metoda inventarierii.

NORMELE OPERAȚIILOR DE CASĂ, sistem de acte legislative și normative, care reglementează activitatea unei caserii privind circulația numerarului.

NORTH COUNCIL, consiliu consultativ regional al parlamentelor și guvernelor din Danemarca, Norvegia, Suedia și Finlanda, constituit în 1952.

NOTAR DE BURSĂ, notar specializat în autentificarea tranzacțiilor bursiere pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare; Vezi Notar.

NOTAR, persoană privată sau funcționar public investită cu dreptul de a autentifica acte

juridice, de a elibera copii legalizate,, de a legaliza semnături, certificate ș.a.

NOTARIAT, instituție publică de stat sau privată, unde se întocmesc și se autentifică diferite acte ori se legalizează copii de pe acestea.

NOTĂ „BOOKING”, termen economic de referință privind un tip de contract de transportare a mărfurilor cu nava.

NOTĂ BANCARĂ, document oficial emis de o instituție bancară de profil prin care se confirmă gradul de solvabilitate al unui client la contractarea unui credit.

NOTĂ DE CONTABILITATE, tip de document contabil primar, care servește la completarea cărții mari cu noi numere de inventar a bunurilor.

NOTĂ DE EXPEDIERE, (*advice note*), avizarea cumpărătorului asupra expedierii mărfii.

NOTĂ DE PLATĂ, document transmis căpitanului unei nave, prin care se atestă că arenda este achitată și urmează să recepționeze marfa pentru încărcare.

NOTĂ DE VISTERIE, tip de hârtii de valoare emise de ministerele de finanțe; tip de datorie de stat de scurtă durată.

NOTĂ EXPLICATIVĂ, tip de memoriu care însoțește raportul contabil anual.

NOTĂ MEMORIALĂ, document care conține expunerea unor chestiuni, a unor stări de lucruri de ordin politic, diplomatic ș.a.; text în care este tratată o chestiune cu anumite concluzii ale autorului; memoriu.

NOTĂ VERBALĂ, termen juridic de referință privind o metodă și o formă de corespondență diplomatică și acte diplomatice.

NOTĂ, scrisoare diplomatică a guvernului unui stat adresată către guvernul altui stat.

NOTIFICARE BUGETARĂ, termen economic de referință și un tip de exercițiu bugetar privind propunerile la buget expediate de beneficiarii de surse bugetare inferioare către organele superioare de stat.

NOTIFICARE DE SOSIRE, în comerțul internațional, anunț oficial făcut de căpitan în

adresa beneficiarului de mărfuri privind sosirea în port a unei nave comerciale de transport.

NOTIFICARE, (*notice*), tip de aviz comercial pe piața achizițiilor în viitor; invitație oficială adresată membrilor unei burse; (*notification*), în dreptul internațional, tip de corespondență diplomatică privind opinia unei țări pe un subiect, expusă în scris și expedită altei țări; document oficial în scris prin care cineva înștiințează despre un eveniment economic, un lucru privind relațiile de vânzare-cumpărare.

NOUA ORDINE ECONOMICĂ MONDIALĂ, concepție contemporană de resetare a relațiilor economice internaționale, care ar elimina orice suspiciuni de inegalitate, dictatul și discriminarea între state.

NOUVEAU RICHE, termen folosit, pentru a descrie un parvenit a cărui bogăție a fost dobândită în cadrul propriei generații, mai degrabă decât prin moștenirea familială.

NOVAȚIA UNUI ACORD INTERNAȚIONAL, Vezi Novație.

NOVAȚIE, document juridic constând în stingerea unei obligații vechi între două persoane fizice sau juridice și înlocuirea lui cu alta nouă.

NOVELĂ, dispoziție suplimentară care se adaugă la o lege cuprinsă într-o codificare anterioară.

NU LUPTA CU TENDINȚA, (*non monetary charges*), principiu managerial despre imposibilitatea de a te opune unei tendinței dominante.

NULLIFICATION, proces de anulare a puterii juridice a unui act, unei dispoziție, unui ordin, unui document.

NUMAI O SINGURĂ ZI, (*good ithis day*), ordin dat de client brokerului, care îi mediatizează o tranzacție pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

„NUMAI PENTRU INFORMAȚIE”, termen economic de referință privind valabilitatea informației despre cotarea tranzacțiilor ce vor avea loc pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

NUMĂR ADMISIBIL, cantitate de defecte admisibile depistate în timpul controlului la recepționarea unei partide de bunuri.

NUMĂR DE IDENTIFICARE AL COMPANIEI, de identificare și evidență a unei companii, instituții sau organizații.

NUMĂR DE IDENTIFICARE BANCAR, numărul de înregistrare al unui card bancar.

NUMĂR DE INVENTAR, cod de sistematizare și evidență contabilă atribuit bunurilor materiale înscrise în nomenclator.

NUMĂR, în economie, cantitate de obiecte; cod din mai multe cifre de identificare a unui aparat telefonic, care fiind format, face legătura dintre vorbitor și ascultător.

NUMĂRUL COMUNITĂȚII, cod al hârtiilor de valoare, atribuit la înregistrare.

NUMĂRUL CONTULUI, cod alcătuit din numere, atribuit la deschiderea contului, servește pentru a identifica proprietarul.

NUMĂRUL DE LUCRĂTORI LA ÎNTREPRINDERE; Vezi Numărul de lucrători.

NUMĂRUL DE LUCRĂTORI, indicator economic care arată numărul de angajați într-o anumită perioadă de timp.

NUMĂRUL EMISIEI DE HÂRTII DE VALOARE, cod alcătuit din litere și cifre atribuit hârtiilor de valoare la înregistrarea în registrul de stat.

NUMĂRUL LOCURILOR VACANTE, metodă de analiză economică și indicator privind locurile disponibile într-o companie.

NUMĂRUL MEDIU AL POPULAȚIEI, metodă de analiză economică, demografică și sociologică și indicator privind media dintre numărul populației la începutul a doi ani la rând.

NUMĂRUL MEDIU SCRIPTIC AL LUCRĂTORILOR, metodă de analiză economică, demografică și sociologică și indicator privind numărul de lucrători care în perioada de timp de raportare au activat efectiv în unitatea economică.

NUMĂRUL SĂRACILOR, termen economic de referință, criteriu și indicatori de stabilire numărului de persoane, care se află sub pragul sărăciei.

„**NUME BUN**”, termen utilizat de brokeri la subscriere pe piața hârtiilor de valoare.

NUMELE CETĂȚEANULUI, termen juridic de referință privind un drept civic; denumirea dată la nașterea unei persoane pentru a putea fi identificată printre ceilalți semenii ai săi.

NUMERAR CONTRA DOCUMENTELOR DE ÎNSOȚIRE, metodă și formă de achitare a plății pentru bunurile comerciale expediate în afara țării

NUMERAR ÎN VALUTĂ, totalitatea plăților efectuate de peste hotare în țară în valută străină, de regulă, valută forte.

NUMERAR, bani lichizi aflați în casieria unei companii, unei bănci; mijloace de plata formate din monede și bancnote, precum și banii de la card sau conturi curente ale populației.

NUMISMATICĂ, domeniu al istoriei care se ocupă cu studiul monedelor și medaliilor vechi din punctul de vedere al formei, al gravurii, al baterii, al circulației etc.

NUNȚIU, reprezentant diplomatic al papei de la Roma într-o țară străină.

0

„OALĂ”, (*pot*), tip de operație pe piața hârtiilor de valoare.

OBICEI CONSTITUȚIONAL, reguli la nivel de stat, ne stabilite în constituție, dar respectate, însă fără a avea efect juridic.

OBIECT AL DREPTULUI DE AUTOR, proprietate intelectuală referitoare la opere literare, artistice și științifice; interpretări ale artiștilor interpreți și execuții ale artiștilor executați, fonograme și emisiuni ale radiodifuziunii; invenții în toate domeniile activității umane, descoperiri științifice.

OBIECT AL DREPTURILOR CIVILE, termen juridic de referință privind bunurile materiale care posedă drepturi de proprietate.

OBIECT AL EVIDENȚEI BUGETARE, operațiile financiare și economice de acumulare și cheltuire a surselor bugetare.

OBIECT AL EXPLOATARE A APEI, instalații aplicate pentru folosirea apei, recondiționarea apelor uzate, canale și rețele de irigații, diguri, instalații portuare ș.a. .

OBIECT AL MUNCII, lucruri care sunt supuse prelucrării în procesul de producție: bunuri luate din natură și utilizate ca produse; materii prime și semifabricate din care urmează a fi fabricate, produse.

OBIECT AL RELAȚIILOR JURIDICE CIVILE, Vezi Obiect al drepturilor civile.

OBIECT DE APĂ, parte distinctivă a uscatului acoperită cu apă care constituie un bun finciar aaparte.

OBIECT DE CONSUM, parte din PIB și bunuri utilizate în sfera neproductivă ca obiecte de consum personal și colectiv.

OBIECT ECONOMIC, persoană fizică sau juridică care desfășoară legal activitate de producere sau pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

OBIECT, bun sau valoare care are importanță în circulația economică, este util sau necesar societății ori individului pentru a-i asigura existența, bunăstarea.

OBIECTE CASNICE, noțiune juridică și economică de referință privind averea personală a populației.

OBIECTE CU DREPT DE PROPRIETATE, toate bunurile create, dobândite sau aflate de drept în proprietatea sau folosința persoanei fizice sau juridice .

OBIECTE DE CONSUM PERSONAL, alimente preparate gata, băuturi, articole de tutun, pe care în conformitate cu normativele interstatale un călător are dreptul să le ia cu sine peste hotare fără a achita anumite taxe vamale.

OBIECTE DE MICĂ VALOARE ȘI UZARE RAPIDĂ, tip de mijloace circulante normate și bunuri cu ciclul de viață până la un an, luate pe un cont parte la evidență contabilă: instrumente, inventar, îmbrăcăminte specială, consumabile de birotică, veselă de bucătărie ș.a.

OBIECTE DE PERCEPERE A TAXEI DE STAT, conform legislației, diferite activități civile, pentru ș.a. care se percep taxe de stat (eliberare pașaport, număr de înmatriculare a automobilului, operații notariale, procese judiciare).

OBIECTE DE UZ PERSONAL, îmbrăcăminte, încălțăminte, albituri, medicamente, alte bunuri materiale sau imateriale de uz personal sau necesare pentru activitate profesională, pe care în conformitate cu normativele interstata-

le un călător are dreptul să le ia cu sine peste hotare fără a achita anumite taxe vamale.

OBIECTE DE UZ, lucruri care în procesul utilizării sunt consumate integral sau transformate.

OBIECTUL ACTIVITĂȚII INVESTIȚIONALE, fonduri fixe sau mijloace circulante dezvoltate prin valorificarea mijloacelor financiare alocate sau contractate cu acest scop.

OBIECTUL ACȚIUNII ÎN JUSTIȚIE, litigiu material sau juridic, adresat de părât instanței pentru a fi soluționat.

OBIECTUL CONTRACTULUI, bunul material sau imaterial, cere urmează a fi vândut, împrumutat sau cumpărat, determină denumirea și clauzele contractului.

OBIECTUL CREDITULUI DE SCURTĂ DURATĂ, mijloace circulante dezvoltate prin valorificarea mijloacelor financiare alocate sau contractate cu acest scop.

OBIECTUL DAT CU AMANET, bunuri aflate legal în posesia individului, depuse ca gaj pentru a împrumuta o sumă de bani la termen.

OBIECTUL DE ASIGURARE, tipuri de bunuri, persoane juridice și persoane fizice, supuse unor activități de asigurare.

OBIECTUL IMPUNERII FISCALE LA VALOAREA ADĂUGATĂ, totalitatea contribuabililor care practică comercializarea bunurilor cu destinație tehnică și de producere stabiliți prin lege.

OBIECTUL IMPUNERII FISCALE, bunuri materiale sau imateriale, care în conformitate cu prevederile codului fiscal, servesc drept temei pentru impunere fiscală sau perceperea unei taxe de stat; totalitatea contribuabililor stabiliți prin lege.

OBIECTUL LICENȚIERII, drepturi cedate sau transmise prin licențiere unei persoane fizice sau juridice.

OBIECTUL PROPRIETĂȚII INTELLECTUALE, Vezi Obiect al dreptului de autor.

OBIECTUL UNUI CONTRACT, tranzacție între cel puțin două părți persoană fizică sau

juridică privind o relație economică cu bunuri, servicii, bani ori hârtii de valoare.

OBIECTULUI DREPTULUI, interese materiale și imateriale de proprietate, care sunt reglementate prin lege.

OBIECȚII ASUPRA CAMBIEI, argumentele debitorului insolubil, în incapacitate de plată.

OBIECȚII ÎNTR-O CAUZĂ JUDICIARĂ, sistem de contraargumente într-un proces judiciar.

OBLIGATIVITATEA IMPUNERII, normă legislativă privind calcularea, reținerea, plata impozitelor și taxelor de la contribuabili în bugetele respective, locale sau de stat.

OBLIGAȚIE ABSTRACTĂ, articol al unui acord care prevede că afacerea se face prin contract scris, în prezența martorilor.

OBLIGAȚIE, (*obligation*), datorie morală și motiv de recunoștință; document privind un angajament sau o datorie prin care cineva se obligă sau este obligat să facă un anumit lucru sau să plătească o sumă; obligațiune.

OBLIGAȚII SUBIECTIVE, normă de drept și mod de comportare respectuoasă a părților implicate într-un proces juridic.

OBLIGAȚIUNE BĂNEASCĂ ÎN BANI, obligațiune juridică a unei persoane fizică sau juridică de a plăti datoria în bani: salariul, dobânda, creditul bancar, costul unei hârtii de valoare.

OBLIGAȚIUNE CHIROGRAFARĂ, tip simplu de hârtii de valoare la care profitul se plătește sub formă de dobândă fixă, fără asigurare specială și care nu se convertesc în alte tipuri de titluri de valoare.

OBLIGAȚIUNE DE GARANȚIE, tip de garanție bancară privind restituirea unui credit; document prin care se atestă conformitatea mărfurilor expediate după cum prevede acordul comercial.

OBLIGAȚIUNE DE PARTENERIAT, tip de hârtii de valoare realizate printre angajații unei companii, care pe lângă dobânda anuală, au dreptul și la o parte din profitul companiei destinat distribuirii acționarilor.

OBLIGAȚIUNE DE STAT, tip de hârtii de valoare de împrumut de stat.

OBLIGAȚIUNE DE TEZAU, termen economic de referință privind un tip de hârtie de valoare.

OBLIGAȚIUNE DE VIITOR, datorii pe termen scurt sau mediu ale unei companii sau formă de împrumut, care vor fi achitate în viitor din contul profitului sau colectării impozitelor.

OBLIGAȚIUNE ELASTICĂ, tip de hârtii de valoare cu perioadă de stingere amânată pe un termen nedeterminat.

OBLIGAȚIUNE FISCALĂ, prevedere legală prin care contribuabilii - persoană fizică sau juridică sunt obligați să achite în termen și în volum impozitele și taxele fiscale.

OBLIGAȚIUNE IPOTECARĂ, perfectarea unui împrumut cu amanetarea unui bun imobil.

OBLIGAȚIUNE PE TERMEN LUNG, datorie cu termen de stingere mai mare de un an.

OBLIGAȚIUNE PE TERMEN SCURT, datorii ale unei persoane fizice sau juridice, care urmează a fi stinse în termen de până la un an (impozite, datoriile față de furnizori, achitarea creditelor pe termen scurt ș.a.).

OBLIGAȚIUNE SAMURAI, tip de hârtii de valoare în Japonia.

OBLIGAȚIUNE, titlu de valoare purtătoare de dobândă fixă, care se negociază pe piața capitalului fictiv și care este folosită de stat sau de instituții publice pentru a-și procura mijloace bănești din disponibilitățile populației sau companiilor; titlu de valoare care atestă calitatea de creditor a deținătorului ei față de emitent, emitentul obligându-se să plătească deținătorului obligației o sumă anuală fixă, numită cuponul obligațiunii, pe întreaga perioadă de valabilitate a acesteia.

OBLIGAȚIUNI CU CUPONUL ZERO, tip de hârtii de valoare la care profitul sub formă de dobândă se achită o singură dată, la cum-părare.

OBLIGAȚIUNI CU DOBÂNDĂ, tip de hârtii de valoare la care profitul se plătește sub formă de dobândă fixă.

OBLIGAȚIUNI CU OPTIUNE, tip de hârtii de valoare la care proprietarul are dreptul să le schimbe pe alte tipuri de titluri de valoare.

OBLIGAȚIUNI DE IEȘIRE, tip de hârtii de valoare propuse de către băncile creditoare țărilor în curs de dezvoltare pentru stingerea parțială a datoriilor de stat.

OBLIGAȚIUNI DE STAT PE TERMEN LUNG, titluri de valoare emise de organele abilitate ale statului pe un termen de cincizeci de ani.

OBLIGAȚIUNI DE VENIT, tip de hârtii de valoare la care se plătește venit numai în cazul dacă compania emitentă are profit.

OBLIGAȚIUNI ETERNE, tip de hârtii de valoare emise fără termen de stingere.

OBLIGAȚIUNI FĂFĂ DOBÂNDĂ, tip de titluri de valoare, la care nu se plătește dobândă, da profitul este achitat sub altă formă.

OBLIGAȚIUNI FĂRĂ TERMEN, hârtii de valoare emise pe un termen nedefinit, dar emitentul le poate răscumpăra la discreția sa în orice moment.

OBLIGAȚIUNI GARANTATE, tip de titluri de valoare, care circulă liber pe piața hârtiilor de valoare.

OBLIGAȚIUNI GHEIȘA, tip de hârtii de valoare emise în Japonia.

OBLIGAȚIUNI MATADOR, tip de hârtii de valoare emise în Spania.

OBLIGAȚIUNI MATILDA, tip de hârtii de valoare emise în Australia.

OBLIGAȚIUNI MULTIVALUTARE, tip de hârtii de valoare cu plata garantată a dobândii și integrală la stingere în mai multe tipuri de valută.

OBLIGAȚIUNI PE TERMEN LUNG, hârtii de valoare emise pe un termen mai mare de zece ani.

OBLIGAȚIUNI PE TERMEN MEDIU, tip de hârtii de valoare, a căror stingere este stabilită în timpul de 3-10 ani.

OBLIGAȚIUNI PE TRMEN SCURT, tip de hârtii de valoare cu termen de stingere de până trei ani.

OBLIGAȚIUNI PROLONGATE, tip de hârtii de valoare, care la expirarea termenului nu sunt achitate, dar sunt prelungite în aceleași condiții pe un termen limitat sau ne limitat.

OBLIGAȚIUNI RETURNABILE, tip de hârtii de valoare, care pot fi prezentare emițătorului spre stingere înainte de termen conform nominalului.

OBLIGAȚIUNI LE PĂRȚILOR, prevedere într-un acord de vânzare-cumpărare sau contract de credit ori împrumut a obligațiunilor concrete ale fiecăreia dintre părți.

OBLIGO, tip de registru bancar pentru evidența hârtiilor de valoare sau a datoriilor debitoare ale clienților acestei bănci.

OBSERVATOR DIPLOMATIC, reprezentant străin însărcinat de țara de origine sau o instituție internațională pentru a participa la o reuniune, conferință ș.a.

OBSERVAȚIE, metodă de influență morală asupra unei persoane care a comis o încălcare administrativă.

OBSTACOL DE INTRARE, circumstanțe, care nu permit pătrunderea unei companii într-o nouă ramură industrială etc.

OBSTACOLE COMERCIALE PRINCIPALE; în relațiile comerciale internaționale, sistem de măsuri și factori care împiedică un comerț reciproc avan

OBSTACOLE CONCURRENTIALE, factori care diminuează gradul de competitivitate.

OBSTACOLE DE ACCES PE PIAȚĂ, factori care împiedică pătrunderea pe piață a concurenților.

OBSTACOLE DE IEȘIRE, circumstanțe, care nu permit trecerea unei companii într-o nouă ramură industrială de producere etc.

OBSTACOLE DE PĂRĂSIRE A PIEȚEI, factori care împiedică ieșirea de pe piață a companiilor concurente.

OBSTACOLE INFORMAȚIONALE, factori ce periclitează diseminarea calitativă a informației.

OBSTACOLE NETARIFARE, tip măsuri de constrângere în comerțul internațional.

OBSTACOLE TARIFARE, tip măsuri de constrângere în comerțul internațional prin tarife sporite.

OBSTACOLE VAMALE, tip măsuri de constrângere în comerțul internațional prin tarife vamale sporite.

OBSTRUCȚIE, tactică de luptă și proces folosit în parlament de partidele și fracțiunile politice, cu scopul de a împiedica adoptarea unor hotărâri prin discursuri interminabile.

OCROTIREA SĂNĂTĂȚII, domeniu de activitate umană.

OCUPAȚIA POPULAȚIEI, termen economic de referință privind antrenarea populației în munca social-utilă, pentru satisfacerea nevoilor personale și cerințelor societății.

OCUPAȚIE DEPLINĂ, încadrarea forței de muncă disponibile în toate posturile de muncă oferite de piața forței de muncă.

OCUPAȚIE EFICIENTĂ, folosirea rațională a forței de muncă la cel mai înalt randament.

OCUPAȚIE INCOMPLETĂ INVIZIBILĂ, Vezi Ocupație incompletă.

OCUPAȚIE INCOMPLETĂ VIZIBILĂ, Vezi Ocupație incompletă.

OCUPAȚIE INCOMPLETĂ, folosire parțială a forței de muncă; șomaj camuflat.

OCUPAȚIE PESTE TIMPUL STABILIT, lucru efectuat peste durata zilei de muncă stabilite prin regulamentul de ordine internă și contractul de muncă; în dreptul maritim, timp de încărcare-descărcare a navei peste prevederile contractului.

OCUPAȚIE PRIMARĂ, activitate de muncă efectuată conform contractului, în timpul ore-

lor de lucru de bază al angajatului într-o companie.

OCUPAȚIE SECUNDARĂ, lucru efectuat în afara orelor de lucru de bază al angajatului, într-o altă companie.

OCUPAȚIE SPORADICĂ, Vezi Ocupație incompletă.

OCUPAȚIE SUPLIMENTARĂ, lucru adăugător efectuat în timpul orelor de lucru de bază al angajatului (interimat, substituie, contract).

OCUPAȚIE TENEBRĂ, angajarea neoficială în câmpul muncii în sectorul economic.

OFENSARE, infracțiune civilă sau administrativă de înjosire sau lezare a demnității unei persoane oral sau în scris.

OFENSIVĂ, termen economic de referință privind politica prețurilor, folosită de companii pentru a-și menține rolul de lider pe piață.

OFERTA TRANZACȚIUNILOR, termen economic de referință privind informația completă sub formă de tabel despre bunurile propuse spre tranzacțiuni la bursă.

OFERTANT, participant la o licitație cu o ofertă de tranzacție.

OFERTĂ „CONDIȚIONATĂ”, propunere de vânzare-cumpărare făcută cu scopul de a provoca o contraofertă.

OFERTĂ AGREGATĂ, volumul total de mărfuri și servicii, inclusiv și cele achiziționate pe piața internațională, propus consumatorilor din interiorul țării.

OFERTĂ COMERCIALĂ, Vezi Ofertă.

OFERTĂ CU DOUĂ ETAJE, Vezi Ofertă de absorbire.

OFERTĂ CU PREȚ REDUS, propunere de vânzare-cumpărare pe piața hârtiilor de valoare cu scăderea prețului față de prețul ultimii tranzacțiuni sau cotări a cursului hârtiilor de valoare.

OFERTĂ DE ABSORBIRE, propunere de cumpărare a activelor la un anumit preț făcută acționarilor unei companii pentru a prelua controlul asupra pachetului de acțiuni.

OFERTĂ DE BANI, (*money supply*), volumul total al monedei naționale sub toate formele pusă în circulație de către banca națională și instrument de reglementare a inflației.

OFERTĂ DE CUMPĂRARE A UNEI COMPANII, Vezi Ofertă de absorbire.

OFERTĂ DE TENDER, propunere de contract pentru efectuarea lucrărilor de construcții și montaj a unui obiectiv concret.

OFERTĂ DEFICITARĂ, situație pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare, când vânzătorii și-au epuizat stocurile preconizate, dar cumpărători disponibili de a face noi tranzacțiuni mai sunt.

OFERTĂ EXCEDENTARĂ, metodă de analiză economică a pieței mărfurilor și indicator care arată că cantitatea de bunuri propuse spre vânzare este mai mare decât cererea reală din partea cumpărătorilor.

OFERTĂ FERMĂ, propunere de vânzare-cumpărare valabilă un anumit termen.

OFERTĂ INFLEXIBILĂ, situația pe piața bunurilor când sporirea volumului de mărfuri propuse pentru vânzare-cumpărare nu influențează semnificativ mărirea prețurilor.

OFERTĂ IREVOCABILĂ, termen economic de referință privind imposibilitatea returnării ofertei.

OFERTĂ LIBERĂ, propunere de vânzare-cumpărare fără termen expedită potențialilor clienți, fără a solicita un răspuns.

OFERTĂ OPȚIONALĂ, propunere de tranzacție cu opțiune pentru hârtii de valoare, acțiuni și valută pe piața hârtiilor de valoare.

OFERTĂ PE PIAȚA SERVICIILOR DE CONSUM, Vezi Ofertă.

OFERTĂ PENTRU FORȚA DE MUNCĂ, metodă de atragere în câmpul muncii a brațelor de muncă ieftine.

OFERTĂ PUBLICĂ A MĂRFURILOR, proces marketing și activitate derulată în spațiul public (unități comerciale, alte localuri) prin mostre de marfă, buclele, informații sau cataloage de mărfuri pentru a atrage atenția potențialilor cumpărători.

OFERTĂ PUBLICĂ, Vezi Ofertă.

OFERTĂ REPETATĂ, situație pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare în care achizițiile făcute sunt propuse din nou spre vânzare.

OFERTĂ, (*supply*), volumul mărfurilor propuse de vânzare-cumpărare pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare; propunere de vânzare sau cumpărare a unei mărfi ori de prestare a unui serviciu; document prin care se face o propunere de angajare într-o funcție; cerere în scris de angajare într-un serviciu sau participare a la o acțiune.

OFF-BALANCE OPERATIONS, tranzacțiuni ale băncilor comerciale efectuate în afara balanței comerciale (servicii financiare, consulting, activități derulate pe bază de contract în cadrul unor companii, administrarea bunurilor unei companii ș.a.) .

OFFSET DEAL, Vezi Vânzare de întâmpinare.

OFICIU ÎNREGISTRAT, încăpere înregistrată ca adresă juridică a unei persoane fizice sau juridice implicată într-un tip de afaceri.

OFICIU, serviciu administrativ specializat în cadrul unei întreprinderi sau instituții; încăpere în care se află integral o companie sau numai conducerea companiei; local sau birou al acestora.

OFICIUL CENTRAL, localul unei companii unde se află serviciul administrativ.

OLIGARHIE FINANCIARĂ, grup restrâns de mari monopolști sau posesori ai capitalului financiar, care domină viața economică într-un stat.

OLIGARHIE, formă de conducere a statului, în care puterea politică și economică este deținută de un număr restrâns de persoane; grup de persoane care exercită puterea într-o astfel de formă de guvernământ.

OLIGOPOL BILATERAL, Vezi Oligopol.

OLIGOPOL DIFERENȚIAT, Vezi Oligopol.

OLIGOPOL NATURAL, Vezi Oligopol.

OLIGOPOL, tip de piață atunci când mai multe firme comerciale mari împart prin

înțelegere de cartel piața bunurilor; piață a mărfurilor monopolizată de un număr redus de mari producători.

OLIGOPSON, formă de concentrare a cumpărătorilor pe piețele de mărfuri, atunci când un număr mic de cumpărători mari se opun unui număr semnificativ de vânzători.

OMOGENITATEA PIEȚEI, aprovizionări optimală a pieței cu mărfuri și comportament echilibrat al cumpărătorilor manifestate prin: cerințe unice, intervale egale între cumpărături, reacție omogenă a cumpărătorilor la marketing.

OMOLOGARE, confirmare, în baza autorității conferite de lege, a valorii sau a autenticității unui act scris; testare și, după verificare corespunzătoare, confirmare oficială a calităților unui produs cu aprobarea producerii/fabricării în serie, comercializarea și/sau folosirea lui în anumite scopuri.

OM-ORĂ, unitate de măsurare a timpului lucrat de către un angajat preț de o oră.

OM-ZI, unitate de măsurare a timpului lucrat de către angajații pe unitate de timp, pe parcursul unui schimb sau unei zile de lucru(6-8 ore).

ON LINE BANKING, efectuarea plăților bancare la distanță cu utilizarea TIC.

ON LINE TRADING, efectuarea operațiilor comerciale la distanță cu utilizarea TIC.

ON LINE, legătură directă prin TIC dinte doi operatori la o interacțiune cu ajutorul calculatorului; Vezi și Real-time sistem.

ONORAR DE ACORD, remunerare de autor angro, plătită de o editură pentru o lucrare integrală.

ONORAR DE AUTOR, formă de remunerare a muncii oamenilor de creație conform legislației despre drepturile de autor.

ONORAR, termen economic de referință și o formă de remunerare; plata autorului pentru o lucrare de creație publicată, implementată în economie, montată în scenă sau difuzată public.

OPERATIVITATE, calitate profesională a unui individ care lucrează repede, cu ușurință, expeditiv, activ și eficace.

OPERAȚIE ASUPRA MĂRFURILOR, Vezi Operații logistice.

OPERAȚIE TEHNOLOGICE, proces de lucru la locul de muncă desfășurat în conformitate cu prescripțiile și instrucțiunile tehnologice de fabricare a producției.

OPERAȚIE VALUTARĂ, noțiune, proces și activitate economică cu achitarea costurilor în valută.

OPERAȚII BANCARE COMERCIALE, acordarea de credite pentru operațiile de vânzare-cumpărare a bunurilor sau serviciilor și efectuarea plăților pentru tranzacțiunile comerciale ale clienților.

OPERAȚII BANCARE CONFIDENȚIALE, tip de operații bancare efectuate la solicitarea clientului sau a conform hotărârii instanței de judecată.

OPERAȚII BANCARE CU AMĂNUNTUL, tip de operații bancare de deservire a persoanelor fizice privind gestionarea depozitelor bancare, acordarea creditelor de consum, efectuarea la solicitarea clienților a unor plăți anumite din sold.

OPERAȚII BANCARE CU TITLURI DE VALOARE, tip de operații bancare cu hârtii de valoare și resurse monetare pe piața hârtiilor de valoare.

OPERAȚII BANCARE DE CASĂ, activitate bancară privind încasarea numerarului, păstrarea banilor lichizi și achitarea plăților în numerar, valută străină.

OPERAȚII BANCARE DE COMISION, operații bancare efectuate la solicitarea clienților cu remunerare sub formă de comision.

OPERAȚII BANCARE INTERNAȚIONALE, tip de operații și servicii acordate companiilor care activează în comerțul exterior.

OPERAȚII BANCARE PASIVE, tip de operații bancare prin care instituția își formează portofoliul de oferte a creditelor.

OPERAȚII BANCARE, tipuri de operații derulate pentru atragerea resurselor financiare și punerea lor în circulație prin operații active, operații pasive sau operații sub comision pentru a deservi necesitățile clienților și a obține profit.

OPERAȚII BUSINESS, suită de activități în antreprenorial, care încep cu lansarea producției sau serviciilor și finalizează cu vânzarea mărfurilor sau prestarea serviciilor către consumatorii finali.

OPERAȚII CU HÂRTII DE VALOARE, tranzacțiuni de vânzare-cumpărare a titlurilor de valoare sau a valutei pe piața bursei hârtiilor de valoare.

OPERAȚII CU MATERIALE CE APARTIN CLIENTULUI, transmitere de către o persoană fizică sau juridică a materiei prime într-o companie care dispune de capacități libere de producție pentru a fabrica marfă la comanda clientului.

OPERAȚII DE ASIGURARE, tranzacțiuni pe bază de contract încheiate de asigurator - o persoană fizică sau juridică cu o asiguratul - o persoană fizică sau juridică privind restituirea pagubelor în caz de vătămare a persoanei sau distrugere, pierdere, deterioare a bunurilor asigurate.

OPERAȚII DE BURSĂ, tranzacțiuni de vânzare-cumpărare pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

OPERAȚII DE CASĂ, plăți bănești în numerar efectuate prin casieria proprie de către companii, alte persoane juridice și fizice.

OPERAȚII DE CREDIT, tranzacțiuni financiare pe bază de contract privind negocierea și acordarea unui credit financiar pe un anumit termen; metodă de analiză economică și indicator privind viteza de rotație a creditelor ca raport dintre volumul total al creditelor pe o anumită perioadă și volumul zilnic de credite acordate.

OPERAȚII DE CREDITARE ȘI ARENDĂ, tranzacțiuni bancare prin care o persoană fizică sau juridică transmite băncii în arendă un bun contra unui împrumut, cu condiția că în viitor banca ar putea răscumpăra acest bun.

OPERAȚII DE DEPOZIT, atragerea fondurilor de la clienți – persoană fizică sau juridică în bănci sub formă de depozite în baza acordurilor și contractelor cu achitarea unei dobânde fixe sau flotante.

OPERAȚII DE DEPOZITARE, recepționare de către o bancă a unor bunuri de la clienți – persoană fizică sau juridică pentru păstrare în trezoreria băncii conform contractului încheiat, contra perceperii unui comision.

OPERAȚII DE EMISIUNI, tranzacțiuni pe piața hârtiilor de valoare privind punerea în circulație a unui lot de hârtii de valoare.

OPERAȚII DE EXPORT, Vezi Operații bancare internaționale.

OPERAȚII DE ÎNCASARE FĂRĂ NUMERAR LA COMERȚUL EXTERIOR, Vezi Operații bancare internaționale.

OPERAȚII DE LOMBARD, acordare de împrumut la termen contra unui gaj – avere imobilă sau mobilă a solicitantului.

OPERAȚII DE REEXPORT, Vezi Operații bancare internaționale.

OPERAȚII DE REIMPORT, Vezi Operații bancare internaționale.

OPERAȚII INJENERINGS, lucrări de fezabilitate și de proiectare, perfecționarea tehnologiilor de producție, pregătirea documentației de proiect și deviz, supravegherea de autor construcțiilor ș.a.

OPERAȚII INVIZIBILE, tranzacțiuni financiare în activitatea economică legală, dar tănuțit intenționat pentru a evita plata impozitelor, taxelor sau respectarea anumitor standarde legale; tranzacțiuni financiare în activitatea economică nereglementată de stat, ascunsă de statistica oficială, licențiere și impozitare.

OPERAȚII ÎN NUMERAR, circulație monetară în numerar aplicată ca mijloc de plată la operațiile de vânzare-cumpărare a bunurilor, prestarea serviciilor, achitarea altor plăți în numerar.

OPERAȚII LOGISTICE, lucrări de păstrare, împachetare, marcare, consolidare, încărcare sau descărcare a mărfurilor.

OPERAȚII PRIN VIRAMENT, tip de operații financiare de transfer a banilor prin intermediul băncilor, poștei, comunicațiilor obișnuite, mijloacelor electronice TIC, efectuate la comanda persoanelor fizice sau juridice.

OPERAȚII VALUTARE DE CONVERSIE, Vezi Operații bancare valutare.

OPERAȚII VALUTARE, activitate a instituțiilor bancare, companiilor și altor subiecți economici cu valută străină: achitarea plăților în valută străină la operațiile de vânzare-cumpărare la import și export, operații de creditare și împrumut în valută străină.

OPERAȚII VENCIUR, activități de finanțare a unor proiecte de afaceri inovaționale cu risc sporit de eşuare.

OPERAȚIUNE DIRECTĂ, pe piața hârtiilor de valoare, comercializarea activelor personal de către emitent.

OPIS DE INVENTARIERE, listă de inventariere perfectată la evaluarea în natură a bunurilor aflate la evidență contabilă într-o companie, ulterior rezultatele se confruntă cu cartea mare.

OPONENT, adversar într-o discuție.

OPORTUNISM, comportament fraudulos în timpul perfectării contractelor pentru tranzacțiunile pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare, prin introducerea unor clauze echivoce, pentru a obține avantaje față de partener.

OPROBRIU JUDICIAR, apreciere publică dată de instanța de judecată faptelor comise de un infractor.

OPTARE, drept de alegere între două sau mai multe alternative la alegerea cetățeniei.

OPTIMIZARE, randament al unei mașini, al unui sistem tehnic care corespunde unor exigențe raționale sporite; proces de selectare și aplicare a celei mai bune soluții dintre toate variantele posibile.

OPTIMIZAREA PLĂȚILOR DATOARE, proces de restructurare a datoriilor debitoare.

OPȚIUNE CILINDRICĂ, tip de tranzacție pe piața valutară, când brokerul cumpără o

opțiune de valută și imediat o vinde la un preț mai jos pentru a obține profit.

OPȚIUNE CU TERMEN EXPIRAT, opțiune cumpărată, dar ne utilizată în termenul stabilit.

OPȚIUNE DE AUR, contract cu drept de cumpărare sau vânzare a aurului în termenii stabiliți la prețul negociat de părți.

OPȚIUNE DE AUTOR, clauză contractuală opțională aplicată la editarea unor lucrări.

OPȚIUNE DE BURSĂ, drept de a efectua operație de vânzare-cumpărare pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare în ziua stabilită în contract și la prețul opțional acceptat.

OPȚIUNE DE CUMPĂRARE, Vezi Opțiune de bursă.

OPȚIUNE DE VÂNZARE, Vezi Opțiune de bursă.

OPȚIUNE DUBLĂ, contract de opțiune, care poate fi fie cumpărată, fie vândută la prețul de bază.

OPȚIUNE VALUTARĂ, contract de opțiune pe piața valutară cu dreptul de a face o operație de vânzare-cumpărare a valutei la un curs stabilit anterior.

OPȚIUNE, în tranzacțiunile comerciale pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare, condiție stipulată potrivit căreia o parte contractantă, care își asumă obligații ferme, acordă celeilalte părți, pentru un anumit termen, dreptul de a alege între diferitele condiții ale contractului sau chiar dreptul de a renunța la tranzacție.

ORA „TAURULUI”, creștere stabilă a cursului la prețuri pe piața bunurilor, serviciilor, valutară și a hârtiilor de valoare.

ORA „URSULUI”, scădere stabilă a cursului la prețuri pe piața bunurilor, serviciilor, valutară și a hârtiilor de valoare.

ORAGNELE DE CONDUCERE A UNEI COOPERATIVE, organele de administrare a entității constituite în conformitate cu statutul pe un anumit termen.

ORAGNELE DE CONDUCERE A UNEI ORGANIZAȚII SINDICALE, organele de administrare a entității constituite în conformitate cu statutul pe un anumit termen.

ORAGNELE DE CONDUCERE A UNEI SOCIETĂȚI, PE ACȚIUNI, organele de administrare a entității constituite în conformitate cu statutul pe un anumit termen.

ORAGNIZAȚIE FILANTROPICĂ, organizație necomercială, care desfășoară activități de binefacere, care de regulă, nu sunt supuse impunerii.

ORALITATEA PROCEDURILOR JUDICIARE, termen juridic de referință privind principiul democratic stabilit în justiție, conform căruia toate dosarele examinate în instanță, anunțarea sentinței judecătorești în cauzele civile și penale are loc nemijlocit în ședințele de judecată.

ORÂNDUIRE DE STAT, termen juridic de referință privind un tip de organizare politică și teritorială internă a statului sub aspectul regimului și al formei de stat; norme juridice constituționale, care stau la temelia constituirii organelor puterii de stat.

ORÂNDUIRE SOCIALĂ, conform dreptului constituțional, termen juridic de referință privind un sistem de relații sociale în stat.

ORDER, (*commission*), clauză contractuală, conform căreia o parte se angajează să efectueze anumite operații în numele celeilalte părți.

ORDIN DE DESCĂRCARE, în comerțul exterior, document expediat în adresa portului pentru asigurarea descărcării mărfurilor transportate cu o navă.

ORDIN DE ÎNCASARE ÎN CONSTRUCȚII, transmitere în bancă a documentelor de decontare a bunurilor construite, pentru a fi scoase de la evidența plătitorilor.

ORDIN DE ÎNCASARE, document pe baza căruia se dispune primirea unei sume de bani prin casierie de la persoane fizice; transmitere în bancă a documentelor de decontare a bunurilor casate, pentru a fi scoase de la evidență ca mijloc de plată sau gaj.

ORDIN DE PLATĂ ACCEPTAT, tip de dispoziție de plată dată de client băncii sale și utilizată doar o singură dată pentru achitarea unei datorii din contul clientului.

ORDIN DE PLATĂ LA PACHET, termen economic de referință despre procedura plății unei hârtii de valoare. Vezi Cambie la pachet.

ORDIN DE PLATĂ SUBMĂRFAR, termen economic de referință privind un tip de hârtie de valoare de credit.

ORDIN DE PLATĂ, termen economic de referință despre un tip de indicație privind plata hârtii de valoare; termen economic de referință privind un tip de hârtie de valoare; termen economic de referință privind un tip de operație bancară cu o hârtie de valoare; aviz de plată emis de către o bancă pentru efectuarea unei plăți; bilet cu ordin de a plăti cuiva o sumă anumită; dispoziție dată de către o bancă pentru a plăti o sumă de bani unei persoane fizice sau juridice.

ORDIN, (*order*), act administrativ prin care cineva primește o însărcinare oficială; dispoziție dată de către o bancă pentru a plăti o sumă de bani unei persoane fizice sau juridice; dispoziție scrisă sau comandă orală adresată unui executant pentru a face un lucru; tip de act legislativ-normativ.

ORDINEA COMPENSĂRII PAGUBEI ADUSE ANGAJATORULUI, prevedere a Codului muncii și clauză a contractului de muncă și contractului de răspundere materială ale angajaților în muncă.

ORDINEA CONSECUTIVITĂȚII PLĂȚILOR, clauză contractuală la încheierea acordului clientului cu banca, prin care stabilește ordinea plăților pe toate conturile deschise în bancă.

ORDINEA DE SATISFACERE A REVENDICĂRIILOR, Vezi Ordinea plăților.

ORDINEA DIFUZĂRII ACȚIUNILOR, procedură stabilită de legislația în vigoare.

ORDINEA PLĂȚII UNEI DATORII BĂNEȘTI, Vezi Ordinea plăților.

ORDINEA PLĂȚILOR, normă de drept civil care stabilește ordinea și consecutivitatea

plăților în funcție de gradul de urgență al acestora.

ORDINEA SATISFACERII RECLAMAȚIILOR, procedură stabilită de legislația în vigoare la falimentarea sau desființarea unei companii.

ORDONANȚĂ, hotărâre judecătorească dată în proceduri cu caracter urgent; act legislativ al unui guvern emis în perioada de vacanță a legislativului.

ORDONATOR DE CREDITE, persoană de răspundere (conducătorul, adjunctul său cu așa atribuții funcționale delegate, și contabilul șef), responsabilă de gestionarea mijloacelor bugetare alocate pentru instituția pe care o reprezintă.

ORDONATOR DE SURSE BUGETARE, Vezi Ordonator de credite.

ORDONATOR PRINCIPAL DE CREDITE conducătorul unei instituții bugetare, responsabil de gestionarea mijloacelor bugetare alocate pentru instituția pe care o reprezintă.

ORDONATOR, persoană fizică sau juridică desemnată de instanța de judecată ca responsabilă de păstrarea și distribuirea bunurilor și achitarea datoriilor rămase după o persoană decedat, care nu a lăsat testament de moștenire.

ORDONATORUL MĂRFURILOR, persoană fizică sau juridică, care este în drept să gestioneze mărfurile conform mandatului sau bunului plac.

ORE DE VÂRF, timp favorabil pentru plasarea anunțurilor publicitare.

ORGAN ADMINISTRATIV, administrația sau personalul din conducerea unei companii.

ORGAN DE CONTROL VALUTAR, atribuție de bază a Băncii Naționale.

ORGAN ELECTIV, organe de stat care sunt alese de cetățeni în mod direct pentru o anumită perioadă de timp.

ORGAN LEGISLATIV, organul suprem în stat care conform atribuțiilor constituționale, adoptă legile în țară.

ORGANE FINANCIARE, sistem ierarhic de subdiviziuni care asigură finanțarea bugetară activităților prevăzute de exercițiul bugetar pe toată țara.

ORGANE PROFESIONALE, tip organizație sindicală obștească, menită să conlucreze cu administrația companiilor în vederea apărării drepturilor legitime ale membrilor săi.

ORGANELE ADMINISTRĂȚIEI PUBLICE LOCALE, organele electivă de nivelul întâi și doi: primăria satului, primăria comunei, primăria orașului sau a municipiului, consiliile comunale, orașenești, municipale și raionale.

ORGANELE DE ANCHETĂ PENALĂ, structuri ale organelor de forță, care efectuează măsuri de cercetare și examinare operativă a cauzelor penale.

ORGANELE DE DREPT, instituții specializate de forță ale statului care asigură ordinea publică și de drept în țară: judecătoria, procuratura, instituțiile ministerului afacerilor interne, SIS, ministerul apărării ș.a.

ORGANELE FISCALE, sistem ierarhic de subdiviziuni care asigură perceperea impozitelor pe toată țara.

ORGANELE STATULUI, partea organizată a mecanismului statal – organe legislative, organe executive și organe de drept, împuternicită cu anumite competențe și mijloace tehnice pentru a-și îndeplini misiunea.

ORGANILE DE SECURITATE A STATULUI, Vezi Organele de drept.

ORGANIZAREA BUGETARĂ, politică economică și financiară de stat, cadru legislativ de organizare a sistemului bugetar și principii de perfectare, examinare, adoptare și executare a bugetului.

ORGANIZAREA BUSINESSULUI, perioadă de constituire a unei companii într-un domeniu de afaceri; structură de marketing al unei companii, care este preocupată de stabilirea sarcinilor pentru toate structurile de producere și desfacere-aprovizionare ale companiei.

ORGANIZAREA JUDECĂTOREASCĂ, sistem de norme juridice, sistem de instituții ju-

ridice; principii de organizare, structura și aria de competențe ale judecătorilor.

ORGANIZAREA MUNCII, sistem de măsuri manageriale menite să asigure un proces eficient și coerent de producere a bunurilor, prestare a serviciilor și efectuare a tranzacțiilor de vânzare-cumpărare pe piața hârtiilor de valoare.

ORGANIZAREA ȘTIINȚIFICĂ A MUNCII, aplicarea la organizarea muncii a unor principii noi bazate pe știință, tehnică și tehnologii avansate, menite să sporească randamentul și să îmbunătățească condițiile de muncă.

ORGANIZAREA TERITORIULUI, domeniu de management de stat privind reglementarea regimului proprietății funciare.

ORGANIZATION CHART, organigramă sau schemă de organizare a unei companii.

ORGANIZAȚIA INTERNAȚIONALĂ A MUNCII (ILO), agenție specializată a ONU din 1946, cu sediul la Geneva, creată în 1919, în scopul ridicării nivelului de trai și de muncă pe plan internațional și al îmbunătățirii condițiilor de muncă.

ORGANIZAȚIA MARITIMĂ INTERNAȚIONALĂ (IMO), agenție specializată în cadrul ONU, cu sediul la Londra (Marea Britanie), creată în 1948 în scopul facilitării cooperării în domeniul navigației maritime internaționale, asigurării securității maritime, prevenirii poluării mărilor și oceanelor.

ORGANIZAȚIA MODIALĂ DE STANDAR-DIZARE, a fost fondată la Londra în 1946 cu scopul de a elabora standardele internaționale și colaborare în domeniu între statele participante.

ORGANIZAȚIA MONDIALĂ A COMERȚULUI (WTO), organizație interguvernamentală, cu sediul la Geneva (Elveția), creată la 01.01.1995 ca succesoare a Acordului General pentru Tarife și Comerț, în scopul constituirii unui forum pentru negocieri comerciale multilaterale, revizuirii politicilor comerciale naționale, extinderii colaborării cu alte instituții internaționale (în special cu FMI și Banca Mondială) pentru a realiza o mai mare

coerență în politica economică globală, promovării liberalizării schimburilor comerciale.

ORGANIZAȚIA MONDIALĂ PENTRU PROTECȚIA PROPRIETĂȚII INTELLECTUALE, (WIPO), agenție specializată în cadrul ONU, cu sediul la Geneva, fondată în 1967, în scopul facilitării cooperării statelor pentru punerea în aplicare a acordurilor internaționale în vigoare privind proprietatea intelectuală.

ORGANIZAȚIA NAȚIUNILOR UNITE PENTRU ALIMENTAȚIE ȘI AGRICULTURĂ, (FAO), agenție internațională în cadrul ONU, cu sediul la Roma (Italia), creată la 16.10.1945, ca instrument de luptă contra foametei și sărăciei, ameliorarea alimentației și a securității alimentare și accesul tuturor țărilor la o alimentație adecvată unei vieți active și sănătoase.

ORGANIZAȚIA NAȚIUNILOR UNITE PENTRU DEZVOLTARE INDUSTRIALĂ, (UNIDO), agenție specializată în cadrul ONU din 1984, cu sediul la Viena, creată la 17.12.1966, în scopul promovării și accelerării procesului de industrializare în țările în curs de dezvoltare.

ORGANIZAȚIA NAȚIUNILOR UNITE PENTRU ÎNVĂȚĂMÂNT, ȘTIINȚĂ ȘI CULTURĂ, (UNESCO), agenție specializată în cadrul ONU, cu sediul la Paris, creată în 1945, în scopul intensificării colaborării între națiuni în domeniul educației, științei, culturii și comunicării, în spiritul respectului universal pentru dreptate și în dominația legii, pentru drepturile omului și libertățile fundamentale, indiferent de rasă, sex, limbă sau religie.

ORGANIZAȚIA NAȚIUNILOR UNITE, (UNO), organizație internațională cu sediul în New York, fondată, prin semnarea la 26 iun. 1945, a Cartei de la San-Francesco de către 50 de state, creată în scopul menținerii păcii și securității internaționale prin luarea de măsuri colective împotriva actelor de agresiune, dezvoltarea relațiilor prietenești între națiuni, promovarea cooperării internaționale în domeniul economic, social, cultural și umanitar.

ORGANIZAȚIA PRODUCȚIEI, comunitate de indivizi antrenați conform principiilor de

diviziune a muncii în organizarea fabricării mărfurilor în baza fondurilor fixe și mijloacelor circulante din dotare.

ORGANIZAȚIA STATELOR ARABE EXPORTATOARE DE PETROL, (OAEPC), organizație regională, cu sediul la Kuwait, creată în 1968, în scopul protejării intereselor țărilor membre și stabilirii căilor și mijloacelor pentru dezvoltarea cooperării lor în domeniul petrolului.

ORGANIZAȚIA ȚĂRILOR EXPORTATOARE DE PETROL (OPEC), organizație internațională fondată de majoritatea țărilor exportatoare de petrol cu scopul de a dezvolta o politică comună și de a coordona activitățile lor în ceea ce privește volumul de extragere a petrolului, menținerea prețurilor stabile la petrol, asigurarea furnizării stabile de petrol consumatorilor și obținerea unui profit suficient pentru investiții în industria petrolieră.

ORGANIZAȚIE AGREGATĂ, asociație corporativă, constituită din câteva companii pe diferite principii, cu păstrarea autonomiei sau nu.

ORGANIZAȚIE COMERCIALĂ, persoană fizică sau juridică, care în baza legislației în vigoare desfășoară activitate de vânzare-cumpărare a mărfurilor cu scopul de a obține profit.

ORGANIZAȚIE COMUNĂ, Vezi Organizație.

ORGANIZAȚIE CONGLOMERAT, formă de asociere și activitate economică a unui concern cu mai multe companii filiale în subordine, care nu sunt legate tehnologic între ele.

ORGANIZAȚIE DE COOPERARE ȘI DE DEZVOLTARE ECONOMICĂ, organizație internațională care unește cele mai dezvoltate țări ale lumii pentru a face schimb de experiență în domeniul politicilor economice, sociale, de mediu ș.a.

ORGANIZAȚIE DE CREDIT, instituție bancară licențiată persoană juridică care acordă împrumuturi de credit pe bază de contract.

ORGANIZAȚIE FORMALĂ, grup constituit temporar din angajații mai multor subdiviziuni ale unei companii pentru soluționarea unei probleme majore.

ORGANIZAȚIE INTERNAȚIONALĂ DE CREDIT ȘI VALUTARĂ, Vezi Organizație.

ORGANIZAȚIE INTERNAȚIONALĂ INTERSTATALĂ, Vezi Organizație.

ORGANIZAȚIE INTERNAȚIONALĂ, asociație sau uniune a mai multor state sau organizații naționale neguvernamentale constituite pentru a conlucra în domeniile politic, economic, social, cultural, tehnico-științific, sportiv, de recreație și altele întru binele fondatorilor.

ORGANIZAȚIE NECOMERCIALĂ, Vezi Organizație.

ORGANIZAȚIE NEFORMALĂ, Vezi Organizație.

ORGANIZAȚIE OBȘTEASCĂ, Vezi Organizație.

ORGANIZAȚIE RELIGIOASĂ STRĂINĂ, Vezi Organizație religioasă.

ORGANIZAȚIE RELIGIOASĂ, formă benevolă de organizare instituțională și de satisfacere a necesităților de cetățenilor în temeiul dreptului constituțional privind libertatea conștiinței.

ORGANIZAȚIE SUBORDONATĂ, principiu ierarhic de organizare a unui sistem de entități economice cu mai multe nivele.

ORGANIZAȚIE ȘTIINȚIFICĂ, structură de cercetare cu statut de instituție de stat, privată sau mixtă stat sub formă de institut, centru, laborator sau altă formă de organizare, care organizează cercetări științifice într-un domeniu.

ORGANIZAȚIE TERITORIALĂ, Vezi Organizație.

ORGANIZAȚIE VAMALĂ MONDIALĂ (WCO), organizație internațională interguvernamentală a cărei activitate este concentrată pe dezvoltarea instrumentelor internaționale, convenții privind clasificarea mărfurilor, valoarea vamală, regulile de origine, taxele vamale, securitatea lanțului de aprovizionare, facilitarea procedurilor comerciale internaționale, combaterea infracțiunilor vamale și circulației ilegale a mărfurilor contrafăcute, protecția

drepturilor de proprietate intelectuală și lupta împotriva corupției.

ORGANIZAȚIE, persoană juridică cu balanță proprie și patrimoniu pentru a desfășura o activitate economică; grup de state sau de oameni reuniți pe baza unui regulament sau a unui statut în vederea desfășurării unei activități comune; grup de oameni cu concepții sau preocupări comune, care activează organizat în temeiul unui regulament sau unui statut

ORGANUL PERSOANEI JURIDICE, parte componentă a persoanei juridice, care prin delegare, este reprezentată în relațiile oficiale de afaceri sau în relațiile cu instituțiile statului.

ORIENTARE PROFESIONALĂ, politică socială de stat în domeniul pregătirii resurselor umane și proces de orientare a populației spre îmbrățișarea profesiilor de care au nevoie ramurile economiei naționale și solicitate de piața resurselor de muncă.

ORIGINALUL DOCUMENTULUI OFICIAL, primul sau unicul exemplar al unui document de stat.

OSTATIC, termen juridic de referință privind o persoană reținută ilicit drept garanție pentru îndeplinirea unor cerințe.

OUTRIGHT FORWARD, termen economic de referință privind tranzacțiunile pe piața valutară internațională.

OUTRIGHT, termen economic de referință privind tranzacțiunile pe piața valutară.

OUTSIDER, termen economic de referință privind caracterizarea unor participanți – persoane fizice sau juridice la licitații.

OUTTRAIDE, termen economic de referință privind eșuarea unei licitații din motive tehnice (denumire incorectă a companiei, preț eronat al mărfii).

OVERBOUGHT, fluctuație bruscă a cursurilor valutare sau a prețurilor la mărfuri sau hârtii de valoare pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

OVERCOMITMENT, contract de credit, care prevede că mărimea datoriei la restituire este mai mare decât gajul sau volumul creditului.

OVERDRAFT, formă de credit de scurtă durată acordat de o bancă celor mai de nădejde clienți.

OVERNIGHT CREDIT, tip de credit inter-bancar de scurtă durată, acordat pentru o zi sau în zilele de odihnă de vineri seara până luni dimineața.

OVERSAID DELIVERY, prevedere contractuală și proces de livrare a mărfurilor transportate dintr-o navă în alta prin descărcare-încărcare în larg, peste bord.

— P —

PABLCITY, strategie și instrument de marketing pentru promovarea mărfurilor; companii cu renume și reputație indubitabilă.

PACHET AL ACȚIUNILOR DE CONTROL, cotă parte a acțiunilor, aflate în posesia unui posesor – persoană fizică sau juridică, care îi permite să controleze activitatea societății sau companiei.

PACHET DE SERVICII, ofertă în serviciile de asigurări.

PACHET DUBLU, tip de expediere a unui document secret cu mențiunea „plic dublu”, care se află în două plicuri: pe primul este indicată doar adresa cui este destinat, iar pe cel din interior este indicat numele destinatarului.

PACHET SOCIAL, înlesniri oferite angajaților de patronul sau consiliul director al unei companii sub formă de plată pentru procurarea alimentelor, instruire, servicii medicale, transport, închirierea spațiului locativ ș.a.

PACHETUL HÂRTIILOR DE VALOARE, diferite tipuri de active propuse pentru operații de vânzare-cumpărare pe piața hârtiilor de valoare.

PACT, tip de tratat internațional care reglementează relațiile privind anumite drepturi și obligații reciproce dintre două sau mai multe state.

PAGUBĂ MATERIALĂ, daună materială suferită de cineva sau pricinuită cuiva – persoană fizică sau juridică în urma nerespectării contractelor de afaceri sau a infracțiunilor patrimoniale.

PAGUBĂ, prejudiciu material suferit de o persoană sau adus unei persoane ca urmare a săvârșirii unei fapte ilicite; daună materială sau spirituală suferită de cineva sau pricinuită cuiva

PAGUBE CAUZATE UNEI AVCERI, Vezi Prejudiciu economic de la afaceri.

PAGUBE CAUZATE UNOR BUNURI, infracțiune din culpă privind deteriorarea sau stricarea bunurilor unei persoane fizice sau juridice.

PAIS, unitate monetară într-un șir de țări.

PALIATIV, măsură, activitate, proces, factor sau soluție, care rezolvă temporar o situație sau efectele ei.

PANACEE, soluție salvatoare în orice situație; mijloc de îndreptare contra tuturor relelor.

PANĂ FISCALĂ, tip și categorie de impozite fiscale indirecte.

PANĂ, metodă de analiză economică și termen economic de referință privind evoluția prețurilor pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

PANICĂ FINANCIARĂ, fenomen social la scăderea cursului valutar și creșterea inflației, care stimulează posesorii de conturi în bancă să-și retragă depozitele.

PANICĂ LA BANCĂ, Vezi Panică financiară.

PANICĂ LA BURSĂ, scădere bruscă a prețului hârtiilor de valoare în urma unei crize bursiere.

PANOU PUBLICITAR, (*fire wall*), panou de reclamă, care marchează integral un perete al unui edificiu; bloc grafic de reclamă pe internet, cu trimitere la persoana care face publicitate.

PANOUL CONSUMATORULUI, instrument aplicat în strategia de marketing pentru a spori vânzările.

PAOLO, unitate monetară în trecut în regiunea Papală.

PAPER LOSSES, pagubă formată în rezultatul reevaluării activelor unei companii la un preț mai mic sau a pasivelor acesteia la un preț mai mare.

PAPETO, unitate monetară în trecut în regiunea Papală.

PARA, unitate monetară într-un șir de țări.

„**PARADIS BANCAR**”, zonă economică liberă, în care funcționează un regim valutar și fiscal liberal.

„**PARADIS FISCAL**”, state, în care sunt aplicate înlesniri fiscale majore.

PARADOXUL ARROW K, este o problemă cu care se confruntă companiile atunci când gestionează proprietatea intelectuală peste hotare.

PARADOXUL ECONOMISIRII, în știința economică, rezultatul contradictoriu al aspirației unei națiuni de a-și majora averea prin creșterea economiilor fără o creștere corespunzătoare a investițiilor.

PARADOXUL GIFFEN, spune că dacă la un bun crește prețul acestuia, oamenii nu vor renunța să cumpere chiar mai mult din acel produs, de oarece este strict necesar.

PARADOXUL LEONTIEV, concluzia la care a ajuns V. V. Leontiev în urma aplicării metodei „input-output” pentru doi factori de producție - capital și muncă - la modelul Heckscher - Ohlin și la analiza comerțului exterior din SUA din 1947.

PARADOXUL VALORII, este o contradicție faptul că apa este mai ieftină decât diamantele, în ciuda diamantelor care nu au o asemenea importanță pentru viață.

PARADOXUL VEBLEN, spune că dacă la un bun crește prețul acestuia, oamenii tot nu vor renunța să-l cumpere de oarece acel produs este un bun de prestigiu.

PARADOXUL VOTĂRII, arată că preferințele colective sunt ciclice, chiar dacă preferințele individuale nu sunt așa, pentru că implică faptul că voința majorităților intră în conflict între ele (unele cu altele), fiind posibil ca sistemul procedural al vreunei sesiuni de alegere să dezmințască criteriul „întotdeauna un câștigător.” Când acest lucru se întâmplă, are loc din cauză că majoritatea persoanelor în conflict sunt formate de diferite grupuri de indivizi.

PARAFĂ, grad de confidențialitate a informației; semnătură prescurtată, ștampilă specială; iscălitură prescurtată făcută pe un document; semn la sfârșitul unei iscălituri pentru a o proteja de falsificare; ștampilă cu semnătura imprimată a unei persoane.

PARALELISM, în managementul afacerilor, carență și situație când două subdiviziuni, filiale sau secții desfășoară aceeași activitate.

PARAMETRII MANAGEMENTULUI ECONOMIC, indicatori de stabilizare, de stimulare și regulatorii, aplicați în managementul afacerilor.

PARC ȘTIINȚIFICO-INDUSTRIAL, entitate cu capital mixt autohton și străin, care îmbină în activitatea sa cercetarea cu inovațiile și implementarea lor în serie în producție.

PARC TEHNOLOGIC, entitate care îmbină activitatea de cercetare și inovațională cu educația și transferul tehnologic.

PARCEL, lot mic de marfă.

PARCELARE, proces de împărțire a unui teren agricol sau a unui trup de pădure în loturi relativ mici.

PARCELĂ, bucată de pământ arabil care a fost acordată țăranului de către proprietar; bucată de teren de proporții relativ mici, care face parte dintr-un teren mai întins.

PARITATE MILITAR-STRATEGICĂ, egalitate relativă între state privind potențialul lor militar.

PARITATE MONETARĂ, indicator privind cantitatea de aur pe care o conține două valute naționale comparabile.

PARITATE NOMINALĂ, curs oficial al monedei naționale în raport cu un etalon de valoare.

PARITATE VALUTARĂ, curs de schimb oficial stabilit pentru două valute, indicator de echivalență între diferite valute, pe baza conținutului lor în aur, aprobat prin lege.

PARITATE, stare de echivalență în valoarea unor mărimi, fenomene, lucruri.

PARITATEA CAPACITĂȚII DE CUMPĂRARE, indicator comparativ dintre două sau mai multe valute naționale privind capacitatea lor de procurare a bunurilor în țările de origine.

PARITATEA COTEI PROCENTUALE, concepție economică și indicator de analiză financiară a prețurilor de vânzare a activelor pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

PARITATEA OPȚIUNII, indicator de comparație între prețurile și profiturile unor opțiuni.

PARITATE-AUR, curs de schimb valutar stabilit în funcție de asigurarea acestora cu aur.

PARIU, rămășașag a două sau mai multe persoane fizice asupra unui lucru contrar cu achitarea unei recompense de către cel care nu a avut dreptate; joc de noroc la ruletă, la cursele de cai sau loterie.

PARLAMENT, organ electiv legislativ suprem în unele țări.

PARLAMENTARISM, formă de guvernare caracteristică statelor parlamentare cu supremația în stat a parlamentului; tactică și formă de luptă politică bazată pe forme parlamentare.

PARLAMENTUL EUROPEAN, organ consultativ și recomandat al UE.

PARTE SOCIALĂ ANUALĂ, sumă de bani sub formă de cotizație plătită anual de membrii unei cooperative.

PARTE SOCIALĂ OBLIGATORIE, cotizație de intrare într-o cooperativă, care oferă drepturi depline membrului cooperativei.

PARTEA CIVILĂ, parte în procesul penal alături de inculpat, partea vătămată și partea responsabilă civilmente, care exercită acțiunea civilă în cadrul procesului penal.

PARTEA RESPONSABILĂ CIVILMENTE, parte în procesul penal chemată să răspundă conform legii civile pentru pagubele provocate prin faptă învinutului sau inculpatului.

PARTEA VATAMATĂ, individ în procesul penal care a suferit prin fapta penală o vătămare fizică, morală sau materială.

PARTENER ADORMIT, participant la o afacere, cu contribuție bănească sau materială personală, dare care nu participă la managementul companiei.

PARTENER CU RESPONSABILITATE LIMITATĂ, participant la o afacere colectivă, care are dreptul de a participa la managementul companiei conform mărimii cotizației depuse la fondare.

PARTENER NOMINAL, participant la o afacere colectivă, care a depus contribuția sa materială, dar nu manifestă interes față de activitatea economică a acesteia, de multe ori

compania profită de bunul nume și reputația acestui partener.

PARTENER PASIV, Vezi Partener adormit.

PARTENER PRINCIPAL, participant la o afacere colectivă, care posedă atribuții manageriale nelimitate.

PARTENER, fiecare dintre persoanele fizice sau juridice angajate într-o tranzacție de afaceri pe bază de contract.

PARTENERIAT DEPLIN, tip de răspundere colectivă și individuală a membrilor unei asociații față de obligațiile acesteia (profit, pierderi, datorii).

PARTENERIAT GENERAL, Vezi Parteneriat deplin.

PARTENERIAT INDUSTRIAL, metodă de parteneriat social, realizat prin vinderea acțiunilor companiei la angajații ei.

PARTENERIAT LIMITAT, parteneri ai unei afaceri care nu au dreptul de vot la toate activitățile manageriale ale companiei.

PARTENERIAT SOCIAL, sistem de relații reciproc avantajoase dintre angajatori și angajați, stabilite în baza contractului colectiv de muncă și prin alte metode.

PARTENERIAT STARTEGIC, acord de colaborare dintre doi subiecți economici, dintre care unul este mai puternic și îl poate influența pe cel mai slab, ultimul beneficiind de această situație.

PARTENERIAT, asociere pe bază de contract într-o afacere a doi sau mai mulți parteneri.

PARTICIPARE PE BAZĂ DE PARITATE, tip de participare prin cotă, în care fiecare dintre participanți la afacere deține cote egale.

PARTICIPARE POLITICĂ, noțiune sociologică privind implicarea cetățenilor în viața politică prin: participare pasivă cu drept de a participa la procesul electoral de stat și cu dreptul de a fi ales în toate organizațiile obștești în care face parte; participare activă cu drept de a face propuneri în adresa organelor de stat, de a se angaja în structurile de administrație ale statului, de a se întruni în asociații, organizații obștești și non-guvernamentale.

PARTICIPARE PRIN COTĂ, participare într-o afacere cu mijloace bănești sau cu bunuri, care constituie cota de participare cu drept de proprietate.

PARTICULARISM, doctrină politică și concepție ideologică, conform căreia se pretinde autonomia unei părți dintr-un stat.

PARTID POLITIC CONFESIONAL, comunitate de oameni uniți prin concepții politice, doctrine ideologice și interese sociale comune, criteriul de bază fiind confesiunea religioasă a acestora.

PARTID POLITIC, comunitate de oameni uniți prin concepții politice, doctrine ideologice și interese sociale comune.

PASAJ ELECTRONIC, rețea de magazine electronice.

PASAJ, spațiu acoperit rezervat numai pietonilor pentru a trece dintr-o stradă în alta, uneori în spațiul acesta sunt amenajate mici unități comerciale cu amănuntul sau de prestare a unor servicii.

PASIV, partea dreaptă a bilanțului contabil; totalitatea datoriilor și obligațiilor financiare ale unei companii.

PASIVE BANCARE, metodă de analiză economică și indicator privind starea resurselor financiare ale unei bănci comerciale.

PASIVE DE SCURTĂ DURATĂ, datoriile companiei pentru plata salariilor și rambursarea creditelor sau a datoriilor de pe termen scurt.

PASIVE LUATE ÎN CALCUL, totalul obligațiilor unei companii, care se referă la: volumul de finanțare directă și venituri, plăți de la arendă, credite de lungă durată și durată medie luate la bancă, alte tipuri de pasive.

PASIVE STABILE, mijloace folosite în circuitul de producție, dar care nu aparțin companiei.

PASIVE, totalitatea mijloacelor economice ale unei societăți comerciale, privite sub aspectul provenienței lor la un moment dat și al destinației lor; parte a bilanțului contabil în

care sunt înscrise fondurile unei societăți comerciale sau ale unei instituții la un moment dat.

PASIVITATE CRIMINALĂ, termen juridic de referință, infracțiune specifică.

PASIVUL CONSUMATORULUI, element de marketing și indicator subiectiv de eficiență a producătorului de mărfuri exprimat prin insatisfacția așteptărilor consumatorului de la bunul procurat.

PASSPORT OF THE CONTRACT, document special emis de o bancă și prezentat ca dovadă la trecerea controlului vamal, pentru a confirma legalitatea unei tranzacțiuni de export sau import în comerțul internațional.

PAȘAPORT DE SERVICIU, document oficial de identitate eliberat cetățenilor – înalți demnitari de stat și altor categorii privilegiate ai unui stat care dă dreptul de a se deplasa în altă țară în interese de serviciu.

PAȘAPORT DIPLOMATIC, document oficial de identitate eliberat personalului care activează într-o misiune diplomatică peste hotarele țării.

PAȘAPORT, document de identitate eliberat de un stat și care permite titularului său să călătorească în străinătate;

PAȘAPORTIZARE, pregătire fișelor tehnologice ale utilajului, echipamentelor, bunurilor.

PAȘAPORTIZAREA FONDURILOR FIXE, perfectarea documentelor care conțin date și informații privind descrierea tehnică și economică a fiecărui bun în parte în pașaportul lui tehnic.

PAȘAPORTUL MARINARULUI, document oficial de identitate eliberat cetățenilor, care activează în flota comercială, pe traseele internaționale.

PATENTĂ CONSULARĂ, document juridic prin care se confirmă numirea în funcție de consul a unei persoane.

PATENTĂ DE COMERȚ, document eliberat de organele de stat abilitate prin care se atestă dreptul titularului – persoană fizică sau juri-

dică de a practica în calitate de întreprinzător privat un anumit tip de activitate comercială.

PATERNALISM, interes manifestat de patronii sau conducătorii companiilor față de bunăstarea muncitorilor, față de atmosfera și starea de spirit din întreprindere, de relațiile corporative interumane.

PATRIMONIUL PUBLIC, noțiune în drepturile de autor, când o operă poate fi reprodusă fără permisiunea autorului.

PATRON (boss), stăpânul companiei; angajator.

PATRONAGE, tip de tutelă stabilită asupra unui individ cu capacitate de exercițiu limitată.

PAUPERISM, Vezi Pauperizare.

PAUPERIZARE ABSOLUTĂ, fenomen social negativ și stare de sărăcie extremă a populației.

PAUPERIZARE, stare de sărăcie extremă a populației.

PAVILION, construcție ușoară care adăpostește o unitate comercială, găzduiește o expoziție.

PAY ENVELOPE, salariu în plic.

PAZA CONTRA INCENDIILOR, politică socială de stat, măsuri întreprinse de stat și persoanele fizice sau juridice, menite să asigure contra focului sănătatea și viața oamenilor, bunurile imobile și mobile.

PAZĂ PARTICULARĂ, serviciu și activitate economică desfășurată de persoană fizică sau juridică în domeniu.

PĂMÂNT, primul factor de producție al omnirii.

PĂTRUNDERE ADÂNCĂ ÎN PIAȚĂ, strategie și măsuri de marketing.

PĂTRUNDERE PE PIAȚĂ, activități de marketing întreprinse de companii, menite să contribuie la sporirea vânzărilor pe piață.

PĂTURĂ SOCIALĂ, grup omogen de indivizi, distribuiți conform unor criterii de bază: pătură social vulnerabilă, pătură a persoanelor cu venit mediu, pătura socială cu venituri mari ș.a.

PĂZIRE ÎN TIMPUL GREVEI, metodă și formă de exprimare a protestelor de către angajații unei companii la intrare în blocul administrativ sau halelor de producție ca răspuns la nerespectarea angajamentelor contractului colectiv de muncă de către administrație.

PĂRÂT CIVIL, individ acuzat și chemat în judecată în chestiuni civile.

PĂRÂT, individ împotriva căruia a fost înaintată o învinuire.

PĂRGHIE ECONOMICĂ, instrumente juridice, economice și financiare, aplicate în managementul economic pentru a influența derularea proceselor economice: cadru legislativ-normativ, sistem de tarife, plăți și prețuri, impozite, dobândă la credite și depozite, politică monetară ș.a.

PCEUDOCORPORAȚIE, companie ne corporativă, care în management se comportă ca o corporație.

PCEUDORENȚĂ, operație de plată, care nu influențează situația pe piața hârtiilor de valoare.

PEDEAPSĂ INDIVIDUALIZATĂ, aplicarea sentinței de către judecată unui inculpat în funcție de gravitatea infracțiunii sau crimei săvârșite.

PEDEAPSĂ, act de constrângere prevăzut de lege și aplicat condamnatului de o instanță judecătorească drept sancțiune pentru o infracțiune; măsură aplicată cuiva pentru o greșeală sau o infracțiune săvârșită; măsură de constrângere, represiune sau sancțiune aplicată individului care a săvârșit o greșeală.

PENALITATE, amendă aplicată conform clauzei contractuale la întârzierea plății unei datorii.

PENALIZAREA IMPOZITULUI, tip și procedură de urmărire forțată pe cale administrativă.

PENI, unitate monetară divizionară într-un șir de țări.

PENITENCIAR, închisoare sau loc de privațiune a libertății și ispășire a pedepsei.

PENSIE ALIMENTARĂ, termen juridic de referință privind sprijinul material acordat periodic de către o persoană altelea în temeiul unei obligații stabilite amiabil prin lege sau printr-o hotărâre judecătorească.

PENSIE CU CONTRIBUȚII, Vezi Pensie de stat.

PENSIE CU INVESTIȚII, tip de pensie dintr-un fond privat de pensii, beneficiarul primind pensie lunară, dar și dobândă pentru banii vărsați în fond și plasați într-o afacere cu împrumut.

PENSIE DE BĂTRĂNETE, tip de pensie de muncă, acordată de stat la atingerea vârstei minime ce dă dreptul la pensionare.

PENSIE DE COMPENSAȚIE, Vezi Pensie la decesul întreținătorului.

PENSIE DE INVALIDITATE, tip de pensie acordată persoanelor care au suferit o traumă de producere sau în afara lucrului, precum și invalizilor nativi.

PENSIE DE STAT, tip de pensie plătită cetățenilor din fondul asigurărilor sociale.

PENSIE FĂRĂ CONTRIBUȚII, tip de pensie plătită cetățenilor, la stabilirea mărimii acesteia ne ținând cont de contribuția personală concretă a fiecăruia în fondul asigurărilor sociale.

PENSIE LA DECESUL ÎNȚEȚINĂTORULUI, tip de pensie de muncă, acordată persoanelor întreținute în cazul decesului în urma unui accident de muncă a întreținătorului.

PENSIE MINIMALĂ, tip de pensie de stat a cărei sumă de bani este plătită lunar către pensionarii cu pensii mici.

PENSIE NESTATALĂ, tip de pensie primită în baza unui acord de asigurare cu un fond privat de pensii.

PENSIE PENTRU VECHIME ÎN MUNCĂ, tip de pensie care depinde de mărimea cotizației totale plătită în fondul social pe parcursul activității de muncă.

PENSIE PERSONALĂ, tip de pensie de stat, acordată unor cetățeni pentru merite deosebite față de stat.

PENSIE SOCIALĂ, indemnizație bănească lunară plătită de stat cetățenilor care nu au nici un drept legal de a primi alte tipuri de pensie.

PENSIE SUPLIMENTARĂ, alocație de stat la unele categorii de pensionari cu pensii mici.

PENSIE, sumă de bani plătită periodic pe baza unor norme legale în cadrul asigurărilor sociale foștilor angajați după depășirea unei anumite limite de vârstă ori în caz de boală sau invaliditate, precum și urmașilor angajaților sau pensionarilor decedați.

PENURIE VALUTARĂ, lipsă acută de valută convertibilă pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare într-o țară.

PEORGANIZAREA PERSOANEI JURIDICE, proces juridic și organizatoric inițiat de fondatori privind încetarea sau schimbarea statutului persoanei juridice – întreprindere, companie, asociație, instituție prin: fuziune, contopire, scindare, alipire, transformare sau separare.

„**PEPENE GALBEN**”, (melon), termen economic de referință privind o formă de remunerare în numerar pe piața hârtiilor de valoare.

PERCEPERE, termen juridic și economic de referință privind luarea forțată a bunurilor și mijloacelor financiare.

PERCEPEREA IMPOZITELOR, noțiune economică de referință privind baza juridică și procedura de colectare a impozitelor.

PERCHEZIȚIE PERSONALĂ, Vezi Percheziție.

PERCHEZIȚIE, cercetare a unei încăperi, a unei persoane suspectate sau a domiciliului acesteia de reprezentanții organelor în drept în scopul descoperirii corpurilor delictive sau a altor probe materiale.

PERFEȚIONARE PROFESIONALĂ, Vezi Pregătire și recalificare profesională.

PERFEȚIONAREA BUNURILOR ARENDATE, cheltuieli suportate de arendaș în perioada folosirii bunurilor luate în arendă.

PERIOADA DE RISC, în asigurări, intervalul de timp, de care se ține cont la despăgubire.

PERIOADA DE VALORIFICARE A CREDITULUI, termen economic de referință privind timpul în care conform contractului dintre bancă și client trebuie însuși creditul conform destinației.

PERIOADA DOBÂNZII ANUALE, termen folosit la încheierea unei tranzacțiuni cu hârtii de valoare privitor la perioada de calculare a dobânzii anuale: este stabilit de instituție și poate fi 12 luni, 360 sau 365 de zile.

PERIOADĂ BUGETARĂ, interval de timp pentru care este aprobat bugetul de stat, de regulă, pentru 12 luni.

PERIOADĂ CONTRACTUALĂ DE ASIGURARE, interval de timp stipulat prin polița de asigurare, conform căruia este indicat valabilitatea perioadei de asigurare.

PERIOADĂ DE ACHITARE A CREDITULUI, interval de timp stipulat în contract prin care se stabilește modalitatea și termenii de rambursare a creditului și dobândii aferente.

PERIOADĂ DE BAZĂ, în analiza economică și statistică, indicator temporal privind o perioadă (lună, an) sau moment concret (data lunii), de la care începe numărătoarea sau compararea unui fenomen economic sau statistic.

PERIOADĂ DE CALCULARE A DOBÂNZII, Vezi Perioadă de scutire.

PERIOADĂ DE CONVERTIRE, interval de timp în care o hârtie de valoare sau acțiune privilegiată poate fi transformă în alt titlu de valoare.

PERIOADĂ DE CREDITARE, perioadă stabilită în contract, pentru cât timp se acordă împrumutul: credit de scurtă durată – până la un an, credit pe termen mediu – pentru 1-3 ani, credit pe termen lung - peste 3 ani.

PERIOADĂ DE ECHILIBRU PE PIAȚĂ DE LUNGĂ DURATĂ, interval de timp în care producătorii și cumpărătorii s-au acomodat la situația de pe piață.

PERIOADĂ DE ECHILIBRU PE PIAȚĂ DE SCURTĂ DURATĂ, interval de timp în care nu s-a acomodat producătorii și cumpărătorii la situația de pe piață.

PERIOADĂ DE GARANȚIE, termen de garanție măsurat în parcurs de kilometri, ore de lucru, zile sau ani de exploatare.

PERIOADĂ DE IMPUNERE, interval de timp stabilit pentru achitarea impozitelor și taxelor: o dată pe sau trimestrial, lunar.

PERIOADĂ DE LIVRARE A MĂRFURILOR, interval de timp și clauză în contractul de afaceri prin care este stipulat graficul de livrare a mărfurilor.

PERIOADĂ DE LUNGĂ DURATĂ, termen economic de referință privind un interval de timp pentru un eveniment economic mai mare de 5-7 ani.

PERIOADĂ DE PORBĂ, procedură legală de încercare prevăzută de Codul muncii aplicată la angajarea unor categorii de lucrători în câmpul muncii; timp în care angajatorul verifică calitățile profesionale ale persoanei angajate și cât de potrivit este pentru postul vacant propus.

PERIOADĂ DE PUNERE ÎN FUNCȚIUNE, interval de timp stabilit în contract între părți privind la termenii și condițiile de rare în exploatare a obiectului construit, care finalizează cu semnarea unui act tip.

PERIOADĂ DE RECUPERARE, interval de timp în care o investiție recuperează cheltuielile făcute și începe a aduce profit.

PERIOADĂ DE REPAOS, perioadă a timpului când navele nu sunt în exploatare și staționează din cauza condițiilor meteorologice de îngheț iarna.

PERIOADĂ DE SCURTĂ DURATĂ, termen economic de referință privind un interval de timp pentru un eveniment economic de până la un an.

PERIOADĂ DE SCUTIRE, interval de timp stipulat prin contract, conform căruia creditorul acordă anumite înlesniri al rambursarea creditului sau a dobândii.

PERIOADĂ DE SUBSCRIERE, interval de timp când solicitanții de a procura hârtii de valoare se pot înregistra.

PERIOADĂ DE TRANSPORTARE, timpul când navele transportă mărfuri și/sau călători, precum și timpul de deplasare dintre porturi fără încărcături.

PERIOADĂ DE TRANZIȚIE, în economie, termen care definește timpul de trecere de la economia planificată a sistemului administrativ de comandă la economia de piață în fostele state socialiste.

PERIOADĂ DINTRE DOUĂ COMENZI, metodă de analiză economică și indicator de monitorizare a procesului de producție.

PERIOADĂ DOBÂNDII FIXE, Vezi Perioadă de achitare a creditului.

PERIOADĂ PE PIAȚĂ, interval de timp în care un producător de marfă nu poate spori volumul producției ca răspuns la schimbarea prețului acesteia.

PERIOADĂ PE TERMEN MEDIU, în teoria economică, evoluția unui fenomen într-un interval de timp între 1-5/7 ani.

PERISABILITATE NATURALĂ, scăzământ natural al mărfurilor ca volum sau greutate în timpul păstrării acestora în urma evaporării, uscării, dispersării, pulverizării, stabilit conform normativelor în timpul inventarierii bunurilor.

PERMIS DE ȘEDERE, document de popula-re, eliberat cetățenilor străine sau apatrizilor de organele competente.

PERMISIUNE DE EXPEDIERE, acceptul cumpărătorului cu ridicata expediat vânzătorului (producătorului) în conformitate cu prevederile contractului de a expedia marfa cu inspecție la fața locului sau fără aceasta.

PERSOANĂ AFILIATĂ, investitor, care făcând parte din compania beneficiară, poate avea influență privind procesul investițional.

PERSOANĂ ASIGURATĂ CU PENSIE, angajat în sectorul public sau privat, care se află sub incidența legislației în vigoare privind asigurarile sociale obligatorii cu pensie pentru limita de vârstă.

PERSOANĂ ASOCIATĂ, personal mediator angajat la bursă, care se ocupă de lucrul cu clienții.

PERSOANĂ COINTERESATĂ, persoană fizică – membru al consiliului director, care deține o cotă mai mare de 20% de acțiuni.

PERSOANĂ DE ÎNCREDERE, (*fiduciary*), persoană fizică sau juridică imparțială și ne-cointeresată, numită de judecată sau adunarea creditorilor ca administrator a companiei falimentare sau în curs de reorganizare.

PERSOANĂ DE STAT, (*functionary*), persoană fizică - toate categoriile de angajați ai instituțiilor de stat.

PERSOANĂ FIZICĂ, om considerat ca subiect cu drepturi și cu obligații depline și care participă în această calitate la raporturile juridice, civile, administrative.

PERSOANĂ INFLUENTĂ, angajații unei companii, care pot influența adoptarea deciziilor: directorul, adjuncți lui, acționarii majoritari.

PERSOANĂ ÎN DIFICULTATE, individ, care nu își poate satisface necesitățile materiale și spirituale cu forțe proprii.

PERSOANĂ ÎNTREȚINUTĂ, (*dependent*), individ aflat în întreținerea deplină a altei persoane.

PERSOANĂ JURIDICĂ, organizație cu patrimoniu propriu și administrație de sine stătătoare, care se bucură de capacitatea de a avea drepturi și obligații.

PERSOANĂ PARTICULARĂ, cetățean care practică în mod individual o activitate economică.

PERSOANĂ PLENIPOTENȚIARĂ, persoană care în activitatea curentă are acces la informație confidențială sau la secretul de stat.

PERSOANĂ STRĂMUTATĂ, indivizi la care au fost în mod forțat le –a fost schimbat locul de trai; Vezi și Refugiat.

PERSOANĂ, om cu drepturi și obligații civice; organizație recunoscută ca subiect de drept.

PERSONA GRATA, cetățean străin agreat de un stat în care este acreditat diplomatic.

PERSONA NON GRATA, diplomat rechemat din funcții de statul pe lângă care este acreditat.

PERSONAL ADMINISTRATIV ȘI DE CONDUCERE, echipa managerială și servicii auxiliare contabilitate, personal ș.a ale unei companii, care prin activități manageriale, contabile, logistice, juridice, marketing și de altă natură asigură buna activitate a proceselor de bază derulate de entitatea economică.

PERSONAL ADMINISTRATIV, efectiv de lucrători ai unei companii, antrenați în managementul afacerii, dar care nu participă nemijlocit în producerea bunurilor, prestarea serviciilor sau efectuarea operațiilor cu hârtiile de valoare.

PERSONAL DE CONDUCEREE, efectivul de conducere a unei SA, companii sau alt subiect economic. Vezi și Personal administrativ și de conducere.

PERSONAL INFERIOR DE SREVICIU, Vezi Personal administrativ și de conducere.

PERSONAL NESCRIPȚIC, persoane din afara statelor companiei, angajate pe bază de contract pentru executarea unor anumite lucrări.

PERSONAL, serviciu resurse umane într-o companie sau instituție care se ocupă cu angajarea personalului; efectiv uman care lucrează într-o instituție sau o companie, pe un vehicul de transport terestru sau o navă maritimă, fluvială ori aeriană. Vezi și Numărul de lucrători.

PERSONALIZARE, în teoria managementului, metodă de sporire a responsabilităților resurselor umane prin concretizarea amănunțită a obligațiunilor de lucru în fișele de post ale angajaților.

PERSONALIZAREA CARTELEI DE PLATĂ, operație de aplicare a informației personalizate pe un instrument de plată fără numerar.

PESETO, unitate monetară în Spania.

PESO, unitate monetară într-un șir de țări.

„PEȘTE”, model standard după care se per-

fectează un contract, un acord, un act de verificare.

PETIȚIE PARTICULARĂ, Vezi petiție.

PETIȚIE, scrisoare oficială sub formă de cerere adresată unei autorități de stat sau conducerii unei companii; document scris de o persoană sau de un grup de persoane și adresat unei instituții, organizații sau autorități, în care se formulează o cerere, o revendicare, un punct de vedere etc.

PETRODOLARI, termen economic de referință privind venitul obținut de o țară din comercializarea pe piața externă a petrolului și gazelor extras; banii petrolieri.

PIASTRU, unitate monetară într-un șir de țări.

PIAȚA „BOILOR”, piață bursieră a bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare, în care se atestă creșterea prețurilor în urma cererii sporite din partea cumpărătorilor.

PIAȚA „URȘILOR”, situație pe piața bursieră cu tendință de scădere a prețurilor din cauza lipsei de cerere.

PIAȚA ACCEPTELOR BANCARE, sferă de activitate economică în domeniul de împrumut a capitalului prin operații cu cecuri și cambii acceptate.

PIAȚA ACȚIUNILOR ÎN EURO, sferă de activitate economică în băncile statelor Uniunii Europene cu operații de vânzare-cumpărare a obligațiilor emise de creditori pe termen lung.

PIAȚA ASIGURĂRILOR, sferă de activitate economică de prestare pe bază de contract a serviciilor de asigurare a persoanelor fizice sau juridice.

PIAȚA AURULUI, sferă de activitate economică și tip de piață unde se comercializează aurul sub formă de lingouri standard: 12,5 kg, 900-916,6 gr și mai mici de 900 gr.

PIAȚA COMUNĂ A ȚĂRILOR ARABE, organizație comercială regională fondată în 1964 pentru apărarea piețelor din statele Ligii arabe.

„**PIAȚA COMUNĂ**”, Vezi Piața Europeană.

PIAȚA CREDITELOR INTERBANCARE, Vezi Piața creditelor.

PIAȚA CREDITELOR, sferă de activitate economică și domeniu al relațiilor de piață în cadrul căruia are loc acumularea, distribuția și redistribuirea resurselor de credit necesare pentru a asigura sustenabilitatea și eficiența reproducției sociale.

PIAȚA DE CAPITALURI, Vezi Piața de capital.

PIAȚA DEPOZITELOR ÎN EURO, sferă de activitate economică în băncile statelor UE din contul mijloacelor financiare în valută europeană

PIAȚA ECHIPAMENTELOR ȘI UTILAJELOR, sferă internațională de activitate economică de operație de vânzare-cumpărare a mașinilor, echipamentelor și aparatelor tehnologice, oferite de mari producători de echipament industrial.

PIAȚA EUROPEANĂ A HÂRTIILOR DE VALOARE, Vezi Piața europeană.

PIAȚA EUROPEANĂ DE CREDIT, Vezi Piața europeană.

PIAȚA EUROPEANĂ VALUTARĂ, Vezi Piața europeană.

PIAȚA EUROPEANĂ, piață internațională de capital în valută euro a Uniunii Europene.

PIAȚA EXTERNĂ A MUNCII, Vezi Piața mondială a forței de muncă.

PIAȚA FORȚEI DE MUNCĂ, sferă de activitate economică privind ansamblul actelor legislative și normative care reglementează operațiile de vânzare-cumpărare a forței de muncă într-un spațiu economic concret; întâlnirea cererii cu oferta de muncă, cu stabilirea condițiilor legale pentru angajarea salariaților și încheierea contractelor dintre angajator și angajat.

PIAȚA FUNCİARĂ, sferă de activitate economică și tip de piață imobiliară, în care sunt încheiate operații de vânzare-cumpărare a terenurilor cu destinație agricolă, forestieră, de exploatare a resurselor minerale ș.a.

PIAȚA HÂRTIILOR DE VALOARE, sferă de activitate economică în domeniul financiar și platforme de vânzare-cumpărare primară sau secundară a acțiunilor, obligațiilor, cambiilor, tratelor și altor hârtii de valoare la bursa hârtiilor de valoare sau în afara burselor.

PIAȚA INTERMEDIARILOR, Vezi Piață angro.

PIAȚA INTERNĂ A MUNCII, Vezi Piața forței de muncă.

PIAȚA MĂRFURILOR REALE, Vezi Piață cu marfă vândută cu amănuntul.

PIAȚA MIJLOACELOR DE PRODUCȚIE, sferă națională de activitate economică cu operații de vânzare-cumpărare a mașinilor, echipamentelor și aparatelor tehnologice, oferte de producătorii de echipamente industriale.

PIAȚA MONDIALĂ A FORȚEI DE MUNCĂ, fenomen economic la scară mondială în activitatea de migrație a forței de muncă în căutarea unor condiții mai avantajoase de angajare în câmpul muncii.

PIAȚA NAVLURILOR, sferă de activitate economică a tranzacțiilor privind transportarea mărfurilor pe mare.

PIAȚA PRIMARĂ A MUNCII, tip de piață internă a muncii, cu oferte stabile de ocupație, salarii mari, calificare înaltă a angajaților.

PIAȚA PROPRIETARILOR DE TERENURI, sferă de activitate economică și piață în care proprietarii de terenuri și arendatorii încheie tranzacții de dare în arendă a pământului.

PIAȚA REGLEMENTATĂ A MUNCII, Vezi Piața forței de muncă.

PIAȚA SERVICIILOR DE TRANSPORT, sferă de activitate economică de prestare pe bază de contract a serviciilor de transport a mărfurilor și călătorilor.

PIAȚA SERVICIILOR PENTRU POPULAȚIE, totalitatea relațiilor sociale, economice, juridice, materiale, financiare și de producție care au loc în cadrul operațiilor de vânzare-cumpărare pe piață între producătorii de bunuri și servi-

cii, operatorii cu hârtii de valoare, vânzători, cumpărători și consumatori la prețuri care asigură recuperarea cheltuielilor și obținerea din afaceri a unui profit.

PIAȚA TENEBRĂ A MUNCII, sferă de activitate economică și financiară a tranzacțiilor și operațiunilor ilicite de angajare și remunerare a forței de muncă.

PIAȚA TRANZACȚIILOR LA TERMEN ÎN VIITOR, Vezi Piață forward.

PIAȚA VALORILOR MOBILIARE, sferă de activitate economică privind totalitatea mecanismelor și a regulilor pentru vânzarea și cumpărarea de valori mobiliare și instrumente derivate; segment al pieței financiare.

„**PIAȚĂ MOLEȘITĂ**”, în activitatea economică tip de piață în care sunt încheiate puține tranzacții.

„**PIAȚĂ ACTIVĂ**”, nivel de activitate în afacerile cu opțiuni pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

PIAȚĂ AGRARĂ, sferă de activitate economică și loc de vânzare-cumpărare a mărfurilor agricole

PIAȚĂ ANGRO, sferă de activitate economică de vânzare a mărfurilor cu ridicata în stocuri mari în baza contractelor dintre producători și companii intermediare.

PIAȚĂ COMPETITIVĂ MONOPOLISTĂ, piață cu operație de vânzare-cumpărare cu amănuntul a mărfurilor cu o fluctuație mare a prețurilor.

PIAȚĂ CONTROLATĂ, sferă de activitate economică cu tranzacții de vânzare-cumpărare, în care cererea și oferta de prețuri sunt controlate.

PIAȚĂ CU MAREĂ VÂNDUTĂ CU AMĂNUNTUL, sferă de activitate economică de vânzare-cumpărare a mărfurilor reale.

PIAȚĂ DE CAPITAL, sferă de activitate economică și piață în care se tranzacționează valori mobiliare (acțiuni, obligațiuni etc.) între emitenții și posesorii lor, în calitate de vânzători, și deținătorii de capital (investitori), în calitate de cumpărători.

PIAȚĂ DESCHISĂ, sferă de activitate economică derulată de Banca Națională pe piața hârtiilor de valoare pentru a influența circulația masei monetare și volumul creditelor acordate.

PIAȚĂ DOMINANTĂ, vezi Situație dominantă.

PIAȚĂ ELECTRONICĂ, sferă de activitate economică și financiară cu operație de vânzare-cumpărare în spațiu virtual prin intermediul mijloacelor TIC.

PIAȚĂ EXTRABURSIALĂ, sferă de activitate economică în afara bursei a brokerilor pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

PIAȚĂ FINANCIARĂ, sferă de activitate economică privind totalitatea fluxurilor de capital și formarea cererii și ofertei pentru resurse financiare.

PIAȚĂ FLEXIBILĂ A MUNCII, tip de piață internă și internațională a forței de muncă în care condițiile de angajare sunt diferite de normele standard la indicatorii: durata de angajare permanentă, anuală sau sezonieră, durata zilei și săptămânii de muncă, formă flexibilă de angajare, condiții de stimulare a mișcării forței de muncă, condiții de calificare și recalificare ș.a.

PIAȚĂ FORWARD, sferă de activitate economică a tranzacțiilor în termen.

PIAȚĂ GRI, sferă de activitate economică și zonă de operațiuni financiare nereglementată din punct de vedere legislativ, propice pentru afaceri ilegale; Vezi și Piață neagră.

PIAȚĂ IDEALĂ, sferă de activitate economică cu un nivel înalt al concurenței, un număr nelimitat de vânzători și cumpărători, cu prețuri libere, cu intrare și ieșire liberă și fără aplicarea unor condiții de discriminare.

PIAȚĂ INSTABILĂ, Vezi Piață „moleșită”.

PIAȚĂ INTERNĂ, sferă de activitate economică de vânzare-cumpărare a bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare în cadrul țării.

PIAȚĂ IPOTECARĂ, sferă de activitate economică pentru încheierea tranzacțiilor de împrumut ipotecar al capitalului.

PIAȚĂ ÎN DOUĂ CATURI, Vezi Piață valută dublă.

PIAȚĂ ÎNCHISĂ, sferă de activitate economică și tip de piață a bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare cu tradiții naționale, reputație bună, în care este greu de pătruns să vinzi bunuri sau hârtii de valoare.

PIAȚĂ MIJLOACELOR ÎMPRUMUTATE, Vezi Piață de capital,

PIAȚĂ MONDIALĂ, totalitatea relațiilor privind schimbul de mărfuri între țările lumii; sferă de activitate stabilă în domeniul relațiilor marfă-bani dintre statele lumii, constituite în urma diviziunii internaționale a muncii.

PIAȚĂ MONETARĂ, sferă de activitate economică ca parte a pieței financiare a capitalului de împrumut, unde, de regulă, au loc operațiuni de depozitare și de împrumut pe termen scurt; totalitatea relațiilor economice dintre actorii de pe piață cu privire la circulația activelor financiare lichide.

PIAȚĂ NEAGRĂ, sferă de activitate economică și zonă economico-financiară a tranzacțiilor și operațiunilor ilicite cu încălcarea legislației.

PIAȚĂ NEORGANIZATĂ, sferă de activitate economică de vânzare-cumpărare a mărfurilor fără nici un fel de restricții.

PIAȚĂ NORMALĂ, sferă de activitate economică cu operații de vânzare-cumpărare la prețuri stabilite, care acoperă cheltuielile legate de păstrarea mărfurilor.

PIAȚĂ OLIGOPOL, sferă de activitate economică și piață a mărfurilor monopolizată de un număr redus de mari producători; tip de piață în care mai multe firme mari împart între ele piața bunurilor.

PIAȚĂ PRIMARĂ, sferă de activitate economică privind: comercializarea pe piață a resurselor naturale; comercializarea pe piață a contractelor de viitor sau a opțiunilor; tranzacții bursiere de piață cu hârtii de valoare.

PIAȚĂ PUTERNICĂ, Vezi Piață ideală.

PIAȚĂ RAPIDĂ, tip de piață cu operații de vânzare-cumpărare a opțiunilor foarte activă.

PIAȚĂ REALĂ, sferă de activitate economică și tip de piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare, unde au loc operații mari de vânzare-cumpărare.

PIAȚĂ SECUNDARĂ A MUNCII, tip de piața internă a muncii, cu oferte de ocupație instabile, salarii mici, calificare joasă a angajaților.

PIAȚĂ SECUNDARĂ, Vezi Piață extrabursială.

PIAȚĂ VALUTARĂ DUBLĂ, politică financiară de stat și sferă de activitate economică organizată pe două nivele: în relațiile dintre state se aplică cursul valutar oficial, iar în țară se aplică cursul valutar de piață.

PIAȚĂ VALUTARĂ, sferă de activitate economică și centru oficial unde au loc tranzacții cu valute străine și cu monedă națională.

PIAȚĂ VOLATILĂ, sferă de activitate economică cu operații de vânzare-cumpărare cu o fluctuație mare a prețurilor.

PIAȚĂ VOLUMINOASĂ, sferă de activitate economică și tip de piață cu tranzacții cu hârtii de valoare cu participarea unui număr mare de vânzători, cumpărători și agenți intermediari.

PIAȚĂ, categorie economică a producției de mărfuri în care își găsește expresia ansamblul actelor de vânzare-cumpărare privite în unitate organică cu relațiile pe care le generează și în conexiune cu spațiul în care se desfășoară; sferă de schimb ca sistem de relații marfă-bani între producătorii și consumatorii de bunuri materiale și de servicii; ansamblu de instituții care asigură interacțiunea între cumpărători și vânzători și facilitează schimbul marfă-bani conform legilor de producere și circulație a mărfurilor; loc special amenajat unde se face comerț cu mărfuri cu amănuntul, mai ales cu produse agroalimentare.

„PIEPTĂNAREA BILANȚULUI”, metode de ajustare a bilanțului unei companii pentru a spori aparent gradul de lichiditate a acestuia.

PIERDERE PLANIFICATĂ, pagube previzibile ce vor surveni în urma scumpirii materiei prime, creșterea remunerării angajaților, resurselor energetice, implementarea unor noi

tehnologii sau echipamente la faza inițială de probă de introducere a acestora în procesul de producție. .

PIERDEREA DREPTULUI DE RĂSCUMPĂRARE, drept juridic al creditorului de a refuza răscumpărarea gajului, dacă datornicul nu restituie suma de bani împrumutată în termenul prevăzut de contract.

PIERDERI DE CAPITAL, pagube suferite de companie în cazul comercializării activelor la un preț mai mic decât prețul lor de achiziții; pagube suferite de companie în urma devalorizării prețului activelor pe piață.

PIERDERI DE MĂRFURI, pagube materiale survenite în urma scăzământelor naturale sau a pierderilor supranormative ale mărfurilor în timpul păstrării la depozit, operațiilor de încărcare sau descărcare, la transportare sau vânzare.

PIERDERI DIN CAUZA ÎNTRERUPERILOR, pagube pe care le suportă producătorul de bunuri la întreruperea furnizării conform graficului a bunurilor contractate.

PIERDERI DIN REBUT, metodă de analiză economică și indicator privind cheltuieli neproductive survenite în urma producerii cu rebut a mărfurilor sau prestate necalitative a serviciilor.

PIERDERI ÎN URMA DEGRADĂRII BUNURILOR, pagube suferite de producător sau vânzător în urma deteriorării bunurilor sau mărfurilor în timpul păstrării la depozit, operațiilor de încărcare sau descărcare, la transportare sau utilizare.

PIERDERI LA CREDITE, pagube pe care le poate suferi compania creditoare în caz de insolabilitate a utilizatorului de credite sau neachitare în termen a împrumutului.

PIERDERI LA CURSUL HÂRTIILOR DE VALOARE, pagube pe care le poate suferi un investitor – persoană fizică sau juridică în rezultatul scăderii prețurilor hârtiilor de valoare sau a valutei la bursă.

PIERDERI LA CURSUL VALUTAR, pagubă suferită de un investitor la fluctuația cursului valutar sau al prețului hârtiilor de valoare.

PIERDERI NEPLANIFICATE, pagube ale unei companii care nu sunt direct legate de activitatea de bază: amenzi, penalități, despăgubiri, datorii irecuperabile, pagube din anii precedenți depistate recent; pagube suportate de o companie în urma achizițiilor zădărnice.

PIERDERI, metodă de analiză economică și indicator privind raportul dintre cantitatea de forță de muncă, materiale și materie primă, utilizată într-un sistem de producere și cantitatea valorificată în mod folositor în bunurile fabricate; pagubă.

PIETRE SCUMPE DIN COROANĂ, termen juridic și economic de referință privind un tip de politică de jaf.

PILOT MARITIM, persoană care manevrează cârma unei nave în port sau regiunile în care navigația este dificilă.

PIRAMIDĂ BURSIERĂ, schemă financiară frauduloasă care implică mobilizarea resurselor bănești a noilor clienți pentru a oferi venituri organizatorilor și clienților care au fost implicați mai devreme.

PIRAMIDĂ FINANCIARĂ, strategie financiară și metodă de îmbogățire prin tranzacțiuni cu hârtii de valoare.

PIRATERIE, multiplicare, reproducere sau comercializare ilegală, cu încălcarea drepturilor de autor a programelor de calculator, discurilor, casetelor video și audio, cărților, altor bunuri proprietate intelectuală.

PISC ÎN CREȘTERE, termen economic de referință privind valoarea cotațiilor bursiere sau a prețurilor în creștere, cu mici scăderi.

PISC ÎN SCĂDERE, noțiune economică de referință privind valoarea cotațiilor bursiere sau a prețurilor în scădere, cu mici creșteri.

PISCUL DUBLU, noțiune economică de referință privind atingere de cel puțin de două ori valoarea maximă a cotațiilor bursiere sau a prețurilor, cu micșorarea lor în intervalul de timp dintre piscuri.

PISCUL, termen economic de referință privind valoarea maximă a cotațiilor bursiere sau a prețurilor.

PISIC GRAS, companie care obține profituri mari din operații riscante pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

PIT, sector la bursă, lăsat mai jos decât nivelul podelei.

PLAFON DE CASĂ, volumul maximum în numerar pe care are dreptul o companie să-l dețină la zi în casieria proprie; sumă de bani, acceptată zilnic spre extragere cahs prin card de către o instituție bancară.

PLAFON DE CREDITE, suma unui credit, pe care îl poate oferi o bancă reieșind din nivelul de lichiditate financiară proprie.

PLAFON DE INVESTIȚII, profitul minimal acceptat de beneficiar la o investiție.

PLAFON, limită valorică stabilită pentru unele tipuri de operații financiare; limită maximă stabilită de organele de reglementare financiar-bancară din țară la acordarea creditelor, la acordarea dobândii.

PLAFONARE, metodă de marketing și proces de limitare a pragurilor de sus și de jos la stabilirea prețurilor; proces de restrângere și fixare a punctului până unde poate derula o acțiune, un fenomen sau o activitate.

PLAFONAREA CHELTUIELILOR MATERIALE, metodă de management industrial și proces care reglementează furnizarea semifabricatelor, materiei prime sau a materialelor conform hărților tehnologice, în funcție de nomenclatorul și volumul planificat de fabricare a producției.

PLAFONUL BROKERULUI, intervalul prețurilor de vânzare-cumpărare pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare. propuse de client brokerului său.

PLAFONUL CONTRACTELOR, numărul limită de tranzacțiuni în viitor stabilit pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare, pe care le poate avea o singură persoană.

PLAFONUL CREDITELOR, volumul unui credit care poate fi acordat de o bancă, în funcție de lichiditatea disponibilă, și volumul unui credit care poate fi luat de un investitor, un agent economic, în funcție de solvabilitatea acestora.

PLAFONUL DOBÂNDII, clauză contractuală la perfectarea unui depozit bancar privind rata dobândii pe care o oferă banca.

PLAFONUL FLUCTUAȚIEI PREȚURILOR, limitele admisibile de sus și de jos ale prețurilor pe piața bursieră a bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

PLAFONUL IMPUNERII, termen economic de referință și instrument în politica fiscală promovată de stat.

PLAFONUL OPERAȚIILOR VALUTARE, nivelul sumei valutare la care clienții băncii au dreptul să efectueze operații bancare.

PLAFONUL PLĂȚILOR BUGETARE, volum maxim de mijloace bănești din contul bugetului la care are dreptul beneficiarul.

PLAFONUL PREȚURILOR, preț maximal legal la un tip de marfă propus de vânzător și acceptat de cumpărători.

PLAGIAT, publicare de către un individ cu numele său a unor fragmente dintr-o lucrare străină; furt de idei, expresii, invenții străine, prezentate drept creație proprie.

PLAN BANCAR DE CREDIT, Vezi Planificarea creditelor.

PLAN DE CREDIT, Vezi Planificarea creditelor.

PLAN DE INVENTARIERE, instrument de lucru al comisiei de inventariere, aprobat de conducătorul agentului economic sau al companiei, conform căruia va fi derulată inventarierea bunurilor imobile și mobile la data de 1 decembrie a anului curent sau la altă dată.

PLAN DE ÎN CASARE, planificarea operațiilor efectuate prin casieria unei companii, instituții sau bănci.

PLAN DE REPARTIȚII, metodă de analiză economică și sistem de indicatori în economia planificată rigid în sistemul administrativ de comandă.

PLAN DE SISTEMATIZARE, concepție și proces de amplasare a bunurilor într-un spațiu.

PLAN DE VENITURI ȘI CHELTUIELI, Vezi Deviz.

PLAN ECONOMIC, parte componentă a planului de activitate al unei companii.

PLAN FINANCIAR DE CONSTRUCȚII, termen economic de referință privind planul anual de producere, economic și financiar al unei companii de construcții, Vezi Planificare financiară.

PLAN VALUTAR, parte componentă a planului de activitate al unei companii care activează pe piața internațională sau al unei instituții bancare de toate tipurile.

PLAN, reprezentare a unei porțiuni reduse din suprafața terestră, la o anumită scară; sistem de indicatori prin care se stabilesc prioritățile, direcțiile principale ale activității unor structuri economice sau instituții într-o perioadă stabilită; proiect pentru o acțiune sporadică care urmează să fie îndeplinită.

PLANIFICARE BUGETARĂ, Vezi Planificare fiscală.

PLANIFICARE DIRECTIVĂ, tip de planificare a dezvoltării economiei în în sistemul administrativ de comandă.

PLANIFICARE FINANCIARĂ, tip de activitate managerială legată de planificarea, acumularea și utilizarea eficientă a resurselor financiare ale unei companii pe o perioadă determinată.

PLANIFICARE FISCALĂ, politică economico-financiară de stat, proces și metodă de elaborare a bugetului de stat la venituri și cheltuieli.

PLANIFICARE LINIARĂ, metodă de amplasare a liniilor de producție în flux sau la conveier, pentru a executa lucrările în consecutivitate logică până la obținerea produsului final gata.

PLANIFICARE OPERATIVĂ, tip și metodă de management cotidiană, săptămânală sau lunară efectuate în baza planului anual al entității economice sau al instituției, pentru ca sarcinile să fie aduse operativ la cunoștința fiecărui executor.

PLANIFICARE OPERAȚIONALĂ, tip și metodă de management cotidiană, săptămânală

mânală sau lunară efectuate în baza planului anual al entității economice sau al instituției privind gruparea tuturor tipurilor de resurse disponibile după principiul consecutivității executării lucrărilor.

PLANIFICARE OPTIMALĂ, Vezi Planificarea producției.

PLANIFICARE PE TERMEN LUNG, exercițiu de prognoză economică pe o perioadă mai mare de 5-7 ani.

PLANIFICARE RAIONALĂ, politică socială de stat și tip de plan de urbanism și amenajare a teritoriului privind optimizarea și eficientizarea proceselor de dezvoltare socială și economică a unui teritoriu.

PLANIFICARE SOCIALĂ, politică de stat și formă de reglementare a proceselor sociale într-o societate.

PLANIFICARE STRATEGICĂ, Vezi Planificarea producției.

PLANIFICARE, una din funcțiile manageriale de bază în administrarea afacerilor, care presupune întocmirea unui program detaliat de activitate economică și socială privind obiectivele, măsurile, indicatorii, execuțiile, controlul și monitorizarea implementării planului de dezvoltare a entității economice (companie, întreprindere, instituție).

PLANIFICAREA ASORTIMENTULUI DE PRODUCȚIE, Vezi Planificarea producției.

PLANIFICAREA BENEFICIULUI, metodă de analiză economică și proces de determinare a dezvoltării optime a companiei pentru a obține maximum de producție cu cheltuieli minime și profit maximal.

PLANIFICAREA CIRCULAȚIEI MĂRFURILOR, tip de activitate managerială și marketing legată de planificarea, producerea, stocarea, transportarea și comercializarea eficientă a bunurilor produse de o companie într-o perioadă determinată.

PLANIFICAREA CONSUMULUI DE RESURSE TEHNICO-MATERIALE, Vezi Planificarea producției.

PLANIFICAREA CREDITELOR, întocmirea unui plan de credit al instituției bancare, care activează pe piața creditelor.

PLANIFICAREA MARKETINGULUI, strategie managerială și proces de întocmire a planului marketing al companiei pentru o anumită perioadă.

PLANIFICAREA NECESITĂȚILOR DE CAPITAL, Vezi Planificare financiară.

PLANIFICAREA PRODUCȚIEI, activitate managerială de elaborare, adoptare, implementare și monitorizare a activității de producție a unei companii pentru o perioadă de timp (lună, trimestru, an).

PLANIFICAREA PROGRAMULUI DE PRODUCȚIE, Vezi Planificarea producției.

PLANIFICAREA RESURSELOR UMANE, tip de activitate managerială legată de planificarea, recrutarea, instruirea și utilizarea eficientă a resurselor umane ale unei companii pe o perioadă determinată.

PLANTAȚIE, suprafață agricolă mare, destinată pentru cultivarea plantelor unor culturi tehnice sau alimentare; întreprindere agricolă mare din zonele tropicală și subtropicală, specializată prin monocultura unor specii de plante tehnice și alimentare.

PLANUL CHELTUIELILOR CAPITALE, memoriu privind costul cheltuielilor efectuate de o companie pentru procurarea sau construcția fondurilor fixe.

PLANUL CHELTUIELILOR DE PRODUCȚIE, planul cheltuielilor efectuate la fabricarea și realizarea producției și volumul veniturilor unei companii, asociații, întreprinderi obținute în urma realizării producției, în expresie bănească.

PLANUL CIRCULAȚIEI MONETARE, politică economică și financiară de stat privind repartizarea veniturilor bănești și cheltuielile populației.

PLANUL CONTURILOR DE EVIDENȚĂ CONTABILĂ, lista sistematizată a conturilor de evidență contabilă, pusă în aplicare la nivel de țară.

PLANUL PORTOFOLIULUI CU HÂRTII DE VALOARE, program managerial privind gestionarea titlurilor de valoare al unei burse pe piața hârtiilor de valoare.

PLANUL REVIZIEI, instrument de lucru al comisiei de audit privind obiectivele, volumul și perioada de timp examinată, conform căruia va avea loc exercițiul de audit al companiei preconizate.

PLANUL TRANSPORTULUI DE MĂRFURI document în care sunt stipulate condițiile tehnice și termenii de efectuare a operațiilor de încărcare, transportare și descărcare a mărfurilor, în funcție de tipul de transport.

PLANUL ZBORULUI, document care reglementează zborul unei nave aeriene.

PLASARE ÎN CÂMPUL MUNCII A ȘOMERILOR, politică economică și socială de stat, cadru legislativ și activitate organizată de stat și companii private în vederea încadrării șomerilor în câmpul muncii prin: oferte de muncă permanentă sau temporară, recalificare, pregătire profesională.

PLASARE ÎN CÂMPUL MUNCII, politică economică și socială de stat, cadru legislativ și activitate organizată de stat și companii private în vederea atragerii populației în câmpul muncii în conformitate cu vocația lor, pregătirea profesională, nivelul de studii, necesitățile societății.

PLASARE TEMPORARĂ A MIJLOACELOR, investiție la termen, în hârtii de valoare fără risc.

PLASAREA ACȚIUNILOR, metodă de vânzare a unei emisii de acțiuni cu ajutorul brokerilor.

PLASAREA PRIMARĂ A ACȚIUNILOR, vânzarea titlurilor de valoare către primul posesor.

PLATA „BALONULUI DE AER”, tip de plată pentru un credit sau arenda unui bun la finalizarea contractului.

PLATA ANTICIPATĂ A TAXELOR ȘI IMPOZITELOR, formă de achitare a acestui tip de plăți la operațiile de import-export.

PLATA CU CECURI, formă de achitare prin virament: cecul este transmis vânzătorului, care îl prezintă într-o instituție bancară de profil, unde ultima transferă banii de la contul cumpărătorului la contul vânzătorului.

PLATA DE ARENDĂ, tip de impozit percepută de la persoane fizice sau juridice pentru utilizarea bunurilor luate în arendă.

PLATA DIRECTORULUI, salariul și remunerările suplimentare ale unui manager principal.

PLATA DIVIDENDELOR, câștig din piața hârtiilor de valoare.

PLATA ELECTRONICĂ A IMPOZITULUI, achitarea impozitelor cu ajutorul mijloacelor TIC.

PLATA ÎN RATE, eșalonare a rambursării proporționale a plății pentru un bun material procurat conform contractului în credit pentru o anumită perioadă.

PLATA MUNCII DUPĂ TIMP, formă de retribuire pe unitate de timp.

PLATA MUNCII ÎN ACORD SIMPLU, formă de retribuire a muncii cu bucată.

PLATA PENALITĂȚILOR, tip și procedură de urmărire forțată pe cale administrativă de percepere a amenzilor în temeiul deciziei instanței judiciare sau a clauzelor contractuale.

PLATA PENTRU ARENDĂ, Vezi Plata de arendă.

PLATA PENTRU CONVENȚIA DE LICENȚĂ, tip de remunerare pe bază de contract a vânzătorului bunurilor luate pentru comercializare prin convenție.

PLATA SALARIULUI, proces în casierie sau prin TIC privind achitarea salariului.

PLATA TAXELOR VAMALE, metodă de analiză economică și proces de colectare a impozitelor vamale efectuat prin: achitare în avans, percepere a unui gaj, reținere a mărfurilor sau a mijloacelor de transport în depozitul vamal ș.a.

PLATA TRANSFERURILOR, operație bancară utilizată în scopul efectuării plăților care se referă numai la bugetul public național.

PLATĂ COOPERATISTĂ, sumă de bani achitată membrilor unei cooperative din contul veniturilor acesteia.

PLATĂ DE ASIGURARE, primă achitată de compania de asigurare.

PLATĂ DE COMPENSARE RECIPROCĂ, Vezi Plată de compensare,

PLATĂ DE COMPENSARE, suplinirea unor cheltuieli suportate de lucrător.

PLATĂ FISCALĂ ÎN AVANS, vezi Vărsământ la buget.

PLATĂ FISCALĂ, mărimea unui tip de impunere, achitată de o persoană fizică sau juridică pentru un obiect fiscal, vezi și Vărsământ la buget.

PLATĂ GARANTATĂ, indemnizație bănească achitată lucrătorilor, când n-au lucrat din motive ce nu depind de ei.

PLATĂ ÎN ACORD, mod de achitare a recompensei pentru lucrul efectuat; formă de remunerare achitată conform volumului de lucru efectuat în natură.

PLATĂ ÎN AVANS, achitarea unei sumă înainte a recepționa produsul cumpărat; plata pentru polița de asigurare; sumă achitată înainte de achiziționarea hârtiilor de valoare.

PLATĂ ÎN NATURĂ, achitarea unei părți de salariu în natură, sub formă de producție fabricată sau produsă în compania, unde este angajat lucrătorul (se practică mai ales în agricultură, silvicultură).

PLATĂ ÎN NUMERAR, achitare imediată a costului mărfii sau bunurilor contractate și recepționate; achitarea unor angajamente bănești cu bani gheață; metodă de efectuare a plăților în numerar.

PLATĂ ÎN PLUS, sumă de bani achitată peste suma unei plăți, care urmează a fi restituită plătitorului.

PLATĂ OBLIGATORIE ÎN FONDUL DE PENSII, termen juridic și economic de

referință privind mărimea sumei de bani achitată de persoane juridice și persoane fizice în fondul de pensii.

PLATĂ PENTRU ABONAMENT, tip de taxă achitată conform contractului de o persoană fizică sau juridică prestatorilor de servicii de telecomunicații, internet și în alte domenii.

PLATĂ PENTRU SERVICII COMUNALE, plata proprietarilor și arendatorilor de locuințe și alte imobile achitată pentru folosirea serviciilor comunale: energie electrică, apă, gaz, energie termică, canalizare, ascensoare ș.a.

PLATĂ PRELIMINARĂ, plată în avans în conformitate cu prevederile contractului de vânzare-cumpărare.

PLATĂ PRIN LEASING, tip de plată pe bază de contract în avans, achitată de arendator o singură dată sau periodic pentru închirierea mijloacelor de producție.

PLATĂ PRIN RAMBURS, tip de achitare pentru un bun comandat făcută la recepționarea lui.

PLATĂ SOCIALĂ, plăți din buget pentru întreținerea copiilor, invalizilor etc.

PLATĂ SUPLIMENTARĂ, remunera pentru indicatori înalți în muncă; venit al unei persoane, provenit în afara salariului.

PLATĂ URGENTĂ ÎN NUMERAR, achitare a costului mărfii, bunurilor sau serviciilor contractate și recepționate pe parcursul a câtorva zile, stipulate în contract.

PLĂTITOR AL IMPOZITULUI UNIC, persoană fizică sau juridică, care achită plăți pentru activitate antreprenorială ne fiind subiect de proprietate juridică.

PLĂTITOR, persoană fizică sau juridică care achită plăți în numerar sau prin virament.

PLĂTITORUL TAXEI DE STAT, cetățeni autohtoni și străini, care achită taxe de stat al eliberarea diferitor documente de către instituțiile statului.

PLĂȚI AMÂNATE, achitări efectuate cu acordul părților, la un termen nou mai târziu de scadență, stabilit amiabil.

PLĂȚI COMUNALE, Vezi Plată pentru servicii comunale .

PLĂȚI CU CARACTER SOCIAL, plăți speciale sub formă de înlesniri, bonusuri și compensații achitate în calitate de pachet social.

PLĂȚI DE MEDIU, Vezi Plăți ecologice.

PLĂȚI DIN PROFIT ÎN BUGET, politică fiscală de stat și formă de repartizare a venitului dintre companii și stat, unul din sursele principale ale bugetului de stat în sistemul administrativ de comandă.

PLĂȚI ECOLOGICE, taxe percepute în fondul ecologic național de la agenții economici pentru poluarea mediului, valorificarea resurselor naturale.

PLĂȚI ELECTRONICE, metodă și formă de achitare a plăților cu utilizarea mijloacelor TIC.

PLĂȚI EXTERNE, operații în valută pentru achitarea tuturor tipurilor de plăți a datoriilor sau tranzacțiilor în operații de vânzare-cumpărare peste hotare.

PLĂȚI FIXATE, tip de impozite neschimbate pe parcursul unui an, indiferent de activitatea economică a unei companii.

PLĂȚI ÎN FONDUL DE PENSII, defalcări lunare den venitul persoană fizică sau juridică în fondul de stat pentru pensii.

PLĂȚI LUNARE IPOTECARE, tip de achitare a datoriei ipotecare, efectuată lunar, conform contractului.

PLĂȚI LUNARE LA ÎMPRUMUT, achitarea planificat a datoriilor financiare la împrumut în conformitate cu acordurile bilaterale încheiate, în termenii de scadență.

PLĂȚI NECOMERCIALE, achitări în comerțul internațional pentru achiziționarea serviciilor. Turism, telecomunicații, transport, reprezentanțe diplomatice ș.a.

PLĂȚI NEFISCALE, (*non-tax payments*), tip de plăți achitate în buget de cetățenii țării sau străini pentru perfectarea unor documente,

plăți pentru utilizarea resurselor naturale, pentru protecția mediului ș.a.

PLĂȚI PENTRU EXPLORAREA RESURSELOR MINERALE, Vezi Taxă pentru exploatarea resurselor naturale, Plăți ecologice.

PLĂȚI PENTRU FOLOSIREA FONDULUI FORESTIER, Vezi Taxă pentru exploatarea resurselor naturale, Plăți ecologice.

PLĂȚI PENTRU FOLOSIREA RESURSELOR NATURALE, Vezi Taxă pentru exploatarea resurselor naturale, Plăți ecologice.

PLĂȚI PENTRU VALORIFICAREA FUNDULUI MĂRII, Vezi Taxă pentru exploatarea resurselor naturale, Plăți ecologice.

PLĂȚI PLANIFICATE, achitarea datoriilor financiare planificat, în conformitate cu acordurile bilaterale încheiate, periodic, în termenii de scadență.

PLĂȚI SOCIALE, termen juridic și economic de referință privind baza normativă, mărimea și procedura de transfer a cotei în fondurile sociale, de asigurare medicală și a impozitului pe venit.

PLĂȚI VAMALE, taxe de bază și complementare percepute de către autoritățile vamale la trecerea frontierei în ambele sensuri a participanților la comerțul internațional.

PLÂNGERE, mod de sesizare al organelor de urmărire penală făcută de o persoană sau organizație publică, căreia i s-a acuzat o vătămare prin infracțiune.

PLEN, adunarea tuturor membrilor unei asociații, organizații sau a unui complet de judecată.

PLENITUDINEA HOTĂRĂRII DE JUDECATĂ, condiție procesuală juridică care solicită de la completul de judecată răspuns la toate problemele legate pe cauza examinată.

PLESCĂIT CONJUNCTURAL, termen economic de referință privind o fluctuație bursieră de scurtă durată.

PLIANT, producție poligrafică publicitară privind calitățile, condițiile de vânzare și de folosire ale unui produs.

PLUMB, disc de metal moale, folosit la sigilarea diferitelor obiecte sau mărfuri.

PLURALISM, concepție filozofică, care admite o multitudine de factori echivalenți, de principii etc. ce fac posibile căi diferite de dezvoltare a societății; principiu al democrației potrivit căruia funcționarea societății, garantarea drepturilor și libertăților sunt condiționate de existența mai multor forțe sociale și politice - partide, sindicate, confesiuni religioase, organizații neguvernamentale.

PLUS-TICK, ultima tranzacție cu cel mai mare preț încheiată pe piața hârtiilor de valoare.

PLUSVALOARE, doctrina marxistă privind valoarea nou-creată de către muncitori în procesul de producție peste echivalentul valorii forței lor de muncă și însușită gratuit de către capitalist; plusvaloare absolută obținută prin prelungirea zilei de muncă peste timpul de muncă necesar sau prin intensificarea muncii; plusvaloare relativă obținută prin reducerea timpului de muncă necesar și mărirea corespunzătoare a timpului de supramuncă în urma creșterii productivității muncii.

PLUTOCRAȚIE, formă de guvernare în care puterea de stat este concentrată în mâinile celor mai bogați.

POINT OF SERVICE, set de mijloace tehnice și de programe aplicat pentru efectuarea operațiilor bancare cu cartelele de plată.

POLITICA „BANILOR SCUMPI”, Vezi Politică monetară și a creditelor.

POLITICA „UMBRELEI”, strategie marketing al unui grup de companii, în care prețurile la bunurile produse le stabilește compania-lider.

POLITICA ASORTIMENTULUI, strategie managerială și metodă marketing de selectare a nomenclatorului de produse care urmează să le fabrice o companie, reieșind din capitalul investit, dotarea tehnică și tehnologică, resursele umane disponibile, solicitările pe piață ș. a. factori.

POLITICA COMERȚULUI EXTERIOR, politică de stat și ansamblu de măsuri economice,

financiare, organizaționale promovate de către stat în comerțul exterior.

POLITICA COMERȚULUI LIBER, doctrină și curent în știința economică privind promovarea comerțului fără restricții în temeiul liberului schimb sau a liberei concurențe și neintervenția statului în economie.

POLITICA DISCONTULUI, unul dintre instrumentele politicii monetare și valutare legate de modificarea ratei de refinanțare a băncii centrale pentru împrumuturile acordate către băncile comerciale în scopul asigurării echilibrului economic și reglementării economiei naționale.

POLITICA ECONOMICĂ EXTERNĂ REGIONALĂ, Vezi Politică economică externă.

POLITICA ECONOMICĂ EXTERNĂ, politică de stat și sistem de măsuri economice întreprinse de instituțiile statului și agenții economici în scopul valorificării avantajelor oferite de cooperarea economică internațională întru dezvoltarea țării.

POLITICA ÎN DOMENIUL RESURSELOR UMANE, politică de stat promovată să asigure piața forței de muncă cu resurse calificate prin: orientare profesională, pregătire profesională inițială a populației prin sistemul de educație în funcție de vârstă, recalificare a șomerilor, implementarea unor pârghii economico-financiare de susținere a angajaților în câmpul muncii.

POLITICA ÎN RESURSE UMANE, politică de stat privind angajarea în câmpul muncii, pregătirea cadrelor, plata muncii, relațiile cu businessul, politica bunăstării.

POLITICA MĂRFURILOR, element de marketing și acțiuni ale unei companii orientate spre înnoirea asortimentului articolelor fabricate, modernizarea celor vechi fabricate în serie, eficientizarea publicității ș.a.

POLITICA PREȚURILOR ȘI VENITURILOR, politică financiară de stat privind diminuarea inflației prin scăderea nivelului tuturor veniturilor, orientată spre combaterea sărăciei și sprijinirea grupurilor sociale cu venituri mici.

POLITICA PREȚURILOR, politică economică și financiară de stat în domeniu; strategie marketing al companiei de formare a prețurilor la bunurile produse, luând în considerație nivelul prețurilor pe piață, starea concurenței, strategia prețurilor practică d concurenți, cheltuielile de producție și alți factori.

POLITICA SCONTULUI COMPANIEI, sistem de conturi și metodă de evidență contabilă a bunurilor și a operațiilor financiare, aplicată într-o companie.

POLITICA UȘILOR DESCHISE, termen din afacerile externe folosit inițial pentru desemnarea politicii SUA la sfârșitul sec. al XIX-lea și începutul celui de-al XX-lea, care ar fi favorizat un sistem de comerț deschis, egal pentru toate țările.

POLITICA VENITURILOR, politică de stat și strategie publică orientată spre combaterea sărăciei și sprijinirea grupurilor sociale cu venituri mici.

POLITICĂ ACTIVĂ, Vezi Politică de ocupare a forței de muncă.

POLITICĂ AGRARĂ, politică de stat promovată în domeniul relațiilor agrare.

POLITICĂ AGRESIVĂ, tactică dură de marketing aplicată pe piața hârtiilor de valoare cu scopul de a stimula operațiile de vânzare-cumpărare a hârtiilor de valoare.

POLITICĂ BANCARĂ, politică financiară de stat și strategie a băncii naționale privind reglementarea activității bancare în țară.

POLITICĂ BUGETARĂ, politică financiară de stat privind principiile de formare și executare a bugetului de stat de toate nivelurile.

POLITICĂ BUGETAR-FINANCIARĂ, Vezi Politică bugetară.

POLITICĂ BUGETAR-FISCALĂ, Vezi Politică bugetară.

POLITICĂ DE „BANI IEFTINI”, Vezi Politică monetară și a creditelor.

POLITICĂ DE ACOMODARE, politică economică de stat menită să asigure diminuarea șocurilor economiei în perioada de acomodare la etapa de tranziție.

POLITICĂ DE COMBATERE A INFLAȚIEI, politică economică și monetară de stat și strategie a băncii naționale promovată pentru a preveni, diminua și depăși inflația.

POLITICĂ DE CREDIT, Vezi Politică monetară și a creditelor.

POLITICĂ DE DESFACERE, tactică de marketing și activități întreprinse de companiile comerciale și vânzătorii pentru a spori volumul vânzărilor.

POLITICĂ DE DEVIZE, Vezi Politică valutară.

POLITICĂ DE EXPANSIUNE BUGETARE, Vezi Politică bugetară.

POLITICĂ DE INDUSTRIALIZARE, politică de stat în domeniu, bazată pe sistemul administrativ de comandă.

POLITICĂ DE INVESTIȚII, Vezi Politică monetară și a creditelor.

POLITICĂ DE NEAMESTEC, principiu fundamental și inviolabil al dreptului internațional de ingerință a unui stat în treburile interne ale altui stat.

POLITICĂ DE OCUPARE A FORȚEI DE MUNCĂ, politică de stat și strategie a instituțiilor statului promovată pentru a asigura pregătirea profesională și atragerea rațională a populației apte de muncă în sfera ocupațiilor social utile, reglementarea relațiilor dintre angajați și angajatori, asigurarea cu mijloace de existență persoanele aflate în șomaj.

POLITICĂ DE STABILIZARE, politică de stat și măsuri aplicate de guvern în situație de criză economică.

POLITICĂ DEFLAȚIONISTĂ, Vezi Politică monetară și a creditelor.

POLITICĂ DEMOGRAFICĂ, politică de stat și strategie de măsuri întreprinse de instituțiile statului orientate spre reglementarea și stimularea proceselor de reproducere a populației.

POLITICĂ DISCRETĂ, activitate publică independentă, reținută și flexibilă, care nu este influențată de organele legislative și schimbările care au loc în economie.

POLITICĂ ECONOMICĂ DURĂ, politică economică de stat, bazată pe sistemul administrativ de comandă și promovată în domeniu.

POLITICĂ ECONOMICĂ, sistem de măsuri legislative, organizatorice și fiscale, promovate de stat pentru a asigura dezvoltarea economiei țării, îmbunătățirea nivelului de trai al populației.

POLITICĂ FINANCIARĂ, politică de stat și set de măsuri, metode și instrumente pentru gestionarea activelor financiare, inclusiv formarea acestora, distribuirea și utilizarea lor eficientă, pentru stimularea realizării obiectivelor financiare ale agenților economici.

POLITICĂ FISCALĂ RESTICȚIONATĂ, Vezi Politică fiscală.

POLITICĂ FISCALĂ, modalitate de utilizare a impozitelor de către stat pentru a schimba sau stabiliza situația economică din țară sau a relațiilor economice internaționale.

POLITICĂ INDISCRETĂ, politică economică de stat dură și insuficient de flexibilă, care frânează libera inițiativă a agenților economici.

POLITICĂ INDUSTRIALĂ, politică de stat și strategie de dezvoltare a domeniului în sistemul administrativ de comandă.

POLITICĂ ÎN DOMENIUL URBANISMULUI, politică de stat în domeniul urbanizării și amenajării teritoriului.

POLITICĂ MACROECONOMICĂ, politică economică de stat și set de măsuri ale autorităților guvernamentale orientate spre menținerea echilibrului macroeconomic dinamic.

POLITICĂ MONETARĂ ȘI A CREDITELOR, politică de stat și strategie adoptată de banca națională care monitorizează rata dobânzii plătită la împrumuturi pe termen foarte scurt sau oferta de bani și vizează adesea inflația sau rata dobânzii pentru a asigura stabilitatea prețurilor și încrederea generală în moneda națională.

POLITICĂ PASIVĂ, Vezi Politică de ocupare a forței de muncă.

POLITICĂ PRIVIND RATA DOBÂNDII, politică monetară de stat și instrument al băncii naționale; Vezi Politică monetară și a creditelor.

POLITICĂ REFLAȚIONISTĂ, politică economică de stat și acțiuni chemate să stimuleze cererea în scopul utilizării forței de muncă și redresării activității economice.

POLITICĂ SOCIALĂ, domeniu al politicii statului orientată spre dezvoltarea socială a țării și a societății, creșterea bunăstării omului, asigurarea unui echilibru al intereselor publice, oportunități egale și echitabile în dezvoltarea personală.

POLITICĂ STRUCTURALĂ, politică economică de stat, bazată pe sistemul administrativ de comandă promovată în domeniu.

POLITICĂ VALUTARĂ CURENTĂ, Vezi Politică valutară.

POLITICĂ VALUTARĂ STRUCTURALĂ, Vezi Politică valutară.

POLITICĂ VALUTARĂ ȘI A DEVIZELOR, Vezi Politică valutară.

POLITICĂ VALUTARĂ, politică de stat privind totalitatea măsurilor economice, juridice și organizatorice implementate de către instituțiile de stat, banca națională și cele comerciale, organisme financiare în domeniul relațiilor valutare internaționale.

POLITICĂ VAMALĂ, politică de stat și sistem de reglementare de către stat a importului mărfurilor străine.

POLITICĂ, activitatea de guvernare într-un stat; direcții de activitate ale statului sau ale organizațiilor politice în anumite domenii politice, sociale, economice, apărare și securitate națională ș.a.; mod de acțiune a unui grup sau colectiv de oameni pentru a atinge un scop bine definit.

POLIȚĂ CU AVAL, termen economic de referință privind un tip de hârtie de valoare.

POLIȚĂ DE ASIGURARE BLANK, contract la general încheiat între asigurator și asigurat, fără a fi indicați factorii de risc ai pagubelor.

POLIȚĂ DE ASIGURARE CU DOBÂNDĂ, contract de asigurare a vieții individului, la care pe lângă despăgubire, poate fi plătită și o dobândă.

POLIȚĂ DE ASIGURARE CU PARTICIPARE, Vezi Poliță de asigurare cu dobândă.

POLIȚĂ DE ASIGURARE CU PREȚUL ÎN CREȘTERE, tip de poliță de asigurare cu mențiunea că asiguratorul poate mări prețul bunurilor asigurate la discreția sa.

POLIȚĂ DE ASIGURARE DE VOIAJ, tip de contract de asigurare a navei și a mărfurilor transportate pe mare

POLIȚĂ DE ASIGURARE DESCHISĂ, tip de poliță non evaluată, pagubele urmând a fi documentate în cazul dacă au avut loc.

POLIȚĂ DE ASIGURARE EVALUATĂ, Vezi Poliță de asigurare.

POLIȚĂ DE ASIGURARE INVALIDED, Vezi Poliță de asigurare *valued*.

POLIȚĂ DE ASIGURARE LA PRIMA PAGUBĂ, tip de contract de asigurare, valabil doar pentru restituirea primului caz de pagubă.

POLIȚĂ DE ASIGURARE PENTRU TOATE RISCURILE, tip de poliță de asigurare pentru persoane fizice, în care sunt indicate riscurile, la care nu se achită paguba.

POLIȚĂ DE ASIGURARE VALUED, contract de asigurare în transportul maritim.

POLIȚĂ DE ASIGURARE, contract încheiat între asigurator și asigurat pentru o perioadă limitată de timp în baza și cu respectarea unor condiții de asigurare, prin care se stabilesc condițiile specifice: limita răspunderii, perioada de asigurare, prima de asigurare, riscul specificat ș.a.

POLIȚĂ GENERALĂ DE ASIGURARE, Vezi Poliță de asigurare *valued*.

POLIȚĂ HIBRIDĂ DE ASIGURARE, tip de contract de asigurare care include mai multe tipuri de acoperire a pagubelor.

POLIȚĂ LA SOLICITAREA POSESORULUI, termen economic de referință privind un

tip de cu o hârtie de valoare procedură privind achitarea obligatorie a prețului acesteia la solicitarea posesorului.

POLIȚĂ NOMINALĂ DE ASIGURARE, tip de poliță pentru călători de asigurare contra unui spectru larg de riscuri de călătorie.

POLIȚĂ, termen economic de referință privind un tip de hârtie de valoare, utilizat în mai multe domenii de activitate economică.

POLUAREA ATMOSFEREI, contaminarea atmosferei cu emisie de substanțe nocive.

POLUAREA RESURSELOR ACVATICE, contaminarea apelor de suprafață sau subterane cu substanțe nocive.

POLYPOLY, situație pe piață când numărul vânzătorilor este redus și nu poate fi instaurată o atmosferă de concurență reală.

POMPAREA VENITULUI, metodă bursieră de convertire a venitului sub formă de hârtii de valoare în numerar.

PONTAJ, formă de control și termen economic de referință privind evidența prezenței angajaților la lucru; se ține cont la remunerarea pe unitate de timp, la stabilirea cuantumului stimulărilor materiale.

POOL, termen economic de referință privind un tip de uniune monopolistă pentru fixarea prețurilor pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare, folosirea în comun a unor patente sau influențarea cursului hârtiilor de valoare.

POPOR, în teoria dreptului constituțional, toată populația unei țări.

POPULAȚIE ACTIVĂ, persoane aflate în vârstă legală la muncă, care pot și doresc să presteze servicii de muncă; include persoanele ocupate și șomerii.

POPULAȚIE CAPABILĂ DE MUNCĂ, metodă de analiză economică, indicator demografic și sociologic privind toată populația țării între 15 ani și vârsta de pensionare, indiferent că este în câmpul munci sau nu.

POPULAȚIE ECONOMIC ACTIVĂ, Vezi Populație ocupată în câmpul muncii.

POPULAȚIE ECONOMIC INACTIVĂ, categorii de populație aptă de muncă, dar care nu sunt prezente pe piața muncii și nu se referă nici la șomeri.

POPULAȚIE EFECTIVĂ, toți oamenii care au petrecut ultima noapte în spațiul locativ, unde au fost găsiți de recenziții recensământului.

POPULAȚIE ÎN VÂRSTĂ, (*aged population*), metodă de analiză economică, demografică și statistică privind populația mai în vârstă de 56 de ani într-un teritoriu concret la o anumită dată.

POPULAȚIE JURIDICĂ, indivizi cu viză de reședință sau obligați administrativ să locuiască într-o localitate.

POPULAȚIE LIBERĂ, (*unoccupied population*), populație aptă de muncă, dar din diferite motive, ne încadrată în muncă la producția bunurilor, prestarea serviciilor sau în sferele ne productive.

POPULAȚIE OCUPATĂ ÎN CÂMPUL MUNCII, locuitorii unei țări, unități teritorial-administrative, care sunt angajați în câmpul muncii în companii sau într-o afacere proprie.

POPULAȚIE STABILĂ, toți cetățenii cu viză de reședință permanentă într-o localitate.

POPULAȚIE STAȚIONARĂ, indicator demografic care constituie diferența zero între nașteri și decese într-o perioadă de timp, de regulă, un an.

POPULAȚIE, toate persoanele care locuiesc pe un anumit teritoriu; numărul total de locuitori ai unei țări, unități teritorial-administrative; popor.

PORT DE BAZĂ, port în care sunt aplicate tarifele liniare la transportarea directă a mărfurilor sau cu transbordare.

PORT MAITIM, Vezi Port.

PORT, amenajare tehnică pe malul oceanului, mării, lacului sau unui râu navigabil, dotată cu instalații necesare pentru acostarea și repararea navelor, încărcarea și descărcarea mărfurilor; aeroport.

PORTĂREL, persoană publică însărcinată cu organizarea executării unei decizii a instanței de judecată.

PORTIȚĂ FISCALĂ, evaziune fiscală legală, comisă la perfectarea raportului fiscal de către un contribuabil – persoană fizică sau juridică.

PORTO FRANCO, port liber cu statut de zonă economică liberă.

PORTO, taxe poștale achitate de client la primirea expedierilor poștale sau prin telegraf.

PORTOFEL ELECTRONIC, termen economic de referință privind o tranzacție de transfer a banilor prin mijloacele TIC.

PORTOFOLIUL AGRESIV AL HÂRTIILOR DE VALOARE, Vezi Portofoliu agresiv.

PORTOFOLIUL AGRESIV, portofoliu cu hârtii de valoare, care în opinia investitorului, în viitor ar avea curs sporit.

PORTOFOLIUL BANCAR DE CREDITE, totalitatea contractelor de credite clasificate după gradul de risc, gradul de solvabilitate al clienților, destinația creditelor și alte criterii.

PORTOFOLIUL BANCAR DE INVESTIȚII, totalitatea hârtiilor de valoare (acțiuni, obligații, cambii, trate, polițe, active ș.a.), acumulate în urma tranzacțiilor bancare.

PORTOFOLIUL CONSERVATIV, metodă de analiză economică și indice privind totalitatea hârtiilor de valoare cu grad de stabilitate înalt (acțiuni, obligații, cambii, trate, polițe, active ș.a.), acumulate într-o bancă.

PORTOFOLIUL DE ASIGURĂRI, metodă de analiză economică și indicator privind activitatea integrală, într-o anumită perioadă de timp a unei companii de asigurare.

PORTOFOLIUL DE CREDITE BANCARE, Vezi Portofoliu bancar de credite.

PORTOFOLIUL DE INVESTIȚII, totalitatea contractelor de investiții analizate prin prisma oportunității investiționale utilizate de către investitor, metoda, mărimea și condițiile de alocare a capitalului; proces în gestionarea strategică a capitalului.

PORTOFOLIU DE POLIȚE, totalitatea polițelor acumulate într-o bancă comercială sau la o întreprindere, companie, societate pe acțiuni.

PORTOFOLIU ECHILIBRAT, portofoliu de hârtii de valoare al investitorului combinat în așa fel, încât îi asigură profit, siguranță și lichiditate optimală.

PORTOFOLIU EFICIENT, Vezi Portofoliu echilibrat.

PORTOFOLIU INVESTIȚIONAL „DE APĂRARE”, Vezi Portofoliu conservativ.

PORTOFOLIU INVESTIȚIONAL, plasare de investiții pe termen lung în hârtii de valoare.

PORTOFOLIU, volumul acțiunilor, a efectelor de comerț etc. care se află în evidența operativă a unei bănci; volumul comenzilor, bunurilor destinate comercializării; indicator de activitate al unui agent economic pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare privitor la volumul vânzărilor, locul pe piață, perspectivele de dezvoltare.

PORTOFOLIUL HÂRȚIILOR DE VALOARE, totalitatea hârtiilor de valoare (acțiuni, obligații, cambii, trate, polițe, active ș.a.), acumulate în urma tranzacțiilor bancare de un investitor, clasificate în: portofoliu agresiv al hârtiilor de valoare și portofoliu protejat al hârtiilor de valoare.

PORTOFOLIUL PROTEJAT AL HÂRȚIILOR DE VALOARE, Vezi Portofoliu conservativ.

PORTOFOLIUL RISCURILOR DE IEȘIRE, în asigurări, clauze contractuale ale polițelor de asigurare privind plățile care urmează să le achite ca pagubă asiguratul la desfacerea anticipată a poliței.

POSESIE, stăpânire legală a unui lucru, cu dreptul de a se folosi de el; mare posesiune funciară privată luată în arendă.

POSESIUNE FĂRĂ DREPT DE PROPRIETATE, tip de operație pe piața hârtiilor de valoare.

POSESIUNE IMOBILIARĂ, tip și formă de organizare a unui agent economic.

POSESIUNE PERSONALĂ, tip și formă de organizare a unui agent economic cu o singură persoană fizică.

POSESIUNE UNIPERSONALĂ, tip și formă de organizare a unui agent economic.

POSESIUNE, bunuri materiale, imateriale sau în formă de hârtii de valoare, care sunt deținute legal permanent sau temporar de un proprietar.

POSESOR AL HÂRȚIILOR DE VALOARE, titular legal al unor active.

POSESOR DE DREPTURI LA CONCESIUNE, Vezi Posesor de drepturi.

POSESOR DE DREPTURI, persoană fizică sau juridică cu capacitate de exercițiu într-un domeniu.

POSESOR DE OBLIGAȚII, persoană care deține acțiuni și beneficiază de toate drepturile de proprietar.

POSESOR, persoană fizică sau juridică deținătoare a unor bunuri în baza dreptului de proprietate; arendator al unei posesii; proprietar al unor bunuri și titluri de valoare.

POSESORUL CERTIFICATULUI DE CONFORMITATE, persoană fizică sau juridică care deține astfel de document.

POSSIBILITY OF MISTAKES AND GAPSIS AGREED, sintagmă pe o factură privind eventualele erori tehnice, nu are efect juridic.

POST DE BILANȚ, metodă de analiză economică și setul de indicatori ai activului și pasivului unui bilanț contabil.

POST RESTANT, recepționare nominală de către o persoană a unui bun la poștă sau într-o companie.

POST VACANT, loc de muncă liber.

POST VAMAL, unitate teritorială subordonată biroului vamal (la hotar sau în teritoriul țării), care asigură perceperea drepturilor de import, aplicarea procedurilor prevăzute de reglementările vamale, vămuirea și controlul vamal, perfectarea actelor vamale pentru transportul rutier, feroviar, naval, fluvial, ae-

rian precum și trimerile poștale, prevenirea contrabandei.

POST, termen juridic și economic de referință despre o funcție prevăzută în schema de încadrare cu obligațiuni specifice.

POSTAUDIT OF CAPITAL, evaluarea unui proiect investițional după implementare.

POST-FACTUM, constatare a unei stări după ce a avut loc evenimentul sau fapta.

POST-SCRIPTUM, adaos după textul de bază la o scrisoare după semnătură, marcat cu inițialele „P.S.”

POȘTĂ DE CURIER, tip de serviciu poștal rapid de furnizare a corespondenței către adresanți.

POTENȚIAL DE ACHIZIȚIONARE AL COMPANIEI, metodă de analiză economică și indicator privind capacitatea producătorului de bunuri de a stimula și a menține constantă cererea la marfa fabricată.

POTENȚIAL DE EXPORT, metodă de analiză economică și indicator privind capacitatea industrială și generală a țării de a produce bunuri competitive pentru a fi comercializate pe piața internațională.

POTENȚIAL DE MUNCĂ, metodă de analiză economică și indicator privind starea resurselor umane apte de muncă implicate în producerea produsului intern brut.

POTENȚIAL DE PRODUCȚIE, metodă de analiză economică și indicator privind capacitatea țării de a produce volumul global maximal de bunuri în urma valorificării raționale și depline a factorilor de producție, capacitatea de proiect a unei companii industriale.

POTENȚIAL DE RESURSE NATURALE, metodă de analiză economică și indicator privind starea resurselor funciare, forestiere, acvatice, biologice, pedologice și mineralele utile din țară la o anumită dată și evaluarea lor din punct de vedere al valorificării lor în economie.

POTENȚIAL FINANCIAR, metodă de analiză economică și indicator privind cantitatea

resurselor monetare ale statului valorificată într-o anumită perioadă de timp.

POTENȚIAL FISCAL, capacitatea relativă a statului de a colecta în buget impozitele, taxele și alte încasări bănești într-o anumită perioadă.

POTENȚIAL INOVAȚIONAL, metodă de analiză economică și indicator privind capacitatea producătorilor de bunuri de a fabrica noi tipuri de articole, mașini sau echipamente în baza elaborărilor științifice noi și de proiectare, tehnicii moderne și proceselor tehnologice de vârf, utilajului și instrumentelor de performanță.

POTENȚIAL TEHNICO-ȘTIINȚIFIC, metodă de analiză economică și indicator privind totalitatea resurselor de care dispune statul pentru efectuarea cercetărilor științifice, elaborarea invențiilor și inovațiilor tehnice.

POTENȚIAL, capacități existente și condiții esențiale de realizare a unei activități sau a unui lucru.

POTENȚIALUL LIMITELORE, metodă de analiză economică și indicator privind nivelul maximum sau minim a prețului la mărfuri, cursului valutar sau al hârtiilor de valoare, prognozat de un investitor.

POTENȚIALUL COMPANIEI DE MARKETING, direcție de activitate promițătoare.

POTENȚIALUL DE ÎMPRUMUT AL SISTEMULUI BANCAR, metodă de analiză economică și indicator de lichiditate a masei monetare și volumul mijloacelor bănești disponibile pentru a fi date cu împrumut clienților în sistemul bancar al țării.

POTENȚIALUL DE PROFIT, metodă de analiză economică și indicator privind capacitatea unei companii de a folosi capitalul fix și mijloacele circulante într-o afacere pentru a obține profit într-un interval de timp.

POTENȚIALUL ECONOMIC AL STATULUI, metodă de analiză economică și indicator privind resursele disponibile naturale, de producție, științifice, tehnice și umane, capacitățile de export ale statului pentru a produce produsul intern brut la valoarea maximă.

POTENȚIALUL PIEȚEI, metodă de analiză economică și indicator privind volumul relativ și absolut al mărfurilor, care poate fi vândut-cumpărat pe un segment al pieței într-o anumită perioadă de timp.

POVARĂ DE ÎNTREȚINERE A AVERILOR, termen economic de referință privind cheltuielile făcute pentru întreținerea bunurilor.

POVARĂ FISCALĂ, termen economic de referință privind suma impozitelor plătite de persoane fizice sau juridice.

POVARĂ, stare în economie care solicită efort și cheltuieli.

POVERTI LAG, indicator de disproporție a sărăciei privind raportul dintre costul unui program de combatere a sărăciei și valorarea procentuală de diminuare a fenomenului.

POZIȚIA NAVEI, timpul când nava urmează să fie pusă sub încărcare.

POZIȚIE ACTIVĂ, perioadă a anului când activitatea pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare este mai intensă.

POZIȚIE CURATĂ, termen economic de referință privind diferența dintre suma hârtiilor de valoare achiziționate și suma hârtiilor de valoare vândute, diferența dintre volumul mărfurilor de același tip contractate și vândute.

POZIȚIE DE REZERVĂ, fond de rezervă al FMI constituit din cotizațiile statelor participante, rezervat pentru acordarea creditelor suplimentare.

POZIȚIE, situație la bursa bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare, privind starea pieței, volumul tranzacțiilor încheiate și în derulare; perioadă a anului când activitatea pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare este mai intensă, rămășiță a mijloacelor bănești pe un cont.

PRACTICĂ ANTICONCURENȚIALĂ, activitate ilegală împotriva concurenței libere promovată de marile companii pentru a-și menține poziția monopolistă pe piață.

PRACTICĂ MEDICALĂ ILEGALĂ, activitate medicală ilegală.

PRAG FISCAL, parte neimpozabilă a salariului unui individ, stabilită anual prin legea bugetului în funcție de evoluția inflației în anul în curs; scutire personală.

PRAGUL FLUCTUAȚIEI VALUTARE, prag stabilit în UE privind fluctuația valutei naționale față de euro, care nu trebuie să depășească 2,25%.

PRAGUL SĂRĂCIEI, nivel normativ și indice economic privind volumul minim de mijloace care asigură cel mai jos nivel de trai.

PRAXIOLOGIE, domeniu științific care studiază structura generală a acțiunilor umane și a condițiilor de desfășurare a lor.

PREAVIZ SCRIS DESPRE CAUZAREA PAGUBEI, notificare expediată de către una din părțile unui acord celeilalte părți prin care acesta este informată despre posibile daune și volumul eventualului prejudiciu cauzat de aceasta.

PREAVIZ SCRIS DESPRE ÎNCĂLCAREA ACORDULUI, notificare expediată de către una din părțile unui acord celeilalte părți prin care acesta este informată despre desfacerea contractului.

PREBEND, venit și bunuri transmise preoțimii catolice ca remunerare pentru serviciul acordat comunității.

PRECIZAREA REZERVELOR DE STOCURI, termen economic de referință privind modificarea indicatorilor de evidență contabilă a valorii bunurilor din mai multe cauze: creșterea inflației, scăderea prețului de producere a bunurilor comercializate într-o anumită perioadă de timp.

PRECIZIA HOTĂRĂRII JUDICIARE, formulare precisă și clară a deciziei pe marginea dosarului finisat.

PREDARE „LA CHEIE”, transmiterea prin act de predare – primire a obiectelor construite sau a serviciilor prestate după finalizarea tuturor operațiilor preconizate în contract.

PREDARE, proces de transmitere cuiva în primire un obiect, un bun care îi revine de drept sau de care trebuie să răspundă.

PREDAREA PRODUCȚIEI FINITE, proces de transmitere a bunurilor fabricate la depozit, se face în baza unor acte de recepție de predare-primire, după o formă model prestabilită.

PREDILECȚIA RISCULUI, în afaceri, metodă de afaceri și proces de selectare a factorilor de producție care asigură un risc minimal cu cheltuieli minime și un profit maximal.

PREFERENCES, înlesniri acordate în comerțul internațional în baza acordurilor bilaterale sau multilaterale dintre state pentru a dezvolta relațiile economice între ele.

PREFICIT, depășirea coletării veniturilor față de cheltuielile bugetare.

PREGĂTIRE PROFESIONALĂ DE BAZĂ, Vezi Pregătirea resurselor umane.

PREGĂTIRE PROFESIONALĂ RAPIDĂ, Vezi Pregătirea resurselor umane.

PREGĂTIRE PROFESIONALĂ VOCAȚIONALĂ, Vezi Pregătirea resurselor umane.

PREGĂTIRE PROFESIONALĂ, Vezi Pregătirea resurselor umane.

PREGĂTIRE ȘI RECALIFICARE PROFESIONALĂ, instruire pentru a obține o nouă calificare profesională în legătură cu schimbarea proceselor de producere, în sfera socială sau schimbarea funcțiilor instituțiilor, organizațiilor.

PREGĂTIREA EMISIUNII, etapă de lucru înainte de punerea în vânzare a hârtii de valoare.

PREGĂTIREA NAVEI, remisele juridice, economice și tehnice ale unei nave de a fi gata de închiriere.

PREGĂTIREA RESURSELOR UMANE, proces de instruire și pregătire profesională, în vederea achiziționării cunoștințelor, priceperilor și deprinderilor într-un domeniu concret.

PREJUDICIU DIRECT, în dreptul civil, pierderi suferite de o persoană fizică sau juridică în urma distrugerii, sau deteriorării patrimoniului ori diminuarea costului acestora cu păstrarea intactă a formei materiale după apariția cazului de asigurare.

PREJUDICIU ECONOMIC DE LA AFA-CERI, daună materială sau spirituală suferită de cineva sau pricinuită cuiva – persoană fizică sau juridică în urma nerespectării contractelor de afaceri sau a infracțiunilor patrimoniale.

PREJUDICIU ECONOMIC DE LA POLU-AREA MEDIULUI, daună adusă sănătății suferită de cineva sau pricinuită cuiva, inclusiv biodiversității în urma deteriorării factorilor de mediu înconjurător (poluarea apei, aerului, subsolului; contaminare cu substanțe nocive în urma cataclismelor naturale sau avariilor industriale).

PREJUDICIU ÎN ASIGURĂRI, daună materială suferită de către o companie de asigurare în urma achitării primei de asigurare persoanei fizice sau juridice asigurate de anumite riscuri.

PREJUDICIU MORAL, daună spirituală suferită de cineva sau pricinuită cuiva în urma unei ofense, insulte, calomnieri, discriminări politice, sociale, profesionale sau de rasă, hărțuiri sexuale și alte acțiuni infracționale împotriva cetățeanului; noțiune și proces în practica judiciară civilă. Vezi Compensație morală.

PREJUDICIU SECUNDAR, daună materială sau spirituală suferită de cineva sau pricinuită cuiva, de către un agent economic, cu care nu sunt în relații contractuale.

PREJUDICIU, în dreptul civil, pierdere materială sau pagubă morală în expresie bănească provocată unei persoane ca urmare a neîndeplinirii unei obligații contractuale sau legale, a săvârșirii unei infracțiuni sub formă de: prejudiciu real și direct la pierderea definitivă a bunurilor; câștig nerealizat – în urma diminuării vânzărilor și respectiv a venitului, ca rezultat al pagubei suferite; noțiune juridică și economică de referință privind temeiul juridic, tipul de clasificare și modul de recuperare a daunelor în practica judiciară civilă.

PRELEVARE FISCALĂ, proces de diminuare a poverii fiscale.

PRELUCRARE AUTOMATIZATĂ A DATE-LOR, aplicarea mijloacelor TIC în procesul de organizare a circulației documentelor.

PRELUCRARE INDUSTRIALĂ, produs industrial fabricat din materialele clientului.

PRELUCRARE, modificare a formei, dimensiunilor și aspectului materii prime și/sau a materialelor pentru a le transforma într-un produs cu drept de proprietate asupra lui.

PRELUCRAREA DOCUMENTELOR, Vezi Circulația documentelor.

PRELUCRAREA INFORMAȚIEI ON-LINE, Vezi Prelucrare automatizată a documentelor.

PREMBULĂ, introducere la un act legislativ, act normativ, la un tratat internațional, care expune motive unui proiect de lege sau act normativ ori prezintă sumar dispozițiile generale ale tratatului.

PREMIERE, tip de stimulare și remunerare suplimentară pentru muncă onestă; diferență pozitivă dintre prețul de realizare și prețul nominal ale unei hârtii de valoare.

PREMISA „CURĂȚIRII” PIETEI, ipoteză economică privind condițiile în care o piață funcționează echilibrat.

PREMIU NAȚIONAL, premiu de stat acordat conform condițiilor pentru realizări în diverse domenii.

PREPARTIZAREA ACȚIUNILOR, proces de plasare pe piață a acțiunilor prin subscriere închisă.

PREPAYMENT, formă de achitare în avans la procurarea bunurilor sau achiziționarea serviciilor: avans deplin pentru tot lotul de marfă achiziționat; avans parțială, care urmează a fi suplini integral după recepționarea mărfii, avans treptat, aplicat la livrarea mărfurilor pe loturi mici, separate.

PREROGAREA PLĂȚII, metodă de amânare legală a unei plăți, la alt termen de scadență, stabilit de părți.

PREROGATIVĂ, competență; drept exclusiv al conducătorului unui stat: de a convoca sau de a dizolva parlamentul, drept de inițiativă legislativă, drept de grațiere ș.a.

PRESCRIȚIA ACȚIUNII ÎN TRANSPORTUL INTERNAȚIONAL, proces de urmărire civilă sau penală în domeniu.

PRESCRIȚIA ACȚIUNII, noțiune juridică și economică de referință privind termenul stabilit de lege, când un reclamant poate solicita prin instanță judiciară să-și repare paguba materială.

PRESCRIȚIE IMOBILIARĂ, termen juridic de referință privind o procedură de dobândire a dreptului de proprietate asupra unor bunuri.

PRESCRIȚIE INTERDICTIVĂ, dispoziție legală emisă de judecată sau o instituție administrativă, prin care o companie sau un antreprenor trebuie să sisteze anumite acțiuni economice sau tehnologice, până la înlăturarea încălcărilor.

PRESCRIȚIE, termen limitat de valabilitate a unui act legislativ sau normativ; perioadă de timp la sfârșitul căreia, conform normelor juridice, nu se mai poate solicita redobândirea unui bun, aplicarea unei pedepse, plata unei datorii.

PRESIUNE ASUPRA CONCURRENTULUI, metodă și formă de concurență pe piața liberalizată pentru a elimina sau marginaliza un concurent.

PRESIUNE ASUPRA CURSULUI VALUTAR, ansamblu de factori politici, economici și sociali, care influențează puternic cursul valutar al unei unități monetare.

„PRESIUNE ASUPRA URȘILOR”, (*pressure on beards*), termen economic de referință privind o metodă de luptă a băncilor centrale cu speculanții de valută.

PRESIUNE DEMOGRAFICĂ, indicator economic, statistic și demografic privind raportul dintre populația aflată în câmpul muncii (vârsta 15-62 de ani) și cea care nu este în câmpul muncii (vârstele între 1-15 ani și mai sus de 62 de ani).

PRESS-RELEASE, informație despre o marfă sau un bun destinate pentru vânzare.

PRESTAȚIE ÎN NATURĂ, normă legislativă prin care în unele țări cetățenii achită impozitele în natură.

PRESTIGIU SOCIAL, importanță și valoare deosebită acordate unor profesii, unui sta-

tut social al individului, unor bunuri, unor instituții ș.a.

PRESTIGIU, valoare importantă sau statut moral, recunoscute într-un anumit domeniu de activitate umană.

PREȘEDINTE AL CONSILIULUI DE MINIȘTRI, șef al unui guvern.

PRETENȚIE ÎN ASIGURĂRI, examinare de către asigurator a cazurilor asigurate prin prisma corespunderii clauzelor contractelor sau polițelor de asigurare.

PRETENȚIE NEREGLEMENTATĂ ÎN ASIGURĂRI, Vezi Pretenție în asigurări.

„**PREȚ ROȘU**”, preț de piață a afacerii, care satisface ambele părți: vânzători și cumpărători.

PREȚ DE DEVIZ, prețuri, tarife, normative și reguli, aplicate la calcularea devizului de cheltuieli pentru lucrările de construcție și montaj al obiectivelor industriale, de producție sau de menire social-culturală.

PREȚ PREFERENȚIAL, nivel scăzut al prețului unui tip de marfă cu scopul de a atrage cumpărătorii; bunuri vândute la preț mic, grație subvențiilor acordate producătorului din partea statului.

PREȚ BRUT, prețul mărfii calculat fără adaosuri comerciale.

PREȚ COMPARABIL, prețuri aplicate în analize economice generalizatoare pentru a aduce la numitor comun costul bunurilor fabricate sau achiziționate în diferite perioade, la prețuri diferite.

PREȚ CONTRACTUAL, clauză contractuală privind prețul de livrare stabilit în urma negocierilor dintre producător (vânzător) și consumator (cumpărător).

PREȚ CU AMĂNUNTUL, preț la care se vând consumatorilor finali - populație toate bunurile de consum.

PREȚ DE BURSĂ, Vezi Preț de licitație.

PREȚ DE COMERȚ EXTERIOR, prețul de comercializare al mărfurilor de import-export, stabilite în contractele de afaceri la nive-

lul prețurilor mondiale la data încheierii contractelor.

PREȚ DE COST AL PRODUCȚIEI VÂNDUTE, metodă de analiză economică și indicator care exprimă raportul dintre costul producției fabricate și cheltuielile directe și cele nelegate direct de procesul de producere și de desfacere suportate de companie la comercializarea bunurilor produse.

PREȚ DE COST AL PRODUCȚIEI, metodă de analiză economică și indicator privind cheltuielile curente de producție pentru fabricarea și comercializarea producției: cheltuieli de producție (tot ce ține de fabricarea bunurilor) și cheltuieli complete (nelegate direct de procesul de producere și desfacere), suportate de companie.

PREȚ DE COST AL TRANSPORTURILOR, metodă de analiză economică și indicator privind costurile pe care le suportă compania pentru serviciile de transportare a mărfurilor sau pasagerilor.

PREȚ DE COST COMPLET, metodă de analiză economică și indicator privind cheltuielile globale suportate de companie pentru fabricarea și comercializarea producției.

PREȚ DE COST DE BAZĂ, metodă de analiză economică și indicator privind raportul dintre costul producției fabricate și venitul global obținut de la realizarea acesteia în perioada precedentă și luată ca bază la planificarea pentru anul în curs.

PREȚ DE COST DE PRELUCRARE, metodă de analiză economică și indicator privind costul mijloacelor fixe, resurselor materiale, materiei prime, resurselor energetice și alte cheltuieli suportate de producător pentru fabricare din materie primă a unor bunuri - produs fină de comercializare.

PREȚ DE COST DE UZINĂ, metodă de analiză economică și indicator care exprimă raportul dintre costul producției fabricate și cheltuielile directe și cele nelegate direct de procesul de producere suportate de companie pentru producerea acesteia.

PREȚ DE COST EFECTIV, metodă de analiză economică și indicator privind raportul

dintre costul producției fabricate și venitul global obținut de la realizarea acesteia într-o anumită perioadă de timp, calculat în baza datelor reflectate în evidența contabilă.

PREȚ DE COST PE UNITATE DE PRODUS, metodă de analiză economică și indicator privind costul mijloacelor fixe, resurselor materiale, materiei prime, resurselor energetice și alte cheltuieli suportate de producător pentru fabricarea și comercializarea unei unități de producție.

PREȚ DE COST REAL AL PRODUCȚIEI, metodă de analiză economică și indicator privind raportul dintre costul producției fabricate și venitul global obținut de la realizarea acesteia, calculat în baza datelor reflectate în evidența contabilă.

PREȚ DE COST TEHNOLOGIC, metodă de analiză economică și indicator privind volumul cheltuielilor suportate de companie pentru organizarea fabricării producției sau prestării serviciilor.

PREȚ DE COST, metodă de analiză economică și indicator, care exprimă raportul dintre costul producției fabricate și venitul global obținut de la realizarea acesteia.

PREȚ DE COTARE, cel mai mic preț propus de vânzător și cel mai mare preț propus de cumpărător.

PREȚ DE DEVIZ, Vezi Valoare de inventar.

PREȚ DE DUMPING, tactică de marketing și metodă de concurență neloială privind prețul de export stabilit la unele mărfuri la prețuri mult inferioare celor de pe piața internă și mondială, cu scopul de a pătrunde pe o anumită piață.

PREȚ DE ECHILIBRU, preț stabilit pe piață care asigură echilibrul dintre cerere și ofertă.

PREȚ DE INVENTAR, prețul de înregistrare în baza documentelor de evidență primară în registrele de evidența contabilă de mișcare la debit și credit a bunurilor, mărfurilor și serviciilor, la care au fost achiziționate.

PREȚ DE LICITAȚIE, în tranzacțiile publice de afaceri: prețul mărfii la care a fost comer-

cializată pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare; prețul la care a fost efectuată operația de vânzare-cumpărare a hârtiilor de valoare; prețul valutei străine convertibile la care a fost comercializată în valută națională.

PREȚ DE LIVRARE, costul mărfurilor la nivelul căruia circulă între unitățile producătoare; preț la care producătorul desface mărfurile către comercianții angro sau vânzătorii cu amănuntul.

PREȚ DE MONOPOL, preț stabilit de către o companie care este capabilă să influențeze prețul de pe piața liberă.

PREȚ DE PĂTRUNDERE PE PIAȚĂ, tactică de marketing și metodă de comercializare a mărfurilor la cel mai mic preț posibil, pentru a cucerii piața.

PREȚ DE PRESTIGIU, cost al unor bunuri de prestigiu, cu niște calități deosebite, destinate consumatorilor, pentru care nu contează prețul.

PREȚ DE PRODUCȚIE, valoare care include costul produsului fabricat și profitul.

PREȚ DE STAT, politică economică și financiară de stat și nivel prețuri stabilite de stat la unele produse.

PREȚ DE VÂNZARE, preț la nivelul căruia circulă produsele între unitățile producătoare.

PREȚ DIFERENȚIAT, Vezi Preț flexibil.

PREȚ DISCRIMINATORIU, Vezi Preț de dumping.

PREȚ ELASTIC, preț al mărfurilor, care reacționează prompt la fluctuațiile cererii și ofertei de pe piață.

PREȚ FĂRĂ PAGUBĂ, preț de realizare al mărfurilor fabricate, care acoperă numai costul de fabricare, fără a aduce profit din vânzarea lor.

PREȚ FLEXIBIL, prețuri de vânzare-cumpărare a mărfurilor și serviciilor prestate, stabilite în funcție de cererea de piață și capacitatea de cumpărare a consumatorilor.

PREȚ FUTURES, clauză contractuală privitor la costul mărfii contractate prevăzută pe un termen în viitor.

PREȚ GARANTAT, termen economic comercial și politică de prețuri fixe în domeniul promovată o anumită perioadă conjuncturală posibilă de vânzători cu scopul de a-și menține cumpărătorii.

PREȚ GLOBAL, prețul achitat pentru toată marfa achiziționată; preț al unui bun, care include toate cheltuielile făcute pentru fabricarea, desfacerea, repartizarea, transportarea și comercializarea acestuia.

PREȚ IDEAL, costurile calculate care nu sunt efectiv percepute sau plătite în comerțul de piață, deși acestea pot facilita comerțul.

PREȚ ÎN DETALIU, preț de vânzare cu amănuntul a mărfurilor de larg consum.

PREȚ LIBER, operație de vânzare-cumpărare a bunurilor la prețurile solicitate de piață în condițiile unei concurențe loiale, fără amestecul statului în proces.

PREȚ MONDIAL, prețul la care se comercializează bunurile, serviciile și hârtiile de valoare pe piața mondială.

PREȚ NET, prețul mărfii în locul de cumpărare-vânzare.

PREȚ PAUȘAL, preț achitat integral pentru tot lotul de marfă achiziționată, fără a ține cont de prețul fiecărui obiect în parte, divizare pe grupe, calitate și alți indicatori ai mărfii.

PREȚ PLAFON LIMITAT, prețul cel mai potrivit, recomandat în caietul de sarcină pentru producerea unui tip nou de marfă.

PREȚ REAL, costuri efective plătite pentru produse, servicii, bunuri și forța de muncă (suma netă de bani care se schimbă efectiv), în contradicție cu prețul ideal sau planificat.

PREȚ RIGID, preț fix la o marfă, care rămâne neschimbat indiferent de fluctuația cererii.

PREȚ SEZONIER, prețuri la bunuri și servicii, care sunt stabilite în funcție de anotimpurile anului (în agricultură și creșterea animalelor; în construcții și montaj; în industria ușoară – diminuarea prețurilor post sezon la mărfurile de sezon).

PREȚ, categorie economică reprezentând expresia bănească a valorii unei mărfi; sumă de

bani pe care trebuie să o plătească cumpărătorul pentru achiziționarea unui produs sau pentru un serviciu; suma de bani plătită sau primită pentru o unitate de marfă; cantitate de bani pe care trebuie s-o achite cumpărătorul la achiziționarea unui bun, unei hârtii de valoare sau serviciu.

PREȚ-LIMITĂ, preț minim garantat la fabricarea unui bun de către potențialii cumpărători; prețul maximum, stabilit în caietul de sarcină pentru elaborarea unui tip nou de marfă.

PREȚ-PLAFON, cel mai mic și cel mai mare preț pe care le acceptă vânzătorul la comercializarea mărfii.

PREȚUITOR, evaluator al producției forestiere.

PREȚUL ACȚIUNILOR, prețul la care a fost efectuată operația de vânzare-cumpărare a hârtiilor de valoare: la preț nominal (costul stabilit la emisiunea seriei) sau la preț de piață (conform cursului stabil în ziua tranzacției)

PREȚUL CERERII DE CHEMARE ÎN JUDECATĂ, termen juridic de referință în dreptul civil privind suma de bani pe care o solicită creditorul sau victima prejudiciului moral pentru repararea unor obligații contractuale neexecutate sau a unei fapte ilicite prejudiciabile, în scopul reparării pagubelor produse sau despăgubirii morale.

PREȚUL CUMPĂRĂTORULUI, preț pe care îl acceptă cumpărătorul și la care este disponibil să achiziționeze marfa.

PREȚUL DE PIAȚĂ AL ACȚIUNILOR, costul pe piața hârtiilor de valoare stabilit în funcție de ofertele de vânzare-cumpărare.

PREȚUL DE PIAȚĂ AL CAPITALULUI ÎN ACȚIUNI, Vezi Prețul de piață al acțiunilor.

PREȚUL DUBLU AL AURULUI, prețul oficial și prețul liber, stabilite la operațiile de vânzare-cumpărare a acestui metal monetar.

PREȚUL NET AL COMPANIEI, metodă de analiză economică și indicator privind capitalul unei companii ca diferență dintre activele și pasivele bilanțului contabil al acesteia.

PREȚUL NOMINAL AL ACȚIUNILOR, costul inițial al unei acțiuni la emisiunea ei.

PREȚUL OFERTEI, prețul unui bun sau serviciu, reieșind din nivelurile cererii și ofertei de pe piață.

PREȚUL PĂMÂNTULUI, rentă funciară capitalizată, care fiind transformată în capital, aduce venit sub formă de dobândă egală ca volum cu mărirea rentei; prețul normativ al pământului depinde de bonitatea solului și amplasarea în teritoriu, reieșind din venitul eventual și perioada calculată de răscumpărare a investiției.

PREȚUL TRANZACȚIEI, clauză contractuală privind prețurile la care urmează a fi achiziționate mărfurile sau prestate serviciile.

PREȚUL VÂNZĂTORULUI, preț pe care îl propune cumpărătorul și la care este disponibil să vândă marfa.

PREȚURI DICTATE, prețuri stabilite arbitrar de către marii monopoliști în diverse domenii economice.

PREVEDERE A LEGII, cadru legislativ-normativ într-un domeniu de reglementare juridică.

PREVIZIUNE ECONOMICĂ, politică de stat și instrument de bază în planificarea economică privind căile de evoluție și dezvoltare a unei țări, unui teritoriu concret, unei companii; se bazează pe indicatorii anilor precedenți și conjunctura actuală la nivel de țară, regional sau mondial.

PREVIZIUNE ECONOMICĂ, Vezi Pronosticul pieței.

PREVIZIUNE TEHNICO-ȘTIINȚIFICĂ, politică de stat în domeniul științei, cercetării, dezvoltării și inovării și pronostic asupra evoluției științei și tehnicii, care ar putea influența pozitiv potențialul de producție și uman a societății, colaborarea politică și economică internațională.

PREZENTARE ÎN PREȚURI CONSTANTE, metodă de analiză economică și proces de reevaluare a cheltuielilor efectuate în anii precedenți la producția neterminată în confor-

mitate cu evoluția nivelului la prețuri pentru a le aduce la numitor comun cu cheltuielile din anul curent.

PREZENTARE ÎN PREȚURI CURENTE, metodă de analiză economică și indicator de evaluare a prețului activelor unei companii ținând cont de nivelul inflației.

PREZENTARE, (*presentation*); demonstrarea publică a unor mostre de marfă sau modele noi; aducerea oficială la cunoștința publicului a informației despre activitatea unei companii; transmiterea unei cambii pentru achitarea costului.

PREZENTAREA ACREDITIVULUI, transmiterea acestui tip de hârtie de valoare pentru plată.

PREZENTAREA CONTULUI, transmiterea acestui tip de hârtii de valoare pentru achitarea plății pentru lucrul sau tranzacția efectuate.

PREZENTAREA TRATEI, transmiterea acestui tip de hârtie de valoare pentru plată.

PREZIDENT, șef al unui stat; conducător în unele companii; conducător ales în unele organizații și instituții.

PREZIDIU, organ colectiv de conducere într-o organizație sau organ de onoare la o solemnitate.

PREZUMȚIA AUTORULUI, metodă de stabilire a paternității unei bun protejat cu dreptul de autor.

PREZUMȚIA VINEI DEBITORULUI, în dreptul civil, presupunere conform căreia debitorul nu și-a onorat pe deplin sau necalitativ obligațiunile.

PREZUMȚIE DE NEVINOVĂȚIE, principiu fundamental prevăzut în Codul de procedură penală și considerare a unui individ acuzat și implicat într-un proces penal ca nevinovat și tratat ca atare până la pronunțarea sentinței judecătorești.

PREZUMȚIE, presupune întemeiată pe date verosimile, făcută de lege sau de organul de jurisdicție asupra existenței unui fapt necunoscut și care nu poate fi dovedit direct, prin confirmarea unui fapt cunoscut.

PRICE LEADERSHIP, metodă neoficială de marketing oligopol, practicat de unele companii la stabilirea prețurilor la marfă.

PRICE LIST, buletin informațional bursier cu oferta prețurilor; lista prețurilor la mărfurile propuse pentru vânzare-cumpărare.

PRICE PREMIUM, Vezi Adaos la preț.

PRICE RING EXCHANGE COMMITTEE, organul de dirijare al unei burse, care verifică corectitudinea tranzacțiunilor bursiere și respectarea regulilor de operație de vânzare-cumpărare pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

PRICE SQUEEZE, corner constituit pentru coordonarea scăderii prețurilor la marfă până la nivelul cel mai jos pentru a elimina concurenții de pe piață.

PRICE TAKER, vânzarea unui bun la un preț, pe care vânzătorul nu îl controlează.

PRIMA LEGE A LUI VON GOSSEN, teorie microeconomică și lege economică privind procesul de circulație a mărfurilor pe piață.

PRIMAR, administratorul unipersonal unui municipiu, oraș sau comună ales prin vot direct de către cetățenii unității administrative teritoriale.

PRIMĂ BRUTO, termen economic de referință pe piața asigurărilor privind suma cotizațiilor de asigurare funcție de cota brută și suma asigurată; prima achitată asigurătorului.

PRIMĂ DE ASIGURARE OBLIGATORIE DE ASISTENȚĂ MEDICALĂ, sumă fixă sau contribuție procentuală la salariu și la alte recompense, pe care asiguratul este obligat să o plătească asigurătorului pentru preluarea riscului persoanei asigurate conform legislației.

PRIMĂ DE ASIGURARE, termen juridic și economic de referință privind mărimea sumei de bani achitată de asigurător asiguratului; prima achitată de asigurat asigurătorului la perfectarea unei polițe de asigurare sub formă de primă rambursabilă de asigurare, primă suplimentară de asigurare, primă țelmer de asigurare.

PRIMĂ DE CONVERSIE, Vezi Primă la hârtii de valoare.

PRIMĂ DE EXPORT, înlesnire din partea statului oferită exportatorilor pentru a încuraja comerțul exterior.

PRIMĂ DE LICHIDARE, sumă de bani rămasă după plata datoriilor către creditori și repartizată între acționarii unei companii lichidate.

PRIMĂ DE RĂSCUMPĂRARE, dobânda de la un credit sau un împrumut obținută la întoarcere creditorului.

PRIMĂ DE REASIGURARE, Vezi Primă de asigurare.

PRIMĂ DE RISC, sumă de bani percepută de creditor la un împrumut la un proiect investițional cu risc sporit.

PRIMĂ DUBLĂ DE ASIGURARE, tip de plată și proces în domeniul de asigurare.

PRIMĂ FORWARD, Vezi Primă valutară.

PRIMĂ GRADUALĂ DE ASIGURARE, termen juridic și economic de referință privind mărimea sumei de bani achitată de asigurător asiguratului în caz de boală.

PRIMĂ LA BURSĂ, suma de bani pe care o achită cumpărătorul unei opțiuni pentru dreptul de vânzare-cumpărare la un preț fix o perioadă determinată pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

PRIMĂ LA HÂRTII DE VALOARE, prețul de piață al unei hârtii de valoare, vândută la un preț mai mare decât prețul nominal.

PRIMĂ LA OBLIGAȚIUNI, Vezi Primă la hârtii de valoare.

PRIMĂ LA OPȚIUNI, Vezi Primă la bursă.

PRIMĂ SPECIALĂ, Vezi Premiu.

PRIMĂ SUPLIMENTARĂ, Vezi Primă la asigurare.

PRIMĂ VALUTARĂ, diferența pozitivă dintre cursul formal și cursul real al valutei.

PRIMĂ-MINISTRU, șefa unui guvern.

PRIME RATE, cea mai mică dobândă solicitată la credite fără acoperire.

PRIME TIME, cel mai scump timp de publicitate în orele de vârf la televiziune și radio.

PRIMIRE ILEGALĂ A UNUI CREDIT, crimă în sfera economică manifestată prin încheierea unui contract de credit prin metode frauduloase (lipsa salariului, date false, companie fantomă ș.a.).

PRIMIRE LA LUCRU, proces bazat pe un acord în scris încheiat între angajator și angajat în conformitate cu prevederile Codului muncii, convenției colective de muncă și actelor normative de ordine internă ale companiei, instituției.

PRIMIREA MITEI, infracțiune de drept penal, îndreptată împotriva intereselor serviciilor de stat.

PRIM-MINISTRU, șeful unui guvern.

PRINCIPAL ANONIM, persoană care efectuează tranzacțiuni la piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare prin intermediul brokerilor, fără a-și divulga identitatea.

PRINCIPAL, (*principal*), debitorul principal la o datorie; persoană fizică sau juridică în numele căruia activează un agent intermediar.

PRINCIPALA AMENINȚARE LA SECURITATEA ECONOMICĂ A STATULUI, în epoca contemporană amenințarea principală continuă a fi perspectiva ireversibilă de rămânere în urmă în domeniul dezvoltării tehnologiilor de vârf - forța motrice a unei societăți bazate pe cunoaștere.

PRINCIPALELE MATERIALE ȘI MATERII PRIME, toate tipurile de bunuri din natură, care sunt valorificate și utilizate ca obiect al muncii în procesul de prelucrare pe cale industrială: zăcămintele minerale extrase, producția agricolă, resursele biologice ale oceanului planetar, resursele forestiere, aerul, apa ș.a.

PRINCIPII BUGETARE, prevederi legislative și normative, menite să imprime procesului bugetar pentru toată țara documente de același tip aplicate în evidența bugetară, clasificare unică a veniturilor și cheltuielilor ș.a.

PRINCIPII CONSTITUȚIONALE, norme de drept fundamentale care se conțin într-o constituție.

PRINCIPII DE BAZĂ ÎN REMUNERAREA MUNCII, politică economică și socială de stat; prevederi legislative și normative, menite să asigure remunerarea diferențiată a muncii în funcție de calificarea angajaților, calitatea, volumul și eficiența muncii depuse, alți factori.

PRINCIPII DE COTARE LA BURSĂ, reguli de bază pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare: cursul final este cel mai favorabil pentru un număr maxim de tranzacțiuni, cererile cu mențiunea „cel mai bun curs” trebuie făcută la prima ofertă de acest tip, se execută ofertele cu cel mai mare preț la cumpărare și cel mai mic la vânzare, cererile cu o amplitudine mare sus-jos se execută parțial, cererile cu preț mai jos decât cursul inițial la cumpărare și cu preț mai înalt decât cursul inițial la vânzare nu se execută.

PRINCIPII DE CREDITARE, prevederi legislative și normative, clauze contractuale între părți menite să asigure restituirea garantată a împrumuturilor acordate.

PRINCIPII DE EVIDENȚĂ CONTABILĂ, reguli de metodologie contabilă: separare patrimonială, evidență dublă pasiv și activ, activitate continuă, consecutivitate în evidență, precizie temporală, plenitudine, oportunitate ș.a.

PRINCIPII DE IMPUNERE FISCALĂ, prevederi legislative și normative, menite să asigure colectarea deplină și uniformă pe parcursul anului a impozitelor, taxelor și altor plăți în bugetul de stat.

PRINCIPII DE VÂNZARE LA BURSĂ, reguli de bază pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare: formare liberă a prețului în baza ofertei și cererii, informație accesibilă și obiectivă despre prețuri și tranzacțiuni, independență juridică și economică a participanților la tranzacțiuni (brokeri și clienți), respectare continuă a legislației bursiere.

PRINCIPII ÎN MARKETING, conform teoriei, reguli metodologice care stau la baza marketingului: căutați cereri și forme de satisfacere a lor; produceți tot ce poate fi comercializat; iubiți clientul, nu marfa.

PRINCIPIILE AUDITULUI, normele de bază de care se conduce un auditor, un revizor: independență, profesionalismul înalt, obiectivitate, publicitate.

PRINCIPIILE CONTROLULUI, Vezi Principiile auditului.

PRINCIPIILE GATT, reguli de bază în comerțul internațional: regim egal și ne discriminatoriu, diminuarea permanentă a taxelor vamale, eliminarea cotelor de import, ș.a.

„**PRINCIPIUL ZIDULUI CHINEZESC**”, mod de separare a funcțiilor în cadrul unei instituții bancare, pentru a evita abuzurile în serviciu.

PRINCIPIUL ACCELERĂRII, concepția lui A. Aftalion, care presupune că consumul fondurilor fixe aduce cu sine tot mai mari investiții în acestea.

PRINCIPIUL COMPARABILITĂȚII ÎN REMUNERARE, stabilire relativ identic a cuantumului de remunerare pentru profesii, funcții și lucrări identice.

PRINCIPIUL CONDUCERII UNIPERSONALE, principiu de bază de organizare a managementului intern al unei companii, instituții.

PRINCIPIUL CONFIDENȚIALITĂȚII, principiu în activitatea contabilă care interzice divulgarea secretelor comerciale ale companiei.

PRINCIPIUL DIMINUĂRII UTILITĂȚII, principiu economic conform căruia pe măsura consumului de resurse scade nivelul de utilitate a bunului consumat.

PRINCIPIUL ECHILIBRĂRII PREȚURILOR, principiu economic conform căruia producători sporesc oferta bunurilor fabricate la creșterea cererii, și invers.

PRINCIPIUL ECHITĂȚII ORIZONTALE, principiu fiscal, conform căruia subiecții fiscali aflați în condiții identice să fie impozitați la fel.

PRINCIPIUL ECHITĂȚII VERTICALE, principiu fiscal, conform căruia subiecții fiscali aflați în condiții inegale să fie impozitați tot diferit.

PRINCIPIUL PARITĂȚII, ÎN RELAȚII INTERNAȚIONALE, pe bază de contract între două state acordarea drepturilor identice pentru cetățenii ambelor state.

PRINCIPIUL RECIPROCITĂȚII, unul din principiile dreptului internațional, care prevede stabilirea relațiilor reciproc echivalente, inclusiv acordarea acelorași drepturi pentru persoană fizică sau juridică care acasă sau în altă țară.

PRINCIPIUL V.PARETO, principiul optimului economic.

PRINCIPUL FLUCTUAȚIEI CURSULUI, modalitate de a alege hârtii de valoare pentru cumpărare sau a propune pentru vânzare în funcție de fluctuația cursului, care depinde de reputația companiei emitente, dobânda plătită, conjunctura pieței și alți factori.

PRIORITATE EXPOZIȚIONALĂ, prioritate la o invenție, o mostră industrială sau o marcă comercială, în conformitate cu prevederile Convenției de la Paris privind protecția proprietății industriale, se stabilește din momentul etalării acestora la o expoziție recunoscută oficial.

PRIORITATEA BREVETULUI, se stabilește după data depunerii cereri, după data publicării sau după data comunicării în public a informației despre bunul la care se solicită paternitatea dreptului de autor.

PRIORITATEA SOLICITĂRIILOR, ordinea în care sunt satisfăcute solicitările creditorilor la lichidarea activelor unui debitor.

PRIORITĂȚI SOCIALE, direcții de activitate în domeniul social, care urmează să soluționeze cele mai acute problemele sociale: gradul de ocupare a populației, lichidarea șomajului, lupta cu sărăcia, protecția păturilor vulnerabile ale populației.

PRIVATIZARE, proces de transmitere gratuită din proprietatea statului în proprietate privată personală sau colectivă a bunurilor – întreprinderi, clădiri, mijloace de transport, spațiu locativ și alte active materiale sau vânzarea acestora la licitație publică.

PRIVAȚIUNE DE DREPTURI SPECIALE, pedeapsă aplicată de judecată în conformitate cu prevederile dreptului penal sau civil în funcție de caracterul crimei.

PRIVAȚIUNE DE LIBERTATE PE VIAȚĂ, pedeapsă aplicată de judecată conform dreptului penal pentru crime deosebit de grave.

PRIVAȚIUNE DE LIBERTATE, pedeapsă aplicată de judecată conform dreptului penal.

PRIVAȚIUNE ILEGALĂ DE LIBERTATE, crimă împotriva libertății civice a persoanelor.

PRIVILEGII ARTIFICIALE, avantaje speciale acordate de către vânzător la realizarea mărfurilor.

PRIVILEGIU DE ASIGURĂRI, formă de stimulare și atragere a asiguraților în vederea formării unui contingent stabil și fidel.

PRIVILEGIU NUMERAR PREFERENȚIAL, tip și proces de acordare a unui credit bancar de scurtă durată.

PRIVILEGIU TARIFAR, înlesnire acordată în baza unor tratate internaționale încheiate între cel puțin două țări, persoanelor fizice sau juridice, care activează în comerțul internațional, la traversarea mărfurilor peste hotare.

PRIVILEGIU, avantaj; scutire de obligații către stat; stare de superioritate, drept sau distincție socială care se acordă, în situații speciale unei persoane, unui grup.

PRIZONIER DE RĂZBOI, în teoria și practica juridică internațională, persoană capturată în război de partea adversă, statutul este reglementat de Convenția de la Geneva din 1949.

PROBABILITATE STATISTICĂ A ASIGURĂRILOR, termen și metodă de analiză economică, prin care se stabilește probabilitatea plătirii daunelor pentru polițele contractate.

PROBABILITATEA REFUZULUI, grad de pericol de periclitate a procesului economic măcar o singură dată într-o perioadă de timp.

PROBĂ DE AUDIT, set de informații în baza cărora revizorul constată starea de lucruri în companie și face concluziile de rigoare.

PROBĂ DERIVATĂ, vezi Probă indirectă.

PROBĂ DIRECTĂ, mărturie în baza căreia se constată cu siguranță veridicitatea cauzei juridice.

PROBĂ INDIRECTĂ, mărturie în baza căreia se poate face o presupunere.

PROBĂ JURIDICĂ, termen privind probele acceptate spre examinare în cauzele civile și penale.

PROBE CALITATIVE, (*tests and samples*), cantitate minimă de marfă, care reprezintă locul solicitat, transmisă gratuit organelor de control sau cumpărătorului pentru a demonstra toate caracteristicile tehnice ale bunului solicitat.

PROBE INIȚIALE, mărturii obținute de la prima sursă.

PROBE PERSONALE, mărturii depuse de o persoană fizică sau juridică.

PROBE SCRISE, documente ce pot conține informații privitor la cauza juridică examinată.

PROCEDURA AUDITULUI, cadrul legislativ și normativ de acumulare a probelor de audit: verificarea calculelor aritmetice, participare la inventarierea bunurilor, verificarea executării operațiilor de gestiune și evidență contabilă.

PROCEDURA CONFLICTULUI DE MUN-CĂ, Vezi Procedură.

PROCEDURA DE REORGANIZARE, Vezi Procedură.

PROCEDURĂ DE ANULARE LA BURSĂ, Vezi Procedură.

PROCEDURĂ DE CONCURS, termen juridic de referință și proces juridic, economic și organizatoric privind declanșarea procedurii de lichidare a întreprinderii sau companiei insolubile (bancrut).

PROCEDURĂ JUDICIARĂ, cadru legislativ și proces de examinare a cauzelor civile sau penale.

PROCEDURĂ VAMALĂ, cadru legislativ și norme oficiale care prevăd metodele, formele și ordinea de trecere a mărfurilor peste frontieră.

PROCEDURĂ, norme oficiale care prevăd metodele, formele și ordinea de acționare într-o anumită situație concretă în afaceri, la încheierea tranzacțiilor pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

PROCES ADMINISTRATIV, acțiune în justiție făcută pentru soluționarea unui diferend între două părți care sunt în litigiu sau pentru constatarea și sancționarea încălcării legilor statului; acțiune judecătorească; totalitatea actelor, documentelor adunate în vederea acestei cauze.

PROCES BUGETAR, politică economică, financiară și fiscală de stat, procedee și metode de activitate în elaborarea, adoptarea și executarea bugetului.

PROCES CIVIL INTERNĂȚIONAL, termen juridic de referință în dreptul internațional privind procedura de examinare a cauzelor civile în procesele judiciare.

PROCES CIVIL, termen juridic de referință privind procedura de examinare a cauzelor civile în procesele judiciare.

PROCES DE VÂNZARE, termen economic de referință privind etapele, formele și metodele aplicate consecutiv în practica de lucru de un comis-voiajor, pentru a atinge scopul scontat de vânzare a mărfii.

PROCES DISCONT, metodă de analiză economică și clauză contractuală la acordarea unui credit sau împrumut privind determinarea prețului unei unități valutare în viitor.

PROCES ELECTORAL, termen juridic de referință privind componentele unuia din elementele sistemului electoral din țară: data alegerilor, înregistrarea alegătorilor, constituirea circumscripțiilor și birourilor electorale, înaintarea candidaților, desfășurarea scrutinurilor, numărarea voturilor, validarea rezultatelor ș.a.

PROCES JURIDIC DIRECT, termen juridic de referință privind unul din principiile democratice de decurgere a procedurii judiciare, care stipulează că judecate în prima instanță examinează personal dovezile asupra dosarului.

PROCES LEGISLATIV, termen juridic de referință cu referire la prevederile constituționale și a legilor organice în ceea ce privește etapele de elaborare, expertizare, examinare, adoptare și promulgare a cadrului legislativ în țară.

PROCES PENAL, acțiune în justiție pornită împotriva unui infractor cu scopul de a obține pedepsirea lui potrivit legilor în vigoare.

PROCES TENOLOGIC CU DEȘEURI PUȚINE, tehnologii inovative economicoase, fără deșeuri sau cu deșeuri foarte puține aplicate la fabricarea bunurilor.

PROCES VERBAL ADMINISTRATIV, document oficial privind încălcarea ordinii publice sau a legislației de către o persoană fizică sau juridică.

PROCES VERBAL AL ADUNĂRII, document oficial despre mersul adunării al membrilor unei societăți pe acțiuni în care este notat pe scurt conținutul discuțiilor desfășurate și a hotărârilor adoptate la o adunare.

PROCES, desfășurarea unui fenomen, unui eveniment ș.a.; transformarea, prefacerea succesivă a unui bun; totalitatea acțiunilor îndreptate spre obținerea unui rezultat scontat; dezbaterea unei cauze în instanță judecătorească; totalitatea actelor, documentelor adunate în vederea acestei acțiuni; acțiune în justiție derulată pentru soluționarea unui diferend între două părți care sunt în litigiu sau pentru constatarea și sancționarea încălcării legilor statului.

PROCESE SOCIALE, schimbarea consecutivă a stării sistemelor și subsistemelor sociale, subiecților sociali și fenomenelor sociale.

PROCESUL DE LA BOLOGNA, convenție europeană privind sistemul educațional de toate gradele.

PROCURA ACȚIONARULUI, un tip de mandat cu împuterniciri speciale.

PROCURAREA MĂRFURILOR ȘI MATERIALELOR, proces continuu de achiziționare a unei companii cu mașini, aparate, instalații, echipamente, materie primă, semifabricate și alte mijloace de muncă.

PROCURAREA MIJLOCALOR FIXE, proces continuu de aprovizionare a unei companii cu mașini, aparate, instalații, echipamente și alte mijloace de muncă.

PROCURATURĂ, instituție publică autonomă în cadrul autorității judecătorești, ce contribuie la înfăptuirea justiției, apărarea drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale persoanei, societății și statului prin intermediul procedurilor penale și al altor proceduri prevăzute de lege; sistem juridic de organe de stat, care asigură supravegherea executării legilor și a hotărârilor instanțelor de judecată.

PROCURĂ GENERALĂ, document nominal emis de proprietar pentru administrarea unor bunuri.

PROCURĂ PE FORMULAR, document în alb, ne personalizat, prin care se delegă niște împuterniciri pe o anumită perioadă.

PROCURĂ PENTRU DEPUNERI, tip de mandat emis de proprietarului depunerilor unei persoane spre a ridica depunerea sau o parte din ea.

PROCURĂ PENTRU TUTORE, un tip special de mandat pentru efectuarea unor operații financiare.

PROCURĂ, termen economic de referință privind un tip de document prin care unei persoane i se delegă niște împuterniciri pe o anumită perioadă.

PROCUROR, noțiune juridică de referință privind acuzatorul de stat în procesele judiciare, care reprezintă interesele statului într-un proces penal; lucrător de răspundere al procuraturii.

PRODUCĂTOR DE MĂRFURI, persoană fizică sau juridică care produce bunuri sub formă de marfă pentru comercializare producătorilor de bunuri sau pentru desfacere prin rețeaua comercială, sau prestează servicii sub formă de bunuri.

PRODUCĂTOR, (*producer*), țara în care se produce o anumită marfă; persoană fizică sau juridică care prestează servicii, produce bunuri materiale, valori artistice sau științifice, destinate comercializării la consumatori.

PRODUCERE, (*production*), proces de creare a bunurilor destinate consumului individual, de producere sau social la care participă: mijloacele de muncă, obiectul muncii și factorul uman. După destinație deosebim producere de bază pentru comercializare și auxiliară pentru consum intern, după modul de organizare producerea poate fi staționară sau în flux, de bază sau de deservire, după volum distingem producere în masă, producere în serie sau cu bucată.

PRODUCTION PROFITABILITY, metodă de analiză economică și indicator de eficiență al activității unei întreprinderi ca raport dintre profitul global anual obținut și valoarea medie a mijloacelor de producție și mijloacelor circulante într-o perioadă de timp.

PRODUCTIVITATE ÎNTR-O ORĂ, vezi Productivitatea muncii.

PRODUCTIVITATE MAXIMĂ, Vezi Randalmentul echipamentului.

PRODUCTIVITATE ZILNICĂ, vezi Productivitatea muncii.

PRODUCTIVITATE, metodă de analiză economică și indicator privind eficiența muncii, exprimată prin raportul dintre cantitatea de produse realizată și volumul de muncă consumat într-o anumită perioadă de timp.

PRODUCTIVITATEA MUNCII, metodă de analiză economică și indicator privind volumul de producție fabricat de un lucrător într-o unitate de timp; eficiență a muncii, exprimată prin raportul dintre cantitatea de produse realizată și volumul de muncă consumat într-o unitate de timp.

PRODUȚIE ASOCIATĂ, metodă de analiză economică și indicator privind volumul producției a câtorva tipuri de marfă obținut concomitent: creșterea animalelor; obținerea din aceeași materie primă a unor bunuri suplimentare în paralel cu producția de bază.

PRODUȚIE AUTOMATIZATĂ INTEGRATĂ, proces de fabricare a bunurilor asistat de TIC la toate etapele: proiectare, monitorizare a proceselor de muncă, utilizarea echipamentelor mecatronice și a liniilor în flux automatizate.

PRODUCȚIE CAPTIVĂ, sector de producție într-o companie, care nu ține de profilul propriu zis al acesteia; de exemplu, funcționarea unei turnătorii de metal într-o uzină de asamblare a automobilelor.

PRODUCȚIE CERTIFICATĂ, metodă de analiză economică și indicator privind raportul dintre volumul producției globale și volumul producției fabricate conform cerințelor de certificare.

PRODUCȚIE CONTINUĂ, bunuri aflate în proces de fabricare la încheierea unei perioade de timp (lună, trimestru, an), care nu sunt luate la evidență contabilă ca bunuri finite.

PRODUCȚIE CONTRAFĂCUTĂ, bunuri fabricate cu încălcarea grosolană a normelor tehnologice și prescripțiilor metrologice.

PRODUCȚIE CU DESTINAȚIE INDUSTRIALĂ, metodă de analiză economică și indicator privind bunurile destinate utilizării lor în procesele de producție: materie primă, echipamente și utilaje, semifabricate, piese de rezervă, surse de energie, ș.a.

PRODUCȚIE CU REZERVĂ ZERO, Vezi Producție la „timp precis”.

PRODUCȚIE DE BAZĂ, proces de fabricare a bunurilor pentru care a fost fondată compania.

PRODUCȚIE DE LARG CONSUM, proces de fabricare în masă a bunurilor de larg consum în loturi mari un timp îndelungat, bazat pe principiul de organizare în flux a producției.

PRODUCȚIE DE MĂRFURI, metodă de analiză economică și indicator privind raportul dintre volumul producției globale și volumul producției; proces de fabricare a bunurilor distribuire, schimb și consum în temeiul relațiilor de piață.

PRODUCȚIE DE SERIE MICĂ, proces de fabricare a bunurilor la comandă în loturi mici.

PRODUCȚIE EXPEDIATĂ, metodă de analiză economică și indicator privind raportul dintre volumul producției globale și volumul producției expediate consumatorilor.

PRODUCȚIE EXPERIMENTALĂ, structură de fabricare a bunurilor cu două segmente:

unul de fabricare a mostrelor experimentale pentru cercetare; altul de fabricare a mostrelor în serii mici, pentru comercializare.

PRODUCȚIE FINITĂ, metodă de analiză economică și indicator privind producția fabricată în corespundere cu standardele și cerințele tehnice.

PRODUCȚIE GLOBALĂ A COMPANIEI, metodă de analiză economică și indicator privind volumul producției obținute într-un interval de timp.

PRODUCȚIE GLOBALĂ, metodă de analiză economică și indicatorul generalizator privind activitatea unei companii; termen economic de referință privind volumul de producție fabricat într-o anumită perioadă (un trimestru, un an).

PRODUCȚIE INDIVIDUALIZATĂ, metodă în marketing și procedeu de atragere și menținere pe piață a cumpărătorilor.

PRODUCȚIE INDUSTRIALĂ, procese tehnologice de bază (produc articole finite), auxiliare (produc instrumente, diferite tipuri de consumabile) și de deservire (,), operații de transport, surse de energie, servicii de depozit) antrenate în fabricarea bunurilor.

PRODUCȚIE INOVAȚIONALĂ, metodă de analiză economică și indicator privind cantitatea producției fabricate în baza implementării rezultatelor științifice sau metodelor inovative.

PRODUCȚIE INTERRAMURALĂ, proces de fabricare a semifabricatelor sau bunurilor finite, care în continuare sunt livrate altor companii pentru asamblarea produselor finale, destinate comercializării.

PRODUCȚIE ÎN SERIE MARE, proces de fabricare a bunurilor în loturi mari un timp îndelungat.

PRODUCȚIE ÎN SERIE, proces de fabricare a bunurilor de larg consum în loturi mari un timp îndelungat.

PRODUCȚIE ÎN TRANSPORT, metodă de analiză economică și indicator privind volumul transportărilor în tone/kilometri sau pa-

sageri-kilometri într-o anumită perioadă de timp.

„**PRODUCȚIE LA TIMP PRECIS**”, sistem managerial în industrie de micșorare a cheltuielilor de producție și celor de întreținere a depozitelor și proces de dozare precisă a semifabricatelor și materiei prime eliberate pentru fabricarea bunurilor.

PRODUCȚIE MANUFACTURIERĂ, proces de fabricare a bunurilor bazat pe mecanizare mică și diviziunea muncii.

PRODUCȚIE MATERIALĂ, proces de fabricare a bunurilor și de prestare a serviciilor necesare consumatorilor.

PRODUCȚIE MECANIZATĂ, proces de fabricare a bunurilor cu implicarea sistemelor de mașini și liniilor de producere în flux.

PRODUCȚIE MEȘTEȘUGĂREASCĂ, proces de fabricare manuală a bunurilor în loturi mici.

PRODUCȚIE NECOMPARABILĂ, bunuri care nu se fabrică în perioada de bază.

PRODUCȚIE NECONDIȚIONATĂ, bunuri fabricate, care nu corespund mostrelor aprobate, standardului ramural sau condițiilor tehnice.

PRODUCȚIE NETĂ, metodă de analiză economică și indicator privind valoarea producției marfă minus cheltuielile de producție.

PRODUCȚIE NETERMINATĂ, proces de fabricare a bunurilor.

PRODUCȚIE NOUĂ, metodă de analiză economică și indicator privind cota bunurilor fabricate după tehnologii avansate față de producția fabricată în mod obișnuit.

PRODUCȚIE PE BANDĂ, proces de fabricare a bunurilor la linii în flux, cu divizarea asamblării articolelor fabricate în o mulțime de operații mărunte executate în ordine consecutivă.

PRODUCȚIE REALIZATĂ, metodă de analiză economică și indicator privind raportul dintre volumul producției globale și volumul producției comercializate.

PRODUCȚIE SEZONIERĂ, proces de fabricare a bunurilor, în funcție de anotimpul anului: industria ușoară coase vara paltoane și iarna haine de vară; companiile de prelucrarea materiei prime agricole lucrează de regulă în sezon, industria extractivă prin metoda deschisă depinde tot de sezon.

PRODUCȚIE TOTALĂ, Vezi Produs intern brut.

PRODUCȚIE UNICALĂ, fabricare cu bucată sau în serie mică la comandă individuală a unui bun material.

PRODUCȚIE, procesul creării bunurilor necesare existenței și dezvoltării societății, în cursul căruia oamenii exploatează și modifică elementele din natură conform necesităților acestora; totalitatea produselor obținute în procesul muncii, într-o perioadă de timp determinată, într-un anumit sector al activității sociale etc.

PRODUS BANCAR, sistem de perfectare a documentelor prin care se acordă clientului serviciile unei instituții bancare.

PRODUS CONDIȚIONAT, articol fabricat, care corespunde standardelor tehnice.

PRODUS DE ARTIZANAT, articole sau obiecte confecționate de o persoană fizică în condiții de casă, fiind lucrate cu mâna.

PRODUS DE BAZĂ, Vezi Produs.

PRODUS DIN MATERIA PRIMĂ A CLIENTULUI, materie primă transmisă de client unei companii pentru a-i fabrica contra plată din ea anumite articole.

PRODUS FINAL, bunurilor obținute în procesul de producție care nu necesită operații suplimentare dat fiind că este gata pentru a fi consumat sau pentru bunuri – mijloace de producție – sunt gata de a fi implementate în procesul de producere; articole transmise la depozit și gata de comercializare.

PRODUS GLOBAL REAL, indicator macroeconomic reprezentând totalitatea bunurilor materiale create în decursul unei perioade de timp de lucrătorii ocupați în economia națională.

PRODUS INTELECTUAL, produs al activității intelectuale a individului sub formă de invenții, descoperiri, brevete, rapoarte științifice, tehnologii know-how, opere muzicale, artistice sau literare.

PRODUS INTERMEDIAR, produse semifabricate, care sunt destinate asamblării unui echipamente, aparate, mașini.

PRODUS INTERN BRUT, indicator agregat care caracterizează funcționarea economiei țării pentru o anumită perioadă de timp.

PRODUS NAȚIONAL GLOBAL LA CHELTUIELI, suma tuturor cheltuielilor efectuate la procurarea mărfurilor, prestarea serviciilor și alte plăți.

PRODUS NAȚIONAL GLOBAL LA VENITURI, suma salariilor, dobândii și altor plăți primite de o familie.

PRODUS, bunuri materiale sau imateriale, obținute în procesul de muncă al indivizilor; totalitatea obiectelor sau a bunurilor obținute în procesul de producție; bun, product.

PRODUS, termen economic de referință privind un bun confecționat industrial de o persoană fizică sau juridică - articol, fabricat, obiect, preparat, care poate fi numărat în bucăți sau exemplare.

PRODUSE AGRICOLE LIVRATE STATULUI, achiziție făcută prin licitație publică pentru completarea sau împrăștierea rezervelor strategice ale statului cu materie primă agricolă (boabe de grâu, boabe de porumb, semințe de floarea soarelui ș.a.).

PRODUSE ALIMENTARE DE BAZĂ, set de alimente care constituie alimentația de bază al populației într-o anumită regiune, zonă sau țară.

PRODUSE COMPLEMENTARE, bunuri care sunt consumate obligatoriu numai împreună cu alte bunuri.

PRODUSE DE SUBSTITUIRE, produse care deși sunt diferite, satisfac aceleași nevoi ale consumatorilor și pot fi substituite reciproc.

PROFESIE, fel de activitate de muncă, care solicită cunoștințe teoretice, aptitudini și deprinderi practice speciale.

PROFESIUNE, activitate de muncă care solicită de la individ cunoștințe teoretice temeinice și deprinderi practice corespunzătoare unei calificări.

PROFIT ABSOLUT, metodă de analiză economică și indicator privind beneficiul obținut de cumpărător ca diferență dintre volumul mărfii comercializate și cheltuielile aferente activității.

PROFIT CAPITALIZAT, venitul unei societăți pe acțiuni investit în capitalul fix.

PROFIT DE BAZĂ, metodă de analiză economică și indicator privind beneficiul programat pentru anul în curs de către o companie.

PROFIT DE BILANȚ, metodă de analiză economică și indicator privind venitul de bilanț înregistrat în evidența contabilă cumulativ pe parcursul anului.

PROFIT DE CONTROL, (*control profit*), beneficiu obținut de proprietarii pachetului de control al unei companii, peste suma dividendelor primite într-o anumită perioadă.

PROFIT DE MONOPOL, venit obținut de companie în urma monopolului în producere, prestare de servicii sau pe piață.

PROFIT DIN CAPITAL, venit obținut din comercializarea unor active la un preț mai mare decât prețul la care au fost procurate.

PROFIT ECONOMIC, *Vezi Profit*.

PROFIT ESTIMATIV, metodă de analiză economică și indicator privind volumul beneficiului rămas după plata impozitelor și achitarea dobândii.

PROFIT FINANCIAR, tip de beneficiu ca diferență dintre vânzări și cheltuieli obținut la comercializarea hârtiilor de valoare și efectuarea operațiilor bancare.

PROFIT GLOBAL, (*gross profit*), metodă de analiză economică și indicator privind DIFERENȚA dintre venitul net și pierderi până la achitarea impozitelor într-o anumită perioadă.

PROFIT INTERN, beneficiu obținut în urma livrării interne a semifabricatelor sau bunurilor finite dintre filialele unei companii mari, ne fiind comercializate în afara companiei.

PROFIT LA ASIMILARE, creșterea beneficiului de la vânzarea acțiunilor unei companii absorbite față de beneficiul acestor acțiuni obținut înainte de absorbire.

PROFIT LA HÂRTII DE VALOARE, (*turn*), beneficiu obținut de o companie, o bancă sau o bursă pe piața hârtiilor de valoare grație creșterii cursului hârtiilor de valoare comercializate la un preț mai mare decât prețul la care au fost procurate.

PROFIT MINIMAL, volum minimal de producție, care asigură companiei activitate rentabilă și solvabilitate.

PROFIT MONOPOLIST, beneficiu obținut de monopolști în urma controlului instituit asupra pieței bunurilor și serviciilor.

PROFIT NET LA ACȚIUNI, Vezi Profitul acțiunii.

PROFIT NET, Vezi Venit net.

PROFIT NORMAL, venit care putea fi obținut în urma capitalului fix investit sub formă de împrumut sau arendă; .

PROFIT RATAT, beneficiu planificat, dar ne realizat din cauza unor circumstanțe neprevăzute (catastrofă naturală, criză economică ș.a.).

PROFIT REINVESTIT, Vezi Profit capitalizat.

PROFIT SUPLIMENTAR, (*marginal profit*), venit obținut în urma vânzărilor producției sau prestării serviciilor supraplan.

PROFIT VALUTAR, venitul statului obținut în urma operațiilor de vânzare-cumpărare sau schimb al valutei efectuate de agenții economice persoană fizică sau juridică care activează pe piața valutară .

PROFIT, (*profit*), metodă de analiză economică și indicator privind câștigul adus de capitalul unei companii sub formă de diferență dintre încasările efective și totalul cheltuielilor efectuate; plusvaloare într-o afacere ca surplus dintre volumul vânzărilor unor bunuri

și cheltuielile făcute la producerea acestora; depășirea venitului asupra cheltuielilor unei companii, Vezi Venit, Beneficiu.

PROFITABILITATE, rezultatul unei activități economice rentabile, soldate cu profitabil; capacitate a unui capital plasat sau investit de a produce un venit, exprimat în termeni financiari.

PROFITABILITATEA ACȚIUNILOR, dobândă anuală în procente a acestui tip de hârtii de valoare.

PROFITABILITATEA TOTALĂ A ACȚIUNILOR, Vezi Profitabilitatea acțiunilor.

PROFITUL ACȚIUNII, metodă de analiză economică și indicator privind rentabilitatea hârtiilor de valoare ca raport dintre venitul net minus plata dividendelor și impozitelor și prețul mediu de cotaie al acțiunilor.

PROFITUL BĂNCII, metodă de analiză economică și indicator privind diferența dintre venitul global și cheltuielile băncii într-o anumită perioadă.

PROFITUL FONDATORULUI, venitul care este repartizat între fondatorii unei companii într-o anumită perioadă.

PROFORMA INVOICE, tip de scrisoare intermediară de trăsură, perfectată la expedierea mărfurilor în mai multe loturi, urmând ca pentru toată marfa expedită să fie eliberată o singură factură.

PROFUNZIMEA PIEȚEI, termen economic de referință privind volumul maximal al tranzacțiilor efectuate într-o sau în alt interval de timp.

PROGNOZA PERIOADEI DE PLATĂ A PENSIEI VIAGERE, politică socială de stat, metodă de analiză economică și indicator stabilit în baza datelor statistice privind mișcarea populației.

PROGNOZA POLULAȚIEI, politică de stat, metodă de analiză economică, demografică și sociologică și indicator pronostic privind creșterea populației unui teritoriu, ținând cont

de natalitatea și decesele înregistrarea anterior, evoluția migrației, alți indicatori demografici.

PROGNOZA PREȚURILOR, Vezi Pronosticul pieței.

PROGNOZĂ BUGETARĂ, politică de stat și instrument de bază în planificarea bugetară pe termen mediu și lung.

PROGRAM DE OCUPARE A FORȚEI DE MUNCĂ, în sistemul administrativ de comandă, politică de stat de pregătire și angajare în câmpul muncii a populației apte de muncă.

PROGRAM DE PRODUCȚIE, plan anual al volumului de producție în natură și expresie bănească, reieșind din capacitatea instalațiilor și pronosticul pieței de mărfuri.

PROGRAM DE STABILIZARE, sistem de măsuri economice, recomandate de FMI la acordarea unor credite preferențiale, menite să însănoșească climatul economic din țara solicitantă.

PROGRAM LEASING, metodă de creditare, prin care un agent economic vinde mijloacele fixe unui beneficiar, de la care le ia în arendă pentru o anumită perioadă; o parte din bani obținuți în urma vânzării sunt folosiți pentru achitarea unor datorii, pentru procurarea mijloacelor de muncă (materie primă, semifabricate, plata serviciilor ș.a.).

PROGRAM MARKETING, activități planificate de o persoană fizică sau juridică pentru cercetarea pieței, publicitate și sporirea vânzărilor.

PROGRAM SOCIAL, în sistemul administrativ de comandă, suită de activități menite să susțină material păturile vulnerabile ale populației.

PROGRAMARE ECONOMICĂ, aplicarea metodei de programare și modelare matematică în domeniul economic la scară națională, raională, locală sau la nivelul unei companii, pentru formularea parametrilor optimali de dezvoltare pentru o anumită perioadă privind volumul maximal de fabricare a producției sau

prestarea serviciilor cu cheltuieli minime și obținerea profitului maximal.

PROGRAMARE FINANCIARĂ, aplicarea metodei de programare și modelare matematică în domeniul finanțelor publice sau ale unei companii, pentru formularea parametrilor optimali privind veniturile și cheltuielile.

PROGRAMARE OPTIMĂ, metodă matematică de programare a evoluției fenomenelor economice pentru identificarea variantei optime din mai multe posibile.

PROGRES DINAMIC, evoluție calitativă în timp a parametrilor producției fabricate sau serviciilor prestate.

PROGRES TEHNIC AUTONOM, noțiune teoretică din managementul industrial privind perfecționarea organizării și dirijării proceselor de fabricare a producției sau de prestare a serviciilor, valorificarea potențialului uman într-o companie concretă.

PROGRES TEHNIC CAPITALOECONOM, utilizarea mijloacelor fixe și aplicarea unor tehnologii mai performante pentru sporirea volumului de producție și calității articolelor fabricate, dar care și relativ sunt mai ieftine decât cele tradiționale.

PROGRES TEHNIC CAPITALOINTENSIV, utilizarea mijloacelor fixe și aplicarea unor tehnologii mai performante pentru sporirea volumului de producție și calității articolelor fabricate, dar care și costă cu mult mai scump decât cele tradiționale.

PROGRES TEHNICO-ȘTIINȚIFIC, aplicarea rezultatelor cercetării în știință și tehnică în practica cotidiană de producere a bunurilor sau prestare a serviciilor, Vezi și Inovare.

PROGRESIE FISCALĂ, metodă de analiză economică și proces de impunere fiscală în progresie geometrică.

PROIECT COMERCIAL, program de activități care prevede derularea unei afaceri comerciale.

PROIECT DE LEGE, schiță de act normativ într-un domeniu de jurisprudență elaborat,

expertizat și transmis spre examinare organului legislator.

PROIECT DE PERSPECTIVĂ, studiu de fezabilitate privind inițierea unei afaceri.

PROIECT ECONOMIC, Vezi Proiect.

PROIECT INVESTIȚIONAL, plan de fundamentare economică a unei investiții.

PROIECT TEHNIC, documentație pentru producerea unor bunuri tehnice.

PROIECT, succesiune de activități de ordin economic, financiar sau tehnologic în procesul de fabricare a bunurilor, care au un început, un parcurs și un sfârșit logic; plan sau intenție de a face ceva.

PROIECTANT GENERAL, persoană fizică sau juridică care în conformitate cu cerințele caietului de sarcină, organizează individual sau cu ajutorul subantreprenorilor elaborarea proiectului unui obiect.

PROLONGARE, prelungirea termenului de valabilitate a unei convenții internaționale, a unui acord de împrumut în baza clauzei speciale a acestora sau în baza semnării unor acorduri adiționale.

PROLONGAREA CAMBIEI, prelungirea scadenței acestui tip de hârtie de valoare conform legislației sau în temeiul acordului dintre posesor și plătitor.

PROLONGED CREDIT, tip de credit bancar cu termen de rambursare prelungit pentru o anumită perioadă.

PROMOȚIE DE ELEVI, absolvenți ai unei instituții de învățământ preuniversitar sau specializată în pregătirea specialiștilor.

PROMOȚIE, absolvenți ai unei instituții de învățământ specializată în pregătirea specialiștilor.

PROMOVAREA MĂRFURILOR, metodă de marketing și acțiuni publicitare desfășurate de către producător și vânzător pentru a spori cererea și a lărgi piața de desfacere la bunuri fabricate și servicii prestate.

PROMULGARE, act semnat de șeful statului prin care dispune publicarea și intrarea în vigoare a unei legi.

PRONOSTIC FINANCIAR, etapă importantă în planificarea financiară a unei companii privind volumele de vânzări planificate și atragerea surselor financiare necesare (credite, investiții ș.a.) pentru susținerea acestui program.

PRONOSTICAREA CERERII, exercițiu managerial și de marketing al unei companii privind racordarea potențialului acesteia la solicitările cumpărătorilor.

PRONOSTICUL ECONOMIC AL COMPANIEI, evaluarea perspectivelor de dezvoltare a unei companii în baza conjuncturii actuale a pieței și unele tendințe în evoluția acesteia.

PRONOSTICUL NECESITĂȚILOR FINANCIARE, Vezi Pronostic financiar.

PRONOSTICUL OPERAȚIILOR BANCARE, metodă de analiză economică și indicator pronostic privind politica monetară a unei bănci comerciale, portofoliul de credite, atragerea mijloacelor bănești în circuit.

PRONOSTICUL PIEȚEI DE MĂRFURI, Vezi Pronostic pieței.

PRONOSTICUL PIEȚEI FORȚEI DE MUNCĂ, politică de stat, metodă de analiză economică, demografică și sociologică și indicator pronostic privind evoluția forței de muncă.

PRONOSTICUL PIEȚEI, evaluarea conjuncturii pieței și evidențierea tendințelor de dezvoltare a schimbului de mărfuri, prognoza prețurilor la bunuri și servicii în funcție de inflație, costul surselor energetice și materiilor prime, șomaj și migrația populației.

PRONOSTICUL POLITICII SOCIALE, politică de stat și previziune privind satisfacerea necesităților sociale ale indivizilor în funcție de dezvoltarea economică a societății.

PROPRIETAR DE IMOBIL, stăpânul integral al unui edificiu sau a unei părți din acesta.

PROPRIETAR FUNCJAR, proprietar al unui teren de pământ cu destinație agricolă, forestieră, minieră etc.

PROPRIETAR INDIVIDUAL, deținător al activelor unei companii financiare particulare.

PROPRIETAR, persoană fizică sau juridică titular în exclusivitate sau în indiviziune a dreptului real asupra corpului de proprietate supus înscrierii; persoană fizică sau juridică (proprietar de bunuri, proprietar de marfă, proprietar de hârtii de valoare, proprietar absentist, proprietar mandatar) care în baza dreptului de proprietate stăpânește bunuri sau titluri de valoare prin metodele: cu drept de posesiune, cu drept de folosință sau cu drept de dispoziție.

PROPRIETARUL MĂRFII, persoană juridică sau fizică, care posedă la moment un tip de bunuri de vânzare.

PROPRIETATE BLUE CHIPS, tip de acțiuni emise de o companie cu reputație înaltă.

PROPRIETATE COMUNALĂ, în sistemul administrativ de comandă, proprietate a autorităților publice locale (spațiu locativ dat cu chirie, de cultură sau de servicii funerare, edificiile și bunurile infrastructurii sociale și rutiere, întreprinderi de transport, ș.a.)

PROPRIETATE COMUNĂ, avere aflată în conformitate cu dreptul civil în baza dreptului de proprietate cu titlu de proprietate în posesia a două sau mai multe persoane fizice sau juridice în comun sau fiecare cu cota parte a sa.

PROPRIETATE COOPERATISTĂ, Vezi Proprietate.

PROPRIETATE FINANCIARĂ, în conformitate cu dreptul civil internațional și dreptul comercial internațional, noțiunea include toate tipurile de hârtii de valoare: valuta, acțiunile, cambiile, tratele, polițele de asigurare, cecurile ș.a.

PROPRIETATE FUNCJARĂ, document care atestă dreptul unui proprietar asupra unui teren de pământ cu destinație agricolă, forestieră, minieră etc., acesta fiind înregistrat în orga-

nele cadastrale conform legislației cu indicarea caracteristicii: proprietarul, titlul bunului funciar, hotarul, suprafața, locația terenului, destinația și regimul juridic.

PROPRIETATE IMOBILIARĂ, Vezi Proprietate.

PROPRIETATE INDUSTRIALĂ, în dreptul internațional, în conformitate cu Convenția de la Paris privind drepturile de autor din 1883, include proprietatea intelectuală sub formă de: invenții, semen comerciale, mostre industriale, denumiri corporative cu aplicare în toate domeniile economiei.

PROPRIETATE MIXTĂ, Vezi Proprietate comună.

PROPRIETATE MUNICIPALĂ, Vezi Proprietate comunală.

PROPRIETATE PERSONALĂ, Vezi Proprietatea cetățeanului.

PROPRIETATE PRIVATĂ, drept al persoanelor fizice sau juridice, al statului sau unităților administrativ-teritoriale asupra bunurilor mobile sau imobile, bunuri asupra cărora proprietarul exercită atributele dreptului de proprietate în interes propriu, dar în limitele legii; termen economic și juridic de referință privind toate bunurile materiale și imateriale, în conformitate cu dreptul civil aflate cu drept de proprietate particulară în posesia unei persoane fizice sau grup de persoane (familie, societate pe acțiuni, cooperativă, companie).

PROPRIETATE PUBLICĂ, drept subiectiv ce aparține statului sau unităților administrativ-teritoriale și are ca obiect bunurile care, fie prin natura lor, fie printr-o dispoziție a legii sunt de uz sau de utilitate publică.

PROPRIETATE, stăpânire legală de bunuri sau titluri de valoare prin metodele: cu drept de posesiune, cu drept de folosință sau cu drept de dispoziție de către o persoană fizică sau juridică în baza dreptului de proprietate sub formă de: proprietate individuală, proprietate de stat, proprietate municipală, proprietate colectivă, proprietate în folosință, propri-

etatea companiei de acțiuni, proprietate cooperatistă, proprietate absenteistă, proprietatea fermierului, proprietate familial, proprietate străină, proprietate intelectuală.

PROPRIETATE, Vezi Proprietatea cetățeanului.

PROPRIETATEA CETĂȚEANULUI, avere aflată în baza dreptului de proprietate în posesia unui individ cu titlu de proprietate utilizată în scopuri personale (obiecte de folosință personală) sau în comun cu membrii familiei (spațiu locativ, avere funciară, bunuri imobiliare sau mobiliare), fiind creată în baza veniturilor pe care le obține din activitatea de muncă în societate cu drept de proprietate viageră, care poate fi lăsată urmașilor ca moștenire conform legislației.

PROPRIETATEA COMPANIEI, patrimoniu constituit din capitalul fix, active nemateriale, producție finită, rezerve de producție, mijloace bănești și alte efecte.

PROPRIETATEA COOPERATIVEI DE PRODUCȚIE, patrimoniu constituit din cotele de participare a membrilor cooperativei, venituri obținute în urma activității și alte surse legale.

PROPRIETATEA FERMIERULUI, Vezi Proprietate.

PROPRIETATEA FORȚEI DE MUNCĂ, capacitatea individului de a munci conform pregătirii profesionale, stării fizice și psihice.

PROPRIETATEA GOSPODĂRIEI ȚĂRĂNEȘTI, patrimoniu format inițial din bunurile familiei: teren agricol, plantații multianuale, tehnică și imobile.

PROPRIETATEA ÎNTREPRINDERII DE STAT, patrimoniu inițial format din mijloacele bugetului de stat.

PROPRIETATEA ÎNTREPRINDERII INDIVIDUALE, patrimoniu format inițial din bunurile familiei.

PROPRIETATEA ÎNTREPRINDERII MUNICIPALE, patrimoniu inițial format din mijloacele bugetului local.

PROPRIETATEA ORGANIZAȚIILOR OBȘTEȘTI, bunuri (clădiri, instalații, echipamente, inventar, spațiu locativ, mijloace bănești, acțiuni ș.a.), aflate în baza dreptului de proprietate cu titlu de proprietate în posesia organizațiilor obștești.

PROPRIETATEA PERSOANEI JURIDICE, termen juridic și economic de referință privind toate bunurile materiale și imateriale, în conformitate cu dreptul civil aflate cu drept de proprietate particulară sau de stat în posesia unei întreprinderi, societăți pe acțiuni, cooperative, companii, corporații private sau de stat.

PROPRIETATEA SPAȚIULUI LOCATIV, Vezi Proprietatea cetățeanului.

PROPUNERE DE RESTABILIRE, document oficial expediat de agenția de asigurare persoanei asigurate, căreia i-a expirat polița de asigurare, cu ofertă de a prelungi sau restabili contractul încheiat anterior.

PROPUNERE DE VÂNZARE, anunț făcut de vânzător pe piața hârtiilor de valoare cu solicitarea din partea cumpărătorilor a prețului de comercializare pentru titlurile de valori propuse.

PROPUNEREA MĂRFII, activitate de publicitate combativă și inițiativă desfășurată de vânzător pentru a convinge cumpărătorii să-i cumpere marfa propusă.

PROPRIETAR DE PATENT, persoană fizică sau juridică care în temeiul dreptului de autor deține cu titlu de proprietate o invenție, o inovație industrială, o marcă comercială ș.a.

PROROGARE, amânare pentru o dată ulterioară a unei ședințe ale forurilor legislative cu date fixate prin lege; prelungirea unui termen prevăzut de lege; amânare anunțată de către împrumutător pentru termen scadent de achitare a împrumutului.

PROSPECT PUBLICITAR, element de marketing și instrument ilustrativ de promovare a mărfurilor pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

PROSPECT, document adresat organelor competente de stat de către un emitent de

hârtii de valoare, prin care se solicită acceptul emisie, catalog în care sunt prezentate mărfurile destinate comercializării.

PROSPECTUL HÂRȚILOR DE VALOARE, element de marketing și instrument ilustrativ de promovare a unei emisii a hârtiilor de valoare.

PROTECȚIA ACȚIUNILOR, metodă și proces de confecționare a titlurilor de valoare prin tehnologii ce asigură un înalt grad de protejare contra falsificărilor.

PROTECȚIA CONTRA PUBLICITĂȚII RĂUVOITOARE, sistem de măsuri juridice, manageriale și economice garantate de stat menite să creeze un mediu publicitar cu respectarea concurenței loiale regulilor deontologice în domeniu.

PROTECȚIA CREDITELOR, sistem de măsuri juridice, manageriale și economice garantate de stat pentru derularea în siguranță a operațiilor de creditare.

PROTECȚIA DREPTULUI LA PROPRIETATE, sistem de măsuri juridice, manageriale și economice garantate de stat pentru asigurarea dreptului constituțional la proprietate privată.

PROTECȚIA DREPTURILOR CIVILE, termen juridic de referință privind asigurarea dreptului la proprietate și tip de proceduri juridice.

PROTECȚIA DREPTURILOR CONSUMATORULUI, politică socială de stat activitate administrativ-juridică a organelor abilitate ale statului și mișcare socială de masă întru protecția intereselor și drepturilor consumatorilor; sistem de măsuri juridice, manageriale și economice garantate de stat pentru prevenirea comercializării bunurilor și serviciilor necalitative.

PROTECȚIA HÂRȚILOR DE VALOARE, sistem de măsuri juridice, manageriale și economice garantate de stat pentru utilizarea în siguranță a titlurilor de valoare pe piața hârtiilor de valoare.

PROTECȚIA INFORMAȚIEI, sistem de măsuri juridice și normative întreprinse de stat

pentru a asigura păstrarea secretului de stat și comercial, datelor personale ale persoanelor fizice sau juridice.

PROTECȚIA INVESTIȚIILOR STRĂINE, sistem de măsuri juridice, manageriale și economice garantate de stat pentru crearea unui climat favorabil investițiilor străine.

PROTECȚIA MĂRCII COMERCIALE, sistem de măsuri juridice, manageriale și economice garantate de stat menite să asigure protejarea dreptului de autor al acestui tip de produs de creație.

PROTECȚIA MEDIULUI, politică socială de stat și sistem de măsuri complexe pe ocrotire, reproducere și îmbunătățire calitativă a factorilor de mediu.

PROTECȚIA MUNCII, politică socială de stat și activitate de asigurare a securității muncii și protecției angajaților prin măsuri complexe de ordin administrativ, juridic, tehnic, managerial, sanitar și igienic, de întremare și reabilitare a resurselor umane.

PROTECȚIA OBIECTELOR INDUSTRIALE, drept civil garantat de stat privind protecția dreptului de autor asupra bunurilor fabricate, mărcilor și denumirilor de origine ale produselor.

PROTECȚIA PROPRIETARILOR DE HÂRȚII DE VALOARE, prevedere în documentele de emisiune a unor drepturi și restricții ale emitentului care nu ar admite acțiuni ilegale.

PROTECȚIA REPUTAȚIEI ÎN AFACERI, sistem de măsuri juridice, manageriale și economice garantate de stat pentru respectarea bunului nume al omului de afaceri și securizarea împotriva calomniilor.

PROTECȚIA SOCIALĂ A CETĂȚENILOR, sistem de măsuri juridice, manageriale și economice garantate de stat care asigură un mod decent de viață tuturor cetățenilor.

PROTECȚIE CIVILĂ, politică de securitate a statului și activități întreprinse menite să asigure funcționarea instituțiilor de stat și private în condiții de siguranță în timpul unui pericol extern, declanșării unor calamități naturale ori factori distructivi antropogeni.

PROTECȚIE DIPLOMATICĂ, acțiuni întreprinse de stat prin misiunile diplomatice pentru protecția cetățenilor aflați în dificultate peste hotare.

PROTECȚIE FISCALĂ, tip de înlesniri fiscale, acordate contribuabililor prin lege de stat sau de organele fiscale.

PROTECȚIE JURIDICĂ, sistem de măsuri, garantate prin lege de stat pentru asigurarea dreptului cetățeanului la apărare într-un proces judiciar.

PROTECȚIE SOCIALĂ A INVALIDIZILOR, sistem de măsuri juridice, sociale și economice garantate de stat pentru această categorie de cetățeni.

„**PROTECȚIONISM COLECTIV**”, tip de politică comercială externă orientată spre asigurarea securității economice a unui grup de țări și aplicată în relațiile cu alte țări, care nu fac parte din acest grup.

PROTECȚIONISM ABUZIV, Vezi Protecționism.

PROTECȚIONISM SELECTIV, Vezi Protecționism.

PROTECȚIONISM VALUTAR, tip de politică comercială externă orientată spre asigurarea securității economice a țării și promovată de banca națională cu ajutorul operațiilor valutare.

PROTECȚIONISM VAMAL, tip de politică comercială externă orientată spre asigurarea securității economice a țării și promovată de serviciul vamal național cu ajutorul taxelor vamale.

PROTECȚIONISM, tip de politică comercială externă orientată spre asigurarea securității economice a țării cu ajutorul taxelor vamale, operațiilor valutare, pârgiilor legislative, interdicțiilor arbitrare aplicate neîntemeiat și abuziv sau a altor instrumente de stat.

PROTEST MARITIM, memoriu al unui căpitan de navă maritimă prin care semnalează o varie, o întâmplare, un caz ieșit din comun.

PROTESTAREA POLIȚEI, acțiune notarială sau judiciară de constatare a datoriei neachitate la o poliță, la un titlu de valoare.

PROTESTUL PROCURORULUI, termen juridic de referință privind un act de supraveghere legislativă sau procesuală emis de procuror.

PROTOCOL DE INTENȚIE, Vezi Protocol.

PROTOCOL DIPLOMATIC, norme de comportament între persoanele oficiale în relațiile diplomatice.

PROTOCOL, document final perfectat la încheierea negocierilor privind intențiile părților asupra unor tranzacții, unor contracte; norme de comportament între persoanele oficiale în relațiile internaționale.

PROVINCIE, unitate teritorial-administrativă în unele țări.

PROVIZII, alimente, materie primă agricolă și mărfuri din care se prepară produsele alimentare.

PROVOCARE, îndemn premeditat și intenționat la acțiuni dușmănoase, care pot avea urmări grave, calificate drept infracțiuni sau crime.

PSEUDO, prefix savant cu sensul de fals, aparent asemănător, asemănare exterioară.

PSEUDOANTREPRENORIAL, companie comercială sau de prestare a serviciilor fictivă, fondată cu scopul de a obține fraudulos un credit sau alte beneficii.

PSEUDOCOMPANIE, Vezi Pseudoantreprenorial.

PSEUDOCONTRACT, obligațiuni contractuale încheiate între doi parteneri, dar neperfectate juridic.

PSEUDOCREDIT, formă și metodă de achitare a unui credit.

PSEUDOFALIMENTARE, PROCES, infracțiune juridică și fraudă economică privind declararea insolvenței unei companii.

PSEUDOMONEDĂ, conform dispoziției Fondului Monetar Internațional, la acest tip de valută se atribuie mijloacele bănești fără numerar, păstrate în băncile comerciale.

PSEUDOPREȚ, preț al unui bun care nu corespunde cheltuielilor efective făcute la producerea lui.

PSEUDOȘOMAJ, tip de șomaj ascuns.

PSIHOLOGIA CONSUMULUI ȘI A PIETEII, domeniu de cercetare științifică și metodă de analiză economică, psihologică și sociologică privind comportamentul cumpărătorilor pe piață.

PSIHOLOGIE ECONOMICĂ, ramură a științei, care studiază cum sunt percepute fenomenele economice de către diferite grupuri sociale și indivizi aparte.

PUBLIC RELATION, domeniu în management și strategie de marketing prin care se promovează imaginea pozitivă a unei companii.

PUBLICAREA LEGILOR, finalizarea procesului legislativ prin publicare oficială pentru a fi aduse la cunoștința tuturor executorilor.

PUBLICITATE, strategie și plan de marketing privind informația despre calitatea bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare produse și propuse pentru comercializare, difuzată prin mass media sau mijloacele TIC; informație orientată spre atragerea atenției consumatorului în scopul îndemnării lui de a procura careva bunuri sau servicii, de a promova popularitatea organizației, a unui politician sau a unei personalități publice etc.

PUBLICITATEA MĂRFURILOR DE CONSUM, tip de publicitate a mărfurilor și bunurilor de consum, orientată spre consumatorii finali.

PUNCT AL LIMITEI DE PIERDERI, nivel al producției, când venitul din vânzări este egal cu cheltuielile efectuate pentru fabricarea acestor bunuri.

PUNCT DE EVALUARE ECONOMICĂ A PĂMÂNTULUI, indicator de bonitate privind aprecierea comparativă a calității solurilor, fertilității lor potențiale în raport cu condițiile natural.

PUNCT DE RUPERE, suma de capital investita printr-o societate de investiții cu capital

deschis, care oferă beneficii la cumpărarea unui anumit bloc de acțiuni la aceasta societate.

PUNCT MORT, Vezi Punct al limitei de pierderi.

PUNCT, unitate de măsură a cursului valorilor mobiliare negociate la bursă pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare; unitate de măsură în industria poligrafică.

PUNCT-AUR LA IMPORT, nivel al cursului valutar, când este convenabil de importat aur.

PUNCT-AUR, amplitudine oscilațiilor cursului valutar în condițiile aplicării standardului de aur.

PUNCTUL DE ATRACȚIE, un tip de operații cu hârtii de valoare pe piața bursieră.

PUNCTUL MAXIMUM AL PREȚURILOR, evoluția creșterii unui preț, după care ar putea să scadă.

PUNCTUL RENTABILITĂȚII, Vezi Punct al limitei de pierderi.

PUNERE ÎN FUNCȚIUNE, termen juridic de referință privind darea oficială în exploatare a unei întreprinderi, unui imobil.

PUNERE ÎN LIBERTATE, eliberare a unui condamnat la închisoare.

PUNERE LA CURENT, inițiere prealabilă a părților cu dosarul unei cauze judiciare; inițiere prealabilă a părților implicate într-un dosar de arbitraj; aducerea la cunoștință a documentelor persoanelor din administrație conform indicațiilor conducătorului.

PUNEREA CONVENȚIONALĂ ÎN LIBERTATE, eliberare anticipată a unui condamnat, când acesta a executat o parte a pedepsei private de libertate și prezintă garanția readaptării sociale.

PURTĂTORUL IMPOZITELOR, persoană fizică sau juridică care asigură plățirea impozitelor și taxelor fiscale, percepute de la salariații instituției sau companiei ori survenite în urma activităților acestora.

PURTĂTORUL SECRETULUI COMERCIAL, persoană fizică sau obiect material, care știe sau conține în sine secret comercial.

PURTĂTORUL UNUI CEC, persoana fizică care este beneficiarul unui cec.

PUT, termen economic de referință privind o opțiune la vânzarea hârtiilor de valoare.

PUTERE ELECTIVĂ, autoritate statală cu drept de gestionarea procesului electoral în țară.

PUTERE EXECUTIVĂ, autoritate statală cu drept de gestionarea treburilor statului în limita nivelului de competențe.

PUTERE LEGISLATIVĂ, autoritate statală cu drept de a emite legi.

PUTEREA JUDICIARĂ, sistem de instituții de stat independente constituite să asigure respectarea drepturilor constituționale ale cetățenilor.

— Q —

QUICK ASSETS, active care în caz de strictă necesitate, pot fi valorificate rapid.

— R —

RABAT CAMUFLAT, înlesniri acordate de producător/vânzător sub formă de servicii de transport gratuite, de deservire post cumpărare, asamblarea și conectarea utilajului industrial sau aparatelor de uz casnic ș.a.

RABAT COMERCIAL, scutire acordată de vânzătorii cumpărătorilor fideli sau cu anumite ocazii (sărbătoare națională, jubileul organizației).

RABAT COMPLEX, înlesnire, care include câteva tipuri de facilități.

RABAT DE DESFACERE, Vezi Rabat.

RABAT DE FIDELITATE, tip de rabat comercial, acordat vânzătorului de către producător și cumpărătorului de către vânzător pentru a-și menține clienții.

RABAT DE PREȚ, Vezi Rabat.

RABAT FISCAL INIȚIAL, Vezi Rabat fiscal.

RABAT FISCAL, înlesniri acordate de stat persoanelor fizice și juridice la plata impozitelor și taxelor către buget: la inițierea unei

afaceri, pe parcursul anului în funcție de alte circumstanțe.

RABAT FUNCȚIONAL, scutire acordată de către producători companiilor care păstrează la depozit sau transportă marfă în rețelele comerciale.

RABAT LA ASIGURAREA ÎN TRANSPORT, tip de rabat premial acordat transportatorilor de către asiguratorii pentru neadmiterea accidentelor în trafic.

RABAT LA COMERȚUL EXTERIOR, înlesniri acordate de stat agenților economici externi la importul mărfurilor în țară ca supliment la înlesnirile de care se bucură agenții economici de profil autohton.

RABAT LA NUMERAR, tip de rabat comercial, acordat cumpărătorului de către vânzător la achitarea prețului pe loc în numerar sau în decursul a câteva zile.

RABAT PENTRU ACHITAREA ANTICIPATĂ A DATORIEI, tip de rabat acordat de producător pentru achitarea anticipată a mărfii contractate.

RABAT PENTRU MARFA RETURNATĂ, tip de rabat comercial, acordat păgubașului de către vânzător la returnarea unui bun cu defecte ascunse comercializat ca fiind calitativ.

RABAT PUBLICITAR, tip de rabat comercial, acordat vânzătorului de către producător pentru campania publicitară de promovare pe piață a mărfii achiziționate; metodă eficientă de marketing.

RABAT SIMPLU, Vezi Rabat.

RABAT SPECIAL, Vezi Rabat pentru fidelitate.

RABAT VALUTAR, înlesnire la preț acordată în comerțul internațional la import-export în funcție de tipul de valută acceptat.

RABAT, discount, proces de acordare a unei înlesniri de preț la marfă pentru livrarea ei anticipată; reducere acordată cumpărătorului cu ridicata la procurarea unor loturi mari de marfă; înlesnire acordată la procurarea mărfii sub formă de reducere de preț față de prețul cu ridicata sau cu amănuntul al mărfii, acordată

cumpărătorului de către vânzător: rabat general, rabat simplu, rabat publicitar, rabat special, rabat de fidelitate, rabat sezonier, rabat de desfacere angro, rabat scont, rabat premial ș.a.

RACKET BIROCRATIC, activitate de estorcere a mitei de la persoane fizice sau juridice, desfășurată de către funcționari publici sau angajați din aparatul de administrare al instituțiilor, companiilor sau altor subiecți economici pentru soluționarea unor probleme la care au aceștia atribuții funcționale directe.

RACKET, șantajarea de către grupări criminale organizate a agenților economici sau a persoanelor fizice pentru a estorca de la aceștia bunuri și mijloace financiare.

RAION, areal specific de răspândire sau amplasare a unor obiecte; unitate taxonomică într-un sistem teritorial; unitate teritorial-administrativă în unele țări.

RAMBURS, în comerțul internațional, operație de achitare prin intermediul băncilor a prețului la bunurile achiziționate prin operații de vânzare-cumpărare.

RAMBURSABILITATE, noțiune de referință privind un principiu economic.

RAMURĂ A DREPTULUI, direcție în jurisprudență care reglementează relațiile juridice specifice într-un domeniu; element structural al sistemului dreptului care întrunește în sine norme juridice și instituții juridice care au la bază același obiect de reglementare, aplică aceleași principii și metode.

RAMURĂ A INDUSTRIEI, companii antrenate în producerea bunurilor omogene conform unor tehnologii identice (confecții, încălțăminte, conserve, produse pentru TIC, produse farmaceutice, automobile ș.a.).

RAMURĂ COLATERALĂ, domenii care contribuie la activitatea economică a ramurilor de producere a mărfurilor.

RAMURĂ COMPLEXĂ A DREPTULUI, Vezi Ramură a dreptului.

RAMURĂ DE PRESTARE A SERVICIILOR, conform clasificării naționale a conturilor, domenii de prestare a unor tipuri de servicii

neproductive, care se referă la educație, transport, comerț, ocrotirea sănătății, asigurări, finanțe, organele de stat ș.a.

RAMURĂ DE PRODUCERE A MĂRFURILOR, conform clasificării naționale a conturilor, domenii de producere a bunurilor de consum, la care se referă industria, agricultura ș.a.

RAMURĂ ECONOMICĂ, Vezi Ramură a industriei și Ramură colaterală.

RAMURĂ SCIENTOINTENSIVĂ, (*knowledge-intensive industries*), domeniu industrial care solicită cercetări științifice fundamentale și aplicative cu implementări masive în producție.

RAMURĂ, domeniu de activitate în diferite sfere ale economiei.

RAND, unitate monetară în Republica Africa de Sud.

RANDAMENTUL CAPITALULUI, metodă de analiză economică și indicator privind eficiența valorificării investițiilor capitale făcute.

RANDAMENTUL ECHIPAMENTULUI, metodă de analiză economică și indicator privind volumul de producție care poate fi fabricată la un anumit echipament tehnologic într-o unitate de timp.

RANDAMENTUL FONDURILOR, metodă de analiză economică a gradului de utilizare a fondurilor de producție și indicator de valorificare eficientă a fondurilor fixe ca raport dintre costul fondurilor fixe și venitul obținut din vânzarea bunurilor fabricate sau serviciilor prestate.

RANDAMENTUL PRODUCȚIEI, indicator tehnico-economic și metodă de analiză economică.

RANG, loc într-o ierarhie socială sau într-un șir de numere.

RAPORT ANUAL, darea de seamă anuală a conducerii unei companii despre activitatea în perioada de referință.

RAPORT ASUPRA BILANȚULUI ANUAL, concluzia comisiei de cenzori asupra acestui document.

RAPORT DE EXECUTARE A BUGETULUI, formă de control, proces permanent și informație despre executarea bugetului la venituri și cheltuieli la nivel local sau de țară, perfectat trimestrial sau anual.

RAPORT DE PRODUCERE, darea de seamă internă, prezentată lunar în contabilitate conform formei stabilite de către fiecare subdiviziune structurală a unei companii despre cheltuieli și lucrul efectuat în perioada de referință.

RAPORT DE REVIZIE, dare de seamă a unei companii de audit, care la solicitarea unei persoane fizică sau juridică a evaluat starea activității economice și contabile.

RAPORT DESPRE COMERȚUL EXTERIOR, Vezi Raport.

RAPORT DESPRE EVALUARE, Vezi raport de revizie.

RAPORT DINTRE ACTIVELE CIRCULANTE ȘI CAPITALUL DE ÎMPRUMUT, metodă de analiză economică și indicator despre capacitatea de plată a unei companii.

RAPORT DINTRE VÂNZĂRILE NETO ȘI MIJLOACELE CIRCULANTE, metodă de analiză economică și indicator privind viteza de circulație a mijloacelor circulante într-o perioadă de timp.

RAPORT DINTRE VOLUMUL DATORILOR ȘI CAPITALUL PROPRIU, metodă de analiză economică și indicator privind mijloacele proprii și cele împrumutate utilizate în activitatea companiei.

RAPORT FINANCIAR DE BAZĂ, metodă de analiză economică și proces de documentare generală în conformitate cu legislația, despre activitatea unui agent economic într-o anumită perioadă de timp privind bilanțul contabil, profitul și repartizarea lui, circulația fondurilor fixe și a mijloacelor circulante, alte informații relevante prevăzute de sistemul dărilor de seamă.

RAPORT FINANCIAR, tip de formular transmis periodic de către organele financiare și fiscale inferioare în adresa celor superioare.

RAPORT PUBLIC, principiu democratic de transparență, conform căruia companiile sunt obligate să facă publice rezultatele activității lor: bilanțul contabil, acte de inventariere ș.a.

RAPORT STATISTIC BANCAR, sistem de indicatori care reflectă volumul operațiilor de acordare a creditelor și de atragere a mijloacelor financiare în conturi de depozit.

RAPORT, informație scrisă sau orală făcută de cineva în fața unei adunări, a unei autorități etc., cuprinzând o relatare oficială asupra unei activități colective sau personale.

RAPORTUL CONSILIULUI DE SUPRA-VEGHERE, Vezi Raport.

RAPORTUL DATORIILOR DE LUNGĂ DURATĂ CĂTRE CAPITALUL COMPANIEI, metodă de analiză economică și indicator de eficiență exprimat prin raportul dintre volumul producției obținut din activitatea economică desfășurată și volumul împrumuturilor de lungă durată.

RAPORTUL DINTRE ACTIVELE CIRCULANTE CURENTE ȘI PASIVELE CURENTE; metodă de analiză economică și indicator privind solvabilitatea unei companii.

RAPORTUL MIJLOACELOR LICHIDE CĂTRE DATORIILE DE SCURTĂ DURATĂ, metodă de analiză economică și indicator care caracterizează solvabilitatea unei companii.

RAPORTUL PREȚ-VENIT, metodă de analiză economică comparată de evaluare acțiunilor cumpărate cu diferite prețuri.

RAPORTUL REVIZORULUI, darea de seamă în scris a revizorului de stat privind rezultatele unui exercițiu de audit.

RAPORTURI AGRARE, relații economice legate de exploatarea obiectelor funciare pentru dezvoltarea afacerilor în agricultură.

RAPORTURI DE DREPT ANTREPRENORIALE, Vezi Raporturi de drept materiale.

RAPORTURI DE DREPT CIVILE, relație socială între persoane fizice sau juridice reglementată de dreptul civil.

RAPORTURI DE DREPT FINANCIARE, relație socială între persoane fizice sau juridice reglementată de dreptul financiar.

RAPORTURI DE DREPT FISCALE, relație socială între persoane fizice sau juridice reglementată de Codul fiscal.

RAPORTURI DE DREPT IMATERILAE, relație socială între persoane fizice sau juridice reglementată de dreptul antreprenorial.

RAPORTURI DE DREPT INTERNAȚIONALE, relație socială între persoane fizice sau juridice reglementată de dreptul internațional.

RAPORTURI DE DREPT OBLIGATORII, relație socială între persoane fizice sau juridice - debitor și creditor reglementată în mod obligatoriu de drept.

RAPORTURI FUNCiare, relații sociale stabilite prin legislație între organele de stat, persoanele fizice sau juridice privind stăpânirea, folosirea și dispunerea de mijloacele funciare.

RAPORTURI PATRIMONIALE, relații de drept civil reglementate prin legislație, contracte, testamente, acorduri de dăruire, stabilite între persoane fizice sau juridice - posesori de bunuri patrimoniale.

RAPORTURI VALUTARE, relații sociale cu implicarea valutei la comerțul exterior, contractarea și atragerea investițiilor străine.

RATA ACUMULĂRII, metodă de analiză economică și indicator privind raportul dintre volumul din venitul național destinat acumulărilor și volumul total al produsului global.

RATA AMANETARĂ, rată de bază a dobânzii, aplicată de către banca națională la acordarea creditelor instituțiilor bancare comerciale de profil cu amanetarea hârtiilor de valoare.

RATA AMORTIZĂRII, metodă de analiză economică, instrument financiar și indicator privind raportul anual dintre volumul uzării fondurilor fixe și valoarea lor inițială.

RATA CAPITALIZĂRII, cota veniturului neto utilizat pentru mărirea capitalului fix.

RATA CIRCULAȚIEI, metodă de analiză economică și indicator privind raportul dintre volumul vânzărilor și volumul mărfurilor în depozit într-o perioadă de timp, de regulă, într-un an.

RATA DIVIDENDELOR, metodă de analiză economică și indicator privind volumul profitului obținut de proprietarul unei hârtii de valoare sub formă de dobândă raportată la prețul nominal al hârtiei de valoare.

RATA DOBÂNZII PENTRU DEPOZITE, noțiune juridică și economică de referință privind dobânda bancară pe care a achită o instituție bancară de profil proprietarilor de depozite.

RATA DOBÂNZII, metodă de analiză economică și indicator privind dobânda anuală percepută de bancă pentru mijloacele financiare date în credit; termen economic de referință privind valoarea cantitativă a costului resurselor financiare acordate de către instituțiile de credit debitorilor pentru o anumită perioadă de timp, în baza unor condiții de rambursare; prețul plătit de debitor pentru utilizarea unui împrumut; dobândă fixă (rată fixă aplicată pentru toată perioada), dobândă flotantă (rată variabilă aplicată pentru toată perioada), dobândă mixtă (rată fixă aplicată pentru început, ulterior fiind aplicată rata variabilă).

RATA INFLAȚIEI, metodă de analiză economică și indicator privind creșterea nivelului prețurilor, în procente față de perioada de bază, într-o anumită perioadă de timp (trimestru, an).

RATA LOCURILOR VACANTE, metodă de analiză economică privind raportul procentual dintre numărul tuturor angajaților și numărul de locuri vacante într-o companie, întreprindere, instituție sau într-o unitate administrativ-teritorială.

RATA NATURALĂ A ȘOMAJULUI, metodă de analiză economică formulată de Milton FRIEDMAN, laureat al Premiului Nobel pentru economie în 1976, profesor de economie la Universitatea Chicago, și proces al șomajului benevol, care curăță piața forței de muncă,

iar nivelul salariului corespunde echilibrului stabilit pe toate piețele de comercializare a bunurilor și prestare a serviciilor.

RATA PROFITULUI CALCULATĂ, metodă de analiză economică și indicator privind venitul curat care va fi obținut din investițiile făcute în capital.

RATA PROFITULUI ÎN INVESTIȚII, metodă de analiză economică și indicator de evaluare a eficienței unei tranzacțiuni de investiții în capital.

RATA PROFITULUI LA CAPITAL, metodă de analiză economică și indicator de evaluare a valorificării capitalului de către proprietar.

RATA PROFITULUI, metodă de analiză economică și indicator privind raportul dintre venit și capitalul avansat în procente într-o perioadă de timp.

RATA RENTABILITĂȚII, metodă de analiză economică și indicator de evaluare a eficienței activității economice ca raport între venit și prețul producției fabricate sau serviciilor prestate sau costul fondurilor fixe.

RATA ȘOMERILOR, metodă de analiză economică, demografică și sociologică și indicator privind raportul procentual dintre numărul de șomeri disponibili pentru angajare și numărul total de angajați și șomeri dintr-o țară, unitate administrativ-teritorială. Cercetătorii disting: rata generală a șomajului, rata naturală a șomajului, rata standard a șomajului, rata șomajului înregistrată oficial.

RATA VENITULUI, metodă de analiză economică și indicator de eficiență privind mărimea profitului în procente pe care îl poate obține un investitor dintr-un proiect investițional.

RATĂ DE ASIGURARE PENTRU PENSII, sumă de bani transferată lunar din contul salariului în adresa instituției de asigurare a pensiilor în mărimea stabilită de lege.

RATE OF ISSUE, prețul inițial cu care se propune a fi vândute activele unei emisiuni a hârtiilor de valoare pentru prima dată.

RATIFICARE, conform dreptului internațional, punere în aplicare a unui act, unui tratat,

unei convenții prin aprobarea sau confirmarea acestora.

RATING BANCAR, metodă de analiză economică și sistem de clasament al băncilor efectuat conform unor reguli speciale.

RATING, indice de clasament efectuat conform unor reguli speciale pentru anumite grupuri omogene de subiecți sau obiecte.

RAȚIONALIZAREA PRODUCȚIEI, strategie și program de acțiuni tehnico-organizatorice, îndreptate spre ameliorarea indicatorilor de performanță a unei companii (creșterea volumului la vânzări, rentabilitate înaltă, profit scontat ș.a.).

RAȚIONAREA CAPITALULUI, divizarea capitalului limitat, când o companie este nevoită să aleagă din câteva oferte de perspectivă, pe cea mai favorabilă.

RAȚIONAREA MONEDEI LICHIDE, politică monetară de stat și proces monitorizat de banca națională privind reglementarea masei monetare din țară.

RAȚIONAREA RESURSELOR, stabilirea de către organele de control ale statului a unor cote la valorificarea resurselor naturale sau minerale.

RAZA ORAȘULUI, hotarul unui oraș ca unitate teritorial-administrativă autonomă.

RĂMĂȘITĂ, rest care rămâne în urma operațiilor cu mărfuri, mijloace bănești sau la operațiile de calcul cu cifre.

RĂSCUMPĂRARE INTERNĂ, proces de achiziționare a hârtiilor de valoare ale unei companii de către angajații aceleiași companii.

RĂSCUMPĂRARE PRIN CREDITE, vezi Răscumpărare.

RĂSCUMPĂRARE, termen economic de referință privind cumpărarea propriilor hârtii de valoare; abandonarea unui opțiuni în viitor cu răscumpărarea ei.

RĂSCUMPĂRAREA ACȚIUNILOR PROPRII, proces de achiziționare a hârtiilor de valoare ale unei companii de către aceleiași companie.

RĂSCUMPĂRAREA ACȚIUNILOR, vezi Răscumpărare.

RĂSCUMPĂRAREA ADMINISTRATIVĂ, vezi Răscumpărare.

RĂSCUMPĂRAREA BUNURILOR DATE ÎN ARENDĂ, vezi Răscumpărare.

RĂSCUMPĂRAREA DATORIEI DE STAT, vezi Răscumpărare.

RĂSCUMPĂRAREA HÂRȚIILOR DE VALOARE, vezi Răscumpărare internă.

RĂSCUMPĂRAREA ÎMPRUMUTULUI, retragerea sau achiziționarea titlurilor de valoare emise.

RĂSCUMPĂRAREA MARJEI, tip de operație pe piața bunurilor în viitor.

RĂSCUMPĂRAREA TEHNICII, metodă de comerț când un bun învechit este restituit vânzătorului contra unei plăți simbolice, în schimbul unui bun de același tip, dar mai performant, cu a suplimentare a costului.

RĂSCUMPĂRAREA COTELOR INVESTIȚIONALE, vezi Răscumpărare.

RĂSPUNDERE SOLIDARĂ, tip de cautiune.

RĂSUCIREA MÂINILOR, *arm-wrestling*, termen economic de referință privind atitudinea dură a vânzătorului sau a cumpărătorului la stabilirea prețului.

RĂZBOI AERIAN, acțiuni de lupă în spațiul aerian între părțile beligerante.

RĂZBOI AL PREȚURILOR, proces concurențial între companii din aceeași ramură sau ramuri conexe folosind prețurile ca instrument pentru noi piețe de desfacere, noi resurse.

RĂZBOI BUGETAR, contradicție convențională între subiecții procesului bugetar.

RĂZBOI CIVIL, confruntare armată între forțele guvernamentale și cele rebele, de opoziție.

RĂZBOI CREDITAR, proces concurențial între state pe piața creditelor pentru noi piețe de desfacere, noi resurse.

RĂZBOI ECOLOGIC, proces distructiv de acțiune în masă asupra mediului pentru a

aduce pagube adversarului, interzis prin convenția ONU din 1977.

RĂZBOI LOCAL, confruntare armată de proporții reduse.

RĂZBOI POZIȚIONAL, *Vezi Război*.

RĂZBOI RECE, confruntare strategică politico-militară între supraputeri, în anii 1945-1990.

RĂZBOI VALUTAR, proces concurențial între state pe piața valutară pentru noi piețe de desfacere, noi resurse.

RĂZBOI VAMAL, proces concurențial vamal între state cu mijloace tarifare vamale pentru noi piețe de desfacere, noi resurse.

RĂZBOI, confruntare violentă armată între două sau mai multe state.

RĂZVRĂTIRE, acțiune de luptă împotriva nedreptăților politice, rasiale, sociale, economice, profesionale și de altă natură.

RÂURI INTERNAȚIONALE, în dreptul internațional, râuri care curg la hotarul dintre două sau mai multe țări.

REABILITARE, act juridic prin care un individ este repus în drepturile personale pierdute sau după ispășirea pedepsei.

REABILITARE, termen juridic de referință privind o acțiune juridică prin care un individ este repus în drepturile personale pierdute.

READRESAREA MĂRFURILOR, decizie și proces efectuat conform unui acord suplimentar, în timpul încărcării sau transportării bunurilor.

REAGANOMY, politică de stat și curs economic promovat de SUA în anii 1980-1988 în timpul președintelui R.REAGAN, prin: stimularea producerii mărfurilor de larg consum, reforma fiscală, diminuarea deficitului bugetar, diminuarea implicării statului în economie ș.a.

REAJUSTARE, readaptare a unui bun la o nouă situație în producție.

REAL, unitate monetară veche de argint într-un șir de țări.

REALIZAREA DREPTULUI, proces de intrare în drepturi ale unui subiect de drept prin: respectarea normelor de drept, executarea normelor de drept, folosirea normelor de drept și aplicarea normelor de drept.

REALIZAREA DREPTURILOR CIVILE, drepturi acordate de constituție, dar eschivarea de la ele nu atrage asupra persoanei efecte juridice.

REAL-TIME SISTEM, sisteme de transmitere momentană a informației în regim real de timp cu ajutorul TIC.

REAMANETARE, proces de obținere a unui nou împrumut de la un bun deja amanetat.

REASIGURARE CONTRACTUALĂ CU CO-TĂ, *Vezi Reasigurare contractuală*.

REASIGURARE CONTRACTUALĂ CU EXCEDENT, *Vezi Reasigurare contractuală*.

REASIGURARE CONTRACTUALĂ, *Vezi Reasigurare*.

REASIGURARE CU COMISION, *Vezi Reasigurare contractuală*.

REASIGURARE CU PIERDERI REDISTRIBUITE, *Vezi Reasigurare contractuală*.

REASIGURARE FACULTATIVĂ, *Vezi Reasigurare contractuală*.

REASIGURARE NEPROPORȚIONALĂ, *Vezi Reasigurare contractuală*.

REASIGURARE OBLIGATORIE, *Vezi Reasigurare contractuală*.

REASIGURARE PROPORȚIONALĂ, *Vezi Reasigurare contractuală*.

REASIGURARE, procedură activă sau pasivă de management în domeniu, aplicată de companiile de asigurare în vederea diversificării portofoliului de servicii și gradului de responsabilitate pentru polițele încheiate.

REASIGURAT DIRECT, *Vezi Reasigurat*.

REASIGURAT, persoană fizică sau juridică care a reînnoit o poliță de asigurare.

REASIGURATOR, persoană juridică companie de asigurări, care preia integral sau

parțial riscurile ce depășesc capacitatea de plată a reasiguratului.

REBATEREA MONEDEI, proces tehnologic de batere a monedelor noi din metalul celor scoase din uz.

REBUT COMERCIAL, renumărarea cantității suspecte a mărfii.

REBUT DE PRODUCȚIE, articole produse cu abateri de la documentația tehnică de fabricare a ei.

REBUT, marfă care nu întrunește calitățile prevăzute de documentația tehnică de fabricare a ei.

REBUTARE, determinarea vizuală sau instrumentală a calității produselor fabricate; recunoașterea oficială a articolelor produse cu rebut.

REBUTOR, termen economic de referință privind un controlor de calitate în domeniu.

RECALCULARE, metodă de analiză economică și procedeu de calcul pentru a stabili ceva pe baza unor noi informații numerice.

RECALCULAREA VALORII ACTIVELOR, metodă și proces de inventariere a activelor unei companii în contextul modificărilor făcute sau inflației.

RECALCULAREA INDICATORILOR FINANCIARI ÎN PREȚURI CURENTE, metodă de analiză economică, indicator și proces de corectare a costului inițial al activelor și datorii reflectate în bilanțul contabil în corespundere cu schimbarea prețurilor.

RECALIFICARE, instruire pentru a obține o nouă calificare profesională în legătură cu schimbarea proceselor de producere, în sfera socială sau schimbarea funcțiilor instituțiilor, organizațiilor; proces și metodă de învățare a unei noi profesii de către angajații unei companii sau de către șomerii.

RECAPITALIZARE, restabilire a capitalului statutar al unei instituții bancară de profil.

RECAPITULARE, metodă de verificare contabilă a corespunderii datelor de evidență cu documentele primare.

RECENSĂMÂNT, politică de stat în domeniu și exercițiu de statistică oficială de înregistrare deplină a datelor supuse observării privind populația, animalele, plantațiile multianuale, vehiculele etc. într-o țară.

RECENSĂMÂNTUL POPULAȚIEI, politică de stat și proces periodic de colectare a informației pe diferite dimensiuni despre populație, care se face conform unui program unic și metodologie specială în același timp pe întreg teritoriul țării.

RECESIE INFLAȚIONISTĂ, proces economic de scădere a venitului național cu creșterea concomitentă a nivelului prețurilor.

RECESIE, proces economic de stagnare temporară a afacerilor, scădere a producției și reducere a investițiilor.

RECESIUNE ECONOMICĂ, fază a unui ciclu economic, în care au loc: micșorarea volumului de producție industrială, crește șomajul, cresc datoriile companiilor și populației, scade cererea, scade cursul hârtiilor de valoare ș.a.

RECESIUNEA PRODUCȚIEI, (*downswing*), ciclul de viață al unui produs, care din motive tehnico-economice devine învechit moral față de cererea consumatorilor și nu se bucură de solicitare pe piață, fiind treptat este scos de pe conveier și înlocuit cu alt produs, mai performant.

RECHIZITORIU, termen juridic de referință privind un act de acuzare.

RECHIZIȚIE, activitate excepțională, aplicată, în timp de război sau în caz de calamități naturale, prin care statul obligă persoanele fizice sau juridice să cedeze temporar contra plată diferite bunuri materiale (mijloace de transport, localuri etc.).

RECICLARE, folosire a deșeurilor pentru producerea unor bunuri materiale, redistribuirea mijloacelor financiare; pregătire a cadrelor prin sistemul de cursuri pentru completarea cunoștințelor în anumite domenii.

RECICLAREA RESURSELOR UMANE, proces periodic de instruire condiționat de sporirea nivelului de pregătire profesională,

în vederea aprofundării cunoștințelor, priceperilor și deprinderilor.

RECIDIVIST, individ care săvârșește repetat aceiași infracțiune.

RECIPIENT, (*recipient*), persoană fizică sau juridică care beneficiază de plăți nerambursabile, granturi sau investiții de peste hotare.

„**RECIPISA TALMAN**”, tip de scrisoare de trăsură în care este indicată cantitatea mărfii încărcate pe o navă sau a cele descărcate și date în primire în portul de destinație.

RECIPISĂ DE BAGAJ, chitanță de recepționarea a bagajelor.

RECIPISĂ DE DEPOZIT, contract prin care părțile confirmă predarea/recepționarea bunurilor transmise pentru păstrare.

RECIPISĂ DUBLĂ DE DEPOZIT, tip de titlu de valoare și document alcătuit din două părți (o recipisă de depozit și o adeverință de amanet) prin care părțile confirmă predarea/recepționarea bunurilor transmise pentru păstrare.

RECIPISĂ SIMPLĂ DE DEPOZIT, Vezi Recipisă de depozit.

RECIPISĂ, chitanță oficială de formă stabilită, prin care se certifică primirea banilor, documentelor, valorilor; înscris prin care creditorul recunoaște că a primit o sumă de bani, care reprezintă creanța sa, de la debitor.

RECLAMANT, persoană fizică sau juridică care se adresează justiției pentru a obține repararea unei nedreptăți, a unei pagube cauzate de cineva, în general pentru a i se recunoaște un drept.

RECLAMAȚIE, plângere prezentată de către cumpărător vânzătorului sau în instanța de judecată cu privire la neconformitățile existente în calitatea mărfurilor livrate, a muncii sau a serviciile prestate.

RECOMANDARE, document ce conține o caracteristică a unei persoane prin care se propune pentru un post; indicație într-o hotărâre a unui organ colegial.

RECOMPENSA AGENTULUI INTERMIDIAR, vezi Remunerarea brokerului.

RECOMPENSAREA CHELTUIELILOR, termen și procedură în activitatea practică economică.

RECOMPENSĂ DE BALAST, termen economic de referință privind un tip special de recompensă.

RECOMPENSĂ FINALĂ, sumă achitată la finalizarea tranzacției de asigurare.

RECOMPENSĂ ÎN BANI, tip și formă de remunerare.

RECOMPENSĂ MATERIALĂ, tip și metodă de remunerare sub formă de bunuri.

RECOMPENSĂ PENTRU MUNCĂ, tip și formă de remunerare conform contractului de angajare.

RECOMPENSĂ PENTRU SERVICII, tip și formă de remunerare funcție de vechimea în muncă neîntreruptă într-o companie sau într-un sistem.

RECOMPENSĂ PENTRU TRANZACȚIUNI OPUSE, comision pentru comercializarea și achiziționarea mărfurilor și hârtiilor de valoare.

„**RECOMPENSĂ BONUS**”, mai multe tipuri de premiu, oferite în cadrul tranzacțiilor.

RECOMPENSĂ, metodă de influență pozitivă aplicată de angajator asupra individului și acceptată de acesta ca stimul favorabil de muncă sub formă de premiu, cadouri, răsplată, remunerare suplimentară ș.a.

RECOMPENSE BĂNEȘTI PENTRU DIRECTOR, vezi Remunerarea managerului.

RECOUPMENT, metodă de analiză economică și indicator privind eficiența economică a activității unei companii ca raport dintre volumul cheltuielilor și regulatele obținute – volumul vânzărilor și/sau a profitului.

RECREDITIV, document prin care este anunțată anularea unui contract de credit.

RECTIFICARE CERTIFICATĂ PREFERENȚIALĂ, remarcă la condițiile unei licitații

publice, care stipulează că participanții locali sau din țară au prioritate în față de cei străini.

RECTIFICARE CERTIFICATĂ LA COSTUL VIEȚII, clauză a contractului colectiv de muncă, care prevede majorarea salariilor proporțional ratei de inflație.

RECUNOAȘTERE DE FACTO, recunoaștere cu adevărat a unui lucru.

RECUNOAȘTERE DE JURE, recunoaștere juridică a unui lucru.

RECUNOAȘTERE INTERNAȚIONALĂ JURIDICĂ, act prin care un stat, un grup de state sau o organizație internațională constată faptele ce stau la baza unui raport juridic.

RECUNOAȘTEREA ACȚIUNII, în justiție, recunoașterea de către părât a învinuirii aduse de către reclamant.

RECUNOAȘTEREA DECESULUI, procedură civilă și decizie a judecății privind recunoașterea decesului unei persoane.

RECUNOAȘTEREA INCAPACITĂȚII CIVICE, recunoaștere de către instanță a inaptitudinii unei persoane de a-și exercita personal drepturile sale în cadrul procesului, urmând ca participarea acestuia la activitatea de judecată să fie făcută prin reprezentant.

RECUPERARE, stabilizarea cursului hârtiilor de valoare după o cădere bruscă; examinarea repetată a cursului acțiunilor pe bursa piața hârtiilor de valoare; stingerea unei datorii, unui credit.

RECUPERAREA DATORIILOR NEONORATE, în teoria și practica economică și judiciară, metodă și proces de lucru privind restituirea unui angajament financiar.

RECUPERAREA INVESTIȚIILOR CAPITALE, perioadă în care volumul profitului obținut este egal cu volumul investiției.

RECUPERAREA PIERDERII, termen economic de referință privind un tip de operație financiară de recuperare a pagubei.

RECURS REPETAT, termen juridic de referință privind cale de atac repetat prin care se cere unei instanțe superioare casarea hotărârii unei instanțe inferioare.

RECURS, termen juridic de referință privind o cerere adresată unei instanțe judecătorești superioare pentru a verifica justetea unei decizii luate de o instanță judecătorească inferioară; un procedeu de atac prin care se cere unei instanțe superioare să verifice legalitatea unei hotărâri judecătorești definitive, în vederea anulării ori modificării ei.

RECUZARE, cerere de retragere din completul de judecată a unui judecător, în cazul în care se pune la îndoială obiectivitatea sa.

REDEVENȚĂ, tip și formă de plată pentru dreptul de utilizare a unei licențe, invenții, inovații.

REDISCOUNT, instrument al băncii naționale de reglementare a sistemului monetar și de creditare al țării

REDISTRIBUIRE PARETO OPTIMAL, teorie economică privind bunăstarea totală asigurată prin redistribuirea veniturilor sau a averii între agenții economici.

REDISTRIBUIREA PLAFOANELOR DE CREDITARE, politică monetară a unei instituții bancare de profil de gestionare echilibrată și balansată a portofoliului de credite.

REDISTRIBUIREA VENITURILOR, politică de stat și proces de împărțire a veniturilor prin perceperea impozitelor și defalcărilor bugetare.

REDUCEREA CURSULUI VALUTAR, fenomen bancar de fluctuație valutară.

REDUCEREA OBIECTIVELOR, metodă de analiză economică și proces de evaluare a arborelui obiectivelor strategice ale unei companii în vederea simplificării lui și ajustării la realitate într-un exercițiu de asalt de idei.

REDUCEREA PREȚURILOR PE PIAȚĂ, strategie de marketing comercial; micșorare a prețurilor în urma schimbărilor conjuncturale ale pieței: scăderea cererii la marfă, sporirea ofertei, apariția unor noi mărfuri de același tip, dar mai performante ș.a.; metodă de concurență aplicată pe piață prin injectare masivă și de durată a unor mărfuri, servicii sau hârtii de valoare la prețuri cu mult mai mici

decât cele stabilite și menținute o perioadă lungă de timp.

REDUCEREA SCHEMEI, situație de reduce a personalului când angajatorul nu poate asigura angajații cu front de lucru.

REDUCEREA SUMEI ASIGURATE, clauză contractuală, aplicată la anularea poliței înainte de termen prin micșorarea primei de asigurare.

REETATIZARE, noțiune juridică și economică de referință despre procesul economic invers etatizării; reîntoarcerea unor bunuri moștenitorilor.

REEVALUARE, metodă și proces de evaluare a unui bun imobil sau mobil din nou, în baza unor criterii noi, altele decât cele precedente.

REEVALUAREA DEPUNERILOR, proces și metodă de modificare a volumului depunerilor urmare a schimbării monedei naționale.

REEVALUAREA MIJLOACELOR FIXE, *Vezi* Reevaluare.

REEVALUAREA PROPRIETĂȚII, *Vezi* Reevaluare.

REEVALUAREA VALORIILOR MATERIALE ȘI A MĂRFURILOR, *Vezi* Reevaluare.

REEXPORT, intrarea în țară a mărfurilor exportate, fără prelucrare suplimentară.

REFACEREA BILANȚULUI CONTABIL, procedură contabilă la final de an, prin care are loc decontarea integrală a soldului la articolele la venituri, cheltuieli și valorificarea profitului.

REFACTION, rabat acordat la prețul mărfurilor de o calitate inferioară față de cele stipulate în contract.

REFERENDUM, consultare a poporului asupra unor probleme de importanță vitală prin votul tuturor cetățenilor, care se bucură de dreptul de vot.

REFERENT, angajat în calitate de consilier al unui conducător pentru pregătirea rapoartelor sau în calitate de consultant în anumite chestiuni; persoană care citește un referat.

REFERINȚĂ, caracterizare oficială în scris a unei persoane, făcută cu diferite ocazii

(angajare în serviciu sau participare în unele afaceri economice), de regulă, un conducător caracterizează un subaltern.

REFINANȚARE, tranzacție financiară, în urma căreia creditorul și împrumutatul își asumă noi obligații; tip principal de garanție pentru bănci în cazul lipsei de resurse proprii pentru îndeplinirea obligațiilor curente.

REFLAȚIE, politică economică de stat aplicată pentru a stimula cererea, utilizarea forței de muncă și redresarea activității economice, după o perioadă de recesiune și deflație.

REFORMATOR, inițiator al reformelor în sistemul politic, social sau economic.

REFORMĂ ECONOMICĂ, politică de stat de prevenire a crizelor în domeniu și sistem de măsuri aplicat pentru reorganizarea formelor și metodelor de gospodărire solicitate de noile realități economice; sistem de măsuri menite să redreseze activitatea economică.

REFORMĂ MONETARĂ, operație financiară de schimbare totală sau parțială a sistemului monetar într-o țară pentru a întări circulația monetară prin reforma monetară compensațională (schimbul monedei vechi se face fără pierderi și restricții), sau reforma monetară confiscțională (schimbul monedei vechi se face limitat sau parțial).

REFORMĂ, proces cu caracter limitat sau de structură de reorganizare și transformare în domeniile economic, politic, social într-o țară.

REFORMISM ÎN ECONOMIE, atitudine pozitivă față de procesele reformatoare economice.

REFUF ÎN ASIGURĂRI, ne acceptare de către o companie de asigurări de a încheia o poliță de asigurare pe un obiect cu risc sporit de pagubă (o casă ruinată, animale domestice bolnave, bătrâni cu vârstă înaintă, peste limita de asigurare, ș.a.).

REFUGIAT PE LOC, persoană aflată în străinătate, care din diferite motive politice nu poate reveni în patrie.

REFUGIAT, persoană care a fost nevoită să-și părăsească patria din diferite motive; individ

care și-a părăsit locul permanent de trai în urma calamităților naturale sau conflictelor militare, strămutându-se în altă regiune a țării sau peste hotare.

REFUZUL CAUZEI, termen juridic de referință privind o cauză judiciară încheiată înainte de a fi finalizată dat fiind că reclamantul și-a retras pâră.

REGE, suveranul unui regat – stat monarhic.

REGIM CONSTITUȚIONAL, conform dreptului constituțional, termen juridic de referință privind un sistem de relații sociale, economice, politice și juridice, stabilite prin constituție și alte acte normativ-constituționale, bazate pe suveranitatea poporului, separarea puterilor în stat, inviolabilitatea drepturilor și libertăților civice ale cetățenilor.

REGIM DE CREDITARE, cadru legislativ, condiții contractuale și metode de acordare securizată a unui credit.

REGIM DE ECONOMIE, politică corporativă de folosire a materiei prime și mijloacelor financiare cât mai eficient, pentru a fabrica maximum de produse la cel mai mic preț de cost posibil și a obține venit maximal din afacere.

REGIM DE FAVORIZARE MAXIMĂ NE-CONDIȚIONATĂ, drept internațional și clauză contractuală aplicată la încheierea acordurilor internaționale între două state sau o uniune de state.

REGIM DE FRONTIERĂ, politică de stat și cadru legislativ care asigură securitatea frontierei de stat.

REGIM DE INVESTIȚII, Vezi Regim de creditare.

REGIM DE PAȘAPOARTE, politică de stat de gestionare a resurselor umane și cadru legislativ-normativ care reglementează procesul de documentare a populației cu acte civile de identitate.

REGIM FISCAL SPECIAL, politică economică de stat aplicată în zonele economice libere pentru atragerea investitorilor străini.

REGIM POLITIC, termen juridic de referință în dreptul constituțional privind sistemul, metodele, formele și procedeele de aplicare a puterii politice în stat.

REGIM PREFERENȚIAL, regim economic cu anumite facilități aplicat reciproc în două țări în baza unui tratat bilateral de colaborare.

REGIM VALUTAR, cadru legislativ, condiții contractuale și metode de utilizare a resurselor valutare de către Banca Națională sau băncile comerciale.

REGIM VAMAL, politică de stat și cadrul legislativ privind diferite tipuri de operații vamale de taxare aplicate la diferite tipuri de mărfuri la trecerea acestora peste frontiera de stat.

REGIMUL TIMPULUI DE LUCRU, distribuire conform regulamentul de ordine internă a timpului de lucru sub formă de lună cu 40 de ore sau mai puțin (după caz), săptămână de lucru cu durata de 5 sau 6 zile, durata unei zile de lucru sau schimb, ordinea de trecere dintr-un schimb în altul, pauze pentru masă și de odihnă, acordarea planificată a concediilor ș.a.

REGISTRATOR, funcționar de stat sau angajat al unei companii, societăți pe acțiuni, care ține evidența bunurilor sau hârtiilor de valoare încredințate.

REGISTRU CONTABIL, document de evidență a operațiilor contabile și de grupare a bunurilor conform clasificatorului unic.

REGISTRU DE CASĂ, document primar de evidență a operațiilor cu numerar într-o casierie.

REGISTRU DE CONTABILITATE, mijloc de sistematizare și colectare a informației care reflectă documentele de evidență primară a bunurilor, ce urmează a fi clasificate pe conturi de evidență contabilă și în rapoarte contabile.

REGISTRU DE EVIDENȚĂ PRIMARĂ, condică de evidență a operațiilor economice într-o companie.

REGISTRU DE EVIDENȚĂ A CIRCULAȚIEI, termen economic de referință privind un tip de document primar de evidență a bunurilor și mijloacelor financiare.

REGISTRU DE ÎNREGISTRARE A CREDITELOR, tip de registru analitic.

REGISTRU DE PONTAJ, borderou de evidență a prezenței la lucru a angajaților.

REGISTRU, organ de stat abilitat cu funcții de execuție și supraveghere, lista bunurilor luate la evidență.

REGISTRUL ACHIZIȚIILOR FĂRĂ DOCUMENTE, tip de evidență contabilă a bunurilor, care au fost luate la evidență fără conturile de însoțire.

REGISTRUL ACȚIONARILOR, registru corporativ în care se ține evidența emitenților de titluri de valoare, proprietarii acțiunilor nominale, posesorii acțiunilor nominale, informații despre volumul emisiunilor de hârtii de valoare și plata dividendelor.

REGISTRUL ACȚIUNILOR NOMINALE, dosar confidențial al unei companii în care sunt înregistrate acțiunile nominale ale companiei.

REGISTRUL BUNURILOR IMOBILE, registru de stat, în care sunt fixate titluri de proprietate asupra bunurilor, care aparțin persoanelor fizice sau juridice.

REGISTRUL COMPANIILOR DE COMERȚ, registru de stat care ține evidența agenților economici care efectuează operații de vânzare-cumpărare a bunurilor materiale.

REGISTRUL DE BREVETE, registru de stat, care ține evidența titlurilor de drept de autor asupra mărcilor, invențiilor, operelor literare, de artă și din alte domenii, care cad sub incidența drepturilor de autor.

REGISTRUL DE EVIDENȚĂ A OBLIGAȚIUNILOR, condică de evidență a proprietarilor hârtiilor de valoare.

REGISTRUL HÂRTIILOR DE VALOARE, listă de evidență a informației despre hârtiile de valoare aflate în posesia unei companii.

REGISTRUL ÎNTREPRINDERILOR, registru de stat care ține evidența agenților economici care produc bunuri materiale.

REGISTRUL OPERAȚIILOR DE CASĂ, document de strictă evidență, în care sunt

înregistrate acest tip de operații financiare într-o bancă.

REGISTRUL PROPRIETĂȚILOR FUNCIONARE, registru în care sunt înregistrate informațiile despre proprietarii bunurilor funciare, darea în arendă a terenurilor sau zălogirea lor.

REGISTRUL TITULARILOR HÂRTIILOR DE VALOARE, registru de stat care ține evidența proprietarilor de acțiuni nominale.

REGIUNE DE DESERVIRE, teritoriu în care un proprietar al unui magazin de desfacere cu amănuntul poate efectua un sondaj sociologic prin cumpărători.

REGIUNE, grup de state limitrofe, unitate teritorial-administrativă în unele țări.

REGLARE PRECISĂ, politică economică de stat și instrument de influență fiscală, monetară și bancară de scurtă durată as.

REGLEMENTARE ANTIDUMPING, cadru legislativ și măsuri de protejare a producătorilor autohtoni de bunuri și servicii împotriva concurenței nelocale.

REGLEMENTARE BUGETARĂ, politică economică și financiară de stat, cadru legislativ și sistem de măsuri aplicat de organele de stat abilitate pentru a asigura elaborarea și aprobarea la timp a bugetelor de stat, colectarea neîntreruptă a veniturilor și redistribuirea lor conform articolelor de cheltuieli aprobate.

REGLEMENTARE DE MEDIU, politică economică și socială de stat și cadru legislativ-normativ aplicat prin metode economice, administrative, juridice și educative pentru a asigura valorificarea durabilă a resurselor naturale și regenera lor.

REGLEMENTARE DE STAT, politică de stat, cadru legislativ și sistem de măsuri promovate de instituțiile statului în sfera economică prin: pârghii de stat - reglementare economică, controlul asupra prețurilor, calității produselor fabricate, standarde, și pârghii sociale - respectarea parametrilor de calitate a mediului, securitatea ecologică, sanitară.

REGLEMENTARE INDICATIVĂ, Vezi Reglementare de stat.

REGLEMENTARE JURIDICĂ, cadru legislativ și norme de drept aplicate prin care statul reglementează relațiile sociale în societate.

REGLEMENTARE MACROECONOMICĂ, Vezi Reglementare de stat.

REGLEMENTARE RELAȚIILOR DE CREDITARE INTERNAȚIONALE, Vezi Reglementarea activității bancare.

REGLEMENTARE VALUTARĂ, Vezi Reglementarea circulației monetare.

REGLEMENTARE, stabilirea unor reguli sau standarde tehnologice, unor norme juridice sau administrative, care reglementează ordinea într-un domeniu de activitate umană.

REGLEMENTAREA ACTIVITĂȚII BANCARE, politică economică, financiară și bancară de stat, cadru legislativ și sistem de măsuri aplicat de către Banca Națională pentru asigurarea funcționării normale a sistemului bancar din țară, utilizarea corectă a resurselor în valută națională și străină pentru finanțarea economiei și deservirea datoriilor externe ale statului.

REGLEMENTAREA ACTIVITĂȚII DE AUDIT, cadru legislativ și pârghii de sporire a eficienței exercițiilor de audit prin: piața serviciilor de audit, protejarea intereselor satului, subiecților economic, companiilor de audit și a tuturor revizorilor.

REGLEMENTAREA CIRCULAȚIEI MONETARE, politică de stat, cadru legislativ și pârghii financiare, aplicate de Banca Națională pentru a stabili sistemul financiar al țării.

REGLEMENTAREA CURSULUI, Vezi Reglementare bancară.

REGLEMENTAREA ECONOMIEI, politică economică de stat și cadru legislativ și normativ, care asigură menținerea sau schimbarea legăturilor în cadrul fenomenelor economice prin: planificare directivă, reglementare indicativă și autoreglare de piață.

REGLEMENTAREA EFECTIVULUI DE PERSONAL, politică economică și socială de stat în sistemul administrativ de comandă.

REGLEMENTAREA IMPOZITELOR, politică fiscală de stat, cadru legislativ și sistem de măsuri care asigură perceperea echitabilă a impozitelor în funcție de mărimea veniturilor contribuabililor – persoană fizică sau juridică prin impozite pe venit, impozite directe, impozite indirecte, taxe vamale și de stat ș.a.

REGLEMENTAREA MINIMUMULUI DE EXISTENȚĂ, politică economică și socială de stat și cadru legislativ-normativ aplicat prin plăți sociale și compensări către păturile vulnerabile ale populației.

REGLEMENTAREA OPERAȚIILOR DE IMPORT-EXPORT, politică de stat, cadru legislativ și sistem de măsuri tarifare și netarifare promovate de stat pentru a permite intrarea mărfurilor de import în țară sau de ieșire a celor de export în interesul economiei naționale.

REGLEMENTAREA RELAȚIILOR SOCIALE, politică de stat, strategie, sistem de măsuri și mecanism principal aplicat pentru a asigura coeziunea socială a societății.

REGLEMENTAREA RELAȚIILOR VALUTARE INTERNAȚIONALE, Vezi Reglementare valutară.

REGRES CAMBIAL, Vezi Regres.

REGRES, termen juridic de referință privind dreptul în baza căruia cineva care a plătit o sumă de bani din greșală din vina altuia se întoarce împotriva acestuia din urmă pentru recuperarea sumei achitate incorect.

REGRESANT, persoană care are pretenție de rambursare a unei sume plătite pentru o hârtie de valoare sau un cec protestat.

REGRESAT, individ către care regresantul are pretenție de rambursare a sumei plătite pentru o hârtie de valoare sau un cec protestat.

REGRESIE FISCALĂ, politică economică și fiscală de stat, metodă de analiză economică și termen economic de referință privind diminuarea poverii fiscale asupra contribuabililor în stat în virtutea lărgirii bazei fiscale.

„REGULA DOBÂNZII X”, legea principală a circulației monetare.

REGULA ASIGURĂRII, clauze contractuale stabilite conform actelor legislative și normative în domeniu și acceptate de către părți la la perfectarea unei polițe de asigurare.

REGULA CONCURENȚEI, norme internaționale privind monitorizarea restricțiilor în afaceri și protecția concurenței, coordonate între Uniunea Europeană, ONU, Convenția Generală pentru Tarife și Comerț, Organizația Economică de Colaborare și Dezvoltare.

„**REGULA DE 72**”, metodă de analiză economică și procedeu de calculare a ratei duble de sporire a capitalului investit.

„**REGULA DE 78**”, metodă de analiză economică și procedeu de calculare a mărimii dobândii pentru perioada contractată pentru un credit.

REGULA DE AUR ÎN BUSINESSUL BANCAR, normă conform căreia creditele și depozitele trebuie balansate după scadență.

REGULA DIMINUĂRII PIERDERILOR, o companie trebuie să fabrice producție atâta timp, cât venitul net acoperă cheltuielile de producere.

REGULA MONETARĂ A LUI MILTON FRIEDMAN, se referă la politică de gestionare a fluxurilor monetară, rata de creștere a produsului intern brut și menținerea stabilității prețurilor.

REGULA MONETARISMULUI, postulat formulat de adepții școlii monetariste, care stipulează că masa monetară aflată în circulație crește pe parcursul unui an direct proporțional cu rata de creștere a PIB.

„**REGULA PIRAMIDEI**”, în tranzacționile de vânzare-cumpărare pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare trebuie de cumpărat cât mai mult și mai devreme la cel mai mic preț și de vândut cât mai târziu și mai mult la cel mai mare preț.

REGULA PRIORITĂȚII ABSOLUTE, în caz de falimentare a debitorului, dreptul prioritar la restituirea împrumutului îl au creditorii.

REGULA PROFITULUI MAXIMAL, tendință corporativă de a fabrica un așa volum

maximal de producție cu cheltuieli minime, care asigură cel mai înalt profit.

REGULA RELAȚIILOR ECONOMICE INTERNAȚIONALE, cu cât mai mulți factori sunt antrenați în fabricarea producției pentru export, cu atât mai mare este câștigul de la comerțul exterior.

REGULA REPARTIZĂRII BENEFICIULUI, în comerțul exterior beneficiul este direct proporțional cu creșterea volumului pentru ambele părți.

REGULA UNIFICATĂ DE ÎNCASARE, recomandări privind formele de încasări în achitățile internaționale elaborate de Camera de Comerț Internațională.

REGULAMENT DE ORDINE INTERNĂ, act normativ și sistem ordonat de instrucțiuni, reguli și norme de funcționare internă ale unei instituții, companii sau asociații, care stabilesc și asigură ordinea și bunul mers al acestora.

REGULAMENT, cadru legal care stabilește ordinea de constituire, structura, funcțiile, obligațiile și regimul de funcționare a unui organ de stat; act normativ care stabilește drepturile și obligațiile, forma, ordinea de activitate și responsabilitățile instituției de stat și a angajaților ei; sistem ordonat de instrucțiuni, reguli și norme de funcționare internă ale unei instituții, companii sau asociații care stabilesc și asigură ordinea și bunul mers al acestora; set de activități, reglementări și măsuri prescrise menite să mențină derularea unui proces într-o anumită ordine.

REGULAMENTUL DEPOZITARULUI, document care reglementează operațiile de depozit.

REGULAREA PREȚURILOR DE CĂTRE STAT, politică economică și socială de stat și cadru legislativ în sistemul administrativ de comandă.

REGULARIZAREA RESURSELOR DE CAȘĂ, Vezi Reglementarea circulației monetare.

REGULATORI ECONOMICI, politică de stat și pârgii de influență ale statului asupra sectorului economic prin: impozite, dobânda

bancară, tarife, cadru normativ, masa monetară ș.a.

REGULATORUL PIEȚEI FORȚEI DE MUNCĂ, politică de stat și cadru legislativ și normativ, care asigură funcționarea pieței forței de muncă prin: autoreglare de piață (preț, salariu, cerere și ofertă, concurență, venit), reglementare de stat și internațională (cadrul legislativ, convenții internaționale de muncă), protecția sindicatelor ș.a.

REGULI ȘI TRADIȚII UNIFICATE LA ACREDITIVE, Vezi Norme și tradiții unificate.

REGULI ȘI TRADIȚII UNIFICATE, set de norme recunoscute în comerțul maritim internațional prin conosament sau ocazional cu privire la despăgubirea pierderilor asigurate.

REGULI DE ACORDARE A ÎMPRUMUTULUI, acte normative interne ale unei instituții bancare comerciale de profil prin care sunt stabilite documentele solicitate pentru perfectarea unui credit și criteriile de acordate a unui credit, inclusiv și garanțiile debitorului de rambursare a creditului la scadență.

REGULI DE FINANȚARE, acte legislative și normative, care asigură echilibrul financiar într-o afacere, în activitatea unei companii sau instituții.

REÎNNOIEREA ASIGURĂRII, procedură de perfectare a unui nou contract de asigurare sau de prelungire a unui contract expirat.

REÎNZESTRARE TEHNICĂ, măsuri organizatorice și tehnice de sporire a nivelului tehnico-economic și tehnologic al unei companii cu implementare a unor linii tehnologice, echipamente și mașini mai performante decât cele existente în dotare.

RELAȚII DE CORESPONDENT, legături de afaceri bazate pe contract dintre bănci comerciale, bazate pe deschiderea reciprocă a conturilor bancare corespondente.

RELAȚII COMERCIALE EXTERNE, ansamblu de direcții, forme, metode și mijloace economice, comerciale, tehnico-științifice, valuto-financiare și de creditare, aplicate în relațiile economice dintre state.

RELAȚII DE MUNCĂ, legături stabilite în temeiul legislației și pe bază de contract între angajat și angajator.

RELAȚII DE PIAȚĂ, legături sociale care asigură procesul de vânzare-cumpărare sau schimb a bunurilor materiale și serviciilor prestate.

RELAȚII DE PRODUCȚIE, legăturile dintre cetățenii unui stat în cadrul în procesul social de producere, schimb și repartizare a bunurilor materiale și serviciilor prestate.

RELAȚII DE PROPRIETATE, Vezi Raporturi patrimoniale bazate pe dreptul de proprietate.

RELAȚII ECONOMICE DIRECTE, relații economice dintre parteneri de afaceri, fără apelarea la companii intermediare.

RELAȚII FIDUCIARE, (*fiduciary relationships*), legături de conlucrare pe bază de contract între proprietarii bunurilor date în arendă și beneficiari.

RELAȚII FINANCIARE, legături între persoane fizice sau juridice implicate în circulația monetară prin virament sau în numerar.

RELAȚII INTERBUGETARE, tip de relații specifice dintre organele centrale de stat și cele din subordine, privind colectarea impozitelor și taxelor și finanțarea activităților preconizate din aceste surse.

RELAȚII INTERNAȚIONALE DE CREDIT, tip de relații internaționale între state privind atragerea creditelor pentru investiții.

RELAȚII INTERNAȚIONALE ECONOMICE, tip de relații internaționale între state privind cooperarea economică pe bază de acorduri între state.

RELAȚII INTERNAȚIONALE FISCALE, tip de relații internaționale între state privind impunerea fiscală a activităților de cooperare economică pe bază de acorduri între state.

RELAȚII INTERNAȚIONALE VALUTARE, tip de relații internaționale între state privind folosirea valutilor în relațiile comerciale reciproce.

RELAȚII JURIDICE, multitudinea legăturilor dintre cetățenii unui stat, reglementate de legislație.

RELAȚII MARFĂ-BANI, Vezi Relații de piață.

RELAȚII SOCIALE, multitudinea legăturilor dintre cetățenii unui stat în procesul de colaborare economică, politică, socială, culturală și de altă natură.

RELUAREA PROCESULUI PENAL, reînceperea urmăririi penale în legătură cu apariția unor noi circumstanțe.

REMISE, recompensă plătită agentului intermediar de pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare; achitarea unei cambii.

REMITENT, (*remitter*), persoană fizică care primește bani de peste hotare prin mandate poștale.

REMITEREA ACHITĂRII ÎMPRUMUTULUI, înțelegere între părți de a prelungi termenul inițial de rambursare a creditului.

REMITTANCE, document de plată procurat pentru a achita tranzacțiile internaționale; rotunjirea unei sume; transmiterea banilor de peste hotare prin mandate poștale, prin extensie, suma de bani trimisă acasă de lucrătorii de peste hotare prin canale financiare oficiale.

REMORCARE, serviciu suplimentar la transportarea mărfurilor pe mare.

REMUNERARE ANUALĂ, tip și formă de recompensă acordată în baza rezultatelor performante obținute într-un an.

REMUNERARE DEPLINĂ, toate tipurile de recompense per ansamblu.

REMUNERARE FLEXIBILĂ, Vezi Remunere.

REMUNERARE ILEGALĂ, infracțiune economică, când pentru perioada aflării la lucru într-o companie sau instituție în calitate de angajat titular, individul mai primește salariu ilegal din altă sursă, fără a fi lucrat.

REMUNERARE ÎN NATURĂ, Vezi Remunere.

REMUNERARE PENTRU MUNCA ÎN ACORD, Vezi Remunere.

REMUNERARE SUPLIMENTARĂ, adaos la salariu pentru nivelul de calificare înalt, grad științific sau titlu didactic, cunoașterea limbilor străine, ș.a.

REMUNERARE, diferite modalități de retribuție bănească aplicată de angajator conform contractului pentru munca efectuată de către persoana angajată.

REMUNERAREA AGENTULUI DE ASIGURARE, plata muncii acestui funcționar conform contractului pentru tranzacțiunile efectuate de asigurare a bunurilor și persoanelor.

REMUNERAREA AGENTULUI, plata intermediarului pentru comercializarea mărfii conform contractului, în procente din suma totală.

REMUNERAREA BROKERULUI, plata intermediarului pentru tranzacțiunile efectuate, conform contractului.

REMUNERAREA EXPERTULUI, plata auditorului pentru evaluarea companiei conform contractului.

REMUNERAREA MANAGERULUI, forme de recompensă materială și satisfacție morală pentru munca depusă.

REMUNERAREA MUNCII ÎN ECHIPĂ, tip de plată a salariului la organizarea lucrului în echipe.

REMUNERAREA MUNCII ÎN SFERA BUDGETARĂ, tip de plată a salariului pe unitate de timp, de regulă, cu luna.

REMUNERAREA MUNCII, sistem de relații dintre angajat și angajator, prin care primul se obligă să facă un anumit lucru, iar ultimul – să achite salariul negociat pentru lucrul îndeplinit sau timpul lucrat.

RENOVAREA FONDURILOR FIXE, proces economic de restabilire totală sau reînnoire a fondurilor fixe, excluse din circuit în urma uzurii lor fizice sau morale.

RENOVAREA PRODUCȚIEI, schimbarea sau completarea echipamentelor moral și

fizic uzate într-o companie cu altele noi, mai performante.

RENTABILITATE CALCULATĂ, metodă de analiză economică și indicator planificat de eficiență a unei întreprinderi în sistemul administrativ de comandă.

RENTABILITATE DE BAZĂ, vezi Profitabilitate.

RENTABILITATE EFICIENTĂ, metodă de analiză economică a capitalului plasat în circulație.

RENTABILITATE GENERALĂ, Vezi Rentabilitate

RENTABILITATE ISTORICĂ, vezi Profitabilitate.

RENTABILITATE VALUTARĂ, metodă de analiză economică și indicator de eficiență al activității în comerțul exterior ca raport dintre valuta obținută și cheltuielile efectuate într-o perioadă de timp.

RENTABILITATE, indicator de eficiență al activității unei companii în funcție de gradul de utilizare a resurselor ca raport dintre venit, investiții și cheltuielile efectuate pentru producerea și desfacerea bunurilor fabricate într-o perioadă de timp sub formă de: rentabilitate generală, rentabilitatea mijloacelor circulante, rentabilitatea investițiilor, rentabilitatea producției; obținerea venitului din mijloacele investite într-o afacere minus plata impozitelor și cheltuielile efective; identic cu Profitabilitate.

RENTABILITATEA ACTIVELORE, metodă de analiză economică și indicator de eficiență al activității unei companii ca raport dintre profitul obținut și costul activelor acesteia pentru într-o perioadă de timp.

RENTABILITATEA ACȚIUNILOR CURENTE, Vezi Rentabilitatea acțiunilor.

RENTABILITATEA ACȚIUNILOR, metodă de analiză economică și indicator de profit ca raport dintre cursul unei acțiuni și profitul obținut de la ea într-o perioadă de timp.

RENTABILITATEA CAPITALULUI ACȚIONAR, metodă de analiză economică și

indicator de eficiență al capitalului unei societăți pe acțiuni ca raport dintre profitul net obținut și volumul total al capitalului într-o perioadă de timp.

RENTABILITATEA CAPITALULUI INVESTIT, venitul obținut într-un an după excluderea impozitelor.

RENTABILITATEA CAPITALULUI PROPRIU, Vezi Rentabilitatea întreprinderii.

RENTABILITATEA CAPITALULUI REINVESTIT, Vezi Rentabilitatea investițiilor.

RENTABILITATEA CAPITALULUI, capacitatea unui capital plasat în circulație de a produce un venit; metodă de analiză economică și indicator de eficiență al activității unei companii ca raport dintre profitul obținut și cheltuielile de capitale efectuate într-o perioadă de timp.

RENTABILITATEA HÂRTIILOR DE VALOARE, Vezi Rentabilitate.

RENTABILITATEA INVESTIȚIILOR, metodă de analiză economică a hârtiilor de valoare plasate în investiții; metodă de analiză economică și indicator de eficiență al unei investiții ca raport dintre profitul net obținut și volumul investițiilor efectuate într-o perioadă de timp.

RENTABILITATEA ÎNTEPRINDERII, metodă de analiză economică și indicator de eficiență al activității unei întreprinderi ca raport dintre profitul obținut și valoarea medie a mijloacelor de producție într-o perioadă de timp.

RENTABILITATEA OBLIGAȚIUNII STINSE, vezi Rentabilitatea acțiunilor.

RENTABILITATEA PRODUCȚIEI, Vezi Rentabilitate întreprinderii.

RENTABILITATEA SERVICIILOR DE ASIGURARE, metodă de analiză economică și indicator de eficiență al activității unei companii de asigurare ca raport dintre profitul obținut din asigurări și volumul primelor de asigurare achitate într-o perioadă de timp.

RENTABILITATEA VÂNZĂRILOR, metodă de analiză economică și indicator de eficiență

al activității unei companii ca raport dintre profitul net obținut și volumul total al vânzărilor efectuate într-o perioadă de timp; raportul dintre valoarea totală a mărfurilor comercializate și venitul anual, în procente.

RENTĂ ABSOLUTĂ, tip de rentă funciară, pe care o primește arendatorul, indiferent de calitatea solului și amplasarea terenurilor.

RENTĂ DE MONOPOL, rentă formată la vânzarea mărfurilor pe preț de monopol, care depășește prețul real al mărfurilor.

RENTĂ DE STAT, tip de obligațiuni de stat, la care anual se plătește posesorilor acestor hârtii de valoare un venit sub formă de rentă.

RENTĂ ECONOMICĂ, indicator privind diferența dintre costul achitat pentru achiziționarea materiei prime și plata minimă pe care o solicită furnizorul pentru acest serviciu de la consumator.

RENTĂ FUNCIARĂ, parte a valorii adăugate creată de către producător în agricultură; venit, primit de proprietarul unui teren în schimbul cedării dreptului de ocupare și de utilizare a acestuia, conform cu termenii unui contract de arendare a terenului sub formă de rentă funciară de monopol, rentă funciară absolută și rentă funciară diferențială.

RENTĂ MOARTĂ, plată achitată arendatorului de către arendaș pentru arenda unor bunuri ne utilizate.

RENTĂ VIAGERĂ, rentă plătită periodic conform contractului pe toată perioada vieții.

RENTĂ, plăți achitate lunar proprietarilor funciari sau de bunuri imobile sau mobile de către arendatori; venit regulat obținut în urma utilizării în circuitul economic a unor resurse sau bunuri, sub formă de rentă funciară, rentă financiară, rentă de stat, rentă de monopol, rentă economică, rentă viageră, rentă moartă, rentă naturală, rentă pe termen, rentă amânată, rentă flexibilă, rentă permanentă, renta producătorului, rentă fixă, și alte tipuri, în funcție de bunurile aflate în gestiune.

RENTIER, persoană fizică sau juridică, care beneficiază și trăiește dintr-o rentă.

RENTING, arendare pe termen scurt a mașinilor și utilajelor fără drept de răscumpărare ulterioară de către arendator.

REORGANIZAREA LUCRULUI, proces managerial direcționat asupra sporirii eficienței activității economice desfășurate la producerea bunurilor, prestarea serviciilor și efectuarea tranzacțiilor pe piața hârtiilor de valoare, derulat în companiile progresiste.

REORGANIZAREA PERSOANEI JURIDICE, proces de schimbare a formei de organizare și a regimului de proprietate a unei persoane juridice.

REORGANIZAREA SOCIETĂȚII PE ACȚIUNI, cadru legislativ și acte normative corporative și proces care reglementează reorganizarea unei societăți pe acțiuni.

REORGANIZAREA STRUCTURALĂ A ECONOMIEI, proces de adaptare a economiei la necesitățile crescânde ale pieței.

REPARAȚIA FONDURILOR FIXE, sistem de măsuri manageriale și tehnice, menite să mențină în stare funcțională fondurile fixe prin: exploatare corectă și deservire planificată, verificarea echipamentului la indicatorii de precizie, reparația planificată a utilajului și clădirilor cu înlocuirea unor elemente ieșite din uz.

REPARAȚIE CAPITALĂ, restabilire fizică totală a capacităților de producție ale fondurilor fixe, mașinilor, echipamentelor și utilajelor după o exploatare îndelungată.

REPARAȚII, despăgubiri de război, achitate de statul învins statului biruitor.

REPARTIȚIA POPULAȚIEI DUPĂ VENITUL GLOBAL, metode de analiză economică, demografică, statistică și sociologică; indicator statistic privind venitul mediu global anual al unei familii, calculat conform unei tehnici speciale în baza sondajelor efectuate în familii din mediul urban și rural.

REPARTIȚIE, politică de stat și proces de distribuire a produselor muncii între membrii societății în funcție de relațiile de producție din societate.

REPARTIZARE MINIERĂ, delimitare în natură a unui perimetrului minier pentru un explorator de resurse minerale.

REPARTIZARE, (*allotment*), tip de impunere fiscală egalitaristă în sistemul administrativ de comandă.

REPARTIZAREA AVERII, la lichidarea unei societăți pe acțiuni, companii private, proces de distribuire a capitalului printre acționari în funcție de numărul și volumul acțiunilor posedate sau cota parte în capitalul acestor subiecți economici.

REPARTIZAREA CHELTUIELILOR GENERALE DE PRODUCȚIE, Vezi Repartizarea cheltuielilor.

REPARTIZAREA CHELTUIELILOR GENERALE, Vezi Repartizarea cheltuielilor.

REPARTIZAREA CHELTUIELILOR, metode de evidență contabilă și de calcul a cheltuielilor efectuate într-o anumită perioadă de timp după tipurile de produse fabricate și subdiviziunile de producere.

REPARTIZAREA MĂRFURILOR, fază de producție a bunurilor de la depozit până la comerciantul cu amănuntul sau la consumatorul final.

REPARTIZAREA PĂMÂNTULUI, acțiune a organelor de cadastru privind delimitarea funciară a pământului cu eliberarea titlurilor de proprietate.

REPARTIZAREA PRODUCȚIEI, amplasarea obiectelor economice pe teritoriul țării, regiunii sau localității; strategie de dezvoltare a unei companii privind amplasarea filialelor în teritoriu; distribuirea comenzilor de fabricare a mărfurilor printre filialele unei companii, în funcție de specializarea lor.

REPARTIZAREA PROFITULUI, metodă de analiză economică și indicator privind distribuirea sub formă de dividende printre fondatorii companiei a venitului curat, rămas după plata impozitelor și onorarea altor datorii.

REPARTIZAREA RISCULUI, proces diminuare a riscurilor financiare pe piața hârtiilor de valoare de prin plasarea mijloacelor proprii,

celor provenite din depozite și titluri de valoare în mai multe tipuri de afaceri.

REPATRIEREA CAPITALULUI, returnarea capitalului din țara în care au fost făcute investițiile în țara donatoare.

REPATRIEREA CETĂȚENILOR, revenirea în patrie a cetățenilor, care din diverse motive, au fost în refugiu extern.

REPATRIEREA ÎMPRUMUTURILOR, returnarea acțiunilor în țara în care au fost emise.

REPATRIEREA VENITULUI, scoaterea peste hotare din țara în care a activat de către un nerezident a venitului după achitarea impozitelor.

REPO, (*sale and repurchase agreement*), acord de cumpărare a mărfii vândute; operație de vânzare-cumpărare a acțiunilor pe piața hârtiilor de valoare.

REPORT, tranzacție pe piața hârtiilor de valoare de vânzare urgentă a acțiunilor sau a valutei cu cumpărarea ulterioară a acestora la un preț mai mare.

REPORTER DE PIAȚĂ, angajat al bursei pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare, responsabil de înregistrarea tranzacțiilor, supravegherea corectitudinii tranzacțiilor ș.a.

REPREZENTANT COMERCIAL, persoană fizică sau juridică care, fiind reprezentant oficial al unei companii comerciale, semnează pentru aceasta contracte de livrare a mărfurilor.

REPREZENTANT LEGAL, persoană fizică sau juridică care acționează în numele cuiva în temeiul legii: proprietarul unui bun material sau imaterial, părinții, persoanele care au înfiat copii ș.a.

REPREZENTANT, persoană fizică sau juridică care acționează în numele cuiva în temeiul unui mandat temporar sau provizoriu.

REPREZENTANTUL ANGAJATORULUI, parte semnatară a contractului colectiv de muncă din partea colectivului, de regulă, aceasta este conducătorul companiei sau prin ordine, este desemnat unul dintre adjuncții săi.

REPREZENTANTUL ANGAJAȚILOR, parte semnatară a contractului colectiv de muncă din partea colectivului, de regulă, aceasta este organizația sindicală sau membri ai colectivului special desemnați pentru acest lucru.

REPREZENTANTUL ÎNTEPRINDERII, persoană fizică sau juridică care în virtutea funcției deținute, reprezintă interesele companiei și este împuternicit să semneze acorduri de colaborare, documente bancare și a.

REPREZENTANTUL PROPRIETARULUI HÂRȚIILOR DE VALOARE, vezi Reprezentant.

REPREZENTANTUL PUTERII, persoană cu funcții de răspundere din organele de forță sau din structurile administrative de stat cu funcții de control.

REPREZENTANȚA COMPANIEI DE BROKERI, unitate structurală a unei companii de brokeri, deschisă pe lângă fondurile de investiții, instituții bancară de profil și împuternicită să efectueze tranzacțiuni pe piața hârtiilor de valoare, să ofere servicii de consultanță.

REPREZENTANȚA COMPANIEI, Vezi Reprezentant.

REPREZENTANȚĂ BANCARĂ, unitate structurală a unei instituții bancare de profil, care este aflată geografic în alt loc decât compania pe care o reprezintă și activează în interesele acesteia în teritoriu.

REPREZENTANȚĂ CONSULARĂ, tip instituție în domeniul relațiilor externe amplasată peste hotare, deschisă în temeiul unui acord bilateral de colaborare dintre două state, care întreține relații oficiale cu instituțiile statului în care se află.

REPREZENTANȚĂ DIPLOMATICĂ, instituție în domeniul relațiilor externe amplasată peste hotare, deschisă în temeiul unui acord bilateral de colaborare dintre două state, care întreține relații oficiale cu instituțiile statului în care se află.

REPREZENTANȚĂ, (*representation*), unitate structurală a unei persoane juridice care este

aflată geografic în alt loc decât compania pe care o reprezintă și activează în interesele acesteia în teritoriu; oficiu în teritoriu al unei întreprinderi industriale sau comerciale, al unei instituții bancare sau financiare; tip de relație complexă de drept civil efectuată în temeiul legii sau a unui mandat.

REPRODUCERE LĂRGITĂ, reproducerea capitalului din ce în ce în proporții tot mai mari.

REPRODUCERE PREPONDRENT INTENSIVĂ, tip de reproducere economică, bazat pe utilizarea preponderentă a factorilor intensiv.

REPRODUCERE SIMPLĂ, reproducerea capitalului, fără a depăși scara inițială.

REPRODUCERE, în economie, procesul de schimbare succesivă a etapelor de producție, schimb, distribuție și consum, analizat în mișcare continuă și reînnoire sub forma unui ciclu închis.

REPRODUCEREA CAPITALULUI, reînnoirea permanentă a capitalului.

REPRODUCEREA POPULAȚIEI, proces demografic continuu de înnoire a generațiilor.

REPRODUCEREA PRODUSULUI SOCIAL TOTAL, tip de proces economic derulat la scară națională.

REPRODUCEREA RESURSELOR NATURALE, proces natural sau artificial, controlat sau spontan, de sporire a resurselor naturale.

REPUBLICĂ, tip de guvernământ în care organele supreme ale puterii de stat sunt alese pe un timp determinat.

REPUNERE ÎN DREPT DE PROPRIETATE, proces juridic de redobândire a averii.

REPUTAȚIA PERSOANEI JURIDICE ÎN AFACERI, impresie subiectivă în societate și în cercurile de afaceri despre onestitatea contractuală a unui producător de bunuri sau prestator de servicii de calitate.

RESCRIPT, tip de document ordonanță a suveranului în diferite țări sau ordonanță papală.

RESPINGEREA RISCULUI, comportament al unui angajat care refuză să-și asume responsabilitatea să execute o decizie fără remunerare corespunzătoare.

RESPONDENT, persoana care răspunde la chestionarul unui sondaj.

RESPONSABILITATE DE PRODUCȚIE, obligația angajatului de a repara paguba cauzată în procesul de lucru prin fabricare a rebutului sau deteriorarea mecanismelor sau uneltelor de muncă.

RESPONSABILITATE ABSOLUTĂ, Vezi Responsabilitate.

RESPONSABILITATE ADMINISTRATIVĂ, tip de răspundere legală care implică sancționarea unei persoane care a comis o infracțiune administrativă, o anumită sancțiune administrativă.

RESPONSABILITATE ADMINISTRATIV-MEDICALĂ, răspundere disciplinară, administrativă sau penală a medicilor în caz de neglijență față de obligațiunile funcționale sau comiterea unei greșeli la tratarea unei maladii a pacientului.

RESPONSABILITATE CONSTITUȚIONALĂ, tip de infracțiune privind ne respectarea constituției.

RESPONSABILITATE CONTRACTUALĂ, tip de răspundere în afaceri, stabilită prin clauze speciale ale acordului încheiat între părți.

RESPONSABILITATE DE CONTRACT, tip de răspundere în afaceri, stabilită prin clauze speciale ale acordului încheiat între părți.

RESPONSABILITATE FISCALĂ, tip de răspundere a contribuabililor, survenită în cazul neachitării taxelor de impunere fiscală sau a fraudelor fiscale.

RESPONSABILITATE JURIDICĂ A COMPANIEI, tip de răspundere legat de respectarea legislației și actelor normative interne pe parcursul activității.

RESPONSABILITATE JURIDICĂ CIVILĂ, obligația debitorului care nu a executat cont-

ractul sau a săvârșit, în afară de contract, o faptă păgubitoare, de a repara prejudiciul cauzat astfel.

RESPONSABILITATE JURIDICĂ INTERNAȚIONALĂ, suportare de către statul care a încălcat anumite norme de drept internațional ori de către persoana fizică vinovată, a unor sancțiuni de ordin moral, politic, penal, precum și obligația de reparare a pagubelor astfel cauzate.

RESPONSABILITATE JURIDICĂ ÎN BUSINESS, obligațiile managerilor de a activa în conformitate cu legislația în vigoare și actele normative interne ale companiei.

RESPONSABILITATE JURIDICĂ, conform legislației și actelor normative, subiectul infracțiunii poartă răspundere penală, administrativă, civilă sau disciplinară, în funcție de gravitatea faptei comise.

RESPONSABILITATE LA NEPLATA DATORIEI, Vezi Responsabilitate contractuală.

RESPONSABILITATE LA NERESPECTAREA CODULUI MUNCII, tip de răspundere în afaceri a managerilor pentru încălcarea Codului muncii

RESPONSABILITATE MATERIALĂ COLECTIVĂ, responsabilitate reciprocă a tuturor membrilor unei echipe de lucru pentru actul sau îndeplinirea îndatoririlor fiecăruia.

RESPONSABILITATE MATERIALĂ, obligație de a răspunde integral pentru un prejudiciu provocat.

RESPONSABILITATE NELIMITATĂ, tip de răspundere care apare la cauzarea unor pagube materiale, indiferent de volumul lor.

RESPONSABILITATE PATRIMONIALĂ, tip de răspundere a individului pentru bunurile aflate în posesia sa.

RESPONSABILITATE PENALĂ, consecință juridică ce se extinde asupra unei persoane care a săvârșit o infracțiune.

RESPONSABILITATE PENTRU DAUNA ADMISĂ, obligația angajatului de a repara paguba cauzată celui care l-a angajat.

RESPONSABILITATE POLITICĂ, în dreptul internațional, răspundere asumată de statele semnatare ale unui acord.

RESPONSABILITATE SOCIALĂ A COMPANIEI, nivel benevol din parte companiei de satisfacere a unor nevoi ale angajaților săi.

RESPONSABILITATE SOLIDARĂ, vezi responsabilitate colectivă.

RESPONSABILITATE SUBSIDIARĂ, tip de răspundere juridică administrativă sau civilă.

RESPONSABILITATE, atitudine personală critică față de acțiunile întreprinse; drept și obligațiune de a fi responsabil pentru tot ce face o persoană; răspundere. sarcină sau funcție de răspundere; simț de răspundere; atitudine responsabilă față de obligațiile și datoriile proprii; consecință rezultată din neîndeplinirea unei obligații legale; obligație de a răspunde pentru un prejudiciu provocat.

RESPONSABILITATEA ANGAJATULUI, tip de răspundere stabilită prin contractul de angajare la serviciu sau la muncă.

RESPONSABILITATEA COMPANIEI SUBIECT ECONOMIC, Vezi Responsabilitate juridică în business.

RESPONSABILITATEA DISCIPLINARĂ A DEPUTAȚILOR, tip de responsabilitate a persoanelor electe, care apare în caz de încălcare a normelor de etică sau a actelor normative intern ale organului electiv.

RESPONSABILITATEA FALITULUI, prevederi juridice care stabilesc modul de conlucrare a persoane fizice sau juridice declarate insolubile cu instanța de judecată a cauzei.

RESPONSABILITATEA GARANTULUI, tip de răspundere egală a garantului și debitorului în fața unui creditor.

RESPONSABILITATEA PĂRȚILOR, clauză specială privind responsabilitatea părților, prevăzută la încheierea unui acord de afaceri sau de conlucrare.

RESPONSABILITATEA PERSOANEI JURIDICE, tip de răspundere materială pentru bunurile din dotare.

RESPONSABILITATEA PRODUCĂTORULUI, răspunderea pentru produse defectuoase, la răspunderea pentru daunele produse la utilizatorul final și suportate de acesta, ca urmare a unui produs defect achiziționat.

RESPONSABILITATEA PROFESIONALĂ A REVIZORULUI, răspundere totală în conformitate cu legislația a unui auditor privind veridicitatea și corectitudinea unui exercițiu de audit.

RESPONSABILITATEA TRANSPORTATORULUI, vezi Responsabilitate contractuală.

RESPONSABILITATEA VÂNZĂTORULUI, tip de răspundere pentru daunele produse cumpărătorului și suportate de acesta, ca urmare a vânzării unui produs defect.

RESPONSABILITĂȚI, acțiuni asumate de către o persoană fizică sau juridică, care decurg din statutul companiei, prevederile constituției, altor legi și acte normative, acorduri internaționale, contracte de vânzare-cumpărare, instrucțiuni tehnice sau prescripții tehnologice ș.a.

REST, înapoiere de bani după procurarea mărfurilor și achitarea costului în numerar.

RESTABILIREA ASIGURĂRII, achitare suplimentară a unei sume pentru a reactiva polița de asigurare.

RESTABILIREA CETĂȚENIEI, procedură de a obține cetățenia, pierdută nu din voință proprie.

RESTABILIREA CREDITULUI, reluarea finanțării instituțiilor bugetare.

RESTABILIREA HÂRȚILOR DE VALOARE, proces juridic de redobândire a dreptului de proprietate asupra acestui tip de active.

RESTABILIREA LA MUNCĂ, proces juridic și administrativ de repunere în funcția deținută.

RESTABILIREA PREȚULUI MIJLOACELOR FIXE, proces continuu de defalcare din venit a cotelor de amortizație pentru acumulare și utilizare în acest scop.

RESTANȚĂ, rămășiță la plată de impozit.

RESTITUIRE, (*restitution*), clauză contractuală la tranzacție de arendă care prevede returnarea integrală a bunurilor împrumutate în cazul că afacerea va fi anulată, iar la imposibilitatea returnării bunului în natură, se restituie costul lui.

RESTITUIREA CREDITULUI, termen economic de referință privind un tip de operație bancară.

RESTITUIREA IMPOZITELOR DE EXPORT, tip de operație financiară, se aplică pentru stimularea exportatorilor de mărfuri.

RESTITUIREA IMPOZITELOR, operație bancară, se aplică în cazul plătirii excedente a impozitelor.

RESTITUIREA INVESTIȚIILOR, termen economic de referință privind un tip de operație financiară.

RESTITUIREA PRIMELOR DE ASIGURARE, termen economic de referință privind un tip de operație bancară în asigurări.

RESTITUIREA TAXELOR VAMALE, operație bancară, se aplică în cazul reexportului mărfurilor.

RESTITUȚIE COMPENSATORIE, în dreptul internațional, responsabilitatea materială a statului agresor să compenseze pagubele aduse statului agresat.

RESTRÂNGEREA PRODUCȚIEI, scădere a volumului de bunuri fabricate, micșorare a randamentului de utilizare a echipamentelor tehnologice în urma scăderii cererii pe piață a producției, lipsei de materie primă sau a altor factori.

RESTRICTION, politică de stat de limitare a unor produse la export; activitate managerială a Băncii naționale de diminuare a procesului de creditare.

RESTRIȚII BUGETARE, prevederi ale legilor și actelor normative care reglementează utilizarea resurselor bugetare.

RESTRIȚII COMERCIALE LA IMPORT-EXPORT, politică economică și financiară de stat și proces privind măsurile de protecție a pieței interne de impactul mărfurilor importate

și de stimulare a exportului bunurilor din țară pe piața internațională.

RESTRIȚII DE CIRCULAȚIE, pe timp de război sau în situații excepționale, interdicție aplicată cetățenilor de a se afla fără permise speciale în locurile publice în anumite perioade ale zilei.

RESTRIȚII ÎN PRACTICA AFACERILOR, strategii de marketing și metode de concurență aplicate de agenții economici pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

RESTRIȚII LA CREDITE, politică financiar-monetară de stat și acte de stat normative și subnormative privind reglementarea mărimii creditelor acordate la o persoană fizică sau juridică.

RESTRIȚII LA DONAȚII, normă juridică și procedură de oferire a unei donații în funcție de faptul că bunul dăruit este proprietate a unei persoane fizice sau a mai multor persoane fizice.

RESTRIȚII LA EXPORT, Vezi Restricții comerciale la import-export.

RESTRIȚII LA INCAPACITATEA CIVILĂ, termen juridic de referință în legislația civilă privind modalitatea de recunoaștere a incapacității unei persoane fizice și modul de soluționare a acestui impediment.

RESTRIȚII LEGISLATIVE, acte de stat legislative, normative și subnormative de reglementare a concurenței pe piață.

RESTRIȚII NETARIFARE, măsuri administrative și economice în afară de tarifele vamale aplicate de stat în procesul de reglementare a comerțului exterior: taxe antidumping, cerințe față de marcarea și împachetarea mărfurilor, încasări consulare, încasări de export ș.a.

RESTRIȚII TARIFARE, politică economică și financiar-monetară de stat promovată în relațiile comerciale internaționale și sistem de măsuri administrative și economice care reglementează domeniul comerțului exterior la import și export.

RESTRIȚII VALUTARE, Vezi Clauză valutară.

RESTRUCTURARE, procedură de schimbare a structurii activelor și cheltuielilor unei companii aflate în fază de faliment; acord încheiat între creditori privind fixarea unui nou termen de achitare a datoriei debitorului.

RESTRUCTURAREA CORPORAȚIEI, Vezi Restructurare.

RESTRUCTURAREA DATORIEI EXTERNE, proces de revizuire a datoriei externe unui stat aflat în prag de insolvabilitate, inițiat de către statul donator prin acceptarea unor clauze mai puțin dure (prelungirea termenului scadent, anularea unor datorii, achitarea datoriei prin hârtii de valoare ș.a.) cu scopul de a spori garanția că datoriile vor fi recuperate.

RESTRUCTURAREA DATORIEI, Vezi Restructurare.

RESURSE BANCARE, totalitatea surselor monetare aflate în gestiunea unei bănci, constituite din mijloace proprii (capitalul acționarilor, capitalul de rezervă și profitul nedistribuit) și mijloacele atrase de bancă (depozitele și conturile clienților, mijloace obținute din emisia proprie a hârtiilor de valoare, operații valutare, dobândă de la credite și investiții acordate clienților).

RESURSE BĂNEȘTI ÎN DRUM, bani în numerar, obținuți în urma vânzării în numerar a bunurilor în afara companiei, care au fost transmiși încasatorului și se află în drum, spre a fi depuși la casieria companiei sau la bancă.

RESURSE BĂNEȘTI, volumul total al banilor în stat, la o întreprindere, companie sau la populație în numerar sau la conturi, precum și bunurile lichide, care pot fi ușor transformate în valută.

RESURSE BUGETARE, totalitatea masei monetare acumulate în bugetele național și locale sub formă de venit, constituit din impozite directe și indirecte, taxe vamale, taxe de stat, împrumuturi externe sau granturi oferite de partenerii externi.

RESURSE DE CREDIT, Vezi Resurse bancare.

RESURSE DE EXPORT, termen economic de referință privind bunuri, mărfuri, mijloace

financiare, materie primă, lucrări speciale de deservire, toate destinate exportului.

RESURSE DE MĂRFURI, bunuri de consum destinate comercializării: articole de folosire îndelungată, obiecte de prima necesitate, obiecte de uz casnic și uz personal ș.a.

RESURSE DE MUNCĂ, populația, atât ocupată, cât și neocupată în momentul dat, neavând restricții pentru prestarea serviciilor de muncă.

RESURSE DE PRODUCȚIE, Vezi Resurse economice.

RESURSE DEPOZITE, Vezi Resurse bancare.

RESURSE ECONOMICE, termen economic de referință privind totalitatea mijloacelor materiale și factorilor imateriali, care asigură funcționarea neîntreruptă a producției sociale prin utilizarea resurselor naturale, de muncă, capitale, mijloacelor circulante, potențialul intelectual uman, aptitudinile de afaceri.

RESURSE FINANCIARE, totalitatea fondurilor monetare și nemonetare care pot fi utilizate în calitate de resurse investiționale, mijloace de plată și de acumulare.

RESURSE FUNCiare, parte din fondul funciar, care este utilizat sau poate fi utilizat în economia națională.

RESURSE INFORMAȚIONALE, bunuri sub formă de documente tipărite sau pe suport electronic, stocate în diferite sisteme informaționale (biblioteci, baze de date, arhive).

RESURSE LIMITATE, Vezi Resurse naturale.

RESURSE MATERIALE, Vezi Resurse.

RESURSE NATURALE, bunuri din natură care sunt valorificate sub formă de mijloace de producție: resursele funciare, resursele minerale, apa, pădurile, aerul, lumea animală și lumea vegetală.

RESURSE PRIMARE, elemente de producție care intră în circuitul economic din afara sistemului.

RESURSE REPRODUCTIVE, termen economic de referință privind mijloacele de

producție care pot fi reproduse: echipamente, utilaje, forța de muncă.

RESURSE SECUNDARE, deșeuri provenite din producția materială sau deșeuri menajere, care în urma reciclării, pot fi valorificate ca materie primă.

RESURSE UMANE, personalul angajat pe bază de contract sau în calitate de fondator în companii, instituții, corporații, întreprinderi și alte structuri economice.

RESURSE VALUTARE INTERNAȚIONALE, valută internațională, aur, argint și platină, aflate în trezoreria Băncii Naționale, care servesc pentru deservirea datoriilor de stat externe.

RESURSE VALUTARE, Vezi Resurse bancare.

RESURSE, stocuri de rezerve naturale (zăcăminte minerale, solul, apa), bunuri materiale (mijloace și obiecte de muncă), surse energetice (combustibil, energie), rezerve de muncă (populația aptă de muncă) și surse de mijloace financiare (valută națională și străină, metale prețioase), care în anumite condiții sunt valorificate de agenții economici (companii, firme, asociații, instituții, întreprinderi) pentru satisfacerea nevoilor societății.

RESURSELE FIRMEI, Vezi Resurse.

RESURSELE UNEI COMPANII, Vezi Resurse.

REȘEDINȚA PERSOANEI FIZICE, Vezi Domiciliu.

REȘEDINȚA PERSOANEI JURIDICE, locația unde este înregistrată în registrul de stat o companie.

REȘEDINȚĂ TEMPORARĂ, (*temporary stay*), aflarea legală peste hotare a unui individ un anumit timp de zile sau luni, conform legislației țării străine.

REȘEDINȚĂ, clădirea unde se află sediul președintelui țării, prim-ministrului sau conducătorul unei misiuni diplomatice.

RETI, unitate monetară în Albania.

RETORSIUNE, (*retorsion*), măsuri restrictive aplicate de un stat ca răspuns la măsurile

identice aplicate (taxe vamale sporite, limitarea unor drepturi ș.a.) de către alt stat privind discriminarea persoanelor fizice sau juridice din prima țară.

RETRAGEREA ACȚIUNILOR, operație de răscumpărare a acțiunilor de către emitent.

RETRAGEREA CETĂȚENIEI, metodă de luptă cu disidenții în URSS.

RETRAGEREA DREPTURILOR CIVICE, pedeapsă aplicată de judecată în conformitate cu prevederile dreptului penal sau civil.

RETRAGEREA MĂRFII, activitate întreprinsă de o companie producătoare de bunuri personale cu ciclul mare de viață (automobile, frigidere, mașini de cusut, calculatoare, mașini de spălat ș.a.), în caz de depistare a unui defect tehnic la tot lotul, prin care se solicită returnarea pentru înlăturarea defectului conform modalității propuse de companie.

RETRIBUIRE PENTRU TIMPUL LUCRAT, formă de remunerare achitată pentru timpul lucrat.

RETRIBUIRE PENTRU TIMPUL NELUCRAT, parte a fondului de salarizare, achitat pentru concedii, indemnizațiile pentru concedii medicale, lucrul minorilor, alte forme de remunerare, ne legată de salarizarea de bază.

RETRIBUȚII IMLICITE, Vezi Remunerare.

RETURNAREA MĂRFII, în caz de deteriorare în perioada de garanție sau în cazul când marfa nu corespunde calității specificate în contractul de livrare.

REȚEA DE AFACERI, formă contemporană de corporație, constituită dintr-un grup de companii care sunt conectate între ele pe verticală și/sau pe orizontală pentru a acționa în comun pe piață.

REȚEA DE CORESPONDENȚI DE BANCĂ, rețea de filiale care asigură circulația monetară între bănci.

REȚEA DE DEPOZITE, sistem de depozite de păstrare a mărfurilor și realizare a lor cu ridicata sau de aprovizionare a unităților de comercializare cu amănuntul.

REȚEA DE MAGAZINE, unități de vânzare cu ridicata sau cu amănuntul, care aparțin unei companii comerciale sau de producere.

REȚEA ELECTRONICĂ A FURNIZORILOR, unități de vânzare e-Commerce cu ridicata, care aparțin unei companii comerciale sau de producere.

REȚEA PUBLICITARĂ, element de marketing în afaceri.

REȚEA TARIFARĂ UNICĂ, sistem unitar de remunerare a angajaților din domeniul bugetar, care periodic este revăzută, în funcție de inflație, dezvoltarea economiei și alți factori.

REȚEA TARIFARĂ, sistem de tarife și coeficienți tarifari de remunerare, aplicați la stabilirea cuantumului unui salariu.

REȚEA, sistem de comunicații; grup de organizații, companii omogene.

REȚEUA MANAGEMENTULUI, abordare bidimensională în evaluarea eficienței manageriale a conducătorului unei companii: pe verticală distingem grija manifestată față de colectiv, iar pe orizontală distingem preocupările conducătorului față de dezvoltarea organizației.

REȚINERE ADMINISTRATIVĂ, în condițiile prevăzute de lege, măsură de reținere luată față de o persoană care a săvârșit o infracțiune administrativă.

REȚINERE DIN SALARIU, ne achitarea unei părți din drepturile bănești care se cuvin salariatului, pentru recuperarea unui prejudiciu material adus de angajat companiei.

„**REȚINERE INCOMUNICADO**”, în condițiile prevăzute de lege, măsură luată de organele de cercetare penală, de a lipsi accesul avocatului sau membrilor familiei către o persoană aflată în etapa inițială sub urmărire penală.

REȚINERE, în condițiile prevăzute de lege, măsură luată de organele de cercetare penală, de a lipsi de libertate o persoană pentru cel mult 24 de ore înainte de punerea sa sub urmărire.

REVÂNZARE, vânzarea unui bun cumpărat anterior.

REVÂNZAREA MĂRFURILOR PESTE HOTARE, operație de vânzare-cumpărare în comerțul exterior.

REVICENDICARE, termen juridic de referință privind solicitarea pe baza prevederilor legii a unui bun care se cuvine.

REVICENDICAREA PATRIMONIULUI AFILAT ÎN POSESIE STRĂINĂ, drept civil al persoanei fizice sau juridice de a reclama prin instanță un bun care se cuvine sau aparține cuiva și care se află în posesiunea altcuiva.

REVICENDICAREA PATRIMONIULUI PROPRIU, drept civil al persoanei fizice sau juridice de a reclama prin instanță un bun care îi aparține, dar se află temporal ilegal în folosință în posesia altuia.

REVICENDICAREA UNUI BUN GESTIONAT DE BENEFICIARUL ONEST, drept civil al persoanei fizice sau juridice de a reclama prin instanță un bun care se cuvine.

REVERS, partea opusă aversului unei medalii sau monede.

REVERSIBILITATEA FACTORILOR INTENSIVI, proces de transformare a mărfurilor capital intensive în mărfuri care necesită volum mare de manoperă.

REVERSIE, returnarea unui bun fostului proprietar.

REVIZIE COMPLEXĂ, Vezi Revizie.

REVIZIE EXTERNĂ, Vezi Revizie.

REVIZIE OPERATIVĂ, Vezi Revizie.

REVIZIE SELECTIVĂ, Vezi Revizie.

REVIZIE TEHNICĂ PENTRU VÂNZARE, proces de verificare și pregătire a mașinilor, echipamentelor și aparatelor pentru darea în exploatare.

REVIZIE, metodă de analiză economică și proces de audit privind controlul activității economice și financiare a unei companii la capitolele respectarea prevederilor legale, corectitudinea și veridicitatea evidenței contabile,

utilizarea corectă a mijloacelor materiale și financiare, păstrarea documentelor printr-o: revizie documentară, revizie reală a conturilor, revizie planificată, revizie neplanificată, revizie completă, revizie selectivă, revizie internă sau externă, revizie complexă sau revizie tematică, finalizate cu perfectarea unui act, ce posedă valabilitate juridică.

REVIZOR, persoană fizică calificată, împuternicită să efectueze o revizie.

REVOCARIE, desfacere unilaterală a unui act; anulare a unui act juridic în cazurile prevăzute de lege; act prin care organul de stat competent decide încetarea calității sale de membru într-un organ ales; sancțiune de drept civil care constă în înlăturarea efectelor actului juridic civil.

REVOCARIA hârtiilor de valoare, Vezi Retragerea acțiunilor

„**REVOLUȚIA UNUI PRODUS**”, proces rapid de fabricare a unui bun renovat cardinal.

REVOLUȚIE INDUSTRIALĂ, proces de înlocuire radicală a producției manuale de producere a bunurilor cu producția bazată pe mașini.

REVOLUȚIE TEHNICO-ȘTIINȚIFICĂ, schimbări calitative cardinale în mijloacele de producere a bunurilor și prestare a serviciilor grație implementării masive a inovațiilor tehnice și rezultatelor obținute de știință.

„**REVOLUȚIE VERDE**”, complex de procese inovatoare în agricultură, bazat pe selecția de soiuri cu randament ridicat din cele mai importante culturi și pe dezvoltarea tehnologiilor agricole.

REVOLVING CREDIT, tip de credit bancar cu reînnoire automată a unui client într-o sumă determinată și este reînnoit pe măsura rambursării.

REZERVA VALORILOR MATERIALE, totalitatea bunurilor imobile și circulante, materia primă și hârtiile de valoare, aflate la evidența contabilă a unei companii.

REZERVAREA PENTRU PLATA SALARIILOR, solicitare băncii comerciale să blocheze

mijloace bănești pentru salariu în termenul solicitat.

REZERVAȚII NATURALE, spații terestre, care conform planului de urbanism și amenajare a teritoriului sunt destinate fondării ariilor protejate.

REZERVĂ BANCARĂ OBLIGATORIE, în conformitate cu legislația în vigoare, volum obligatoriu de mijloace bănești, pe care instituție bancară comercială trebuie să le păstreze în Banca Națională ca garanție a solvabilității acestora.

REZERVĂ BUGETARĂ, conform actelor legislative și normative în domeniul bugetar, sumă de bani prevăzută ca fond de rezervă al Guvernului pentru finanțarea unor cheltuieli neprevăzute.

REZERVĂ DE AMORTIZARE, stoc de mărfuri solicitate sezonier.

REZERVĂ DE AUR, cantitate de aur pe care o păstrează băncile de emisiune ca garanție pentru biletele de bancă puse în circulație sau pentru lichidarea datoriilor către alte țări, în cazul când acestea nu pot fi achitate prin livrări de mărfuri obișnuite.

REZERVĂ DE BUNURI MATERIALE ȘI MĂRFURI, vezi Rezervă tehnico-materială.

REZERVĂ DE PRODUCȚIE FINITĂ, stoc de articole fabricate și depozitate, destinate comercializării.

REZERVĂ DE STAT DE PĂMÂNT, terenuri ale fondului de stat ne atribuit beneficiarilor în folosință fără termen sau pe termen lung.

REZERVĂ DE STAT, stocuri intangibile de bunuri materiale, medicamente, combustibil și alimente, blocate pentru asigurarea securității statului în domeniile alimentar, energetic, militar și alte sectoare în caz de situații excepționale sau calamități naturale.

REZERVĂ DE SUBSTANȚE MINERALE UTILE, volumul estimativ al minereurilor depistate și stabilite în urma prospecțiunilor geologice.

REZERVĂ ÎN DRUM, bunuri achiziționate de o companie și destinate fabricării sau

comercializării, în timpul inventarierii fiind aflate în proces de transportare.

REZERVĂ NELICHIDĂ, produse finite și materie primă - bunuri materiale în stoc și inutilizabile o perioadă îndelungată.

REZERVĂ NORMATIVĂ, stoc minimal de bunuri materiale - materie primă, semifabricate și mărfuri care asigură funcționarea normală a procesului de producere sau de desfășurare/comercializare.

REZERVĂ SEZONIERĂ, Vezi Rezervă de amortizare.

REZERVĂ TEHNICO-MATERIALĂ, bunuri sub formă de stoc de materiale și produse nefinite, destinate producției.

REZERVĂ TRATEGICĂ, stoc de bunuri materiale, depozitate în fondurile de rezervă ale statului, și destinate pentru utilizare într-o perioadă de criză.

REZERVĂ VALUTARĂ, stoc de valută convertibilă al băncii centrale, care asigură solvabilitatea unui stat; stoc de valută în banca națională și în instituțiile bancare de profil, utilizat la solicitarea clienților pentru efectuarea plăților externe.

REZERVA ASCUNSE, Vezi Rezerve de producție.

REZERVA BUILDING, proces de constituire a rezervei de resurse umane pentru posturile de conducere, realizat prin: selectare, instruire, practici stagiare, antrenare sistematică în activitatea organelor colective de conducere a afacerilor; rezervă de cadre.

REZERVA DE PRODUCȚIE, metodă de analiză economică și factori interni de producție (utilaje, echipamente, materie primă, resurse financiare și umane), care fiind valorificați mai eficient, ar permite sporirea volumului de producție și ameliorarea indicatorilor economici fără a face cheltuieli suplimentare.

REZERVA ÎN STOC, raportul dintre volumul bunurilor - mărfuri, materie primă, semifabricate, aflate la depozit, și capacitatea de producție sau de comercializare a companiei.

REZERVA STATUTARE, fond de rezervă al unei societăți pe acțiuni, constituit și utilizat conform prevederilor statutului.

REZERVA, bunuri materiale, articole semifabricate, mărfuri, materie primă, stocate la depozitul companiei și destinate fabricării producției sau comercializării; stocuri de materie primă și semifabricate depuse la depozit pentru asigurarea continuă a procesului de producere cu cele necesare; mijloace financiare disponibile, rezervate pentru cheltuieli planificate în viitor, neplanificate sau imprevizibile.

REZIDENT FISCAL, subiect contribuabil - persoană fizică cu domiciliu permanent sau persoană juridică înregistrată oficial într-o țară, persoana fizică fără domiciliu permanent este contribuabil nerezident fiscal.

REZIDENT, persoană fizică cu domiciliu permanent sau persoană juridică înregistrată oficial într-o țară; persoană înregistrată la locul de trai.

REZILIEREA CONTRACTULUI, are loc în cazul necorespunderii legislației.

REZOLUȚIE A ADUNĂRII GENERALE A ONU, conform Statutului, act adoptat cu caracter de recomandare.

REZOLUȚIE, hotărâre a unei adunări, unui organ colectiv corporativ (adunare generală) sau al unei organizații ne statale (congres); inscripție pe un document de serviciu cu indicație de executare.

REZUMAT, informație succintă despre un pretendent pentru angajare la un post de lucru; expunere pe scurt a unei probleme de afaceri, ce urmează a fi dezbătută; concluzie scurtă de totalizare a unei negocieri de afaceri.

REZUMATUL TITLULUI DE PROPRIETATE, document oficial, în care în baza documentelor primare se reflectă informația despre toți proprietarii precedenți cu drept de proprietate ai bunului.

RIAL, unitate monetară într-un șir de țări.

RIEL, unitate monetară în Kampuchea Democrată.

RING LA PREȚ, acord între un grup de companii privind stabilirea prețului minimal la mărfurile realizate cu amănuntul pentru a face față concurenței pe piață.

RING una dintre cele mai simple forme de monopol, prin o înțelegere de scurtă durată între diferiți capitaliști cu privire la condițiile de desfacere și la prețurile de vânzare.

RINGHITA, unitate monetară în MALAYSIA.

RISC ASIGURAT, caz de asigurare, prevăzut în contractul de asigurare sau polița de asigurare, pentru care compania asiguratoare își asumă recuperarea pagubelor.

RISC ASOCIAT, metodă de diminuare a riscurilor financiare, când un grup de parteneri, într-o afacere, își asumă fiecare partea sa de risc.

RISC BANCAR, pericol la efectuare a operațiilor financiare și de creditare sub formă de: risc de credit sau risc de investiții (pierderi la rambursare de către debitor), risc valutar (pierderi la curs), risc la depozite (retragere anticipată, diminuarea dobândii) ș.a.

RISC COMERCIAL, probabilitate de a suferi pierderi materiale și financiare în urma transportării și comercializării mărfurilor pe piață, capacității scăzute a cumpărătorilor de procurare a mărfurilor, fluctuației valutare.

RISC DE AUDIT, probabilitate privind corectitudinea unui audit la capitoul evidențierea neajunsurilor și depistarea greșelilor sau scăpărilor.

RISC DE INSOLVABILITATE, probabilitate de pierderi la suferite la acordare creditelor sau investițiilor în urma insolvabilității debitorului.

RISC ECOLOGIC, Vezi Risc la cataclisme naturale .

RISC ECONOMIC, probabilitate de a obține profit sau a suferi pierderi în urma activităților economice desfășurate de un agent economic.

RISC FINANCIAR, probabilitate a pierderilor directe neprevăzute sau o reducere a rentabilității tranzacțiilor financiare.

RISC ÎN RELAȚII FINANCIARE ȘI DE CREDIT INTERNAȚIONALE, Vezi Risc valutar.

RISC LA CATACLISME NATURALE, eventuale pierderi care ar putea avea loc în urma seismelor, inundațiilor, uraganelor, altor calamități naturale sau a taxelor de mediu plătite pentru avarii industriale de proporții cu impact negativ asupra mediului, poluare a mediului cu substanțe nocive ș.a.

RISC LA FURNIZARE, eventuale pierderi survenite în urma expedierii mărfurilor ne calitative sau cu încălcarea clauzelor contractuale.

RISC LA INFLAȚIE, pericol de a suferi pierderi la acordarea creditelor, mijloacelor de investiție, operațiile de vânzare-cumpărare pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare din cauza inflației.

RISC LA INVESTIȚII, Vezi Risc bancar.

RISC LA MĂRFURI, eventuale pierderi care ar putea afecta consumatorii în urma procurării unor mărfuri necalitative, sau producătorii, care nu dispun de capacități să producă marfă de calitate.

RISC LA REVOCARE, Vezi Risc.

RISC LA TRANSFORMAREA VALUTEI, Vezi Risc bancar.

RISC MOLIPSITOR, eventuale pierderi suferite de filialele unei companii, care ar putea avea repercusiuni asupra companiei mamă.

RISC NORMAL, pierderi sau cheltuieli suportate în virtutea proceselor tehnologice din vina angajaților unei companii, ne responsabili material de bunuri (supraconsum de apă, energie, ieșire anticipată din uz a instrumentelor și altor mijloace de muncă ș.a.).

RISC POLITIC, eventuale pierderi survenite în urma instabilității politice în țară, conflictelor militare, naționalizării companiilor, introducerea unor restricții la nivel de țară în operațiile de import-export.

RISC SISTEMIC, eventuale pierderi în urma fluctuației prețurilor pe hârtiilor de valoare,

care nu depind direct de actorii implicați în procesul tranzacțiilor, dar de reputația emitenților, conjunctura cursurilor monetare, alți factori externi.

RISC VALUTAR, eventuale pierderi suferite de bănci la schimbarea cursului de schimb; eventuale pierderi suferite de companiile antrenate în comerțul exterior în urma fluctuației ratei de schimb a valutilor.

RISC, pericol posibil, amenințare sau probabilitate a unui rezultat advers sau neașteptat al acțiunilor sau a evoluțiilor evenimentelor economice cu repercusiuni în funcție de domeniul economic de activitate: risc antreprenorial, risc asigurat, risc comercial, risc de împrumut, risc de țară, risc politic, risc economic, riscul ratei dobânzii, riscuri bancare; probabilitate ca venitul real al unei investiții să nu se ridice la nivelul preconizat.

RISCUL EVENTUALELOR PIERDERI, *Vezi* Risc bancar.

RISCUL UZURII MORALE, probabilitate de ieșire din uzanță înainte de uzarea fizică, fenomen caracteristic pentru bunurile scientointensive.

RISCURI GEOGRAFICE, pericol la efectuare a operațiilor pe piața regională a bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare din cauza instabilității relațiilor politice, economice și financiare a statelor din regiune.

RISCURI NECOMERCIALE, posibile pierderi suportate de investitori în urma unor ingerințe politice sau de stat în domeniu.

RISCURI OPERAȚIONALE, eventuale pierderi în domeniul TIC, suferite în urma funcționării defectuoase a calculatoarelor, rețelelor, programelor și altor elemente, lipsei de cadre calificate în domeniu ș.a.

RISIPĂ, utilizare incorectă sau în mod nerațional a bunurilor materiale sau a mijloacelor financiare, depistată în urma unui exercițiu de audit.

RISK ASSETS, mijloace financiare sub formă de credite și investiții pe termen lung, precum și hârtii de valoare de la bursa financiară.

RITMICITATE ÎN PRODUCȚIE, factor intensiv de producție și activitate managerială care asigură utilizarea mai eficientă a resurselor disponibile și mijloacelor de producție pe tot parcursul zilei, săptămânii, lunii, anului.

RITMICITATE LA FURNIZAREA MĂRFURILOR, proces de expediere ritmică a mărfurilor în adresa cumpărătorilor într-o perioadă de timp determinată.

RITMICITATE, ordine stabilită în procesul de fabricare a bunurilor în timp și spațiu pentru a asigura producerea ritmică și neîntreruptă a mărfurilor și furnizarea acestora către consumatori.

RITMICITATEA FURNIZĂRILOR, clauză contractuală într-un acord de vânzare-cumpărare, prin care este stabilită periodicitatea de expediere a mărfurilor contractate.

RITMICITATEA LIVRĂRILOR, strategie managerială și de marketing care asigură intrarea și ieșirea ritmică a mărfurilor.

RITMUL CREȘTERII, indicator privind raportul dintre creșterea unui indice în raport cu perioada precedentă în aceeași perioadă de timp.

RITMUL DEZVOLTĂRII ECONOMICE, creștere bazată pe factori extensivi (sporirea volumului de bunuri fabricate sau produse în baza creșterii volumului factorilor de producție) sau creștere bazată pe factori intensivi (sporirea volumului de bunuri fabricate sau produse în baza creșterii calității factorilor de producție).

RITMUL SPORULUI, indicator privind raportul dintre creșterea absolută a unui indice în raport cu indicele luat ca bază.

ROBIE, (*servitude*), tip de sclavie a unei persoane fizice bazată pe neachitarea unei sume mari împrumutate.

ROHREMATICĂ, știința despre managementul fluxurilor de bunuri materiale cu ajutorul modelelor economico-matematice.

ROLGANG, transportor cu role pentru transportarea pieselor sau pachetelor cu marfă.

ROLLOVER CREDIT, împrumut acordat în valută națională sau străină cu dobândă flotantă.

ROTAȚIA ACTIVELOR CURENTE, Vezi Rotația activelor.

ROTAȚIA ACTIVELOR, metodă de analiză economică și indicator de eficiență economică a unei companii ca raport dintre venitul curat al vânzărilor și activele acesteia într-o perioadă de timp.

ROTAȚIA CAPITALULUI, circuitul capitalului industrial; Vezi și Rotația fondurilor fixe.

ROTAȚIA FONDURILOR FIXE, metodă de analiză economică și indicator de măsurare a eficienței utilizării fondurilor fixe și se calculează ca raport dintre cifra de afaceri netă și capitalul de lucru.

ROTAȚIA MIJLOACELOR CIRCULANTE, proces de schimbare succesivă, neîntreruptă a formelor funcționale pe care le îmbracă mijloacele circulante în procesul de cheltuire a lor.

ROTAȚIA PERSONALULUI, strategie de utilizare eficientă a resurselor umane ale unei companii, instituții prin transfer periodic al angajaților de la o funcție, operație sau post la altele pentru a le spori orizontul profesional, a-i familiariza mai bine cu mecanismele de funcționare a organizației și a le altoi mai multe deprinderi de muncă, pentru ca în lipsa cuiva, să-l poată suplini eficient.

ROTAȚIE COMERCIALĂ, metodă de analiză economică și indicator privind volumul neto al vânzărilor unei companii comerciale într-o perioadă de timp.

ROTAȚIE, metodă de analiză economică și proces de calcul contabil la articolele debit și credit ale unui bilanț pe o anumită perioadă.

ROYALTY, plăți sub formă de redevență achitate pentru licențe know-how procurate.

RUBLĂ, unitate monetară în Rusia și Bielorusia.

RULAJUL DEPOZITULUI, Vezi Circulația stocurilor de bunuri tehnico-materiale și marfă.

RULAJUL VAGOANELOR, termen economic de referință privind randamentul de folosire a parcului de vagoane.

„**RUPERE**”, (*break*), termen economic de referință privind căderea bruscă a prețului pe piața hârtiilor de valoare; termen economic de referință privind lipsa de echilibru în comerț, când debitul și creditul nu sunt egale.

RUPERE DIN PREȚ, obținerea unui rabat în timpul negocierilor unui contract.

RUPERE FORWARD, termen economic de referință privind un proces pe piața hârtiilor de valoare.

RUPIE, unitate monetară într-un șir de țări.

— S —

SABOTAJ ELECTRONIC, acțiuni ilegale de deteriorare premeditată a programelor, echipamentelor sau mijloacelor TIC, ștergerea sau falsificarea informației; refuzul operatorului de a lucra cu scopul de a șantaja angajatorul.

SABOTAJ, întreruperea intenționată a lucrului prin refuz direct sau executare necalitativă și neglijență a lucrului încredințat; împotrivire ascunsă de zădărnice a unui lucru, unei acțiuni.

SAFEU, dulap de fier instalat într-o casierie pentru a păstra banii, obiecte de preț; încăpere specială într-o instituție bancară comercială, folosită pentru păstrarea banilor, activelor și a obiectelor de valoare.

SALA HÂRTIILOR DE VALOARE, spațiu la bursă, unde se comercializează acest tip de active.

SALARIU CALCULAT BRUT, Vezi Remunerare.

SALARIU ÎN ACORD, Vezi Remunerare.

SALARIU MEDIU, Vezi Remunerare.

SALARIU MINIM PE ECONOMIE, politică economică și socială de stat și indicator de salariu la nivel de țară, stabilit anual prin legea bugetului și obligatoriu aplicat de toți subiecții economici.

SALARIU MINIM REZONABIL, Vezi Remunerare.

SALARIU NOMINAL, Vezi Remunerare.

SALARIU PE UNITATE DE TIMP, remunerarea angajatului conform timpului lucrat.

SALARIU PERSONAL, remunerare lunară conform salariului de funcție suplimentat cu un adaos personal.

SALARIU REAL, metodă de analiză economică, demografică și sociologică; indicator

privind totalitatea bunurilor pe care le poate cumpăra un angajat cu un salariu lunar, capacitate de cumpărare a salariului lunar.

SALARIU TARIFAR, leafă calculată după timpul lucrat conform tarifelor de salarizare.

SALARIU VARIABIL, Vezi Remunerare.

SALARIU, remunerație calculată, de regulă, în termeni monetari, pe care proprietarul sau organismul său autorizat îi plătește salariatului pentru munca prestată prin contractul de muncă. Vezi și Salariu tarifar.

SALARIUL FUNCȚIEI, metodă de remunerare de bază a angajaților sub formă de salariu tarifar; volumul remunerării lunare conform schemei de încadrare, care servește ca bază de calcul pentru calcularea salariului în caz de boală, maternitate, pentru pensia alimentară, pensia de bătrânețe.

SALARIUL MINIM PE ECONOMIE, politică economică, fiscală și socială de stat și indicator al remunerării muncii, stabilit prin lege, care reprezintă mărimea minimă a retribuției evaluată în monedă națională, mărime stabilită de către stat pentru o muncă simplă, necalificată, sub nivelul căreia angajatorul nu este în drept să plătească pentru norma de muncă pe lună sau pe oră îndeplinită de salariat, indiferent de tipul de proprietate și forma juridică de organizare.

SALARY PAYMENT SCHEME, principii de asigurare sistemică a legăturii dintre cantitatea și calitatea lucrului și mărime a remunerației conform normării, sistemului de tarife și premii, suplimentelor, adaosurilor și altor plăți legale.

SALĂ DE OPERAȚII, secție a unei companii de brokeri, unde au loc tranzacțiunile pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

SALĂ DE OPERAȚIUNI BANCARE, încăpere unde au loc tranzacțiunile la piața hârtiilor de valoare sau deservirea clienților într-o bancă.

SAMOVOLNICIE, act arbitrar, care contravine legilor, comis de o persoană fizică sau juridică.

SAMSARLÂC, formă de remunerare a makle-rului bursier; curtaj.

SANȚIONARE ADMINISTRATIVĂ, măsură de constrângere aplicată pentru comiterea unor infracțiuni administrative.

SANȚIONARE DISCIPLINARĂ, măsură de constrângere aplicată pentru comiterea unor abateri disciplinare.

SANȚIUNE CONTRACTUALĂ, amenzi aplicate pentru încălcarea sau nerespectarea clauzelor contractuale, percepute de către păgubaș în procente sau în sume fixe.

SANȚIUNE PECUNIARĂ, TIP DE AMENDĂ, prevăzută în contractele de afaceri încheiate între persoane fizice sau juridice, pentru a fi aplicată la neîndeplinirea contractelor asumate.

SANȚIUNE PRIN CREDIT, măsuri de influență asupra debitorilor, care încalcă contractele de acordare a creditelor: desfacerea contractului, solicitarea achitării anticipate a datoriei, întreruperea temporară a creditului, perceperea prin instanță a datoriilor.

SANȚIUNE PRIN DECONTĂRI, măsuri de constrângere aplicate împotriva întreprinderilor în sistemul administrativ de comandă.

SANȚIUNE, măsură de pedeapsă aplicată conform legii pentru o infracțiune sau o crimă; măsură de constrângere, întreprinsă de stat, organele fiscale, subdiviziunile serviciului vamal și alte organe de stat, bănci, aplicată față de contravenienți prin închiderea conturilor, aplicarea amenzilor, anulate contractelor de credit, confiscarea bunurilor materiale și imateriale; măsuri penale, civile, administrative sau pecuniare, aplicate către infractori; măsuri de constrângere aplicate către un stat pentru încălcarea unor prevederi ale dreptului internațional.

SANȚIUNI ECONOMICE, Vezi Sanțțiuni.

SANȚIUNI FINANCIARE, Vezi Sanțțiuni.

SANȚIUNI FISCALE, măsuri de constrângere aplicate prin instanța de judecată de către organele fiscale împotriva contribuabililor rău-platnici, care au încălcat legislația fiscală.

SANȚIUNI INTERNAȚIONALE, în practica internațională, măsuri obligatorii sau cu titlu de recomandare, aplicate de către ONU, alte organisme internaționale către statele care au încălcat atribuțiile asumate aplicate benevol, conform acordurilor bilaterale sau multilaterale senate.

SARAKINY, în Japonia, instituții nereglementate de creditare a operațiilor de cumpărare a bunurilor de larg consum.

SARCINĂ DE PROIECT, caiet de sarcină perfectat în baza unui studiu de fezabilitate elaborat pentru proiectarea unui edificiu.

SARCINĂ ECONOMICĂ, decizie elaborată în cadrul unui exercițiu de analiză, planificare și prognozare a unui fenomen economic.

SATELIT, stat formal suveran și independent, dar de fapt subordonat unui stat mai puternic.

SATISFACERE, în dreptul internațional, formă de răspundere juridică sau de responsabilitate politică, aplicată de către statul agresor statului păgubaș sub formă de despăgubiri, regrete publice, încredințări că evenimentele derulate nu se vor mai repeta.

SATISFACEREA CERERII, cumpărarea unui bun de către un consumator la alegere din mai multe oferte, care îi satisface integral nevoile în timp comod, la locul comod și funcționează conform parametrilor în condiții de securitate, este luat la deservire tehnică post cumpărare.

SATISFACEREA REVENDICĂRII, termen juridic de referință privind un tip de cauză civilă bazat pe o acțiune reală prin care reclamantul cere instanței de judecată să i se recunoască dreptul de proprietate asupra unui bun determinat și pe cale de consecință să-l oblige pe pârât la restituirea posesiei bunului.

SATURAȚIA CERERII, fenomen în economie, când cantitatea de bunuri și servicii necesare este extrem de insuficientă pentru a se acoperi solicitările.

SATURAȚIA PIETEII, fenomen în economie, când un produs este distribuit pe piață în exces.

„**SAU MAI BUN**”, ordin dat de un client agentului intermediar de pe piața hârtiilor de valoare în privința tranzacțiilor.

„**SAU TOT, SAU NIMIC**”, ordin dat de un client agentului intermediar de pe piața hârtiilor de valoare în privința tranzacțiilor.

„**SAU, SAU**”, ordin dat de un client agentului intermediar de pe piața hârtiilor de valoare în privința tranzacțiilor.

SĂRĂCIE, categorie economică privind starea persoanelor fizice sau juridice aflate în dificultate.

SCADENȚA LA BURSĂ, termen standard de achitare a plăților la efectuarea tranzacțiilor bursiere pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare sunt considerate: 1, 2, 3, 6 sau 12 luni.

SCALA ABATERILOR, abatere planificată de la rezultatele preconizate care urmează a fi obținute într-o afacere.

SCALA EFECTULUI MINIM, metodă de analiză economică și nivel al producției, în care un tim îndelungat prețul de cost al bunurilor fabricate este minimal.

SCALA OPTIMALĂ A OPERAȚIILOR, dimensiune sau volum ale activității unei companii în care s-a atins cota minimă a curbei cheltuielilor medii.

SCALP, tip de tranzacție bursieră speculativă de scurtă durată pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare, efectuată cu scopul de a obține profit maximal.

SCALPER, membru cu drepturi depline al bursei pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare, care speculează la fluctuația prețurilor de scurtă durată.

SCARA BUSINESSULUI OPTIMAL, termen economic de referință privind parametrii (volum producție, gamă prestări servicii) unei afaceri, care asigură rentabilitate maximă.

SCARA VENITURILOR, sistem de aplicare a dobândii, în funcție de tipul depozitului, perioada depozitului și alți indicatori ai depozitelor.

SCARĂ A PREȚURILOR, clasificarea prețurilor în funcție de calitatea mărfurilor, design, modificare ș.a.

SCĂDERE A PREȚURILOR, fenomen speculativ la bursa hârtiilor de valoare.

SCĂDERE LENTĂ, scădere nesemnificativă (mai puțin de un punct) și lentă a cursului hârtiilor de valoare și a prețului mărfurilor pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

SCĂDEREA CERERII, diminuarea cererii de mărfuri pe piață pe o perioadă lungă din cauza supraproducției, inflației, calității proaste a mărfurilor în pofida capacităților de producere existente.

SCHEMA DE CALCUL A PENSIILOR, cadru juridic și condiții de acordare a pensiilor de stat.

SCHEMĂ DE ÎNCADRARE, statul de funcțiuni al unei companii, instituții cu indicarea mărimumi salariului.

SCHIMB DE BANI PRIN MIJLOACE ELECTRONICE, transfer prin virament cu utilizarea mijloacelor TIC a plăților între partenerii de afaceri.

SCHIMB DE PRODUSE, formă de colaborare economică prin schimb direct de mărfuri, fără a apela la bani; Troc.

SCHIMB DE TEHNOLOGII, proces de transmitere legală a brevetelor de invenție, brevetelor know-how și alte titlurilor de autor de la posesori la beneficiari prin documentație, echipamente sau unități de producție construite sub cheie cu utilizarea acestor tehnologii.

SCHIMB DE VALUTĂ, operație valutară de schimb reciproc în punctele de schimb dintre valuta națională și valutele străine la cursul stabilit de banca națională.

SCHIMB ELECTRONIC AL DOCUMENTELOR DE AFACERI, circulația documentelor financiare și de altă natură între companii cu utilizarea mijloacelor TIC.

SCHIMB INVERS, fenomen pe piața hârtiilor de valoare și tip de tranzacție frauduloasă cu titluri de valoare în vederea obținerii ilicite a profitului.

SCHIMB ÎN NATURĂ, operații de achitări reciproce între partenerii de afaceri nu prin mijloace bănești, ci schimb reciproc prin mărfuri și servicii.

SCHIMB NEECHIVALENT, în comerțul internațional, prevalarea exportului asupra importului sau viceversa.

SCHIMB URMĂTOR DE MUNCITORI, în funcție de specificul producției, timp de lucru pe parcursul a 24 de ore divizat în trei sau patru părți egale, cu sau fără interval între ele: schimb de zi, schimb de seară, tură de noapte.

SCHIMB, proces de circulație a mărfurilor ca formă de repartizare a bunurilor produse de societate; cedare a unui lucru, unui bun, pentru a lua altul în locul lui.

SCHIMBAREA CUMPĂRĂTURII, drept legal al consumatorului de a returna marfa necalitativă vânzătorului pentru a-i fi schimbată cu un produs sau bun identic, ori pentru a-i restitui costul.

SCHIMBAREA OFERTEI, tip de indicator de analiză economică și proces de fluctuație pe piața bunurilor de consum.

SCHIMBAREA VOLUMULUI DE CONSUM, tip de indicator de analiză economică și proces de fluctuație pe piața bunurilor de consum.

SCHIMBAREA VOLUMULUI DE MĂRFURI, tip de indicator de analiză economică și proces de fluctuație pe piața bunurilor.

SCHIMBĂRI ECONOMICE STRUCTURALE, mutații în structura unui sistem economic survenite în urma factorilor economici interni sau externi.

SCHIMBUL OPȚIUNILOR, strategie pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare la operație de vânzare-cumpărare a ofertelor propuse.

SCHIȚĂ, (*draft*), în management și marketing, proiect al unei scrisori de afaceri; indicație sub formă de dispoziție scrisă pentru achitarea unei hârtii de valoare.

SCIENCE CONSUMPTION, scientointensivitate este un termen economic de referință și indicator privind suma cheltuielilor alocate de

o companie pentru știință raportate la o unitate de producție fabricată.

SCIMB FĂRĂ VALUTĂ, operații de achitări reciproce prin mărfuri și servicii în comerțul interstatal, fără utilizarea valutei ca mijloc de plată.

SCIMBARE RADICALĂ A CIRCUMSTANȚELOR, situație curentă creată, care poate duce la rezilierea unui contract internațional.

SCINDAREA COMPANIEI, reorganizarea unei persoane juridice prin încetarea activității cu transmiterea tuturor drepturilor și datorii-ilor către persoana juridică nou înființată.

SCLAVIE, formă primară de exploatare aplicată în orânduirea sclavagistă, când resursele umane erau proprietate privată a stăpânului.

SCOATERE DIN UZ, comercializarea, lichidarea, transmiterea legală sau casarea bunurilor.

SCOATERE DIN VAMĂ, proces de vămuire a mărfurilor și mijloacelor de transport cu restituirea lor transportatorilor.

SCONTAREA CAMBIIILOR, metodă de analiză economică.

SCONTAREA cheltuielilor, Vezi Discontare.

SCONTO (*sconto*), tip de rabat acordat din contul mărfii unui cumpărător de către producător pentru achitarea anticipată a costului mărfii contractate, Vezi Rabat la numerar.

SCOP, obiectivul țintă pe care dorește să-l îndeplinească o persoană fizică sau juridică: scopul investitorului (să investească sigur, stabil și în siguranță banii în hârtii de valoare, să obțină profit și să le poată ușor vinde pe piață); scopul agentului economic (să producă și să desfacă cât mai multă producție la un preț cât mai bun, cu cheltuieli minime și să obțină profit maximal).

SCREENING, metodă de analiză economică și proces de evaluare a solvabilității unei companii în baza: informației economico-financiare; rapoartelor de audit, rapoartelor de revizie, rapoartelor de consultanță.

SCRISOARE CU VALOARE DECLARATĂ, expediere poștală, cu înmănare personală adresatului.

SCRISOARE DE ACCEPTARE A PROPUNERII, Vezi Scrisoare de intenție.

SCRISOARE DE ACREDITARE, tip de document diplomatic.

SCRISOARE DE CONFIDENȚIALITATE, angajament oficial de a nu divulga secretele de afaceri, comerciale sau tehnologice.

SCRISOARE DE CONFIRMARE, (*audit confirmation letter*), Vezi Scrisoare de intenție.

SCRISOARE DE CUNOȘTINȚĂ, tip de document diplomatic expediat de un conducător de stat altui conducător.

SCRISOARE DE GARANȚIE, tip de corespondență oficială dintre o instituție bancară de profil și un client, debitor al acesteia.

SCRISOARE DE INTENȚIE, corespondență de serviciu prin care unui adresat i se solicită colaborarea într-o afacere sau răspunsul adresatului prin care acesta acceptă sau respinge oferta transmisă.

SCRISOARE DE RECOMANDARE, document prin care sunt scoase în evidență calitățile profesionale de excepție ale unei persoane.

SCRISOARE DE SERVICIU, tip de corespondență oficială între diferite persoane juridice.

SCRISOARE DE TRĂSURĂ PENTRU MĂRFURI, Vezi Scrisoare de trăsură.

SCRISOARE DE TRĂSURĂ, document întocmit de expeditorul mărfii, care însoțește bunurile în perioada de transportare și servește la verificarea bunurilor în timpul predării către beneficiari.

SCRISOARE PUBLICITARĂ, formă de marketing și tip de scrisoare personalizată, expediată unor persoane cunoscute pentru a le propune spre comercializare noi tipuri de produse.

„**SCRUMBIE AFUMATĂ**”, prospect preliminar cu informații succinte despre o emisiune de hârtii de valoare.

SCRUTIN POPULAR, Vezi Referendum.

SCURGERE, metodă și proces de solidaritate corporativă pentru a micșora prețurile.

SCUTIRE DE IMPOZITE, tip de înlesnire fiscală.

SCUTIRE DE RĂSPUNDE PENALĂ, scutire de pedeapsă a unui individ care a săvârșit o infracțiune penală puțin gravă și și-a recunoscut vina.

SCUTIRE FISCALĂ, noțiune juridică și economică privind acordarea înlesnirilor acordate la plata impozitului.

SCUTIRI DE TAXE VAMALE, politică economică, fiscal și vamală de stat, metodă și proces de încurajare a exportului și importului.

„**SCUTURARE**”, termen economic de referință privind un tip de proces pe piața hârtiilor de valoare.

„**SE EXCLUD TOATE DREPTURILE**”, un tip de titlu de valoare în funcție de prețul lui.

„**SE EXCLUDE DOBÂNDA**”, un tip de titlu de valoare în funcție de prețul lui.

SECESIUNE, proces de separare a unui teritoriu de un stat cu scopul de a se uni cu altul sau de a forma un stat aparte, lucru ne prevăzut și ne admis în lume de nici o constituție.

SECHESTRARE, diminuare proporțională a cheltuielilor de stat în scopul echilibrării bugetului de stat, lunar pentru toate articolele, pe parcursul timpului rămas până la sfârșitul anului financiar; măsură de asigurare a integrității unui lucru la care există un litigiu, până la soluționarea acestuia; sechestru aplicat de justiție pentru garantarea intereselor și a drepturilor părților aflate în litigiu patrimonial.

SECHESTRAREA BUNURILOR, procedură vamală aplicată la încălcarea codului vamal.

SECHESTRAREA COPIILOR PIRATEREȘTI, termen juridic de referință privind arestul copiilor frauduloase a unor opere de artă, bunuri contrafăcute, soft-uri.

SECHESTRAREA DEPUNERII, termen juridic de referință privind măsura de asigurare sau de încasare silită a datoriei prin arestul mijloacelor financiare sau a hârtiilor de valoare în litigiu sau apărând unui debitor; sechestrarea contului.

SECHESTRAREA MIJLOACELOR DE TRANSPORT, termen juridic de referință privind arestarea conform deciziei judecătorești a unui mijloc de transport pentru a asigura plata pagubei aduse de proprietarul lui.

SECHESTRAREA NAVEI, metodă de luptă cu contrabanda piraterească și de contracarare a încălcării clauzelor dreptului internațional maritim de către navele comerciale; procedeu de reținere a unei nave comerciale aflate în dificultate în apele teritoriale ale unui stat.

SECHESTRU PE AVERE, termen juridic de referință privind măsura de asigurare sau de încasare silită a datoriei prin arestul bunuri aflate în litigiu sau aparținând unui debitor; act perfectat la sechestrarea bunurilor pentru a asigura executarea hotărârii judecătii.

SECHESTRU, termen juridic de referință privind arestarea mijloacelor financiare și a hârtiilor de valoare în temeiul hotărârii judecătii.

SECRET BANCAR, prevedere legală ce vizează garantarea confidențialității informației privind conturile, depozitele și operațiile bancare ale clienților și corespondenților; informații confidențiale de afaceri în domeniul bancar despre starea conturilor, creditelor sau depunerilor.

SECRET COMERCIAL, informații confidențiale, legate de producție, informații tehnologice, management, finanțe și alte activități ale întreprinderii, care nu este un secret de stat, dar dezvăluirea (transmiterea, scurgerea) poate dăuna intereselor acesteia; regim de confidențialitate a informațiilor care permite titularului, în circumstanțele existente sau posibile, să-și crească veniturile, să evite cheltuielile nejustificate, să mențină o poziție pe piața bunurilor și serviciilor, să obțină și alte primească beneficii; informații legate de producție, informații tehnologice, management, finanțe și alte activități ale întreprinderii, care nu este un secret de stat, dar dezvăluirea (transmiterea, scurgerea) poate dăuna intereselor acesteia.

SECRET DE SERVICIU, Vezi Secret comercial.

SECRET DE STAT, informații confidențiale cu parafa „strict secret”, „secret” „confidențial” sau „restricționat”, care constituie secrete de stat în domeniul apărării, economiei, științei și tehnologiei, relațiilor externe, securității de stat, a căror divulgare poate dăuna securității naționale a statului și care este protejată în mod special de către stat.

SECRET FINANCIAR, Vezi Secret comercial și Secret bancar.

SECRET FISCAL, Vezi Secret comercial.

SECRET ÎN ASIGURĂRI, Vezi Secret comercial.

SECRET MEDICAL informații confidențiale despre diagnosticul, starea sănătății, viața privată a pacientului, obținute în urma examinării, tratamentului, profilaxiei, reabilitării sau cercetării biomedicale (studiului clinic), care nu pot fi divulgate persoanelor terțe, cu excepția cazurilor prevăzute de lege.

SECRET NOTARIAL, prevedere legală ce vizează secretul profesional al notarului privind confidențialitatea tuturor informațiilor și datelor furnizate de client.

„**SECRET**”, grad de secretizare atribuit informațiilor a căror divulgare neautorizată poate dăuna grav intereselor și/sau securității statului sau persoanei.

SECRETAR DE STAT, funcționar public din echipa de conducere a unui minister sau altei autorități publice centrale din stat.

SECRETAR GENERAL AL ONU, administratorul principal al ONU, numit în funcție pentru o perioadă de 5 ani de Adunarea Generală a ONU la propunerea Consiliului de securitate al ONU.

SECRETAR, angajat al unei companii, responsabil de gestionarea corespondenței; persoană desemnată de un organ colectiv să perfecțeze procesele verbale ale ședințelor acestuia.

SECRETARIATUL ONU, organul de lucru al ONU, investit cu funcții tehnice și administrative.

SECRETARUL COMPANIEI, Vezi Secretar.

SECRETUL AUDITULUI, prevedere legală ce vizează ne divulgarea informației obținută de un auditor în activitatea de audit a unei companii.

SECRETUL AVOCATULUI, prevedere legală ce vizează secretul profesional al avocatului privind toate informațiile și datele furnizate de client sau se fundamentează pe acestea în scopul acordării asistenței juridice și a căror confidențialitate a fost solicitată de client.

SECRETUL CORESPONDENȚEI, drept civic constituțional, prin care statul asigură secretul scrisorilor, al telegramelor, al altor trimiteri poștale, al convorbirilor telefonice și al celorlalte mijloace legale de comunicare.

SECRETUL DEPUNERILOR, Vezi Secret bancar.

SECTOR DE EXPLOATARE FORESTIERĂ, sector și volum de recoltare anuală a masei lemnoase din contul tăierilor comercializare, sanitare sau de regenerare.

SECTOR DE STAT, partea principală a economiei naționale, care asigură venitul statului și este constituită din impozite și taxe, colectate în bugetul național.

SECTOR ECONOMIC DE STAT, parte din economia într-un stat, constituit din agenți economici, ai căror fondatori este statul.

SECTOR ECONOMIC, Vezi Sector.

SECTOR, subdiviziune structurală internă într-o companie, instituție; domeniu de ramuri înrudite în economiei.

SECTORUL CORPORAȚIILOR FINANCIARE, parte din economia unui stat, constituită din instituții financiare, care au rolul de intermediari și oferă servicii pe hârtiilor de valoare pentru a obține profit.

SECTORUL CORPORAȚIILOR NEFINANCIARE, parte din economia unui stat, constituită din instituții nefinanciare, care produc bunuri, oferă servicii pentru a obține profit în afara pieței bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

SECTORUL INSTITUȚIILOR DE STAT, parte din economia într-un stat, care se află în proprietatea și gestiunea acestuia.

SECTORUL PRIVAT DE PRODUCȚIE, Vezi Sectorul privat.

SECTORUL PRIVAT, sector al economiei care include companiile bazate pe proprietatea privată.

SECTORUL REAL DE PRODUCȚIE, sector al economie în care se produce produsul intern brut: industrie, agricultură, prestare a serviciilor.

SECTORUL SOCIAL, politică, strategii și programe de stat, care asigură funcționalitatea domeniilor educație, învățământ, ocrotirea sănătății, cultură, asistență socială, ocupația forței de muncă ș.a.

SECTORUL TIC, domeniu dinamic al economiei și ramură a tehnologiilor informaționale și calculatoarelor.

SECȚIA COMENZI, subdiviziune internă specializată la bursă, care se ocupă cu expedierea ofertelor de vânzare-cumpărare pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

SECȚIA CONSULARĂ, subdiviziune a ambasadei, care oferă servicii consulare contra plată.

SECȚIA OPERATIVĂ, subdiviziune internă specializată a unei companii, care gestionează informațiile cu privire la producere, achiziții și desfacere, circulația transportului, mersul lucrărilor de construcție-montaj.

SECȚIA PROCURI, subdiviziune internă specializată la o bursă, care se ocupă cu gestionarea procurilor.

SECȚIA VÂNZARE-CUMPĂRARE, subdiviziune internă specializată la bursă, care se ocupă cu achiziționarea și desfacerea bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

SECȚIE DE APROVIZIONARE, unitate structurală a unei companii, agent economic, întreprindere care este responsabilă de aprovizionarea cu bunuri tehnico-materiale aplicând următoarele metode: aprovizionare prin depozit, aprovizionare de tranzit, aprovizionare centralizată, aprovizionare descentralizată, aprovizionare direct de la producător, aprovizionare electronică.

SECȚIE DE COMERȚ, filială a unei companii producătoare de bunuri, specializată în comercializarea acestora.

SECȚIE DE ÎNCASARE, subdiviziune internă specializată a unei instituție bancare de profil, care gestionează încasările.

SECȚIE DE VOTARE, unitate electorală administrativă, în care se organizează și se desfășoară alegerile și referendumurile, constituită în cadrul circumscripțiilor electorale, fiind amplasată de regulă, în sediile aflate în propri-

etate publică și amenajată astfel încât să faciliteze accesul în ele al persoanelor în vârstă și cu necesități speciale.

SECȚIE, subdiviziune structurală internă într-o companie, instituție.

SECURITATE COLECTIVĂ, sistem de măsuri în spiritul statutului ONU privind menținerea păcii și contracararea actelor de agresiune la scară planetară.

SECURITATE ECONOMICĂ, termen de referință privind măsurile, metodele și mijloacele care asigură o economie viabilă.

SECURITATE FINANCIARĂ, termen de referință privind măsurile, metodele și mijloacele de apărare a intereselor economice ale statului.

SECURITATE INFORMAȚIONALĂ, măsuri complexe tehnice și organizatorice, care asigură integritatea și confidențialitatea informației.

SECURITATE INTERNAȚIONALĂ, vezi securitate colectivă.

SECURITATE NAȚIONALĂ, concepție și program, care asigură securitatea persoanei, societății și statului.

SECURITATE PUBLICĂ, cadru legislativ și normativ privind asigurarea ordinii publice.

SECURITATEA COMPANIEI, măsuri de protecție contra concurenților neloiali, răufăcătorilor și calamităților naturale și catastrofelor antropice.

SECURITIES RATING, sistem de indicatori privind siguranța unor hârtii de valoare.

SEDEL, sistem internațional automatizat de achitări interbancare la operații cu hârtii de valoare, bazat pe TIC.

SEGMENT DE PIAȚĂ, fragment al unei piețe de vânzare a mărfurilor cu amănuntul constituit pe principiu geografic, demografic, profesional, mărime a veniturilor sau alte criterii sociale de ierarhizare a cumpărătorilor.

SEGMENTAREA PIEȚEI DUPĂ PRINCIPIUL DEMOGRAFIC, metodă de analiză economică și indicator despre starea unei piețe de vânzare a mărfurilor cu amănuntul segmentate după principiul demografic: vârsta, genul, profesiunea și naționalitatea cumpărătorilor.

SEGMENTAREA PIEȚEI DUPĂ PRINCIPIUL GEOGRAFIC, metodă de analiză economică și indicator despre starea unei piețe de vânzare a mărfurilor cu amănuntul segmentate după principiul geografic.

SEGMENTAREA PIEȚEI, Vezi Segment de piață.

SEGMENTAREA PIEȚII FORȚEI DE MUNCĂ, proces obiectiv de structuralizare a pieței forței de muncă în funcție de divizarea națională sau internațională a producției sociale, evoluția concurenței la angajare, starea inflației și șomajului.

„**SEIF NOCTURN**”, serviciu acordat de o bancă pentru păstrarea obiectelor de valoare, banilor, bijuteriilor, hârtiilor de valoare, pietrelor prețioase unei persoane fizice sau juridice timp de o noapte.

SEIF ACTIV, Vezi Seif.

SEIF, dulap special de fier într-o bancă sau în casieria companiei, utilizat pentru păstrarea obiectelor de valoare, banilor, bijuteriilor, hârtiilor de valoare, pietrelor prețioase, documentelor de strictă evidență; încăpere în bancă unde se păstrează bunurile transmise pentru păstrare.

SEIGNIORAGE, plata achitată de comanditar pentru baterea monedei metalice.

SELECTARE NEGATIVĂ, eliminarea de pe piață a unor bunuri de calitate prin substituirea lor cu mărfuri mai ieftine, dar de o calitate inferioară prin metode neloiale de concurență.

SELECTAREA FURNIZORULUI, proces de evaluare și analiză a capacităților unui furnizor.

SELECTAREA MOSTRELOR, în marketing, proces de alegere a articolelor destinate cumpărării.

SELECTIVITATE ÎN CONTROLUL VAMAL, principii și proces de verificare a corectitudinii facturilor vamale.

SELECȚIE PENTRU REVIZIE, la solicitare auditorului, proces de pregătire a documentelor relevante.

SELECȚIE PROFESIONALĂ, proces de recrutare a resurselor umane într-o companie.

SELECȚIE REPREZENTATIVĂ, stabilirea unui eșantion CARE VA reprezenta majoritatea.

SELF-EMPLOYED, individ care activează în propria afacere, în afacerea de familie, afacere individuală, fără a angaja lucrători din afară.

SELF-EMPLOYMENT, tip de activitate antreprenorială ne standardă; activitate economică fără relații de muncă formale (în calitate de angajat sau angajator; mic business în comerțul cu amănuntul, în sfera de deservire.

SEMIFABRICATE, bunuri materiale sau piese industriale, prelucrate integral sau parțial, care servesc la asamblarea și fabricarea unor produse finite; semiproduse.

SEMN DE IDENTITATE, metodă de protecție și proces în activitatea vamală și alte domenii de a aplica un semn pentru a proteja integritatea mărfurilor împachetate.

SEMN MONETAR, bani de hârtie sub formă de bancnote sau monede.

SEMNATAR, (*subscriber*), vânzătorul unei opțiuni.

SEMNĂTURĂ DIGITALĂ, tip de cheie electronică.

SEMNĂTURĂ PE DOCUMENTE BANCARE, iscălitură obligatorie a ordonatorului de credite pe documentele bancare pentru confirmarea operațiilor bancare.

SEMNĂTURĂ, numele unui individ scris cu propria mână sub textul unui document pentru a-și confirma responsabilitatea față de exactitatea celor relatate.

SENTINȚĂ, hotărâre judecătorească prin care instanța de judecată soluționează cauza în prima instanță ori prin care aceasta se dezinvestește fără a soluționa cauza.

SENTINȚĂ JUDECĂTOAREASCĂ, decizia instanței de fond sau a instanței de apel privind vinovăția sau nevinovăția inculpatului în săvârșirea infracțiunii și aplicarea sau neaplicarea pedepsei; hotărâre a unei judecătorii, pronunțată în primă instanță.

SEPARAREA PUTERILOR, termen juridic de referință privind delimitarea competențelor organelor puterii de stat.

SEPARATISM, mișcare regională pentru independența pieței.

SERIE, totalitatea obligațiunilor sau altor hârtii de valoare dintr-un set, emise în același timp sub un indice comun (număr, grup de litere).

SERVICIILE COMUNALE, servicii de întreținere a blocurilor locative, de aprovizionare cu apă și canalizare, energie electrică, gaz și apă caldă, prestate locatarilor de către organizații specializate.

SERVICIILE DE COMISION, servicii de mediere în tranzacții de vânzare-cumpărare a bunurilor în baza unui contract de comision.

SERVICIILE DE CONSULTANȚĂ, servicii de consultanță oferite de companii specializate în diverse domenii: bancar, construcții, amenajarea teritoriului, marketing, protecția mediului, publicitate, înregistrarea persoanelor juridice.

SERVICIILE DE DISTIBUIRE, servicii marketing, mentenanță și de mediere, care sunt oferite de furnizori la procurarea unor bunuri nou-hau (inclusiv Software), la montarea și ajustarea unor echipamente, utilaje, mașini-unelte și pentru instruirea personalului de deservire al acestora.

SERVICIILE DE INTERMEDIERE, servicii pe bază de contract, oferite de companii specializate în mediere dintre producători și piețele de desfacere angro și cu amănuntul.

SERVICIILE DE RECREARE, servicii pe bază de contract, oferite de companii specializate în domeniile hoteliere, restaurante, cafenele, turism, distracții culturale, săli de sport, bazine de înot.

SERVICIILE DIN INTERIORUL COMPANIEI, bunuri și servicii produse și consumate în interiorul companiei, care sunt luate sau nu la evidența activelor contabile.

SERVICIILE LA OPERAȚIILE CU BUNURI IMOBILE, servicii pe bază de contract, oferite de companii specializate în evaluarea bunurilor, încheierea tranzacțiilor de vânzare-cumpărare a terenurilor, imobilelor de producție, spațiilor comerciale, sociale, culturale, de locuit și de altă natură, efectuarea lucrărilor de amenajare a teritoriului și urbanism, privatizarea bunurilor imobile și alte activități în domeniu.

SERVICII PE PIAȚA MONDIALĂ, în domeniul comerțului internațional, servicii oferite de companii specializate în diverse domenii: TIC, telecomunicații, infrastructură, construcții, livrarea mărfurilor la import-export, investiții, credite, licențiere, consulting, turism, sport, cultură ș.a.

SERVICII SOCIALE, structuri de stat și private care furnizează servicii de interes social.

SERVICIU CIVIL DE ALTERNATIVĂ, serviciu de stat, social util și benevol, reprezentând o alternativă pentru cetățenii Republicii Moldova care, din convingeri religioase, pacifiste, etice, morale, umanitare și din alte motive similare, nu pot îndeplini serviciul militar în termen.

SERVICIU COMERCIAL, tip de clădiri sau terenuri deschise special amenajate, destinate lucrărilor de încărcare-descărcare, păstrării mărfurilor și pregătirii lor pentru comercializare sub formă de: depozit pentru mărfuri de uz casnic cu bucata; depozit de legume, depozit de fructe, depozit de combustibil, depozit de materiale de construcții și alte tipuri de depozite specializate pentru anumite grupuri de mărfuri.

SERVICIU DE AUDIT, companie cu drept de a practica în baza unor contracte exerciții de audit la solicitarea companiei sau instituției de stat, ori în baza unei dispoziții a organului ierarhic superior (conducerea corporației, hotărârea curții de conturi, hotărârea organelor fiscale ș.a.).

SERVICIU DE CONTRASPIONAJ, activitate și proces de contracarare a acțiunilor subversive și de spionaj ale statelor adversare.

SERVICIU DE MARKETING, unitate structurală a unei companii care elaborează politica, strategia și planul în domeniu, organizează executarea și monitorizează activitățile întreprinse în vederea promovării pe piață a bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare oferite cumpărătorilor sau clienților.

SERVICIU DE OCUPARE A FORȚEI DE MUNCĂ, politică economică, demografică și socială de stat și cadru legislativ care asigură prin instituțiile de stat sau private: evidența cererii și ofertei pe piața forței de muncă;

evidența persoanelor care caută un loc de muncă; mediatizează angajarea în câmpul muncii; organizează recalificarea profesională a cetățenilor; organizează orientarea profesională a cetățenilor ș.a.

SERVICIU FINANCIAR AL COMPANIEI, unitate structurală a unei companii care elaborează politica financiară, planurile financiare și de casă, asigură monitorizarea executării acestora, pregătește memoriile de activitate financiară.

SERVICIU MUNICIPAL, structuri municipale specializate, care prestează diferite tipuri de servicii populației (colectarea deșeurilor, servicii funerare, educație, cultură, ocrotirea sănătății, sănătate publică, serviciu anti incendiar ș.a.).

SERVICIU PARTICULAR DE PAZĂ, persoană fizică sau companii, care la solicitare, pe bază de contract prestează servicii de pază și securitate entităților economice sau persoanelor particulare.

SERVICIU PUBLIC, termen juridic de referință de drept administrativ și se referă la acele activități de interes general, coordonate de guvern și disponibile tuturor cetățenilor statului respectiv; activități destinate să deservescă membrii unei comunități prin instituțiile statului, companii private, colective de voluntariat sau persoane particulare.

SERVICIU VAMAL, domeniu al politicii de stat în activitatea de import și export; instituție din sistemul organelor de drept și de securitate a statului Republica Moldova având misiunea de a asigura securitatea economică a țării prin colectarea eficientă a taxelor și impozitelor, combaterea fraudelor vamale, facilitarea comerțului internațional și protejarea societății, aplicând uniform și imparțial legislația vamală. Din sistemul vamal fac parte 3 birouri vamale: Biroul vamal Nord; Biroul vamal Centru și Biroul vamal Sud; posturi vamale de frontieră (la frontiera de stat moldo-ucraineană și la frontiera moldo-română) și posturi vamale interne.

SERVIRE CONSECUTIVĂ, metodă și proces tehnologic de întreținere a fondurilor de producție conform unui plan grafic de deservire tehnică.

SERVIREA DATORIEI EXTERNE, plăți bănești efectuate periodic de către instituțiile statului pentru achitarea datoriilor de stat externe și a dobândii aferente la ele.

SERVIREA DATORIEI INTERNE, plăți bănești efectuate periodic de către instituțiile statului pentru achitarea datoriilor de stat interne și a dobândii aferente la ele.

SERVITUTE ACVATICĂ, drept de folosire limitată a resurselor acvatice.

SERVITUTE ADMINISTRATIVĂ, îngrădire a dreptului cetățenilor de folosire a pământului în urma atragerii acestor terenuri pentru utilitate publică: construirea căilor ferate, liniilor de curent electric, gazoductelor, apeductelor, drumurilor naționale și alte obiecte de infrastructură de importanță națională.

SERVITUTE FORESTIERĂ, drept de folosire limitată a resurselor forestiere.

SERVITUTE INTERNAȚIONALĂ, în dreptul internațional, limitarea drepturilor de proprietate ale unui stat de către altul pe terenurile sau în bazinele acvatice, unde se află: o bază militară terestră, o bază militară maritimă, un aeroport, un poligon de lansare a rachetelor ș.a.

SERVITUTE NEGATIVĂ, drept de a interzice anumite lucrări persoanei care posedă o servitute funciară sau imobilă.

SERVITUTE PERSONALĂ, drept de a utiliza un bun de folosire a unui bun.

SERVITUTE POZITIVĂ, drept de a permite anumite lucrări persoanei care posedă o servitute funciară sau imobilă.

SERVITUTE PUBLICĂ, Vezi Administrativă.

SERVITUTE, drept limitat de folosire a resurselor funciare, acvatice sau a bunurilor imobile în urma unor circumstanțe neprevăzute.

SESIZARE, act prin care un organ de stat este informat și abilitat să desfășoare o anumită activitate.

SET DE DOCUMENTE TEHNOLOGICE, instrucțiuni, hărți tehnologice și ilustrații, utilizate în industrie, pentru a asigura producerea bunurilor în conformitate cu proiectele și mostrele elaborate.

SET ÎN ASORTIMENT, set de diferite produse cu aceeași destinație: set de veselă, trusă de bărbierit, trusă pentru dame.

SET, (*secure electronic transaction*), protocol internet, care asigură securitatea plăților electronice.

SETTLEMENT, calcule asupra operațiilor la bursă; calcularea zilnică sau săptămânală a marjei pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

SETTLEMENT, în epoca colonialismului, teritoriu separat într-un oraș, unde locuiau străinii și nu era sub guvernare locală.

SFERA CIRCULAȚIEI FORȚEI DE MUNCĂ, cadru legislativ-normativ și domeniu de circulație a forței de muncă în funcție de ofertele și cererile de angajare în câmpul muncii.

SFERA NEPRODUCTIVĂ, totalitatea ramurilor economiei, care prestează servicii și activități: în sfera ne materială de producere (comerț, alimentație publică, transport, telecomunicații, asigurări sociale, sport și educație fizică, deservire socială, servicii comunale, de baie, frizerie, spălătorie), în sfera de producere spirituală (științe și artă) și sfera de servicii ne materiale (educație, ocrotirea sănătății, cultură, administrația de stat).

SFERA PRODUCȚIEI MATERIALE, totalitatea ramurilor economiei, care produc bunuri materiale și servicii materiale.

SFERA SERVICIILOR, totalitatea ramurilor economice, care prestează servicii materiale (transportarea mărfurilor, comerț, achiziții și desfaceri, alimentație publică, servicii de confecționare și reparație a îmbrăcăminte, încălțăminte) și nemateriale (educație, ocrotirea sănătății, cultură, sport și educație fizică, administrația de stat, servicii de baie, frizerie, spălătorie ș.a.).

SFERA SOCIALĂ, totalitatea ramurilor economice, care determină nivelul de trai și bunăstare ale populației: educație, ocrotirea sănătății, cultură, comerț, alimentație publică, transport, telecomunicații, asigurări sociale, sport și educație fizică, deservire socială, servicii comunale, de baie, frizerie, spălătorie.

SFERĂ DE ACTIVITATE, cadru normativ și setul de activități pe care le poate desfășura o companie, un agent economic în conformitate cu statutul și licența de activitate.

SFERĂ DE COMPETENȚĂ, atribuții de serviciu, care țin de competența unui manager di toate nivelurile; deosebim și sferă colegială de competență în ceea ce ține de atribuțiile unui organ colegial de management.

SHARE TITLE, titlul unei acțiuni, unei hârtii de valoare.

SHOP, oficiul brokerului; unitate de comerț cu mărfuri de larg consum.

SHORT CONTRACT, Vezi Contract futures.

SHOW PABLICITI, campanie publicitară de amploare.

SHOWING, grad de cuprindere a unui spațiu (stradă, localitate, teritoriu) cu mijloace publicitare stradale.

„**SHUFTLERES**”, „suveică”, mici comercianți, care procură angro la prețuri ieftine bunuri de larg consum și le importă în țară pentru a le propune spre desfacere unităților de comerț cu amănuntul sau a le comercializa singuri.

SIBOR, dobândă propusă de banca internațională din Singapore pentru depozite în valută.

SIDICATED CREDIT, Vezi Eurosicated credit.

SIGILAREA AMBALAJELOR, Vezi Plumb.

SIGILIU, pecete de ceară pe care s-a imprimat prin apăsare o șampilă și care servește la închiderea unui plic, unei încăperi sau mijloc de transport, pentru a evita deschiderea neautorizată a acestora.

SIGURANȚA ACȚIUNILOR, curs relativ stabil al hârtiilor de valoare.

SIGURANȚA APROVIZIONĂRII, metodă de analiză economică și modelare economico-matematică privind factorii care asigură gradul de aprovizionare a unei companii cu materie primă și semifabricate.

SIGURANȚA BĂNCII, capacitatea unei instituție bancară de profil de a satisface necesitățile clienților în servicii bancare la timp și în volum deplin.

SIGURANȚA PROBELOR, termen juridic de referință privind metodele de prelevare și păstrare a probelor pe un dosar penal în caz de pericol că ele ar putea fi pierdute sau falsificate.

SIGURANȚĂ ÎN FUNCȚIONARE, proprietatea unui sistem de a fi fiabil.

SIMBOLURI CORPORATIVE, denumirea companiei, însemne și mostre de mărci comerciale ș.a.

SIMBOLURI STATALE, atribute ale statului stabilite prin constituție: drapelul de stat, imnul de stat, stema de stat, culorile statului, ștampila statului, moneda națională, armata națională ș.a. .

SIMBOLURILE STATULUI, în conformitate cu dreptul constituțional, atribute indispensabile ale unui stat, ocrotite de lege: drapelul, stema, imnul și limba de stat.

SIMPLIFICAREA MUNCII, proces de micșorare a timpului pentru executarea operațiilor tehnologice și ajustarea lor la ritmul conveierului.

SINCHROMARKETING, metodă de marketing de a aduce cererea pe piață în corespundere cu volumul și structura ofertei de marfă.

SINDICAT BANCAR, Vezi Underwriter syndicate.

SINDICAT BIDDING, (*bidding- syndicate*), doi sau mai mulți asiguratori care fac propuneri comune de asigurare a hârtiilor de valoare municipale.

SINECURĂ, funcție remunerată bine, dar care nu obligă la nici o muncă sau solicită efort minim.

SINERGIE, asociere coordonată a multor agenți economici în vederea obținerii în comun a unui rezultat economic mai mare, decât în cazul, când fiecare ar acționa separat.

SINTEZĂ NEOCLASICĂ, metodă de analiză economică bazată pe sistemul keynesian de analiză macroeconomică și sistemul neoclasic de analiză microeconomică.

„**SISTEM BANCĂ-CLIENT**”, sistem bazat pe TIC, care prin resursele electronice ale băncii, asigură accesul clientului la conturile sale pentru a efectua gestionarea tranzacțiilor monetare.

„**SISTEM CARTA VERDE**”, cadru normativ internațional, care stă la baza asigurării garanțate a transportului cu automobilul.

SISTEM ADMINISTRATIV DE COMANDĂ, în socialism, sistem de stat hipercentralizat și birocratizat de management în economia bazată pe proprietatea obștească a mijloacelor de producție.

SISTEM AUTOMATIZAT AL PLĂȚILOR ELECTRONICE, sistem de efectuare a operațiilor bancare bazat pe utilizarea TIC.

SISTEM BANCAR, element principal al sistemului de creditare dintr-o țară, constituit din rețeaua de bănci comerciale în frunte cu banca națională, infrastructura bancară și cadrul legislativ care reglementează activitatea domeniului.

SISTEM BICAMERAL, structură a parlamentului în multe țări.

SISTEM COMERCIAL EXTERN, cadru legislativ internațional și normativ național în domeniu și formă de organizare a relațiilor comerciale de import-export raportată la scara mondială, reglementată de acordurile bilaterale sau multilaterale între state.

SISTEM COMERCIAL GLOBAL DE PREFERINȚE, Acord între țările în curs de dezvoltare din 13.04.1988 privind cooperarea economică între țările în curs de dezvoltare ca element cheie în strategia de autonomie colectivă și un instrument esențial pentru promovarea de transformări structurale care să contribuie la dezvoltarea echilibrată și echitabilă a economiei globale și instaurarea unei noi ordini economice internaționale.

SISTEM CUMULATIV DE PENSII, politică economică și socială de stat și cadru legislativ-normativ care reglementează stabilirea și plata pensiilor și alocațiilor de stat din fondul național de pensii, constituit din primele achitate lunar de angajați și angajatori.

SISTEM DE AUTORIZARE, politică economică de stat și cadru legislativ-normativ care reglementează activitățile de comerț exterior.

SISTEM DE CALCULE ȘI PLĂȚI, Vezi Sistem de plăți.

SISTEM DE CLIRING, Vezi Sistem bancar.

SISTEM DE COMPENSARE TRADIȚIONALĂ, metodă de stimulare a muncii lucrătorilor bazat pe mărimea salariului negociat la angajare și doi indicatori variabili: valoarea profesională a angajatului pentru companie și prețul pe piață a acestei funcții.

SISTEM DE CONDUCERE A ECONOMIEI, politică de stat și metodă de gospodărire în sistemul administrativ de comandă.

SISTEM DE CONTROL INTERN, structură internă a unei companii, care activează în baza cadrului legislativ național în domeniu și normativ intern, prin metode și procedee specifice pentru a asigura activitatea eficientă a entităților economice.

SISTEM DE CREDITARE, vezi Sistem bancar.

SISTEM DE DĂRI DE SEAMĂ, tipuri de rapoarte statistice sau contabile, cu periodicitate lunară, trimestrială sau anuală, perfectate conform legislației de către agenții economici și instituțiile bugetare.

SISTEM DE DECONTARE FĂRĂ NUMERAR, totalitatea actelor legislative și normative, infrastructura bancară și instituțională a clienților și metode de achitare a plăților fără numerar, bazat pe următoarele principii: obligativitatea efectuării tuturor operațiilor financiare prin sistemul bancar; circulația plăților reflectă circulația reală a mărfurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare; sold disponibil în contul plătitorului (depozit sau credit); acceptul plătitorului către bancă să efectueze plățile solicitate de creditor.

SISTEM DE DEPOZITE, vezi Sistem bancar.

SISTEM DE DESERVIRE ÎN MASĂ, model matematic și metodă de analiză a calității funcționării unui proces continuu și real în care au loc operații elementare omogene de deservire.

SISTEM DE DREPT, totalitatea normelor juridice, instituțiilor juridice și ramurilor de drept

adoptate și asigurate de către stat în vederea reglementării relațiilor sociale.

SISTEM DE EMISIUNE, politică monetară de stat, cadru legislativ național și normativ departamental privind confecționarea și punerea în circulație a monedei naționale.

SISTEM DE EVALUARE VAMALĂ, procese, metode și forme unificate de evaluate a mărfurilor de import-export pentru a fi impozitate: evaluare directă (în baza preșului real al mărfurilor), evaluare indirectă (prin analogie, cu trimitere la tipuri de mărfuri similare) și evaluare în bază de calcul (cheltuieli de producție, rata venitului și alte cheltuieli indirecte.).

SISTEM DE EVIDENȚĂ CONTABILĂ, cadrul legislativ și normativ în domeniu și totalitatea integrată a tabelelor macroeconomice legate între ele în mod logic, armonios, care asigură balanța activelor și pasivelor.

SISTEM DE INDEXARE A PREȚURILOR, politică economică și socială de stat, cadru legislativ național și normativ departamental, metodă de analiză economică și set de indicatori statistici care reflectă principalele grupe de mărfuri și servicii.

SISTEM DE INDICATORI SOCIALI, metodă de analiză economică și indicatori privind starea sferei sociale, nivelul de trai al populației, rata șomajului, evoluția prețurilor, nivelul inflației, veniturile reale al populației, salariul real și capacitatea lui de cumpărare ș.a.

SISTEM DE INFORMAȚII ÎN MARKETING, proces continuu de interacțiune între oameni, echipamente și procedee, menite să asigure colectarea, stocarea, clasificarea, analizarea, evaluarea și distribuirea informației precise, actuale și operative din domeniul marketingului pentru a lua decizii corecte în marketing.

SISTEM DE ÎNLESNIRI ȘI ALOCAȚII, politică economică, socială și demografică de stat, cadrul legislativ și metodă de susținere financiară a păturilor vulnerabile ale populației (familii numeroase, invalizi, oameni în etate, bolnavi incurabil, persoane cu necesități speciale și alte categorii).

SISTEM DE ÎNVĂȚĂMÂNT, parte componentă a sistemului de educație din țară, care include treptele: educație preșcolară, educație primară, educație preuniversitară (gimnaziu, liceele, școli de meserii, cursuri profesionale), educație cu necesități speciale, educație vocațională.

SISTEM DE MARKETING, sistem de elemente manageriale, economice, sociale, demografice, juridice, informaționale și de desfacere interconectate organic între ele ale unei companii, care servesc pentru promovarea unui marketing performant în domeniul de activitate.

SISTEM DE MUNCĂ DUPĂ PLAN, concepție științifică economică privind logica și procesul de derulare a evenimentelor în domeniu în conformitate cu o schiță bine argumentată.

SISTEM DE PALNIFICARE A RESURSELOR UNEI COMPANII, cadru legislativ național și normativ intern și rețea informațională de monitorizare a proceselor de planificare, achiziționare continuă și evidență a materiei prime, semifabricatelor și resurselor energetice necesare în procesul de fabricare continuă a mărfurilor în conformitate cu solicitările pieței.

SISTEM DE PARTIDE, totalitatea organizațiilor politice de acest tip dintr-un stat, Vezi Partid politic.

SISTEM DE PIATĂ, activitate economică bazată pe relațiile de schimb a bunurilor; totalitatea piețelor de comercializare a bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

SISTEM DE PLANIFICARE A PRODUCȚIEI, metodă de dirijare a economiei în sistemul administrativ de comandă.

SISTEM DE PLATĂ A MUNCII, Vezi Sistem de salarizare.

SISTEM DE PLĂȚI, cadru legislativ-normativ și totalitatea instrumentelor financiar-bancare, aplicate pentru transferurile bănești, achitarea plăților reciproce și datorii dintre agenții economici.

SISTEM DE REGLEMENTARE A OCUPAȚIEI, politică economică și socială de stat și cadru legislativ național și normativ intern, care asigură reglementarea relațiilor dintre angajator și angajat.

SISTEM DE SALARIZARE, politică economică și socială de stat și cadru legislativ-normativ care reglementează relațiile dintre angajator și salariat privind mai multe forme de remunerare: plata în acord, remunerarea muncii dearendă, remunerarea muncii pe brigadă, salarizare diferențiată, salarizare pe unitate de timp, retribuire în regie, remunerare netarifară, plata muncii după timp cu premii, plata muncii cu ziua, plata muncii cu luna, plata muncii cu ora, plată progresivă a muncii cu premii, plată nivelatoare a muncii ș.a.

SISTEM DE TARIFE, Vezi Sistem de salariizare.

SISTEM ECONOMIC, sistem social de producție, sisteme de producție și relații de producție, care asigură procesele de fabricare, schimb, repartizare și consum a bunurilor.

SISTEM ELECTORAL, procedură de organizare și desfășurare a alegerilor bazată pe cadrul legislativ național.

SISTEM ELECTRONIC DE PLĂȚI, formă de achitare a plăților în direct prin mijloacele TIC.

SISTEM EUROPEAN DE BĂNCI CENTRALE, asociație bancară comunitară regională constituită în 1999, în care intră băncile centrale (naționale) ale tuturor statelor din UE.

SISTEM EUROPEAN DE BREVETE, sistem internațional și organizație regională în UE și cadru normativ comunitar de reglementare a procesului de înregistrare, păstrare, protejare și valorificare a titlurilor de proprietate intelectuală.

SISTEM FINANCIAR, totalitatea relațiilor economice a agenților economici și forma lor de organizare, pentru acumularea și redistribuirea resurselor financiare.

SISTEM FISCAL, sistem al relațiilor economice dintre stat și cetățenii/entitățile sale economice; din punct de vedere juridic, un sistem organic corelat între sistemul fiscal și mecanismul fiscal.

SISTEM FLEXIBIL DE COMPENSARE, formă de remunerare suplimentară, stabilit personal de către angajat din mai multe opțiuni oferite de administrația companiei.

SISTEM FLEXIBIL DE PRODUCȚIE, totalitatea mijloacelor de producție (echipamente, linii în flux) și sisteme de funcționare în regim automat, care asigură trecerea rapidă de la fabricarea unui tip de produse la alt tip.

SISTEM INSTITUȚIONAL, cod civil constituit din trei părți și adoptat în 1804 în Franța, poartă numele de „Codul Napoleon” și a servit drept model pentru codurile civile adoptate în mai multe state.

SISTEM JUDICIAR UNIC, totalitatea ramurilor sistemului juridic într-un stat.

SISTEM JURIDIC ANGLO-AMERICAN, totalitatea structurilor și modurile de funcționare ale organismelor legate de aplicarea normelor de drept, centrate pe judecător, care în temeiul jurisprudenței și dreptului asigură examinarea independentă și echitabilă a cauzei sub controlul avocaților din sală; sistemul este aplicat în SUA, Anglia, Canada, Australia.

SISTEM JURIDIC ROMANO-GERMAN, totalitatea structurilor și modurile de funcționare ale organismelor legate de aplicarea normelor de drept, centrate pe magistrați, care în temeiul jurisprudenței, dreptului și obiceiului asigură, în funcție de regimul politic, examinarea relativ independentă și echitabilă a cauzei; sistemul este aplicat în Franța, Germania, Japonia, China, Mexic ș.a.

SISTEM JURIDIC, totalitatea instanțelor judecătorești și al autorităților judiciare dintr-un stat, care are menirea să soluționeze litigiile și să asigure aplicarea corectă și coerentă a normelor de drept.

SISTEM LEGISLATIV, sistem unitar complex al tuturor actelor juridice în vigoare ale unui stat.

SISTEM MANAGERIAL AUTOMATIZAT ÎN PRODUCERE, Vezi Sistem managerial.

SISTEM MANAGERIAL, totalitatea elementelor manageriale care asigură funcționarea eficientă a entității economice în vederea realizării scopurilor și obiectivelor propuse privind producerea bunurilor, prestarea serviciilor sau comercializarea titlurilor de valoare: conducători, subsisteme conduse (subiect și obiect) și relații tradiționale sau automatizate de legătură între ele.

SISTEM MARKETING CONTRACTUAL, relații de afaceri între parteneri, bazate pe contracte de colaborare reciproc avantajoasă.

SISTEM MARKETING CORPORATIV, relații de afaceri între partenerii unei corporații, care constituie un laț finit de activități de aprovizionare – producere - desfacere - comercializare.

SISTEM MARKETING VERTICAL, uniune de afaceri constituită dintr-un producător de marfă, unul sau câțiva comercianți cu ridicata și unul sau mai mulți vânzători cu amănuntul .

SISTEM MONETAR DE AUR, sistem monetar, cu schimb liber a bancnotelor în aur.

SISTEM MONETAR MONDIAL, formă de organizare a relațiilor valutare raportată la scară mondială, reglementată de acordurile bilaterale sau multilaterale între state.

SISTEM MONETAR NAȚIONAL, Vezi Sistem monetar.

SISTEM MONETAR ZECIMAL, în unele țări sistem monetar, în care unitatea monetară de bază se divizează în zece subunități monetare.

SISTEM MONETAR, formă de organizare și reglementare a circulației monetare într-o țară dată, constituită istoric și stipulată în legislația națională, care conține următoarele elemente: marfa ca măsură a prețului; unitatea monetară ca etalon a prețurilor; mijloace circulante și de plată legale; confecționarea monedei metalice și a bancnotelor și punerea lor în circulație.

SISTEM NETARIFAR DE REMUNERARE, Vezi Sistem de salarizare.

SISTEM PARTICULAR DE OCROTIRE A SĂNĂTĂȚII, instituții private de sănătate publică, care acordă servicii cu plată sau contra polițelor medicale de asigurare în baza contractelor cu casa națională de asigurări în medicină.

SISTEM PENITENCIAR, politică socială de stat și cadru legislativ-normativ, care reglementează constituirea și gestionarea rețelei de instituții penitenciare din țară.

SISTEM POLITIC, institut al democrației reprezentative, formă de administrație publică în care lupta partidelor politice pentru puterea

de stat acționează ca un mecanism de utilizare a diferențelor în programele politice care reflectă interesele sociale reale și obiectivele dezvoltării sociale pentru progresul politic al societății; cadru constituțional și juridic, care reglementează statutul organelor de stat, partidelor politice, organizațiilor obștești și confesionale, metodele și formele de conlucrare eficientă dintre ele.

SISTEM POȘTAL DE PLĂȚI, (*girosistem*), sistem de efectuare a operațiilor bancare prin virament utilizând rețeaua poștală existentă.

SISTEM SOCIAL, conform dreptului constituțional, termen juridic de referință privind orânduirea de stat, relațiile sociale și sistemul politic al societății.

SISTEM UNICAMERAL, structură a parlamentului în multe țări.

SISTEM VALUTAR BRETTON WOODS, sistem de management monetar, introdus în 1944, care a stabilit regulile pentru relațiile comerciale și financiare între Statele Unite, Canada, țările Europei de Vest, Australia și Japonia.

SISTEM VALUTAR EUROPEAN, cadrul legislativ comunitar și normativ în domeniu și formă de organizare a relațiilor valutare și a schimbului valutar între statele UE.

SISTEM VALUTAR, formă juridică de stat de organizare și reglementare a relațiilor valutare, stipulată în legislația națională sau în acordurile interstatuale; sistem monetar.

SISTEM VAMAL, autoritate de stat formată din aparatul central al Serviciului Vamal, birouri vamale și posturi vamale, care în conformitate cu normele și cu practica națională și internațională, asigură implementarea politicii vamale, asigurarea respectării reglementărilor vamale la trecerea mărfurilor, mijloacelor de transport și persoanelor peste frontiera vamală a Republicii Moldova, perceperea drepturilor de import și drepturilor de export, vămuirea, controlul și supravegherea vamală.

SISTEM VIAGER DE ANGAJARE, formă de angajare permanentă a personalului într-o companie până la atingerea vârstei de pensionare.

SISTEMUL CONTURILOR NAȚIONALE,
Vezi Sistem de evidență contabilă.

SISTEMUL DE EVIDENȚĂ A TITULARILOR DE HÂRTII DE VALOARE, element component al sistemului bancar.

SISTEMUL DREPTULUI CIVIL, ramură a dreptului care în baza legislației naționale, reglementează relațiile sociale convenite în raporturi juridice existente între persoane fizice sau juridice dintr-un stat, sistematizate pe domenii: drept civil, drept patrimonial, drept de proprietate, drept de autor, dreptul bunurilor imateriale ș.a.

SISTEMUL IMPOZITULUI UNIC, metodă de impunere a unui singur impozit de bază, care include și alte plăți, taxe aferente percepute de stat.

SISTEMUL INFORMAȚIONAL JURIDIC, portal electronic cu acces public, în care sunt stocate sistematizat toate actele legislative ale statului și cele normative ale ministerelor și altor autorități publice centrale.

„**SISTEMUL YORK**”, formă de plată a muncii în acord simplă, din care o treime lucrătorul o primește garantat, iar două treimi – în funcție de timpul lucrat efectiv, nu se admite lucrul suplimentar.

SITE, vânzare publică cu ridicata a diamantelor.

SITUAȚIA CONTURILOR, lista soldurilor conturilor analitice într-o instituție bancară.

SITUAȚIA ECONOMICĂ A COMPANIEI, metodă de analiză economică și indicatori privind activitatea economică unei companii prin prisma a stocurilor de rezervă de marfă, situația financiară, veniturile și cheltuielile, perspectivele de dezvoltare și poziția pe piață.

SITUAȚIA EVIDENȚEI SINTETICE, tip de document contabil, perfectat în baza evidenței analitice.

SITUAȚIA SOLDURILOR, tip de evidență contabilă.

SITUAȚIE COMPARATIVĂ; tip de document de evidență a bunurilor, perfectat în baza inventarierii bunurilor în natură și datelor de evidență contabilă.

SITUAȚIE CRIMINOGENĂ, termen juridic de referință privind o situație în țară care generează comiterea crimelor sau favorizează producerea crimelor.

SITUAȚIE DE CONTROL, termen economic de referință privind un tip complementar de evidență a lucrurilor evaluate sau cercetate.

SITUAȚIE DOMINANTĂ, poziție a unei companii care deține o cotă mai mare de 65 la sută din volumul vânzărilor pe o piață.

SITUAȚIE ECONOMICĂ, Vezi Situația economică a companiei.

SITUAȚIE EXCEPȚIONALĂ, normă constituțională și regim temporar privind activitatea organelor de stat, organizațiilor și subiecților economici, restrângerea unor drepturi și libertăți ale cetățenilor și ale persoanelor juridice ș. a. activități.

SITUAȚIE FINANCIARĂ, metodă de analiză economică și indicatori privind activele unei companii la o anumită dată, reflectate în bilanțul contabil.

SITUAȚIE PE PIAȚĂ, legătură reciprocă dintre cerere și ofertă la prețuri la același tip de marfă sau servicii.

SKATE, refuzarea de către intermediarii pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare a prețurilor pentru tranzacții propuse de ei.

SLIP, document de plată.

SLOGAN, în marketing, expresie publicitară concisă, limpede și ușor accesibilă privind promovarea pe piață a unui bun.

SLOW ASSETS, active sub formă de bunuri și valori cu o durată de utilizare mai mare de un an.

SMART CARD, mijloc intelectual de plată cu microprocesor și memorie.

„**SMĂNTÂNIREA PIEȚEI**”, element de marketing și strategie a prețurilor, aplicată la promovarea unor noi mărfuri pe piață cu un coeficient elastic înalt al prețurilor.

SOCIALISM UTOPIC, doctrină economică privind o societate ideală, bazată pe proprietate comună, muncă obligatorie și repartizare echitabilă a bunurilor în societate.

SOCIALISM, doctrină comunistă, teorie și politică de stat privind desființarea proprietății private asupra mijloacelor de producție și instaurarea orânduirii socialiste bazate pe dictatura proletariatului.

SOCIALIZARE, în socialism, proces de naționalizare, expropriere a mijloacelor de producție cu trecerea lor în proprietate colectivă.

SOCIALIZAREA ECONOMIEI, tendință cheie de transformare în economia mondială privind integrarea și cooperarea aprofundată dintre state în condițiile globalizării, pe principiile reorientării sociale a producției, umanizarea muncii și vieții oamenilor, diminuarea diferențierii sociale, sporirea rolului sferei sociale ș.a.

SOCIETATE ANONIMĂ, uniune benevolă de afaceri cu statut de persoană juridică a unui grup de persoane fizice sau juridice cu capital format din emisiunea tipului de hârtii de valoare la vedere ale acesteia.

SOCIETATE CIVILĂ, în teoria dreptului constituțional, relații economice, politice, culturale, obștești și de altă natură, dezvoltate autonom față de stat în cadrul unei societăți democratice, bazate pe drept.

SOCIETATE CU RĂSPUNDERE LIMITATĂ, (SRL), societate comercială cu personalitate juridică ale cărei obligații sociale sunt garantate cu patrimoniul social.

SOCIETATE DE ASIGURĂRI, persoană fizică sau juridică care practică activități de asigurare a diferitor tipuri de bunuri la solicitarea persoanelor juridice și a persoanelor fizice.

SOCIETATE INDUSTRIALĂ, doctrină economică apărută în anii 60 ai secolului XX privind o fază de dezvoltare a societății umane.

SOCIETATE ÎNCHISĂ, companie, proprietari ai căreia sunt un număr limitat de persoane fizice sau juridice.

SOCIETATE MIXTĂ, asociație cu capital de stat și privat din țară sau din străinătate sub formă de parteneriat public – privat care activează în diverse domenii.

SOCIETATE PE ACȚIUNI DESCHISĂ, Vezi Societate pe acțiuni.

SOCIETATE PE ACȚIUNI, formă de organizare a unei asociații în comerț, industrie, transport, explorarea zăcămintelor minerale ș. a. domenii economice, capitalul statutar al căroră constituie valoarea acțiunilor persoanelor fizice sau juridice fonatoare; uniune benevolă de afaceri cu statut de persoană juridică a unui grup de persoane fizice sau juridice cu capital format din emisiunea hârtiilor de valoare ale acesteia.

SOCIETATE POSTINDUSTRIALĂ, doctrină economică apărută în ultimul pătrar al secolului XX privind o fază de dezvoltare a societății umane contemporane după industrializare.

SOCIETATE, categorie socială; orânduire social-economică; asociație de persoane organizată potrivit unui anumit scop; companie alcătuită pe baza unor investiții de capital și în vederea unor profituri comune.

SOCIETATEA CONSUMATORILOR, organizații obștești a persoanelor fizice cu statut special de protecție a consumatorilor.

SOCIOLOGIE ECONOMICĂ, domeniu de cercetare sociologică privind legile de constituire, funcționare și dezvoltare a sistemului de relații dintre oameni, grupuri sociale, în legătură indisolubilă cu sistemul de relații economice în procesul de producere a bunurilor, repartizarea, schimbul și consumul lor.

SOCIOLOGIE, știință despre societate ca un sistem complex, cu institute separate, procese și obiective specifice de cercetare privind: conținutul muncii, organizarea rațională a muncii, ocupația populației, migrația populației, procese etnice, procese profesionale, opinie publică, căsătoria și familia, timpul liber, protecția mediului ș.a.

SOLD ACTIV, depășirea veniturilor asupra cheltuielilor în comerț sau în bilanțul plăților.

SOLD BILANȚULUI DE PLĂȚI, Vezi Soldul comerțului exterior.

SOLD BUGETAR, resurse financiare, rămase pe contul instituției bugetare la finele anului financiar în curs, sunt transferate pentru anul următor.

SOLD COMPENSATORU, parte a unui credit de comerț, pe care debitorul îl păstrează la un cont depozit în banca creditoare până la retragerea totală a sumei depuse.

SOLD DE CASĂ, banii în numerar din casieria unei companii.

SOLD DE CONVERSIUNE, diferența dintre prețul obligațiilor convertibile și prețul acțiunilor obținute în rezultatul conversiei.

SOLD DE CREDIT, depășirea sumei înregistrate la contul credit comparativ cu suma la contul debit, oglindită în pasivul bilanțului contabil.

SOLD DEBITOR, depășirea bilanțului sumei la contul debit față de suma bilanțului la contul credit al bilanțului contabil la active.

SOLD DESFĂȘURAT, suma soldului dedusă la debit și credit la unul și același cont contabil activ-pasiv.

SOLD FINAL, soldul bilanțului contabil la sfârșitul trimestrului, anului.

SOLD MINIM LA CONT, clauză contractuală propusă de instituția bancară și acceptată de client la deschiderea unui cont curent sau de depozit.

SOLD NEGATIV, depășirea volumului la import față de volumul la export.

SOLD POZITIV, depășirea volumului la export față de volumul la import.

SOLD SUPRANORMATIV LA MIJLOACE CIRCULANTE, prețul bunurilor materiale, care depășesc normativele stabilite.

SOLD TRANZITORIU, operație contabilă de transferare a soldului dintr-o perioadă de raportare în alta.

SOLD, diferența dintre intrările de bani și cheltuieli într-o anumită perioadă de timp; diferența din sumele înscrise pe un cont la debit și la credit; suma care trebuie înscrisă la una din rubricile unui cont pentru a egaliza activele cu pasivele acestui cont; în comerțul internațional – diferența dintre costul operațiilor de import și export; în operațiile internaționale bancare de achitare a plăților – diferența dintre plata datoriilor și încasări.

SOLDĂ, drepturi bănești pentru militarii în termen, reangajați și corpul de ofițeri.

SOLDUL ACTIV LA IMPORT-EXPORT, depășirea volumului la export față de volumul la import.

SOLDUL BALANȚEI COMERCIALE, Vezi Soldul comerțului exterior.

SOLDUL BILANȚULUI BANCAR, raportul dintre rămășițele activului și pasivului al bilanțului bancar la o anumită dată sau pentru o anumită perioadă.

SOLDUL COMERȚULUI EXTERIOR, în comerțul internațional, diferența dintre costul operațiilor de import și export, care poate fi pozitivă sau negativă. Vezi Sold pozitiv, Sold negativ.

SOLDUL CONTULUI UNUI BROKER, datoria debitoare sau creditoare a unui broker față de clienții săi.

SOLDUL CONTURILOR RECIPROCE, stare în achitățile reciproce privind raportul dintre plățile efectuate și intrările bănești într-o anumită perioadă.

SOLDUL DEPOZITULUI, suma de bani care se află pe contului unui depozit la o anumită dată.

SOLDUL DOBÂNDII NETE, diferența dintre dobânda achitată pentru depozite și dobânda percepută pentru creditele acordate.

SOLDUL PASIV LA IMPORT-EXPORT, depășirea volumului la import față de volumul la export.

SOLICITARE, adresare oficială pentru a primi ceva, înaintarea unei cereri de a primi ceva.

SOLUȚIONAREA LITIGIULUI UNUI COLECTIV DE MUNCĂ, proces și procedură stabilită în Codul Muncii și în clauzele speciale concrete la acest subiect ale contractelor colective de muncă la nivel local și republican.

SOLUȚIONAREA LITIGIULUI ÎN INSTANȚĂ, adoptarea actului juridic procesual, final și de dispoziție prin care se soluționează cauza penală de către instanța de judecată, punându-se capăt judecății.

SOLUȚIONAREA LITIGIULUI PE CALEA ARBITRAJULUI, procedură de drept inter-

național de aplanare amiabilă a unui conflict între două părți prin instanța de arbitraj, cu ajutorul unei a treia părți.

SOLVABILITATE, capacitate a unei persoane fizice sau juridice de a-și plăti, la termen, toate datoriile scadente, din resursele (activele) proprii; adecvare a unei proprietăți de a fi tranzacționată, prin executare silită, pentru a îndeplini o obligație asumată de un debitor.

SOLVABILITATEA BĂNCII, capacitate de plată a unei bănci naționale sau de stat de a-și onora datoriile interne și externe față de clienți.

SOLVABILITATEA HÂRTIILOR DE VALOARE, capacitate a activelor ca mijloc de plată.

SOLVABILITATEA STATULUI, capacitatea de plată a statului de a-și onora datoriile interne și externe.

SOM, unitate monetară în Kirghizia.

SOMAȚIE DE LIMITĂ, notificare expediată de banca centrală în adresa filialelor și sucursalelor privind limitele de creditare stabilite în conformitate cu politica de creditare a băncii.

SOMAȚIE DE PLATĂ, document oficial expediat de organele fiscale în adresa contribuabililor privind necesitatea onorării obligațiilor fiscale.

SOMON, unitate monetară în Mongolia.

SONDAJ SOCIOLOGIC, metodă de analiză economică, demografică și sociologică și exercițiu de investigare a opiniei publice pe un subiect concret prin chestionare, conform unei metodici speciale, prin chestionare în scris.

SORT, termen economic de referință privind tipuri de materie primă, produse sau mărfuri.

SORTIMENT, termen economic de referință privind toată gama mărfurilor de același fel după formă și calitate.

SOȚI, noțiune juridică de referință privitor la două persoane de sex opus unite printr-o căsătorie civilă.

SPARE PARTS, cont de evidență contabilă a pieselor de rezervă ca active și pasive.

„**SPARGEREA**”, dezvoltarea integrală a pieței sau a unor segmente ale acesteia privind fluctuația bruscă a cererii sau a ofertei.

SPAȚIU AERIAN DESCHIS, parte a spațiului aerian terestru, aflat în afara apelor teritoriale ale statelor, în care au dreptul de zbor toate statele lumii.

SPAȚIU AERIAN, spațiul aerian al unui stat, încadrat în limitele hotarului terestru și acvatic al acestuia.

SPAȚIU ECONOMIC UNIC, teritoriu al unei uniuni statale, în care funcționează o legislație economică unică și este promovată o politică economică unică.

SPAȚIU LOCATIV SUPPLEMENTAR, spațiu locativ acordat de consiliile locale în edificiile administrate de ele pentru categorii aparte de cetățeni (bolnavi, oameni de știință, oameni creație și cultură, ș.a.).

SPAȚIU LOCATIV, suprafața totală a spațiilor aflate în casele de locuit și în edificiile cu destinație social-culturală, inclusiv instituții de învățământ, grădinițe, spitale, sanatorii, cu excepția bucătăriilor, camerelor de baie, spațiilor publice și altor dependențe auxiliare.

SPAȚIU VAMAL UNIC, teritoriu al unei uniuni statale, în care funcționează o legislație vamală unică și este promovată o politică vamală unică.

SPAȚIUL COSMIC, spațiu aerian, exploatarea este reglementată prin dreptul cosmic internațional.

SPĂLAREA BANILOR, infracțiune prevăzută de codul penal, care presupune introducerea de către infractori a banilor proveniți din activități criminale în circuit legal.

„**SPĂLAREA FERESTRELOR**”, proces de perfectare a bilanțului fiscal, pentru a-i conferi o valoare mai impresionantă la prezentarea cererii de solicitare a unui credit pe termen lung.

SPĂRGĂTOR DE GREVĂ, persoană care refuză să susțină greviștii și continuă să lucreze la întreprindere; persoane angajate de companie să lucreze pe perioada grevei.

SPECIAL DRAWING RIGHTS, mijloace de plată și de rezervă internaționale, emise de Fondul Valutar Internațional, cu funcție de monedă mondială.

SPECIALIZAREA INTERSTATALĂ A PRODUCȚIEI, în diviziunea mondială a muncii, concentrare în anumite țări din motive economice (volumuri mari de marfă, rentabilitate înaltă și profit mare) a fabricării unor bunuri consumate pe larg la scară mondială.

SPECIALIZAREA PRODUCȚIEI, formă de diviziune socială a muncii în sfera materială prin: specializare pe tipuri de produse finale (mărfuri de producție sau de larg consum), specializare pe piese (semifabricate, componente de completare) și specializare tehnologice (făină, zahăr, cocs, fontă).

SPECIFICAȚIE TEHNICĂ, condiție cuprinsă într-un document care stabilește cerințe față de un produs sau un serviciu (nivel de calitate, de performanță, de securitate sau dimensiunile, inclusiv cerințele față de denumirea cu care produsul este plasat pe piață), cerințele față de terminologie, simboluri, încercări și metode de încercare, ambalare, marcare sau etichetare, procedurile de evaluare a conformității; metode și procese de producție la fabricarea bunurilor.

SPECIMEN DE SEMNĂTURĂ, semnătură a unui ordonator de conturi în bancă, autentificată în trezorerie pentru instituții bugetare și la notar pentru companii private.

SPECULANT LA BURSĂ, agent intermediar pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare, care obține profit din diferența operațiilor de vânzare-cumpărare.

SPECULANT, agent intermediar pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare, care face speculă cu diferite mărfuri, produse, valută sau hârtii de valoare.

SPECULAȚIE CU ACTIVELE, metodă de concurență neloială și proces pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

SPECULAȚIE DE BURSĂ, termen economic de referință privind agiotajul bursier cu tranzacțiunile hârtiilor de valoare.

SPECULAȚIE, tranzacții de vânzare-cumpărare pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare cu scopul de a obține profit prin: speculații bursiere (operație de vânzare-cumpărare a mărfurilor), speculații valutare (operații cu valută), speculații financiare (operații bancare cu investiții, credite, hârtii de valoare).

SPIRALA INFLAȚIEI, metodă de analiză economică și proces privind interdependența dintre creșterea salariului, masa monetară și creșterea prețurilor.

SPIRIT ACTIV ÎN MUNCĂ, valorificarea potențialului intelectual și fizic al individului în procesul muncii.

SPLIT INVERSE, creșterea prețului nominal al acțiunilor unei companii prin transformare a câtorva acțiuni în una.

SPLIT, diminuarea prețului nominal al acțiunilor unei companii prin divizarea acestora în acțiuni cu prețul mai mic, pentru a fi mai lesne vândute.

SPONSOR, persoană fizică sau juridică care în parteneriat cu beneficiarul direct finanțează gratuit sau cofinanțează anumite activități.

SPOR DE PERICULOZITATE, adaos la salariu pentru condiții grele de muncă, de risc și nocive.

SPOR NATURAL AL POPULAȚIEI, metodă de analiză economică, demografică și sociologică și indicator privind mărimea absolută a creșterii populației într-o anumită perioadă de timp ca diferență dintre numărul persoanelor născute și celor decedate.

SPORIREA VENITURILOR, tip de operație cu hârtii de valoare de sporire a profitului de la ele, fără investiții suplimentare.

SPOT GOODS, tip de bunuri care sunt comercializate în cantități mari prin contracte viitoare la bursa din Londra: cacao, cafea, cereale, cartofi și zahăr.

SPOT RATE, cursul valutei în numerar, care servește drept bază pentru stabilirea cursului pentru ziua următoare.

SPOT, tip de tranzacție pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare privind: vân-

zarea bunurilor sau valutei cu livrarea imediată și achitarea integrală a costului acestora; stabilirea prețurilor la bunuri sau valută cu condiția să fie achitat integral a costul acestora.

„**SPRE FUND**”, (*cattierl*), termen utilizat între agenții intermediari pe piața hârtiilor de valoare, când scade brusc prețul hârtii de valoare.

SPREAD PROCENTUAL, profit sub formă de diferență dintre rata activelor și pasivelor, calculată în procente.

SPREAD TOTAL, tip de operație de vânzare-cumpărare a hârtiilor de valoare cu prețul la cumpărare mai mic decât cel de vânzare.

SPREAD, strategie opțională și supliment procentual obținut ca profit de la tranzacțiile pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare, aplicând metodele: spread vertical (operație concomitentă de vânzare-cumpărare a opțiunilor), spread garantat (profit împărțit proporțional între manager, broker și vânzătorii), spread orizontal (tip de operație de vânzare-cumpărare a opțiunilor), spread debit (tip de operație de vânzare-cumpărare a opțiunilor), spread credit (tip de operație de vânzare-cumpărare a opțiunilor).

SPREADER, intermediar la bursa comercială, care efectuează tranzacții concomitente de vânzare-cumpărare a contractelor de viitor cu termene de executare diferite.

SPREADING, tranzacție speculativă la de vânzare-cumpărare a contractelor de viitor pentru a obține profit în baza diferenței prețului de cost al acestor contracte.

SQUEEZE, situație pe piața financiară, când dobânda este la un nivel relativ înalt, dar și cererea de credite rămâne înaltă, orice gen de activitate pe piață care duce la creșterea concomitentă a cererii și nivelului prețurilor.

SQUEEZE, corner pentru o perioadă de timp de scurtă durată sau numai pentru un tip de marfă; Vezi Corner.

SSL, protocol în informatică *Secure Socket Layer* care este utilizat pentru efectuarea plăților prin intermediul mijloacelor TIC.

STABILIREA CURSULUI, proces zilnic privind prețul de circulație a unei unități bănești de valută străină, exprimat în unități bănești

naționale; la bursele internaționale stabilirea cursului are loc: în fiecare zi cursul valutei este ajustat la nivelul de vânzare-cumpărare în funcție de fluctuațiile pieței; pe piața aurului cursul este stabilit zilnic la ora 10.00 și ora 15.00; pe piața hârtiilor de valoare și a creditelor, cursul este stabilit la deschiderea operațiilor de vânzare-cumpărare.

STABILIREA PREȚURILOR ZONALE, practică în unele țări de stabilire a prețurilor la comercializarea mărfurilor în funcție de condițiile climatice sau distanța dintre producătorul de mărfuri și piața de desfacere.

STABILIREA RESPONSABILITĂȚII, în teoria managementului, metodă și proces de lucru.

STABILITATE SOCILĂĂ, într-o țară, stare stabilă a sistemului social constituit din institute sociale ale statului și societății civile, care funcționează eficient și se dezvoltă, păstrându-și intactă structura și indicatorii calitativi.

STABILITATEA BUGETULUI, buget de stat care fiind finanțat stabil și proporțional pe parcursul anului, asigură funcționarea normală a autorității publice, care își realizează atribuțiile în volum deplin la finanțarea activităților bugetare.

STABILITATEA CIRCULAȚIEI MONETARE, circulație eficientă și stabilă în țară a monedei naționale în numerar în conformitate cu circulația mărfurilor și masei monetare, masa monetară aflată în circulație la nivelul solicitat de legile de circulație a banilor.

STABILITATEA PREȚURILOR, Vezi Politică monetară și a creditelor.

STABILITATEA VALUTEI NAȚIONALE, caracter permanent și stabil al cursului monedei naționale, menținut de politica monetară și valutară înțeleaptă și eficientă de către Banca Națională.

STABILIZARE FINANCIARĂ, politică economică de stat, termen economic de referință și sistem de măsuri întreprinse de stat pentru a depăși deficitul bugetar, inflația galopantă sau hiperinflația; Vezi Politică monetară și a creditelor.

STAGFLAȚIE, proces și fenomen privind încetinirea sau lipsa completă a creșterii economiei naționale (stagnare), însoțit de devalorizare a monedei naționale (inflație).

STAGING OF AN ISSUE, pe piața hârtiilor de valoare, tip de operație de vânzare-cumpărare speculativă a activelor în termeni foarte reduși.

STAGNARE, stare a economiei unei țări, caracterizată prin stoparea creșterii producției și menținerea ei la un anumit nivel,

STAGNAREA PIETEI, (*move sideways*), fenomen și proces nefavorabil pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

STAND, instalație specială folosită pentru încercarea și controlul mașinilor noi, ieșite de la asamblare; loc amenajat cu vitrine, mese, panouri pentru etalarea obiectelor la expoziție sau într-o unitate comercială pentru publicitate și vânzare; locul brokerului și agentului intermediar în sală bursei pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

STANDARD DE BAZĂ, obiect cu indicatori tehnici și calități de consum cunoscute în general, care servește ca model inițial de comparație pentru elaborarea unor tipuri noi de acest fel de produs.

STANDARD EUROPEAN ARMONIZAT, standard european care este elaborat sub incidența unui mandat al Comisiei Europene și care transformă cerințele esențiale din directiva europeană de noua abordare în specificații tehnice pentru produsele din domeniul reglementat;

STANDARD INTERNAȚIONAL, standarde elaborate și puse în aplicare de către Organizația internațională în domeniul standardizării pentru a evalua indicatorii de dezvoltare a comerțului internațional.

STANDARD LA HÂRTII DE VALOARE, politică financiară de stat și acte legislative, documente normative care reglementează procesul de emitere a unui set de hârtii de valoare (acțiuni, obligațiuni de împrumut de stat).

STANDARD, norme de stat obligatorii aplicate în diferite domenii (sănătate publică, protecția muncii, executarea lucrărilor de construcție și

montaj, protecția contra incendiilor, securitatea nucleară ș.a.); normă sau ansamblu de norme tehnologice, care reglementează calitatea, caracteristicile, forma, metodele și procesele de fabricare ale unui produs; mostră sau model care servește drept etalon de fabricare sau producere; document oficial în care sunt consemnate aceste norme tehnologice.

STANDARDIZARE, politică economică de stat și cadru legislativ care stabilește norme unice de reglementare privind elaborarea, înregistrarea și aplicarea tuturor standardelor în țară.

STANDARDIZAREA DOCUMENTELOR BANCARE, politică bancară de stat și cadru legislativ care stabilește cerințe unice față de documentele aplicate în tranzacțiile bancare.

STANDBY CREDIT, tip de credit bancar acordat de FMI băncilor fondatoare pentru stabilizarea proceselor în economia țărilor de reședință.

STAREA DE SPIRIT A PIETEI HÂRTIILOR DE VALOARE, fluctuația cursului hârtiilor de valoare pe piața bursieră stabilit în funcție de factorii externi, dispozițiile de vânzare-cumpărare a agenților intermediari și reputația proprietarilor acestor active.

STAREA FINANCIARĂ A COMPANIEI, metodă de analiză economică și proces de evaluare a activității unei entități economice prin prisma indicatorilor economici și financiari: solvabilitate, competitivitate, dezvoltare durabilă, rentabilitate ș.a.

STAT ADRESAT, țara în care este expediată marfa.

STAT ASOCIAT, formă de colaborare dintre o uniune statală și unul care nu face parte din aceasta.

STAT CLERICAL, vezi Stat.

STAT CORPORATIV, vezi Stat.

STAT DE DREPT, stat democratic în care predomină supremația legii.

STAT DE ORIGINE, țara în care a fost produsă integral marfa.

STAT DE RETRIBUȚII, tip de document de evidență contabilă a salariilor și altor remunerații.

STAT DE TRANZIT, țara prin care tranzitează marfa expedită.

STAT EXPEDITOR, țara din care este expedită marfa.

STAT RANTIER, stat cu investiții mari în alte țări, care îi aduc dividende sau dobândă.

STAT UNITAR, vezi Stat.

STAT, sistem de instituții care asigură interesele societății.

STATE SUPORT CREDIT, politică de stat și metodă economică de susținere indirectă comerțului exterior la capitalul exporturi.

STATISTICA AFACERILOR, termen economic de referință privind utilizarea în business a metodelor statistice de analiză și evidență.

STATISTICĂ DEMOGRAFICĂ, politică de stat, proces și metodă de evidență numerică, culegere, prelucrare și valorificare a unor date legate de mișcarea populației (natalitate, nupțialitate, divorțuri, decese și alți indici), vârstă, sex, migrație, ocupație, calificare, profesie, educație, venituri, proprietate privată, domiciliu, locuință ș.a.

STATISTICĂ ECONOMICĂ, politică de stat și metodă de evidență numerică, culegere, prelucrare și valorificare a unui sistem de date legate de fenomenele sociale și procesele acare au loc în domeniul producției sociale.

STATISTICĂ, domeniu de cercetare și practică de lucru, care, folosind calculul probabilităților, studiază fenomenele de masă din punct de vedere cantitativ; proces și metodă de evidență numerică, culegere, prelucrare și valorificare a unor date legate de fenomene la scară generală într-un anumit domeniu: statistica de stat (sistem de indicatori la nivel de țară și/sau de unități administrativ-teritoriale), statistica bancară (indicatori despre activitatea băncilor), statistica bursieră (indicatori despre activitatea burselor), statistica investițiilor (indicatori despre activitatea investițională), statistică bugetară (indicatori despre evoluția procesului bugetar), statistica bugetului populației (indicatori despre venitul global,

consumul și cheltuielile la scară de familie), statistica vamală (indicatori privind operațiunile de import-export), statistica asigurărilor (indicatori despre activitatea companiilor de asigurare), statistică financiară (indicatori despre situația pe piața financiară).

STATUT CONSULAR, act normativ care stabilește că un oficiu consular este reprezentanța Republicii Moldova, care exercită funcții consulare în numele statului în cadrul circumscripției consulare respective pe teritoriul statului de reședință și are drept scop protejarea drepturilor și intereselor Republicii Moldova, cetățenilor săi (persoanelor fizice și juridice) potrivit legislației naționale a Republicii Moldova, practicii internaționale și în limitele admise de normele și principiile dreptului internațional.

STATUT FISCAL, cadrul legal care stabilește totalitatea relațiilor dintre contribuabil și stat.

STATUT JURIDIC, cadrul legal care stabilește totalitatea drepturilor, libertățile (datoria statului față de cetățean) și obligațiunile constituționale (datoria cetățeanului față de stat) ale cetățenilor.

STATUT MONETAR, politică financiară și monetară de stat și cadru legislativ, care prevede procesul de fabricare, repartizare, punere în circulație și scoatere din uz a monedelor metalice și bancnotelor valutei naționale.

STATUT, act normativ oficial, prin care se reglementează scopul, structura și modul de funcționare al unei societăți, asociații, organizații, companii, instituții.

STATUTUL AGENTULUI ECONOMIC, cadrul legal care stabilește totalitatea drepturilor, libertățile și responsabilitățile persoanei fizice sau juridice, înregistrate în calitate de agent de afaceri.

STATUTUL ANTREPRENORULUI, cadrul legal care stabilește totalitatea drepturilor, libertățile și responsabilitățile omului de afaceri.

STATUTUL BĂNCII, Vezi Statutul agentului economic.

STATUTUL CONSTITUȚIONAL AL CETĂȚEANULUI, Vezi Statut juridic.

STATUTUL ÎNTREPRINDERII, Vezi Statutul agentului economic.

STATUTUL JURIDIC AL PERSOANEI, Vezi Statut juridic.

STATUTUL ORGANIZAȚIEI INTERNAȚIONALE, în conformitate cu dreptul internațional, organizațiile internaționale activează în baza convențiilor multilaterale sau a altor acte semnate de fondatori, care includ o serie de prevederi obligatorii: caracterul și conținutul activității, obiectivele și sarcinile principale, organul suprem de conducere, organul executiv, secretariatul, primirea de noi membri, activitatea financiară, locul de reședință și alte chestiuni organizatorice.

STATUTUL SOCIETĂȚII PE ACȚIUNI, Vezi Statutul agentului economic.

STAȚIONARE NEPRODUCTIVĂ, noțiune economică de referință privind criteriile de clasificare a formelor de încetare forțată a proceselor de producere a bunurilor.

STEMĂ DE STAT, vezi Stemă.

STEMĂ, termen juridic de referință în heraldică privind un semn de nobleță simbolic al unei țări, unui oraș, instituții sau organizații, aplicat pe drapele, ștampile, blanchete, monede, medalii.

STEVEDORE WORKS, lucrări de încărcare – descărcare a navelor maritime, care se execută în conformitate cu contractul de transportare a mărfurilor.

STEVEDORE, companie care acordă servicii de încărcare-descărcare a mărfurilor într-un port maritim.

STIL CORPORATIV, metodă de marketing, de utilizare a însemnelor corporative, inclusiv procedeul styling, pentru a câștiga lupta pentru piață în concurență cu alți agenți economici de profil.

STIL DE AFACERI, norme internaționale de comportare în comunicarea de afaceri.

STIL MANAGERIAL, metode de comportare a managerului principal în relațiile cu subalternii pentru a asigura îndeplinire obiectivelor de producție: stil autoritar (subalternii sunt atrași prin constrângere în muncă), stil demo-

cratic (subalternii sunt atrași prin convingere în muncă), stil liberal (subalternii au libertate deplină).

STIMULARE ECONOMICĂ, Vezi Stimulare materială.

STIMULARE MATERIALĂ, în management, forme și metode de cointeresare materială a lucrătorilor în funcție de rezultatul muncii (volum și calitate, creativitate și inovație).

STIMULAREA DESFACERII, în managementul și marketingul afacerilor, condiții, forme și metode de promovarea mărfurilor pe piață prin: rabat promoțional la mărfuri, concursuri și loterii pentru cumpărători, vânzări în credit.

STIMULAREA MUNCII, Vezi Stimulare materială.

STIMULAREA OPERAȚIILOR DE EXPORT, politică economică de stat și metode de promovare a mărfurilor pe piață externă prin: subvenționare, înlesniri la credite preferențiale, facilități vamale și fiscale, suport informațional, suport juridic, suport diplomatic.

STIMULAREA VÂNZĂRII MĂRFURILOR, în managementul comercial și marketingul afacerilor, condiții, forme și metode de promovare și vânzarea mărfurilor pe piață, stimularea cererii cumpărătorilor pe piață.

STINGEREA DATORIEI, Vezi Achitare.

STINGEREA OBLIGAȚIILOR, retragerea obligațiilor cu achitarea nominalului către posesorii acestor titluri de valoare.

STOC DE ASIGURARE, cantitate de rezervă de materie primă și producție neterminată, păstrată în depozite.

STOC DE PRODUCȚIE, rezervă de bunuri materiale – materie primă și semifabricate la depozitele companiei, care asigură funcționarea continuă a procesului de producere sau de construcție.

STOC DE SIGURANȚĂ, rezervă de bunuri materiale, aflate în spațiile de depozitare ale unei companii și destinate pentru utilizare într-o perioadă de criză în aprovizionare.

STOC DISPONIBIL, evidență curentă a producție gata, transmisă la depozit.

STOCKIST, companie comercială care efectuează operații de import-export în țara importatoare în baza unui acord de consignatie.

STOCK-MASTER, secție specială la bursa de fonduri, care asigură participanții tranzacțiilor bursiere cu toată informația privitor la hârtiile de valoare propuse spre vânzare-cumpărare, sistem electron de stocare a acestei informații.

„**STOP – ÎNAINTE**”, politică economică de stat inconsecventă de stimulare și de restricție a afacerilor.

„**STOP-ORDIN**”, indicație primită de broker de la client privind prețul acceptabil de tranzacție la bursă.

„**STOP-PREȚ**”, indicație primită de broker de la client privind prețul acceptabil de la care să inițieze operația de vânzare-cumpărare pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

„**STOP-PROMPT**”, indicație dată unei nave închiriate de a fi gată să încarce marfa conform contractului navlu.

STORNARE, diminuarea portofoliului de asigurări de viață a persoanelor fizice în urma rezilierii polițelor dat fiind că nu au fost achitate primele de asigurare de către clienți.

STORNO, metodă de corectare a greșelilor comise în evidența contabilă.

STRADDLE, strategie pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare de procurare a opțiunilor.

STRANGLE, strategie pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare de vânzare-cumpărare a opțiunilor la prețuri diferite, dar la aceeași scadență.

STRAP, strategie pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare de procurare a opțiunilor într-un volum mai mare decât volumul opțiunilor vândute.

STRATEGIA MARKETINGULUI, concepție de marketing, proces și plan de acțiuni dezvoltate pentru cucerirea în continuare a noi segmente ale pieței, promovarea insistentă a mărfurilor, satisfacerea cererii și obținerea unui profit maximal.

STRATEGIE BANCARĂ, concepție și plan de acțiuni de dezvoltare a unei bănci.

STRATEGIE DE CONCURENȚĂ, concepție și plan de acțiuni defensive și ofensive derulate cu scopul de a menține o situație stabilă pe piață în condițiile unei concurențe agresive din partea concurenților.

STRATEGIE DE PIAȚĂ, proces de evaluare și analiză în marketing; parte componentă a strategiei marketingului și activități de cucerire a segmentelor noi de piață în baza: marketing nediferențiat, marketing diferențiat și/sau marketing concentrat.

STRATEGIE ECONOMICĂ, politică de stat și concepție pe termen lung de dezvoltare social-economică a țării raportate la diferite niveluri ale sistemului economic.

STRATIFICARE SOCIALĂ, doctrină și teorie socială privind principalele criterii de diferențiere și inegalitate socială, în baza căreia societatea este diferențiată pe grupe sociale, după sociologul american B. Barber, aceste criterii sunt 6 la număr: prestigiul social, profesia, puterea și forța; profitul sau averea; educația sau cunoștințele; puritatea confesională; starea rudelor; apartenența etnică.

STRÂMTOARE INTERNAȚIONALĂ, spații acvatice naturale dintre mări și oceane, prin care trece transportul maritim internațional (strâmtoarea Magelan, strâmtoarea Gibraltar, Marea Baltică și Marea Neagră), și cad sub incidența Convenției Națiunilor Unite asupra Dreptului Mării semnată la Montego Bay, la 10 dec. 1982.

„**STRÂNGERE DE MÂNĂ DE AUR**”, remunerare substanțială a unei persoane din conducerea companiei (pentru a evita un scandal public) sau cu ieșirea la pensie, înainte de termenul stabilit.

STRICT SECRET, grad de secretizare atribuit informațiilor a căror divulgare neautorizată poate aduce prejudicii deosebit de grave intereselor și/sau securității Republicii Moldova;

„**STRIGARE**”, (*shot*), procedeu de vânzare cu voce tare în cadrul tranzacțiilor bursiere.

STRIP, procurarea acțiunilor pentru a obține profit.

„STROPIRE CU NOROI”, procedeu de apărare contra achizițiilor adversare prin publicitate „neagră”.

STRUCTURA CAPITALULUI, metodă de analiză economică și indicator privind raportul dintre: părțile componente ale capitalului; raportul dintre volumul acțiunilor, obligațiunilor.

STRUCTURA ECONOMICĂ, metodă de analiză economică și relații între sectoarele primar, secundar și terțiar ale unei economii privind: elementele economiei de producere, repartizare, distribuire și consum; scenariile de evoluare ale acesteia; analiza datelor și ordonarea acestora; analiza descriptivă și teoretică a situației; relațiile interne și externe care apar în economie în funcție de factorii demografic, mediul fizic, cadrul instituțional și politic din țară.

STRUCTURA FORȚEI DE MUNCĂ DUPĂ GEN, Vezi Structură social-demografică.

STRUCTURA FORȚEI DE MUNCĂ DUPĂ VÂRSTĂ, principiu și criteriu de repartizare a resurselor de muncă după vârstă: tineret (16-29 ani), adulți (30-49 ani), înainte de pensie și pensionari angajați în câmpul muncii.

STRUCTURA MASEI MONETARE, raportul dintre diferite tipuri de bancnote și monede aflate în circulația monetară națională.

STRUCTURA ORGANICĂ A CAPITALULUI, metodă de analiză economică și indicator privind raportul dintre prețul fondurilor fixe și numărul de angajați; structura tehnică a capitalului.

STRUCTURA ORGANIZAȚIONALĂ A BĂNCII, obiect și instrument managerial de gestionare a unei instituție bancare de profil, care se bazează pe strategia de dezvoltare a entității.

STRUCTURA PIETEI, termen economic de referință privind spațiul economic și geografic în care se confruntă cererea și oferta de mărfuri, servicii și hârtii de valoare, prin intermediul operațiilor de vânzare-cumpărare.

STRUCTURA POPULAȚIEI DUPĂ GEN, Vezi Structură social-demografică.

STRUCTURA POPULAȚIEI DUPĂ NIVELUL DE STUDII, Vezi Structură social-demografică.

STRUCTURA PREȚURILOR, metodă de analiză economică și indicator privind totalitatea elementelor cheltuite și venitul incluse în costul unui bun fabricat sau produs.

STRUCTURA PRODUCȚIEI, concept de structură organizatorică a unei companii, determinat de profilul, domeniul de aplicare, industria, specializarea tehnologică, mărimea unităților principale (ateliere, hale și locuri de producție), unități auxiliare, departamente funcționale, organisme de conducere și laboratoare.

STRUCTURA SALARIULUI, totalitatea tipurilor de remunerare achitate unui angajat, conform contractului de muncă încheiat cu angajatorul.

STRUCTURĂ FINANCIARĂ, metodă de analiză economică privind structura conform evidența contabilă a activelor și pasivelor unei persoane juridice - companie, instituție, întreprindere, bancă, organizație, cooperativă, asociație.

STRUCTURĂ FUNCȚIONALĂ, subdiviziuni ale unei companii, care asigură buna funcționare a acesteia: structurile de producție, structurile de aprovizionare și desfacere, serviciul evidență contabilă, serviciul planificare economică, serviciul resurse umane, serviciul juridic, serviciul logistică ș.a.

STRUCTURĂ MANGERIALĂ, structura de organizare a întreprinderii, care are la bază structură matricială de management, bazată pe structuri de bază (structuri liniare de producție, structuri manageriale, structuri funcționale) sau structuri hibride (diferite combinații de structuri de bază).

STRUCTURĂ MATRICIALĂ DE MANAGEMENT, metodă de organizare a activității într-o companie, entitatea fiind divizată în structuri funcționale după principii atribuțiilor și competențelor.

STRUCTURĂ SOCIALĂ, ansamblu de relații relativ stabile, prin care caracterizează sistemul social al unei societăți, alcătuit din comunitățile, colectivitățile, clasele, păturile, grupurile și categoriile sociale existente într-o anumită perioadă de timp.

STRUCTURĂ SOCIAL-DEMOGRAFICĂ, principiu și criteriu de repartizare a populației după vârstă, gen, familie, studii și alți indicatori demografici.

STUDIERE TEHNICĂ, proces de cercetare al experților în domeniu privind oferta și cererea activelor pe piața hârtiilor de valoare.

STUDIAREA BREVETELOR DE INVENȚIE, metodă de evaluare și proces de cercetare a veridicității inovației propuse spre brevetare.

STUDIAREA CONJUNCTURII, proces de marketing și metodă de analiză a situației pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

STUDIAREA PIEȚEI, metodă de analiză economică și proces de cercetare a pieței bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

STUDIU DE FEZABILITATE, proces de cercetare, evaluare și fundamentare tehnico-economică a raționalității implementării unui proiect.

STUDIU ÎN CONDIȚIILE PIEȚEI, etapă de lucru la elaborare a unei mostre de marfă și a unei strategii de marketing în vederea plasării pe piață a acestui bun.

STYLING, în designul industrial, forma și aspectul exterior al unui obiect elaborat în conformitate cu legile esteticii și conceptul de utilitate al acestuia, făcându-l inconfundabil cu alte obiecte de acest tip.

SUBANTREPRENOR, persoană fizică sau juridică antrenată pe bază de contract în activități de construcție și montaj speciale de către antreprenorul general.

SUBARENDĂ, clauză contractuală între arendator și arendaș, care prevede transmiterea de către arendaș a bunului arendat către o a treia persoană; transmiterea în arendă de către arendator a unui bun arendat deja, dacă contractul respectiv prevede așa clauză, Vezi Cesiunea dreptului de arendă.

SUBCONT, tip de cont analitic, instituit de compania principală pentru filialele sale: subcont de împrumut, subcont corespondent, subcont curent, subcont de decontare.

SUBCONTRACTING, transmiterea unei procure pentru anumite operații materiale sau

financiare unei alte persoane, dacă procura prevede așa ceva.

SUBDIVIZIUNE A RAMURII, totalitatea companiilor antrenate în comun în producerea unor bunuri, fiecare din ele fiind specializate în efectuarea unor anumite tipuri de operații tehnologice.

SUBDIVIZIUNE SEPARATĂ, structură funcțională cu un anumit grad de autonomie în baza procurii a unei companii, amplasată în altă localitate.

SUBDIVIZIUNE STRATEGICĂ, Vezi Subdiviziune separată.

SUBDIVIZIUNE, structură funcțională în cadrul unei companii.

SUBESTIMARE, termen economic de referință privind o estimare a unor bunuri sub valoarea lor reală.

SUBESTIMAREA HÂRTII DE VALOARE, emisie de hârtii de valoare la un preț mai mic decât prețul lor pe piață.

SUBVALUARE, evaluarea unor bunuri la un preț mai mic decât cel real.

SUBFURNIZOR, persoană fizică sau juridică antrenată pe bază de contract în activități de furnizare a bunurilor într-o afacere de către furnizorul general.

SUBIECȚII ACTIVITĂȚII INVESTIȚIONALE, cadru legislativ, prin care toți participanții la procesele investiționale sunt declarați subiecți în domeniu: bănci creditoare, fonduri de investiții, agenți economici beneficiari, companii de intermediari, companii de proiectări, companii de construcții, producători de mijloace de producție, companii de asigurări și alți subiecți implicați în acordarea împrumuturilor investiționale și valorificarea acestora.

SUBIECȚII ANTREPRENORIATULUI MIC, persoane fizice - cetățean autohton sau străin, apatrid, care desfășoară o activitate de antreprenorial în conformitate cu legislația în vigoare, fără drept de persoană juridică.

SUBIECȚII DE DREPT, o persoană fizică sau juridică, care în conformitate cu legislația, este în drept să posede și să realizeze direct sau prin mandat, niște drepturi și obligațiuni juridice.

SUBIECȚII DREPTULUI DE ANTREPRENORIAL, o persoană fizică cetățean autohton sau străin, un apatrid ori un grup de persoane, cere desfășoară o activitate de antreprenorial în conformitate cu legislația în vigoare.

SUBIECȚII DREPTULUI INTERNAȚIONAL, în conformitate cu dreptul internațional, persoană juridică la nivel de stat, care participă la relațiile internaționale în baza drepturilor și obligațiilor asumate în urma semnării unor acorduri internaționale bilaterale sau multilaterale.

SUBIECȚII RAPORTURILOR DE DREPT CIVIL, persoane care au drepturi civile și este purtătoare de obligațiuni civile în legătură cu desfășurarea unor relații civile.

SUBIECȚII RELAȚIILOR ECONOMICE, participanții legăturilor reciproce, la care participă aceștia pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare; agent economic, care desfășoară activitate de antreprenorial.

SUBLET, transmiterea contractului charter pentru executare de către un arendaș altui arendaș integral cu toate obligațiunile asumate contractual de către primul.

SUBMINARE ECONOMICĂ, acțiuni subversive întreprinse de un stat împotriva economiei altui stat.

SUBORDINATE DEBT, tip de datorie a unei companii formată în urma emisiilor titlurilor de valoare.

SUBORDONARE ADMINISTRATIVĂ, principiu de repartizare a funcțiilor pe orizontală și verticală într-un domeniu de stat.

SUBORDONARE FUNCȚIONALĂ, în management, conlucrare funcțională a angajaților unei companii.

SUBORDONARE LINIARĂ, în management, ierarhizarea pe verticală a responsabilităților angajaților unei companii.

SUBORDONARE, în management, principiu de relații de afaceri între subalterni și conducători – manageri de diferite trepte.

SUBPROIECTANT, organizație de proiectare angajată pe bază de contract de către proiectantul general pentru a executa anumite lucrări de fezabilitate și proiectare.

SUBSCRIERE DESCHISĂ LA ACȚIUNI, Vezi *Subscriere*.

SUBSCRIERE ÎNCHISĂ, înscriere prealabilă fără anunț public, pentru a procura acțiuni dintr-un lot care se preconizează a fi plasat pe piața hârtiilor de valoare.

SUBSCRIERE LA HÂRTII DE VALOARE, Vezi *Subscriere*.

SUBSCRIERE LA ÎMPRUMUT, Vezi *Subscriere*.

SUBSCRIERE PUBLICĂ LA ACȚIUNI, procedură și mod de vânzare a hârtiilor de valoare.

SUBSCRIERE, înscriere prealabilă pentru a procura acțiuni dintr-un lot care se preconizează a fi plasat pe piața hârtiilor de valoare; suma achiziționată de organizatorii emisiei în urma vânzării hârtiilor de valoare.

SUBSISTEM DE PLANIFICARE ȘI CONTROL, conform *MANAGEMENT* ului afacerilor, subdiviziune specializată a unei companii, care deține toată informația din unitățile de producție și, în baza acesteia, monitorizează procesele.

SUBSOL, toate rocile mai vechi decât stratul actual de sol, aflate sub nivelul lui, unde s-ar afla resurse minerale.

SUBSTANDARD ASSETS, termen economic de referință privind activele unei companii sub formă de granturi, privilegii, avantaje, care îi influențează pozitiv activitatea economică.

SUBSTITUIRE DE IMPORT, tip de politică de stat autarhică privind înlocuirea produselor de import cu cele fabricate în țară.

SUBSTITUIREA EXECUTĂRII, noțiune juridică și economică de referință privind o metodă și o operație de stingere a unei datorii creditoare.

SUBSTITUT, propunere pe piață a unui bun cu calități inferioare, față de același tip de marfă, dar cu indici de calități mai înalți; clauză contractuală la navlu, care permite înlocuirea unei nave arendate cu alta.

SUBVENȚIE A PREȚURILOR, termen economic de referință privind un stimulent financiar din partea statului pentru a menține

producerea unor bunuri necesare, dar cu cost ridicat.

SUBVENȚIE, ajutor bănesc legat de asigurarea obligațiilor prestabilite; fonduri nerambursabile alocate pentru a compensa excesul de cheltuieli față de venituri; indemnizație în numerar sau în natură; ajutor bănesc nerambursabil de acordat din bugetul de stat către anumiți agenți economici, companii, întreprinderi cu scopul atenuării efectelor sociale și financiare ale modificărilor economice de structură: subvenții la import (atragera investițiilor și tehnologiilor performante), subvenții al export (promovarea mărfurilor pe piața internațională), subvenții la investiții (stimularea producătorilor), subvenții la produse (mărfuri alimentare, mărfuri de larg consum), subvenții la producere (stimularea fabricării unor bunuri de interes național).

SUBVENȚII BUGETARE, Vezi subvenție.

SUBVENȚII LA EXPORT, metodă și proces de stimulare a exportului mărfurilor autohtone de către stat.

SUCCESIUNE ÎN DREPTURI STATALE, transmiterea drepturilor și obligațiilor unui stat dispărut către un nou stat format.

SUCCESIUNE ÎN DREPTURI GENERALĂ, Vezi Succesiune în drepturi.

SUCCESIUNE ÎN DREPTURI GUVERNAMENTALĂ, asigurarea continuității executive a guvernului prin transmiterea drepturilor și obligațiilor unui cabinet de miniștri demisionat către un nou cabinet de miniștri constituit.

SUCCESIUNE ÎN DREPTURI PARTICULARĂ, Vezi Succesiune în drepturi.

SUCCESIUNE ÎN DREPTURI PROCESUALĂ, Vezi Succesiune în drepturi.

SUCCESIUNE ÎN DREPTURI, transmiterea drepturilor și obligațiilor de la o persoană fizică sau juridică la altă persoană fizică sau juridică în baza unei legi, unui contract sau altui temei juridic.

SUCCESIUNEA CONDUCERII, continuarea de către un conducător a activităților economice și de altă natură, derulate de predecesorul său.

SUCCESIUNEA MOȘTENIRII, normă de drept civil care stabilește ordinea și consecutivitatea de intrare în posesiunea bunurilor moștenite de către moștenitorii de toate nivelele.

SUCCESIUNE, termen juridic de referință privind o avere sau un activ, lăsate ca moștenire; transmitere a unor drepturi și obligațiuni ale defunctului urmașilor acestuia.

SUCURSALĂ A BĂNCII, filială autonomă a unei instituție bancară de profil în teren.

SUM, unitate monetară în Uzbekistan.

SUMĂ DE RĂSCUMPĂRARE, sumă de bani plătită de asigurat la retragerea anticipată a poliței.

SUMĂ ÎNCASATĂ DIN VÂNZAREA PRODUCȚIEI, vezi Încasare totală.

SUMĂ, cantitate de bani, care poate fi: sumă neto; suma unui credit acordat; sumă nominală; sumă forfetară, avans spre decontare, valoarea asigurării; „sume deosebite”.

SUME DEBITOARE, datorii ne achitate ale partenerilor economici unul către altul în cadrul relațiilor de afaceri.

SUPARVEGHERE BANCARĂ, control asupra activității băncilor comerciale din partea băncii naționale; control din partea instituției bancare de profil asupra procesului de valorificare a creditelor acordate clienților.

SUPERARBITRU, președintele tribunalului de arbitraj.

SUPERCARGO, persoana de încredere a companiei cargo, care însoțește marfa deosebit de prețioasă pe tot traseul de transportare.

SUPERMAGAZIN, (*supermarket*), unitate comercială cu amănuntul urbană, cu suprafața de la 250 mp până la 2000 mp, reprezentativă pentru comerțul cu mărfuri alimentare: auto-servire, plata mărfurilor la casele de marcat amplasate la ieșire, construcție, de regulă, pe un singur nivel și amplasare în zonele de locuit de cartier. Unele supermagazine fac parte din rețele naționale sau internaționale. Ele oferă produse la preț convenabil și încearcă să obțină profit prin volumul mare de produse vândute.

SUPERMARKET, mare întreprindere comercială an mărfurilor de larg consum cu regim de autoservire, iar în ultima perioadă, și cu achitarea pe propria răspundere a costurilor la mărfurile achiziționate.

SUPLIMENT GARANTAT LA SALARIU, adaos la salariu în caz de ne îndeplinire a normei minime de muncă.

SUPLIMENT LA SALARIU, sumă plătită suplimentar pentru munca realizată calitativ și în termen.

SUPLIMENT ȘI ADAOS LA SALARIU, adaos la salariu pentru calificare înaltă, acces la secretul de stat, titluri onorifice, grade științifice, grade didactice, muncă peste orar ș.a.

SUPLINIREA DEPOZITULUI, vărsăminte suplimentare pe contul unui depozit bancar deschis anterior.

„**SUPRA CURS**”, tip de operație contrar așteptărilor la o licitație pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

„**SUPRA NOMINAL**”, hârtii de valoare realizate mai scump decât valoarea lor nominală; tip de hârtii de valoare, a căror preț de piață este mai mare decât valoarea lor nominală.

„**SUPRA PIAȚĂ**”, termen economic de referință despre prețul propus mai mare pentru un tip de marfă decât oferta de pe piață.

SUPRAACUMULARE, sporirea nejustificată a capitalului fix în economie duce la exces de capacități de producție neutilizate, creșterea șomajului și stagnare economică.

SUPRAFAȚA TOTALĂ A BLOCURILOR LOCATIVE, suprafața totală a spațiilor aflate în casele de locuit, inclusiv bucătării, camere de baie, toalete și altor dependențe auxiliare, cu excepția ascensoarelor, balcoanelor, spațiilor publice și alte spații ne locuibile.

SUPRAÎNCĂLZIREA ECONOMIEI, situație critică în economie, când în pofda creșterii cererii, concomitent cresc și prețurile la bunuri.

SUPRALIVRARE, livrare a mărfurilor sau a mijloacelor de producție peste prevederile contractului, nu este de dorit dat fiind că poate aduce prejudicii economic și financiare destinatarului.

SUPRAPRODUCȚIE, producție de mărfuri în cantitate care la desfacere depășesc posibilitățile de cumpărare a consumatorilor.

SUPRAPROFIT DE MONOPOL, formă specifică de profit obținut în producție datorită concentrării monopoliste a capitalului, surselor de materii prime, capitalului bancar și comercializării bunurilor pe piață; profit suplimentar obținut peste media pe ramură de o companie grație implementării unor metode progresive de producție, micșorarea prețului de cost și sporirea rentabilității.

SUPRAURBANIZARE, concentrarea majorității populației în orașele mari, formând aglomerații urbane.

SUPRAVEGHERE ADMINISTRATIVĂ, tip de monitorizare juridică a comportamentului unor categorii de persoane.

SUPRAVEGHERE DE AUTOR, Vezi Supraveghere în construcții.

SUPRAVEGHERE DE CARANTINĂ, monitorizare administrativă a implementării activităților de prevenire a răspândirii agenților fitopatogeni de pe lista celor aflate în carantină.

SUPRAVEGHERE DE MARCAJ, monitorizare specializată din partea statului a procesului de fabricare a aliajelor din metale nobile și corespunderii titlurilor acestor aliaje la obiectele confecționate.

SUPRAVEGHERE EXERCITATĂ DE PROCUROR, monitorizare din partea organelor procuraturii a executării legislației în diverse domenii.

SUPRAVEGHERE ÎN CONSTRUCȚII, proces de monitorizare a unei construcții în vederea corespunderii lucrărilor în conformitate cu proiectul și asupra calității lucrărilor efectuate.

SUPRAVEGHERE JUDICIARĂ, monitorizare asupra activității instanțelor de judecată privind respectarea aplicării corecte a legislației la examinarea proceselor pe tot parcursul procesului.

SUPRAVEGHERE SANITARĂ, monitorizare administrativă din partea statului a respectării normelor sanitare privind starea apei, aerului, alimentelor, localității.

SUPRAVEGHERE ȘI CONTROL, proces de monitorizare a implementării unei decizii, hotărâri, dispoziții sau ordin.

SUPRAVEGHERE VETERINARĂ ȘI SANITARĂ, proces de monitorizare administrativă a situației în sectorul zootehnic privind calitatea produselor animaliere.

SUPRAVEGHERE, proces de management în baza hotărâri de instanță a unei companii aflate în stare de faliment; termen juridic de referință privind o formă a organelor de stat de monitorizare a respectării legislației: supraveghere constituțională, supraveghere juridică, supraveghere sanitară, supraveghere ecologică, ș.a.

SUPRAVEGHEREA INSTITUȚIILOR DE ASIGURARE, monitorizare administrativă din partea statului asupra activității companiilor de asigurare.

SUPRAVEGHETOR, persoană desemnată de organele de stat sau partidele politice și alte organizații obștești pentru a supraveghea procesul electoral în teritoriu.

SUPRAVIETUIREA SISTEMULUI, în management, funcționarea sistemului în toate condițiile de schimbări ale mediului.

SUPREMAȚIA LEGII, caracterul prioritar a Constituției și legilor față de actele normative.

SUPRIMAREA POSTULUI, termen juridic de referință privind temeiul pentru încetare a contractului individual de muncă prin concediere în circumstanțe ce nu depind de voința părților în legătură cu reducerea numărului sau a statelor de personal.

SUPUȘENIE, denumirea cetățeniei într-un stat monarhic.

SUROGAT MONETAR, active emise de stat (acțiuni, obligațiuni), care pretind să substituie moneda națională.

SUROGAT, un bun de calitate inferioară, contrafăcut și promovat ca un bun de calitate veritabilă.

SURPLUS DE CAPITAL, mărime excedentară a capitalului existent față de necesitățile de capital pentru realizarea unui proiect investițional.

SURPLUS DE CERERE, depășirea solicitărilor asupra ofertei pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

SURPLUS DE CREDITE, depășirea ofertelor de credite propuse pe piață față de volumul solicitat de piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

SURPLUS DE OFERTĂ, depășirea ofertei asupra solicitărilor pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

SURPLUS DE PRODUCȚIE, tip de indicator de analiză economică și situație pe piața bunurilor, când oferta depășește solicitarea cumpărătorilor.

SURPLUS ÎN CIRCULAȚIE, prisos mijloace circulante într-o companie peste nivelul strict necesar.

SURPLUS ÎN NUMERAR, sumă de bani în casieria companiei, peste suma stabilită de normativ.

SURPLUS PENTRU CUMPĂRĂTOR, diferența în favoarea cumpărătorului obținută dintre plata anunțată și cea reală la achiziționarea unui obiect.

SURPLUSUL CONSUMATORULUI, diferența în favoarea consumatorului obținută dintre plata pe care o poate face pentru a procura un bun și cea reală la achiziționarea acestuia.

SURPLUSUL PRODUCĂTORULUI, diferența în favoarea producătorului obținută dintre plata pe care o poate solicita pentru a desface un bun și cea minimală pe care i-o acordă cumpărătorul la achiziționarea acestuia.

SURSĂ DE IMPOZITARE, venituri obținute din producerea bunurilor, prestarea serviciilor și comercializarea hârtiilor de valoare, perceperea taxelor vamale, gestionarea bunurilor patrimoniale și alte surse supuse impozitării.

SURSE DE PERICOL SPORIT, activități umane sau procese naturale, care decurg cu risc sporit pentru mediul înconjurător și participanții la ele.

SURSELE DE FINANȚARE A ȘTIINȚEI ȘI INOVAȚIILOR, proces de finanțare a insti-

tuțiilor de cercetare și de inovare din mijloacele bugetare și granturile donatorilor externi prin concurs, sursele proprii și ofertele companiilor private.

SURSELE ECONOMICE ALE PROTECȚIEI SOCIALE, metodă de analiză economică și proces fiscal de acumulare a mijloacelor bănești pentru onorarea de către stat a nevoilor din acest domeniu.

SURSELE MIJLOACELOR CIRCULANTE, mijloace proprii, credite, investiții, donații și alte surse, utilizate pentru constituirea și gestionarea fondurilor circulante de producție.

SUSPENDAREA ANTICIPATĂ A CONTRACTULUI, încetarea înainte de termen a unui acord prin înțelegerea părților sau din voința uneia din părți.

SUSPENDAREA ANTICIPATĂ A POLIȚEI DE ASIGURARE, Vezi Suspendarea anticipată a contractului.

„**SUȘȚINERE PLATĂ**”, metodă și tactică de marketing bancar, proces artificial de menținere stabilă a creșterii sau scăderii cursului de schimb valutar.

SUȘȚINERE SOCIALĂ, măsuri legale întreprinse de stat în vederea protecției păturilor nevoiașe de populație ale societății

SUVERANITATEA ECONOMICĂ A CONSUMATORULUI, cadru legislativ caracteristic economiei de piață și drept al consumatorului de a alege liber mărfurile și serviciile de care are nevoie, precum și procurarea acestora în funcție de capacitățile de cumpărare.

SUVERANITATEA ECONOMICĂ A PRODUCĂTORULUI, cadru legislativ caracteristic economiei de piață și drept al producătorului de a alege de sine stătător domeniul de activitate economică, forma și metodele de activitate.

SUVERANITATEA ECONOMICĂ A STATULUI, cel mai înalt grad de independență a unui stat în domeniul economic.

SUVERANITATEA POPORULUI, element al democrației, consfințit prin constituție.

SUVEYOR RIPORT, comunicare în scris a unui expert privind evaluarea riscurilor, care

au fost propuse pentru a fi asigurate spre a exclude interesul speculativ al unui contract de asigurare.

SUVEYOR, expert în domeniu, care la solicitarea unei companii de asigurări, evaluează riscurile, care au fost propuse pentru a fi asigurate spre a exclude interesul speculativ al unui contract de asigurare; expert care evaluează starea tehnică a unei nave, marfa încărcată; agent de asigurări care examinează averea acceptată pentru asigurare.

SWAP, operații de schimb a valutei sau a hârtiilor de valoare naționale în valută străină sau hârtii de valoare străine cu schimbarea lor obligatorie inversă peste un anumit termen.

SWAPING, proces și operație la bursa hârtiilor de valoare de vânzare-cumpărare și imediat de cumpărare-vânzare a activelor, pentru a evita impozitarea hârtiilor de valoare.

SWIFT, Asociația Telecomunicații Interbancare Internaționale, specializată în operații bancare electronice, în care sunt înregistrați 2900 de bănci partenere din 66 de țări, a fost fondată în 1977 cu sediul la Bruxelles.

SWINDLE PONCA, tip de afacere murdară pe piața bursei.

SWING, plafon reciproc recunoscut de părțile contractante privind acordarea a unui credit în cliring, iar în caz de depășire a limitei, acordarea creditului poate fi sistată.

SWITCH DEALER, persoană juridică SPECIALIZATĂ ÎNTR-UN TIP DE OPERAȚII CU ACTIVE pe piața hârtiilor de valoare.

SWITCH, operații valutare sau cu hârtii de valoare cu schimbarea obligațiunilor participanților la aceste tranzacții.

SWOPTION, operație de combinare a unui swaping cu o opțiune.

— Ș —

ȘANTAJ, infracțiune penală, care face parte din grupul infracțiunilor contra libertății persoanei; noțiune juridică privind constrângerea exercitată asupra cuiva, prin amenințarea cu divulgarea unui secret compromițător sau prin alte mijloace de intimidare, cu scopul de a dobândi în mod fraudulos un folos, bani sau favoruri pentru sine sau pentru alt cineva.

„**ȘARPELE VALUTAR EUROPEAN**”, regim de coordonare a fluctuației monedelor forte ală statelor UE.

ȘCOALA ECONOMICĂ A SOCIALISMULUI UTOPIC, doctrină și ideologie economică, apărută în Evul Mediu.

ȘCOALA ECONOMICĂ AUSTRIACĂ, doctrină și ideologie economică, care promovează teoria utilității marginale.

ȘCOALA ECONOMICĂ CLASICĂ, doctrină și ideologie economică, sec. XVII-XIX, care susține că principala sursă de avere a țării este producția.

ȘCOALA ECONOMICĂ DE LA LAUSANNE, doctrină și ideologie economică.

ȘCOALA ECONOMICĂ FIZIOCRATĂ, doctrină și ideologie economică, fondată în sec. XVII, care susține că principala sursă de avere a țării este agricultura.

ȘCOALA ECONOMICĂ MONETARISTĂ, unul dintre principalele curente ale tendinței neoclasiche moderne.

ȘCOALA ECONOMICĂ NEOAUSTRIACĂ, doctrină și ideologie economică.

ȘCOALA ECONOMICĂ NEOCLASICĂ, doctrină și ideologie economică, care susține că valoarea economică este determinată de

prețul ultimei unități de bunuri introduse pe piață.

ȘCOALA ECONOMICĂ NEOINSTITUȚIONALISTĂ, doctrină și ideologie economică, dezvoltă teoria unei noi societăți post-industriale bazate pe activitățile instituțiilor independente organizate.

ȘCOALA ECONOMICĂ NEOKEYNESISTĂ, doctrină și ideologie economică.

ȘCOALA ECONOMICĂ NEOMARXISTĂ, doctrină și ideologie economică.

ȘCOALA ECONOMICĂ NOUĂ, doctrină și ideologie economică.

ȘCOALA ECONOMICĂ ORDOLIBERALĂ, doctrină și ideologie economică.

ȘCOALA ISTORICĂ GERMANĂ, curent în economia politică care s-a dezvoltat în a doua jumătate a secolului al 19-lea în Germania.

ȘCOALA MARXISTĂ, doctrină și ideologie economică, bazată pe teoria valorii muncii, a cărei parte integrantă este teoria valorii excedentare;

ȘCOALA NEOAUSTRIACĂ, curent în gândirea economică în sec. XX-XXI.

ȘCOALĂ DE AFACERI, instituție de învățământ de pregătire profesională în domeniu a resurselor umane.

ȘCOALĂ DE ÎNVĂȚĂMÂNT DUAL, instituție de învățământ și formă alternativă de instruire în cadrul sistemului de învățământ profesional tehnic, în care pregătirea profesională este îmbinată în paralel cu munca la o întreprindere cu utilizarea mijloacelor acestuia.

ȘCOALĂ DE ÎNVĂȚĂMÂNT PROFESIONAL, tip de instituție de învățământ profesio-

onal care asigură pregătirea specialiștilor de calificare medie.

ȘCOALĂ ECONOMICĂ, doctrină, ideologie economică și știință socială care studiază producția, distribuția și consumul de bunuri și servicii.

ȘCOALĂ SUPERIOARĂ DESCHISĂ, instituție de învățământ superior, în care la admitere nu se ține cont de cunoștințe și vârstă.

ȘCHEL, unitate monetară în Israel.

ȘEDINȚĂ PLENARĂ, formă de organizare a lucrului colectiv în unele organizații de stat sau obștești.

ȘEF, persoană fizică care se află la conducere: șef de șantier, șef de guvern, șef de gardă, șef de stat.

ȘEFUL ADMINITRAȚIEI, element al verticalei sistemului birocratic în Federația Rusă.

ȘEFUL GUVERNULUI, conducătorul colegiului de miniștri într-un guvern.

ȘEFUL STATULUI, conducătorul suprem al statului conform constituției.

ȘELF, spațiu maritim sau oceanic aflat de la linia țărmului până în larg, până la adâncimea de 200 m.

ȘLEP, (*lighter*), navă maritimă fără motor pentru transportarea mărfurilor sau folosită ca platformă temporară pentru îmbarcarea mărfurilor de pe ele pe navele maritime.

ȘOCUL OFERTEI, creștere bruscă a prețului de cost al bunurilor fabricate în toate domeniile economiei ca urmare a unor factori externi (creșterea prețului la resurse energetice).

ȘOMAJ ARTIFICIAL, fenomen specific pe piața forței de muncă.

ȘOMAJ ASCUNS, termen specific despre situația pe piața forței de muncă, când persoanele sunt angajate pe mai puțin de o normă deplină.

ȘOMAJ BENEVOL, fenomen specific când o persoană nu vrea să lucreze conform ofertei propuse.

ȘOMAJ CICLIC, fenomen specific pe piața forței de muncă urmare a dezvoltării ciclice a economiei.

ȘOMAJ CLASIC, fenomen specific pe piața forței de muncă, când o persoană poate și vrea să muncească, dar nu sunt locuri de muncă.

ȘOMAJ CRONIC, termen specific despre situația pe piața forței de muncă, când o perioadă îndelungată nu sunt locuri vacante de muncă.

ȘOMAJ DE LUNGĂ DURATĂ, fenomen care durează pe o perioadă prelungită de timp.

ȘOMAJ DE MASĂ, fenomen specific pe piața forței de muncă urmare a dezvoltării ciclice a economiei.

ȘOMAJ DESCHIS, termen specific despre situația pe piața forței de muncă; șomaj înregistrat și șomaj neînregistrat.

ȘOMAJ FORȚAT, fenomen specific când o persoană nu poate găsi un loc de muncă.

ȘOMAJ INSTITUȚIONAL, fenomen specific provocat de curențele sistemului de plasare în câmpul muncii.

ȘOMAJ MARGINAL, fenomen specific pe piața forței de muncă, când persoanele social vulnerabile (femei tineri), nu se pot angaja în câmpul muncii.

ȘOMAJ NATURAL, fenomen specific când o persoană aptă de muncă este în căutarea incipientă a unui loc de muncă

ȘOMAJ NESTRUCTURAL, fenomen specific pe piața forței de muncă urmare a diminuării activității economice în societate.

ȘOMAJ OPTIMAL, termen specific despre situația pe piața forței de muncă, când nivelul fenomenului este mai jos decât nivelul natural, normal.

ȘOMAJ PROVIZORIU, termen specific despre situația pe piața forței de muncă.

ȘOMAJ SEZONIER, termen specific despre situația pe piața forței de muncă, urmare a lucrărilor cu caracter sezonier.

ȘOMAJ STRUCTURAL, termen specific despre situația pe piața forței de muncă, când se

solicită noi profesii urmare a progresului tehnic, dar cadre pregătite nu sunt.

ȘOMAJ TEHNOLOGIC, termen specific despre situația pe piața forței de muncă, când omul este marginalizat de roboți.

ȘOMAJ, fenomen social-economic complex, caracteristic economiei de piață, când o parte din populația activă din punct de vedere economic nu are loc de muncă și câștiguri; stare de șomer.

ȘOMER PERMANENT, persoană care poate și vrea să muncească, dar în virtutea unor circumstanțe nu se poate angaja timp îndelungat.

ȘOMERI, persoane fără lucru, dar vor să lucreze și se află la evidență în agenția pentru ocuparea forței de muncă; cetățeni apti de muncă, care nu sunt plasați în câmpul muncii din diverse motive proprii sau din cauze care nu depind de ei.

ȘPIONAJ INDUSTRIAL, colectare ilicită a informației despre concurenții economici.

ȘTAMPILĂ, piesă de autentificare, care se aplică pe un act pentru al face valabil; semnul imprimat; însemn aplicat pe mărfuri pentru a arăta proveniența sau pe pielea animalelor, pentru a confirma apartenența.

ȘTANȚĂ, unealtă mecanică folosită la ștanțarea pieselor.

ȘTIINȚA DOCUMENTELOR, domeniu de cercetare și clasificare a tipurilor de documente și formelor de utilizare a lor.

ȘTIINȚA ECONOMICĂ, domeniu teoretic de cercetare și metodă practică de studiere a activităților umane desfășurate în sfera producției, distribuției și consumului de bunuri materiale și servicii.

ȘTIINȚA JURIDICĂ, disciplina teoretică și practică care are ca obiect studiul, interpretarea, integrarea și codificarea unui sistem juridic pentru justa lui aplicare.

ȘTIINȚĂ DE CARTE, nivel de cărturărie.

— T —

TABEL DE MORTALITATE, formă de reprezentare grafică a situației demografice și indicator privind decesele populației după vârstă, gen, cauze și alți indicatori într-o anumită perioadă de timp.

TABEL DE NATALITATE, formă de reprezentare grafică a situației demografice și indicator privind nașterea populației după vârstă, gen, stare socială și alți indicatori într-o anumită perioadă de timp.

TABELUL CERERII, formă de reprezentare grafică a situației pe piață și indicator privind

cantitatea de marfă cumpărată de consumatori și evoluția prețului acesteia într-o anumită perioadă de timp.

TABELUL ECONOMIC QUESNAY, studiu de cercetare a izvorului plusvalorii din sfera circulației în sfera producției, întreprins de francezul François Quesnay, care a stat la baza analizei economice a procesului de reproducție la nivelul întregii societăți, sintetizată într-un model economic (1766).

TABELUL TRANZACȚIUNILOR ÎNCHEIATE, termen economic de referință privind

un tip de evidență a operațiilor efectuate la bursă.

TABLOU MATRICE, foaie sub formă de tabel, utilizată la calcularea indicatorilor sintetici în evidența contabilă.

TABLOU SOCIAL AL SĂRĂCIEI, metodă de analiză economică și caracteristică social-demografică a populației care trăiește sub pragul sărăciei în baza unor indici speciali.

TABLOU, informație sub formă de grafic compus din coloane și rânduri de numere, simboluri, termeni, aranjați într-o anumită ordine.

TABLOUL VENITURILOR, informație sub formă de grafic privind veniturile unei companii într-o anumită perioadă de timp.

TACHELAJ, toate ustensilele unei nave cu ajutorul cărora se fixează catargele și se manevrează velele; ustensile utilizate în procesul de manevrare și de deplasare a obiectelor grele cu ajutorul unor dispozitive de ridicare.

TACTICA TRATATIVELOR COMERCIALE, mijloace, procedee și metode, aplicate de partenerii de afaceri în relațiile comerciale pentru încheierea unor acorduri: coordonarea detaliilor tehnice ale afacerii, condițiile de bază de furnizare și termenii de livrare, condițiile achitărilor reciproce, penlități, și în final, coordonarea prețurilor la mărfuri (de regulă, depind de volumele negociate).

TACTICĂ, mijloace, metode și procedee aplicate în activitatea politică, socială, economică, pentru a atinge un scop: tactica marketingului (activitate desfășurată pentru promovarea bunurilor fabricate); tactică economică (activități desfășurate pentru atingerea obiectivelor economice).

TAKA, unitate monetară în Bangladesh.

TALANT, unitate de masă și monetară în lumea antică: Grecia, Egipt, Babilon, Persia și alte state din Asia Mică.

TALER, veche monedă germană.

TALLIMAN, persoană fizică care vinde marfa în credit; persoană fizică cu funcții de control; persoană fizică care verifică bunurile încărcate sau descărcate de pe o navă maritimă.

TAMPON, formație de negociatori, care mediatizează un conflict între două părți.

TARIF DE BAZĂ, rată de bază a dobânzii, aplicată de o instituție bancară de profil la acordarea creditelor; rata dobânzii anuale fixată de către o bancă comercială, ce servește ca termen de referință la calculul dobânzilor practicate de bancă în relațiile cu clienții săi.

TARIF DE SALARIZARE, criterii de remunerare fixate în contractul de angajare în câmpul muncii și aplicate pentru stabilirea mărimii salariului unui angajat în funcție de calificare, studii, grad științific, titlu didactic ș.a.

TARIF DE TELECOMUNICAȚII, prețul la serviciile oferite de întreprinderile din telecomunicații.

TARIF DE TRANSPORT, plată oficială fixată pentru prestarea serviciilor de transportare a mărfurilor și transportul persoanelor, care depinde de tipul și marca unității de transport, distanță, forma de arendare, perioada anului, clasa de călătorie, viteza mijlocului de transport, primele de asigurare incluse în tarif ș.a., prin: tarif pentru transport cu automobilul; tarif pentru transportul feroviar; tarif pentru transportul maritim; tarif pentru transportul aerian.

TARIF FEROVIAI, Vezi Tarif de transport.

TARIF FISCAL, cotele de impozitare a contribuabililor stabilite prin lege.

TARIF PENTRU EXPORT, tip de impozit și taxă vamală.

TARIF PENTRU IMPORT, tip de impozit și taxă vamală.

TARIF PENTRU TRANSPORT CU AUTOMOBILUL, Vezi Tarif de transport.

TARIF VAMAL, tabel în care sunt înscrise taxele vamale la care sunt supuse mărfurile trecute peste granița unui stat.

TARIF, set de taxe vamale pentru diverse tipuri de mărfuri; preț stabilit oficial pentru prestările de servicii, transport, telefon, radio, consum de energie electrică etc.; retribuție oficială stabilită pentru o anumită muncă; tabel, listă cuprinzând prețurile unitare sau specifice pentru diferite servicii publice și condițiile stabilite pentru aplicarea lor; taxe vamale percepute la trecerea frontierei pentru operațiile de import-export sau bunurile proprietate privată a persoanelor fizice.

TARIFAREA SALARIULUI, stabilirea remunerării unui angajat în conformitate cu schema de încadrare, gradul de calificare și tarifele pentru salarii.

TAX CREDIT, scutire fiscală în baza unei vacanțe legale.

TAXA SCONTULUI, rată de evidență în băncile comerciale a cambiilor; rată de bază a dobânzii, aplicată la acordarea creditelor instituțiilor bancare comerciale de profil de către banca națională.

TAXARE FORESTIERĂ, evaluarea cantitativă și calitativă a volumului lemnului într-un trup de pădure.

TAXĂ ADMINISTRATIVĂ, sursă de venituri ale bugetului statului pe care cetățenii și organizațiile îl plătesc pentru prestarea anumitor servicii publice și pregătirea documentelor relevante (buletin de identitate, pașaport, licență, înregistrarea companiei ș.a.).

TAXĂ AD-VALOAREM, tip de taxă vamală percepută în procente în funcție de prețul total al mărfii.

TAXĂ ANTIDUMPING, instrument economic și juridic de protecție comercială folosit împotriva practicilor comerciale neloiale, Vezi Taxă vamală.

TAXĂ ANUALĂ DE ÎNREGISTRARE, sumă de bani percepută la început de ani de la toți participanții înregistrați la bursa comercială.

TAXĂ CAMBIALĂ, tip de taxă de stat percepută de stat la plasarea cambiilor în circulație.

TAXĂ CONSULARĂ, plăți de stat achitate de cetățenii țării de origine sau străini pentru prestarea serviciilor consulare.

TAXĂ DE ASIGURARE, tip de taxă departamentală, percepută de la pasageri pentru călătorie și pentru integritatea bagajelor.

TAXĂ DE BANDEROLĂ, tip de taxă pentru timbre de acciză, achitată de producătorii de bunuri supuse accizelor, pentru procurarea banderolelor de acciză.

TAXĂ DE BREVET, plata pentru înregistrarea unei invenții sau alt bun protejat cu dreptul de autor; plata pentru folosirea unui brevet de invenție științifică sau de inovare tehnologică.

TAXĂ DE BURSĂ, tip de taxă percepută de comitetul de bursă de la membrii și clienții bursei.

TAXĂ DE COMPENSARE, tip de taxă vamală indirectă percepută la importarea mărfurilor, menită să egaleze prețurile de import cu cele locale și să protejeze producătorii autohtoni.

TAXĂ DE CONTRACT, tip de taxă vamală percepută în temeiul acordurilor comerciale bilaterale dintre state.

TAXĂ DE DRUMURI, tip de taxă de stat percepută pentru utilizarea căilor de transport terestre și pe apă.

TAXĂ DE IMPORT SUPPLEMENTARĂ, tip de taxă vamală percepută la mărfurile agricole, menită să protejeze producătorii agricoli autohtoni.

TAXĂ DE IMPORT, (*import duty*), tip de impozit de stat perceput de serviciul vamal la operațiile de import a mărfurilor; (*import tax*), tip de taxă vamală indirectă percepută la importarea mărfurilor, menită să protejeze producătorii autohtoni.

TAXĂ DE ÎNREGISTRARE DE CLIRING, Vezi Taxă de bursă.

TAXĂ DE ÎNSCRIERE, vezi Cotizație.

TAXĂ DE JUDECATĂ, tip de taxă de stat percepută de la persoană fizică sau juridică pentru examinarea cauzelor și eliberarea copiilor de documente.

TAXĂ DE LICENȚIERE, taxă de stat percepută de la persoană fizică sau juridică pentru eliberarea licențelor de activitate economică.

TAXĂ DE REGIE, Vezi Acciză.

TAXĂ DE SEZON, tip de taxă vamală percepută aplicate în anumite perioade ale anului.

TAXĂ DE STAT, Vezi Taxă internă.

TAXĂ DE TIMBRU, Vezi Taxă internă.

TAXĂ DE TRANZIT, tip de taxă vamală percepută la tranzitarea mărfurilor dintr-o țară în altă, fără reținere în țară care a perceput taxa.

TAXĂ DE ZBOR, plată de stat achitată aeroportului de către proprietarii navelor de zbor pentru aterizări și decolări.

TAXĂ FINANCIARĂ OPERAȚIONALĂ, *Vezi* Taxă de bursă.

TAXĂ FISCALĂ, (*fiscal charge*), tip de taxă vamală sub formă de impozit, *Vezi* Taxă vamală.

TAXĂ INTERNĂ, tip de taxă de stat percepută pentru perfectarea diferitor documente, servicii juridice, notariale, poștale ș.a.

TAXĂ LA COMERȚ EXTERIOR, tip de taxă vamală percepută la expedierea mărfurilor peste hotare, conform prevederilor codului vamal.

TAXĂ LA EXPORT, *Vezi* Taxă la comerț exterior.

TAXĂ PENTRU APĂ, tip de taxă ne impozit percepută de la persoane fizice sau juridice – proprietari sau arendatori pentru utilizarea resurselor acvatice.

TAXĂ PENTRU EXPLOATAREA RESURSELOR NATURALE, plăți percepute de la persoane fizice sau juridice pentru folosirea în activitatea economică a apei, resurselor funciare și resurselor forestiere, utilizarea resurselor biologice naturale, resurselor piscicole din bazinele naturale de apă și.a.; plăți pentru extragerea resurselor minerale, pentru compensarea prejudiciului adus mediului prin poluare cu deșeuri sau substanțe nocive.

TAXĂ PENTRU PIAȚĂ, tip de impozit intern achitat pentru eliberarea patentei care acordă dreptul de a activa pe piață.

TAXĂ PENTRU REZERVARE, sumă de bani achitată de clientă băncii pentru neutilizarea deplină a unui credit.

TAXĂ PENTRU REZURSE UMANE, tip de taxă locală achitată de patronii companiilor pentru fiecare persoană angajată în câmpul muncii.

TAXĂ PENTRU VALORIFICAREA RESURSELOR NATURALE, *Vezi* Taxă pentru exploatarea resurselor naturale.

TAXĂ PORTUARĂ, plată achitată în avans sau pe loc, la intrarea în port.

TAXĂ RAMBURSABILĂ, (*drawback*), *Vezi* Taxă la comerț exterior.

TAXĂ SILVICĂ, preț stabilit pentru lemnul realizat direct din pădure.

TAXĂ SPECIFICĂ, (*specific duty*) tip de taxă vamală percepută nu în funcție de prețul mărfii, dar ținând cont de masa sau volumul mărfii.

TAXĂ STATISTICĂ, tip de taxă vamală indirectă percepută de la exportatori și importatori pentru acoperirea cheltuielilor ce țin de evidență statistică vamală.

TAXĂ UNICĂ DE ASIGURARE; poliță de asigurare achitată integral la data perfectării.

TAXĂ VAMALĂ, tip de taxă percepută conform tarifelor vamale de organele vamale la intrarea mărfurilor în țară și la ieșirea mărfurilor din țară sub formă de: taxe de import, taxe de export, taxe antidumping, taxe de sezon, taxe combinate, taxe de compensație, taxe preferențiale, taxe de protecție, taxe speciale, taxe de tranzit, taxă specifică, ș.a.

TAXĂ, plată obligatorie de natură monetară, care reprezintă o sursă de venituri ale bugetului statului pe care cetățenii și organizațiile îl plătesc pentru prestarea anumitor servicii publice și pregătirea documentelor relevante: taxe de stat, vamale, fiscale, de protecție, preferențiale, nivelatoare, de compensație de timbru poștal ș. a.

TAXȚĂ LA DESCHIDERE, (*payment of letter of credit*), sumă de bani percepută la perfectarea unei operații bancare.

TÂRG COMERCIAL CU AMĂNUNTUL, *Vezi* Iarmaroc.

TÂRGUL LOCURILOR DE MUNCĂ, tactică de marketing în domeniul ocupației resurselor umane și proces organizat periodic de către instituțiile de ocupare a forței de muncă împreună cu agenții economici care vin cu oferte de muncă și doresc să recruteze noi angajați.

TEAMĂ DE BOALĂ, poliță de asigurare, care pe parcursul valabilității, necesită niște examene medicale.

TEHNICA OPERAȚIILOR BANCARE, descripții normative, operații tehnice și procedee specifice de activitate contabilă în lucrul cu documentele, în organizarea evidenței și controlului la efectuarea operațiilor de încasare a banilor.

TEHNICA SECURITĂȚII, politică socială de stat, cadru legislativ și sistem de măsuri manageriale și tehnice obligatorii, aplicate pentru a crea condiții inofensive la locurile de muncă și de trai.

TEHNICĂ ORGANIZATORICĂ, mijloace tehnice aplicate în scopul diminuării numărului de operații de rutină în activitatea curentă managerială și de birou: dispozitive de prelucrare și stocare a informației, mijloace de multiplicare și copiere a documentelor, tehnică de proiectare și de telecomunicații, mijloace TIC.

TEHNICĂ, bunuri produse în urma activității umane, care servesc pentru producerea mijloacelor de producție, utilizate ulterior la fabricarea mărfurilor și prestarea serviciilor; măiestrie profesională, deprinderi și procedee de activitate într-un domeniu.

TEHNOCRAȚIE, intelectualitatea tehnică cu rol conducător într-o societate; doctrină și ipoteză social-economică, conform căreia societatea trebuie dirijată numai pe baza principiilor științifico-tehnice; formă de guvernământ în care puterea decizională la nivel executiv aparține tehnocraților: oameni de știință și tehnicieni.

TEHNOLOGIA ȘI TEHNICA AUDITULUI, totalitatea regulilor, metodelor, mijloacelor, instrumentelor și procedeelelor, aplicate de către un auditor în cadrul exercițiului de audit.

TEHNOLOGIA ȘI TEHNICA REVIZIEI, totalitatea regulilor, metodelor, mijloacelor, instrumentelor și procedeelelor, aplicate de către un revizor în cadrul efectuării controlului asupra activității economico-financiară a unei companii, organizații, instituții.

TEHNOLOGIE DE ECONOMISIRE A METALELOR, Vezi Tehnologie de economisire a resurselor.

TEHNOLOGIE DE ECONOMISIRE A RESURSELOR, proces tehnologic care asigură producerea unui bun final cu cheltuieli minime de resurse și energie pe la toate etapele, de la extragerea minereului și până la utilizarea deșeurilor.

TEHNOLOGIE LEGISLATIVĂ, totalitatea regulilor, metodelor, mijloacelor, instrumentelor și procedeelelor, aplicate de către subiecții

cu drept legislativ pentru organizarea și desfășurarea activității legislative.

TEHNOLOGIE PRIETENOASĂ MEDIULUI, proces tehnologic axat pe prevenirea deșeurilor și încurajarea reproiectării ciclurilor de viață a resurselor, astfel încât toate produsele să fie reutilizate la cotă maximă.

TEHNOLOGII METALORECONOME, procese tehnologice care asigură producerea unui bun final cu cheltuieli minime de metale.

TEHNOLOGII RESURSOECONOME, procese tehnologice, care asigură producerea unui bun final cu cheltuieli minime de resurse și energie pe la toate etapele, de la extragerea minereului și până la utilizarea deșeurilor.

TEHNOPOLIS, tip de zonă economică liberă sub formă de „parc tehnologic”, „tehnoparc”, „tehnopol” sau „parc științific și tehnologic”.

TELECOMUNICAȚII GUVERNAMENTALE, în sistemul administrativ de comandă, sistem de telecomunicații speciale cu regim de securizare sporit între organele de stat.

TEMEIUL CERERII, fapte juridice care au apărut între părțile implicate în litigiu materiale-juridic.

TEMEIUL RESPONSABILITĂȚII PENALE, comiterea de către un individ a unei infracțiuni, care cade sub incidența Codului penal.

TEMELIA JURIDICĂ A PROTECȚIEI SOCIALE, termen juridic de referință privind prevederile constituției și legislației naționale care reglementează măsurile de protecție socială a populației: garanții, norme, obligații, repartizarea funcțiilor.

TEMELIA ORGANIZATORICĂ A PROTECȚIEI SOCIALE, principii organizatorice și de activitate managerială bazate pe legislație și actele normative din domeniu.

TEMPORAR LIPSESC, fenomen demografic atestat în procesul recensământului privind absența populației.

TENDER, licitație publică de contractare a lucrărilor, prestare a serviciilor.

TENDINȚĂ DE IMPORT-EXPOERT, metodă de analiză economică și indicatori privind

raportul dintre mărfurile importate și cele exportate în comparație cu cele produse în țară pentru consum intern.

TENDINȚĂ, trend de lungă durată de schimbare a indicatorilor economici.

TENGHE, unitate monetară în Kazahstan.

TENTATIVĂ DE CRIMĂ, încercare premeditată a unui individ de a comite o infracțiune.

TEOCRATIE, regim de guvernare, în care șeful statului este concomitent și conducătorul religios suprem din țară.

TEOREMA COASE, este o concepție economică, care precizează că soluționarea eficientă a efectelor secundare poate fi făcută prin negocieri pe ascund cu părțile interesate.

TEOREMA HEKȘHER-ULIN, model neoclasic matematic de comerț internațional, care spune că țările exportă produsele care își folosesc factorii de producție relativ abundenți și ieftini și importă produsele care folosesc factorii relativ rari ai țărilor.

TEOREMA RYBCHINSKIY, concepție economică privind relația dintre creșterea intensivă a acumulării capitalului și sporirea gradului de calificare a forței de muncă într-o economie dezvoltată și diminuarea extragerii zăcămintelor minerale sau epuizarea acestora, fapt de duce ulterior la dependența țării de materiile prime de import.

TEOREMA STOLPER-SAMUELSON, teoremă de bază în teoria comerțului Heckscher-Ohlin, care descrie relația dintre prețurile relative ale producției și beneficiile relative ale factorilor, relația dintre salariile reale și randaamentul real al capitalului.

TEORIA „CICLURILE KONDRATIEV”, ipoteză elaborată de economistul rus N. Kondratiev (n. 4/17.II 1892 - d. 17.IX.1938), conform căreia economiile occidentale au cicluri de dezvoltare (boom) de lungă durată de 50-60 de ani. Pe parcurs, ciclurile Kondratiev au fost completate și în prezent se prezintă după cum urmează: revoluția industrială (1771); vârsta aburilor și a căilor ferate (1829), vârsta de oțel și industria grea în inginerie (1875), vârsta petrolului, electricitatea, producția de automobile și de masă (1908), epoca informației și telecomunicațiilor (1971).

TEORIA ACCELERĂRII INFLAȚIEI, Vezi Teoria surplusului de cerere.

TEORIA ASEMĂNĂRII CRESCÂNDE, Vezi Teoria convergenței sistemelor economice.

TEORIA BANILOR, doctrină economică care echivalează circulația banilor cu schimbul de mărfuri.

TEORIA BUNĂSTĂRII, doctrină și ideologie economică modernă, care examinează conținutul bunăstării individuale și sociale și factorii care îi influențează.

TEORIA CAPACITĂȚII DE PLATĂ, concept economic de impozitare, care presupune: cu cât venitul este mai mare, cu atât mai mare trebuie să fie și cota de impunere.

TEORIA CAPITALULUI UMAN, concept economic, care presupune că veniturile angajaților ar crește, dacă ar fi sporite investițiile în capitalul uman (pregătire profesională continuă, fortificarea sănătății, îmbunătățirea condițiilor de muncă și de trai ș.a.).

TEORIA CERERII ȘI OFERTEI, model economic din teoria economică dezvoltat de Antoine Augustin Cournot, publicat în 1838, este utilizat pentru a explica economiile competitive și a face predicții asupra prețului și a cantității de bunuri fabricate.

TEORIA CHELTUIELILOR TRANZACȚIONALE, Vezi Teoria comparativă a cheltuielilor de producție.

TEORIA CICLURILOR DUPĂ ȘMIHULA, cercetătorul Daniel Šmihula (n. 27.IV.1972, Slovacia), a identificat șase valuri lungi din cadrul dezvoltării societății moderne și economiei capitaliste, fiecare dintre care a fost inițiată printr-o revoluție tehnologică specifică: valul revoluției financiare-agricole (1600-1780), valul revoluției industriale (1780-1880), valul revoluției tehnice (1880-1940), valul revoluției științifico-tehnice (1940-1985), valul revoluției în domeniul informațiilor și telecomunicațiilor (1985-2015), valul ipotetic al revoluției tehnologice post-informatică, bazată pe internetul lucrurilor/tranziția la energii regenerabile (2015-2035?). El susține că fiecare val are: etapa inovațională (începutul creșterii economice), etapa de transfer tehnologic (boom economic), etapa de stagnare

(suprasaturare cu inovații și declanșarea crizei economice).

TEORIA COMPARATIVĂ A CHELTUIELILOR DE PRODUCȚIE, concept economic și teorie în comerțul internațional și diviziunea mondială a muncii; metodă de analiză economică privind cheltuielile de producție, volumul de marfă fabricat, prețul de cost al acestora și profitul obținut.

TEORIA COMPENSĂRII, concept economic care presupune: perfecționarea mijloacelor de muncă duce la micșorarea numărului de angajați; micșorarea numărului de angajați într-o ramură economică este compensată cu oferta în alte ramuri; astfel cererea și oferta forței de muncă se echilibrează.

TEORIA CONCURENȚEI DESĂVÂRȘITE, concept economic care presupune: situație liberă și echitabilă pe piață când nici producătorii, nici vânzătorii, nici consumatorii nu pot influența prețul de cost al mărfurilor pe piață.

TEORIA CONCURENȚEI MONOPOLISTE, concept economic care presupune: obținerea profitului maximal este pilonul strategiei de piață a unei companii.

TEORIA CONSUMULUI INSUFICIENT, concept economic care explică crizele economice de supra producere drept consecințe a posibilităților reduse ale populației de achiziționare a bunurilor de consum curent.

TEORIA CONVERGENȚEI SISTEMELOR ECONOMICE, concepție despre apropierea treptată a modurilor de dezvoltare a țărilor cu diferite sisteme economice lansată în anii 1950 - 1960 de către unii economiști și sociologi.

TEORIA CREDITELOR, concept economic care presupune că la baza dezvoltării economice stau creditele: creditul creează capitalul și este forța motrice care asigură reproducerea largită în societate; creditul este o formă de redistribuire a bunurilor.

TEORIA CREȘTERII ECONOMICE, Vezi Teoria economică generală.

TEORIA DUPĂ ȘUMPETRI, ipoteză economică elaborată de economistul austriac Joseph Alois Schumpeter (n. 8.II.1883 - d. 8 I.1950, care este de acord cu dezvoltarea ciclică a eco-

nomiei propusă de Kondratiev, și presupune că fiecare ciclu are trei faze: recesiune economică, expansiune economică și stagnare economică.

TEORIA ECONOMICĂ GENERALĂ, domeniu de cercetate a conexiunilor și proceselor microeconomice și macroeconomice prin prisma preocupărilor de bază: alocarea resurselor și bunurilor economice, factorii de producție, mijloace fixe, mijloace circulante, capitalul uman, producerea, repartizarea, distribuția și consumul bunurilor și serviciilor, management și marketing, circulația capitalului, circulația monetară, comerțul, motive ale bunăstării, configurația producției, împărțirea bunăstării într-o societate, cauzele crizelor economice, finanțele, taxele, munca, șomajul, inflația, dreptul economic, sărăcia, protecția mediului ș.a.

TEORIA ECONOMICĂ KEYNESIANĂ, concept economic care presupune: pentru ca economia unei țări să fie asigurată cu resurse naturale proprii, statul trebuie să folosească politica fiscală, bancară și de creditare.

TEORIA ECONOMIEI COORDONATE, concept economic care presupune colaborarea de clasă în sfera economică; argumentează necesitatea coordonării intereselor și activităților între companii producătoare de bunuri, stat și sindicate pentru a asigura o dezvoltare echilibrată a economiei.

TEORIA FAZELOR CREȘTERII ECONOMICE, concept economic elaborat de R. Rostow, care propune la cercetarea societății de aplicat modelul de dezvoltare a economiei cu următoarele faze de durată diferită: societatea tradițională; condițiile prealabile pentru „decolare”, „decolarea”, „maturitatea”, „era consumului mare în masă” și „în căutarea calității vieții”.

TEORIA IERARHIZĂRII NECESITĂȚILOR, concept propus psihologul american Abraham Maslow (1 aprilie 1908 - 8 iunie 1970), care are la bază nevoile fiziologice, de existență propriu zisă ale individului (hrană, somn, mediu, apă, aer etc.), urmate de nivelul legat necesități de securitate (siguranța fizică, a locului de muncă, siguranța familiei etc.), nivel de necesități de iubire/acceptare (nevoia de prietenie, iubire, familie etc.), nivelul de

necesități de stimă de sine (recunoașterea din partea celorlalți, prestigiul, competență etc.) și nivel de necesități de reprezentat de nevoia de autoactualizare (perfecționare continuă, cunoaștere, expertiză etc.).

TEORIA IMPOZITĂRII, concept economic propus de A. Smith, care presupune aplicarea la impunere a patru principii: proporționalitate, precizie, comoditate, prețuri scăzute.

TEORIA JUSTIFICĂRII ÎN MANAGEMENT, concept economic care presupune: fiecare angajat permanent evaluează corespunderea lucrului executat cu salariul primit; în paralel, acest exercițiu de analiză economică îl face și față de alte persoane, care îndeplinesc lucru asemănător. Și nivelul de remunerare.

TEORIA MONETARISTĂ, concept economic, doctrină și ideologie economică în domeniul resurselor monetare, care presupune: într-o țară, managementul la scară macroeconomică este reglementat cu ajutorul volumului masei monetare aflate în circulație.

TEORIA MOTIVĂRII, concept economic care presupune: în relațiile de muncă există factori (mulți), care stimulează satisfacerea față de un serviciu și factori (puțini) care trezesc insatisfacție. Hetrberg propune de eliminat acești factori negativi prin promovarea de către companie a unei politici adecvate - stimulare materială, ameliorarea condițiilor de muncă și de securitate ș.a.

TEORIA PREFERINȚELOR BANILOR LICHIZI, concept economic care presupune: la formarea unor rezerve financiare, oamenii dau preferințe taurizării banilor, precum și obiectelor de aur și argint, pe care ușor pot fi converti în bani în caz de necesitate urgentă.

TEORIA PRODUCTIVITĂȚII MAXIME, concept economic care stă la baza modelării matematice a proceselor de fabricare a bunurilor.

TEORIA PRODUCTIVITĂȚII, metodă de analiză economică și concept economic care presupune stabilirea raportului dintre fondurile fixe, mijloacele de producție și forța de muncă consumate pentru producerea unei unități de producere.

TEORIA REMUNERĂRII EFICIENTE, ipoteză economică, conform căreia se presupune că creșterea remunerării muncii duce la creșterea productivității muncii.

TEORIA SCĂDERII PROFITULUI, Vezi Teoria comparativă a cheltuielilor de producție.

TEORIA SCHIMBĂRIILOR STRUCTURALE, Vezi Teoria surplusului de cerere.

TEORIA SOCIETĂȚII DE MASĂ, concept sociologic, filozofic și economic care presupune: societatea contemporană este industrializată și urbanizată, bazată pe standardizare și consumul în masă a bunurilor și serviciilor; viața socială este birocratizată, mijloacele de comunicare și cultura au căpătat un caracter de masă.

TEORIA SPIRALEI INFLAȚIONISTE, concept economic care presupune: cauza inflației este creșterea excesivă a salariului angajaților, fapt ce duce la creșterea prețurilor și diminuarea capacității de cumpărare a banilor.

TEORIA STAGNĂRII, concept economic care presupune: un ciclu activ în afaceri are loc când cresc simțitor economiile persoanelor fizice sau juridice, iar investițiile scad.

TEORIA SURPLUSULUI DE CERERE, concept economic care presupune: cauza inflației este depășirea cererii asupra ofertei.

TEORIA ȘOMAJULUI NATURAL, concept economic dezvoltat în special de către Milton Friedman și Edmund Phelps în anii '60, ambii câștigători ai premiului Nobel în economie, care presupune ipotetic o rată a șomajului în concordanță cu echilibrul producției pe termen lung, în absența fricțiunilor (dezechilibrelor) temporare a prețului muncii sau a prețurilor altor bunuri.

TEORIA UTILITĂȚII MARGINALE, concept economic care presupune: valoarea bunurilor fabricate este stabilită subiectiv prin prisma utilității de către vânzător și cumpărător.

TEORIA VALUTEI REGLABILE, concept economic care presupune justificarea metodelor și formelor de implicare a statului în curs de dezvoltare în sfera creditelor și circulația masei monetare.

TEORIE ECONOMICĂ CLASICĂ, școală economică, care apus bazele economiei politice, elaborând concepția liberalismului economic, sistemul categoriilor economice și a descoperind legile principale de dezvoltare a economiei.

TEORIE ECONOMICĂ NEOCLASICĂ, Vezi Teoria economică generală.

TERAPIE DE ȘOC, concept de dezvoltare economică a statelor în tranziție și politică de reformă economică rapidă și brutală, în condițiile: liberalizării bruște a prețurilor și a ratelor de schimb valutar, privatizării rapide a întreprinderilor și a serviciilor publice, liberalizării comerțului exterior, creșterii inflației, creșterii șomajului, diminuării veniturilor reale ale populației.

TERENURI AGRICOLE, spații terestre, care conform planului de urbanism și amenajare a teritoriului sunt destinate dezvoltării afacerilor în agricultură.

TERENURI CU DESTINAȚIE SPECIALĂ, spații terestre, care conform planului de urbanism și amenajare a teritoriului sunt destinate unor activități speciale (conducte de gaze, căi ferate, etc.).

TERENURI DE OCROTIRE A MEDIULUI, spații terestre, care conform planului de urbanism și amenajare a teritoriului sunt destinate acestui tip de arii protejate.

TERENURI DE RECONFORTARE, spații terestre, care conform planului de urbanism și amenajare a teritoriului sunt destinate instituțiilor din domeniul sanatorial-curativ.

TERENURI DE RECREAȚIE, Vezi Terenuri de reconfortare.

TERENURI DE UZ GENERAL, spații urbane, care conform planului de urbanism și amenajare a teritoriului localității sunt destinate străzilor, spațiilor verzi, cimitirelor etc.

TERENURI DETERIORATE, spații terestre, care în urma activității umane sau a factorilor naturali, și-au pierdut calitățile de utilizare inițială a lor.

TERENURI PENTRU CONSTRUCȚII URBANE, spații de intravilan care conform planului de urbanism și amenajare a teritoriului

localității sunt destinate construcțiilor de clădiri.

TERENURI RECVLTIVATE, terenuri asanate după deteriorare în urma extragerii resurselor minerale și introduse în circuitul inițial.

TERITORII INTERNAȚIONALE, spații terestre sau maritime, care nu aparțin nici unui stat, dar se află în folosință pentru toată comunitatea mondială; regimul juridic este reglementat prin dreptul internațional.

TERITORIUM ECONOMIC, Vezi Teritoriul statului.

TERITORIUM SUB TUTELĂ, colonii, care, în conformitate cu Sistemul internațional de tutelă al ONU, în 1946 au primit statut de teritorii sub tutela unor state învingătoare în cel de al doilea Război Mondial. Către 1997 toate aceste teritorii au primit statut de țări independente și suverane.

TERITORIUM VAMAL, Vezi Serviciu vamal.

TERITORIUM STATULUI, volumul spațiului, inclusiv apele teritoriale și spațiul aerian, încadrat în limitele hotarului terestru și acvatic al unui stat suveran și independent, pe care guvernul îl administrează, asigurând dreptul la libera circulație a persoanelor fizice, mărfurilor, serviciilor și monedei naționale.

TERMEN DE ACCEPTARE, noțiune economică de referință privind scadența unei cambii prezentate pentru achitare.

TERMEN DE ARENDARE, clauză contractuală între arendator și arendaș privind durata închirierii bunurilor solicitate.

TERMEN DE ASIGURARE, clauză contractuală sau condiție a unei polițe de asigurare, prin care este stabilită durata perioadei de asigurare a persoanei fizice sau a bunurilor.

TERMEN DE DEPISTARE A DEFECTELOR, Vezi Termen de garanție în perioada de exploatare.

TERMEN DE GARANȚIE ÎN PERIOADA DE EXPLOATARE, perioadă de timp, în care producătorul pe cont propriu își asumă responsabilitatea pentru înlăturarea defectelor ascunse, depistate în procesul exploatarei normale a bunurilor procurate.

TERMEN DE GARANȚIE, perioadă de timp, în care producătorul garantează funcționarea normală a unui aparat, agregat, instalație sau dispozitiv în condițiile exploatării conform prevederilor tehnice stabilite (după caz, coincide cu durata de viață a acestuia).

TERMEN DE LIVRARE, perioadă de timp indicată într-un contract, prin care este stabilită data librării mărfurilor contractate; livrarea anticipată a bunurilor se face numai cu acceptul beneficiarului.

TERMEN DE PRESCRIPTIE, termen juridic de referință privind înlăturarea răspunderii penale, ca urmare a trecerii unui anumit interval de timp; durată de timp la sfârșitul căreia, potrivit normelor de drept, nu se mai poate solicita plata unei datorii, aplicarea unei pedepse, redobândirea unui bun ș.a.

TERMEN DE RECUPERARE A INVESTIȚIILOR, termen economic de referință privind perioada în care trebuie achitat creditul investițional și procentele pentru folosirea creditului.

TERMEN DE UTILITATE, perioadă de timp în care utilizarea fondurilor fixe și activelor nemateriale se soldează cu profit sau contribuie la dezvoltarea unei entități economice.

TERMEN DE VALABILITATE, perioadă de timp, indicată de producător, în care produsele alimentare, cosmetice, medicamentele, produsele chimice de uz casnic sau fitosanitar pot fi folosite inofensiv.

TERMEN PROCESUAL, interval de timp stabilit în dreptul procesual, în care urmează să fie efectuată o etapă sau alta de examinare a unei cauze: termen procesual pentru judecător, termen procesual pentru participanții la cauză, termen procesual pentru executorii hotărârii instanței.

TERMEN STANDARD DE PLATĂ A CAMBIEI, Vezi Termenul cambiei.

TERMENUL CAMBIEI, perioadă de circulație a acestui tip de hârtie de valoare, durează 1,2,3,6 sau 12 luni, scadența fiind ultima zi lunii (termen standard), sau la alt termen, convenit special între părți (termen ne standard).

TERMENUL EMISIUNII, data din ziua când se achită dobânda pentru hârtiile de valoare.

TERMINAL, spațiu special amenajat într-o gară sau aeroport pentru plecarea sau sosirea pasagerilor, pentru stocarea mărfurilor; teritoriul sau edificiul, dotate cu instalații și dispozitive tehnice utilizate pentru stocarea, depozitarea și deservirea containerelor.

TERORISM INTERNAȚIONAL SUSȚINUT DE STAT, acțiuni desfășurate de un stat privind: livrarea de muniții și mijloace financiare participanților la acte de terorism internațional; acordarea de imunitate diplomatică și refuzul de a extrăda persoanele implicate în acte de terorism internațional.

TERORISM INTERNAȚIONAL, comiterea în scop politic a actelor de cruzime, organizare a omorurilor, luare a de ostateci, acaparare a avioanelor, șantajare, aplicare a torturii pe timp de pace sau de război împotriva unui stat sau organizații internaționale ori unor reprezentanți ai acestora.

TERORISM, acte de violență comise de o organizație radicalistă sau un stat cu regim de guvernare reacționar; comitere sistematică a actelor de violență și de intimidare în vederea atingerii unui scop politic.

TERȚĂ PERSOANĂ, participant al unui proces civil, juridic interesat în aplanarea conflictului dintre cele două părți aflate în litigiu.

TEST DE PIATĂ SIMULAT, metodă de marketing și proces de cercetare a pieței prin interviuare a consumatorilor într-o unitate comercială sau la domiciliul acestuia, cu propunere de achiziționare a unui bun, de multe ori la un preț cu rabat. Ulterior, peste scurt timp cumpărătorul este să se pronunțe pe marginea cumpărăturii, inclusiv, dacă nu dorește să mai cumpere un astfel de bun. Rezultatele sondajului servesc la prognozarea pieței.

TESTAMENT RECIPROC, tip de testament a două persoane, care le afectează pe ambele, dar și pe un al treilea beneficiar.

TESTAMENT, act juridic unilateral, revocabil cât timp testatorul este în viață, prin care cineva își exprimă dorințele ce urmează a-i fi împlinite după moarte, mai cu seamă în legătură cu transmiterea averii sale.

TEXT AUTENTIC, se consideră autentice două texte ale unui act normativ (contract, con-

venție sau acord internațional), dacă inițial au fost perfectate în două limbi și au același efect juridic.

TEZAU, bani sau obiecte de valoare, precum și obiecte din diferite epoci, al căror proprietar nu poate fi stabilit; bani, bijuterii, pietre scumpe sau alte obiecte de preț, acumulate de stat sau persoane particulare; locația unde se păstrează metalele prețioase, banii sau hârtii de valoare ale statului sau ale unei bănci; funcție de acumulare a banilor; visterie.

TEZAUORIZARE, acumulare de monedă în numerar sau metale prețioase; funcție a banilor; tezaur; tezaur public.

THE HAGUE RULES, regulament internațional care reglementează transportul maritim conform conosamentului.

TICK, fluctuație minimă a prețurilor la bursă acceptată în conformitate cu actele normative ce reglementează funcționarea unei burse.

TICKER, informație operativă, în timp real pe displei despre tranzacțiile efectuate pe piața hârtiilor de valoare privind preț și volumul operațiilor de vânzare-cumpărare.

TICKET, document prima de evidență internă privind încheierea unei afaceri de vânzare-cumpărare pe piața hârtiilor de valoare.

TIMBER FLOORING, pardoseală de scânduri în cala unei nave.

TIMBRU DE FACILITĂȚI, însemn în unități comerciale.

TIMBRU FISCAL, (*revenue mark*), timbru folosit pentru încasarea unor taxe fiscale.

TIMBRU, imprimat lipit pe anumite acte oficiale, dovadă pentru plata unor impozite, taxe sau cotizații; imprimat aplicat pe plic reprezentând taxa de transport; ștampilă care se aplică pe plicuri privind locul și data plecării sau sosirii acestora; taxă care reprezintă valoarea unui timbru; imagine imprimată în relief pe hârtie, care confirmă valoarea unui act.

TIME CHARTER, tip de contract de închiriere a unei nave, de regulă, până la 12 luni.

TIME SHEET, timpul necesar pentru încărcarea - descărcarea navei, indicat în contract; la

tranzit prin mai multe porturi, se perfectează contracte separate, pentru fiecare escală.

TIME-LAG, timp reținere naturală a transferului unei plăți, care are loc din momentul operației de încasare a monedei și operația de efectuare a transferului solicitat.

TIMING, cea mai favorabilă situație la bursa hârtiilor de valoare pentru derularea operațiilor de vânzare-cumpărare a valutei sau a titlurilor de valoare.

TIMP BURSIER, interval de timp când au loc tranzacțiunile bursiere.

TIMP COMOD, furnizarea mărfurilor în termenii prevăzuți în conformitate cu contractul încheiat.

TIMP DE CIRCULAȚIE A CAPITALULUI, interval de timp de la plasare în circuit și până la întoarcere la proprietar.

TIMP DE CIRCULAȚIE A MĂRFURILOR, interval de timp în care marfa se află în circulație.

TIMP DE CIRCULAȚIE MĂRFARĂ, vezi Timp de circulație a mărfurilor.

TIMP DE DEFECȚIUNE, perioadă de funcționare a unui mecanism până la prima ieșire din funcțiune.

TIMP DE MUNCĂ, durata zilei de lucru stabilită prin regulamentul de ordine internă și contractul de muncă.

TIMP DE RĂZBOI, interval de timp, în care părțile se află în conflict militar.

TIMP GRATUIT, interval de 10-25 zile, acordat de bancă unui client fără a plăti amendă la scadența unei datorii de credit.

TIMP ÎN DESCĂRCARE, (*lay days*), interval stabilit în contract, când se va face descărcarea și recepționarea mărfii.

TIMP NOU, (*new time*), termen din activitatea bursieră, privind următoarele două zile după încheierea tranzacțiilor.

TIMPUL DE ÎNREGISTRARE A OPERAȚIILOR FINANCIARE, moment juridic de trecere a bunurilor în posesia cumpărătorului.

TIMPUL DE MUNCĂ, timp pe care salariațul, în conformitate cu regulamentul intern al

unității, cu contractul individual și cu cel colectiv de muncă, îl folosește pentru îndeplinirea obligațiilor de muncă. Durata normală a timpului de muncă al salariaților din unități nu poate depăși 40 de ore pe săptămână.

TIMPUL STAȚIONĂRILOR, interval de timp, când din anumite cauze nu poate fi desfășurată activitatea preconizată.

TIP DE PRODUCȚIE, metodă de analiză economică și indicator privind volumele de bunuri fabricate, care poate fi: producție de masă, în cantități foarte mari, producție în serii mari, producție în serii mijlocii, producție în serii mici, producție individuală.

TIP DE REPRODUCERE A POPULAȚIEI, metodă de analiză economică, demografică și sociologică și categorie care reflectă unul din cele mai importante aspecte privind reproducerea populației, care are loc conform: tipului tradițional (natalitate și mortalitate înalte) și tipului contemporan (natalitate și mortalitate scăzute).

TIP DE STRUCTURĂ MANGERIALĂ, sistem de subordonare managerială a aparatului administrativ al unei companii, care poate fi: structură managerială comandament-liniară (managerul principal și managerii subdiviziunilor sunt subordonați liniar, dar dispun de structuri cu funcții manageriale, care îi deservesc); structură managerială liniară (fiecare manager este investit cu atribuții unipersonale și este responsabil în fața conducătorului superior în baza principiului de subordonare liniar strictă, fără structuri de deservire cu funcții manageriale), structură managerială funcțională (fiecare manager este investit cu atribuții unipersonale și este responsabil direct organului colectiv de conducere al companiei, evitând managerii liniari).

TIPOLOGIA CONSUMATORILOR, criterii de clasificare a capacității de cumpărare a consumatorilor după: venituri bănești, stare familială, sex, vârstă, nivel de studii, stare socială, etnie ș.a.

TIR, transportator internațional de mărfuri autorizat, care beneficiază de înlesniri la trecerea frontierei între cele peste 30 de state semnatare ale Convenției vamale TIR-karnet.

TIRAJ, tragere publică a biletelor de loterie sau a acțiunilor unui împrumut financiar, pentru identificare câștigătorilor; volumul de exemplare tipărite al unei publicații periodice sau cărți.

TIRAJARE ILEGALĂ A INFORMAȚIILOR, infracțiune în domeniul informațional privind multiplicarea casetelor audio, casetelor video, programelor informaționale, publicațiilor în format electronic și altor obiecte protejate cu drept de autor.

TIRANIE, tip managerial despotice de guvernare a unui stat, unitate teritorial-administrativă sau de administrare a unei companii.

TIR-CARNET, Convenția vamală privind transportul internațional de mărfuri acoperite de carnetele TIR este un tratat multilateral care a fost încheiat la Geneva la 14 noiembrie 1975 pentru simplificarea și armonizarea formalităților administrative ale transportului rutier internațional.

TITLU AL BILANȚULUI, grup de articole omogene ale activului și pasivului unui bilanț contabil.

TITLU CU DREPT DE PROPRIETATE, Vezi Titlu.

TITLU DE DONAȚIE, tip de document juridic perfectat de un notar.

TITLU DE GAJ, tip de hârtii de valoare emise de băncile ipotecare pentru a acumula mijloace financiare de creditare a împrumuturilor pe termen lung.

TITLU DE INVESTIȚII, Vezi Titlu.

TITLU DE LIVRARE, ordin de eliberare a mărfurilor din depozit prin conșoament.

TITLU DE MARCAJ, document de stat, care atestă proba metalelor prețioase.

TITLU DE OBLIGAȚII, în sistemul administrativ de comandă, document eliberat de o instituție bancară de profil la depunerea spre păstrare a activelor împrumutului de stat.

TITLU DE POSESIE ABSOLUTĂ, Vezi Titlu.

TITLU DE PROPRIETATE, act sau fapt juridic pe care se întemeiază dreptul de proprietate

te al unei persoane asupra unui lucru: contractul de vânzare-cumpărare, contract de donație, testament de moștenire, uzucapiune.

TITLU EXECUTORIU, document eliberat de către instanța judiciară executoriului pentru a percepe datoria într-un anumit interval de timp.

TITLU EXECUTORIU, document judiciar de executare a unei hotărâri judecătorești; titlu sau act care îi permite beneficiarului să recurgă la executare silită.

TITLU LA PURTĂTOR, termen economic de referință privind un tip de hârtie de valoare.

TITLU NOMINAL LA HÂRTII DE VALOARE, Vezi Titlu nominal.

TITLU NOMINAL, certificat care confirmă dreptul de proprietate asupra unei hârtii de valoare.

TITLU, recunoaștere oficială de către stat sau alte organe competente a meritelor sau a nivelului de profesionalism ale unei persoane; rang de demnitate publică; grad de calificare obținut de o persoană în urma studiilor; compartiment al unui cod de legi sau al unei legi; drept juridic asupra unui bun; document juridic care atestă drept juridic asupra unui bun; conținut de metal nobil într-un aliaj; deviz de cheltuieli în construcții și investiții.

TITULAR AL HÂRTIILOR DE VALOARE, persoană cu drept de posesie a unor efecte bancare.

TO AND FROM, clauză prin care se consideră că polița de asigurare este valabilă de la ieșirea navei din port și pe tot parcursul aflării ei în larg.

TO YOUR DEBIT, termen economic de referință privind expresia standard „În partea dvs”, folosită la bursa de mărfuri sau cea valutară.

„TOATE TIPURILE DE RISC”, (all kinds of risk), clauză contractuală de asigurare a mărfurilor.

TOLLING, Vezi Marfă ce aparține clientului.

TOM-NEXT, tranzacție bursieră combinată pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de

valoare, care conform datei stabilite azi între părți, urmează să deruleze mâine, cu executare integrală poimâine.

TONAJ DE REGISTRU, capacitatea unei nave exprimată în tone-registru, care are 100 de funturi cubice sau 2,83 metri cubi.

TONAJ, capacitatea oficială a unei nave, a unui mijloc de transport.

TONĂ BRUTĂ, termen economic de referință privind unitatea de măsură a încărcăturilor maritime.

TOTALITARISM, concepție și regim politic dictatorial, bazat pe teroare, în care toate formele vieții publice se află sub controlul statului, libertățile și drepturile constituționale sunt neglijate, iar opoziția este scoasă în afara legii.

TOTALUL CONTURILOR, Vezi Rotație.

TOTALUL ÎNCASĂRILOR LA COMERCIALIZARE, mijloace financiare obținute de persoane fizice și juridice în urma activității comerciale pe piața bunurilor sau serviciilor.

„TOTUL SAU PARȚIAL”, (all or any part), indicația clientului către broker privind efectuarea tranzacției.

„TOUL SAU NIMIC”, indicația emitentului unei emisii de hârtii de valoare dată băncii care plasează acțiunile pe piața hârtiilor de valoare, conform căreia în caz că mai rămân active nevândute, să anuleze integral tranzacția și să retragă acțiunile de pe piață.

TOVARĂȘ DE IDEI ALE COLECTIVULUI, în management, stare când managerul se asociază cu opinia grupului condus.

TRADER, broker pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare; broker superior; broker în sală.

TRADING, operație speculativă de vânzare-cumpărare a hârtiilor de valoare cu scopul de a obține profit.

TRADUCERE AUTORIZATĂ, lucrare tradusă de un traducător și acceptată de autorul lucrării.

TRAFIC DE CĂLĂTORI, flux de călători, transportați într-o anumită perioadă de timp

cu un anumit tip de transport sau în ansamblu, cu toate tipurile de transport.

TRAFIC DE TRANZIT, în comerțul internațional, trecerea tuturor tipurilor de mijloace de transport cu marfă prin două sau mai multe țări.

TRAFICUL AERIAN DE MĂRFURI, noțiune de referință și metodă privind analiza economică a volumului de mărfuri transportate cu avionul.

TRAFICUL AUTOMOBILISTIC DE MĂRFURI, noțiune de referință și metodă privind analiza economică a volumului de mărfuri transportate cu automobilul.

TRAFICUL CHELTUIELILOR DE PRODUCȚIE, sistem complex de asigurare al unui proces de producere cu resurse umane, echipament industrial, resurse energetice și materie primă.

TRAI PE SOCOTEALA ALTUIA, termen juridic de referință în dreptul civil privind dreptul la pensie în caz de deces a întreținătorului.

TRANCEDORT, dispoziție de plată dată de banca centrală unei bănci corespondente pentru achitarea unei sume la vedere, persoanei indicate în document.

TRANCHES, unități mici ale certificatelor mari în eurodolari, propuse pentru vânzare micilor investitori.

TRANSBORDAREA MĂRFURILOR, situație în transportarea mărfurilor cu două sau mai multe tipuri de transport; cu două sau mai multe escale, dintr-un transport în altul.

TRANSFER AGENT, persoană fizică, care în bază de contract, efectuează operații pe piața hârtiilor de valoare.

TRANSFER DE ACȚIUNI, proces și formă de transmitere a acestui tip de hârtii de valoare în alb, fără a indica data transmiterii și numele beneficiarului.

TRANSFER ELECTRONIC, formă de achitare a plăților prin virament cu ajutorul mijloacelor TIC.

TRANSFER LUNAR, operație bancară de transfer, efectuată periodic lunar de către emi-

tent în adresa beneficiarilor de hârtii de valoare. Vezi și Virament bancar.

TRANSFER, operație de virare a valutei și aurului dintr-o țară în alta; operație de transmitere a hârtiilor de valoare; operație bancară de trecere a unei sume dintr-un cont în altul, prin virament; operație bancară de transfer de întâmpinare a valutei în mai multe țări; serviciu de transportare a turiștilor din aeroport la hotel.

TRANSFERAREA TERMENULUI DE LIVRARE, proces și metodă în managementul achizițiilor, care se efectuează printr-un acord adițional la subiect sau prin anularea contractului veci și încheierea unui nou contract.

TRANSFERUL BANILOR, (*remittance*), Vezi Virament bancar.

TRANSFERUL DATORIEI, Vezi Virament bancar.

TRANSFERURI PENTRU NEVOI SOCIALE, defalcări proporționale lunare în fondurile stabilite prin legislație din fondul de salarizare al agentului economic.

TRANSFORMAREA COMPANIEI PRIVATE ÎN UNA PUBLICĂ, proces de vânzare liberă a acțiunilor pe piața hârtiilor de valoare, urmat de perfectarea actelor de constituire a companiei publice și abrogarea celor de constituire a companiei private.

TRANSFORMAREA ÎNCĂSĂRII BUNURILOR IMOBILE, Vezi Transformarea încasării bunurilor.

TRANSFORMAREA ÎNCĂSĂRII BUNURILOR, hotărâre de judecată privind îndreptarea urmăririi în bani și procedura de punere în aplicare a ei prin depistarea, sechestrarea și comercializarea averii debitorului pentru restituirii prețului la creditor.

TRANSLATOR, traducător oficial acreditat unui for diplomatic, administrativ sau complet de judecată; interpret.

TRANSMITERE, proces legalizat de dare a unui bun, unui drept de la o persoană la alta.

TRANSMITEREA BUNURILOR, înmânarea unui bun cumpărătorului.

TRANSMITEREA DOCUMENTAȚIEI TEHNICE, formă și mijloc de plată între companii, implementată în Japonia.

TRANSMITEREA DREPTULUI DE PROPRIETATE A UNEI COMPANII, proces juridic de intrare a cumpărătorului în posesia bunului achiziționat, finalizat în momentul înregistrării acestuia conform prevederilor contractului de vânzare-cumpărare.

TRANSMITEREA EFECTELOR DE COMERT, proces de transmitere a dreptului de posesiune asupra unor hârtii de valoare de la o persoană la alta.

TRANSMITEREA HÂRTIILOR DE VALOARE ÎN PROPRIETATE PRIVATĂ, metodă și proces legal de împrumut la deținerea unei companii de stat, scoasă la licitație.

TRANSMITEREA ÎNTREPRINDERII, proces de transmitere a drepturilor de proprietate asupra unei întreprinderi de la vânzător la cumpărător după achitarea costurilor, conform unui act de primire-transmitere.

TRANSMITEREA RISCULUI DE PAGUBĂ, clauză contractuală de livrare a mărfurilor privind răspunderea vânzătorului sau a cumpărătorului în caz de deteriorare sau nimicire a mărfii contractate.

TRANSPORT AERIAN, transportarea pasagerilor și mărfurilor în conformitate cu prevederile documentelor de călătorie personale sau a contractului.

TRANSPORT CHARTER, cursă ocazională, întreprinsă la comanda unui agent economic.

TRANSPORT COMBINAT ÎN FLUX, transportarea mărfurilor cu două sau mai multe mijloace de transport fără operații de încărcare cu amănuntul grație folosirii containerelor de mare tonaj.

TRANSPORT CONTAINER-PACHET, vezi metodă economică rațională și proces performant de transportare a unor mărfuri care pot fi grupate în pachete mari, acestea fiind introduse în containere.

TRANSPORT CU TAXA ACHITATĂ, de clauză contractuală de livrare a mărfurilor.

TRANSPORT DE PE NAVĂ, de clauză contractuală de livrare a mărfurilor.

TRANSPORT FĂRĂ TAXA ACHITATĂ, de clauză contractuală de livrare a mărfurilor.

TRANSPORT ÎN CONTAINERE, metodă economică rațională și proces performant de transportare a bunurilor în containere.

TRANSPORT ÎN PACHETE, metodă economică rațională și proces performant de transportare a unor mărfuri care pot fi grupate în pachete mari (scânduri, articole lungi de metal, alte bunuri).

TRANSPORT ÎNCRUCIȘAT, tip de transportare nerațională a mărfurilor, apare într-un management defectuos al domeniului.

TRANSPORT LA CHEI CU TAXA ACHITATĂ, de clauză contractuală de livrare a mărfurilor.

TRANSPORT MIXT, situație în transportarea mărfurilor sau a pasagerilor cu două sau mai multe tipuri de transport; cu două sau mai multe escale.

TRANSPORT SPECIAL, operație de transport a unor bunuri care solicită condiții speciale (dimensiuni și greutate foarte mare, pericol de foc sau explozii ș.a.).

TRANSPORT, totalitatea tipurilor de comunicații, mijloace de transport, utilaje tehnice și structuri aflate pe liniile de comunicare, care asigură deplasarea persoanelor și încărcăturilor în diverse puncte de destinație; ramură a economiei naționale.

TRANSPORTABILITATE, capacitatea mărfurilor de a-și păstra parametrii cantitativi și calitativi în urma transportării cu respectarea normelor tehnologice în vigoare.

TRANSPORTARE REGIONALĂ, termen economic de referință privind analiza traficului de mărfuri între subiecți teritorial-administrativi.

TRANSPORTAREA BUNURILOR PESTE HOTARE PENTRU AMABASADE, tip de regim vamal special.

TRANSPORTAREA CU PUNTE INTERMEDIARĂ, metodă de analiză în management și marketing ; proces de organizare optimală a traficului de mărfuri.

TRANSPORTAREA VALUTEI, politică monetară de stat și proces reglementat de legis-

lație privind circulația bănească în monedă națională și străină în țară.

TRANSPORTATOR ÎN BAZĂ DE CONTRACT, Vezi Transportator.

TRANSPORTATOR, (*carier*), persoană fizică sau juridică care în temeiul unui contract asigură transportarea mărfurilor sau le însoțește pe toată perioada aflării bunurilor în drum.

TRANȘĂ, serie a unui împrumut de stat, emis în câteva serii; o parte din creditul acordat unei țări de către Fondul Monetar Internațional.

„**TRANZACȚIE AZI**”, tip de operație valutară de schimb cu realizare în ziua încheierii contractului la curs fix; tip de operație de vânzare-cumpărare a mărfurilor reale la bursă cu executare pe parcursul zilei curente.

„**TRANZACȚIE AMICALĂ**”, afacere frauduloasă de vânzare-cumpărare a hârtiilor de valoare cu încălcarea legislației privitor la concurență.

„**TRANZACȚIE CU DIVIDENDE**”, operație pe piața hârtiilor de valoare cu drept de a primi dividende de la acțiunile achiziționate.

„**TRANZACȚIE DE ÎNCHIDERE**”, ultima operație de vânzare-cumpărare piața bunurilor și hârtiilor de valoare, după care are loc încheierea angajamentelor la tranzacțiile în termen sau se încheie oferta opțiunilor.

TRANZACȚIE ABSTRACTĂ, în dreptul civil, afacere care nu are drept temei o marfă reală.

TRANZACȚIE ACTIVĂ, operație comercială efectuată de persoană fizică sau juridică.

TRANZACȚIE ALEATORIE, afacere întâmplătoare; Vezi Pariu.

TRANZACȚIE BANCARĂ BILATERALĂ, operație financiară între două bănci.

TRANZACȚIE BURSIERĂ CU MARJĂ, tip de operație de vânzare-cumpărare pe piața hârtiilor de valoare, la care la încheierea contractului pentru titlurile procurate urmează a fi achitată marja în proporție de 50%.

TRANZACȚIE BURSIERĂ DE CREDIT, Vezi Troc.

TRANZACȚIE BURSIERĂ REALĂ, operație de vânzare-cumpărare pe piața bunurilor și

serviciilor cu expedierea mărfii de la depozitul vânzătorului la depozitul cumpărătorului.

TRANZACȚIE BURSIERĂ, tip de operație pe piața bursieră a bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare cu vânzare-cumpărare reală, cu primă, în termen, la închidere sau de casă.

TRANZACȚIE COMERCIALĂ INTERNAȚIONALĂ, Vezi Tranzacție de comerț exterior.

TRANZACȚIE CONSENSUALĂ, operație comercială, pentru executarea căreia este suficientă înțelegerea dintre părți în baza contractului de vânzare-cumpărare încheiat.

TRANZACȚIE CONVENȚIONALĂ, Vezi Tranzacție cu primă.

TRANZACȚIE CU BANCNOTE, comercializarea bancnotelor prin virament cu achitarea unei taxe de consignație.

TRANZACȚIE CU HÂRTII DE VALOARE, operație de vânzare-cumpărare a hârtiilor de valoare cu transmiterea dreptului de proprietate și trecerea în proprietatea cumpărătorului.

TRANZACȚIE CU MARFĂ REALĂ, operație de vânzare-cumpărare pe piața bunurilor și serviciilor finalizată cu predarea-recepționarea mărfii de către cumpărător de la depozitul vânzătorului; Vezi și Tranzacție bursieră reală.

TRANZACȚIE CU OPȚIUNI, tip de operație de vânzare-cumpărare futures, cu cedare a drepturilor.

TRANZACȚIE CU PRIMĂ, tip de contract futures sau opțional de vânzare-cumpărare pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare cu drept de anulare a acestora în schimbul unei prime.

TRANZACȚIE DE BARTER, operație de schimb a mărfurilor.

TRANZACȚIE DE CASĂ, (*cash deal*), operație de vânzare-cumpărare pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare cu achitarea plăților în ziua cumpărării; achitarea în casieria vânzătorului în numerar a costului mărfii sau serviciilor achiziționate; operație de vânzare-cumpărare a valutei cu executare pe parcursul a trei zile.

TRANZACȚIE DE COMERȚ EXTERIOR, operație de import-export de schimb de mărfuri sau titluri de valoare, la care participă cel puțin două persoane fizice sau juridice din țări diferite.

TRANZACȚIE DE CONTACT, (*contact deal*), Vezi Tranzacție cu marfă reală.

TRANZACȚIE DE DECONTARE ÎN CONT CURENT, operație de vânzare-cumpărare a mărfii reale pe bază de contract, fără indicarea prețului acesteia; Vezi și Hedging.

TRANZACȚIE DE EXPORT, Vezi Tranzacție de comerț exterior.

TRANZACȚIE DE IMPORT, Vezi Tranzacție de comerț exterior.

TRANZACȚIE DE ÎMPĂRȚIRE A PRODUCȚIEI, afacere prin care un credit se stinge cu producție fabricată sau livrată în baza acestui credit.

TRANZACȚIE DE SCHIMB CONTRA NUMERAR, operație bursieră de schimb echivalent de aceeași sumă a unei tranzacții futures pe un lot de marfă reală.

TRANZACȚIE DE SCHIMB DE MĂRFURI, operație comercială sau industrială între părțile contractante efectuată prin livrare reciprocă a mărfurilor sau prestarea reciprocă a serviciilor.

TRANZACȚIE DEPORT, tip de operație de vânzare-cumpărare a hârtiilor de valoare la cursul zilei cu condiția că ele vor fi returnate peste timpul convenit la un preț mai mic.

TRANZACȚIE DURĂ, operație de vânzare-cumpărare a hârtiilor de valoare fără drept de anulare a contractului.

TRANZACȚIE EXTRABURSIERĂ, operație de vânzare-cumpărare a bunurilor sau a hârtiilor de valoare efectuată în afara bursei.

TRANZACȚIE FACTORING, afacere bancară, care presupune revânzarea dreptului de percepere a datoriei creditoare de la debitor.

TRANZACȚIE FICTIVĂ, afacere contractuală de ochii lumii, fără intenții de executare, este considerată nulă din momentul încheierii.

TRANZACȚIE FORWARD, Vezi Vânzare forward.

TRANZACȚIE FUTURES, operație bursieră de viitor prin care odată cu contractul, vânzătorul transmite cumpărătorului și dreptul de proprietate asupra mărfii.

TRANZACȚIE ILICITĂ, Vezi Tranzacție nulă.

TRANZACȚIE ÎN COMPENSARE, operație comercială sau industrială între părțile contractante la import-export prin livrare reciprocă a mărfurilor sau prestarea reciprocă a serviciilor.

TRANZACȚIE ÎN FORMĂ SIMPLĂ, operație de vânzare-cumpărare prevăzută de un contract, care nu cere legalizare notarială.

TRANZACȚIE ÎN NUMERAR, achitarea în casieria vânzătorului în numerar a costului mărfii sau serviciilor achiziționate.

TRANZACȚIE ÎN SCRIS, operație de vânzare-cumpărare perfectată în scris prin contract simplu sau autentificat prin notariat.

TRANZACȚIE LIZING, tip de operație comercială pe bază de contract tripartit, încheiat între creditor, debitor și furnizorul mărfii contractate.

TRANZACȚIE MARGINALĂ, (*deal marginal*), Vezi Tranzacție bursieră cu marjă.

TRANZACȚIE NAVLU, contract de acordare a serviciilor de transportare a mărfii cu navele maritime.

TRANZACȚIE NEDIVULGATĂ, tip de operație de vânzare-cumpărare a hârtiilor de valoare.

TRANZACȚIE NOTARIALĂ, afacere legalizată de către notar.

TRANZACȚIE NULĂ, se consideră o operație de vânzare-cumpărare încheiată cu încălcarea legislației și presupune restituirea reciprocă a bunurilor și mijloacelor bănești primite în acest caz când: conținutul contractului nu corespunde legislației; participanții nu au capacitate deplină de exercițiu; nu au avut împuterniciri legale pentru tranzacție; caracter fictiv al tranzacției.

TRANZACȚIE PARALELĂ, tip de operație de vânzare-cumpărare în comerțul exterior bazat pe două contracte legate reciproc: unul - de vânzare și altul - de cumpărare.

TRANZACȚIE PE TERMEN FIXAT, tip de operație bursieră de viitor, având ca obiectiv nu achiziționarea bunurilor contractate, dar vânzarea contractului până la expirarea termenului de executare pe piața bursieră; Vezi și Tranzacție futures.

TRANZACȚIE PE TERMEN, Vezi Tranzacție pe termen fixat.

TRANZACȚIE REALĂ, tip de operație comercială consensuală, pentru executarea căreia este obligatoriu transmiterea după încheierea contractului a bunurilor contractate.

TRANZACȚIE UNILATERALĂ, operație economică, la care participă o singură persoană (testament, contract de donație).

„TRANZACȚIE VALUTARĂ MĂINE”, tip de operație valutară de schimb cu realizare în a doua zi lucrătoare după încheiere.

„TRANZACȚIE VALUTARĂ PENTRU MĂINE”, tip de operație valutară de schimb cu realizare la cursul valutar prognozat pentru ziua următoare.

„TRANZACȚIE VALUTARĂ SPOT”, tip de operație valutară de schimb la vedere cu realizare în a doua zi lucrătoare după încheiere.

„TRANZACȚIE VALUTARĂ TODAY DEAL”, Vezi Tranzacție „azi”.

TRANZACȚIE VALUTARĂ, Vezi Schimb de valută.

TRANZACȚIE, operație comercială pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare; operație bancară de transfer monetar în țară și peste hotare; acord politic, juridic, perfectat în urma negocierii unor concesiuni dintre părți; termen economic de referință privind o afacere întreprinsă în condițiile prevăzute de legislație de o persoană fizică sau juridică pentru a stabili, a schimba sau a înceta niște drepturi și obligațiuni civile: afacere unilaterală (testament, procură, accept), afacere bilaterală, pe bază de contract sau afacere multilaterală pe bază de contract, perfectate în scris.

TRANZACȚII DE AFACERI, operații financiare care asigură procesul de circulație a mărfurilor și activelor bancare: producerea bunurilor, prestarea serviciilor, transferurile de plăți, acordarea creditelor, redistribuirea eco-

nomiilor și modificările activelor și pasivelor financiare.

TRANZACȚII FICTIVE, fraudă economică și acțiuni ilicite derulate de către persoane fizice sau juridice privind perfectarea documentelor despre efectuarea unor lucrări, care de fapt nu au avut loc, cu scopul de a obține profit ilegal.

TRANZACȚIUNI COMERCIALE, Vezi Operații de bursă.

TRANZACȚIUNI DE MEDIERE, tip de operații dintre client și cumpărător derulate de către agenții de mediere ale companiilor de brokeri pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

TRANZACȚIUNI DE SCHIMB, Vezi Operații de schimb valutar.

TRANZACȚIUNI DUMPING, vânzarea mărfurilor în străinătate sub prețul de producție cu scopul de a elimina alți concurenți de pe piață; practică anticoncurențială ilegală aplicată de o societate comercială pentru a pătrunde pe o piață externă, caracterizată prin practicarea unui preț de vânzare mai scăzut pe piața externă decât pe piața internă, de regulă, sub costurile de producție.

TRANZACȚIUNI HEDGINGS, Vezi Hedging.

TRANZACȚIUNI NECOMERCIALE EXTERNE, operații financiare legate de prestarea serviciilor de transport, TIC, în domeniile concertistic și sportive, ș.a.

TRANZACȚIUNILE BĂNCII CENTRALE, totalitatea operațiilor efectuate de o bancă centrală: emisiunea monedei naționale, emisiunea titlurilor de valoare de stat, reglementarea și monitorizarea activității băncilor comerciale.

TRANZIT, transportarea mărfurilor și călătorilor dintr-o țară în alta prin teritoriul unui al treilea stat.

TRASAT, persoană fizică care urmează să achite o rată.

TRASFER DE TEHNOLOGIE, proces de schimb de tehnologii între companii sub formă de documentație, bunuri materiale, mostre tehnologice, instruirea personalului, deplasări de afaceri în cercetare.

TRATAT DE ADERARE, semnarea necondiționată de către o țară a unui acord, semnat anterior, la constituire, de mai multe părți.

TRATAT DE PACE, acord bilateral sau multilateral încheiat între statele semnatare în scopul menținerii păcii.

TRATAT INTERNAȚIONAL ÎNCHIS, contract internațional multilateral cu număr de participanți limitat.

TRATAT INTERNAȚIONAL, denumire dată unor tratate internaționale bilaterale sau multilaterale - acord, pact, pact politic, convenție - încheiate în special în scopul menținerii păcii sau al colaborării între statele semnatare.

TRATAT MULTILATERAL INTERNAȚIONAL, pact internațional încheiat între mai multe state.

TRATAT UNIONAL, tip de acord de constituire a unei uniuni încheiat între două sau mai multe state cu un anumit scop.

TRATAT, convenție internațională între două sau mai multe state.

TRATATIVE INTERNAȚIONALE, una din cele mai eficiente metodă, proces și formă de comunicare, conlucrare și schimb de opinii pe teme de interes comun a subiecților de drept internațional.

TRATATUL MAASTRICHTS, acord de constituire a UE, semnat la 7 februarie 1992 de către 12 state.

TRATĂ BANCARĂ, termen economic de referință privind un tip de hârtie de valoare.

TRATĂ COMERCIALĂ EXTERNĂ, termen economic de referință privind un tip de hârtie de valoare.

TRATĂ CONVERTIBILĂ, termen economic de referință privind un tip de hârtie de valoare convertibil în ambele sensuri.

TRATĂ CU CLAUZE, termen economic de referință privind un tip de hârtie de valoare cu regim special de plată.

TRATĂ DE COPLENȚĂ, termen economic de referință privind un tip de hârtie de valoare.

TRATĂ IPOTECARĂ, termen economic de referință privind un tip de trată bancară.

TRATĂ OBLIGATORIE, termen economic de referință privind un tip de hârtie de valoare, căruia la moment i se refuză achitarea.

TRATĂ SIMPLĂ, termen economic de referință privind un tip de ordin de plată pe piața bursieră a bunurilor și a serviciilor sau pe piața bancară.

„**TRATĂ UMFLATĂ**”, termen economic de referință privind o hârtie de valoare de tipul trată de complezență.

TRATĂ, termen economic de referință privind un tip de hârtie de valoare sub formă de poliță.

TRAVEL WARRANT, foaie de drum gratuită sau cu înlesniri.

TRAVERSARE CU BALAST, returul unei nave cu deșert, după predarea încărcăturii în portul de destinație.

TRAX, sistem electronic de încheiere și confirmare a tranzacțiilor pe piața secundară a obligațiunilor băncilor din UE.

TRĂGĂTOR AL UNEI CAMBII, emitentul unui titlu de valoare.

TRĂGĂTOR, persoană fizică care emite o trată.

TRECERE DEMOGRAFOCĂ, proces de reproducere a populației prin prisma indicatorului - numărul de membri al unei familii, caracteristic unei formații sociale.

TRECERE ÎN CONT, stingere reciprocă a datoriilor între două persoane fizice sau juridice.

TRECERE LA ALTĂ MUNCĂ, transfer la alt loc de muncă neprevăzut de contractul de angajare se face la inițiativa administrației companiei în conformitate cu Codul muncii.

TRECERE LA PIERDERI, proces contabil de decontare legală a capitalului fix și a bunurilor mobile în urma uzurii fizice sau morale, inclusiv și a datoriilor irecuperabile, cu excluderea lor din bilanțul contabil la active și pasive.

TRECERE LA VENITURI, (*posting*), bunuri materiale, valută națională sau străină, hârtii de valoare, luate la evidență contabilă.

TRECERE PRIN APELE TERITORIALE, drept maritim internațional, fără drept de staționare în aceste teritorii.

TRECEREA DREPTULUI DE PROPRIETATE LA O ÎNTREPRINDERE, Vezi Transmiterea dreptului de proprietate a unei companii.

TREZORERIE, instituție financiară de stat care administrează centralizat finanțele și tezaurul țării; instituție publică care efectuează operații financiare de administrare a surselor bugetare; clădire în care se află această instituție și locul unde se păstrează tezaurul public.

TREZORIER, casier al trezoreriei și al casieriei.

TRIADĂ MACROECONOMICĂ, piloni clasici pe care se bazează o economie a unei țări: creștere stabilă, nivel înalt al ocupației, nivel jos al inflației.

TRIBUNAL INTERNAȚIONAL, organ juridic internațional, constituit ad-hoc în conformitate cu statutul ONU pentru examinarea unor cazuri concrete de crime comise împotriva umanității.

TRIBUT, termen juridic și economic de referință despre

TRIMIS, negociator oficial al uneia dintre părți aflate într-un conflict militar pentru a purta tratative de pace și încetare a ostilităților; parlamentar.

TRIMITERE A DOSARULUI LA PROCURATURĂ, operațiune pe care o efectuează organul de cercetare penală în scris consemnând rezultatul cercetărilor, după ce cercetarea penală este încheiată.

TRIMITERE IN JUDECATĂ, înaintare instanței de judecată competente dosarului de cercetare penală împreună cu numărul necesar de copii de pe rechizitoriul întocmit de procuror.

TRIPARTIT, pact, înțelegere, acord, convenție, care au fost negociate și aprobate (parafate) de trei părți semnatare (state sau organizații).

TRIPLICAT, exemplarul al treilea al unui document; a doua copie făcută după un document.

TROC, (*barter*), acord de schimb reciproc de mărfuri între două persoane fizice sau juridice;

operație economică, tranzacție, care prevede schimbul de bunuri lucrări, servicii de valoare echivalentă.

TRUST INVESTIȚIONAL, corporație care reunește mai multe societăți în domeniul investițiilor sub o conducere unică, cu scopul de a asigura monopolul asupra acestui sector economic.

TRUST BANCAR, corporație care reunește mai multe societăți bancare sub o conducere unică, cu scopul de a asigura monopolul asupra sectorului bancar.

TRUST MONOPOLIST, formă de asociație monopolistă care reunește mai multe entități economice, industriale, comerciale, bancare sub o conducere unică, cu scopul de a asigura monopolul asupra unui sector sau a unui produs.

TRUST, avere transmisă de către o bancă în gestiune unei persoane fizice sau juridice în baza unui mandat; document juridic, care atestă dreptul de gestionare a unui bun în baza unui mandat; mandat pentru gestionarea unei proprietăți.

TSOLFERREIN, convenție internațională semnată de un grup de state prin care a fost creat un spațiu vamal unic cu servicii vamale unice.

TUGRIC, unitate monetară în Mongolia.

TUTELĂ INTERNAȚIONALĂ, unele teritorii administrate sub egida ONU.

TUTELĂ, instituție care permite protejarea persoanei și patrimoniului minorului sub 14 ani și a celui ce a fost pus sub interdicție judecătorească; autorizație acordată cuiva prin lege de a avea grijă de o persoană lipsită de capacitatea de a acționa independent sau de bunurile acesteia.

— T —

ȚARĂ DE ORIGINE A MĂRFII, țara în care a fost fabricată marfa.

ȚARĂ INSUFICIENT DEZVOLTATĂ, criteriu adoptat de Adunarea generală a ONU în 1971, conform căruia țările în care produsul intern brut per capita este mai mic de 100 \$ SUA, sunt considerate țări insuficient dezvoltate.

ȚARĂ ÎN CURS DE DEZVOLTARE, stat cu o economie slab dezvoltată, potențial economic redus, bazat pe tehnologii și echipamente învechite, nivel scăzut de salarizare a angajaților.

ȚARĂ NEOINDUSTRIALĂ, state în curs de dezvoltare care înregistrează ritmuri sporite în creșterea economică și industrială.

ȚĂRĂNIME, clasă socială alcătuită din populația rurală care se ocupă cu producția agricolă - cultivarea pământului și creșterea animalelor.

ȚĂRI INDUSTRIAL DEZVOLTATE, state cu o economie performantă, bazată pe capital tehnic avansat și forță de muncă înalt calificată: SUA, Canada, Japonia, majoritatea statelor din Europa Occidentală.

ȚĂRI ÎN PERIOADĂ DE TRANZIȚIE, toate republicile din Uniunea Sovietică și statele socialiste din Europa răsăriteană, care au trecut de la sistemul administrativ de comandă și planificare centralizată la relațiile economice de piață, bazate pe concurență liberă.

ȚINEREA CONTURILOR CLIRING, termen economic de referință privind evidența acestui tip de conturi.

ȚINEREA CONTURILOR, termen economic de referință privind mișcarea conturilor bancare.

— U —

UAD, (*the uniform administrative document*), formular standard unic de declarație vamală aplicată în UE din 1988.

„ULTIMA ZI COMERCIALĂ”, în SUA ultima zi la bursa mărfurilor când au loc tranzacțiunile opționale.

ULTIMATUM, scrisoare diplomatică prin care un stat prezintă altui stat o condiție de-

finitivă, al cărui refuz antrenează luarea unor măsuri de constrângere; demers irevocabil care nu admite contestare.

„ULTIMO”, ultima zi a lunii, trimestrului sau a anului satbilit ca termen de executare a unui contract.

„ULTRA VIRES”, frază aplicată în relațiile cu o societate în regie limitată, prin care

se atenționează că orice decizie luată în contradicție cu statutul de constituire este nulă, fapt despre care urmează a fi informată și societatea.

„**UMBRELĂ FISCALĂ**”, termen economic de referință, metodă și proces de diminuare a poverii fiscale asupra venitului pe anul curent sau în viitor din contul pierderilor nevalorificate în anul precedent.

„**UMFLAREA CURSULUI**”, procedeu de mod și procedeu de a mări exagerat prețurile tranzacției hârtiilor de valoare.

„**UMFLAREA PREȚURILOR**”, urcare exagerată și nemotivată a preșurilor.

UNCIE, unitate de măsură (27 gr.) și mone-dă în Roma antică, egală cu a douăsprezecea parte dintr-o livră; unitate de măsură pentru greutate, egală cu 28,349 g, folosită în țările anglo-saxone ca uncie comercială; unitate de măsură a aurului și a metalelor prețioase, egală cu 31,1 gr, ca uncie monetară; unitate de măsură farmaceutică, egală cu 29,8 gr, ca uncie farmaceutică.

UNDERLAYNG, tip de hârtie de valoare.

UNDERWRITER SYNDICATE, uniune temporară a câtorva instituții bancare de profil, investiționale sau de creditare, constituită pentru plasarea pe piață a unei emisiuni de hârtii de valoare conform condițiilor negociate între părți.

UNDERWRITER, asigurator, membru al unei societăți de asigurări pe piața hârtiilor de valoare.

UNEALTĂ DE MUNCĂ, mijloace de producție care participă în procesul de producție.

UNIDO, organizație a ONU pentru dezvoltarea industrială, fondată în 1966 în Viena pentru a facilita dezvoltarea economică.

UNIFICARE, proces de standardizare privind calitatea, forma și dimensiunile anumitor produse, aplicat în diverse domenii: unificarea producției (norme unice de fabricare); unificarea documentelor contabile (aplicarea unor forme contabile standard pentru toate ramurile economiei), unificarea evidenței (aplicarea metodologiei formelor de evidență și a sistemului unic de conturi).

UNITATE DE CAPACITATE A ECHIPAMENTULUI, capacitatea de producție a unui dispozitiv, aparat sau instalație într-o unitate de timp.

UNITATE ADMINISTRATIVĂ noțiune juridică și economică de referință în management și marketing.

UNITATE BURSIERĂ, prag limită de jos al cantității de marfă sau de hârtii de valoare de la care intermediarii sunt admiși la tranzacțiuni pe piață.

UNITATE COMERCEALĂ, tip de persoană fizică sau juridică - agent economic independent; tip de standard pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

UNITATE CONVENȚIONALĂ DE PRODUCȚIE, termen economic de referință utilizat la evidența producției.

UNITATE DE ACUMULARE, Vezi Unitate de anuitate.

UNITATE DE ANUITATE, termen economic de referință privind unitățile de păstrare într-o companie de asigurare.

UNITATE DE ASAMBLATĂRE, piese de completare pentru asamblarea unui aparat, dispozitiv sau mecanism.

UNITATE DE CALCULARE A PRODUCȚIEI, articol fabricat sau produs, de la care se poate face calculul prețului de cost al lui.

UNITATE DE IMPUNERE, termen economic de referință fiscal.

UNITATE DE OBSERVARE, obiectul care va fi cercetat pentru a-i stabili caracteristicile.

UNITATE ECHIVALENTĂ, element de analiză economică în producție și marketing.

UNITATE ECONOMICĂ, termen juridic de referință privind o entitate economică - persoană fizică sau juridică care activează sub formă de companie, întreprindere, organizație cooperatistă, institut de cercetare de profil etc.

UNITATE MONETARĂ, termen juridic și economic de referință despre un atribut al statalității, element de bază al sistemului monetar al țării.

UNITATE SELECTIVĂ, termen și principiu de alegerea a unui obiect reprezentativ într-o investigație științifică sau tehnologică.

UNITATE STRUCTURALĂ, în management, element al unui întreg.

UNITATE TERITORIAL-ADMINISTRATIVĂ, subiect teritorial și administrativ al unei țări.

UNITATE TRANZACȚIONALĂ, Vezi Unitate bursieră.

UNITATE VALUTARĂ INTENAȚIONALĂ, termen economic de referință privind un tip sau mai multe de valută, care sunt considerate etalon de curs valutar.

UNITATE, noțiune juridică și economică de referință privind o întreprindere, instituție sau organizație cu statut de persoană juridică, indiferent de tipul de proprietate, de forma juridică de organizare și de subordonarea departamentală sau apartenența rămurată.

UNITATEA CASIERIEI, termen juridic și economic de referință privind acumularea finanțelor într-o singură sursă de depozitare (casieria companiei, trezoreria statului).

UNITATEA ECHIPEI, Vezi Autoritatea puterii.

UNITATEA SUMEI DE ASIGURARE, Vezi Unitate de anuitate.

UNITATE-MARFĂ, volumul mărfii împachetate sau numărul de bucăți într-un pachet.

UNIUNE PERSONALĂ, principala formă de contopire a monopolului industrial cu cel bancar și constituire a oligarhiei financiare, în care conducătorii instituțiilor bancare de profil devin membri sau directori ai companiilor industriale și invers.

UNIUNE PROFESIONALĂ, organizații benevole ale angajaților menite să-i reprezinte în relațiile cu angajatorii și să le apere interesele și drepturile.

UNIUNE VAMALĂ, acord dintre două sau mai multe state privind abolirea hotarelor și taxelor vamale în comerțul dintre ele, cu aplicarea unui tarif vamal unic față de țările ce nu fac parte din uniunea vamală; teritoriu comun vamal cu tarife vamale unice constituită pentru depășirea barierelor în calea mărfurilor și promovarea unei politici unice de protecție împotriva concurenței nelocale.

UNIUNE, tip de asociație benevolă a câtorva persoane juridice pentru a conlucra în comun, a-și apăra drepturile, a promova interesele comune pe piață ș.a.

UNIUNEA INTERPARLAMENTARĂ, asociație internațională neguvernamentală, fondată la Geneva în 1889, pentru a stimula contactele personale privind colaborarea dintre organele parlamentare din diferite țări, astăzi întrunește peste 120 de parlamente.

UNIVERSAL, angajat care posedă toate specialitățile într-o profesie; echipament industrial, mașină-unealtă, dispozitiv, care îndeplinește mai multe funcții sau operații.

UNLIMITED NEEDS, necesități nelimitate la consumarea tuturor tipurilor de produse de consum.

UP-TICK, PLUS-TICK, termen economic de referință privind o afacere comercială efectuată la un preț mai mare față de afacerea precedentă.

URBANISTICĂ, teorie și practică de amenajare a localităților urbane.

URBANIZARE, proces social de transformare a unor localități rurale în centre cu caracter urban; politică de stat și proces privind creșterea orașelor și a rolului lor în dezvoltarea societății.

URBANIZAREA POPULAȚIEI, proces demografic de concentrare a populației unei țări în orașe.

URMĂRIRE ÎN JUSTIȚIE, acțiune juridică pentru a obține plata unei creanțe, pentru pedepsirea unei infracțiuni; acte îndeplinite de instanță, poliție sau chiar de victima unei infracțiuni în scopul condamnării inculpatului.

URMĂRIRE PE CALE ADMINISTRATIVĂ, măsură de constrângere aplicată obligatoriu, fără decizia instanței de judecată etc. pentru comiterea unor infracțiuni administrative în cazurile prevăzute de legislație.

URMĂRIRE PENALĂ, delimitarea funcțiilor organelor de urmărire penală după tipurile de infracțiuni, după locul comiterii infracțiunilor, după subiecții infracțiunilor.

URMĂRIRE, termen juridic de referință privind strângerea probelor necesare cu privire la existența infracțiunilor, la identificarea faptuitorilor și la stabilirea răspunderii acestora, pentru a se constata dacă este sau nu cazul să se dispună trimiterea în judecată; acte înde-

plinite de organele de drept, poliție sau chiar de victima unei infracțiuni în scopul condamnării vinovatului; acțiune juridică pentru a obține plata unei creanțe, pentru pedepsirea unui delict etc.

URMĂRIREA AVERII, tip și procedură de urmărire pe cale administrativă.

URMĂRIREA CONTROLULUI, procedeu de monitorizare în scris a cheltuielilor.

URMĂRIREA TAXELOR VAMALE, tip și procedură de urmărire forțată pe cale administrativă.

URMĂRITOR, persoana juridică sau fizică care percepe sumele adjudecate procedură de urmărire forțată pe cale administrativă.

URNĂ ELECTORALĂ, ladă sau cutie specială în care se depun buletinele de vot în procesul votării.

„URS”, speculant la bursă bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare, care joacă la scăderea cursului.

USUCAPION, dobândirea de către o persoană fizică sau juridică a dreptului de proprietate asupra unui bun imobil sau mobil în virtutea faptului că acesta s-a aflat în folosință deja o perioadă îndelungată.

UȘI TURNANTE, (whirling doots), situație, când funcționarii de stat demisionați, în calitate de angajați ai companiilor și grație cunoștințelor personale din aparatul de stat, le deschid ușile și își promovează interesele corporative.

UȘURAREA PEDEPSEI, aplicarea unei pedepse administrative sau penale mai mici decât prevede legislația în vigoare.

UTILAJ, mașini, mecanisme, aparate, instrumente de măsurat și alte mijloace tehnice necesare pentru a înzestra procesele tehnologice.

UTILITARISM, concept filozofic, care consideră folosul personal drept criteriu fundamental al acțiunilor oamenilor; mod de a obține avantaje materiale din orice activitate; concepție morală potrivit căreia ceea ce este util este și moral; concepție filozofică care consideră că evaluând acțiunile indivizilor prin prisma criteriilor binelui și răului, utilul este principiul tuturor valorilor.

UTILITATE SECUNDARĂ, Vezi Utilitate.

UTILITATE, apreciere subiectivă a unui bun făcută de un individ; servicii de aprovizionare cu apă și canalizare, energie electrică și termică, gaze, internet, mijloace TIC și telefonie, de care beneficiază o companie sau o persoană fizică.

UTILIZAREA APEI, cadru juridic și normativ, care reglementează acest domeniu.

UTILIZAREA DEȘEURILOR, politică de stat de gestionare a deșeurilor în economia circulară și ecologică; proces de transformare a deșeurilor rămase în urma fabricării din materie primă a mărfurilor în resurse reutilizabile (materie primă) cu includerea acestora în circuit economic de fabricare a noi bunuri.

UZANȚĂ COMERCIALĂ, reguli comerciale, care cu timpul, prin acordurile comerciale internaționale încheiate între țări au căpătat efect juridic.

UZANȚĂ PORTUARĂ, reguli nescrise și comportament în cadrul transportului maritim sau fluvial de mărfuri.

UZANȚĂ, tip de practică uzuală sub formă de obicei tradițional practicat de mult timp.

UZAREA BUNURILOR CIRCULANTE, termen economic de referință privind uzura obiectelor de mică valoare și de scurtă durată.

UZINĂ, tip de persoană juridică – agent economic, specializată în producerea unor bunuri.

UZUFRACT, drept acordat unei persoane de legislație sau în temeiul unui contract de a se folosi integral de un bun care aparține altei persoane și pe care urmează să-l restituie la încetarea acestui drept. Durata uzufructului poate fi: viageră sau pe un termen limitat.

UZURA ACTIVELOR NEMATERIALE, în economie, pierdere continuă a calităților fizice ale activelor nemateriale de producție.

UZURA ELEMENTELOR DE BAZĂ ALE CAPITALULUI, Vezi Uzura fizică a fondurilor fixe.

UZURA FIZICĂ A FONDURILOR FIXE, partea din însușirile tehnice și economice inițiale ale mijloacelor fixe, pierdută ca urmare a folosirii acestora, sub influența factorilor naturali.

UZURA FONDURILOR FIXE, în economie, pierdere continuă a calităților fizice (uzura fi-

zică a fondurilor fixe) și calitative (uzura morală a fondurilor fixe) ale activelor materiale de producție pe termen lung.

UZURA MORALĂ A FONDURILOR FIXE, pierdere a valorii mașinilor, instalațiilor, clădirilor etc. ca urmare a creșterii productivității muncii sociale sau a apariției altor mașini, mai perfecționate.

UZURPARE, acaparare prin violență sau în mod fraudulos a unui bun, a unui drept, a unei calități.

UZURPATOR, persoană care a acaparat ilegal prin forță puterea de stat sau și-a însușit un bun imobil sau mobil.

V

VA BANC, termen juridic de referință privind o întreprinderea unei acțiuni riscante.

VACANȚĂ FISCALĂ, perioadă în care contribuabilul este scutit de impozite și alte taxe.

VACANȚĂ PARLAMENTARĂ, perioada între sesiunile regulamentare, când parlamentul nu este convocat în ședințe.

VAGABONDAJ, fenomen social și factor criminogen, când copii nu se află sub supravegherea părinților.

VAL SEZONIER, circumstanțe manifestate ciclic în economie sub influența anotimpurilor.

„**VAL SUR**”, (*grey wave*), companie nouă, aflată în fază de risc financiar.

„**VALABIL PÂNĂ LA**”, sintagmă utilizată de agenții intermediari pe piața hârtiilor de valoare.

VALID, termen juridic de referință privind un lucru care corespunde condițiilor cerute de lege sau de acte normative.

VALIDARE, termen juridic de referință privind o acțiune de a confirma un act de procedură, un mandat electiv etc.

VALIDITATEA PREVEDERILOR CONSTITUȚIONALE, noțiune juridică de referință privind executarea obligatorie și necondiționată a constituției.

VALIZĂ DIPLOMATICĂ, Vezi Corespondență diplomatică.

VALIZĂ, geantă cu care se transportă acte diplomatice.

VALOARE ADĂUGATĂ, valoarea creată în procesul activității economice; indicator cantitativ care măsoară nivelul creșterii valorii bunurilor sau serviciilor în procesul de producție; valoare adăugată brută, valoare adăugată netă.

VALOARE CAPITALIZATĂ, evaluarea prețului activelor în baza profitului obținut și cote procentuale; prețul nou al unui obiect, al unei companii obținut în urma unei eventuale capitalizări a profitului.

VALOARE CURENTĂ A FONDURILOR FIXE, Vezi Valoarea fondurilor fixe.

VALOARE DE AMORTIZARE, indicator privind diminuarea anuală a costului mijloacelor fixe în funcție de cota de amortizare.

VALOARE DE INVENTAR, volumul total al cheltuielilor efective făcute în baza devizului de antreprenorul general la edificarea unui obiect de la început și până la darea în exploatare a acestuia.

VALOARE DE LICHIDARE, la evaluarea fondurilor fixe, costul stabilit al bunurilor ce trebuie scoase din uz în urma uzurii fizice și morale,

VALOARE DE PIAȚĂ, preț care se stabilește pe piață în urma fluctuației ofertei și cererii.

VALOARE DE SCHIMB A MĂRFURILOR, tranzacție de schimb echivalent efectuată cu mărfuri contra mărfuri.

VALOARE ESTIMATIVĂ, stabilirea valorii și utilității unui bun prin prisma indicatorilor: perioada de exploatare, gradul de uzură fizică,

cheltuieli necesare pentru mentenanță, eventuale riscuri.

VALOARE INIȚIALĂ A FONDURILOR FIXE, Vezi Valoarea fondurilor fixe.

VALOARE NOMINALĂ ZERO, hârtie de valoare fără valoare nominală, dar care are un anumit preț în evidența contabilă.

VALOARE NOMINALĂ, prețul nominal al unei hârtii de valoare; valoarea prețului indicat pe o hârtie de valoare; valoare declarată, corespunzătoare unei acțiuni sau obligațiuni.

VALOARE REZIDUALĂ A FONDURILOR FIXE, Vezi Valoarea fondurilor fixe.

VALOARE, (*value*), măsura calităților interne care dau preț unui obiect; materializare a muncii umane într-o marfă; termen economic de referință privind categoria economică proprie economiei bazată pe producția de mărfuri; cantitate de bani care reprezintă echivalentul prețului unei mărfi, unui bun sau al unei acțiuni, monede, hârtii de valoare etc.

VALOAREA ASIGURĂRII, limita maximă până la care asiguratorul răspunde pentru evenimentele asigurate și mărirea primei de asigurare.

VALOAREA BANILOR, capacitatea de cumpărare a bunurilor și serviciilor cu moneda națională la un nivel al prețurilor.

VALOAREA CREDITULUI, suma totală pe care o achită beneficiarul pentru folosirea unui credit: dobânda procentuală, diferite taxe bancare, prima de asigurare, gajul bancar înghețat la contul clientului de către creditor ca garanție a rambursării datoriei.

VALOAREA FONDURILOR FIXE, la evaluarea lor distingem: valoare inițială a fondurilor fixe (costul total al capitalului fix, luat la evidență contabilă la fondarea companiei inclusiv cheltuielile pentru transportarea și montarea acestora), valoarea curentă a fondurilor fixe (costul de bilanț cu excluderea uzurii fizice); valoare reziduală a fondurilor fixe (suma de bani încasată de companie la comercializarea fondurilor fixe uzate integral și comercializate ca deșeuri sau piese de schimb).

VALOAREA MĂRFURILOR, preț al unui obiect calculat din valoarea capitalului fix și mijloacelor circulante consumate pentru producerea acestuia și plusvaloare; prețul fixat la mărfuri pe piață la o anumită dată.

VALOAREA UTILIZĂRII, costul unei proprietăți ca valoare a materialelor din care este alcătuită aceasta.

VALORI MATERIALE, termen economic de referință privind fondurile fixe, averea, bunurile fabricate, mărfurile produse și alte obiecte care se află sub incidența dreptului de proprietate.

VALORI MOBILIARE, titluri de proprietate și tipuri de hârtii de valoare sub formă de obligațiuni, acțiuni și instrumente financiare derivate, comercializate pe piața financiară ca instrumente negociabile emise în formă materială sau evidențiate prin înscrieri în cont, ce le conferă deținătorilor lor drepturi patrimoniale asupra emitentului de proprietate sau de creanță asupra acestuia în conformitate cu prevederile legislației și în condițiile specifice de emisiune a acestora.

VALORIFICAREA ANTICIPATĂ A OPȚIUNII, proces și operație de vânzare-cumpărare executat înainte de data limită acordată.

VALORIFICAREA BUNURILOR AMANETATE, Vezi Valorificarea gajului.

VALORIFICAREA GAJULUI, intrarea în posesia bunului amanetat în caz de nerambursare a împrumutului de către client; vânzare la licitație a bunului amanetat pentru restituirea sumei împrumutate.

VALORIZARE, sistem de măsuri și acțiuni, menite să sporească prețul mărfurilor, valutei naționale, hârtiilor de valoare.

VALUTA AFACERII, Vezi Valută contractuală.

VALUTA BILANȚULUI, termen economic de referință privind evidența contabilă.

VALUTA CAMBIEI, termen economic de referință privind valuta în care a fost alcătuită hârtia de valoare.

VALUTA CLIRINGULUI, termen economic de referință privind operațiile valutare în domeniul cliring.

VALUTA CONTRACTULUI, termen economic de referință privind operațiile contractului comercial cu valute internaționale.

VALUTA CREDITULUI, termen economic de referință privind conținutul operațiilor valutare.

VALUTA DEPOZITULUI, termen economic de referință privind un tip de instrument bancar.

VALUTA PREȚULUI, *Vezi Valuta contractuală.*

VALUTĂ LOCALĂ, termen economic de referință privind valuta națională care se utilizează în operațiile valutare.

VALUTĂ ARGINT, termen economic de referință privind utilizarea argintului ca mijloc de plată.

VALUTĂ AVANS, valută plătită anticipat executării contractului.

VALUTĂ BLOCATĂ, termen economic de referință privind operațiile valutare de blocare a conturilor valutare.

VALUTĂ CHEIE, termen economic de referință privind operațiile valutare cu principale valute din lume.

VALUTĂ COLECTIVĂ, termen economic de referință privind tipul de valută utilizată în operațiile valutare de un grup de țări (Euro, Dolar, Franc elvețian).

VALUTĂ CONVERTIBILĂ, termen economic de referință privind operațiile cu valută forte.

VALUTĂ COTATĂ ÎNALT, mijloc de plată suprasolicitat pe piața bancară.

VALUTĂ DE ASIGURARE, termen economic de referință privind valuta de plată a poliței și despăgubirii.

VALUTĂ DE PLATĂ, termen economic de referință privind valuta mijlocului de plată stabilit într-un contract.

VALUTĂ DE REFERINȚĂ, valută care stă la baza operațiilor de schimb valutar.

VALUTĂ DE REZERVĂ, *vezi Valută cheie.*

VALUTĂ EXOTICĂ, termen economic de referință privind operațiile valutare foarte rare cu un tip de valută.

VALUTĂ FUNCȚIONALĂ, termen juridic și economic de referință privind mijlocul de plată valutar utilizat în prezent.

VALUTĂ INCASO, termen economic de referință privind un tip de inscripție pe o cambie.

VALUTĂ INVESTIȚIONALĂ, termen economic de referință privind operațiile valutare în domeniul investițiilor.

VALUTĂ ÎN SCĂDERE, termen economic de referință privind instabilitatea cursului valutar.

VALUTĂ ÎNCHISĂ NECONVERTIBILĂ, termen economic de referință privind operațiile valutare.

VALUTĂ LIBER CONVERTIBILĂ, termen economic de referință privind operațiile cu un tip de valută.

„**VALUTĂ MOLALE**”, termen economic de referință privind o valută ne stabilă.

VALUTĂ NECONVERTIBILĂ, *vezi Valută închisă neconvertibilă.*

VALUTĂ PARALELĂ, termen economic de referință privind operațiile valutare în paralel cu valuta națională și una străină.

VALUTĂ PARȚIAL CONVERTIBILĂ, termen economic de referință privind operațiile cu un tip de valută.

VALUTĂ PUTERNICĂ, *Vezi Valută cheie.*

VALUTĂ REGLEMENTATĂ, termen economic de referință privind o noțiune din teoria economică.

VALUTĂ STRĂINĂ, termen economic de referință privind operațiile valutare bancare.

VALUTĂ TEMPORARĂ, termen economic de referință privind un tip de valută națională temporară pusă în circulație.

„**VALUTĂ VERDE**”, termen economic de referință privind operațiile valutare în UE.

VALUTĂ, unitate bănească, ce stă la baza sistemului monetar al unui stat; moneda oficială emisă de guvernul unui stat, folosită pentru cumpărarea de bunuri și servicii atât în interiorul țării respective, cât și în afara ei.

VANDALISM, termen juridic de referință privind distrugerea sălbatică și nejustificată a bunurilor materiale, culturale sau spirituale.

VARIABILITATEA CAPITALULUI, creșterea, diminuarea și alte procese dinamice survenite în capitalul statutar al unei societăți pe acțiuni.

VARIABILITATEA PREȚURILOR, termen economic de referință privind și metodă de analiză economică a fluctuației prețurilor pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

VATERLINIE, linie de plutire.

VAUCER (engl. *voucher*), obligațiune de tip tranzacție răscumpărabilă care valorează o anumită valoare monetară și care poate fi cheltuită numai din motive specifice sau pe anumite bunuri.

VAUCER CEC, termen juridic de referință privind un tip de document de plată.

VAUCER EDUCAȚIONAL, termen juridic de referință privind un tip de certificat bănesc, dat de stat.

VĂRSĂMÂNT FIX LA BUGET, impozit fix plătit de întreprinderi și alți agenți economici în sistemul administrativ de comandă.

VĂRSĂMÂNT GARANTAT (*margin*), sumă de bani depusă într-un fond special.

VĂRSĂMÂNT SPECIAL, termen economic de referință privind colectarea unor sume de bani pentru finanțarea organizării unor activități concrete.

VĂRSĂMINTE ÎN BUGET, plăți sub formă de impozit pe venit, taxă pe valoarea adăugată, accize, taxe vamale, impozit pe imobile și alte surse, care formează veniturile bugetare; toate plățile făcute sub formă de impuneri fiscale și taxe, acumulate la buget în perioada unui an

„**VÂNTURĂ LUME**”, lucrător vântură-țară, care permanent schimbă locul de muncă.

VÂNZARE ANTICIPATĂ, tip de operație de vânzare-cumpărare și proces în comerțul internațional.

VÂNZARE COMPLEXĂ, tip de vânzare a bunurilor cu o ofertă suplimentară de mentenanță a acestora pe toată durata exploatării, în baza unui acord adițional de prestare a serviciilor.

VÂNZARE CONFORM DESCRIERII, metodă de vânzare a bunurilor conform informațiilor din cataloagele promoționale și indicate precis în contractele de vânzare-cumpărare.

VÂNZARE CONVENȚIONALĂ, în dreptul internațional, cumpărătorul intră în drept de proprietate al mărfii numai după achitarea prețului acesteia.

VÂNZARE CU CONFIRMARE, clauză a unui de vânzare-cumpărare prin care cumpărătorul este în drept să returneze marfa, în caz de nu-l satisface calitatea bunului achiziționat.

VÂNZARE CU LUARE ÎN ARENDĂ, vânzarea unor fonduri fixe (echipamente, utilaje) cu luarea lor în arendă pentru o anumită perioadă, stabilită în conformitate cu contractul de leasing.

VÂNZARE CU RIDICATA, tip de vânzare a bunurilor sau serviciilor în volume mari pentru a fi ulterior revândute cu amănuntul: în cantități mici sau cu bucata.

VÂNZARE DE ÎNTÂMPINARE, procurarea unui bun nou cu returnarea contra unei plăți simbolice a bunului vechi și utilizat de același tip.

VÂNZARE DE PORBĂ, metodă de vânzare a bunurilor de către producător timp de câteva zile cu scopul de a studia reacția cumpărătorilor și solicitarea pieței a mărfii propuse.

VÂNZARE EXCLUSIVĂ, vânzarea bunurilor de larg consum numai printr-o singură unitate comercială cu ridicata și cu amănuntul de pe o piață.

VÂNZARE FLEXIBILĂ, tip de vânzare a bunurilor la prețul stabilit de vânzător în funcție de gradul de solvabilitate a cumpărătorului.

VÂNZARE FORȚATĂ LA LICITAȚIE, Vezi Vânzare forțată.

VÂNZARE FORȚATĂ, metodă de achitare a unei datorii către un creditor, aplicată în baza deciziei instanței de judecată sau de arbitraj.

VÂNZARE FORWARD, tip de vânzare la timp, conform contractului, cu transmiterea mărfii către beneficiar și achitarea costului în viitor, la prețul stabilit deja în acordul de vânzare-cumpărare.

VÂNZARE INTENSIVĂ, vânzarea bunurilor de larg consum pe toate piețele, prin toate unitățile comerciale, unde există cerere.

VÂNZARE ÎN PIERDERI, tip de vânzare promoțională sub prețul de cost al bunurilor, aplicată de unele companii producătoare sau comerciale pentru a atrage cumpărătorii.

VÂNZARE ÎN RATE, tip de creditare a cumpărătorilor de către vânzător, care percepe plata costului bunului achiziționat cu un comision sau fără el, în rate proporționale o anumită perioadă de timp, până la stingerea datoriei.

VÂNZARE LIBERĂ, tip de tranzacții pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare, la care pot participa toți doritorii.

VÂNZARE MĂSLUITĂ, metodă frauduloasă în comerț, de a reclama unui bun și de a vinde de facto alt bun, de calitate mai proastă.

VÂNZARE PE BAZĂ DE MOSTRE, metodă de vânzare a bunurilor prin demonstrarea mostrelor articolelor propuse de vânzare prin tele-Marketing, cataloage promoționale ș.a.

VÂNZARE PROMOȚIONALĂ, Vezi Vânzare în pierderi.

VÂNZARE PUBLICĂ A ACȚIUNILOR, anunțarea prin mass-media de către emitent a emisiei hârtiilor de valoare la un anumit preț.

VÂNZARE TOTALĂ, termen economic de referință privind lichidarea de stocuri la prețuri mici, pentru a realiza rapid rămășițele de marfă obișnuită sau sezonieră ori pentru a obține o prioritate față de concurenți; tip de operație de vânzare-cumpărare pe piața hârtiilor de valoare cu acordarea unui rabat.

VÂNZARE, (*sale*), tranzacție, conform căreia vânzătorul transmite sau se obligă să transmită în posesia cumpărătorului bunurile negociate pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare, contra unei compensații bănești.

VÂNZĂTOR, persoană fizică sau juridică care comercializează bunuri în baza contractelor de vânzare-cumpărare.

VÂNZĂTORUL OPȚIUNII, agent intermediar pe piața hârtiilor de valoare.

VÂRSTĂ CAPABILĂ DE MUNCĂ, perioada de încadrare obligatorie a cetățeanului apt de muncă.

VÂRSTĂ DE CĂSĂTORIE, vârstă de la care partenerii pot încheia o căsătorie.

VECHIME ÎN MUNCĂ, anii de muncă ai unui angajat acumulați pe parcursul vieții; durata angajării unui funcționar în serviciul public, în instituțiile bugetare, organele de stat sau în aparatul lor, care servește drept temei pentru plata indemnizațiilor în caz de pierdere temporară a capacității de muncă, stabilirea dreptului la pensie, pentru suplimente salariale sau la indemnizația de concediu și în alte cazuri: vechime totală în câmpul muncii, stagiul redus, stagiul neîntrerupt, stagiul de muncă special (în funcție de condițiile de muncă neobișnuite),

VECHIME ÎN MUNCĂ, termen juridic și economic de referință despre constatarea stagiului de muncă și consecințele ce urmează din această circumstanță.

VECHIMEA FONDURILOR FIXE, indicator de exploatare a acestora.

VECHIMEA UTILAJULUI, indicator de uzare morală și fizică a acestuia.

VEDOPR LEASE, termen economic de referință privind un tip de contract internațional.

VELFARE, termen juridic și economic de referință despre un tip de indemnizație socială sub formă de bani în SUA.

VENDOR, companie sau persoană fizică, proprietară a unei mărci comerciale.

VENIT ANUNȚAT, venit declarat în organele fiscale de către o persoană fizică sau juridică.

VENIT BANCAR GLOBAL, profitul unei instituții bancare într-o perioadă de timp.

VENIT BĂNESC ÎN GOSPODĂRIA CASNICĂ, totalitatea încasărilor, în numerar sau în bunuri economice obținute de populație din diverse surse într-o anumită perioadă și cheltuite pentru consum, economii, diverse impozite și taxe.

VENIT BRUT LA STINGERE, termen economic de referință privind venitul total obținut de la la stingerea hârtiilor de valoare.

VENIT BRUT, profitul rămas după achitarea tuturor deducerilor; termen economic de referință privind venitul total obținut de la hârtiile de valoare.

VENIT BUGETAR PE CAP DE LOCUIITOR, Vezi Venit bugetar.

VENIT BUGETAR ASIGURAT, Vezi Venit bugetar.

VENIT BUGETAR PROPRIU, Vezi Venit bugetar.

VENIT BUGETAR, totalitatea mijloacelor financiare colectate în buget.

VENIT CALCULAT, Vezi Venit național.

VENIT CURAT, tip de venit net în afaceri, după excluderea deducerilor.

VENIT CURENT CU HÂRTII DE VALOARE, tip de venit în afacerile cu hârtii de valoare.

VENIT DE BAZĂ, tip de profit pe piața hârtiilor de valoare.

VENIT DE EMISIUNE, tip de profit obținut în urma emisiunii hârtiilor de valoare sau a tranzacțiilor pe piața hârtiilor de valoare.

VENIT DE STAT, Vezi Venit bugetar.

VENIT DIFERENȚIAL, profit obținut în urma fluctuației cursului valutar.

VENIT DIN ACTIVITATE INDIVIDUALĂ DE MUNCĂ, Vezi Venit personal.

VENIT DIN GOSPODĂRIA AUXILIARĂ, Vezi Venitul personal.

VENIT DIN INVESTIȚII, tip de venit în afaceri. Vezi Venitul personal, Venit investițional.

VENIT DIN OBLIGAȚIUNI, tip de venit în afacerile cu hârtii de valoare.

VENIT DIN OPERAȚII BURSIERE, Vezi Venitul global al bursei.

VENIT DIN PATRIMONIU, VEZI Venitul personal.

VENIT DUPĂ DEDUCEREA IMPOZITELOR, Vezi Venit Personal.

VENIT EXTRAORDINAR, tip de profit obținut de o companie din afaceri legale ne-standard.

VENIT FISCAL, tip de venit bugetar obținut din impozite.

VENIT FIX, Vezi Venit bugetar.

VENIT FRAUDULORS, infracțiune economică ilicită.

VENIT GLOBAL AL BURSEI, profitul unei burse într-o perioadă de timp.

VENIT GLOBAL, Vezi Venit național.

VENIT ILICIT, tip de profit ne provenit din muncă.

VENIT INDIRECT, Vezi Venit și Venit bugetar.

VENIT INVESTIȚIONAL, venit din hârtii de valoare investite în afaceri.

VENIT ÎN NUMERAR AL POPULAȚIEI, Vezi Venitul personal.

VENIT ÎN NUMERAR, Vezi Venitul personal.

VENIT ÎNREGISTRAT, Vezi Venit.

VENIT LA CAPITAL, profit obținut din capital plasat în piața hârtiilor de valoare.

VENIT LIMITĂ, tip de venit în afaceri pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

VENIT MARGINAL, tip de venit în afaceri.

VENIT MEDIU, în analiza economică, profit obținut la o unitate de producție.

VENIT MONETAR, venitul statului de la emisiia monedei naționale.

VENIT NAȚIONAL GLOBAL, Vezi Venit național.

VENIT NAȚIONAL NET, Vezi Venit național.

VENIT NAȚIONAL, indicator macroeconomic al rezultatelor activității anuale, reprezentând suma veniturilor încasate de posesorii factorilor de producție care participă direct sau indirect la producție.

VENIT NET AL COMPANIEI, Vezi Venitul companiei.

VENIT NET AL SOCIETĂȚII, Vezi Venitul companiei.

VENIT NET CU HÂRTII DE VALAORE, tip de venit în afacerile cu hârtii de valoare.

VENIT NET, profit rămas după achitarea tuturor cheltuielilor.

VENIT NOMINAL, tip de venit în afaceri bancare.

VENIT PERMANENT, venit sau profit stabil.

VENIT PERSONAL DISPONIBIL, Vezi Venit personal.

VENIT PERSONAL, venitul angajatului, după reținerea tuturor deducerilor.

VENIT POZITIV, venit din hârtii de valoare mai mare decât nivelul inflației.

VENIT PROBABIL, profit obținut în prezent, dar care va fi raportat în perioada viitoare.

VENIT PROVENIT DIN PATRIMONIUM IMOBIL, tip de venit în afaceri.

VENIT PUR, (*pure discounted profit*), metodă de analiză economică în managementul afacerilor.

VENIT REAL AL POPULAȚIEI, Vezi Venit bănesc în gospodăria casnică,

VENIT REAL, în analiza economică și statistică, cantitatea de produse și servicii, pe care un angajat pe poate procura într-un an din salariul său.

VENIT STABIL ȘI SIGUR, (*funded income*), tip de profit obținut din surse sigure de patrimoniu.

VENIT TENEBRU, profit fraudulos din economia subterană sau anumite ilegalități economice.

VENIT VAMAL, tip de impozit fiscal.

VENIT VIAGER, venit primit pe toată durata vieții.

VENIT, termen juridic și economic de referință privind volumul total al bunurilor materiale sau surselor bănești care îi revine unui stat, unei companii sau unui cetățean pe o anumită perioadă de timp.

VENITUL ACȚIUNILOR, tip de venit în afaceri.

VENITUL BĂNESC AL POPULAȚIEI, Vezi Venit personal.

VENITUL BURSEI, Vezi Venitul global al bursei.

VENITUL COLECTIVULUI ÎN ARENDĂ, Vezi Venit.

VENITUL COMPANIEI, creșterea capitalului statutar din profit.

VENITUL COMPANIEI, tip de venit în afaceri pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

VENITUL DEVIDENDELOR, Vezi Venit bancar global.

VENITUL DOBÂNDII BANCARE, Vezi Venit bancar global.

VENITUL ÎNTREPRINZĂTORULUI, tip de venit în afaceri pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

VENITUL LIMITĂ AL RESURSELOR, metodă de analiză economică a rentabilității în funcție de costul resurselor.

VENITUL OBLIGAȚIUNILOR, venit la un tip de hârtii de valoare.

VENITUL PERSONAL AL POPULAȚIEI, Vezi Venit personal.

VENITURI ȘI CHELTUIELI OPERAȚIONALE, metodă de analiză economică a rezultatului principal al unei bănci prin prisma eficienței operațiunilor bancare.

VENITURI ȘI PIERDERI INTERNE, metodă de analiză economică a profitului și cheltuielilor unei companii, ce nu sunt legate de

comercializarea producției fabricate.

VENITURILE ACTIVELORE BANCARE, metodă de analiză economică și indice principal al rentabilității unei instituții bancare.

VENTURE ENTREPRISES, tip de întreprindere, companie mică specializată în ramurile economice scientointensive, specializată în efectuarea cercetărilor științifice și implementarea elaborărilor tehnice de vârf în fabricarea producției inovaționale.

VENTURE FINANCING, proces riscant de finanțare a inovațiilor, de acoperire a cheluielilor legate de implementare a noi tehnologii inovaționale, de cucerirea pieței sau de crearea a noi capacități de producție.

VENTURE GRUP, echipă inovațională constituită într-o companie pentru elaborarea unui produs industrial sciento intensiv.

VENTURE, afacere economică riscantă.

VENTURI COMPANY, Vezi Companie cu capital de risc.

VERDICT, decizia completului de jurați asupra vinovăției sau nevinovăției acuzatului, pe baza căreia se pronunță hotărârea de către instanța penală; hotărâre decisivă a unei autorități care nu admite contraziceri.

VERIDICITATEA CAPACITĂȚII DE CUMĂRARE A VALUTEI, termen economic de referință privind un indicator economic.

VERIDICITATEA PORGNOZEI, măsură și indicator al veridicității unui exercițiu de prognozare.

VERIDICITATEA PROBELOR, condiție de recunoaștere a faptelor pentru a face o concluzie justă.

VERIDICITATEA SEMNĂTURII, document prin care se confirmă speciemenel bancare ale unei persoane fizice sau juridice.

VERIFICARE FISCALĂ PARȚIALĂ, Vezi Verificare fiscală.

VERIFICARE FISCALĂ CAMERALĂ, Vezi Verificare fiscală.

VERIFICARE FISCALĂ COMPLETĂ, Vezi Verificare fiscală.

VERIFICARE FISCALĂ, metodă de analiză economică și proces de monitorizare a încasării impozitelor și taxelor, întreprins de către organele fiscale: verificarea fiscală camerală se face în baza declarațiilor curente prezentate de contribuabili; verificarea fiscală completă la fața locului, se face o dată în an; verificare fiscală parțială se efectuează, când apar unele situații neclare privind impunere și urmează a fi făcute investigații suplimentare.

VERIFICARE VAMALĂ, procedură vamală derulată la trecerea legală peste frontiera de stat.

VERIFICARE, termen economic de referință privind evaluarea gradului de autenticitate ale documentelor economice și materialelor statistice; proces de control minuțios.

VERIFICAREA DE GARANȚIE A ECHIPAMENTULUI, monitorizare de către furnizor și beneficiar a funcționării unui dispozitiv în vederea studierii parametrilor de exploatare a acesteia.

VERIFICAREA MĂRFII, monitorizare de către furnizor și vânzător a funcționării unui bun de consum în vederea studierii parametrilor de exploatare a acestia.

VERIFICAREA CONTURILOR, termen economic de referință privind o procedură contabilă.

VERIFICAREA INSTRUMENTELOR DE MĂSURAT, proces periodic de verificare a instrumentelor de măsurat aplicate în procesul de producere sau cântărelor în comerț, efectuat de instituții specializate.

VERIFICAREA PROGNOZEI, proces de analiză și set de procedee și metode de evaluare a veridicității unui program.

VERIFICAREA SOLVABILITĂȚII ÎMPRUMUTURILOR, Vezi Verificarea solvabilității.

VERIFICAREA SOLVABILITĂȚII, metodă de analiză economică și proces de evaluare a solvabilității unei companii, care solicită un împrumut.

VERSIUNE JUDICIARĂ, presupunere enunțată de anchetator sau judecată privind detaliile ce elucidează procesul cauzei penale.

VETERAN AL MUNCII, categorie de pensionari și titlu acordat cetățenilor cu stagiu mare în muncă și aflați în serviciu sau la pensie.

VETERAN AL SERVICIULUI MILITAR, categorie de pensionari și titlu acordat militar cu stagiu mare în armata activă sau aflați în retragere.

VETO ABSOLUT, vezi Veto.

VETO DE AMÂNARE, vezi Veto.

VETO, termen de procedură la adoptarea deciziilor și drept statutar aplicat la luarea deciziilor.

VIABILITATE ECONOMICĂ, dezvoltare economică stabilă în orice situație.

VICE-PREȘEDINTE, adjunctul președintelui unei companii.

VICTIMA BESCHIEI DEA-LUNGUL, intermediar la bursă cu pierdere dublă: a cumpărat hârtii de valoare la cel mai înalt preț și lea vândut la cel mai mic preț.

VICTIME DE RĂZBOI, persoane civile care au suferit pagube în urma unui război.

VICTIMOLOGIE, termen economic de referință privind stabilirea circumstanțelor și cauzelor unui eșec pe piața bunurilor, serviciilor și a hârtiilor de valoare.

VINA ASIGURATLUI, părere subiectivă despre comportamentul acestuia în timpul accidentului sau producerii daunei unui bun.

„**VINĂ LA NEGOCIERI**” (*fault in negotiations*), normă doctrinară de procedură înaintea negocierii unui contract, tranzacții.

VINĂ RECONVEȚIONALĂ, termen juridic de referință privind examinarea circumstanțelor de comitere a unei infracțiuni.

VINĂ, termen juridic de referință privind o faptă ieșită din comun și pedepsită după lege.

„**VINEREA NEAGRĂ**”, termen pentru a descrie situația nefavorabilă pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

VIRAMENT BANCAR, operație bancară de transfer, efectuată către o persoană fizică sau juridică indicată de clientul băncii.

VIRAMENT PRIN GIR, tip de operație financiară și bancară de achitare a unui ordin de plată, unei polițe sau cambii.

VIRAMENT, (*transfer*), operație bancară și contabilă prin care o sumă de bani se trece dintr-un cont în altul, fără ca suma să fie transferată în numerar.

VIRAMENTUL CREDITULUI, ajustarea sumei împrumutului contractat pe parcursul utilizării creditului, reieșind din situația reală, spre mărire sau micșorare.

VIRARE, trecerea unei sume de bani de la un cont la altul.

VIRAREA CREDITELOR, operație bancară de transfer, efectuată pentru a achita datoria la un credit.

VIRULENȚĂ, (*virulence*), capacitatea factorilor biotici naturali de a periclita starea normală a mediului.

VIRUS, în domeniul TIC, program nociv pentru deteriorarea programelor la calculatoare și sisteme informaționale.

VISA CASH, un tip de card bancar.

VISA COPAC, un tip de card bancar.

VISA, tip de card bancar, ca mijloc de plată; asociație bancară internațională pe piața cartelelor de credit și a cezurilor de călătorie.

VITEZA DE CIRCULAȚIE A BANILOR, metodă de analiză economică privind numărul de câte ori, în medie, sunt utilizați banii dintr-o țară într-o perioadă de timp determinată ca mijloc de circulație a numerarului sau mijloc de plată.

VITEZA DE CIRCULAȚIE MĂRFURILOR, metodă de analiză economică și indicator privind volumul mărfurilor comercializate într-o anumită perioadă de timp; metodă de analiză economică și indicator privind raportul dintre volumul operațiilor comerciale și volumul mărfurilor depozitate.

VITEZA DE ROTAȚIE A CAPITALULUI, metodă de analiză economică și indicator privind măsurarea eficienței utilizării acestuia, calculată ca raport dintre cifra de afaceri netă și capitalul de lucru.

„VIU, MORT”, stare de activitate a unei companii cu risc sporit pe cale de a funcționa stabil.

VIZA CAMBIEI, termen economic de referință privind un accept datat.

VIZARE, aplicarea parafei pe un document.

VIZĂ DE IEȘIRE, ștampilă în pașaport de ieșire dintr-un stat.

VIZĂ DE INTRARE, ștampilă aplicată în pașaport la intrarea într-un stat.

VIZĂ DE MUNCĂ, tip de viză de intrare pentru o anumită perioadă într-o țară în vederea angajării în câmpul muncii.

VIZĂ DE TRANZIT, tip de viză de intrare în tranzit într-o țară pentru o anumită perioadă.

VIZĂ DIPLOMATICĂ, termen juridic de referință privind documentul de acces emis personalului diplomatic sau oamenilor de stat participanți la conferințe internaționale și alte evenimente de această anvergură.

VIZĂ PIVELEGIATĂ, tip de permis de ședere temporară nelimitată într-o țară și călătorii prin țară

VIZĂ TURISTICĂ, tip de viză de intrare pentru o anumită perioadă într-o țară cu scop turistic.

VIZĂ, semnătură aplicată de către o autoritate pe un document pentru a-l face valabil; ștampilă de intrare sau ieșire aplicată în pașaport la trecerea frontierei dintre state.

VIZITATORII BURSEI, conform legislației, la burse participă companiile de brokeri, oficiile de brokeri și brokeri independenți, fiecare cu atribuțiile sale pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

VOCEA COLECTIVULUI, în societatea democratică, sindicatele profesionale.

VOIAJOR COMERCIAL, agent ambulant al unei companii comerciale, care face ofertele ad-hoc, prezentând cumpărătorilor mostrele de marfă propusă.

VOIAJOR, intermediar ambulant al unei companii de bunuri sau servicii. Vezi comis-voiajor.

VOLATILITATE, fluctuație instabilă a cursului bursier.

VOLUM DE CAPITAL NECESAR, metodă de analiză economică și indicator privind cheltuielile de capital fix și mobil efectuate pentru producerea unei unități de marfă.

VOLUM GLOBAL ÎN COMERȚ, suma adaosului comercial într-o anumită perioadă (un trimestru, un an).

VOLUM, (*capacity*), indicator economic cantitativ în unități naturale al diferitor bunuri; (*volume*), cantitatea de hârtii de valoare sau numărul de tranzacțiuni efectuate într-o zi pe piața bursieră.

VOLUMUL BUNURILOR CONSUMATE, politică socială de stat, metodă de analiză economică, demografică și sociologică și indicator privind structura cantitativă în natură a bunurilor materiale comercializate și serviciilor prestate populației într-o perioadă de timp.

VOLUMUL CERERII, indicator economic comercial; cantitatea unui tip de marfă în bani și natură solicitată de o piață concretă pentru comercializare.

VOLUMUL COMERȚULUI EXTERIOR, metodă de analiză economică și indicator privind volumul schimburilor comerciale externe într-o perioadă de timp.

VOLUMUL GLOBAL AL SERVICIILOR BANCARE, prețul tuturor tranzacțiilor de vânzare-cumpărare și servicii efectuate de o bancă sau sistemul bancar într-o perioadă de timp determinată.

VOLUMUL GLOBAL DE CERERI, cantitatea tuturor tipurilor de marfă în bani și natură solicitată de o piață concretă pentru comercializare.

VOLUMUL LUCRĂRILOR, rezultatul în natură și în bani al activității unui angajat într-o oră, într-un schimb, într-o lună.

VOLUMUL MIJLOACELOR CIRCULANTE PROPRII, suma activelor proprii, fără mijloacele de bază.

VOLUMUL NETO AL EXPORTULUI, metodă de analiză economică și indicator privind

diferența dintre prețul mărfurilor exportate și a celor importate într-o perioadă de timp.

VOLUMUL OFERTEI, cantitatea neto de marfă în bani și natură pe care o poate propune un vânzător pe o piață concretă pentru comercializare.

VOLUMUL OPERAȚIILOR DE BURSĂ, metodă de analiză economică și indicator privind volumul tranzacțiilor efectuate la bursele de pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare într-o perioadă de timp.

VOLUMUL OPERAȚIILOR CU DEPOZITELE, metodă de analiză economică și indicator privind raportul dintre mijloacele bănești totale depuse în băncile comerciale la depozite și cele retrase de la depozite într-o perioadă de timp.

VOLUMUL OPERAȚIILOR CU HÂRTII DE VALOARE, metodă de analiză economică financiară și indicator privind volumul net al tranzacțiilor efectuate la operațiile de vânzare-cumpărare a hârtiilor de valoare de o companie bursieră sau la nivel de țară într-o perioadă de timp.

VOLUMUL OPERAȚIILOR DE CASĂ, circulația bănească totală în casieria unei companii într-o perioadă de timp.

VOLUMUL OPERAȚIILOR DE PLĂȚI, parte a circulației monetare în numerar și prin virament aplicată ca mijloc de plată la achitarea datoriilor reciproce dintre subiecții pieței.

VOLUMUL OPERAȚIILOR IMPOZABILE, în comerț, volumul neto al mărfurilor vândute, din care se achită impozitul pe circulația mărfurilor.

VOLUMUL PLĂȚILOR PRIN VIRAMENT, tip de operații bancare privind plățile reciproce fără numerar efectuate între doi parteneri prin bancă.

VOLUMUL PRODUCȚIEI FABRICATE, cantitatea bunurilor produse într-o perioadă de timp.

VOLUMUL PRODUCȚIEI INDUSTRIALE, cantitatea bunurilor fabricate și serviciilor prestate cu destinație industrială de către o companie într-o anumită perioadă de timp.

VOLUMUL PRODUCȚIEI, cantitatea în natură și în bani a producției fabricate de către o companie într-o anumită perioadă de timp.

VOLUMUL REVIZIEI, parametrii de timp, efectiv uman, domeniu, complexitate și profunzime a unui exercițiu de audit.

VOLUMUL SERVICIILOR, metodă de analiză economică, demografică și sociologică și indicator privind volumul serviciilor în vani sau în natură care revin unui locuitor al țării într-o anumită perioadă de timp.

VOLUMUL UNEI EMISII A HÂRTIILOR DE VALOARE, numărul de acțiuni într-un set scoase de vânzare pe piața hârtiilor de valoare.

VOLUMUL VÂNZĂRILOR NETE, cantitatea bunurilor comercializate în numerar și prin virament minus prețul celor vândute în credit.

VOLUNTARISM ECONOMIC, percepere subiectivă a fenomenelor și proceselor economice.

VOT BUGETAR, practică democratică și proces electiv parlamentar de votare a bugetului pe compartimente.

VOT CONSULTATIV, vezi *Votare*.

VOT CUMULATIV, practică democratică și formă de proces electiv.

VOT DE ÎNCREDERE, practică democratică și proces electiv parlamentar.

VOT DE NEÎNCREDERE CONSTRUCTIV, practică democratică și proces electiv parlamentar, vezi *Vot de neîncredere*.

VOT DE NEÎNCREDERE, practică democratică și proces electiv parlamentar.

VOT DELIBERATIV, vezi *Votare*.

VOT INDIRECT, practică democratică și formă de proces electiv.

VOT MULTIPLU, practică democratică și formă de proces electiv, când un alegător deține mai multe voturi.

VOT SECRET, Vezi *Votare*.

VOTARE ALTERNATIVĂ, termen juridic de referință privind un tip de scrutin și proces electoral.

VOTARE ANTICIPATĂ, vezi *Votare*.

VOTARE CU PROCURĂ, un tip de procedură electorală în companii, corporații.

VOTARE CUMULATIVĂ, proces democratic și un tip de procedură electorală în companii, corporații.

VOTARE DIRECTĂ, Vezi *Votare*.

VOTARE OBLIGATORIE, practică electivă în unele țări de alegere a organelor reprezentative de stat de toate nivelurile.

VOTARE, drept constituțional și proces democratic electoral de alegere a organelor re-

prezentative de stat de toate nivelurile în diferite situații; proces democratic direct sau reprezentativ de adoptare a unei decizii de către agenții economici.

VRACHIER, navă comercială de transportat mărfuri în vrac; lucrător care evaluează capacitatea navei, pentru a stabili taxa vamală pentru marfa încărcată în vrac.

— W —

WARANT DE DEPOZIT, Vezi *Warant de doc*.

WARANT DE DOC, termen economic de referință privind un tip de document care atestă drepturile posesorului mărfii depuse în doc.

WARANT DE SUBSCRIERE, termen economic de referință privind un tip de document pe piața hârtiilor de valoare.

WARANT FĂRĂ TERMEN, termen economic de referință privind un tip de certificat de investiție.

WARANT FEREASTRĂ, termen economic de referință privind un tip de operații pe piața hârtiilor de valoare.

WARANT INOFENSIV, termen economic de referință privind operațiile pe piața hârtiilor de valoare.

WARANT LA CUMPĂRAREA ACȚIUNILOR, termen economic de referință privind un tip de privilegii pe piața hârtiilor de valoare.

WARANT LA HÂRTII DE VALOARE, termen economic de referință privind un tip de operații pe piața hârtiilor de valoare.

WARANT REINVESTIȚIONAL, termen economic de referință privind un tip de document pe piața hârtiilor de valoare.

WARANT VALUTAR, termen economic de referință privind un tip de operații pe piața hârtiilor de valoare.

WARANT, adeverință despre depozitarea unei mărfi, care poate fi socotită și poliță.

WASTE-INDEX, termen economic de referință privind eficiența economică și de protecție a mediului a exploatărilor miniere.

WASTERPAPER, „maculatură” se numesc obligațiunile și alte hârtii de valoare care nu sunt solicitate de cumpărători.

WASTING, drept legal și formă de remunerare a muncii.

WET LEASING, tip de arendă a utilajului, acesta fiind asigurat, deservit tehnologic și re-

parat pe toată perioada de arendator; leasing de exploatare.

WITH RIGHT, condiție la procurarea acțiunilor unei companii, prin care se acordă dreptul ca pe viitor, titularul să poată procura de la aceeași companie hârtii de valoare cu înlesniri.

WORLDSCALE, nomenclatorul tarifelor de bază aplicate la închirierea tancurilor petroliere.

WRAPPING CURVE, linie care reprezintă grafic costurile unei companii pe termen lung ce țin de renovarea și reparația utilajului, implementarea unor noi tehnologii.

— Y —

YORK-ANTWERP RULES, set de reguli maritime în domeniul asigurării, stabilite în 1890 bazat pe trei principii clare: pericolul pentru navă trebuie să fie iminent, trebuie aruncată voluntară o parte din încărcătura navei pentru a salva întregul, tentativa de a evita pericolul trebuie să aibă succes.

YOURS ISELL, termen economic de referință privind expresia standard „E a DVS, eu vând”, folosită la bursa de mărfuri sau cea valutară.

YUAN, unitate monetară în China.

— Z —

ZARAF, persoană care se ocupă cu schimbul banilor.

„**ZEBRĂ**”, titlu de valoare cu un cupon zero.

ZECIUIALĂ, dijmă anuală, reprezentând a zecea parte din recolta de cereale, de vite și alte produse naturale.

ZEITEC, operații valutare, financiare și de creditare ne legate de activitatea de bază, efectuate de corporațiile industrial-comerciale pentru a obține profituri suplimentare.

ZESTRE, termen juridic și economic de referință despre bunuri în lucruri sau bani care se dă de către părinți unei fete când se mărită (dotă); toate bunurile care constituie averea unei comunități, colectivități, persoane.

„**ZGARDĂ**”, coridorul pragurilor de sus și de jos la fluctuația dobândii flotante pentru acordarea unui credit.

ZI BANCARĂ, ziua când au loc tranzacțiunile.

ZI DE ACHITARE, ultima zi de achitare a tranzacțiilor efectuate la piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare; ziua de achitare a tranzacțiilor conform cursului valutar la moment, ziua a cincea pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare, când sunt încheiate și finalizate tranzacțiunile.

ZI DE LICHIDARE, ziua când sunt finalizate tranzacțiunile încheiate.

ZI DE MUNCĂ NENORMATĂ, Zezi Zi de muncă.

ZI DE MUNCĂ REDUSĂ, pentru anumite categorii de salariați, în funcție de vârstă, starea sănătății, de condițiile de muncă și alte circumstanțe, în conformitate cu legislația în vigoare și contractul individual de muncă, se stabilește durata redusă a timpului de muncă între 24-35 ore pe săptămână.

ZI DE MUNCĂ, formă de organizare a timpului de muncă conform legislației în vigoare; poate fi normată cu sarcină concretă cuantificabilă sau nenormată, fără un quantum concret.

ZI DE PLATĂ A ÎMPRUMUTURILOR, dată stabilită pentru acest tip de operații bancare.

ZI OPERAȚIONALĂ, ziua când au loc tranzacțiunile bursiere, de obicei, în prima jumătate a zilei.

ZI PRIORITARĂ, data când o companie anunță informația despre inițierea unui împrumut nou.

ZI TRIMESTRIALĂ, prima zi a trimestrului, când începe onorarea plăților pentru obligațiunile ce țin de hârtiile de valoare.

ZILE DE PRIVILEGII, termen economic de referință privind scutirile de plată în termen acordate clienților de către companiile de pe piața serviciilor de asigurare și a hârtiilor de valoare.

ZIUA DE ÎNCHEIERE A OPȚIUNII, data când ofertele opționale sunt finisate.

ZIUA EMISIEI, anunț și termen când vor fi puse în vânzare hârtiile de valoare.

ZIUA FURNIZĂRIILOR, termen economic de referință privind un tip de tranzacțiuni pe piața bunurilor, serviciilor și hârtiilor de valoare.

ZIUA KONTANGO, (*kotango day*), prima zi de achitarea la bursa din Londra.

ZONA COMERȚULUI LIBER, uniune de state care efectuează comerțul între ele fără perceperea taxelor vamale, cu eliminarea barierelor tarifare și netarifare.

ZONA CONTROLULUI VAMAL, spații special amenajate în locurile de trecere a frontierei maritime, terestre sau pe calea aerului, unde se efectuează controlul vamal.

ZONA DOLARULUI, grup de țări în care dolarul SUA este utilizat ca valută pentru efectuarea plăților reciproce.

ZONĂ DE TRANZIT DIRECT, pe teritoriul aeroporturilor internaționale, spațiu destinat stocării temporare a mărfurilor de tranzit, în timpul staționării avioanelor.

ZONĂ ECONOMICĂ SPECIALĂ, Vezi Zonă economică liberă.

ZONĂ OFFSHORE, țară sau un teritoriu cu un regim de înlesniri fiscale, care limitează accesul la informațiile despre operațiunile financiare efectuate prin această zonă.

ZONĂ A SĂRĂCIEI, teritoriu geografic, în care indicele sărăciei populației depășește cu mult media pe țară.

ZONĂ A TRAFICULUI DE DISTANȚĂ LUNGĂ, intervale tarifare progresive în creștere la transportul terestru.

ZONĂ BANCARĂ LIBERĂ, Vezi Zonă bancară off-shore.

ZONĂ BANCARĂ OFF-SHORE, tip de zonă a comerțului liber internațional, în care operațiile bancare se bucură de anumite înlesniri fiscale.

ZONĂ DE ACUMULARE, termen economic de referință și proces de evoluție a prețului activelor pe piața hârtiilor de valoare.

ZONĂ DE ANTREPRENORIAL LIBER, Vezi Zonă economică liberă.

ZONĂ DE DEZASTRU ECOLOGIC, teritoriu unde au avut loc mari calamități naturale sau accidente antropice cu impact negativ puternic asupra factorilor de mediu.

ZONĂ DE FRONTIERĂ, zonă de protecție cu regim de pază special de lungul frontierei unui stat.

ZONĂ DE PESCUIT, Vezi Zonă economică maritimă.

ZONĂ DEMILITARIZATĂ, teritoriu în care nu sunt amplasate obiective militare.

ZONĂ DENUCLEARIZATĂ, teritoriu unde nu se produce și nu sunt stocate arme atomice.

ZONĂ ECONOMICĂ FAVORABILĂ, Vezi Zonă economică liberă.

ZONĂ ECONOMICĂ LIBERĂ, spațiu industrial și de prestare a serviciilor cu regim vamal și fiscal special pentru a încuraja activitatea economică și a atrage investițiile străine.

ZONĂ ECONOMICĂ MARITIMĂ, spațiu maritim cu lățimea de 200 mile de la linia apelor teritoriale.

ZONĂ INTERNAȚIONALĂ BANCARĂ, tip de zonă a comerțului liber internațional, în care operațiile bancare se bucură de anumite înlesniri fiscale.

ZONĂ MARITIMĂ ECONOMICĂ EXCLUSIVĂ, Vezi Zonă economică maritimă.

ZONĂ VALUTARĂ, divizarea sistemului valutar mondial în grupări regionale de state de circulație preponderentă a unor valute; grup de țări în care un tip de valută este utilizat pentru efectuarea plăților reciproce.

ZONĂ VAMALĂ LIBERĂ, spațiu vamal cu regim fiscal special în porturi maritime sau aeroporturi.

ZONĂ VAMALĂ, parte din teritoriul unei țări aflat în aria de activitate a unei subdiviziuni al instituției vamale centrale.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

Bolocan Gh., Șodolescu-Silvestru E., Voronțova T.

Dicționar rus-român, Chișinău, 2002.

Clog Jessua și alții. *Dicționar de științe economice*, Chișinău, 2006.

Dicționarul explicativ al limbii române, București, 2016.

Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române, București, 2010

Noul dicționar universal al limbii române, București, 2017.

Patraș M. *Dicționar economic rus-român*, Chișinău, 1994.

Patraș M., Patraș C. *Dicționar economic și financiar-bancar englez-român*, Chișinău, 2008.

Republica Moldova. Enciclopedia Moldovei, Chișinău, 2009.

Simon Briscoe, Jane Fuller. *Dicționar Financiar Harriman*, Chișinău, 2012.

Vasilecsu R., Dumbrăvescu D.-G., Burcea R., Niculescu A.

Dicționar de termeni economici, București, 2008.